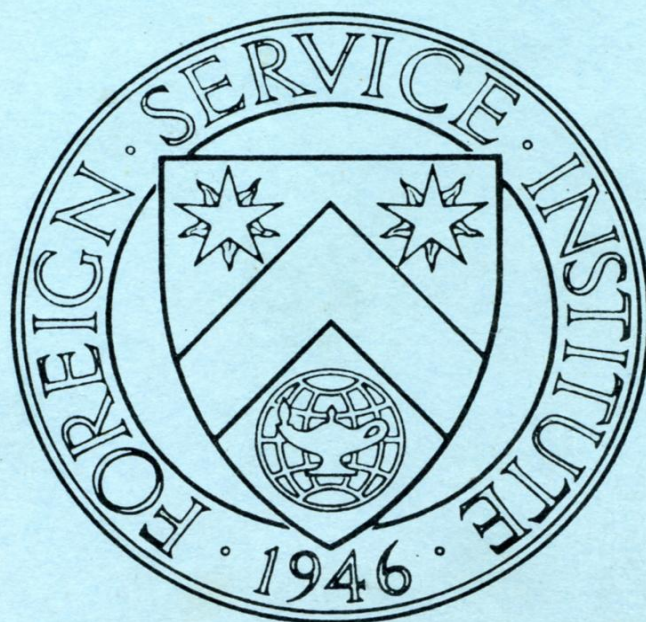

F O R E I G N S E R V I C E I N S T I T U T E

SERBO-CROATIAN

BASIC COURSE

VOLUME 2
(Units 26 - 50)

D E P A R T M E N T O F S T A T E

SERBO-CROATIAN

BASIC COURSE

VOLUME 2

(Units 26 - 50)

This work was compiled and published with the support of the Office of Education, Department of Health, Education and Welfare, United States of America.

CARLETON T. HODGE

JANKO JANKOVIC

with the assistance of Eleonora Ivanovich

FOREIGN SERVICE INSTITUTE

WASHINGTON, D.C.

1968

D E P A R T M E N T O F S T A T E

*FOREIGN SERVICE INSTITUTE
BASIC COURSE SERIES
Edited by
AUGUSTUS A. KOSKI*

For sale by the Superintendent of Documents, U.S. Government Printing Office
Washington, D.C. 20402 - Price \$4

SERBO-CROATIAN

TABLE OF CONTENTS

Unit 26

Reading Selection and Dialogue: Housing Conditions	635
Note 26.1 Adjectives and Adverbs: Comparison	641
Note 26.1.1 Comparative Suffix /-ij-/	642
Note 26.1.2 Comparative Suffix /-j-/; zero.	644
Note 26.1.3 Comparative Suffix /-š-/	645
Note 26.1.4 Special Forms of Comparatives	645
Note 26.2 Comparison of Adjectives and Adverbs: Use	646
Note 26.2.1 Comparatives with /od/, /nego/.	646
Note 26.2.2 Comparatives in the Sense of 'rather, somewhat'	646
Note 26.2.3 Comparative of Past Passive Participles	647
Note 26.3 New Verbs	647

Unit 27

Dialogue: In the Department Store	666
Note 27.1 /nèka/	671
Note 27.2 Adjective and Adverb Formation	671
Note 27.2.1 General Remarks	671
Note 27.2.2 Adjective Formant /-ov/	672
Note 27.2.3 Adjective Formant /-in/	673
Note 27.3 New Verbs	673

Unit 28

Reading Selection and Dialogue: About Cultural Life	686
Note 28.1 Verb: /bih/, /bi/	692
Note 28.2 Adjective Formation	692
Note 28.2.1 Adjective Formant /-sk-/	692
Note 28.2.2 Adjective Formant /-(a)n-/	696
Note 28.2.3 Adjective Formants /-n-j-ī/	700
Note 28.2.4 Adjective Meaning Contrast.	701
Note 28.3 New Verbs	701

Unit 29

Dialogue: At a Dinner Party	713
Note 29.1 Numerals	718
Note 29.1.1 Ordinal Numerals.	718
Note 29.1.2 Fractions	719
Note 29.2 Dates and Times of the Year	720

UNIT**SERBO-CROATIAN**

Note 29.2.1	Months	720
Note 29.2.2	Seasons.	721
Note 29.2.3	Time by the Day.	721
Note 29.2.4	Time by the Year	721
Note 29.2.5	Holidays and Personal Days	721
Note 29.2.6	Genitive and Accusative of Time.	721
Note 29.3	New Verbs.	722
 Unit 30		
	Reading Selection and Dialogue: About Schools.	735
	Supplement: Instructional Program in the Gymnasium	740
Note 30.1	Telling Time	741
Note 30.2	Adjectives: Adjective and Past Passive Participle	743
Note 30.3	Adjective: Adjective and /1/ Participle	743
Note 30.4	New Verbs	743
 Unit 31		
	Dialogue: Dressing	755
Note 31.1	Verb: Verbal Nouns in /-nj-e/, /-ć-e/	758
Note 31.1.1	/-nj-e/, /-ć-e/: Form	758
Note 31.1.2	Verb: Verbal Nouns in /-n-j-e/, /-ć-e/: Use.	762
Note 31.1.3	Relation of Verbal Nouns to Other Nouns Based on Verb Stems	763
Note 31.2	New Verbs	764
 Unit 32		
	Reading Selection and Dialogue: The Population of Yugoslavia	779
	Supplement: 1. Table - Population by Individual Republics	785
	2. Table - Population by Ethnic Nationality	786
Note 32.1	Verb: /-ći/ Form	787
Note 32.2	Noun: /-in/ and /-(a)c/	788
Note 32.2.1	Nouns with Suffix /-in/.	788
Note 32.2.2	Nouns in /-(a)c/	788
Note 32.3	New Verbs	789
 Unit 33		
	Dialogue: Traveling in Winter.	801
	Supplement: Additional Useful Expressions Regarding Weather.	804
Note 33.1	/ako/.	805
Note 33.2	New Verbs.	809

Unit 34	
Reading Selection and Dialogue: How Yugoslavia Was Created	822
Note 34.1 /kad/	828
Note 34.1.1 /kad/ as Clause Introducer	828
Note 34.1.2 /kad/ Elsewhere.	831
Note 34.2 New Verbs	831
Unit 35	
Dialogue: A Trip to Skopje-II.	845
Note 35.1 /da/	848
Note 35.1.1 Uses of /da/ in this Unit.	848
Note 35.1.2 /da/ General Survey.	849
Note 35.2 Conditional Sentences - Summary Statement	853
Note 35.3 New Verbs	854
Unit 36	
Reading Selection and Dialogue: How Yugoslavia Was Created, II Part.	869
Note 36.1.1 Verb: Simple Perfective Past.	877
Note 36.1.2 Verb: Simple Imperfective Past.	878
Note 36.1.3 Verb: Simple Past, Perfective and Imperfective.	878
Note 36.1.4 Verb: Perfective Past - Usage	881
Note 36.2 New Verbs	882
Unit 37	
Dialogue: Conversation with a Peasant in a Field	894
Note 37.1 Verb: Suffixes /-v/, /-vši/	899
Note 37.1.1 Indeclinable Forms in /-v/, /-vši/	899
Note 37.1.2 Declinable Form in /-vši/.	900
Note 37.2 Noun: Neuter Animate Nouns in /-e(t)-/	900
Note 37.3 New Verbs	901
Unit 38	
Reading Selection and Dialogue: How Yugoslavia Was Created, III Part	914
Note 38.1 Verb: Prefixes.	922
Note 38.2 New Verbs.	924
Unit 39	
Dialogue: Promenade.	940

UNIT**SERBO-CROATIAN**

Note 39.1	Verb: Prefixes (2)	944
Note 39.1.1	List of Simple Prefixes.	944
Note 39.1.2	Examples of Simple Prefixes.	956
Note 39.2	New Verbs	963

Unit 40

Reading Selection and Dialogue: How Yugoslavia Was Created, IV Part.		988
Supplement:	Bibliography	994
Note 40.1	Verb: Verbs with More Than One Prefix	994
Note 40.1.1	Verbs with Multiple Prefixes	994
Note 40.1.2	Examples of Multiple Prefix Verbs.	995
Note 40.2	New Verbs	1000

Unit 41

Dialogue: Soccer Match		1016
Supplement:	Cultural Note.	1021
Note 41.1	Prepositions: Review	1021
Note 41.1.1	Prepositions Regularly Followed by One Case.	1021
Note 41.1.2	Prepositions Regularly Followed by Either of Two Cases.	1023
Note 41.1.3	Prepositions Regularly Followed by One of Three Cases.	1024
Note 41.1.4	Forms not Determined by the Preceding Preposition.	1024
Note 41.2	Prepositions: General Survey	1025
Note 41.2.1	Prepositions Regularly Followed by One Case.	1025
Note 41.2.2	Prepositions Regularly Followed by One of Two Cases.	1027
Note 41.2.3	Prepositions Regularly Followed by One of Three Cases.	1028
Note 41.2.4	Notes on Usage	1028
Note 41.3	New Verbs	1029

Unit 42

Reading Selection and Dialogue: The Geography of Yugoslavia, I Part		1065
Note 42.1	Word Formation	1071
Note 42.1.1	Formatives /t-/, /k-/, /ov-/, /on-/.	1071
Note 42.1.2	Prefixes /ne/, /n-/, /1-/.	1071
Note 42.2	Word Formation: General Survey of Formative /t-/, /k-/, /ne-/, etc.	1072
Note 42.2.1	Chart	1072

Note 42.2.2	Paradigms	1073
Note 42.3	Generalizers	1074
Note 42.3.1	/gód/, /-god/	1074
Note 42.3.2	/ma/	1075
Note 42.3.3	/bílo/, /-mu dràgo/	1075
Note 42.3.4	Generalized Words and Phrases: Summary.	1075
Note 42.4	New Verbs	1076
Unit 43		
Dialogue:	International Fair	1090
Note 43.1	Phonologic Changes: Review	1094
Note 43.1.1	Loss	1095
Note 43.1.2	Replacement	1099
Note 43.2	Verb: Review of Verb Types	1104
Note 43.2.1	General Survey	1104
Note 43.2.2	Examples of Verb Types	1107
Note 43.3	New Verbs	1116
Unit 44		
Reading Selection and Dialogue:	The Geography of Yugoslavia, II Part	1126
Supplement:	Points of the Compass	1130
Note 44.1	Word Formation: Noun Stem Formative	1131
Note 44.1.1	Some Nouns and Verbs Having Common Roots or Stems	1131
Note 44.2	New Verbs	1134
Unit 45		
Dialogue:	At the Doctor's.	1144
Supplements:	Parts of the Human Body	1147
	Vocabulary Pertaining to Sickness	1147
Note 45.1	Noun: Formation	1148
Note 45.1.1	Simple Suffixes.	1148
Note 45.1.2	Complex or Multiple Suffixes	1149
Note 45.1.3	Noun Formative Suffix.	1150
Note 45.2	Noun Formation: Compounds	1163
Note 45.3	New Verbs	1164

Unit 46

Reading Selection and Dialogue: The Geography of Yugoslavia,	
III Part	1169
Note 46.1 Adjective Formation	1173
Note 46.1.1 Prefixes in Adjective Formation.	1173
Note 46.1.2 Compounding in Adjective Formation	1173
Note 46.1.3 Suffixes in Adjective Formation.	1174
Note 46.2 New Verbs	1177

Unit 47

Dialogue: In Visa Section.	1182
Supplement: Vocabulary Pertaining to Consular Affairs.	1186
Note 47.1 Word Formation: Adjectives and Verbs	1190
Note 47.2 New Verbs	1192

Unit 48

Reading Selection and Dialogue: Reformation.	1197
Note 48.1 Verb: Use of Tenses	1202
Note 48.2 New Verbs.	1206
Reading: Protivreformacija	1207

Unit 49

Dialogue: The Economy.	1210
Note 49.1 Agreement of Nouns and Verbs	1214
Note 49.2 New Verbs.	1215
Reading: Pregled jugoslovenske privrede	1217
I Poljoprivreda	1217
II Industrija	1220

Unit 50

Reading Selection and Dialogue: The XIX Century Renaissance. . . .	1227
Note 50.1 Variant Word Order	1231
Note 50.2 New Verbs	1234
Reading: Vuk Stefanović-Karadžić (Odlomci) Jovan Skerlić	1235
Ljudevit Gaj (Odlomak) Ksaver Šandor Đalski	1236
Vocabulary.	1239
Grammar Notes Index	1297

UNIT 26

Reading Selection

Štivo za čitanje

Letters from John

Jovanova pisma

Housing Conditions

Stanbene prilike

Dragi prijatelju,

Из прошлог писма видим да Вас интересују овдашњи услови за живот и станбене prilike. Ја сам сувише кратко време овде и моје искуство у том погледу још је мало. Али, док смо тражили стан ушли смо у много и старијих и новијих кућа и описаћу Вам оно што сам видео.

Све куће, без обзира кад су зидане имају електрично осветљење, текућу воду и купатило. У поређењу са новим, старије куће имају веће и светлије собе. Чвршће су и боље зидане од нових. Али, док старије куће имају пећи, новије куће већином имају централно грејање. Нове зграде са више спратова, поред стеница, имају и лифт. Зато су новије куће, зидане било пре или после рата, удобније од старих, мада имају мање собе. Нарочито је велика разлика између старих и нових кујни. Старе кујне имају шпорете за дрва и угаљ. Те шпорете домаћице чрзе и они брзо нестају. Све се више употребљавају електричне справе, нарочито шпорети и решои на којима је лакше и брже кувати. То проузрокује времена на време прекиде струје.

Радоваће ме ако Вам ови подаци буду били од користи. Биће ми мило, ако могу да Вам учиним неку услугу.

Поздравља Вас

Ваш пријатељ

Џон

Dragi prijatelju,

Iz prošlog pisma vidim da vas zanimaju ovdašnji životni uvjeti i stambene prilike. Ja sam prekratko vrijeme ovdje i moje iskustvo u tom pogledu još je malo. Ali, dok smo tražili stan ušli smo u mnogo i starijih i novijih kuća i opisaću vam ono što sam vidio.

Sve kuće, bez obzira kad su građene imaju električnu svjetlost, tekuću vodu i kupaoionicu. U poređenju sa novima, starije kuće imaju veće i svjetlije sobe. Čvršće su i bolje zidane od novih. Ali, dok starije kuće imaju peći, novije kuće većinom imaju centralno grijanje. Nove zgrade sa više katova, uz stube, imaju i lift. Zato su novije kuće, građene bilo prije ili poslije rata

udobnije od starih, premda imaju manje sobe. Naročito je velika razlika između starih i novih kuhinja. Stare kuhinje imaju štednjake za drva i ugalj. Te štednjake domaćice mrze i oni brzo iščezavaju. Sve se više upotrebljavaju električne sprave, naročito štednjaci i rešoi na kojim je lakše i brže kuhati. To prouzroči s vremena na vrijeme prekidanje struje.

Veseliti će me ako vam ovi podaci budu bili od koristi. Biće mi milo, ako vam mogu učiniti neku uslugu.

Pozdravlja Vas

Vaš prijatelj,

John

Basic Sentences

here, local	òvdašnjī / óvdašnjī, -ā, -ē	òвдашнī / óвдашнī, -ā, -ē
condition	úvjet (Cr)	úслов / ўслов
life	život G živóta	живот, живóta
pertaining to housing	stāmbenī, -ā, -ō	стāнбенī, -ā, -ō
occasion, chance, situation	prīlika	прīлика
I see that you're interested in living conditions and the housing situation here.	Vidim da vas zanīmajū ¹ òvdašnjī žīvotni úvjeti i stāmbene prīlike.	Видīm ¹ да вас интeресују òвдашнī ўслови за живот ¹ и стāнбене прīлике.
experience	iskústvo	искúство

look, sight, view	pòglēd	по̀глѣд
in that respect	u tòm pòglēdu	у тòm по̀глѣду
My experience in this respect is still very limited.	Mòje iskùstvo u tòm pòglēdu još je màlo.	Mòje iskùstvo у тòm по̀гледу još je màlo.
short	kràtak, kràtka, -o / kràtak	крàтак, крàтка, -о / крàтак
too short	prèkratak, prèkratka, -o	прèкратак, прèкратка, -о
I've been here for too short a time.	Jā sam prèkrātko vrijeme óvdje.	Јā сам су̀више крàтко вр̀еме о̀вде.
older, elder	stàrijī, -ā, -ē	ста̀ријī, -ā, -ē
newer	nòvijī, -ā, -ē	но̀вијī, -ā, -ē
But while we were looking for living quarters, we went into a lot of houses, both older [ones] and newer [ones].	Ali, dòk smo tražili stān ušli smo u mnogo i stàrijih i nòvijih kùća.	Али, до̀к смо тра̀жили ста̀н ушли смо у мно̀го и ста̀ријих и но̀вијих ку̀ћа.
describe	opísati, da opíšem	опи́сати, да опи́шем
I'll describe for you what I saw.	Opísaću vam óno što sam vidio.	Опи́саћу вам о̀но што сам ви́део.
regard, consideration	òbzir	о̀бзи́р
without regard, regardless	bèz òbzira	бѐз о̀бзира
to build	zídati, zídām, zidan	зи́дати, зи́дам; зи́дан
or,	gráđiti, gráđim	гра́дити, гра́дим
electric	eléktričan, eléktrična, -o	еле́ктричан, эле́ктрична, -о
light	osvetljénje	осветлѣ́ње
current, running	tékúći, -ā, -ē	теку́ћи, -ā, -ē

All the houses, regardless of when they were built, have electricity, and running water.	Sve kùće, bez òbzira kad su gràdene, ìmaju elèktričnu svjètlost i tèkuću vódu.	Све кùће, бeз òбзира кад су зидане, ìмају елèктрично осветљeње и тeкyху вóду.
comparison	póređenje	пóређeње
larger	veći, -ā, -ē	вeћи, -ā, -ē
bright	svìjetao, svijétla, -o, svìjetli, -ā, -ō	свeтао, свeтла, -o; свeтли, -ā, -ō
brighter	svjètliji, -ā, -ē	свeтлији, -ā, -ē
In comparison with the new ones, the older houses have larger and brighter rooms.	U poređenju sa novima, starije kùće ìmaju veće i svjètlije sòbe.	У пóређeњу са нóвим, старије кyће ìмају вeћe и свeтлије сòбе.
firm, solid, strong	čvrst, čvrsta, -o	чврст, чврста, -o
firmer, more solid, stronger	čvršći, -ā, -ē	чвршћи, -ā, -ē
They are more solidly and better built.	Čvršće su i bolje zidane od novih.	Чвршће су и бoље зидане од нóвих.
stove	peć f. G peći	пeћ пeћи
The older houses have stoves.	Starije kùće ìmaju peći.	Старије кyће ìмају пeћи.
majority	većina	вeћина
mostly	većinom	вeћинoм
central	centрални, -ā, -ō	цeнтрaлни, -ā, -ō
heating	gríjanje	грeјaње

The newer houses have for the most part central heating.	Nòviје kùće većinom imaју cèntралno gríjānje.	Нòвије кùће ве́ином имају цèнтрално грéјāње.
floor	spràt pl spràtovi	спрàт спрàтови
or,	kàt pl kàtovi	кàт кàтови
step, stair, pl. stairs	stèpenica	стèпеница
stairs	stùbe pl.	стùбе
elevator	lìft pl lìftovi	лифт лифтови
The new buildings with more stories have an elevator as well as stairs.	Nòve zgràde sa višè kàtòvā, uz stùbe, imaју i lìft.	Нòве згрàде са више спрàтòвā, пòред стè- пеницā, имају и лифт.
either ... or	bílo ... ili ...	бýло ... и́ли ...
or,	bílo ... bílo ...	бý.о ... бýло ...
war	ràt pl. ràtovi	рàт рàтови
more comfortable	udòbniji, -ā, -ē	удòбнијý, -ā, -ē
So the newer houses, built either before or after the war, are more comfortable than the old ones.	Zàto su nòviје kùće, gràđene bílo priје ili pòsliје ràta, udòbnije od stàrñh.	Zàto су нòвије кùће, зýдане бýло прè или пòсле рàта, удòбније од стàрñх.
especially	nāročito	нāрочито
difference	rāzlika	рāзлика
between, among (with G)	između	између
kitchen, cuisine	kùhinja	кùјна pl кùјнý
There is a particularly big difference between the old and new kitchens.	Nāročito je vèlika rāzlika između stàrñh i nòvih kùhñjā.	Нāрочито је вèлика рāзлика између стàрñх и нòвих кùјнý.
kitchen stove	štèdnjak	шпòрет
wood, tree; pl. fire- wood	dàrvo G dèrveta pl dèrva	дрво дрвета дрва

coal	ùgalj G ùglja	угаљ угља
The old kitchens have wood and coal stoves.	Stāre kùhinje imaju štèdnjāke za dr̄va i ùgalj.	Стāре кујне имају шпо̀-рете за др̄ва и угаљ.
hostess, housewife	domāćica	домаћица
to hate, be disinclined to	m̄ziti, m̄zim	мрзети, мрзим
to disappear	néstajati, néstajē	нестајати, нестајē
or,	išćezāvati, išćezāvā	ишчезāvати, ишчезāvā
The housewives hate these stoves and they are rapidly disappearing.	Tē štèdnjake domāćice m̄zē i oni br̄zo išćezāvaju.	Tē шпо̀рете домаћице мрзē и они бр̄зо нестају.
more and more	svē više	свē више
apparatus, appliance	sprāva	справа
hot plate	rešō (m.) G rešōa pl rešoi	решō решōа решōи
Electric appliances, especially stoves and hot plates, are more and more used.	Svē se više upotreb- ljāvaju eléktrične sprāve naročito štèdnjāci i rešōi.	Свē се више употребљавају елékтричне справе нарочито шпорети и решōи.
easier, lighter	lākši, -ā, -ē	лакши, -ā, -ē
faster, quicker, more rapid	br̄ži, -ā, -ē	бржи, -ā, -ē
to cook	kùhati, kùhām	кувати, кувām
It is easier and quicker to cook on them.	Na njima se lākšē i br̄že kùhā.	На њима је лакшē и брже кувати.
cause	úzrok pl úzroci	узрок узроци
to cause	próuzročiti, da próuzročim	проузроковати, проузрокујēм

from time to time	s vrèmena ¹ na vrijéme	с врèмена ¹ на врèме
interruption	prekídānje	прèкид
current, power	strúja	стрúја
That causes interruptions in power from time to time.	Tò proužroči s vrèmena na vrijeme prekídānje strúje.	Tò проу̀зрокује с врèмена на врèме прèкиде стрúје.
to rejoice, to be glad of	ràdovati se, ràdujēm se	ра̀довати се, ра̀дујем се
or,	vesélitī se, vesélim se	весèлити се, весèлим се
datum, information	podátek & podátka pl. podáci	подáтек подáтка подáци
if they should be	áko budu bíli	áко бóду бѝли
use, profit, benefit	kòrist f.	кòрист
I hope ('I'll be glad if') these data will be useful to you.	Vesélitī će me áko vam óvi podáci budu bíli od kòristi.	Ра̀доваће ме áко вам óви подáци бóду бѝли од кòристи.
service	ùsluga	у̀слуга
If I can do anything for you, I'll be glad to.	Bíce mi mīlo, áko vam mógu učīniti něku ùslugu.	Бѝће ми мѝло, áко мóгу да Вам учīвим нèку у̀слугу.

Grammatical Notes

Note 26.1 Adjectives and Adverbs: Comparison

U poredenju sa novim, stare kuće imaju veće i svetlije sobe.

Ušli smo u mnogo i starijih i novijih kuća.

The comparative may be made by several suffixes, one of which is /-ij/, as shown in these examples: /nòv/ 'new' /nòvijI/ 'newer', /stàr/ 'old' /stàrijI/ 'older'.

Teletina je najskuplja, a jagnjetina i govedina su najjeftinije.

The superlative is made by the addition of /nàj/ to the comparative. /nàj/ is a separate word, and the comparative form after it retains its stress, but the two are regularly written together. Compare:

nòv	'new'	nòvijī	'newer'	nàjnòvijī	'newest'
stàr	'old'	stàrijī	'older'	nàjstàrijī	'oldest'
jèftin	'cheap'	jeftínijī	'cheaper'	nàjjeftínijī	'cheapest'

The sentences above also show that other suffixes, as well as changes in the shape of the root or stem, may be involved in comparative forms. Compare /skùpljī/ and /vècē/. The suffixes used to form the comparative are /-ij-/ (Note 26.1.1), /-j-/ (Note 26.1.2) and /-š-/ (Note 26.1.3). Regular formations and those with slight changes are treated in one of these three categories. Forms having completely different shapes are discussed in Note 26.1.4. A few adjectives may have two comparatives, one with /-j-/ and another with /-ij-/; some have no suffix (see Note 26.1.2).

Comparative forms have no long vowels except for those of the final endings (/ -ī/, / -ā/, / -ē/, / -ih/, etc.). See examples below.

Adverbs on the same bases have the same forms in the comparative and superlative as adjectives, with a neuter singular ending.

Note 26.1.1 Comparative Suffix /-ij-/

lòš	bad	lóšijī	worse
sirómašan	poor	siromášnjijī	poorer
ràno	early	rànijē	earlier

The most common suffix for the formation of the comparative is /-ij-/ (although many of the statistically most frequent words take other suffixes). /-ij-/ is followed by the regular (definite) adjective endings (/ -ī/, / -ā/, / -ē/, etc.). Examination of the comparative forms shows that /-ij-/ is regularly added to bases of more than one syllable. It is also added to many bases of only one syllable. However, many if not most one syllable bases take the /-j-/ suffix (see Note 26.1.2).

Bases with movable /a/ lose the /a/ before /-ij-/, as /světao/ - /světliji/.

The stress of an adjective with /-ij-/ regularly falls on the syllable preceding /-ij-/ (as /jěftin/ but /jeftínijI/, /sirómašan/ but /siromášnijI/).

Examples of some of the adjectives and adverbs which have occurred and which have /-ij-/ in the comparative are given in the list below. (The adverbs are indented.) As all syllables but the last are always short in the comparative (see above), a base having a long vowel in the simple form has a short one in the comparative: /hládan/ but /hlàdnijI/.

číst	clean	čístijI	cleaner
hládan	cold	hlàdnijI	colder
ísprāvan	honest	isprávnijI	more honest
jěftin	cheap	jeftínijI	cheaper
kàsan	late	kàsnijI	later
kàsno	late	kàsnijē	later
mìo	dear	mìlijI	dearer
nòv	new	nòvijI	newer
òbičan	usual	òbičnijI	more customary
òbično	usually	òbičnijē	more customarily
ótvoren	open	otvorénijI	more open
prāv	straight, just	práviijI	straighter, more just
pràvo	straight, justly	pràvijē	more straight, more justly
prírodno	naturally	priródnijē	more naturally
přljav	dirty	přljavijI	dirtier
ràno	early	rànijē	earlier
rāzan	various	ràznijI	more varied
sàobračajan	pertaining to heavy traffic	saobračájnijI	more heavily trafficked
sigūran	sure	sigúrnijI	more sure
sígurno	surely	sígurnijē	more surely
skòro	soon	skòrijē	sooner
slàb	weak	slàbijI	weaker
slòbodan	free	slobódnijI	freer
snabdéven	supplied	snabdevénijI	better supplied
světao	light, bright	světlijI	lighter, brighter
svěž	fresh	svěžijI	fresher

tòpal	hot	tòplijī	hotter
údòban	comfortable	udòbnijī	more comfortable
úmòran	tired	umòrnijī	more tired
urédēn	orderly	uredénijī	more orderly
verovátan	probable	verovátnijī	more probable
verovátno	probably	verovátnijē	more probably
zàdovoljan	satisfied	zadovóljnijī	more satisfied
zgòdan	convenient	zgòdnijī	more convenient

Note 26.1.2 Comparative suffix /-J-/, zero

břz	fast	břžī	faster
skùp	expensive	skùpljī	more expensive
čēsto	often	čēšće	more often
dùg	long	dùžī	longer

These adjectives show typical J-changes (see Note 26.2) in the comparative.

Note the replacement of /s/ by /š/ before /ć/ in /čēšće/. Compare:

vīsoĳ	high	vīšī	higher
daléko	far off	dàljē	farther
rédak	rare	rēđī	rarer

In these words the bases are /vis-/, /dal-/ and /red-/, and the comparatives are formed on these bases. The non-comparative (positive) forms have extensions in /k/ (/ok/, /ek/ and /ak/). Comparatives are regularly formed on bases without such extensions (but see also below).

těžak	difficult, heavy	těžī	more difficult, heavier
-------	------------------	------	-------------------------

As the base is here /tež-/, the comparative has no comparative suffix, though it has the short vowel of the comparative. In this pair it is the positive which has the more distinctive form. A similar example is /šīrok/ 'wide' /šīrī/ 'wider'. Where the suffix /-J-/ might be expected, there is no suffix after the consonants /ć/, /š/, /ž/, /r/. Compare the use of /e/ rather than /Je/ in the participles (Note 25.1). An example which differs only in the length of the vowel is /vrùć/ 'hot' /vrùćī/ 'hotter'.

The forms with /-ij-/, /-J-/ and /zero/ given above are standard. There is in speech considerable variation, some speakers using /-ij-/ with a given word, others /-J-/, some /zero/, others /-ij-/, etc. For example both /vrùćī/

and /vrúciĭ/ may be heard. Forms in /-Jij-/ also occur: /visóčijĭ/, /górčijĭ/, but these are considered non-standard.

/J/ changes are well illustrated by the comparatives, as may be seen by the following:

/J/ change		Illustrations			
/p/ + /J/	/plj/	skŭp	'expensive'	skŭpljĭ	'more expensive'
/b/ + /J/	/blj/	grŭb	'rough, coarse'	grŭbljĭ	'rougher, coarser'
/t/ + /J/	/ć/	čèst	'frequent'	čèšćĭ	'more frequent'
/d/ + /J/	/ď/	mlàd	'young'	mlàďĭ	'younger'
/n/ + /J/	/nj/	cĕn	'black'	cĕnjĭ	'blacker'
/l/ + /J/	/lj/	bèo	'white'	bèljĭ	'whiter'
		(bĕla)			
/s/ + /J/	/š/	vìsok	'high'	vìšĭ	'higher'
/z/ + /J/	/ž/	*nìzak	'low'	nìžĭ	'lower'
/k/ + /J/	/č/	jàk	'strong'	jàčĭ	'stronger'
/g/ + /J/	/ž/	dràg	'dear'	dràžĭ	'dearer'

* indicates words added for illustrations.

Note 26.1.3 Comparative Suffix /š/

na kojima je lakše i brže kuvati

Three frequent adjectives (and the corresponding adverbs) form the comparative with the suffix /-š-/. The ones which have occurred are:

lák	'light'	lákšĭ	'lighter'
lĕp	'beautiful'	lĕpšĭ	'more beautiful'

The other is:

mèk	'soft'	mèkšĭ	'softer'
-----	--------	-------	----------

Note 26.1.4 Special Forms of Comparatives

The following show some change:

vèlikĭ	'large'	vècĭ	'larger'
màlĭ	'small'	mànĭjĭ	'smaller'

Completely different bases are used in:

dóbar	'good'	bòljI	'better'
řđav	'bad'	gòrI	'worse'

and the adverb:

mnògo	'much'	višē	'more'
-------	--------	------	--------

Note 26.2 Comparison of Adjectives and Adverbs: Use

Note 26.2.1 Comparatives with /od/, /nego/

Čvršće su i bolje zidane od novih.

Zato su novije kuće udobnije od starih.

Sela izgledaju bolje nego gradovi.

Ja sam obraćao pažnju više na predele nego na sam voz.

In addition to regular adjective use (descriptive, etc.) or adverb use, comparatives have constructions with /od/ or /nego/ corresponding to English 'than'. /od/ is followed by the genitive. /nego/ is followed by a form or construction parallel to the one preceding: /gradovi/, nominative plural, parallels /sela/, nominative plural. Compare English 'he is better than I'. /na sam voz/ parallels /na predele/.

When a verb follows /nego/ it is of course in a /što/ clause:

Ja pijem slađu kafu nego što je ova.

Jovan traži veću sobu nego što sad ima.

Proveo sam se kod Jovića bolje nego što sam očekivao.

Note 26.2.2 Comparatives in the Sense of 'rather, somewhat'

Kakvu kafu želite, gospodine, slađu ili gorču?

Comparatives are often used in a sense comparable to the adjective with /prilično/. /slađa kafa/ is 'somewhat sweet, rather sweet coffee', the meaning being much the same as if one said /prilično slatka kafa/. (In this expression, however, the comparative is the common way of saying it. The comparatives /slađa kafa/, /gorča kafa/ reflect the fact that coffee in Yugoslavia is normally served with more or less sugar rather than with or without.) The comparative adjective is frequently used in the sense of 'rather (so-and-so), somewhat (so-and-so)'. The meaning of the comparative may be even weaker than the positive in such a usage, 'somewhat strong' being not as definite a characterization as 'strong'.

Note 26.2.3 Comparative of Past Passive Participles

Some past passive participles may be compared as other adjectives and have the suffix /1j/: /snabdéven/ - /snabdevéniji/, /ótvoren/ - /otvoréniji/. Most participles do not have a comparative form. For example /pláćen/ 'paid' cannot take a comparative ending in Serbo-Croatian any more than in English. It may, of course, as in English, be modified by a comparative adverb: /bolje plaćen/ 'better paid'. Whether a participle has a comparative depends on the meaning.

Note 26.3 New Verbs

Type	Aspect	Infinitive	Present (Past)	Meaning
i	I	gráđiti	gráđim	to build
i	P	sagráđiti	da ságráđim	
V(nu)	P	íščeznuti	da íščeznēm, íščezao, íščezla	to disappear
a	I	íščezávati	íščézāvām	
a	I	kùvati	kùvām	to cook
		/kùhati	/kùhām	
a	P	skùvati	da skùvām	
		/skùhati	/da skùhām	
e	I	mřzeti /mřziti	mřzim	to hate
V(nu)	P	ómrznuti	da ómrznēm, ómrzao /ómrznuo	
V/n	P	néstati	da néstanē	to disappear
a/Jē	I	néstajati	néstajē	
a/Jē	P	opísati	da ópíšēm	to describe
a/Jē	I	opisívati	opísujēm	
a/Jē	I	próúrokovati	próúrokujēm	to cause
i	P	/próúročiti	da próúročim	
a/jē	I	ràdovati se	ràdujēm se	to be glad
a/Jē	P	óbradovati se	da se óbradujēm	

i	I	veséliti se	vesélím se	to be glad
i	P	razveséliti	da se razvéselím	
a	I	zídati	zídām	to build
a	P	sazídati	da sázidām	

In Units 26 on a/jē will be used for verbs which have a long vowel before /l/ (as /-āla/, /-ālo/); a/Jē will be used where the vowel is short (/ -ala/, /-alo/). See Note 43.2.1. Some verbs in /-ova-/ may have either /-ala/ or /-alā/.

Grammatical Drill

GD 26.1 Learning Drill

GD 26.1.1 Comparison of Adjectives - Poređenje prideva

Tomina <u>soba</u> je <u>veća</u> nego moja.	1	2
	kafana	gori/
Tomina <u>soba</u> je bila <u>veća</u> od moje.	auto	lošiji
Tomina <u>soba</u> je bila <u>najveća</u> .	kola	bolji
	kuća	čistiji
	krevet	lepši
	/postalja	skuplji
		prljaviji
		jeftiniji

For further drill, or variation during drill, the negative of the sentences may be used.

— ... —

Vaš prijatelj je <u>jači</u> nego ja.	Vaš prijatelj nije <u>jači</u> nego ja. Ja sam <u>jači</u> od njega.
Vaš prijatelj je bio <u>jači</u> od mene.	Vaš prijatelj nije bio <u>jači</u> od mene. Ja sam <u>jači</u> od njega.
Vaš prijatelj će sigurno biti <u>najjači</u> od sviiju.	Vaš prijatelj sigurno neće biti <u>najjači</u> od sviiju. Ima <u>jačih</u> od njega.

slabiji	tačniji	bogatiji	stariji	viši
zdraviji	simpatičniji	mlađi	ljubazniji	lepši

— ... —

Uslovi za život su sada bolji
nego što su bili prošle godine.

Uslovi za život su sada gori nego
što su bili prošle godine.

stambene prilike

Život u gradu

putevi

električno osvetljenje

Život u selu

gradska prevozna sredstva

Vi ste stanovali u lepšem delu
grada nego mi.
1

Vi ste stanovali u najlepšem delu
grada.

1

ulica

kuća

kraj

2

gori/

lošiji

skuplji

jeftiniji

čistiji

prljaviji

uređeniji

bolje uređen

Jovan traži veću sobu nego što
sad ima.

Jovanu treba veća soba od ove koju
sad ima.

čistija kuća

jeftiniji hotel

udobnija i veća stolica

lakši posao

udobniji i mekši krevet

Pair Substitution Drill

Ja pijem sladu kafu nego što je ova.

Ja pijem sladu kafu od ove.

moja majka.....jači čaj

Jovan i Toma.....hladnije pivo

Tomini roditelji.....toplija kafa

moja kći.....gorči čaj

oni.....vruće mleko

moj otac i majka.....slabija kafa

GD 26.1.2 Comparison of Adverbs - Poređenje priloga

Jovan je Živeo duže u Jugoslaviji
nego Toma.

Jovan je Živeo duže u Jugoslaviji od
Tome.

kraće

manje

više

bolje

gore/

lošije

Danas sam se zadržao u gradu duže
nego juče.

Danas ću se zadržati u gradu duže
nego juče.

kraće

manje

više

Proveo sam se kod Jovića bolje nego
što sam očekivao.

Nisam se proveo kod Jovića tako dobro
kao što sam očekivao.

gore

lošije

lepše

prijatnije

Vratio sam se kući kasnije nego
obično.

Vratiću se kući kasnije nego obično.

Ustao sam kasnije nego obično.

Ustaću kasnije nego obično.

ranije

Putovao sam po Jugoslaviji češće
nego vi.

Putovaću po Jugoslaviji češće nego vi.

rede

više

manje

On poznaje Jugoslaviju bolje od mene.

On ne poznaje Jugoslaviju bolje od
mene.

manje

više

gore

lošije

GD 26.2 Substitution-Transformation Drill

GD 26.2.1 Comparative and Superlative of Adjectives

Preliminary Drill - Each student is to drill, after the instructor, the sentence to the left, then one of the sentences to the right, each saying the next possible transformation.

Drill - Each student is to say two sentences, the one to the left substituting one of the phrases to the right, then one of the transforms, using the comparative of the same phrase. Students will take turns on the transforms, each giving only one.

Toma je imao lepu sobu. Toma je imao lepšu sobu nego vi. udoban krevet/postelja
 dobra kola
 lak prtljag
 tačan sat
 veliki sin
 mala kći
 dobar prijatelj
 mala porodica/obitelj
 rđav posao
 težak kufer
 mala radnja/dućan

Toma ima lepšu sobu od vas.
 Toma ima lepšu sobu od ove.
 Toma ima lepšu sobu nego
 što je ova.
 Toma ima najlepšu sobu.

Pijaca je bila dobro snabdevena.
 1 2

Pijaca je bila snabdevenija nego što
 sam očekivao.

1
 radnja sa samoposlugom
 robna kuća
 magazin

2
 jeftin čist
 skup prijav
 dobar rđav
 lep siromašan
 veliki loš
 bogat

Moj prijatelj voli slatku kafu.

Moj prijatelj voli sladu kafu od ove.
 Moj prijatelj voli sladu kafu nego što
 je ova.

gorak čaj
 hladno pivo

jaka kafa
 slab čaj

topla soba
 vruća kafa

Mi jedemo crni hleb. Mi jedemo crnji hleb od ovoga.
 Mi jedemo crnji hleb nego što
 je ovaj.

beo
 svež
 mek
 dobar
 rđav
 loš
 skup
 jeftin

Trebaju mi dve lepe soba.
Trebaju mi dve lepe sobe.

Trebaju mi dve lepše sobe od ovih.
Trebaju mi dve najlepše sobe.

tri velike sobe	jedna jaka kola	četiri dobre ma i skupe sobe
tri jeftine sobe	veliki automobil	dve male čiste sobe
pet velikih soba	jedan lep stan	dva velika koverta

GD 26.2.2 Comparison of Adverbs

U Jugoslaviji je hladno. U Jugoslaviji je hladnije nego što sam očekivao.

dobro	skupo	loše	prijatno
rđavo	čisto		

On je bio blizu mene. On je bio bliže meni nego g. Jović.
On je bio daleko od mene. On je bio dalje od mene nego g. Jović.

on	mi	oni	ona	vi
----	----	-----	-----	----

Poznajem dobro njegovog brata i sestru. Poznajem bolje njegovog brata nego sestru.

malo	dugo
------	------

Ovde se mного putuje. Ovde se više putuje nego kod nas.

malo	neudobno	lako	skupo
udobno	teško	jeftino	

GD 26.2.3 Comparison of adjectives and semantically equivalent constructions.

Toma ima prilično veliku sobu. Toma ima jednu veću sobu.
Ja večeram u jednom prilično velikom restoranu. Ja večeram u jednom većem restoranu.

mali	skup	jeftin	dobar	loš
------	------	--------	-------	-----

Moj otac pije prilično slatku kafu. Moj otac pije slaću kafu.

gorak		jak		slab
-------	--	-----	--	------

GD 26.3 Transform Drill

Follow the instructions given in GD 21.2.

GD 26.3.1 Comparison of Adjectives - Poređenje prideva

Moj krevet je mek i udoban. /od vašeg/	Moj krevet je mekši i udobniji od vašeg.
Toma ima težak posao. /nego ja/	Toma ima teži posao nego ja.
Ja imam tačan sat. /nego vi/	Ja imam tačniji sat nego vi.
Crna Gora je brdovita. /nego Srbija/	Crna Gora je brdovitija nego Srbija.
Vojvodina je plodna i bogata. /nego Bosna i Hercegovina/	Vojvodina je plodnija i bogatija nego Bosna i Hercegovina.
Toma je ozbiljan čovek. /od Jovana/	Toma je ozbiljniji od Jovana.
Moje iskustvo je malo. /nego vaše/	Moje iskustvo je manje nego vaše.
Put avionom nije opasan. /nego kolima/	Put avionom nije opasniji nego kolima.
Stare kuće imaju velike i svetle sobe. /nego nove/	Stare kuće imaju veće i svetlije sobe nego nove.
Ja sam ovde kratko vreme. /od vas/	Ja sam ovde kraće vreme od vas.
Stanbene prilike u gradu su rđave. /nego ranije/	Stanbene prilike u gradu su gore nego ranije.
Uslovi za život u gradu su dobri. /nego u selu/	Uslovi za život u gradu su bolji nego u selu.
Električno osvetljenje je sada jeftino. /nego ranije/	Električno osvetljenje je sada jeftinije nego ranije.
Stanovi su ranije bili skupi. /nego sada/	Stanovi su ranije bili skuplji nego sada.
Moja soba je bila prljava i neuređena. /nego vaša/	Moja soba je bila prljavija i neuređenija nego vaša.

Ja sam našao dobru i čistu sobu.

/od ove/

Vaša kuća je čvrsto i dobro zidana.

/nego naša/

Šporeti za drva i ugalj su od

velike koristi u selu.

/nego u gradu/

Moji roditelji stanuju u lepoj i

velikoj kući.

/nego ja/

Zora mi je skuvala dobru kafu.

/nego što sam očekivao/

Razlika u ceni je mala.

/nego što sam mislio/

Mi smo odrasli u malom gradu.

/nego što je vaš/

Mi smo prešli put od granice do

Beograda za kratko vreme.

/nego vi/

Ja sam našao bolju i čistiju sobe od ove.

Vaša kuća je čvršće i bolje zidana nego naša.

Šporeti za drva i ugalj su od veće

koristi u selu nego u gradu.

Moji roditelji stanuju u lepšoj i

većoj kući nego ja.

Zora mi je skuvala bolju kafu nego što sam očekivao.

Razlika u ceni je manja nego što sam mislio.

Mi smo odrasli u manjem gradu nego što je vaš.

Mi smo prešli put od granice do Beograda za kraće vreme nego vi.

GD 26.3.2 Superlative of Adjectives

Mi smo odseli u lepom, ali skupom hotelu.

Upoznali smo se s vašim dobrim prijateljem g. Jovićem.

/Upoznali smo vašeg dobrog prijatelja g. Jovića.

Naš prijatelj nam je pokazao staru crkvu u gradu.

Od granice do Ljubljane smo prošli kroz živopisne i zanimljive predele Slovenije.

Stanovali smo blizu omiljenog Beogradskog šetališta - Kalemegdana.

Crna Gora i Hercegovina su slične jedna drugoj.

Sinoć sam napisao majci dugo pismo.

Mi smo odseli u najlepšem, ali najskupljem hotelu u gradu.

Upoznali smo se s vašim najboljim prijateljem g. Jovićem.

/Upoznali smo vašeg najboljeg prijatelja g. Jovića.

Naš prijatelj nam je pokazao najstariju crkvu u gradu.

Od granice do Ljubljane smo prošli kroz najživopisnije i najzanimljivije predele Slovenije.

Stanovali smo blizu najomiljenijeg Beogradskog šetališta - Kalemegdana.

Crna Gora i Hercegovina su najbližnije jedna drugoj.

Sinoć sam napisao majci najduže pismo otkako sam ovde.

U Kranju smo imali kratak odmor.
Putevi kroz Crnu Goru su opasni.

Zauzeli smo za vas sobu u novom i
dobrom hotelu.

Ovaj kufer je lak, a onaj težak.
Saobraćaj je veliki ujutru. ('heavy')

Saobraćaj je jutros bio težak zbog
rđavog vremena. ('difficult')

Moj prijatelj je jedan od visokih
ljudi.

U Kranju smo imali najkraći odmor.

Putevi kroz Crnu Goru su najopasniji
u Jugoslaviji.

Zauzeli smo za vas sobu u najnovijem
i najboljem hotelu.

Ovaj kufer je najlakši, a onaj najteži.

Saobraćaj je najveći ujutru.

Saobraćaj je bio jutros najteži zbog
rđavog vremena.

Moj prijatelj je jedan od najviših
ljudi.

GD 26.3.3 Comparison of Adverbs

Change the adverbs in the sentences below to the comparative, according to the model given. The comparisons (with /od/ or /nego/) for each sentence are given to the right.

Nove kuće se zidaju brzo, ali traju kratko.

Nove kuće se zidaju brže, ali traju kraće nego stare.

Jovan je naučio dobro novu lekciju.

(/od vas/)

Mi smo putovali vozom prijatno.

(/nego što smo očekivali/)

Vi poznajete dobro ovdašnje stambene
prilike.

(/od mene/)

Ja sam jutros upalio kola lako.

(/nego što sam se nadao/)

Vi kuvate dobro kafu.

(/od vaše sestre/)

Mi smo potrošili prošle nedelje
mnogo novaca na hranu.

(/nego ove/)

Oni su otklonili brzo i dobro kvar
na kolima.

(/nego što sam očekivao/)

Vaš prijatelj je tačno opisao uslove
za život.

(/nego stambene prilike/)

Brzi voz je zadocnio malo.

(/nego što sam očekivao/)

Tramvaji idu uredno.

(/nego trolejbusi/)

Stare kuće su čvrsto i dobro zidane.

(/nego nove/)

Vi ste na žalost imali malo sreće.

(/nego obično/)

Domaćice rado upotrebljuju električne
šporete.

(/nego šporete za drva i ugalj/)

Radnje u vašem gradu su dobro snabdevene.	(/nego u našem/)
Saobraćaj je dobro uređen.	(/nego što sam se nadao/)
Stari šporeti brzo nestaju u gradovima.	(/nego u selima/)
Deca rado jedu jagode i maline.	(/nego jabuke/)
Ovog leta je padalo malo kiše.	(/nego prošlog/)
Jovan razume dobro srpskohrvatski.	(/nego što govori/)
Ja govorim rdavo srpskohrvatski.	(/od vas/)
On je imao mnogo teškoća usput.	(/nego ja/)
Ove zime je bilo vrlo hladno.	(/nego prošle/)
Ja mnogo volim pasulj.	(/nego krompir/)
Zora je kupila mnogo šećera.	(/nego pirinča/)
On je platio skupo ribu.	(/nego govedinu/)
Bilo je velike oskudice u svežem povrću.	(/nego u voću/)
Garaža je poslala brzo račun.	(/nego što sam očekivao/)
On je čekao dugo na dolazak voza.	(/nego što je mislio/)
Zastoj na putu me je sprečio da vozim brzo.	(/nego što sam hteo/)

GD 26.3.4 Verb drill with negative transform

Mi zidamo garažu za auto.	Mi ne zidamo garažu za auto.
Treba da sazidamo garažu za auto.	Ne treba da zidamo garažu za auto.
Zida se garaža za auto.	Ne zida se garaža za auto.
Treba da se sazida garaža za auto.	Ne treba da se zida garaža za auto.
Mi smo sazidali garažu za auto.	Mi nismo sazidali garažu za auto.
Mi ćemo sazidati garažu za auto.	Mi nećemo zidati garažu za auto.
Garaža za auto je sazidana.	Garaža za auto nije sazidana.

Sentences for the above drill:

Zora kuva kafu svako jutro.	(/skuvati/)
Oni uveče pale svetlost pred vratima.	(/upaliti/)
Mi noću gasimo svetlost pred kućom.	(/ugasiti/)
Šofer pomaže da se kola oprave.	(/pomoći, da pomognem, pomogao, pomognut/)
Mi upotrebljavamo garažu za auto.	(/upotrebiti/)
Jovan pere kola.	(/oprati/)

Questions and Answers

GD 26.4 Substitution-Transformation Drill

GD 26.4.1 Comparison of Adjectives

Je li Tomina soba veća nego naša?
1 2

Da, čini mi se da je njegova soba veća nego naša.

Da li je Tomina soba bila veća od naše?

Ne, njegova soba nije bila veća od naše.

Čija je soba bila najveća?

Meni se čini da je naša soba bila najveća.

Zar je Tomina soba bila veća nego naša?

Jeste, njegova soba je bila veća nego naša.

Zar Tomina soba nije bila veća nego naša?

Ne, nije bila veća.

1		2	
hotel	kola	rđav	lep
kafana	kuća	dobar	skup
auto	krevet	loš	jeftin
		čist	prljav

Da li je vaš prijatelj jači nego vi?

Da, on je jači od mene.

Ko je jači vi ili vaš prijatelj?

Moj prijatelj je jači od mene.

Zar je vaš prijatelj jači od vas?

Da, jači je.

Zar vaš prijatelj nije jači od vas?

Ne, nije jači.

Je li vaš prijatelj najjači od sviiju vas?

Ne, on nije najjači. Toma je jači od njega.

slab	tačan	bogat	star	visok	umoran
zdrav ¹	siromašan	mlad	ljubazan	lep	dobar

Kakvi su sada uslovi za život?

Nisu rđavi. Bolji su nego prošle godine.

Da li su uslovi za život sada bolji nego prošle godine?

Ne, uslovi za život su sada gori nego prošle godine.

Jesu li uslovi za život sada bolji nego ranijih godina?

Da, uslovi za život su sada bolji nego ranijih godina.

Zar su uslovi za život sada bolji nego ranije?

Da, uslovi za život su sada bolji nego ranije.

¹/zdràv/ - 'healthy'

Zar uslovi za život nisu sada bolji
nego ranije?

stanbene prilike
električno osvetljenje
gradska prevozna sredstva

Ne, nisu. Uslovi za život su sada gori
nego ranije.

putevi
život u gradu
život u selu

Gde stanuje vaš prijatelj?

Da li je vaš prijatelj stanovao u
lepšem delu grada nego vi?
2 1

Je li vaš prijatelj stanovao u
lepšem delu grada nego vi?
2 1

Zar ste vi stanovali u lepšem delu
2 1
grada nego vaš prijatelj?

Zar vi niste stanovali u lepšem
2
delu grada nego vaš prijatelj?
1

1
ulica
kuća
kraj

rdav
čist
loš

skup
uređen

2

jeftin
dobro uređen
stari
nov
dobar

Pair Drill

Da li vi pijete sladu kafu od ove?

Pijete li vi sladu kafu nego što
je ova?

Zar vi pijete sladu kafu od ove?

Da, ja pijem sladu kafu od ove.

Ne, ne pijem sladu kafu nego što je ova.

Da, ja pijem sladu kafu od ove.

vaša majka
Jovan i Toma
Tomini roditelji
vaša kći
vaš otac i majka

jak čaj
hladno vino
topla kafa
gorak čaj
slaba kafa

- Da li vaš prijatelj traži veću sobu od ove? Da, on traži veću sobu od ove.
- Traži li vaš prijatelj veću sobu od ove? Ne, on ne traži veću sobu od ove.
- Zar vaš prijatelj traži veću sobu nego što je ova? Da, on traži veću sobu nego što je ta.
- Zar vaš prijatelj ne traži veću sobu nego što je ova? Ne, on ne traži veću sobu nego što je ta.

čista kuća	jeftin hotel	lak posao
bolje namešten ¹ stan	udobna i velika spolica	dobro plaćen posao
udoban i mek krevet		

Questions for the above drill:

- Da li vašem prijatelju treba veća soba od ove?
- Da li je vaš prijatelj našao veću sobu od ove?
- Da li je vaš prijatelj dobio veću sobu od ove?
- Da li vaš prijatelj želi veću sobu od ove?

GD 26.4.2 Comparison of Adverbs

- Da li je u Jugoslaviji hladnije nego što ste očekivali? Da, u Jugoslaviji je hladnije nego što sam očekivao.
- Je li u Jugoslaviji bilo hladnije nego što ste očekivali? Ne, nije bilo.
- Zar je u Jugoslaviji hladnije nego što ste mislili? Da, hladnije je.
- Zar u Jugoslaviji nije bilo hladnije nego što ste se nadali? Ne, nije bilo.

dobro	skupo	čisto	jeftino
rdavo	loše	prijatno	

- Da li se ovde putuje više nego kod nas? Da, ovde se putuje više nego kod nas.

¹/námešten/ - 'furnished'

Putuje li se ovde više nego kod nas? Ne, ovde se ne putuje više nego kod nas. Kod nas se najviše putuje.
 Zar se ovde putuje više nego kod nas? Da, ovde se putuje više nego kod nas.
 Zar se ovde ne putuje više nego kod nas? Ne, ne putuje se više nego kod nas. Kod nas se ipak najviše putuje.

malo teško lako
 udobno neudobno brzo

Da li je Jovan naučio bolje lekciju nego Toma? Da, Jovan je naučio bolje lekciju nego Toma.
 Je li Jovan naučio bolje lekciju nego Toma? Ne, Jovan nije naučio lekciju bolje nego Toma. Toma je naučio najbolje lekciju od svih.

lako brzo
 teško rđavo

Questions for the above drills:

Da li je Jovan bolje uradio domaći zadatak nego Toma?
 Da li Jovan bolje piše srpskohrvatski nego Toma?
 Da li Jovan bolje govori i razume srpskohrvatski nego Toma?
 Da li se Jovanova kola bolje pale nego Tomina?

GD 26.5 Question and Answer Drill with Prompt

Moj stan je na petom spratu. Na kom spratu je vaš stan?
 Naša zgrada za stanovanje ima lift. Da li vaša zgrada za stanovanje ima lift?
 U kući ima lift. /U kući nema lift. Da li ima lift u kući?
 Lift radi. /Lift ne radi. Morate Da li lift radi?
 ići stepenicama. Zašto lift ne radi?
 Lift je pokvaren. /Nema struje. Kad će lift biti opravljen?
 Lift će biti opravljen kroz pola sata.

Moja soba je na osmom spratu. Ja ću radije čekati dok se lift ne opravi.

Lift radi stalno.

Nema oskudice u električnoj struji. Ima dovoljno struje.

/Ima oskudice u električnoj struji. Nema dovoljno struje.

Električna struja je jeftina.

Potrošnja struje je velika.

Ima prekida struje s vremena na vreme. /Nema prekida struje.

Prekide struje prouzrokuju nedovoljno jaki transformatori¹.

Električne sprave se upotrebljavaju sve više.

Moja kuća ima peći. /Moja kuća ima centralno grejanje.

Ja ne stanujem u novoj kući.

Tò je novija kuća, zidana između dva rata.

GD 26.6 Conversations - Razgovori

GD 26.6.1

A

B

Čuo sam da ste prodali vaš automobil. Da li je to istina?

Jeste li kupili nov auto.

Kakovi auto ste kupili, veći ili manji od staroga?

Kako to da kupite manji i slabiji auto?

To je istina.

Da li vi mnogo putujete?

Na kom spratu je vaša soba?

Da li lift radi stalno?

Da li ima oskudice u električnoj struji?

Da li je električna struja jeftina?

Da li je potrošnja struje velika?

Da li ima prekida struje?

Šta prouzrokuje prekide struje?

Da li se upotrebljavaju mnogo električne sprave?

Da li vaša kuća ima peći ili centralno grejanje?

Da li stanujete u novoj kući?

Kad je zidana ta kuća?

Da, prodao sam.

Jesam.

Kupio sam manji auto. Moj stari auto bio je jači i veći nego novi.

Zbog benzina. Ovde je benzin mnogo skuplji nego u Americi, a putevi su gori.

Zbog slabih putova veliki auto se češće kvari, a teže i skuplje opravljaju.

Da, i baš zato sam kupio auto, koji troši manje bezina i ulja i manje se kvari nego veliki.

¹/transfórmātor/ - 'transformer'

Da, imate pravo. Za ovdašnje prilike manji auto je bolji nego veliki.

Чуо сам да сте продали ваша кола.
Да ли је то тачно?

Да ли сте купили нова кола?

Каква кола сте купили, већа или мања од старих?

Откуд то да купите мања и слабија кола?

То је тачно.

Да ли ви много путујете?

Да, у праву сте. За овдашње prilike мања кола су боља него велика.

Da, zato sam tako i učinio.

Да, продао сам.

Јесам.

Купио сам мања кола. Моја стара кола била су јача и већа него нова.

Због бензина. Овде је бензин много скупљи него у Америци, а путеви су гори.

Због рђавих путева велика кола се чешће кваре, а теже и скупље оправљају.

Да, и баш зато сам купио кола, која троше мање бензина и уља и мање се кваре него велика.

Да, зато сам тако и урадио.

GD 26.6.2

Zašto su vaši prijatelji promijenili hotel, Jovane?

Kakvu sobu sad imaju?

Da li je njihov novi hotel skuplji?

Kako je to moguće?

Kakva je hrana u tom hotelu?

Ali kada su sobe jeftinije, onda je sigurno i hrana.

To je dobro.

Soba im je bila premalena.¹

Sada su našli mnogo veću sobu.

Nije. Hotel u kome su uzeli sobu jeftiniji je nego prije.

Lijepo. Hotel u kome su do sada bili nov je i u njemu su sobe manje nego u starima.

Oni kažu da je hrana više manje ista. Nije ni bolja ni gora.

Naravno, cijene su hrani i sobama jeftinije.

¹ /prémalen/ 'too small'

Зашто су ваши пријатељи променили хотел, Јоване?

Какву собу сад имају?

Да ли је њихов нови хотел скупљи?

Како је то могуће?

Каква је храна у том хотелу?

Али, кад су собе јефтиније, онда је сигурно и храна јефтинија.

То је добро.

Имали су сувише малу собу.

Сад су нашли много већу собу.

Није. Хотел у коме су узели собу јефтинији је него ранији.

Лепо. Хотел у коме су до сада били нов је и у њему су собе мање него у старим хотелима.

Они кажу да је храна мање више иста. Није ни гора ни боља.

Наравно, цене и храни и собама су јефтиније.

GD 26.6.3

Kako ste zadovoljni sa novom kućem, gospođo?

U kom kraju se nalazi vaša kuća?

Vi ste sretni. Ta je kuća svakako udobnija nego kuća u kojoj ste do sada stanovali?

Je li to nova kuća?

Da li imate hladnu i toplu vodu u kući?

Zašto?

Ne trebate se brinuti. Naše iskustvo sa pećima nije slabo.

To je istina. Ali, ako su peći dobre i imate dobra drva ili ugalj, onda se ne treba ničega plašiti.

To je dobro. Mi smo prošle godine imali nezgoda sa centralnim grijanjem.

Često se kvarilo i trebalo ga je popravljati.

Još kako. Jedanput smo ostali dva dana bez grijanja.

Za sada smo vrlo zadovoljni.

Na Dedinju, u Puškinovoj ulici.

Jest. Iznenadili smo se kad smo vidjeli koliko su sobe svijetlije i veće nego u starom stanu.

Nije potpuno. Ali, to je ipak novija kuća, zidana između dva rata.

Da, imamo. Sada je vrlo udobno, samo ne znam kako će biti zimi.

Nemamo centralno grijanje, već peći.

Znam, ali ima više posla.

Mi smo se već snabdjeli s ugljem.

Kako to?

Zar je to moguće?

To je vrlo neugodno.¹

¹ /neugodan/ 'unpleasant'

Trebalo je skoro dva dana da se
grijanje dovede u red.

Hvala što ste mi to kazali. Sad mi
je lakše.

Како сте задовољни са новом кућом,
госпођо?

За сада смо врло задовољни.

У ком крају се налази ваша кућа?

На Дедињу, у Пушкиновој улици.

Ви сте срећни. Та је кућа свакако
удобнија него кућа у којој сте
до сада становали?

Јесте. Изненадили смо се кад смо видели
колико су собе светлије и веће него
у старом стану.

Је ли то нова кућа?

Није потпуно. Али, то је ипак новија
кућа, зидана између два рата.

Да ли имате хладну и топлу воду
у кући?

Да, имамо. Сад је врло удобно, само
не знам како ће бити зими.

Зашто?

Немамо централно грејање, већ пећи.

Не треба да се бринете. Наше иску-
ство са пећима није рђаво.

Знам, али има више посла.

То је истина. Али, ако су пећи добре
и имате добра дрва или угаљ, онда
се не треба ничега плашити.

Ми смо се већ снабдели с угљем.

То је добро. Ми смо прошле године има-
ли много незгода са централним гре-
јањем.

Како то?

Често се кварило и требало га је
оправљати.

Зар је то могуће?

Још како. Једанпут смо остали два
дана без грејања.

То је врло непријатно.

Требало је скоро два дана да се
грејање доведе у ред.

Хвала вам што сте ми то казали. Сад
ми је лакше.

GD 26.7 Homework - Domaći zadatak

GD 26.7.1 Complete each sentence using the comparative of the items listed
on the right.

Toma ima _____ porodicu nego Jovan.

(/mala/)

U gradu imaju dva hotela _____ nego vaš.

(/dobar/)

Moja kći je _____ od moga sina.

(/mlad/)

Ja tražim _____ i _____ stan nego
što sad imam.

(/dobar/ i /veliki/)

Upoznao sam vašeg _____ brata.	(/star/)
Vaša kola su _____ i _____ od mojih.	(/jak/ i /skup/)
Vašem prijatelju treba _____ i _____ soba nego što je ova.	(/svetao/ i /veliki/)
Vaš posao je _____ nego moj.	(/težak/)
Moj kufer je _____, ali _____ nego vaš.	(/veliki/, /lak/)
Donesite mi jednu _____ i _____ kafu nego što je ova.	(/sladak/ i /vruć/)

GD 26.7.2 Complete each sentence using the comparative of the items listed on the right.

Ja _____ volim kafu nego čaj.	(/mnogo/)
Jovan pije _____ vino nego pivo.	(/rado/)
Meni je _____ da dođem u 6 nego u 7.	(/zgodno/)
Ja volim da putujem _____ ako je taj put bolji.	(/dugo/)
On putuje _____ u Zagreb nego u Ljubljanu.	(/često/)
Mi upotrebljavamo šporet za drva i ugalj _____ nego električni šporet.	(/retko/)
Jovan uči _____ i zna _____ nego Toma.	(/mnogo/, /dobro/)
Mi smo se proveli u Dalmaciji _____ nego što smo očekivali.	(/prijatno/)
Stanbene prilike u gradu su _____ nego u selu.	(/rđav/)
Jovan je opisao _____ stanbene prilike nego uslove za život.	(/tačno/)

UNIT 27

Basic Sentences - Osnovne rečenice

<u>In the Department Store</u>	<u>U robnoj kući</u>	<u>У робној кући</u>
	A	
to stop (tr.)	zaústaviti, da zaústavim	зау́ставити, да зау́ставим
to descend, alight	síci, da síđem, síšao/síšao	си́ћи, да си́ђем сишао/сишао
Please stop the car here in front of the depart- ment store, as we'd like to get out here.	Mòlim vas, zaústavite àuto tù prèd ròbnom kúćòm, jèr želimo síci.	Мо́лим вас, зау́ставите ко- ла ту́ прèд рòбном ку́ћом, да ми́ си́ђемо.
to be standing, to be stopping (intr.); to fit	stájati, stójim /stójati	ста́јати, сто́јим /сто́јати
to stand, to stop (intr.)	stàti, da stànèm	ста́ти, да ста̀нèm
nearness, proximity	blizína	близи́на
If you can't stay ('stand') here until we get back, stop somewhere near.	Àko ne možete da stójite tù dók se mi ne vràtimo, vi stànite negdje u blizíni.	Ако не можете да сто́јите ту́ дòк се ми не врати́мо, ви станите негде у бли- зи́ни.
	B	
to park	parkírati, párkirām	паркíрати, пáркíрaм
secondary	spòredan, spòredna, -o	спòредан, спòредна, -o
parking	parkírānje	паркíрāње
to forbid, to prohibit	zabrāniti, da zābrānim, zābrānjen	забрāнити, да зāбрāним: забрāњен

I'll park the car, ma'am, on a sidestreet. Parking is prohibited here.	Já ću parkirati kòla, gòspodo, u nèkoj spòrednoj ùlici. Óvdje je parkiranje zábrānjeno.	Ја ћу паркирати кòла, гòспођо, у нèкој спòредној ùлици. Óвде је паркирање забрāњено.
--	---	--

In the Department StoreU robnoj kućiУ робној кући

section, department

odjeljenje

одељење

woman's, female

ženski, -ā, -ō

женски, -ā, -ō

child's, children's

djèčiji, -ā, -ē
/djèčijiдèчији, -ā, -ē
/дèчји

ready-made clothes

konfèkcija

конфèкција

Where is the department for women's and children's clothes, please?

Mòlim vas, gdje je odjeljenje za žensku i djèčiju konfèkciju?

Mòлим вас, где је одељење за женску и дèчију конфèкцију.

C

ground floor

prizemlje

приземље

side

strāna

стрāна

boy, lad

djèčāk & dječāka
pl dječāciдèчāk, дечāка
дечāци

girl, maid

djevōjka

дèвојка

little girl

djevōjčica

дèвóжичица

The children's department is here on the ground floor. The left side is for boys and the right for girls.

Djèčje odjeljenje je óvdje u prizemlju. S lijeve strane je za dječāke, a s desne za devōjčice.

Дèчје одељење је óвде у приземљу. С лèве стрāне је за дечāке, а с дèсне за дèвóжичице.

Women's clothing is on the third ('second') floor.

Ženska konfèkcija je na drugom katu.

Жèнска конфèкција је на дрúгом спрātu.

<u>In the Women's Clothing</u> <u>Department</u>	<u>U odjeljenju za</u> <u>Žensku konfekciju</u>	<u>У одељењу за женску</u> <u>конфекцију</u>
	A	
wool	vùna	вùна
woolen	vùnen, -a, -o	вùнен, -а, -о
dress	háljina	хаљина
How much does this wool dress cost, miss?	Kòlika je cijèna ovoj vùненоj háljini, gòspodice?	Колико стаје ова вùнена хаљина, гòспођице? #
	D	
5150 dinars.	Pèt tísūcā stò pedèset dìnārā.	Пèt хиљадā стò педèсет динārā.
	A	
domestic	dómācí, -ā, -ē	дómāћñ, -ā, -ē
manufacture	ìzrada	ìзрада
Is it of local manufacture?	Dà li je dómāće ìzradē?	Дà ли је дómāћē ìзраде? #
	D	
Yes, it is.	Dà, jèst.	Дà, # jèсте.
	A	
damage, loss	štèta	штèта
number, size	bròj & bròja pl bròjevi	брòј брòја брòјеви
I like it, but it's a pity that it isn't my size ('number').	Dòpadā mi se, sàmo štèta štò ni je mòj bròj.	Свìђā ми се, сàмо штèта штò ни је mòј брòј.
blouse	blúza	блúза
skirt	sùknja	сукна
slip	kombinè (m.)	комбинèзон

I'll take this blouse and slip.	Úzěću óvu blůzu i kombině.	Ўзећу óву блўзу и комбинěзон.
footwear	óbuća	óбућа
<u>In the Footwear Department</u>	<u>U odjeljěnju za óbuću</u>	<u>У одељењу за обућу</u>
A		
to try	próbatī, prěbām	прóбати, прěбām
shoe	cípela	цїпела
to carry, to wear	nóstiti, nòsīm	нóсити, нòсїм
Please try this kind of shoes on my boy. He wears size 36.	Mòlīm vas prěbajte óvu vr̄stu cípelā móm sīnu. Ōn nòsī brěj 36. .	Мòлим вас прěбajte óву вр̄сту цїпелā мóm сїну. Ōн нòси брěj 36. .
E		
fit (size)	tāmān	тамāн
to consent; dock, fit	prístajati, prístajē	прїстајати, прїстајē
The shoes are his size and fit him very well.	Cїpele su mu tāmān i prístaju vrlo dōbro.	Цїпеле су му тамāн и стóје врло дōбро.
A		
to wrap	spàkovati, da spàkujēm	спàковати, да спàкујēm
pair	pār G pl pāri	pār pāri
sock, stocking	čárapa	чáрага
All right, wrap up these shoes and three pairs of these socks.	Dóbro, mólīm spàkujte tē cїpele i trī pāra óvih čárāpā.	Дōбро, спàкујте tē цїпеле и трї пāра óвих чáрāпā.
man's, male	mùškī, -ā, -ō	мүшкї, -ā, -ō
Also, give me three pairs of men's socks, size 11.	Dājte mi i trī pāra mùškīh čárāpā brěj 11.	Дājте ми и трї пāра мү- шких чáрāпā брěj 11.

E

clothing; man's suit	odijélo	одѐло
lady's suit	kóstim G kostíma	кóстим, костíма
pertaining to fall	jésēnjī, -a, -e	јесēњī, -ā, -ē
pertaining to winter	zìmskī, -ā, -ō	зìмскī, -ā, -ō
coat	kápūt G kapúta	капут, капúта
trousers	pantalóne (f. pl.)	панталóне
shirt	kóšulja	кóшуља
linen, underwear	rùblje	рùбље
We have very good children's suits, as well as fall and winter coats, pants, shirts and ('other') underwear.	Imamo vrlo dobra djèčija odijéla, kao i jésenjē i zìmske kapúte, pantalóne, kóšulje i drugo rùblje.	Имамо врло добра дèчија одѐла, као и јесене и зìмске капúте, панталóне, кóшуље и друго рùбље.

A

No ('let [it go]'), thanks. I don't need anything else.	Nè, hvála. Ni je mi potrebno ništa više.	Нèка, хвála. Ни је ми пóтребно ништа више.
---	--	--

E

Here's your bill, ma'am.	Izvolte račun, gòspođo.	Извóлте рачун, гòспођо.
--------------------------	-------------------------	-------------------------

A

safe, cash-register	kàsa	кàса
(She pays at the cashier's and leaves.)	(Pláća na kàsi i ódlazi.)	(Плаћа на кàси и óдлази.)

Grammatical Notes

Note 27.1 /nèka/

Neka pregledaju i kočnice i paljenje.

Dobro, samo neka požure.

Neka, hvala.

/nèka/ (or /nèk/) 'let it be so (that)' may be used as an independent clause, as in the last example, or before a verb, as in the first two. Used by itself it may mean 'let it go', 'never mind'. Before a verb it usually corresponds to English 'have him _____', 'have her _____', 'have them _____', 'let him _____', 'let her _____', 'let them _____', etc. It may also be used in the first person 'let us _____', 'may we _____', etc. It may express the wish or desire that something be, that it happen. It may also indicate permission or acquiescence.

Note 27.2 Adjective and Adverb Formation

Note 27.2.1 General Remarks

The discussion of the comparative in Note 26.1 brought out the fact that the comparative was an adjective formation in its own right, not one formed on the positive. For example /sladi/ is based on the root itself /slad-/, not on /sladak/. The comparative is only one of many adjective formations which occur in Serbo-Croatian. Compare the following list of adjectives which have occurred and related words. The third column is explained below. First examine the other two, comparing the forms.

Adjective	Related Word	Formant(s)
drùgI	drùg 'comrade'	-
vàš	vàs 'you'	-J
jésēnji	jēsēn 'fall'	-J-
slòbodan	slobóda 'freedom'	-(a)n
západni	západ 'west'	-n
kákav	kàko 'how'	-(a)v
Žènski	Žéna 'woman'	-sk-
mùški	mùž 'husband'	-k-
vùnen	vùna 'wool'	-en

Many adjectives, like /drùgI/, add the adjective endings directly to the root, there is no special adjective formant (suffix) aside from the ending itself.

Sometimes the formant is a /J/ change, as in /vàš/ or /jésēnjI/. The third column above gives a few of the many adjective formants which may occur. Some of these are very frequent and need particular attention. A few of these are discussed here and in Note 28. Some further details are given in Note 46.1

Due to the close relationship of most adjective and adverb formation, discussion of adjectives includes discussion of adverbs. In these notes adverb forms which are neuters of adjectives will be used as examples along with adjectives where relevant.

Note 27.2.2 Adjective Formant /-ov/

Jóvan	Jovan	Jóvanov	Jovan's
Smít	Smith	Smítov	Smith's

The /-ov/ suffix indicates reference to the specific individual concerned. As a suffix just before the adjective gender and number endings it corresponds to a possessive. Several of the pronominal adjectives are formed with /-ov/:

njèga	him	njégov	his
njih	them	njihov	their

/-ov/ is also added to masculine nouns which end in consonants or /-o/. Some nouns which have occurred and the corresponding adjectives are:

bràt	brother	brátov	the brother's, [my] brother's
gospódin	gentleman	gospódinov	the gentleman's
gòst	guest	gòstov	the guest's
júnāk	hero	junákov	the hero's
knèz	prince	kněžev	the prince's
mùž	husband	mùžev	the husband's, [my] husband's
ótac	father	óčev	the father's, [my] father's
prijatelj	friend	prijateljev	the friend's, [my] friend's
ràdnik	worker	ràdnikov	the worker's
sìn	son	sinov	the son's, [my] son's
sròdnik	relative	sròdnikov	the relative's

These examples show that the ending is /-ev/ after palatals. In a few cases there is a /J/ change: /kněz/ but /kněžev/, /ótac/ but /óčev/. /ótac/ has moveable /a/; /t/ is lost before /c/, so that the root without the /a/ has the shape /oc-/ as in /oca/ (accusative, genitive). /oc-/ plus /-J-ev/ is /óčev/.

The roots /brát/ and /sîn/ each have two common adjectives with /ov/ formants: /brátov/ or /bratóvljev/, /sînov/ or /sinóvljev/. The longer forms have the formants /-ov-J-ev/.

Note 27.2.3 Adjective Formant /-in/

The formant /-ov/ is added to masculine nouns. The formant /-in/ (or /-J-in/) is added to feminine nouns and to masculine nouns which end in /-a/, such as the name /Toma/. Compare:

-in	gòspoda	lady	gòspođin	the lady's
-Jin	gòspodica	miss	gòspodičin	the miss's
-in	kćĩ	daughter	kćerĩn	the daughter's
-Jin	mājka	mother	mājčĩn	the mother's
-in	séstra	sister	séstrĩn	the sister's
-in	zémija	land	zémijĩn	the land's

Both /-ov/ and /-in/ adjectives are often used in the sense 'my _____': /očeva kuća/ '[my] father's house', /majčina kuća/ '[my] mother's house', /bratova kuća/ '[my] brother's house'.

These endings are in general added to nouns indicating persons. (The apparent exceptions, such as /zemlja/, may be considered personification. Non-personal nouns have adjectives made with different formants.)

Note 27.3 New Verbs

a	I	parkírati	párkirām	park
a	I	próbatĩ	pròbām	try
a/jě	I	pàkovati	pàkujēm	wrap
a/jě	P	spàkovati	da spàkujēm	

V/n	P	prístati	da prístanēm		to consent
a/JĚ	I	prístajati	prístajēm		
V/n	P	stàti	da stànēm		stop
a/I	I	stájati	stójim	stájao	stand
		/stójati	-	/stájāla	
a/Ě	I	stàjati	stàjēm	stájao -āla	to be stopping
i	P	zabrániti	da zábrānim		forbid
a/JĚ	I	zabranjívati	zabranjujēm		
i	P	zaústaviti	da zaústavim		stop (something)
a	I	zaústavljati	zaústavljam		

Grammatical Drill

GD 27.1 Learning Drill - Adjectives in /-ov/ and /-in/

Ovo je kuća našeg prijatelja Jovana.

Američka Ambasada je u ulici Kneza Miloša.

Moj otac stanuje u ovoj kući.

Ovo je soba moga oca i majke.

Ovo je kaput gospodina Jovića.

Ovo je haljina vaše gospođe.

Ovo je kufer moga brata.

Ovo je spomenik Kneza Mihaila.

Ovo je kaput moje žene.

Ovo je soba moje sestre.

Ovo su sobe moje dece, sina i kćeri.

Ovo je Jovanova kuća.

Američka Ambasada je u Miloševoj ulici.

Ovo je očeva kuća.

Ovo je očeva i majčina soba.

Ovo je gospodinov kaput.

Ovo je gospodina haljina.

Ovo je bratov kufer.

/Ovo je bratovljev kufer.

Ovo je Knežev spomenik.

Ovo je ženin kaput.

Ovo je sestrina soba.

Ovo su sobe moje dece, sinova i kćerina.

/Ovo su sobe moje dece, sinovljeva i kćerina.

Ovo je kuća gospodina Jovanovića.

Ovo je sin moga prijatelja.

Ovo je Jovanovićeve kuća.

Ovo je prijateljev sin.

GD 27.2 Substitution-Transformation Drill

Odeljenje za žensku konfekciju je
na prvom spratu.

Odeljenje za žensku konfekciju nije
na prvom spratu, već u prizemlju.

dečije odeljenje
obuća
ženske čarape

muške cipele
ženske haljine
dečije cipele

jesenji i zimski kaputi
muške čarape

Ta haljina je taman i stoji vam
lepo.

Ta haljina vam je taman, ali vam ne
stoji lepo.

bluza
odelo

cipele
kaput

suknja
kostim

Ova haljina je domaće izrade i
zato je jeftina.

Ova haljina nije domaće, već strane
izrade i zato je skupa.

cipele
odelo

zimski kaput
ženske čarape

kostim

Moja žena je kupila jednu lepu
haljinu.

Ona je kupila jednu lepu haljinu.

1
dva / dve vunena suknja
nekoliko jesenji kostim
muška košulja

2
svilena¹ bluza par ženskih čarapa
dečije odelo par crnih cipela

Sentences for the above drill:

Mojoj ženi treba jedna lepa haljina.

Mojoj ženi se svidela jedna lepa
haljina u izlogu.²

Moja žena je stala pred izlog da
vidi jednu lepu haljinu.

¹/svilen, -a, -o/ - 'silken'

²/izlog pl. izlozi/ - 'show window'

Substitution Drill with Future Transform

Toma je zaustavio kola pred robnom kućom, da mi sidemo.

Toma će zaustaviti kola pred robnom kućom, da mi sidemo.

moja žena / moj muž

ja

oni

on

šofer

Sentences for the above drill:

Toma je sišao s kola pred robnom kućom.

Toma je stajao s kolima u jednoj sporednoj ulici, dok smo mi bili u radnji.

Toma je stao pred robnu kuću i mi smo sišli.

Toma ne može da parkira ovde, pošto je parkiranje zabranjeno.

Toma je parkirao kola u jednoj sporednoj ulici, gde je parkiranje dozvoljeno.

Očeva soba je isto tako velika kao bratova.

Očeva soba nije tako velika kao bratova.

Očeva soba je veća od bratove.

Očeva soba nije veća nego manja od bratove.

Tomlin kufer

sestrin kaput

moje odelo

sestrina kola

Jovanov kufer

majčin kaput

očevo odelo

moja kola

GD 27.3 Imperative Drill with /neka/ Transform

Drill the following pairs of sentences first as a learning drill. Then cover the sentences on the right side, except the first. Repeat the drill as a transformation drill, using the first sentence as a model.

Zaustavite kola pred robnom kućom, da mi sidemo.

Neka šofer zaustavi kola pred robnom kućom, da mi sidemo.

Stanite (s kolima) kod Kalemegdana, da devojka sa decom siđe.

Neka šofer stane (s kolima) kod Kalemegdana, da devojka sa decom siđe.

Sidite (s kola) kod Kalemegdana.

Neka deca siđu (s kola) kod Kalemegdana.

Izađite iz kola kod zološkog vrta.

Tu je najzgodnije.

Parkirajte kola u nekoj sporednoj ulici gde je parkiranje dozvoljeno.

Kupite mi nekoliko pari muških čarapa.

Stojte s kolima ovde dok se mi ne vratimo.

/Ostanite s kolima ovde dok se mi ne vratimo.

Nemojte upotrebljavati ovaj rešo.

Nije ispravan.

Upotrebite ovaj rešo. On je ispravan.

Nemojte uključivati taj rešo dok se ne opravi.

Uključite drugi rešo.

Skuvajte čaj na rešou.

Odvedite decu danas posle podne u zološki vrt.

Napišite pismo majci i opišite vaš život ovde.

Probajte ove cipele mom sinu, da vidim da li su mu taman.

Upalite svetlost pred kućom.

Ugasite svetlost u sobi.

Obratite pažnju na decu kad odete u zološki vrt.

Pošaljite ovo pismo avionskom poštom.

Uzmite mi nekoliko pari čarapa, kad već idete u robnu kuću.

Žalite se portiru, ako vam soba nije čista.

Promenite hotel, ako niste zadovoljni.

Neka deca izađu iz kola kod zološkog vrta. Tu je najzgodnije.

Neka šofer parkira kola u nekoj sporednoj ulici gde je parkiranje dozvoljeno.

Neka moja žena kupi nekoliko pari muških čarapa.

Neka šofer stoji s kolima ovde dok se mi ne vratimo.

/Neka šofer ostane s kolima ovde dok se mi ne vratimo.

Neka devojka ne upotrebljava ovaj rešo.

Nije ispravan.

Neka devojka upotrebi ovaj rešo. On je ispravan.

Neka devojka ne uključuje taj rešo dok se ne opravi.

Neka devojka uključi drugi rešo.

Neka Ana skuva čaj na rešou.

Neka devojka odvede decu danas posle podne u zološki vrt.

Neka Jovan napiše pismo majci i opiše vaš život ovde.

Neka moj sin proba ove cipele, da vidim da li su mu taman.

Neka Ana upali svetlost pred kućom.

Neka Ana ugasi svetlost u sobi.

Neka Ana obrati pažnju na decu, kad odu u zološki vrt.

Neka moj muž (/moja žena) pošalje ovo pismo avionskom poštom.

Neka mi Zora uzme nekoliko pari čarapa, kad već ide u robnu kuću.

Neka se Jovan žalio portiru, ako mu soba nije čista.

Neka Jovan promeni hotel, ako nije zadovoljan.

Questions and Answers

GD 27.4 Substitution-Transformation Drill

Na kom je spratu odeljenje za <u>žensku konfekciju?</u>	Odeljenje za žensku konfekciju je na drugom spratu.
Gde je odeljenje za <u>žensku kon-</u> <u>fekciju?</u>	Odeljenje za žensku konfekciju je u prizemlju.
dečija konfekcija	obuća
dečak i devojčica	čarape

Gde se prodaju <u>ženske haljine?</u> /	Haljine se prodaju na prvom spratu./
Da li imate <u>ženskih haljina?</u>	Da, imamo. Haljine se prodaju na prvom spratu.

muške cipele	zimski kaput	dečije cipele	čarape	bluza
dečje odelo	ženske cipele	jesenji kaput	suknja	

Da li vam je taman ta <u>haljina?</u>	Da, taman je. To je moj broj.
Kako mi stoji ova <u>haljina?</u>	Stoji vam vrlo dobro.
Kako vam se dopada moja <u>haljina?</u>	Dopada mi se mnogo.
Koliko ste platili tu <u>haljinu?</u>	Platila sam je 4.150 din.
Jel' ta <u>haljina</u> domaće izrade?	Da, jeste.

bluza (750 din.)	zimski kaput (18.390 din.)
cipele (3.750 din.)	kostim (21.300 din.)

GD 27.5 Model Drill

Change the following sentences to the past tense, according to the model given. Leave out the verbs /želeti/, /moći/, /hteti/ or /trebati/ as used before /da/, as in the model.

Gde želite da zaustavim kola?	Zaustavite kola pred robnom kućom.
Gde ste zaustavili kola?	Zaustavio sam kola pred robnom kućom.
Gde želite da stanem (s kolima)?	Stanite pred robnu kuću.
Gde želite da siđete?	Želim da siđem kod Kalemegdana.
Gde mogu da parkiram kola?	Možete da parkirate kola u nekoj sporednoj ulici.

Šta želite da kupite u robnoj kući?	Želim da kupim jednu vunenu haljinu.
Koga želite da pozovete na večeru?	Želim da pozovem Jovana i Zoru na večeru.
Gde želite da pijete kafu?	Želim da pijem kafu u kafani.
Šta hoćete da pijete?	Hoću da pijem kafu.
Kako želite da pošaljete pismo?	Avionskom poštom.
Da li hoćete da pomognete Jovanu da nađe posao?	Da, hoću da mu pomognem da nađe posao.
Da li želite da pročitate novine?	Da, želim.
Hoćete (li) da probate ovu haljinu?	Da, hoću.
Da li Jovan hoće da izgubi svoj novac?	Ne, neće.
Da li Jovan želi da uspe u poslu?	Da, on želi da uspe u poslu.
Da li želite da Zora skuva čaj?	Da, neka skuva.
Da li želite da šofer odveze kola u garažu.	Da, neka odveze.
Hoćete (li) da šofer doveze kola kući?	Da, neka doveze.
Gde šofer treba da sačeka g. Jovića?	Neka ga sačeka na železničkoj stanici.
Šta možete da učinite za Jovana?	Žalim, ali ne mogu da učinim za sada ništa za njega.
Šta treba da kupim na pijaci?	Treba da kupite svežih jagoda i malina.
Koji rešo mogu da upotrebim?	Možete da upotrebite novi, pošto je stari pokvaren.

GD 27.6 Conversations - Razgovori

GD 27.6.1

A

B

Što ste radili juče poslije podne, gospodo? Da li ste bili negdje?

Da, bila sam u robnoj kući Beograd.

Da li ste kupili nešto?

Više sam htjela vidjeti što imaju i kakove su cijene.

Da li ste bili u odjeljenju za žensku konfekciju?

Da, prvo sam bila u tom odjeljenju.

Radoznao¹ sam, kakvo je vaše mišljenje o našoj robi.
 Drago mi je čuti. Jeste (li) kupili nešto?
 Zar vam se ništa nije svidjelo?
 Pa zašto je niste kupili?
 Zašto niste uzeli jedan veći broj.
 Mogli ste dati da se popravi.
 To je šteta.
 Kad ima nešto dobro, to se brzo proda.
 Zanima me da li ste bili u odjeljenju za obuću. Kod nas se prave vrlo lijepe cipele.
 Pa kako vam se sviđaju ženske cipele?
 Na žalost, vrlo su skupe.
 Da li vi kupujete cipele za vas u toj radnji.
 Tako je najbolje. I ja obično tako radim.
 Шта сте радили јуче после подне, госпођо? Да ли сте били негде?
 Да ли сте купили нешто?
 Да ли сте били у одељењу за женску конфекцију?
 Интересује ме, какво је ваше мишљење о нашој роби.
 Мило ми је да чујем то. Jeste (ли) купили нешто?
 Zar vam se ništa nije svidjelo?

Iznenadila sam se. Ima mnogo ljepših stvari nego što sam očekivala.
 Nisam ništa.
 Svidjela mi se naročito jedna vunena haljina i htjela sam je kupiti.
 Nisu imali moj broj.
 Htjela sam tako učiniti, ali bilo je samo manjih haljina, koje se nisu mogle popraviti.
 To je zacijelo² šteta. Bilo mi je vrlo žao što se tako desilo.
 Tako je.
 Da, bila sam. Već sam čula da se ovdje prave lijepe cipele.
 One cipele, koje su pravili vaši radnici zbilja su vrlo lijepe.
 Da, i ja nalazim da su skupe, iako je izrada vrlo dobra.
 Ne uvijek. Ja gledam gdje je jeftinije i tamo kupim.
 Да, била сам у робној кући Београд.
 Више сам хтела да видим шта имају и колике су цене.
 Да, прво сам била у том одељењу.
 Изненадила сам се, има много лепших ствари него што сам очекивала.
 Нисам ништа.
 Свидела ми се нарочито једна вунена

¹ /radóznao/ 'curious'

² /zacijélo/ 'indeed'

Па зашто је нисте купили?

Зашто нисте узели један већи број?

Могли сте дати да се поправи.

То је штета.

Кад има нешто добро, то се брзо
прода.

Интересује ме да ли сте били у оде-
љењу за обућу. Код нас се праве
врло лепе ципеле.

Па како вам се свиђају женске ципеле?

На жалост, врло су скупе.

Да ли ви купујете ципеле за вас у
тој радњи?

Тако је најбоље. И ја обично тако
гадим.

хаљина и хтела сам да је купим.

Нису имали мој број.

Хтела сам тако да урадим, али било је
само мањих хаљина, које нису могле
да се поправе.

То је збиља штета. Било ми је врло жао
што се тако десило.

Тако је.

Да, била сам. Већ сам чула да се овде
праве врло лепе ципеле.

Оне ципеле, које су правили ваши рад-
ници збиља су врло лепе.

Да, и ја налазим да су скупе, иако је
израда врло добра.

Не увек. Ја гледам где је јефтине је
и тамо купим.

GD 27.6.2

Da li mi možete promijeniti 5.000
dinara, Jovane?

Treba mi 250 din. da platim
taksi-šofera.

Vrlo dobro, dajte mi 250 din. Ja
ću vam vratiti, čim promijenim
mojih 5.000 din.

Šofer, evo vam 300 din.

Ne trebate ništa vratiti. Zadržite
tih 50 din. za vas.

Zbogom.

Žao mi je, ali ne mogu. Koliko novaca
vam treba? Možda imam toliko koliko
vama treba.

Pa zašto ne kažete tako! Toliko imam.

Dobro, lako ćete mi vratiti. Evo vam
300 din.

Hvala, gospodine. (Hoće da vrati 50
din.)

Hvala, gospodine. Zbogom.

Да ли можете да ми промените 5.000 динара, Јоване?

Жао ми је, али не могу. Колико новца вам треба? Можда имам толико колико вама треба.

Треба ми 250 дин. да платим такси-шофера.

Па зашто не кажете тако! Толико имам.

Врло добро, дајте ми 250 дин. Ја ћу вам вратити, чим променим мојих 5.000 дин.

Добро, лако ћете ми вратити. Ево вам 300 дин.

Шофер, ево вам 300 дин.

Хвала, господине. (Хоће да врати 50 дин.)

Не треба ништа да ми враћате. Задржите тих 50 дин. за вас.

Хвала, господине. Збогом.

Збогом.

GD 27.6.3

Које су главне улице у Београду?

У Knez-Mihailovoj ulici су главне радње. Осим тога, та улица је главно šetalište Београђана, тако звану 'Korzo'.

То знам. Прошли смо једне недјеље кроз Knez-Mihailovu ulicu од Terazija до Kalemegdана. Било је толико свијета, да се теško ишло ulicom.

Та улица се затвара увече за сав саобраћај колима.

Terazije су главни трг Београда, зар не?

Да, и Београђани највише воле Terazije, Knez-Mihailovu ulicu и Kalemegdan.

И нама се много свиђа тај дио града. Нарочито Kalemegdan.

Али наравно, Knez-Mihailova ulica није једина главна улица, нити су Terazije једини главни трг у граду.

Које су још главне улице?

Прво, Булевар револуције. На том булевару је Народна скупштина, Главна пошта, хотел Metropol, итд.

И Miloševa ulica је сигурно једна од главних улица, зар не?

Наравно, ту су амбасадe и државне зграде.

А тргови?

Има Трг Републике, гдје се налазе Народни музеј, Народно казалиште и споменик Кнеза Мхила. То је стари трг и још није потпуно уређен.

Има и један нов трг између Теразија и Народне скупштине. Како се зове тај трг?

То је врло интересантно. Молим кажите ми искрено¹, како вам изгледа мој хрватски. Да ли сте разумјели све што сам вас питао?

Нвала. То ми је мило.

Које су главне улице у Београду?

То знам. Прошли смо једне недеље кроз Кнез-Михаилову улицу од Теразија до Калемегдана. Било је толико света, да се тешко ишло улицом.

Теразије су главни трг Београда, јесте ли?

И нама се много свиђа тај део града. Нарочито Калемегдан.

Које су још главне улице?

И Милошева улица је сигурно једна од главних улица, јесте ли?

А тргови?

Има и један нов трг између Теразија и Народне скупштине. Како се зове тај трг?

То је врло интересантно. Кажите ми право, како вам изгледа мој српски. Да ли сте разумели све што сам вас питао?

То је Трг Маркса и Енгелса. Од њега почиње Булевар револуције, који је најлепша и најдужа улица у Београду.

Наравно да сам вас разумео. Ви сте много поправили језик. То се одмах види чим почнете говорити.

У Кнез-Михаиловој улици су главне радње. Сем тога, та улица је главно шеталиште Београђана, тако зване 'Корзо'.

Та улица се затвара увече за сав саобраћај колима.

Да, и Београђани највише воле Теразије, Кнез-Михаилову улицу и Калемегдан.

Али наравно, Кнез-Михаилова улица није једина главна улица, нити су Теразије једини главни трг у граду.

Прво, Булевар револуције. На том булевару је Народна скупштина, Главна пошта, хотел Метропол, итд.

Наравно, ту су амбасаде и државне зграде.

Има Трг Републике, где се налазе Народни музеј, Народно позориште и споменик Кнеза Михаила. То је стари трг и још није потпуно уређен.

То је Трг Маркса и Енгелса. Од њега почиње Булевар револуције, који је најлепша и најдужа улица у Београду.

Наравно да сам вас разумео. Ви сте много поправили језик. То се одмах види чим почнете да говорите.

¹ /iskreno/ 'sincerely'

Хвала. То ми је мило.

GD 27.7 Homework - Domaći zadatak

GD 27.7.1 Complete the following sentences, choosing the correct verb of the two given and using the appropriate form of this verb.

1. Šofer je _____ kola pred robnom kućom. /zaustaviti/, /stati/
 2. Šofer je _____ pred robnu kuću. /zaustaviti/, /stati/
 3. Žena i deca su _____ s kola pred Kalemegdanom. /sići/, /izaći/
 4. Žena i deca su _____ iz kola pred Kalemegdanom. /sići/, /izaći/
 5. Ja sam _____ pred kućom i čekaо Ženu da izađe. /stajati/, /stati/
 6. Ja sam _____ pred kuću i čekaо da žena izađe. /stajati/, /stati/
 7. Mi smo _____ mnogo vremena zbog rđavog puta. /gubiti/, /izgubiti/
 8. Jovići su _____ ove nedelje mnogo novaca na hranu. /potrošiti/, /trošiti/
 9. Devojka je _____ novi rešo kad sam ja ulazio. /uključivati/, /uključiti/
 10. Moja žena je _____ dobru kafu. /skuvati/, /kuvati/
-
1. Nemojte _____ kola pred robnom kućom. /zaustavljati/, /stajati/
 2. Nemojte _____ pred robnom kućom. /zaustavljati/, /stajati/
 3. Nemojte _____ s kola pred Kalemegdanom. /silaziti/, /izlaziti/
 4. Nemojte _____ iz kola pred Kalemegdanom. /silaziti/, /izlaziti/
 5. Nemojte _____ kafu na starom rešou. /kuvati/, /skuvati/
 6. Nemojte _____ stari rešo. Pokvaren je. /uključivati/, /uključiti/
 7. Nemojte se _____ starim rešoom dok se ne opravi. /služiti/, /poslužiti/
 8. Nemojte _____ čarape za mene. /uzimati/, /uzeti/
 9. Nemojte _____ svetlost pred vratima. /gasiti/, /ugasiti/
 10. Nemojte _____ prozor u sobi za sedenje. /otvoriti/, /otvarati/

GD 27.7.2

1. Make questions for which the first ten sentences are appropriate answers.
2. Change the last ten sentences from negative imperative to affirmative imperative.

UNIT 28

Reading Selections - Štivo za čitanje

Letters from John - About Cultural Life

Jovanova pisma - O kulturnom životu

Dragi prijatelju,

Koristim ovu priliku da Vam napišem nekoliko речи о културном животу овде. У међувремену од последњег писма били смо неколико пута у позоришту. Овде су сва позоришта државна. На тај начин цене улазница су релативно ниске. То с једне стране омогућава велику посету, али с друге стране отежава добијање улазница.

Ми смо гледали у Народном позоришту оперу "Сељаци", а у Југословенском драмском Нушићев комад "Госпођа Министарка". Опера је опис живота на селу, а Нушићев комад је оштра сатира друштвеног живота у граду. Почетак представе је тачно у пола осам и ко не дође дотада мора да чека у фоајеу до прве паузе. Зато смо пожурили да не би задоцнили. Позоришна сала је средње величине и има партер и три галерије. Ми смо имали фотеље у партеру.

Глумци и глумице су играли и певали врло лепо. Музика је била делимично народна и оркестар је фино свирао. Уопште узевши, опера је била технички одлично изведена. На жалост ја сам разумео садржину опере више по радњи глумаца него по знању језика. Али зато могу да се похвалим да сам Нушићев комад разумео без тешкоћа.

Вас и Ваше срдечно поздравља и жели све најбоље

Ваш пријатељ,

Џон

Dragi prijatelju,

Koristim ovu priliku da Vam napišem nekoliko riječi o ovdašnjem kulturnom životu. Međutim od posljednjeg pisma bili smo nekoliko puta u kazalištu. Ovdje su sva kazališta državna. Na taj način cijene ulaznicama su relativno niske. To s jedne strane omogućava veliku posjetu, ali s druge strane otežava dobijanje ulaznica.

Ми смо гледали у Народном казалишту оперу "Seljaci", а у Југославенском драмском Нушићев комад "Gospođa ministarka". Опера је опис живота на селу, а Нушићев комад је оштра сатира градског друштвеног живота. Почетак представе је тачно у пола осам и ко тачно не дође мора čekати у фоајеу до прве паузе. Зато смо пожурили да не би закаснили. Казалишна сала је средње величине, има партер и три галерије. Ми смо имали фотелје у партеру.

Glumci i glumice su pjevali i glumili jako lijepo. Muzika je bila djelomično narodna i orkestar je fino svirao. Općenito uzevši, opera je bila tehnički odlično izvedena. Na žalost ja sam razumio sadržinu opere više po glumi nego po znanju jezika. Ali zato se mogu pohvaliti da sam Nušićev komad razumio bez poteškoća.

Vas i Vaše srdačno pozdravlja.

Vaš prijatelj

Džon

Basic Sentences - Osnovne rečenice

to use, to make use	korístiti, kóristim	корѝстити, кóристым
word	riječ f	рѣч
cultural	kùltūran, kùlturna, -o	кùлтуран, кùлтурна, -o
I'm taking ('using') this opportunity to write to you a few words about the cultural life here.	Kóristim óvu prílíku da vam nápišem několiko rijéči o òvdašnjem kùlturnom žívótu.	Користим óву прилику да вам напишем něколико рѣчи o кùлтурном живóту óвде.
meanwhile, meantime, interval	međútím	међуврѣме
(In the interval) since my last letter we have been to the theater several times.	Međútím od pòsljednjeg písma bíli smo několiko pútā u kázalištu.	У међуврѣмену од пòследнег пíсма бѝли смо něколико пútā у пòзоришту.
All of the theaters here are state [supported].	òvdje su svā kázališta držāvna.	òвде су свā пòзоришта држāвна.
manner, way; mood (Gr.)	nāčin	нāчин

relative	rèlativan, rèlatívna, -o	рèлативан, рèлативна, -о
low	nìzak, nìska, nìsko.	низак, ниска, ниско
In that way admissions are relatively low.	Na tāj nāčin c'ijène úlaznicama su r'èlatívno niske.	На тај начин ц'ене улазница су р'елативно ниске.
to make possible, to enable	omogućávati, omogućāvām /omogućívati, omogućujēm	омогућавати, омогућавам /омогућивати, омогућујем
to make difficult, impede	otežávati, otéžāvām	отежавати, отежавам
getting	dobíjānje	добíјање
On one hand this makes possible a high [rate of] attendance, but on the other it makes getting tickets harder.	Tò s jèdnè stráne omogućáva visòku pósjetu ali s drugè stráne otèžava dobíjanje úlaznicā.	Тò с јèдне stráне омогућава високу пòсету, али с друге stráне отежава добíјање улазница.
opera	òpera	òпера
operetta, light opera	operéta	оперэта
We saw the opera 'Peasants' in the National Theatre.	Mi smo glèdali u Nàrodnom kàzalištu òperu 'Seljáci'.	Ми смо глèдали у Нàродном пòзоришту òперу 'Селјаци'.
description	òpis	òпис
The opera is a description of life in the village.	Tā òpera je òpis živòta na sèlu.	Та òпера је òпис живòта на сèлу.

playhouse	drãmskõ kázališće	дрãмскõ пòзориште
piece, play	kómãd	кóмад
minister's wife	mínistārka	мíнистārка
We saw Nušić's play 'Madam Minister' at the Yugoslav Playhouse.	U Jugoslãvenskom drãmskom kázališću glédali smo Nušićev kómãd 'Gõspoda mínistārka.'	У Југослòвенском дрãмском глéдали смо Нушићев кóмад 'Гòспођа мíнистārка'.
sharp, biting	òštar, òštra, -o	òштар, òштра, -o
satire	satíra	сати́ра
social	drúštveni, -a, -o	друштвоени, -a, -o
This play is a biting satire on social life in the city.	Tãj je kómãd òštra satíra grãdskog drúštvenog živóta.	Tãj kómãd je òштра сати́ра друштвоеног живòта у грãду.
beginning	počétak, počétka pl počéci	пochétак, pochétка пochéци
performance	predstava	представа
The performance begins at exactly 7:30.	Počétak predstave je tãčno u pola òsam.	Пochétак прéдставе је tãчно у пòла òсам.
until that time, by then	dótad(a)	дòтад(a) / до тãда
foyer	foáje m.	фоáје
intermission	páuza	пáуза
Anyone who isn't there by then has to wait in the foyer until the first intermission.	Kõ tòčno ne dõde mõra čekati u foajéu do prve páuzē.	Kõ né дође до тãда мõра да чека у фоајéу до прве пáузē.
in order not to be late, ('that [we, they, you] not be late')	da ne bi zakásnili	да не би задòцнили

So we hurried so as (or, in order) not to be late.	Záto smo se požúřili da ne bi zakásnili.	Зáто смо се пожúрили да не би задóцнили.
pertaining to theatre	kázališni, -ā, -ō	пóзоришни, -ā, -ō
auditorium	sála	сáла
medium, middle	srèdnji, -ā, -ē	срèдњи, -ā, -ē
greatness, size	veličina	величина
parterre	pártēr, partéra	пáртēr, партéра
gallery	gálērija / galérija	гáлēрија
The theatre auditorium is of medium size and has a parterre and three balconies.	Kázališna sála je srèdnjē veličine i ima pártēr i tri galérije.	Пóзоришна сáла је срèдње величине и има пáртēr и три гáлēрије.
arm-chair	fotélja	фотéља
box (theatre)	lóža	лóжа
seat	sjèdište	сèдйште
We had (comfortable) seats in the parterre.	Mi smo imali fotélje u partéru.	Ми смо имали фотéље у партéру.
actor	glúmac, G glúmca	глúмац, глúмца
actress	glúmica	глúмица
to play, to dance	igrati, igrām	играти, игрāм
to act (in a play)	glúmiti, glúmim	глúмити, глúмим
to sing	pjevati, pjevām	пéвати, пéвāм
The actors and actresses acted and sang very nicely.	Glúmci i glúmice su pjèvali i glúmili jāko lijépo.	Глúмци и глúмице су играли и пéвали врло лéпо.
music	múzika	мúзика
partly	djélimično	дéлимично

orchestra	órkestar	óркестар
fine, beautiful	fìní, -ā, -ō	фйнї, -ā, -ō
to play (musical)	svírati, svírām	свїрати, свїрām
The music was partly folk [music] and the orchestra played beautifully.	Múzika je bíla djélimično národna i órkestar je fìno svírao.	Музика је бїла дєлимично народна и óркестар је фїно свїрао.
general	òpćí, -ā, -ē, /òpćénit (Cr)	òпштї, -ā, -ē
in general, generally	úopće	úопште
having taken	úzěvši / úzěv	узєвши / узєв
technical	téhničkí, -ā, -ō	тєхничкї, -ā, -ō
excellent	ódlíčan, ódlíčna, -o	óдличан, óдлична, -o
to lead out; to execute, to perform	izvésti, da izvédēm	извєсти, да извєдєм
Taken altogether, the opera was performed wonderfully from the technical point of view.	Općénito úzěvši, ópera je bíla téhnički ódlično izvedéna.	Уопште узєвши, óпера је бїла тєхнички óдлично извєдєна.
contents	sádržina	сáдржина
action	rádnja	рáдна
acting (in a play)	glúma	глúма
knowledge	znánje	знáње
Unfortunately I understood the contents of the opera more by the actions of the actors than by [my] knowledge of the language.	Na žalóst já sam razúmio sádržinu ópere víše po glúmi nєgo po znánju jèzika.	На жалóст já сам разúмео сáдржину óпере вїше по рáдњи глúмаиá него по знáњу jèзика.

to praise; refl. to boast	pohvǎliti (se), da (se) póhvǎlím	похва́лити (се), да (се) по́хвǎлѝм
But for that reason I can boast that I under- stood Nušić's play without difficulty.	Áli zǎto se mógu pohvǎliti dǎ sam Nušićev kómad razúmio b ^{èz} poteškóćā.	Áли зǎто móгу да се по́хвǎлѝм да сам Нуши- ћев кóмад разúмео б ^{èз} тешкóћā.

Grammatical Notes

Note 28.1 Verb: /bih/, /bi/

Prema onome što sam video, ne bih rekao da je vaša zemlja siromašna.

Ne bih želeo da se to opet desi.

Ja nisam žedan, ali bih mogao da pojedem jednu kiflu.

Zato smo se požurili da ne bi zadocnili.

Two special forms of the verb, 'to be', /bih/ (for 'I') and /bi/ (for all other persons and numbers) are used with the /l/ participle to indicate 'would ____, should ____' and the like: /ne bih rekao 'I wouldn't say', /ne bih želeo/ 'I wouldn't want', /mogao bih/ 'I would be able - I could'. After /da/ a /bi/ form in the negative is used for 'that such-and-such not be...', 'in order that not ...'.

There are also longer forms in use for the first and second plural ('we' and 'you'); /bismo/ and /biste/, which are sometimes used. The longer third plural /biše/ is not in general used as 'should'. For practical purposes only /bih/ and /bi/ need be used.

	In Common Use			Stressed		Longer Stressed Forms	
	Enclitic						
(ja)	bih	(mi)	bi	bih	bì	(mi)	bismo
(ti)	bi	(vi)	bi	bì	bì	(vi)	biste
(on)	bi	(oni)	bi	bì	bì	[(oni)	biše]

There is a variant /bì/ for the stressed /bì/. Other uses of the /bi/ form will be taken up in later notes.

Note 28.2 Adjective Formation

Note 28.2.1 Adjective Formant /-sk-/

Compare:

dráma	drama	drámskī	dramatic
gràd	city	gràdskī	pertaining to a city
Jugoslóvĕn	Yugoslav (noun)	jugoslóvĕnskī	Yugoslav (as modifier)
júnāk	hero	júnākčī	heroic
mùž	men, husband	mùškī	pertaining to men, male
svínja	pig	svínjskī	pertaining to pigs, porcine
zíma	winter	zìmskī	wintery
žéna	woman	žénskī	pertaining to women

These examples show three different shapes of the adjective formant: /-sk-/, /-k-/ and /-Jk-/. This formant indicates a general 'pertaining to'. Compare /bràt/ 'brother' /bràtov/ 'the brother's, [my] brother's', /bràtskī/ 'brotherly, pertaining to brothers in general'. The final /-i/ is the adjective ending. The corresponding adverb has short /-i/, as in /tĕhnički/ 'technically'.

Following is a list giving a number of nouns and the corresponding adjectives in /-sk-/, /-Jk-/ or /k-/.

-Jk-	Amérika	America	améričkī	American
-sk-	automóbil	automobile	automóbilskī	pert. to automobile
-sk-	Beógrad	Belgrade	beógradskī	pert. to Belgrade
-sk-	bloskop	movie theatre	bloskopskī	pert. to movie theatre
-sk-	càrina	duty	càrinskī	pert. to duty
-Jk-	čínōvnik	official	čínōvničkī	pert. to officials
-sk-	ljùdi	people	ljùdskī	human
-sk-	décĕmbar	December	décĕmbarskī	pert. to December
-sk-	dìnār	dinar	dìnārskī	pert. to dinar
-k-	Énglĕz	Englishman	énglĕskī	English
-sk-	gòra	mountain	gòrskī	pert. to mountains
-sk-	gràd	city	gràdskī	pert. to city
-sk-	Hrvāt	Croat	hrvātskī	Croatian
-sk-	indústrija	industry	indústrijskī	industrial
-sk-	kafána	coffee house	káfānskī	pert. to coffee houses
-sk-	kancelárijá	office	kancelárijskī	pert. to office

-sk-	kèlner	waiter	kèlnerskī	pert. to waiter
-sk-	knjížara	bookstore	knjížarskī	pert. to bookstores
-sk-	lékār	physician	lékārskī	pert. to physician
-Jk-	múziķa	music	múzičkī	musical
-sk-	Óhrid	Ohrid	óhridskī	pert. to Ohrid
-k-	pàsoš	passport	pàsoškī	pert. to passports
-k-	potróšāč	consumer	potróšāčkī	pert. to consumers
-sk-	prijatelj	friend	prijateljškī	friendly
-sk-	prímorje	seaside	prímorskī	pert. to seaside
-k-	proizvóđāč	producer	proizvóđāčkī	pert. to producers
-Jk-	ràdnik	worker	ràdničkī	pert. to workers
-sk-	restórān	restaurant	restórānskī	pert. to restaurants
-sk-	róditelj	parent	róditeljškī	pert. to parents
-sk-	sélo	village	sèoskī	pert. to villages
-Jk-	séljāk	peasants	séljāčkī	pert. to peasants
-sk-	skùpština	assembly	skùpštinskī	pert. to assembly
-sk-	Srbin	Serb	srpskī	Serbian
-Jk-	sròdnik	relative	sròdničkī	pert. to relatives
-sk-	svèt	world	svètskī	pert. to world
-sk-	svínja	pig	svínjskī	porcine
-sk-	teléfōn	telephone	teléfōnskī	pert. to telephones
-sk-	trāmvaĵ	streetcar	trāmvaĵskī	pert. to streetcars
-sk-	vān	outside	vānjskī	pert. to outside (Cr.)
-k-	vároš	city	vároški	pert. to cities
-sk-	vīno	wine	vīnskī	pert. to wine
-sk-	vréme	weather, time	vrémenskī	pert. to weather or time
-sk-	zémĵa	land	zemáljskī	pert. to land
-Jk-	žéleznica	railroad	žélezničkī	pert. to railroad
-sk-	žéna	woman	žénskī	feminine

Examination of these forms shows the following pattern:

Stems in /-k-/ or /-c-/ have /-Jk-/.

Stems in /-s-/, /-š-/, /-z-/, /-ž/ or /-č-/ have /-k-/.

Stems in /p t b d v r l lj m n nj j/ have /-sk-/.

A more complete statement (with a few new words as illustrations) is:

Stems in	Shape of Suffix	Resulting Combination	Example			
-k-	-Jk-	-čk-	júnāk	hero	júnāčkī	heroic
-c-	-Jk-	-čk-	žéleznica	railroad	žélezničkī	pert. to railroad
-g-	-Jk-	-šk-	hírurg	surgeon	hírurškī	surgical
-h-	-Jk-	-šk-	čèh	Czech	čèškī	Czech
-s-	-Jk-	-šk-	kràs	carst	kràškī	pert. to carst
-š-	-k-	-šk-	vároš	city	vároškī	pert. to city
-z-	-k-	-sk-	Énglěz	Englishman	énglěskī	English
-ž-	-k-	-šk-	mùž	man	mùškī	masculine
-ć-	-k-	-ćk-	Pěć	PN	pěćkī	pert. to Pěć
-č-	-k-	-čk-	pévāč	singer	pévāčkī	choral
-ď-	-k-	-ćk-	vārmeđa	county (archaic)	vārmećki	pert. to county
-s-	-k-	-sk-	autóbus	bus	autóbuskī	pert. to bus
-p-	-sk-	-psk-	ěp	epic	ěpskī	pert. to epic
-t-	-sk-	-tsk-	brāt	brother	brātskī	brotherly
-b-	-sk-	-psk-	Sr̀bin	Serb	sr̀pskī	Serbian
-d-	-sk-	-dsk-	grād	city	grādskī	pert. to city
-v-	-sk-	-vsk-	dīv	giant	dīvskī	pert. to giant
-r-	-sk-	-rsk-	cār	king	cārskī	pert. to king
-l-	-sk-	-lsk- etc:	sèlo	village	sèlskī	pert. to village

It is unnecessary to list all other combinations as they are simply the addition of /-sk-/. With some speakers /-dsk-/ is replaced by /-tsk-/, /-vsk-/ by /-fsk-/.

Note that stems in /-s/ may have either /-Jk-/ or /-k-/. The more usual form is /-Jk-/. Those with /-k-/ are more recent loans, as /trolejbus/, /autobus/, etc. Note also that /vremenski/ is based on /vremen-/ (compare the genitive /vremena/), not on the nominative of the noun, which is /vreme/. /sr̀pski/ is based on /sr̀b-/ (compare plural /Sr̀bi/ and contrast singular /Sr̀bin/). /primorski/ is based on /primor-/, not on the noun /primorje/, which has a formant /-j-/. In the same way the stems of feminine nouns in /a/, not the nouns themselves, are the forms to which /-sk-/ is added: /càrin-a/, /càrin-ski/, etc.

In several cases the stem before the /-sk-/ has a slightly different form, as /zemalj-/ with movable /a/. Some stems are extended with other suffixes before the /-sk-/ (or its variants):

čovək	man	čovečánski	human
séstra	sister	sèstrĩnski	sisterly
fònd	fund	fòndovskĩ	pert. to funds
vò	ox	vólovskĩ	pert. to oxen
gòst	guest	góstinskĩ	pert. to guest
pòšta	mail	pòštanskĩ	pert. to mail
Zágreb	Zagreb	zágrebačkĩ	pert. to Zagreb

The extended stem before /-sk-/ is often that of an adjective: /čovečan/ 'human', /sèstrin/ 'sister's', or of the plural /fòndovi/ 'funds', /vòlovi/ 'oxen'. The /-in-/ of /góstinskĩ/ is the same /-in-/ of /sèstrin/ but /gostin/ does not occur. It has already been noted that where there is an adverb corresponding to these adjectives, it has short /-i/: /sr̀pski/ 'Serbian', /sr̀pski/ 'in Serbian', /indústrijski/ 'industrial', /indústrijski/ 'industrially', /téhničkĩ/ 'technical', /téhničkĩ/ 'technically'.

Note 28.2.2 Adjective Formant /-(a)n-/

Compare:

slobóda	freedom	slòbodan	free
hlád	shade	hládan	cold
ròba	goods	ròbnĩ	pert. to goods
západ	west	západnĩ	western

The first two examples are the indefinite adjective. The formant is /-(a)n/, with moveable /a/ (f. /slòbodna/, /hládna/). The second two examples are definite adjectives, with /-i/. Moveable /a/ does not occur with the definite adjective as all the endings begin with a vowel. Some adjectives occur with both indefinite (/-(a)n/, /-n-a/, etc.) and definite (/ -n-i/, /-n-ã/, etc.) forms. Some are nearly always definite, so that the indefinite may be ignored for practical purposes in such cases. Some other examples of /-(a)n-/ are:

gláva	head	glávnĩ	main
národ	people, nation	národnĩ	national
nòć	night	nòćnĩ	nocturnal
plòd	fruit	plòdan	fertile

póžorište	theater	póžorišni	pert. to the theater
prázniċk	holiday	prázniċni	pert. to holidays
slùĉāj	occasion, accident	slùĉājno	accidentally
štèta	damage	štètan	harmful
tékstil	textiles	tékstilni	pert. to textiles
život	life	životni	pert. to life

/slùĉājno/ illustrates the formation of an adverb. /póžorišni/ shows the regular loss of /t/ between /š/ and /n/, as between /s/ and /n/, /s/ and /l/, etc. /prázniċni/ has the formants /-J-n-/. Roots or stems in /k/, /g/, /h/ and /c/ have /-J-(a)n/ rather than simply /-(a)n/. Some other examples are:

čovèk	man	čovèĉan	humane
eléktrika	electricity	eléktriĉni	electric
mléko	milk	mlèĉni	pert. to milk
nóvac	money	nóĉan	monetary
píjaca	market	píjaĉni	pert. to market
pórodica	family	pórodiĉni	pert. to family
prtljāg	baggage	prtljāžni	pert. to baggage
sirómah	poor person	sirómašan	poor
ùlica	street	ùliĉni	pert. to streets

Compare:

pósao	work	pòslövan	pert. to business
pl. pòslovi			

where the formant /-ov-/ occurs both in the plural of the noun and in the formation of the adjective. Compare also:

dān	day	dnèvni	daily
póдне	noon	pódnèvni	pert. to noon

The suffixes /-ov/, /-in/ and /-sk-/ are generally in some direct relationship with nouns. The suffix /-(a)n/ is often not so clearly relatable to nouns as such. The stem to which /-(a)n/ is added nearly always consists of roots and affixes used elsewhere but in some cases /-(a)n/ is added to recent loanwords to make them at home in Serbo-Croatian (for example, /interesántan/). Compare the following adjectives in /-(a)n/ (and /-n-i/) with related verbs, nouns and other adjectives:

ìspràvan	honest	iz-	(prefix)
		pràv	straight, just
neúredan	out of order	ne-	not
		uréditi	to put in order
prílično	rather	prílika	opportunity
spòredan	secondary	s-	from
		po-	(perfectivizing prefix)
		rèd	order
tàčan	exact	tákō	so, thus
údoban	comfortable		

The word /zadovoljan/ is a particularly good example. The root is /vol-/ as in /vóleti/. The noun involved is /vòlja/ 'will' with a /J/ formant. Compare these related words:

vóleti			
vòlja	will	vòljan	willing
		dòvòljan	one who has enough
		dòvòljno	enough
zadovoljiti	to satisfy	zàdovòljan	satisfied
I - zadovoljávati			
zadovoljávajúći	satisfactory		

As noted above, the /-(a)n/ formant is much used with recent loanwords, such as: /kùltūran/, /màterijālan/, /rèlatīvan/, /sìgūran/, /interesantan/.

Following is a list of adjectives and adverbs in /-(a)n/ (/ -n-ī/, / -n-o/, based on roots which have occurred and including all mentioned above. Those with /-J-/, /-on-/ or /-eu-/ extensions are also given.

bròj	number	bròjno	numerical
čovèk	man	čovèčan	humane
dān	day	dněvni	daily
do-, vòlja	to, will	dòvòljan	one who has enough
		dòvòljno	enough
država	country	držāvni	governmental
eléktrika	electricity	eléktrični	electric
glāva	head	glāvni	main
hlād	shade	hlādan	cold

hlèb	bread	hlèbnĭ	pert. to bread
ìnteres	interest	ìnteresántan	interesting
iz-, prāv	from; - straight, just	ìsprāvan	honest
kòrist	use	kòristan	useful
kùća	house	kùćnĭ	pert. to house
kultúra	culture	kùltūran	cultural
materíjāl	material	màterijalan	material (adj.)
mèsēc	month	mèsečnĭ	monthly (adj.)
		mèsečno	monthly (adv.)
mèso	meat	mèsnĭ	pert. to meat
mléko	milk	mlèčnĭ	pert. to milk
národ	people	národnĭ	pert. to people
nédeljā	week	nédēljnĭ	pert. to week
		nédēljnō	weekly
ne-, u-, rēd	not; in; order	neúredan	disorderly
(uréditi	to put in order)		
nòć	night	nòcnĭ	nocturnal
nóvac	money	nóvčan	pert. to money
ósnova	foundation	ósnovnĭ	basic
píjaca	market	píjačnĭ	pert. to market
plòd	fruit	plòdan	fertile
pòčetak	beginning	pòčetnĭ	beginning (adj.)
pódne	noon	pòdnēvnĭ	pert. to noon
pórodica	family	pórodičnĭ	pert. to family
pósao	work	pòslōvan	pert. to work
pózorište	theater	pózorišnĭ	pert. to the theater
prāzdnik	holiday	prāzdnĭčnĭ	pert. to holidays
(prílika	chance; occasion	prílično	rather
otprílike	approximately		
proízvod	production	proízvodnĭ	pert. to production
pr̄tljāg	baggage	pr̄tljāžnĭ	pert. to baggage
pùt	road	pùtnĭ	pert. to roads
rād	work	rādnĭ	pert. to work
		rèlativan	relative
		rèlatívno	relatively
ròba	goods	ròbnĭ	pert. to goods

sábor	parliament (Cro.)	sábornī (Cro.);	pert. to parliament pert. to cathedral (Serb.)
sàobrācaj	traffic	sàobrācajan	pert. to traffic
sirómah	poor person	sirómašan	poor
slobóda	free	slòbodan	free
slùčāj	happening	slùčājno	by chance
s-, po-, rēd	from; --, order	spòredan	secondary
srèca	(good) fortune	srècan/ srètan	fortunate
stvàr	thing	stvàrnī	actual
svètlōst	light	svètlosnī	pert. to light
štèta	damage	štètan	harmful
tákō	so	tāčan	exact
tékstīl	textiles	tékstīlan	pert. to textiles
u-, dōba	to, -; occasion	údoban	comfortable
ùlica	street	ùličnī	pert. to streets
úmor	fatigue	ùmōran	tired
vòce	fruit	vòcnī	pert. to fruit
vòz	train	vòznī	pert. to train
za-, do-, vòlja	for -; to -; will	zàdovōljan	satisfied
zāpad	west	zāpadnī	western
zvàti	to call	zvāničān	official
žívot	life	žīvotnī	pert. to life

Note 28.2.3 Adjective Formants /-n-J-I/

jésēn	fall	jésēnjī	pert. to fall
-------	------	---------	---------------

The combination /-n-J-/ is fairly frequent in the formation of adjectives. Note that /zīma/ 'winter' has the corresponding adjective /zīmskī/. In other words, there is very little predictability as to adjective formation. However /-nj-i/ is frequent as a formative with relation to adverbs in /-as/: /dānas/ 'today' /dānašnjī/ 'today's'. Some other adjectives in /-n-j-/ are:

jùtro	morning	jùtārnjī	pert. to morning
māti	mother	mātērnjī	pert. to mother
vèčēr	evening	vèčērnjī	pert. to evening
sréda	middle	srèdnjī	middle (adj.)

Note 28.2.4 Adjective Meaning Contrast

/drúštveni/ 'social' has a near doublet /drúštven/ 'sociable'. Both have a suffix /-en/, but the first has the definite /-i/ endings. Due to loss of contrast in many forms, the two are indistinguishable in most instances.

Note 28.3 New Verbs

i	I	glúmiti	glúim	to play, act
i	I	hvàliti	hvàlim	to praise; (se) to boast
i	P	pohválliti	da póhvállim	
a	I	ígrati	igrām	to play; to dance
a	P	odígrati	da ódigrām	to play (a single piece); to dance (a single dance)
i	P	izvésti	da izvédēm	to lead out, take out; to execute, to perform
i	I	izvódití	ízvodim	
i	P	omogúćiti	da omógúćim	to make possible, enable
a	I	omogučávati	omogúćāvām	
a/JĚ	I	/omogučívati	omogúćujēm	
a	P	otéžati	da otéžām	to make difficult, impede
a	I	otežávati	otéžāvām	
a	I	pèvati	pèvām	to sing
		/pjèvati	/pjèvām	
a	P	ótpevati	da ótpevām	
		/ótpjevati	/da ótpjevām	
a	I	svířati	svìrām	to play (music)
a	P	odsvířati	da ódsvìrām	

Grammatical Drill

GD 28.1 Learning Drill - Adjectives in /-sk-Ī/ (/ -J-k-Ī/, /-k-Ī/),
/-(a)n/ /-n-Ī/, /-n-J-/

Zgrada Narodne skupštine je lepa
i velika.

Park na Kalemegdanu je dobro uređen.
Ovo je odeljenje za pasošće.

U mom gradu nije teško za stanove.
Ulice u gradu su čistije nego u selu.
Jovanov rad je bio od koristi, a
ne od štete.

Trebaju mi dva odela, za jesen i
zimu.

Treba mi jedan par čarapa za moju
ženu.

Treba mi nekoliko pari čarapa za
moga muža i decu.

Hrana je pitanje života.

Pošta se nalazi u lepoj zgradi.
Činovnici imaju lakši posao nego
seljaci i radnici.

Kupio sam jedno odelo za praznik.
Železnice su dobro uređene.

Jovan je to uradio kao srodnik i
prijatelj.

Ja vam to kažem kao brat.

Muzika je bila odlična.

Tehnika je bila vrlo dobra.

U ovoj radnji se prodaje tekstil.

Ovde se vrši pregled stvari za
carinu.

Jovan je otišao kod lekara na
pregled.

Mi prodajemo većinom robu naše
industrije.

Meso i hleb su glavna hrana našeg
naroda.

Skupštinska zgrada je lepa i velika.

Kalemegdanski park je dobro uređen.
Ovo je pasoško odeljenje.

U mom gradu stanbeni uslovi su dobri.
Gradske ulice su čistije nego seoske.
Jovanov rad je bio koristan, a ne
štetan.

Trebaju mi dva odela, jesenje i zimsko.

Treba mi jedan par ženskih čarapa.

Treba mi nekoliko pari muških i
dečijih čarapa.

Hrana je životno pitanje.

Poštanska zgrada je lepa.
Činovnički posao je lakši nego
seljački i radnički.

Kupio sam jedno praznično odelo.
Železnički saobraćaj je dobro uređen.

Jovan je to uradio srodnički i
prijateljski.

Ja vam to kažem bratski.

Muzička strana opere je bila odlična.

Opera je bila tehnički dobro izvedena.

U ovoj radnji se prodaje tekstilna roba.

Ovde se vrši carinski pregled.

Jovan je otišao na lekarski pregled.

Mi prodajemo većinom našu industrijsku
robu.

Meso i hleb su glavna narodna hrana.

Položaj proizvođača je dobar.
 Položaj potrošača nije rđav.
Srbi i Hrvati govore istim jezikom.
Englezi i Amerikanci govore takođe
 istim jezikom.

Ova zemlja donosi mnogo plodova.
 Jovan nema ništa. On je siromah.
 Žalim, to je bio slučaj, koji
 nismo želeli.

Moj prijatelj putuje jedanput
 u Zagreb svakog meseca.

Vreme je rđavo i ne volim da vozim.

Voziti noću po rđavom vremenu je
 opasno.

Marko nema slobode. On zavisi od
 materijalne pomoći očeve.

Proizvođački položaj je dobar.
Potrošački položaj nije rđav.
 Srbi i Hrvati govore srpskohrvatski.
 Englezi i Amerikanci govore engleski.

Ovo je plodna zemlja.
 Jovan nema ništa. On je siromašan.
 Žalim, to je bilo slučajno. Nismo
 to želeli.

Moj prijatelj putuje u Zagreb jedanput
mesečno.

Vremenske prilike su rđave i ne volim
 da vozim.

Noćna vožnja po rđavom vremenu je
 opasna.

Marko nije slobodan. On zavisi od
 materijalne pomoći očeve.

GD 28.2 Substitution Drill

GD 28.2.1

Koristim ovu priliku da vam napišem
 nekoliko reči o kulturnom
životu ovde.

Koristim ovu priliku da vam opišem
kulturni život ovde.

način života

naš način života

gradski život/

naš materijalni položaj

seljački život

varoški život

uslovi za život /uvjeti

uslovi za život u/na

uslovi za život u

selu /uvjeti

gradu /uvjeti

Drill the following with the same substitutions:

Mi smo razgovarali o kulturnom
životu ovde.

Reč je o kulturnom životu ovde.

In the following drill use the forms /omogućavaju/ and /omogućuju/ alternatively.

Niske cene omogućavaju visoku posetu
 ali otežavaju dobijanje ulaznica.

Niske cene su omogućile visoku posetu,
 ali su otežale dobijanje ulaznica.

državna pomoć pozorištima

dobar komad

dobri glumci i glumice

dobra opera

Glumci igraju i pevaju dobro.

Glumci su igrali i pevali dobro.

glumice

ovaj glumac

ova glumica

Toma igra i peva dobro, ali ne svira.

Toma je igrao i pevao celo veče, ali nije svirao.

ja

oni

moja braća

Zora

moja kći

g. i g-đa Jović

Orkestar svira odlično.

Orkestar je svirao odlično.

moji jugoslovenski prijatelji

ona

Markova sestra Nada

on

Toma i njegovi sede u parteru.

Toma i njegovi su sedeli u parteru.

Vera

on

oni

moji prijatelji

ona

Vera i Nada

Drill the following with the same substitutions:

Toma i njegovi imaju mesta u loži.

Toma i njegovi su imali mesta u loži.

Tomi i njegovim se sviđaju sedišta u parteru.

Tomi i njegovim su se svidela sedišta u parteru.

Toma i njegovi hvale Nušićev komad 'Gospođa ministarka'.

Toma i njegovi su hvalili Nušićev komad 'Gospođa ministarka'.

Toma hvali Jovana kao dobrog radnika.

Toma je pohvalio Jovana kao dobrog radnika.

Toma se hvali da je razumeo komad bez teškoća.

Toma se hvalio da je razumeo komad bez teškoća.

GD 28.2.2 Substitution-Transformation Drill

The first sentence and its transformation is to be drilled first. Following this the form to the left will be given as a cue. The student is to make the sentence with the substitution indicated. The next student is to give the affirmative transform, and so on. Use the short form /bi/ and long forms /bismo/ and /biste/ alternatively.

	Žurim se da ne bih zadocnio za pozorište. (/zakasnio)	Požurio sam se da ne bih zadocnio za pozorište.
on	On se žuri da ne bi zadocnio za predstavu.	On se požurio da ne bi zadocnio za predstavu.
(mi)	Žurimo se da ne bi(smo) zadocnili za predstavu.	Požurili smo se da ne bi(smo) zadocnili za predstavu.
vi	Vi se žurite da ne bi(ste) zadocnili za predstavu.	Vi ste se požurili da ne bi(ste) zadocnili za predstavu.
oni	Oni se žure da ne bi zadocnili za predstavu.	Oni su se požurili da ne bi zadocnili za predstavu.

Sentences for the above drill:

Morao sam da kupim karte ranije da ne bih dobio rđava mesta.	Morao sam da kupim karte ranije da bih dobio dobra mesta.
Poslao sam pismo avionskom poštom da naša poruka ne bi stigla dockan.	Poslao sam pismo avionskom poštom da bi naša poruka stigla na vreme.

GD 28.3 Transformation Drill

Following is a model, showing the transforms into which each sentence is to be put. Each student is to do one transform.

Seoski način života je isto tako lep kao gradski.
 Seoski način života nije tako lep kao gradski.
 Dok je seoski način života lep, gradski nije.
 Dok seoski način života nije lep, gradski jeste.
 Ne može se reći da je seoski način života lepši nego gradski.
 Ne bih rekao da je seoski način života najlepši.

Sentences for the above drill:

Srpskohrvatski jezik je isto tako težak kao engleski.
 Beogradski parkovi su isto tako čisti kao i zagrebački.
 Skupštinska zgrada je isto tako velika i lepa kao i pozorišna.
 Seljački posao je isto tako koristan kao i radnički.
 Cene tekstilne robe su isto tako visoke kao i (cene) hrane.

GD 28.4 Questions and Answers

GD 28.4.1 Substitution Drill

The instructor asks the first question of the first student. He gives the answer written to the right and then asks the question of the next student. The latter replies with the answer using the first phrase to be substituted. He then asks the question of the next student, and so on.

O čemu ste pisali vašem prijatelju? Pisao sam mu o kulturnom životu ovde?

način života ovde seoski život
uslovi za život u Jugoslaviji gradski život

/uvjeti
život i rad na selu i u gradu naš materijalni položaj
društveni život ovde

Drill the following questions and answers with the same substitutions:

Šta ste razgovarali s vašim prijateljima? Razgovarao sam s njima o kulturnom životu ovde.

Da li vi poznajete kulturni život ovde? Da, ja poznajem prilično dobro kulturni život ovde.

Kako vam se dopada kulturni život ovde? Dopada mi se mnogo kulturni život ovde.

Substitution Drill (as above)

Šta omogućava visoku posetu u pozorištima? / omogućuje Visoku posetu omogućavaju niske cene.
državna pomoć pozorištima dobri glumci i glumice
dobri komadi

Drill the following with the same substitutions:

Šta je omogućilo da svet mnogo ide u pozorište? Niske cene su omogućile da svet mnogo ide u pozorište.

GD 28.4.2 Substitution Conversation Drill

1. The instructor is to ask the first question of a student, who, after giving the reply, asks the same question with the substitution indicated. The next student adjusts his reply accordingly and asks the question, using the next substitution, and so on.

2. After all questions and answers have been drilled as above, the entire set of sentences is to be drilled as a conversation, first with the instructor and a student. That student and another then goes through the entire conversation using the first substitution, and so on.

3. Pairs of students converse, the first asking approximately the same questions and the second giving any answer he wishes. The instructor will say the question or answer correctly if the student makes a mistake. The correct sentence is to be repeated by the student.

Da li vi volite pozorište i idete Da, ja volim pozorište i idem često
li često u pozorište? u pozorište.

g. Smit	vi i vaša žena/	vaša deca
vaša tetka ¹	vi i vaš muž	vaši rođaci

Questions and answers for the above drill:

Kako <u>vam</u> se dopada sala Narodnog pozorišta?	Sala mi se mnogo dopada, ali bi mogla biti veća.
Koja mesta <u>vam</u> se najviše dopadaju u Narodnom pozorištu?	Najviše mi se dopadaju mesta u ložama.
Da li <u>ste</u> sedeli u parteru?	Da, sedeo sam i u parteru.
Da li su <u>vam</u> se dopala sedišta u parteru?	Da, dopale su mi se fotelje u parteru.
Koju operu <u>ste</u> gledali?	Gledao sam operu 'Seljaci'.
Da li <u>ste</u> razumeli sadržinu opere 'Seljaci'?	Da, razumeo sam, ali više po radnji glumaca nego po znanju jezika.
Da li <u>vam</u> se svidela sadržina opere?	Da, sadržina opere mi se mnogo svidela.
Kako su <u>vam</u> se dopali naši narodni kostimi?	Kostimi su zbilja divni i mnogo su mi se dopali.
Da li vam se svidela muzika u operi 'Seljaci'?	Muzika mi se takođe mnogo dopala. Ja volim narodnu muziku.
Kako <u>ste</u> iskoristili odmor? /upotrebili	Napravili smo jedan lep put po Jugoslaviji.

vaš ujak ²	Zora i Nada	vaša braća
vaša sestra	vaš srodnik	

¹/tètka/ - 'aunt'

²/ùjāk/ - 'uncle'

Questions and answers for the above drill:

Kuda ste sve prošli?	Prošli smo kroz Gorski kotar i Dalmaciju.
Da li <u>ste</u> se zadržavali usput?	Da, zadržali smo se kraće vreme u Gorskom kotaru i Dalmaciji.
Kojim putem <u>ste</u> se vratili u Beograd?	Vratili smo se preko Crne Gore i Makedonije.
Koji krajevi zemlje su <u>vam</u> se najviše dopali?	Najviše su nam se dopali Gorski kotar, primorski krajevi, Crna Gora i Ohridsko jezero (Ohrida Lake) u Makedoniji.
Da li <u>ste</u> imali teškoća usput?	Nismo imali nekih naročitih teškoća usput. Prošli smo bolje nego što smo se nadali.
Kakvo je <u>vaše</u> iskustvo u pogledu puteva, kojima <u>ste</u> prošli.	Glavni putevi su većinom dobri, a sporedni rdavi.
GD 28.5 Conversations - Razgovori	
GD 28.5.1	A
GD	B
Da li ste išli često u kazalište dok ste bili u Beogradu?	Da, išli smo.
Koliko ima kazališta u Beogradu?	Koliko se sjećam bilo je šest kazališta, od kojih su dva dječija, ali možda sada ima više.
Kakva su kazališta? Da li su dobra?	Da, jako su dobra.
U koje ste kazalište išli najčešće?	Najčešće smo išli u Jugoslovensko dramsko kazalište.
Da li tamo mnogo svijeta ide u kazalište?	Da, kad god smo mi bili u kazalištu, bilo je mnogo svijeta i sala je bila puna.
Što omogućuje tako veliku posjetu? Kako to da su cijene ulaznica tako niske.	Cijene ulaznica su relativno jako niske. Tamo sva kazališta dobijaju državnu pomoć.
Kakve su kazališne zgrade? Da li je zgrada Jugoslovenskog dramskog kazališta zidana u tu svrhu?	Nisu loše. Samo bi mogle biti veće. Nije, ali je dobro uređena za kazalište.

¹ /svrha/ 'purpose'

Koja je zgrada najljepša?

Najljepša je zgrada Narodnog kazališta.

Ona je zidana za to.

Gdje se ta zgrada nalazi?

Nalazi se na Trgu Republike.

Šta se daje u toj zgradi?

U toj zgradi se daju obično opere i baleti.

Na kom jeziku se daju opere u Jugoslaviji?

Sve opere se daju na srpskohrvatskom.

To je kao u cijeloj Evropi, osim Engleske.

Da, tako je. Ja sam se u početku bojavao da to ne bude rdavo, ali nije.

Da li ste išli često u pozorište dok ste bili u Beogradu?

Da, išli smo.

Koliko ima pozorišta u Beogradu?

Koliko se ja sećam bilo je šest pozorišta, od kojih su dva dечија, али можда сад има више.

Kakva su pozorišta? Da li su dobra?

Da, vrlo su dobra.

U koje pozorište ste išli najчешће?

Најчешће смо išли у Југословенско драмско позориште.

Da li тамо много света иде у позориште?

Да, кад год смо ми били у позоришту, било је много света и сала је била пуна.

Šta омогућује тако велику посету?

Цене улазница су релативно врло ниске.

Откуд то да су цене улазница тако ниске.

Тамо сва позоришта добијају државну помоћ.

Какве су позоришне зграде?

Нису рђаве. Само би могле бити веће.

Da li је зграда Југословенског драмског позоришта зидана за позориште?

Није, али је добро уређена за позориште.

Koja је зграда најлепша?

Најлепша је зграда Народног позоришта.

Она је зидана за позориште.

Где се та зграда налази?

Налази се на Тргу Републике.

Šta се даје у тој згради?

У тој згради се дају обично опере и балет.

На ком језику се дају опере у Југославији?

Све опере се дају на српскохрватском.

To је као у целој Европи, сем Енглеске.

Да, тако је. Ја сам се у почетку бојао да то не буде рђаво, али није.

GD 28.5.2

Gdje ste bili sinoć?

Bili smo u kazalištu.

U kom kazalištu ste bili?

Bili smo u Jugoslavenskom dramskom kazalištu.

Što ste gledali?

Gledali smo Nušićev komad 'Gospođa Ministarka'.

Kakvog je sadržaja¹ taj komad?

To je oštra satira društvenog života u Beogradu.

Kako su igrali glumci?

Svi su igrali vrlo dobro, ali najbolja je bila glumica, koja je igrala gospođu ministarku. Ona je bila i najlepša.

Da li ste razumjeli komad?

Da, mogu se pohvaliti da sam dobro razumio komad.

Da li ste gledali neku operu?

Da, gledali smo jugoslavensku operu 'Seljaci'.

To je svakako iz seoskog života.

Jest. Ta opera je napisana prema komadu 'Đido', koji je jedan od najboljih opisa seoskog života.

Da li znate šta znači reč 'Đido'?

Da, Đido je najbolji mlad čovjek (/mladić) u selu u svakom pogledu.

Đido je sigurno glavni junak u komadu.

Ne samo on, već i njegova djevojka.

Njih dvoje su glavni junaci i još jedan mladić, koji se zove Maksim.

Vidim da ste dobro razumjeli smisao² komada.

Jesam, ali nažalost više po glumi nego po znanju jezika.

Где сте били синоћ?

Били смо у позоришту.

У ком позоришту сте били?

Били смо у Југословенском драмском позоришту.

Шта сте гледали?

Гледали смо Нушићев комед 'Госпођа Министарка'.

Каква је садржина тога комада?

То је оштра сатира друштвеног живота у Београду.

¹ /sadržaj/ 'content'² /smisao/ 'meaning'

Како су играли глумци?

Играли су врло добро сви, али најбоља је била глумица, која је играла госпође министарку. Она је била и најлепша.

Да ли сте разумели комад?

Да, могу да се похвалим да сам добро разумео комад.

Да ли сте гледали неку оперу?

Да, гледали смо југословенску оперу 'Сељаци'.

То је свакако из сеоског живота.

Јесте. Та опера је написана према комаду 'Бидо', који је један од најбољих описа сеоског живота.

Да ли знате шта значи реч 'Бидо'?

Да, Бидо је најбољи млад човек (/младић) у селу у сваком погледу.

Бидо је сигурно главни јунак у комаду.

Не само он, већ и његова девојка. Них двоје су главни јунаци и још један младић, који се зове Максим.

Видим да сте добро разумели садржину комада.

Јесам, али нажалост више по радњи глумаца него по знању језика.

GD 28.6 Homework - Domaći zadatak

GD 28.6.1 Change each of the following sentences to the past. Use the perfective counterpart of the verb except where indicated by (I).

Niske cene omogućavaju veliku posetu u pozorištima.

Niske cene otežavaju dobijanje ulaznica.

Moji prijatelji koriste praznike da putuju.

On opisuje seoski život na lep način.

Moji prijatelji hvale glumca, koji igra glavnog junaka.

Toma svira dobro, ali uopšte ne igra. (I)

On peva dobro i takođe svira dobro, ali ne igra. (I)

Mi uzimamo karte u parteru.

Zora i njeno društvo sede u parteru. (I)

GD 28.6.2

Make questions to which each of these sentences is an appropriate answer.

UNIT 29

Basic Sentences - Osnovne rečenice

At a Dinner Party

Na večeri

На вечери

	Hostess Domaćica	
Please help yourself, sir.	Izvólte, slúžite se, gospódine.	Извóлте, # слúжите се, госпóдине.

	Guest Gost	
plate	tánjūr, tanjúra (Cr.)	танџур, танџира
knife	nòž, nòža pl. nòževi	нòж, нòжа нòжеви
fork	víljuška	виљушка
spoon	žlica (Cr.)	кашика
teaspoon	žličica (Cr.)	кашичица / кашчица
napkin	úbrus	салвет, салвѣта
(He takes a plate, knife, fork and napkin.)	(Úzima tánjūr, nòž, víljušku i úbrus.)	(Úzima танџур, нòж, виљушку и салвѣт.)

H

piece	párc̄e, G párc̄eta pl. párc̄ad (f.)	пáрче, пáрчета пáрчад
little piece	komádić	комадић
pie	pìta	пìта
cheese	sìr pl. sìrevi	сìр сìреви
appetizer	prédjelo	прédјело
Do you want to try a piece of <u>pita</u> with cheese and one of meat as an appetizer?	Hóćete (li) próbatì po komádić pìte sa sìrom i mèsom, kao prédjelo?	Hóćete (ли) да прóбате по пáрче пìте са сìром и мèsом, # као прédјело?

G

I do, very much.

Hóću, vrlo rado.

Хóћу, врло рáдо.

H

sarma (kind of food)

sárma / sáрма

сáрма / сáрма

suckling pig

pràse, pràseta
pl. pràsād f.прàсе, прàсета
прàсáдpertaining to
suckling pig

pràseći, -ā, -ē

прàсећĭ, -ā, -ē

roast

pečénje

печéње

There's still sarma, and
roast suckling pig.Íma još sárma i
pràseće pečénje.Има јóш сáрма и прàсеће
печéње.

G

menu

jélōvnik pl.
jélōvniciјéловнĭк
јéловнĭци

taste

ùkūs

у̀кӯс

tasty

ùkusan, ùkusna,
-o

у̀кусан, у̀кусна, -o

dish, food, eating

jèlo

јéло

to become

póstati, da
póstanēm

пóстати, да пóстанēm

famous

čúven, čuvéna,
čuvénoчúвен, чувéна,
чувéно

abroad

inostránstvo

инострáнство

Your cuisine has a lot of
tasty things ('dishes'),
and some have become
famous even abroad.Vaša kùhinja íma pùno
ùkusnih jélā, a
něka su póstala
čuvéna i u inostrán-
stvu.Ваша кùĭња íма пуно
у̀кусних јéлā, а нéка
су пóстала чувéна и
у инострáнствy.

H

to know how

úmjeti, úmijēm

у̀мети, у̀мēm

somewhat

pónešto

пóнешто

to prepare (food)	zgótoviti, da zgótovim	згóвити, да згóвiм
My husband knows how to prepare a few things himself, but not many.	Mój muž zná póněšto i sám zgótoviti, ali nè mnògo.	Mój muž úme póněšto i sám da sprěmi, ali nè mnògo.
G		
heaven ('god') knows what	bògznā štò	бòгзнā штà
Even I don't know a whole lot.	Nì jã nè znam bòg- zna štò.	Нì jã не úмем бòгзна штà.
H		
to eat breakfast, to breakfast	dóručkovati, dóručkujēm	дóручковати, дóручкуjēm
to be hearing, to listen	slùšati, slùšām	слùшати, слùшāм
breakfast	dóručak, G dóručka pl. dóručci	дóручāк, дóручка дóручци
What do you have for breakfast? We've heard a lot about your break- fast.	Štò vi dóručkujēte? Mì smo slùšali mnògo o vašem dóručku.	Штà ви дóручкуjēте? Мì смо слùшали mnògo o vašem дóручку.
G		
pertaining to fruit juice	vòcni, -ā, -ò sòk / sòk, sòka pl sókovi	вòһнi, -ā, -ò сòк / сòк, сòка сòкови
orange	nārānča	помóрāнца
I begin (breakfast) with a glass of fruit juice, usually orange [juice].	Jã pòčinjēm dóručak sa čāšom vòcnog sòka, óbìčno od nārānčē.	Jã пóчињем дóручак са чāшом вòһног сòка, òбìчно од помóрāнцē.

scrambled eggs	kàjgana	ка̀јгана
bacon	slánina / slanína	сла̀нина / сланѝна
to fry	pržiti, pržim	пр̀жити, пр̀жим
to roast	péci, péčem pékao	пѐћи, пѐчем, пѐкао
butter	màslac (Cr.)	пу̀тер / бу̀тер
marmelade	marmeláda	мармелáда
Then scrambled eggs with bacon or fried eggs, two pieces of toast with a little butter and marmelade.	Ònda kàjganu sa sláninom ili pržena jájja, dvá komáda péčena krùha sa málo màslaca i marmeláde.	Онда ка̀јгану са сла̀нином или пр̀жена ја́ја [#] , два па̀рчета печена хлèба са ма̀ло пу̀тера и мар- мелáде.
along with	ústo / úz tó	у̀сто / у̀з тó
cup	šólja	шóља
Along with that I drink a cup or two of coffee.	Ústo pòpijem jèdnu ili dvije kàve.	У̀сто по̀пијем шóљу-две ка̀фе.
	H	
considerable	znàtan, znàtna, -o	знàтан, знàтна, -o
Our breakfast is considerably smaller in comparison with yours.	Náš doručak je znàtno mànji u poređenju s vašim.	Наш до̀ручак је знàтно ма̀њи у по̀ређењу с вашим.
	G	
that much, in- somuch as	utolíkō	утоли́ко
to eat lunch	rúcati, rúčam	ру̀чати, ру̀чам
Yes, but you eat that much more at noon.	Dà, ali utolíkō višer rúčate.	Да, [#] али утоли́ко више ру̀чате.

H

opposite

súprotan,
súprotna, -o
/sùprotanсупротан,
супротна, -о
/супротан

reversed

òbratan, òbratna,
-oòбратан, òбратна,
-о

Yes, while breakfast with you is a more important meal than lunch, with us it's [just] the opposite.

Jèst, dòk je kòd vás
dòručak v`ažniji¹
nègo rúčak, kòd
nas je òbratno.

Јесте,[#] док је код вас
дòручак в`ажнији¹ нèго
рúчак, код нас је
супротно.

G

Don't forget to come to our house the Saturday after next.

Nèmòjte zabòraviti¹
dòći¹ u drugu sùbotu¹
kòd nās.

Нèmòјте забòравити да
дòђете¹ у другу сùботу¹
кòд нās.

H

date

dátum

д`атум

What date is that?

Kòjī je tò¹ dátum?

Кòји је тò¹ д`атум?[#]

G

January

sìječanj

јану`ар

That's on Saturday the fourth of January, 1964, at seven in the evening.

Tò je u sùbotu 4.
sijéčnja 1964.
gòdine (čètvrtog
sijéčnja tìsuću
dèvetsto šezdèset
čètvrte gòdinē) u
7 sātī¹ uvečer.

Tò je у сùботу¹ 4. јануара¹
1964. године (ч`етвртог
јану`ара¹ хиљаду дèвет
стòтина шездèсет
ч`етв`ртè године)[#] у 7
с`ати¹ увече.

Grammatical Notes

Note 29.1 Numerals

Note 29.1.1 Ordinal Numerals

<u>Arabic</u> <u>Numeral</u>	<u>Cardinal</u>	<u>Ordinal</u>	<u>Meaning</u>
0	núla/níštica		
1	jédan, jédna, jédno	přvi, -ā, -ō	first
2	dvà, dvè	drùgī, -ā, -ō	second
3	trī	trècí, -ā, -ē	third
4	čétiri	čétvrīti, -ā, -ō	fourth
5	pèt	pèti, -ā, -ō	fifth
6	šèst	šèsti, -ā, -ō	sixth
7	sèdam	sèdmī, -ā, -ō	seventh
8	òsam	òsmī, -ā, -ō	eighth
9	dèvèt	dévèti, -ā, -ō	ninth
10	dèsèt	désèti, -ā, -ō	tenth
11	jedánaest	jedánaesti, -ā, -ō	eleventh
12	dvánaest	dvánaesti, -ā, -ō	twelfth
13	trínaest	trínaesti, -ā, -ō	thirteenth
14	četřnaest	četřnaesti, -ā, -ō	fourteenth
15	pétnaest	pétnaesti, -ā, -ō	fifteenth
16	šésnaest	šésnaesti, -ā, -ō	sixteenth
17	sedámnaest	sedámnaesti, -ā, -ō	seventeenth
18	osámnaest	osámnaesti, -ā, -ō	eighteenth
19	devétnaest	devétnaesti, -ā, -ō	nineteenth
20	dvádesèt	dvádesèti, -ā, -ō	twentieth
21	dvádesèt jédan	dvádeset přvi	twenty-first
22	dvádesèt dvà	dvádeset drùgī	twenty-second
23	dvádesèt trī	dvádeset trècí	twenty-third
30	trídesèt	trídesèti, -ā, -ō	thirtieth
40	četrdesèt	četrdesèti, -ā, -ō	fortieth
50	pedésèt	pedésèti, -ā, -ō	fiftieth
60	šezdésèt/šéset	šezdésèti, -ā, -ō	sixtieth
70	sedamdésèt	sedamdésèti, -ā, -ō	seventieth
80	osamdésèt	osamdésèti, -ā, -ō	eightieth
90	devedésèt	devedésèti, -ā, -ō	ninetieth
100	stò	stòti, -ā, -ō	(one) hundredth
	stòtina	stòtinitī, -ā, -ō	

200	dvèsta dvè stòtine	dvèstòtinitī, -ā, -ō	two hundredth
300	trīsta trī stòtine	trīstòtinitī, -ā, -ō	three hundredth
400	četíristo četiri stòtine	četiristòtinitī, -ā, -ō	four hundredth
500	pètstō pèt stòtīnā	pètstòtinitī, -ā, -ō	five hundredth
600	šèststō šèst stòtīnā	šèststòtinitī, -ā, -ō	six hundredth
700	sèdamstō sèdam stòtīnā	sèdamstòtinitī, -ā, -ō	seven hundredth
800	òsamstō òsam stòtīnā	òsamstòtinitī, -ā, -ō	eight hundredth
900	dèvetstō dèvet stòtīnā	dèvetstòtinitī, -ā, -ō	nine hundredth
1000	híljada tìsuća	híljaditī, -ā, -ō tìsućī, -ā, -ē	(one) thousandth
2000	dvè híljade dvè tìsuće	dvèhíljaditī, -ā, -ō dvètìsućī, -ā, -ē	two thousandth
6000	šèst híljādā šèst tìsućā	šèsthíljaditī, -ā, -ō šèsttìsućī, -ā, -ē	six thousandth
1,000.000	milíōn milíjūn	milíōnitī, -ā, -ō milíjunitī, -ā, -ō	(one) millionth
1,000,000.000	milíjārda	milíjarditī, -ā, -ō	(one) billionth

The ordinal numerals are all (definite) adjectives and may, like most other adjectives, be used in the place of nouns /To je izgledalo teško prvom, a ne drugom./ 'That seemed hard to the first but not to the second.'

Note 29.1.2 Fractions

'half' in Serbo-Croatian is /polóvina/. There is also a form /pòla/ meaning 'half (of)' and a compounding form /polu-/ meaning 'semi-', 'half-' as well as /pò(1)/ in /sāt i pò/ 'an hour and a half'.

Other fractions are formed by adding the suffix /-ina/ to the corresponding ordinal number, making a feminine noun. Thus, /trèćī/ 'third' /trèćina/ '(a) third part', likewise /čtvrťina/, /desetina/, etc. Very high numbers however use the masculine singular ordinal to form their fractions. Thus, /stòti (dèo)/ 'hundredth (part)'.

Examples of use of fractions are:

a) Common fractions /Obični razlomci/

	$\frac{1}{2}$	=	jédna polóvina
	$\frac{1}{3}$	=	jédna trećína
1	$\frac{1}{10}$	=	jédan cèò i jédna desetína
0	$\frac{2}{12}$	=	nùla cèlīh i dvě dvanaestíne
2	$\frac{5}{19}$	=	dvā cèla i pět devetnaestínā
	$\frac{1}{20}$	=	jédna dvadesetína / jédna dvaestína

Fractions whose denominator is larger than twenty are said as follows: ('so-and-so divided by so-and-so'), unless the denominator is a multiple of ten, such as 40, 50, 100, etc.)

1	$\frac{1}{21}$	=	jédan cèò i jédan kròz dvādesēt jédan
2	$\frac{5}{47}$	=	dvā cèla i pět kròz četrdésēt sèdam

b) Decimal fractions /Decimalni razlomci/

1,1	=	jédan cèò i jédan dèsetī / jèdan jèdan
1,10	=	jédan cèò i dèset stòtīh / jèdan dèset
1,100	=	jédan cèò i stò híljadītīh / jèdan stò

Note that for the denominator of decimal fractions the appropriate ordinal numbers are used.

Decimal fractions are written with a comma whereas multiples of thousands are marked off by periods or by space. Thus 1,5 /jedan i pet/ 'one point five', whereas one million is 1,000.000 or 1 000 000. Millions use commas.

Note 29.2 Dates and Times of the Year

Note 29.2.1 Months - Mèsēci

Roman calendar names:	Croatian:	Roman calendar names:	Croatian:
jànuār	sìječ(a)nj	jùl or jùli	sřp(a)nj
fèbruār	véljača	ávgust	kòlovòz
màrt	óžuj(a)k	séptēambar	rùj(a)n
áprīl	trāv (a)nj	óktōbar	lìstopad
māj	svīb(a)nj	nóvēambar	stúdenī
jùn or jùni	lìp(a)nj	décēambar	prósín(a)c

Note 29.2.2 Seasons

próleće	spring	jěsěn f	fall
lěto	summer	zíma	winter

Note 29.2.3 Time by the Day

on the fifth (of May)	pětog (maja)
on the 21st (of April)	dvadeset pŕvog (aprila)
on the 30th (of June)	trídesetog (juna)
letter of the tenth	písmo od desětog
on Tuesday	u útorak

Note 29.2.4 Time by the Year

1962. g. (hiljadu devet stotina šezdeset druga godina)

born on August 23, 1926.g. rođen dvadeset trećeg avgusta, hiljadu devet
stotina, dvadeset šeste godine

this year	óve gódině	ovogódišnjí, -ā, -ě
last year	próšle gódině	prošlógodišnjí, -ā, -ě
next year	íduće gódině	
five years ago	prě pět gódinā	

Note 29.2.5 Holidays and Personal Days

New Year's	Nóva Gòdina	Easter	Úskrs
Christmas	Bóžíc	May 1	Pŕvi Māj
Day of the Republic	Dān Repúblikě (Nov. 29)		

Personal days:

Birthday	ròdendān	Name day	ímendān
Patron Saint's Day	Kŕsno ime or	Slāva	

Note 29.2.6 Genitive and Accusative of Time

Examples such as /pětog maja/ 'on the fifth of May' and /óve gódině/ 'this year' indicate periods of time within which something occurs. The genitive is used for 'time within which'. (/o.g./ = (óve gódině/; /o.m./ = /óvog mėsēca/).

The accusative, on the other hand, is used for 'extent of time'. /dānā/ 'of days' is added to time measures in terms of weeks, months or years. Compare:

Bio je tamo j ¹ edan s ¹ at.	He was there for an hour.
j ¹ edan d ¹ an.	for a day.
d ¹ an í p ¹ o.	for a day and a half.
n ¹ edelju d ¹ ana.	for a week.
n ¹ edelju í p ¹ o d ¹ ana.	for a week and a half.
m ¹ es ¹ ec d ¹ ana.	for a month.
g ¹ odinu d ¹ ana.	for a year.

Note 29.3 New Verbs

		Imperfective only			
a/J ¹ e		d ¹ oru ¹ ckovati	d ¹ oru ¹ ckuj ¹ em		to eat breakfast
V		ú ¹ meti	ú ¹ m ¹ em	ú ¹ meo, ú ¹ mela	to know how
	Pairs	/ú ¹ m ¹ jeti	/ú ¹ m ¹ ij ¹ em	/ú ¹ m ¹ io, ú ¹ m ¹ jela	
i	I	g ¹ ótoviti	g ¹ ótov ¹ im		to prepare (food)
i	P	zg ¹ ótoviti	da zg ¹ ótov ¹ im		
C	I	p ¹ é ¹ ci	p ¹ é ¹ em	p ¹ eka ¹ o, p ¹ ekla	to roast, bake
C	P	isp ¹ é ¹ ci	da isp ¹ é ¹ em	p ¹ é ¹ en, p ¹ é ¹ ena isp ¹ ekao, isp ¹ ekla isp ¹ é ¹ en, isp ¹ é ¹ ena	
V/n	P	p ¹ óstati	da p ¹ óstan ¹ em	p ¹ óstao	to become
a/ ¹ e	I	p ¹ óstajati	p ¹ óstaj ¹ em		to be (in the process of) becoming
i	I	p ¹ r ¹ žiti	p ¹ r ¹ žim		to be frying
i	P	íspr ¹ žiti	da íspr ¹ žim		to fry

The verb /sl¹ušati/ 'to be hearing, to listen to' has already been mentioned in Note 21.1.1 as the imperfective counterpart of /č¹uti/ 'to hear'.

Grammatical Drill

GD 29.1 Drill on Dates - Vežba sa datumima

The following sequence treats the dates surrounding a given day. The substitutions are for the first answer (/danas je.../), and the others are to be changed accordingly.

Danas je sreda, 1. januar 1966.g. (prvi januar hiljadu devet stotina
šezdeset četvrte godine)

Juče je bio utorak, 31. decembar 1965. g. (/31. XII. 1965.g.)

Prekjuče je bio ponedeljak, 30. decembar 1965. g.

Sutra je četvrtak, 2. januar 1966. g.

Prek(o)sutra je petak, 3. januar 1966. g.

nedelja, 15. maj 1960. g.

petak, 10. april 1959. g.

subota, 28. februar 1958. g.

ponedeljak, 30 jul 1957. g.

Substitution Drill

Moj prijatelj ide u Jugoslaviju 2. januara 1967. g. (drugog januara hiljadu devet stotina šezdeset četvrte godine)

Moj prijatelj je otišao u Jugoslaviju 2. januara 1967. g.

11. septembar 1960. g.

21. oktobar 1959. g.

17. novembar 1963. g.

1. decembar 1963. g.

13. jun 1963. g.

Mi očekujemo da će otac doći kući 4. o. m. (četvrtog ovog meseca)

Otac treba da dođe do 4. o. m.

Očekivali smo da otac dođe kući do 4. o. m.

10. o. m.

15. o. m.

21. o. m.

Substitution Drill

Moji roditelji se vraćaju iz
Zapadne Nemačke 16. novembra o. g.

Moji roditelji treba da se vrate iz
Zapadne Nemačke 16. novembra o. g.

5. decembra o. g.

7. januara 1963. g.

19. februara 1964. g.

16. studenog o. g.

5. prosinca o. g.

7. siječnja 1963. g.

19. veljače 1964. g.

Ja ostajem u Dubrovniku od 10. jula
do 5. avgusta.

1. septembra do 2. oktobra
30. novembra do 20. januara
17. marta do 12. aprila

G. i g-đa Jović polaze na put 25.
januara 1964. g.

31. maja 1963. g.
13. juna 1964. g.
15. oktobra 1963. g.

Mi napuštamo Beograd 22. septembra
1963. g.

1. juna o. g.
28. februara 1964. g.
3. marta 1963. g.

Moji roditelji su proveli or 24.
decembra do 3. januara u
Dubrovniku.

11. februara do 3. marta
3. aprila do 16. maja
17. juna do 21. jula

Jovan je izvestio da je stigao u
Beograd 18. decembra 1962. g.

22. avgusta 1961. g.
2. oktobra 1961. g.
10. maja 1960. g.

Ja treba da ostanem u Dubrovniku od
10. jula do 5. avgusta.

10. srpnja do 5. kolovoza
1. rujna do 2. listopada
30. studenog do 20. siječnja
17. ožujka do 12. travnja

G. i g-đa Jović treba da pođu na put
25. januara 1964. g.

25. siječnja 1964. g.
31. svibnja 1963. g.
13. lipnja 1964. g.
15. listopada 1963. g.

Mi treba da napustimo Beograd 22.
septembra 1963. g.

22. rujna 1963 g.
1. lipnja o. g.
28. veljače 1964. g.
3. ožujka 1963. g.

24. prosinca do 3. siječnja

11. veljače do 31. ožujka
3. travnja do 16. svibnja
17. lipnja do 21. srpnja

18. prosinca 1962. g.

22. kolovoza 1961. g.
2. listopada 1961. g.
10. svibnja 1960. g.

Sutra je očev rođendan.

Juče je bio očev rođendan.

Uskrs	Dan Republike	Nova Godina
Božić	naša slava	imendan moga brata Đorđa

Moj otac je rođen 2. januara 1897. g. Rođendan moga oca je 2. januara.

		<u>2. siječanj 1897. g.</u>
Zorina majka	15. septembar 1910. g.	15. rujan 1910. g.
Jovanov sin	23. avgust 1926. g.	23. kolovoz 1926. g.
njegova sestra	1. novembar 1920. g.	1. studeni 1920. g.
Tomina majka	25. maj 1882. g.	25. svibanj 1882. g.
očev brat	29. novembar 1879. g.	29. studeni 1879. g.

GD 29.2 Variation Drill

Substitution Drill with Past Tense Transform

Ja doručkujem <u>kajganu od dva jaja i</u> dva parčeta tosta.	Ja sam doručkovao kajganu od dva jaja i dva parčeta tosta.
--	---

2 pržena jaja
pržena slanina

puter, marmalada
bela kafa

Milenko i Borislav počinju doručak
sa čašom soka od pomorandže.

Milenko i Borislav su počeli doručak
sa čašom soka od pomorandže.

bela kafa kajgana
čaša mleka

šolja kafe
neki voćni sok

Sava doručkuje kod kuće.

Sava je jutros doručkovao kod kuće.

mi moj najmlađi brat
otac i majka Zora i moja kći

moja starija sestra
sestra i njen muž

Make the substitutions in the following sentences:

Sava ruča svakog dana u restoranu.

Sava je danas ručao u restoranu.

Sava subotom večera kod kuće.

Sava je u subotu večerao kao obično
van kuće.

Ja umem da ispečem pečenje.

Ja sam ispekao pečenje za ručak.

krompir teletina
goveđe meso hleb

jagnjeće pečenje
kolači

Vladimir i Teodor umeju da isprže
jaja.

kajgana sa sirom
riba

krompir

slanina

Vlada i Toša su ispržili jaja.

Petar i Vladimir umeju da spreme
sarmu.
praseće pečenje
pržena riba

Pera i Vlada su spremili sarmu za
ručak.
kajgana sa sirom
pasulj s govedinom

Pair drill with situational transform

Danas sam ručao teleće pečenje, zelenu
salatu i nekoliko parčadi hleba.

Danas sam imao za ručak teleće pečenje,
zelenu salatu i nekoliko parčadi hleba.

jagnjeće pečenje	...	grašak
praseće pečenje	...	boranija
kajgana	...	pržen krompir
pržena riba	...	salata od krompira
pasulj sa govedinom	...	jedna salata
sarma	...	pržena slanina

Substitution drill with past tense transform

Ostaćemo u Jugoslaviji nedelju dana.
(Koliko ćete ostati u Jugoslaviji?)

Ostali smo u Jugoslaviji nedelju dana.
(Koliko ste ostali u Jugoslaviji?)

dve nedelje	mesec i po dana
mesec dana	godinu dana
dva meseca	dve godine

Questions and Answers

GD 29.3 Drill on Dates

The instructor asks the first question. The student answers and then asks the next question of a fellow student, and so on. The substitutions are for the first answer, the others following according to the model.

The current date may also be used.

Koji je danas datum? Danas je 21. decembar 1962. god.
 Jel' sutra 21. decembar 1962. god.? Ne, sutra je 22. decembar 1962. god.
 Da li je preksutra 22. decembar 1962. god.? Ne, preksutra je 23. decembar 1962. god.

30. januar 1961. g.
 10. februar 1960. g.
 29. mart 1959. g.
 17. april 1958. g.

21. prosinac 1962. god.

30. siječanj 1961. g.
 10. veljača 1960. g.
 29. ožujak 1959. g.
 17. travanj 1958. g.

Koji je datum bio juče? Juče je bio 19. maj 1962. g.
 Jel' juče bio 19. maj 1962. g.? Ne, juče je bio 18 maj 1962. g.
 Da li je prekjuče bio 20. maj 1962. g.? Ne, prekjuče je bio 17 maj 1962. g.

30. jun 1957. g.
 11. jul 1956. g.
 22. avgust 1955. g.
 1. septembar 1954. g.

19. svibanj 1962. g.

30. lipanj 1957. g.
 11. srpanj 1956. g.
 22. kolovoz 1955. g.
 1. rujanj 1954. g.

Drill as above. For the final drill use next month. After substitution drill, use as conversational drill.

Koga meseca idete u Jugoslaviju? Idem meseca marta. (/ožujka)
 Koga datuma polazite? Polazim 5. marta 1963. god.
 Koliko će trajati vaš put? Trajaće samo dva dana, jer putujem avionom.

To znači vi ćete stići u Beograd 7. Tako je. Ja treba da stignem tamo 7.
 marta 1963. god. marta 1963. god.
 31. oktobra (/listopada) 1963. g. 10. decembra (/prosinca) 1963. g.
 3. novembra (/studenog) 1963. g. 5. februara (/veljače) 1963. g.

Drill as above. For the final drill use a date from last month. After substitution drill, use as conversational drill.

Dokle je vaš prijatelj ostao u On je ostao u Jugoslaviji do 4. aprila
 Jugoslaviji? 1962. g.
 Koliko je trajao njegov put? Njegov put je trajao dva dana.
 To znači da se on vratio kući Da, on se vratio kući 6. aprila 1962.g.
 6. aprila 1962. g.

4. travnja 1962. g.

5. juna 1951. g.
30. septembra 1940. god.
2. oktobra 1943. god.
9. maja 1946. god.

5. lipnja 1951. god.
30. rujna 1940. god.
2. listopada 1943. god.
9. svibnja 1946. god.

Drill as the first drill. For the final drill use a date from last month.

Kad se vaša deca vraćaju kući iz
Engleske?

Vraćaju se 5. novembra o. g.

Kad vaša deca treba da se vrate
kući iz Engleske?

Treba da se vrate 6. novembra o. g.

Koga datuma su se vaša deca vratila
kući iz Engleske?

Vratila su se 7. novembra o. g.

5. studenog o. g.

10. januara 1964. g.
15. decembra 1963. g.
21. februara 1960. g.

10. siječnja 1964. g.
15. prosinca 1963. g.
21. veljače 1960. g.

Drill as above. For the final drill, use a date from last month.

Dokle ostajete u Dubrovniku?

Ostajemo do 25. jula.

Do kog(a) datuma ostajete u Dubrovniku?

Ostajem do 26. jula.

Dokle ste ostali u Dubrovniku?

Ostao sam do 27. jula.

25. srpanj

1. avgust
15. oktobar
19. mart

1. kolovoz
15. listopad
19. ožujak

Drill as above. For the final drill, use a date from last month. After substitution drill, use as conversational drill.

Od kog(a) datuma je Jovanovo pismo?

Njegovo pismo je od 10. juna 1961. god.

Da li je Jovan poslao pismo istog
datuma?

Ne, pismo je poslano 11. juna 1961. g.

Kad ste vi primili pismo?

Primio sam pismo tek 15. juna 1961. god.
Ne znam zašto je tako dugo putovalo.

10. lipanj 1961. g.

1. jul 1960. g.
10. avgust 1959. g.
22. sept. 1962. g.

1. srpanj 1960. g.
10. kolovoz 1959. g.
22. rujna 1962. g.

Pair drill. Drill as above.

Kad ste vi rođeni?

Ja sam rođen 5. januara 1909. god.

Kad je vaš rođendan?

Moj rođendan je 5. januara.

5. siječanj 1909. g.

Vladimirov otac 10. sept. 1910. g.

10. rujan 1910. g.

Zorina majka 21. maj. 1882. g.

22. svibanj 1882. g.

gospodin Jović 3. nov. 1891. g.

3. stud. 1891. g.

taj stari gospodin 9. apr. 1879. g.

9. trav. 1879. g.

Substitution Drill

Kad ste vi postali državni činovnik, Godine 1952.

Vladimire?

1947. 1941.

1950. 1963.

After substitution drill, use as conversational drill.

Kad je vaš prijatelj postao prvi sekretar ambasade?

On je postao prvi sekretar 1. avgusta 1961. god.

Kad će vaš prijatelj postati savetnik?

On treba da postane savetnik avgusta ove godine.

Kad vi treba da postanete konzul?

I ja treba da postanem konzul u avgustu.

1. kolovoz 1961. god.

5. oktobar 1958. god.

5. listopad 1958. god.

28. februar 1957. god.

28. veljača 1957. god.

11. april 1956. god.

11. travanj 1956. god.

GD 29.4

Variation Drill

Šta vi doručkujete, Simo?

Ja doručkujem kajganu sa slaninom i jedno parče pečenog hleba.

Šta je Sima doručkovao?

On je doručkovao kajganu sa slaninom i nekoliko parčadi hleba.

2 pržena jaja

bela kafa

pržena slanina

čaj, puter, marmalada

čaša mleka

šolja kafe

S čim Milenko i Borislav počinju doručak?

Oni počinju doručak sa čašom soka od pomorandže.

S čim su Mile i Bora počeli doručak?

Oni su počeli doručak s čašom soka od pomorandže.

bela kafa

(sa) šolja kafe

kajgana i pržena slanina

čaša mleka

voćni sok

puter, marmalada i tost

Gde Miša doručkuje?

Miša doručkuje kod kuće.

Gde je Miša danas doručkovao?

On je danas doručkovao kod kuće.

vi

Borislav i Milenko

vaša starija sestra

vaši otac i majka

Zora i njena kći

vaši gosti

Make the substitutions in the following sentences:

Gde Miša ruča?

On ruča u restoranu.

Gde Miša subotom večera?

On subotom večera van kuće.

Umeju li Vladimir i Teodor da isprže jaja?

Da, umeju.

Jesu li Vlada i Toša ispržili jaja?
Odlično su ispržena.

Da, oni su ispržili jaja. Oni odlično prže jaja.

Ko je tako dobro ispržio jaja?

Vlada i Toša su ispržili jaja.

kajgana sa sirom

krompir

riba

jaja

meso

slanina

Koja jela umeju da sprema Petar i Miodrag?

Oni umeju da sprema sarmu.

Šta su spremili Pera i Mile za ručak?

Spremili su sarmu.

Da li su Pera i Mile spremili ovu sarmu? Vrlo je ukusna.

Nisu, oni ne umeju da sprema nijedno jelo.

Ko je spremio sarmu.

Majka je spremila sarmu.

praseće pečenje.

kajgana sa sirom

pržena riba

pasulj sa slaninom

Šta ste ručali danas?

Ručao sam teleće pečenje, zelenu salatu i dva parčeta hleba.

Šta ste imali danas za ručak?

pržena riba ... salata od krompira
 kajgana ... pržen krompir
 teletina ... grašak
 pasulj sa ... jedna salata
 goveđinom
 sarma ... pržena slanina

Danas sam imao za ručak teleće pečenje,
zelenu salatu i dva parčeta hleba.

GD 29.5

Conversations - Razgovori

GD 29.5.1

A

B

Gdje vi doručkujete, Jovane?

Ja doručkujem kod kuće, a vi?

Ja retko kad doručkujem kod kuće.

Zašto? Kako to?

Ja odlazim od kuće u 6 sati, a to mi je prerano za doručak.

Gdje vi ručate?

Ja obično ručam kod kuće. Kad završim posao u uredu, ja idem doma na ručak.

Ja obično ručam u restoranu.

A vi?

Slušao sam da je kod vas doručak važniji i veći nego ručak. Da li je to tačno?

Da, tačno je. Naš ručak je u poređenju s vašim, relativno mali, jer mi poslije ručka radimo.

Kod nas je suprotno. Mi mnogo manje doručkujemo nego što ručamo.

To sam čuo. Večera je otprilike ista. To sam već imao prilike da vidim.

Где ви доручкујете, Јоване?

Ја доручкујем код куће, а ви?

Ја ретко кад доручкујем код куће.

Зашто? Откуд то?

Ја одлазим од куће у 6 сати, а то ми је сувише рано за доручак.

Где ви ручате?

Ја обично ручам код куће. Кад се сврши канцеларијски посао, ја идем кући на ручак. А ви?

Ја обично ручам у ресторану.

Слушао сам да је код вас доручак важнији и већи него ручак. Да ли је то тачно?

Да, тачно је. Наш ручак је у поређењу с вашим релативно мали, јер ми после ручка радимо.

Код нас је супротно. Ми много мање доручкујемо него што ручамо.

То сам чуо. Вечера је отприлике иста. То сам већ имао прилике да видим.

GD 29.5.2

Kelner: Što želite, gospodine?

Izvolte jelovnik.

(Donosi pivo.)

Molim. Koje povrće želite?

Kakvu salatu želite?

Želite li nešto slatko?

Želite li popiti još nešto.

Kakvu kavu želite?

Molim, odmah.

Izvolte račun.

Келнер: Шта желите, господине?

Изволте јеловник.

(Доноси пиво.)

Молим. Које поврће желите?

Какву салату желите?

Желите ли нешто слатко?

Желите ли још нешто да пијете?

Какву кафу желите?

(Касније.)

Молим, одмах.

Изволте рачун.

Gost: Želio bi ručati.

Molim vas donesite mi čašu piva, dok
ne pregledam jelovnik.

Donesite mi molim teleće pečenje.

Krompir i mahune.

Zelenu salatu.

Ne, hvala.

Da, molim donesite mi kavu.

Bez šećera. (Kasnije.)

Konobar, molim da platim.

(Plaća i odlazi.)

Гост: Желим да ручам.

Молим вас, донесите ми чашу пива, док
не прегледам јеловник.

Донесите ми телеће печење.

Кромпир и боранију.

Зелену салату.

Не, хвала.

Да, донесите ми кафу.

Без шећера.

Келнер, молим да платим.

(Плаћа и одлази.)

GD 29.5.3

Da li ste probali neko od naših jela?

Koja ste jela probali?

Jeste (li) probali musaku?

Pa kako vam se sviđa sarma?

Od goveđeg mesa. Ali, meso se uzima od naročitih dijelova.

Da li ste jeli praseće pečenje?

To je naš specijalitet.

Znate (li) vi zgotoviti neko jelo?

Ni ja ne znam.

Isti je slučaj sa mnom. Kako se vaša gospođi sviđa naša kuhinja?

I mojoj ženi se više sviđa pita sa sirom i zato rijetko kad pravi pitu s mesom.

Da, to je tačno. Kako je vaša gospođa?

Pozdravite je mnogo.

Hvala, do viđenja.

Да ли сте пробали неко од наших јела?

Која јела сте пробали?

Јесте (ли) пробали мусаку?

Па како вам се свиђа сарма?

Од говеђега меса. Али, месо се узима од нарочитих делова.

Да ли сте јели прасеће печење?

То је наш специјалитет.

Умете (ли) ви да спремите неко јело?

Ни ја не умем.

Исти је случај са мном. Како се вашој госпођи допада наша кујна?

Јесам, неколико.

Пробаво сам питу с месом и са сиром.

Мусаку сам јео у Грчкој. Овдје сам јео сарму.

Јако ми се свиђа. Од каквог се меса прави сарма?

Вјероватно је зато тако укусна.

Јесам и прасеће и јанјеће.

Да, знам.

Не бог зна што.

Само кад mojoj жени није добро, онда испржим јаја за доручак.

Нјој се свиђају много пите. Нарочито јој се свиђа пита са сиром.

Моја жена мисли да за вашу кухињу треба много времена.

Хвала на питању добро је.

Хвала, поздравите и ви ваће.

До виђења.

Јесам, неколико.

Пробаво сам питу са месом и са сиром.

Мусаку сам јео у Грчкој. Овде сам јео сарму.

Свиђа ми се много. Од каквог меса се прави сарма?

Вероватно је зато тако укусна.

Јесам и прасеће и јанјеће.

Да, знам.

Не бог зна шта.

Само кад mojoj жени није добро, онда испржим јаја за доручак.

Нјој се допадају много пите. Нарочито јој се допада пита са сиром.

И мојој жени се више допада пита са
сиром и зато ретко кад прави питу
с месом.

Да, то је тачно. Како је ваша госпођа?
Поздравите је много.
Хвала, до виђена.

Моја жена мисли да за вашу кујну
треба много времена.

Хвала на питању добро је.
Хвала, поздравите и ви ваше.
До виђена.

GD 29.6

Homework - Domaći zadatak

GD 29.6.1 Complete the following sentences, choosing the correct verb of the two given and using the appropriate form of this verb.

G. Jović je	savetnik ambasade.	/postajati/, /postati/	
Moj prijatelj	prvi sekretar u avgustu.	/postajati/, /postati/	
On treba uskoro da	konzul.	/postajati/, /postati/	
Ja	kod kuće.	/jesti doručak/, /doručkovati/	
Ja sam	kad je Toma došao.	/jesti ručak/, /ručati/	
Vladimir ume da	jaja.	/pržiti/, /ispržiti/	
Majka	ručak, a sestra će	večeru.	/spremati/, /spremiti/
Pečenje je dobro		/ispeći/, /peći/	
Slanina nije dobro		/pržiti/, /ispržiti/	

GD 29.6.2 Complete the following sentences, choosing the correct preposition of those given. Choose for the last sentence the appropriate phrase of the two given.

Moj muž je otišao	ručak.	/na, u/
Mi smo bili	večeri u restoranu.	/na, u/
Mi ćemo doći kasno kući	večere.	/s, iz, od/
Brzi voz će stići	glavnu železničku stanicu u 19:15.	/na, u/
Mi ćemo se odvesti	železničke stanice pravo u hotel.	/s, sa, iz, od/
Od Beograda	Zagreba ima oko 400 km.	/u, do/
Dobio sam pismo	oca i majke.	/sa, iz, od/
Unesite ove kufere	brzi voz za Skoplje.	/na, u/
Ima pismo od gospođe Jović		/do vaše majke/, /vašoj majci/

UNIT 30

Reading Selection - Štivo za čitanje

Letters from John - About schools

Jovanova pisma - O školama

Dragi prijatelju,

Danas imam slobodnog vremena, pa uzeh da Вам odговорим на питање о школама у Југославији. Овде осмогодишња основна школа представља темељ школског образовања. Ова школа је обавезна за сву децу и уведена је у већем делу земље, али још не свуда.

Разне стручне школе и виша гимназија чине основу средњешколског образовања. Циљ стручних школа, којих има и вечерњих, јесте да створе стручно особље потребно привреди. У гимназијама се ђаци припремају за студирање на универзитетима. Због тога се у гимназији предаје велики број предмета.

Све су школе јавне и бесплатне са мешовитим разредима за мушке и женске. Подигнуто је много школа и захваљујући томе број неписмених се стално смањује. Писменост је највећа у привредно развијеним крајевима где је већ уведено обавезно осмогодишње школовање. Број ђака се много повећао, а с тим и потреба за учионицама, учитељима и професорима. Влада даје помоћ за подизање школа. "Жеље за вишим школовањем су веће него друштвене потребе и могућности", каже се у једном чланку НИИ-а (Недељне Информативне Новине) од 4. новембра 1962. године. Проблем, како финансирати школе, предмет је јавне расправе у том чланку.

Вас и Ваше срдечно поздравља и радо Вас се сећа

Ваш пријатељ

Џон

Dragi prijatelju,

Danas Вам želim odgovoriti na pitanje o školama u Jugoslaviji. Ovdje osmogodišnja osnovna škola predstavlja temelj školskog obrazovanja. Ova škola je obavezna za svu djecu i uvedena je u većem dijelu zemlje, ali još ne svuda.

Viša gimnazija i razne stručne škole predstavljaju osnovu srednješkolskog obrazovanja. Cilj je stručnim školama, kojih ima i večernjih, stvoriti stručno osoblje potrebno privredi. U gimnazijama se đaci pripremaju za studiranje na sveučilištu. Zbog toga se u gimnaziji predaje veliki broj predmeta.

Sve su škole javne i besplatne sa mješovitim razredima za dječke i djevojčice. Podignuto je mnogo škola i zahvaljujući tome broj nepismenih se stalno smanjuje. Pismenost je najveća u privredno razvijenim krajevima gdje je već uvedeno obavezno osmogodišnje školovanje. Broj đaka se mnogo povećao, a s tim i potreba za učionicama, učiteljima i profesorima. Vlada daje pomoć za građenje škola. Kaže se u jednom članku NIN-a (Nedeljne Informativne Novine) od 4. studenog 1962. godine, 'da su želje za višim školovanjem veće nego društvene potrebe i mogućnosti.' Pitanje, kako financirati škole, predmet je javne rasprave u tom članku.

Vas i Vaše srdačno pozdravlja i rado Vas se sjeća.

Vaš prijatelj

Džon

Basic Sentences - Osnovne rečenice

I took school	úzeo sam škòla / škòla	úзѐх шкòла / шкòла
I will ('I took to') answer your question about the schools in Yugoslavia.	Danas vam želim odgovóriti na pítanje o škòlama u Jugosláviji.	Данас úзѐх да вам одгòворим на пítане о шкòлама у Југослáвији.
eight years old	osmogódišnjí, -ā, -ē	осмогòдишњи, -ā, -ē
basic	ósnovní, -ā, -ō	óсновни, -ā, -ō
to be representing; to be introducing to	prédstavljati, prédstavljām	прѐдстављати, прѐдстављām
basis, foundation	témelj	тѐмељ
educational	škòlskí, -ā, -ō	шкòлскí, -ā, -ō
education	óbrazovānje	óбразовāње
Here the eight year primary school forms the basis of the educational system (school education).	òvdje osmogódišnja ósnovna škòla prédstavlja témelj škòlskog óbrazovānja.	òвде осмогòдишња óсновна шкòла прѐдставља тѐмељ шкòлског óбразовāња.

compulsory	òbavezan, òbavezna, -o	òбавезан, òбавезна, -o
This school is compulsory for all children.	Òva škòla je òbavezna za svù djècu.	Òва шко̀ла је òбавезна за свù дèцу.
to bring in; to introduce	uvèsti, da uvédem	увèсти, да увèдèм
It has been introduced into most of the country, but not yet everywhere.	Uvedèna je u većem dijelu zèmljè, àli još né svùdà.	Уведèна је у већем дèљу зèмљè, àли јòш нè свùдà.
professional, expert	strùčan, strùčna, -o	стрùчан, стрùчна, -o
gymnasium, grammar-school	gímnàzija	гíмнàзија
basis	òsnova	òснова
pertaining to secondary school	srednjèškolski, -à, -ò	среднèшколски, -à, -ò
Various trade schools and higher <u>gymnasiums</u> form the basis of secondary school education.	Viša gímnàzija i ràzne strùčne škòle predstavljaju òsnovu srednjèškolskog òбразовàња.	Рàзне стрùчне шко̀ле и виша гíмнàзија чíне òснову среднèшколског òбразовàња.
aim	cìlj pl. cìljevi	цìљ, цìљеви
pertaining to evening to create	vèčernji, -à, -ò stvòriti, da stvòrim	вèчèрњи, -à, -ò ствòрити, да ствòрим
personnel	òsoblje	òсблè
economy	prìvreda	прìвредà
The aim of the trade schools, of which there are evening ones, is to create the trained personnel necessary to the economy.	Cìlj je strùčnim škòlama, kòjih ìma i vèčernjih stvòriti strùčno òsoblje pòtrebno prìvredi.	Цìљ стрùчних шко̀ла, кòжих ìма и вèчèрњих, јèсте да ствòре стрùчно òсблè пòтребно прìвреди.
pupil	đàk, đàka pl. đàci	ђàк, ђàка ђàци
student at the university	stùdent	стùдент

to study (at the university)	studírati, stúdirām	студйрати, студйрām
studying at the university	studírānje	студйрāње
to prepare	priprēmati, príprēmām	припрēmати, припрēmām
university	sveučílište (Cr.)	универзйтēt, -ēта
In the gymnasiums the students prepare themselves for study at the universities.	U gimnazijama se đáci priprēmaju za studírānje na sveučílištu.	У гимназијама се ђáci припрēmaju за студйрāње на универзитētима.
to hand over; to lecture, to teach	predāvati, predājēm	предāvати, предājēm
object	prédmet	прédмет
For that reason, a large number of subjects are taught in gymnasium.	Zbog tógā se u gimnaziji predaje vélikí brój prédmetā.	Због тóга се у гимназији предаје véлики брój прédметā.
public	jāvan, jāvna, -o	јāван, јāвна, -o
free, without charge	bésplatan, bésplatna, -o	бéсплатан, бéсплатна, -o
mixed	mješóvit, -a, -o	мешóвит, -а, -o
class	rāzred	рāзред
boy	dječko m.	дèчко
All schools are public and free, with coeducational classes.	Své su škole jāvne i bésplatne # sa mješóvitim rāzredima za djèčke i djevójčice.	Свè су школе jāvne и бéсплатне # са мешóвитим рāзредима за мушке и жèнске.
to lift, to raise, to erect, to build	pódići, da pódignēm, pódigao, pódignut	пóдићи, да пóдигнēm, пóдигао, пóдигнут
Many schools have been built.	Pódignuto je mnógo škòlā.	Пóдигнуто је мнóго шкòлā.
to thank	zahvaljívati, zahváljujēm	захвалйвати, захвалуjēm

thanking, owing to, due to	zahválnjujúcí	захваљујући
illiterate	nèpismen, -a, -o	неписмен, -а, -о
to decrease, diminish, reduce	smanjívati, smánjujēm	смањивати, смањујем
Due to that the number of illiterates is steadily decreasing.	Zahválnjujúcí tóme bróј nèpismenih se stáлно smánjuje.	Захваљујући тóме брóј неписмених се стáлно смањујē.
literacy	pismenost f	писменост
economic	privredni, -a, -o	привредни, -а, -о
to develop	rázviti, da ràzviјēm	рázвити, да рázвијēm
developed	razvíjen, razvijéna, -o	разв́ијен, развијéна, -о
Literacy is highest in the economically developed regions.	Pismenost je nájvéca u privredno razvíjenim kràjevima.	Писменост је највећа у привредно развијеним крајевима.
schooling	škòlovanje	школовáње
Compulsory eight-year schooling has already been introduced there.	Támo je već uvedéno obávezno osmogodišnje škòlovanje.	Тáмо је већ уведéно обавезно осмогодишње школовáње.
to increase	povécati, da povéćam	повећати, да повећам
need	pòtreba	пòтребa
classroom	účionica / učiónica	úчионица / учи́оница
teacher; primary school teacher	účitelj	úчитељ
professor; secondary school teacher	prófesor	прóфесор
The number of students has greatly increased, and along with that also the need for classrooms, tea- chers and professors.	Bróј đака se mnògo povećao, a s tím i pòtreba za učiónicama, účiteljima i prófesorima.	Брóј ђака се мнòго повећао, а с т́им и пòтребa за úчионицама, учитељима и прóфесорима.
government, reign	vláda	влáда

erecting, building construction	pódižānje gráđēnje	пóдижање грађење
The government is giving help for the building of schools.	Vláda dáje pòmóć za gráđenje škóla.	Влада даје пómóћ за пóдижање шкóла.
possibility	mogúćnóst f.	могућнóст
article	člának, článka	члáнак, члáнка
informative	informativan, informatívna, -o	информативан, информативна, -o
'The demands ('wishes') for higher education are greater than the social needs and possibilities' was ('is') said in an article in NIN (the Weekly Information Newspaper) of November 4, 1962.	Káže se u jédnom článku NIN-a (Nedeljne Informativne Nòvine) od 4. stúdenog 1962. gódiine, da su želje za víšim školovanjem véće nego društvene pòtrebe i mogúćnosti.	"Жеље за вишим школовањем су веће него друштвене пòтребe и могућности," каже се у јédном члáнку НИН-а (Недељне Информативне Нòвине) од 4. XI. 1962. године.
problem	próblēm, problēma	прóблēm, проблēма
to finance	finansirati, finansirām	финансирати, финансирам
discussion	ràsprava / ràsprava	рàсправа / ràсправа
The problem of how to finance the schools is discussed ('the subject of public discussion') in that article.	Pítanje, káko finansirati škóle, prédmet je jávne ràsprave u tóm článku.	Прóблēm, кáко финансирати шкóле, прédмет је јáвне рàсправе у тóм члáнку.

Instructional Program in the Gymnasium - Nastavni program u gimnaziji

Serbo-Croatian language and literature.	Srpskohrvatski jèzik sa knjíževnóšću.	Српскохрватски јèзик са књижевнóшћу.
History.	Pòvijest.	Историја.
Sociology and Elementary Economics.	Sociológija sa ósnovima političke ekonómijē.	Социológија са óсновима политичке еконóмијē.
Social Order of Yugoslavia.	Drúštveno uređēnje Jugoslávijē.	Друштвено уређeње Југослáвијē.

Logic and Psychology.	Lògika ¹ i psihològija.	Лòгика ¹ и психолòгија.
Philosophy.	Filozòfija.	Филозòфија.
Art.	Ћmjetnòst.	Ћметнòст.
Foreign language (one compulsory and one optional).	Stràni jèzici (jèdan òbavezan ¹ a jèdan fàkultativan).	Стрàn ¹ jèзик (jèdan òbavezan, a jèdan fàkultativan).
Latin (language).	Làtinski ¹ jèzik.	Лàтiнски ¹ jèзик.
Geography.	Geografija.	Географија.
or,	Zèmljopis.	Зèмљопис.
Biology (Botany, Zoology, Biology).	Biològija (Botànika, Zoològija, Biològija).	Биолòгија (Ботànика, Зоолòгија, Биолòгија).
Chemistry.	Kèmiija.	Хèмија.
Physics.	Fizika.	Физика.
Mathematics.	Matemàtika.	Матемàтика.
Shop.	Tèhničko ¹ obrazovànje.	Тèхничко òбразовàње.
Pre-military Drill.	Prèdvojnička ¹ òbuka.	Прèдвојничка ¹ òбука.
Physical Education.	Fizičko ¹ vaspítànje.	Физичко ¹ васпíтàње.
or,	Gimnàstika.	Гимнàстика.
(See Yugoslav Encyclopedia, Vol. V, p. 91)	(Vidi, Enciklopedija Jugoslavije, sveska V, strana 91)	(Види, Енциклопедија Југославије, свеска V, страна 91.)

NOTES

Note 30.1 Telling Time

Some examples of telling time have occurred in earlier units. A general survey is given here:

Time within the day in everyday speech:

1:00	jèdan sàt	9:08	dèvet ¹ i òsam / òsam (minuta)
2:00	dvà sàta		pròšlo dèvet
3:00	tri sàta	9:15	dèvet i pètnaest / dèvet i
4:00	čètiri sàta		čètvrt
5:00	pèt ¹ sàtī	9:30	pòla dèset / dèvet i trídèset
9:00	dèvet sàtī	9:40	dvádesèt do dèset / dèvet i
9:05	dèvet i pèt / pèt (minuta)		četrdesèt
	pròšlo dèvet	9:45	čètvrt do dèset
		9:50	dèvet i pedésèt / dèset ¹ do
			dèset / dèset minùta ¹ do dèset

Time within the day in official usage (administration, army, railroads)

1:00	jédan čas	9:30	dèvet i trífdeset
2:00	dvá časa	9:50	dèvet i pedésēt
5:00	pět časōvā	13:00	trínaest časōvā
9:10	dèvet i dèset	22:00	dvádesēt dvā časa
9:15	dèvet i pétnaest		

Time within the day - expressions

ùjutru or ùjutro	in the morning, A.M. (from dawn - 9 A.M.)	jùtārnjī, -ā, -ē (Adjective)
pōdne	noon	pōdnēvni, -ā, -ō
prē pōdne	before noon, A.M.	prepōdnēvni, -ā, -ō
pōsle pōdne or po pōdne	after noon, P.M. (from 12 A.M. - dusk)	poslepōdnēvni, -ā, -ō
ùvečē(r)	in the evening	věčērnjī, -ā, -ē
nòcu	at night, during the night	nòcni, -ā, -ō
pōnoc	midnight	pōnocni, -ā, -ō

References to days:

today	dánas	dánašnjī, -ā, -ē (Adjective)
tomorrow	sùtra	sùtrašnjī, -ā, -ē
the day after tomorrow	prèk(o)sutra	prèk(o)sutrašnjī, -ā, -ē
yesterday	jùčē(r)	jučērašnjī, -ā, -ē
the day before yesterday	prèkjučē(r)	prèkjučērašnjī, -ā, -ē
last night	sìnoć	sìnoćni, -ā, -ō
night before last	prèksinoć	prèksinoćni, -ā, -ō
this morning	jùtrōs	jùtrošnjī, -ā, -ē
this evening	večeras	večērašnjī, -ā, -ē
tonight	nóčas	nóčasnjī, -ā, -ē

References to watches and clocks:

My watch keeps good time ('works exactly').

Mój sāt rādi tàčno.

Do you have the exact time?

Rādi li vaš sāt tàčno?

My watch runs fast.

or

My watch runs slow.

Můj sá̂t nápredujě.

Můj sá̂t íde nápred.

Můj sá̂t zaóstajě.

Note 30.2 Adjectives: Adjective and Past Passive Participle.

Ova škola je obavezna.

The adjective /*obavezan*/ has the same prefix and root as the verb /*obavězati*/ 'to bind over, put under obligation'. The past passive participle of the verb is /*obávězān*/ 'put under obligation, obliged'. Though pronounced quite differently, these two, adjective and participle, are spelled the same. There is a difference of stress, vowel length on the root, and of stem formative. The adjective has moveable /*a*/ plus /-*n*/; the participle has long /*ā*/ plus /-*n*/.

There are many such adjectives based on the same prefix and root as verbs. A careful distinction must be made between such adjectives and the past passive participles.

Note 30.3 Adjective: Adjective and /*l*/ participle.

Certain /*l*/ participles are used as regular adjectives. Some examples from verbs which have occurred are:

odrāsti	to grow up	ódrastao	odrāsla	adult
zaóstati	to run slow	zaóstao	zaóstala	backward, retarded

Note 30.4 New Verbs

a	I	finansíratí	finánsírām		to finance	
a/Jě	I	nápredovati	nápredujēm		to progress, advance	
C/ně	P	pódičí / /pódignuti	da pódignēm	pòdigao -gla	pódignut	to lift, raise, erect
a/Jě	I	pódizati	pódižēm			
a	P	povécáti	da povécām	pòvecao -āla	pòvečān	to increase
a	I	povečāvati	povécāvām			
V	P	prédáti	da prédām	prèdao -āla	prédān / prédāt	to hand over; I to lecture
a/Jě	I	predávati	prédājēm			
i	P	prédstaviti	da prédstavīm			to represent, introduce to
a	I	prédstavljati	prédstavljām			

i	P	priprémiti	da priprémim		priprémljen	to prepare
a	I	priprémati	priprémam			
V	P	rázviti	da rázvišem	rázvio -ila	razvíjen -éna	to develop
a	I	razvíjati	razvíjam			
i	P	smánjiti	da smánjim		smánjen	to decrease
a/Jē	I	smanjívati	smánjušem		smánjivān	
i	P	stvóriti	da stvòrim		stvòren	to create
a	I	stvárati	stvārām			
C	P	uvéstī / úvesti	da uvédēm	úveo -éla	uvéden -éna	to bring in, introduce
i	I	uvóditī	úvodim			
i	P	zahváliti	da zahválim			to thank
a/Jē	I	zahvaljívati	zahváljušem			
V/nē	P	zaóstati	da zaóstanēm			to fall
a/Jē	I	zaóstajati	zaóstajēm			behind

Note that all of the above perfective-imperfective pairs are verbs having prefixes. In most cases the perfective is shorter. For purposes of discussion it is here considered to be the more 'basic'. The differences between the perfective and imperfective stems are interesting and typical. Compare:

Perfective

dig-

već-

da-

stav-

vi-

-mānj-

tvor-

ved-

Imperfective

diz- (change of /g/ to /z/)

već- āv- (addition of /āv/)

dāv- (addition of vowel length

dā- and /v/)

stavlj- (addition of /j/)

vī-j- (addition of vowel length
and /j/)

-manj-iv- (addition of /iv/ ~ /u/)

-manj-u-

tvār- (change of /o/ to /ā/)

vod- (change of /e/ to /o/)

The stem /već-/ is, of course, the same as that of /věćI/, the comparative of /velik/. /-mānj-/ is the same stem as in /mānjI/ 'smaller' (/māli/ 'small').

The spelling /predstaviti/ is official but does not reflect the /t/ pronunciation of /pret-/. Some speakers say /pred-/.

Grammatical Drill

GD 30.1 Telling time - Kazivanje vremena

GD 30.1.1 Time within the day in everyday speech - Vreme u toku dana u svakodnevnom govoru

Substitution Drill

Sada je jedan sat. 2:00 3:00 4:00 5:00 10:00 12:00 11:00

Substitution-Transformation Drill

Sada je dva i pet. Sada je pet (minuta) prošlo dva.

8:08 3:20 1:25 4:12 11:02 12:18 7:05

Sada je dva i četvrt. Sada je dva i petnaest.

9:15 1:15 5:15 10:15 12:15 7:15 4:15

Sada je polo dva. Sada je jedan i trideset.

7:30 8:30 2:30 11:30 10:30 12:30

Substitution Drill

Sada je deset do sedam. 7:35 8:45 10:50 11:55 1:52 4:56

GD 30.1.2 Time within the day used officially (administration, army, railroads) - Zvanično vreme (državna uprava, vojska, železnice)

Substitution Drill

Sada je jedan čas. 2:00 5:00 10:00 15:00 22:00 23:00

Sada je dva i pet. 8:08 3:20 20:25 21:45 22:50 23:55
10:15 20:30 21:45 15:32 00:05 1:10

Substitution Drill with Past Tense Transform

Voz polazi u 8:20. Voz je pošao u 8:20.

6:22 17:05 18:19 22:10 00:07 5:55 10:40

Brzi voz dolazi u 17:15. Brzi voz je došao u 17:15.

20:30 9:15 21:05 8:10 5:18 11:08 22:35

GD 30.1.3 Substitution Drill Regarding Watches and Clocks

Moj sat napreduje pet minuta. Moj sat ide napred pet minuta.

Moj sat zaostaje pet minuta. Moj sat je zaostao pet minuta.

2 4 6 3 7 9 8 12 11 15 20

GD 30.2 Variation Drill

Substitution Drill with alternative sentence.

Two sentences are given for the same substitutions. The sentences are to be used alternately in the drill.

U našem gradu ima osnovna škola.

šestogodišnja osnovna škola
osmogodišnja osnovna škola
niža gimnazija

Naš grad ima osnovnu školu.

četvorogodišnja osnovna škola
viša gimnazija
srednja tehnička škola

Pair Drill

Miloš ide u I (prvi) razred osnovne škole.

On ide u osnovnu školu i dobar je đak.

Markova starija kći	...	II razred (niže) gimnazije
moj najstariji sin	...	V razred (više) gimnazije
Zorina najmlađa kći	...	VIII razred gimnazije
Vladimir i Teodor	...	IV razred srednje stručne škole
Nada i Milica	...	II razred večernje škole

Sentences for the same substitutions:

Miloš je u junu svršio prvi razred osnovne škole.

Miloš treba da svrši ove godine osnovnu školu.

Miloš je pošao u I razred osnovne škole.

Miloš treba da pođe ove jeseni u osnovnu školu.

Miša mi je pisao o školama u Jugoslaviji.

Miša mi je opisao škole u Jugoslaviji.

osnovne škole
osmogodišnja škola
niža gimnazija
večernje škole
stambene prilike

srednje stručne škole
univerziteti / sveučilišta
školovanje đaka
školsko obrazovanje
uslovi za život

U našem selu (/ gradu) je otvorena gimnazija.

U našem selu (/ gradu) je podignuta gimnazija.

šestogodišnja osnovna škola
srednja stručna škola

niža stručna škola
tehnička škola

Sentences for the same substitutions:

U gimnaziji se predaje veliki broj predmeta.

U gimnazijama đaci uče veliki broj predmeta

Broj gimnazija se povećao.

Od kako je uvedena gimnazija broj đaka se povećao.

Naše selo je podiglo gimnaziju.

Vlada je pomogla podizanje gimnazija u siromašnim krajevima zemlje.

Od kako smo dobili gimnaziju
pismenost se povećala.

Od kako je uvedena gimnazija broj
nepismenih se smanjio.

GD 30.3 Questions and Answers.

GD 30.3.1 Telling time - Kazivanje vremena

Koliko je sati?

Sada je 2:05 (dva i pet).

8:03 3:20 1:15 7:30

8:50 9:35 10:25 11:45

Questions and answers for the same substitution drill:

Koliko je sati kod vas?

Kod mene je tačno 2:05.

Koliko je sati na vašem satu, Jovane?

Na mom satu je 2:05. Moj sat radi tačno.

U koliko sati polazi brzi voz?

Brzi voz polazi u 7:22.

6:15 13:05 15:46 20:35

17:45 21:11 22:13 23:02

Questions and answers for the same substitution drill:

Kad odlazi brzi voz za Zagreb?

Brzi voz za Zagreb odlazi u 7:22.

Da li je Niški voz pošao u 7:22?

Da, Niški voz je pošao u 7:22.

U koliko sati dolazi brzi voz iz
Skoplja?

Brzi voz iz Skoplja dolazi u 7:22.

U koliko sati je došao brzi voz iz
Niša?

Niški voz je došao u 7:22.

U koliko sati naš voz stiže u
Ljubljanu?

Mi stižemo u Ljubljanu u 7:22.

Koja je prva stanica na kojoj voz
staje?

Prva stanica na kojoj voz staje jeste
Niš.

Koliko voz tu stoji?

Stoji 10 minuta.

5 10 20 30 25

Radi li vaš sat tačno?

Ne, moj sat napreduje 2 minuta.

3 5 6 8 7 10 9 1 12

Sentences for the same substitutions:

Da li vaš sat radi tačno?

Ne, moj sat zaostaje 2 minuta.

Da vaš sat (slučajno) ne zaostaje?

Ne, moj sat ide napred 2 minuta.

Koliko je sati sada?

Sada je 4:28 (dva do pola pet).

3:25 8:29 5:20 8:22

Koliko je sati kod vas, Jovane?

Kod mene je 2:32 (dva minuta prošlo
pola tri)

3:34 6:40 7:31 1:36 5:38

GD 30.3.2 Variation Drill

Da li idu vaša deca u školu?

Da, idu u osnovnu školu.

niža gimnazija

viša gimnazija

stručna škola

srednja stručna škola

Questions and answers for the same substitution drill:

Ide li vaša kći u školu?

Da, ona je pošla ove godine u osnovnu
školu.

Da li je vaš najmlađi sin svršio
osnovnu školu?

Još nije. On svršava osnovnu školu
iduće godine.

Pair Drill

U koji razred osnovne škole ide
vaš najstariji sin.

On ide u I (prvi) razred osnovne
škole.

srednja tehnička škola .. III

gimnazija II

niža gimnazija III

stručna škola I

viša gimnazija IV

Questions and answers for the above substitution drill:

U koji razred osnovne škole polazi
ove godine vaša najmlađa kći?

Ona polazi u septembru u I razred
osnovne škole.

Koji je razred osnovne škole svršio
vaš srednji sin?

On je svršio I razred osnovne škole.

Kakvo je vaše mišljenje o školama
u Jugoslaviji?

Po mom mišljenju škole u Jugoslaviji
su vrlo dobro uređene.

osnovna škola

srednje stručne škole

gimnazije

univerziteti

večernje škole

školsko obrazovanje

Šta vam je pisao Jovan o školama
u Jugoslaviji?

osmogodišnje škole
gimnazije
večernje škole

On mi je pisao da se broj škola
mnogo povećao.

univerziteti
više gimnazije
stručne škole

Questions and answers for the same substitution drill:

Da li je ovde podignuto mnogo škola?

Da, podignuto je mnogo škola.

Da li vlada daje pomoć za podizanje
škola.

Da, vlada daje pomoć za podizanje
škola.

Da li se u školama predaje
veliki broj predmeta?

Da, u školama se predaje veliki broj
predmeta.

Da li su uvedeni mešoviti razredi
za muške i ženske u svima školama?

Da, mešoviti razredi za muške i ženske
uvedeni su u svima školama.

Koji predmet najviše volite?

Najviše volim istoriju.

fizika

filozofija

logika i psihologija

biologija

umetnost

matematika

Questions and answers for the above substitution drill:

Koji glavni predmet studirate na
univerzitetu?

Studiram istoriju.

Šta predaje g. Jović u gimnaziji?

On predaje istoriju. On je profesor
istorije u našoj gimnaziji.

Pair Drill:

Da li ste pročitali članak o
američkom načinu života u današnjoj
Politici?

Da, pročitao sam.

Zar niste pročitali članak o
američkom načinu života u današnjoj
Politici?

Ne, nisam, ali ću pročitati.

Ako niste pročitali članak o
američkom načinu života u današnjoj
Politici, treba da ga pročitate.

Ne, nisam, ali sam čuo da je članak
interesantan.

Kako vam se sviđa članak o američkom
načinu života u današnjoj Politici?

Po mom mišljenju on je tačan.

Interesuje me da li je tačan?

jugoslovenski ... jučerašnji NIN
 beogradski ... jutarnje novine
 zagrebački ... večernje novine

GD 30.4 Conversations - Razgovori

GD 30.4.1

A

B

Kako stoji stvar sa vašim školama?

Niže školsko obrazovanje traje osam godina.

Koliko traje niže školsko obrazovanje?

Kako se zove ta škola?

Ta škola se zove osnovna ili osmogodišnja škola.

Da li je ta škola uvedena u cijeloj zemlji?

Nije, ali se pomalo uvodi.

Koliko traje obavezno školsko obrazovanje?

Traje osam godina gdje god postoje mogućnosti za to.

Koliko traje srednješkolско obrazovanje?

To zavisi od vrste škole. U gimnaziji traje četiri, a u stručnim školama od 2-4 godine.

Koliko predmeta uče đaci u gimnaziji?

Otprilike oko 13 predmeta u svakom razredu.

Da li se mnogo traži od đaka u srednjim školama?

Da, naročito u gimnazijama. Tu se đaci pripremaju za studiranje na sveučilištu.

Da li je podignuto mnogo škola kod vas?

Da, podignuto je.

Da li ima dovoljno učionā?

Broj đaka se toliko povećao da nema dovoljno učionā.

Како стоји ствар са вашим школама?

Ниже школско образовање траје осам година.

Колико траје ниже школско образовање?

Како се зове та школа?

Та школа се зове основна или осмогодишња школа.

Да ли је та школа уведена у целој земљи?

Није, али се постепено уводи.

Колико траје обавезно школско образовање?

Траје осам година где год постоје могућности за то.

Колико траје средњешколско
образовање?

То зависи од врсте школе. У гимназији
траје четири, а у стручним школама
од 2-4 године.

Колико предмета уче ђаци у
гимназији?

Отприлике око 13 предмета у сваком
разреду.

Да ли се много тражи од ђака у
средњим школама?

Да, нарочито у гимназијама. Ту се ђаци
припремају за студирање на
универзитету.

а ли је подигнуто много школа
код вас?

Да, подигнуто је.

ли има довољно учионица?

Број ђака се толико повећао да нема
довољно учионица.

GD 30.4.2 А

В

У којим је крајевима Југославије
писменост највећа?

У привредно развијеним крајевима у
којима је већ уведена обавезна
осмогодишња школа.

Који су привредно развијени крајеви?

Словенија и Хрватска су привредно
најразвијенији делови земље.

Да ли Србија долази у развијене
дјелове земље?

Да, дјеломично, укључујући Војводину.

Колико има основних школа на примјер
у Македонији, која није привредно
развијена.

У Македонији је било 1958/59 школске
године 1.304 четворогодишње основе
škole са 84.060 ђака и 270 осмогодишњих
škola са 137.196 ђака. (Енциклопедија
Југославије.)

Осмогодишње школе су сигурно повећале
број ђака.

Да, не само ђака, већ и број школа и
учитеља.

Да ли се смањило број неписмених?

Да, и број неписмених се такође смањило
и стално се смањује.

Што је највише помогло да се повећа
писменост и смањи број неписмених?

Обавезна осмогодишња школа за сву дјecu
од 7-15 година је највише помогла у
том погледу.

Да, тако сам и ја мислио.

У којим је крајевима Југославије
писменост највећа?

У привредно развијеним крајевима у
којима је већ уведена обавезна
осмогодишња школа.

Који су привредно развијени крајеви?

Словенија и Хрватска су привредно
најразвијенији делови земље.

Да ли Србија долази у развијене делове земље?

Да, делимично, укључујући Војводину.

Колико има основних школа на пример у Македонији, која није привредно развијена?

У Македонији је било 1958/59 школске године 1.304 четворогодишње основне школе са 84.060 ђака и 270 осмогодишњих школа са 127.196 ђака.¹

Осмогодишње школе су сигурно повећале број ђака.

Да, не само ђака, већ и број школа и учитеља.

Да ли се смањило број неписмених?

Да, и број неписмених се такође смањило и стално се смањује.

Шта је највише помогло да се повећа писменост и смањи број неписмених?

Обавезна осмогодишња школа за сву децу од 7-15 година највише је помогла у том погледу.

Да, тако сам и ја мислио.

¹ Подаци из Енциклопедије Југославије.

GD 30.4.3

A

Vaša djeca su sigurno stigla za školu, zar ne?

O, to znači da on treba da svrši gimnaziju ove godine.

A šta uče druga djeca?

Kakvi su đaci?

Vaš najmlađi sin sigurno ide u osnovnu školu?

Kako on uči?

Da li on ima teškoća s nekim predmetom? Ne, on nema naročitih teškoća ni s

B

Naravno. Moj najstariji sin ide u IV razred (više) gimnazije.

Da, on svršava gimnaziju ove godine i treba da pođe na univerzitet

Moja kćerka je svršila prošle godine osmogodišnju školu i sad je pošla u I razred gimnazije.

Vrio su dobri đaci, ali dok moj sin voli matematiku i fiziku, moja kći više voli umjetnost i jezike.

Da, on treba ove godine da svrši osmi razred osnovne škole i da pođe u gimnaziju. On je godinu dana mlađi od moje kćerke.

On nije tako dobar đak, kao drugo dvoje, ali ipak prelazi iz razreda u razred.

Ne, on nema naročitih teškoća ni s jednim predmetom. Ali, on ne voli da uči.

On je još dijete.	Stvar je u tome što on više voli da se igra nego da uči.
Zašto ga ne date u neku stručnu školu, ako neće da uči?	Ako se ne popravi i ne počne bolje učiti, tako ćemo i uraditi.
Vaša deca su sigurno stigla za školu, je li te?	Naravno. Moј најстарији син иде у IV разред више гимназије.
O, то значи да он треба да сврши гимназију ове године.	Да, он свршава гимназију ове године и треба да пође на универзитет.
А шта уче друга деца?	Моја кћи је свршила прошле године осмо-годишњу школу и сад је пошла у I разред гимназије.
Какви су ђаци?	Врло су добри ђаци, али док мој син воли математику и физику, моја кћи воли уметност и језике.
Ваш најмлађи син сигурно иде у основну школу?	Да, он треба ове године да сврши осми разред основне школе и да пође у гимназију. Он је годину дана млађи од моје кћери.
Како он учи?	Он није тако добар ђак, као друго двоје, али ипак прелази из разреда у разред.
Да ли он има тешкоћа с неким предметом?	Не, он нема нарочитих тешкоћа ни с једним предметом. Али, он не воли да учи.
Он је још дете.	Ствар је у томе што он више воли да се игра него да учи.
Зашто га не date у неку стручну школу, ако неће да учи?	Ако се не popravi и не почне боље учити, тако ћемо и урадити.

GD 30.5 Homework - Domaći zadatak

GD 30.5.1 Complete the following sentences, choosing the correct verb of the two given and using the appropriate form of this verb.

Broj đaka se (je).....zbog obaveznog osmogodišnjeg školovanja.	/povećati/ - /povećavati/
Pismenost se stalno.....	/povećati/ - /povećavati/
Zahvaljujući osmogodišnjem školovanju broj nepismenih se (je).....i stalno se	/smanjiti/ - /smanjivati/

Selo je svojim sredstvima.....osnovnu školu.	/podići/ - /podizati/
Naš grad ove godine.....zgradu za gimnaziju i stručnu školu.	/podići/ - /podizati/
Cilj vlade je da.....osmogodišnju školu u celoj zemlji.	/uvesti/ - /uvoditi/
Na žalost, obavezno osmogodišnje školovanje još nije.....u celoj zemlji.	/uvesti/ - /uvoditi/
Stručne škole su.....stručno osoblje potrebno privredi.	/stvoriti/ - /stvarati/
Moj sin je.....gimnaziju.	/svršiti/ - /svršavati/
Gospodin Jović nam.....srpskohrvatsku književnost.	/učiti/ - /predavati/

GD 30.5.2 Fill the blank with the proper form of the word given to the right of each sentence.

Da li kod vas još postoji problem.....?	/pismenost/
Da li se broj.....povećao ili smanjio?	/nepismen/
Šta on predaje.....?	/đaci/
Šta on uči.....?	/đaci/
Iz.....ste pali?	/koji predmet/
Zahvaljujući.....broj nepismenih se smanjio.	/dobri učitelji/
.....za višim školovanjem su manje nego želje.	/mogućnost/
Uvedene su.....za stručno obrazovanje radnika.	/večernja škola/
Pročitao sam članak u.....o školama u Jugoslaviji.	/današnje novine/
On....predaje matematiku i fiziku, dva najteža predmeta.	/mi/

UNIT 31

Basic Sentences - Osnovne rečenice

DressingObláčenjeОблачење

A

to change clothes

presvúci (se), da
(se) presvúčem,
présvúkao,
presvúklaпресвúћи (се), да
(се) пресвúчэм,
прéсвúкао,
пресвúклаIt's already time for us to
change for the theater.Véc je vrijeme | da se
presvúčemo | za
kázalište.Вéћ је врéме да се
пресвúчэмo | за
пóзориште.

B

to dress, to get
dressedobúci (se), da
(se) obúčem,
óbúkao, obúkla;
obúčenобúћи (се), да (се)
обúчэм, óbúкао,
обúкла; обúчен

gray

sív, síva, -o

сйв, сйва, -о

dark gray

támnosív,
támnosíva, -o

тáмносйв,

тáмносйва, -о

to be changing clothes

presvláčiti (se),
présvláčim (se)пресвлáчити (се),
прéсвлáчим (се)You're dressed all right;
your suit is dark gray,
and you don't have to
change.Vi ste dobro obúčeni;
vaše odijelo je
támnosívo | i ne morate
se | presvláčiti.Ви сте добро обúчени;
ваше одéло је тáмно-
сйво | и ви не трéба
да се прéсвлáчите.I have to change; my suit
is too light.Ja se moram presvúci,
moje odijelo je
suvise | svijetlo.Ja се морáм пресвúћи;
моје одéло је сyвише
свéтло.

A

to deceive, to cheat;
refl. to be mistaken,
to be wrongvarati (se),
varam (se)варати (се),
варáм (се)

blue; blond

pláv, pláva, -o

плáв, плáва, -о

blue; indigo

modar, módra, -o

мóдар, мóдра, -о

tuxedo, dinner-jacket

smòking

смòкинг

full evening dress, tails	fràk pl. fràkovi	фра̀к, фра̀кови
You're wrong, here dark blue or black, not gray, is worn for going out.	Ví se v`ar`ate, `ovd`je se za izla`ženje `uvečer n`osi t`amnopl`avo ili c`rno odij`elo, ali n`e s`ivo.	Вí се в`ар`ате, `овде се за изла̀зак н`оси т`амнопл`аво или ц`рно од`ело, н`е с`иво.
	B	
to care (for: za)	m`ariti, m`arim	м`арити, м`арим
I know, but that doesn't matter.	Zn`am, `ali t`o ništa n`e m`arim.	Зн`ам, `али т`о ништа н`е м`арим.
unofficial	nezv`aničan,	незв`аничан,
	nezv`anična, -o	незв`анична, -o
performance, entertainment	pr`iredba	пр`иредба
Gray suits are being worn here more and more on all unofficial occasions.	I `ovd`je se sv`e više n`ose s`iva odij`ela na sv`im nezv`aničnim pr`iredbama.	У `овде се св`е више н`осе с`ива од`ела на св`има незв`аничним пр`иредбама.
	A	
to take off, to undress	sv`ući (se), da (se) sv`uč`em, sv`ukaó, sv`ukla	св`ући (се), да (се) св`уч`ем, св`укао, св`укла
So much the better, then I won't change suit[s], but I have to take it off to change shirt[s].	Utoliko b`olje, `onda n`eću presvl`aćiti odij`elo, `ali se m`oram sv`ući da pr`omijenim k`ošulju.	Утолико б`оље, `онда н`ећу пресвл`aćити од`ело, `али се м`орам св`ући да пр`оменим к`ошуљу.
	B	
Why? Your shirt is clean, too.	Z`ašto? I k`ošulja vam je `čista.	З`ашто? И к`ошуља вам је `чиста.
	A	
a short while ago	m`alo pr`ije	м`ало пр`е
to cut, to trim one's hair	podš`išati (se), da (se) p`odš`iš`am	.., .. (се), да (се) п`одш`иш`ам
barbershop	br`ij`ačnica / brijačnica (Cr.)	б`ерб`ерница

to take a bath, to bathe	okúpati (se), da (se) ókúpām	окупати (се), да (се) óкупām
I just got a haircut (at the barbershop), so I have to take a bath.	Málo prije sam se podšišao ¹ u brijačnici, pa se morām ¹ okúpati.	Мáло прѐ сам се подшišао ¹ у бѐрбѐрници, тáко да се мóрам окупати.
	B	
to shave	obrijati (se), da (se) óbrijēm	обријати (се), да (се) óбријѐм
to have a shower	tuširati se, tuširām se	тушйрати се, тушйрām се
to clean	očistiti, da očistim	óчистити, да óчистйм
I've already shaved and had a shower, and, what is most important, I shined [my] shoes.	Jā sam se već obrijao ¹ i tuširao, i što je najvažnije ¹ očistio sam cipele.	Јā сам се већ обријао ¹ и тушйрао, и штó је најважније ¹ óчистио сам ципеле.
	A	
cleaning	čišćenje	чишћѐње
to cause; to inflict, deal; to set	zadavati, zádājēm	зadávати, zádājѐм
trouble	muka	мyка
shaving	brijanje	бријāње
bathing, swimming	kupanje	кyпāње
changing clothes	presvlačenje	пресвлāчѐње
Shining shoes gives me more trouble than shaving, bathing and changing clothes all [put] together.	I meni čišćenje cipela ¹ zádaje više muke nego brijanje, kupanje ¹ i presvlačenje zàjedno.	И мѐни чишћѐње ципела ¹ зádaje више мyкѐ ¹ него и бријāње, кyпāње ¹ и пресвлāчѐње зàједно.
	A	
to judge, to estimate	ocijeniti, da ocijenim	оцѐнити, да оцѐнйм
to dress	odjenuti / odjeti, da odjenēm; odjeven, odjevēna	оденути / одѐти, да оденѐм; одѐвен, одѐвѐна

As far as I can judge, people here are well dressed.	Kóliko sam mógaó ocijéniti, svi jet je óvdje dóbro odjéven.	Коліко сам ја móгао да оцѣнѣм, свѣт је óвде дóбро одѣвен.
	B	
dressing	odijévānje	одѣвāње
Yes, the ladies especially have [good] taste in dressing.	Dà, nāročito žēne ímaju úkusa u oblāčēnju.	Да, нāрочито жēне íмају úкуса у одѣвāњу.
	A	
linen	rùblje	вѣш, вѣша
chemical	kémijskī, -ā, -ō / kémijskī	хѣмїјски, -ā, -ō
What is the situation here in regard to washing clothes and dry-cleaning?	Káko stóji óvdje s prānjem rùblja i kémijskim číščēnjem odijéla.	Како стóји óвде с прāњем вѣша i хѣмїјским чїшћēњем одѣла?
	B	
state, situation	stānje	стāње
to improve	pobóljšati, da pobóljšām	побóљшати, да побóљшāм
inasmuch, so far	ukóliko	уколіко / úколико
establishment, service	sérvis, servísa	сѣрвїс, сѣрвїса
work	rād pl. rādovi	рāд, рāдови
The situation has improved, since there are more [such] establishments and the quality of the work is better.	Stānje se pobóljšalo ukóliko íma više servísā, a i kvalítēt rāda je bòlji.	Стāње се побóљшало уколіко íма вїше сѣрвїсā, а и квалїтет рāда је бóљї.

NOTES

Note 31.1 Verb: Verbal nouns in /-nj-e/, /-ć-e/

Note 31.1.1 /n-j-e/, /ć-e/: Form

I meni čišćenje cipela zadaje više muke nego i brijanje, kupanje i presvlačenje zajedno.

This sentence uses four nouns in /-n-j-e/, all based on verb stems. Compare:

čistiti	to clean	čiščēnje	the act of cleaning	čiščēn	cleaned
bríjati se	to shave	bríjānje	the act of shaving	[ó]brijan	shaved
kúpati se	to bathe	kúpānje	the act of bathing or swimming	kúpān	bathed
presvlāčiti	to change clothes	presvlāčēnje	the act of changing clothes	présvlāčen	changed

For convenience, the translation 'the act of _____ing' is used here for the /-n-j-e/ forms. In many cases it would be more accurate to say 'the doing of _____ing'. Other examples from this unit are /oděvānje/, /stānje/, /prānje/. The participles are added for comparison because the two forms are related, though they may not be derived from one another at the present time. (There are, for instance, verbal nouns for verbs which have no past passive participle.) The /nj/ of the verbal noun is the same /n/ as that of the participle plus /J/ (just as the /ć/ of verbal nouns in /-ć-e/ [see below] is the same /t/ as that of the participle plus /J/). While it is useful to compare the participles and verbal nouns, they often differ from each other in vowel length or stress. Compare:

Root	SFS	Formant		Root	SFS	Formant	Noun Formant	Ending	
čiščēn	čist-	Je-	n	čiščēnje	čist-	Je-	n-	J-	e
prān	pr-	ā	n	prānje	pr-	á	n-	J-	e
kúpān	kúp-	ā-	n	kúpānje	kúp	ā	n-	J-	e

In addition to nouns in /-n-J-e/ there are also some in /-ć-e/. These are usually nouns based on verbs which have a past passive participle in /-t / (/ -t-J-e/ is replaced by /-ć-e/.) For example: /zauzēti/ to take captive, /zauzēt/ occupied, /zauzēće/ occupation, capture.

Verbal nouns in /-nj-e/ and /-ć-e/ are regular formations, predictable on the basis of the verb stem. However, the actual use of a given verbal noun is dependent on what the meaning is in a given instance. See below.

The following list shows the formation of nouns in /-nj-e/, as illustrated from verbs which are familiar. The list is given by verb type.

a-verbs SFS -ā-

čèkati	to be waiting	čèkānje	(the act of) waiting
dobíjati	to be receiving	dobíjānje	(the act of) receiving

ígrati	to be playing	ígrānje	(the act of) playing
kùvati	to be cooking	kùvānje	(the act of) cooking
ménjati	to be changing	ménjānje	(the act of) changing
naseljávati	to be settling	naseljāvanje	(the act of) settling
otvárati	to be opening	otvārānje	(the act of) opening
parkírati	to be parking	parkírānje	(the act of) parking
pèvati	to be singing	pèvānje	(the act of) singing
pítati	to be asking	pítānje	(the act of) asking, question
pláčati	to be paying	pláčānje	(the act of) paying
povećávati	to be increasing	povećāvānje	(the act of) increasing
predstavljati	to be introducing, representing	predstavljānje	(the act of) introducing or representing
prímati	to be receiving	prímānje	(the act of) receiving
priprémati	to be preparing	priprémānje	(the act of) preparing
razvíjati	to be developing	razvíjānje	(the act of) developing
studírati	to be studying	studírānje	(the act of) studying
stváрати	to be creating	stvárānje	(the act of) creating
tušírati	to be taking a shower	tušírānje	(the act of) taking a shower
zaústavljati	to be stopping (something)	zaústavljānje	(the act of) stopping (something)
zídati	to be building	zídānje	(the act of) building

a/i SFS -ā-

bójati se	to be afraid	bójānje	(the act of) being afraid
stájati /	to be standing	stájānje /	(the act of) standing
stójati	to be standing	stójānje	parking

a/ě verbs SFS -ā-

bríjati	to be shaving	bríjānje	(the act of) shaving
gréjati	to be heating	gréjānje	(the act of) heating
pràti	to be washing	prānje	(the act of) washing
stàjati	to be in the proc- ess of stopping	stājānje	process of stopping
tràjati	to last	trājānje	(the) lasting
ústajati	to be getting up	ústajānje	(the act of) getting up

a/Jĕ verbs SFS -ā-

obrazovati	to form	óbrázovānje	(the act of) forming, education
podmazívati	to be greasing	podmazívānje	(the act of) greasing
putóvati	to be travelling	putóvānje	(the act of) travelling
smanjívati	to be decreasing	smanjívānje	(the act of) decreasing
stanóvati	to be dwelling	stanóvānje	(the act of) dwelling
škòlovati	to be schooling	škòlovānje	(the act of) schooling

a/Jĕ verbs SFS -ā-

písati	to be writing	písānje	(the act of) writing
pódizati	to be raising, lifting	pódizānje	(the act of) raising
pomāgati	to be helping	pomāgānje	(the act of) helping
skrètati	to be turning	skrètānje	(the act of) turning
slàti	to be sending	slānje	(the act of) sending

i-verbs (1) SFS -Jĕ-

gāsiti	to be extinguishing	gāšĕnje	(the act of) extinguishing
gúbiti	to lose	gúblĕnje	(the act of) losing
izvóditĭ	to be carrying out	ízvodĕnje	(the act of) carrying out
odĕlitĭ (P)	to separate	odelĕĕnje	department, section
osvĕtlitĭ (P)	to illuminate	osvetlĕĕnje	lighting
pāliti	to be igniting	pālĕnje	ignition
pòreditĭ	to be comparing	pòredĕnje	(the act of) comparing, comparison
pùnitĭ	to be filling	pùnjĕnje	(the act of) filling
unósiti	to be bringing in	únošĕnje	(the act of) carrying in
uvóditĭ	to be leading in, introducing	úvodĕnje	(the act of) introducing
vóziti	to be conveying by vehicle	vóžĕnje	(the act of) conveying

i-verbs (2) SFS -ĕ-

obláčiti	to be dressing	obláčĕnje	(the act of) dressing
znáčiti	to mean	znáčĕnje	meaning
žúrĭti se	to hurry	žúrĕnje	(the act of) hurrying

e-verbs (1) SFS -JĚ-

vìdeti	to see	vìdĕnje	(the act of) seeing
--------	--------	---------	---------------------

e-verb (2) SFS -Ě-

sédeti	to be sitting	sédĕnje	(the act of) sitting
--------	---------------	---------	----------------------

Consonant Verb (1) SFS -JĚ-

pèći	to be baking	pèčĕnje	(the act of) baking
------	--------------	---------	---------------------

Consonant Verb (2) SFS -Ě-

jèsti	to be eating	jèdĕnje	(the act of) eating
-------	--------------	---------	---------------------

Vowel Verb (1) SFS -VĚ-

čùti	to hear	čúvĕnje	(the act of) hearing
------	---------	---------	----------------------

Vowel Verb (2) SFS -V-

znàti	to know	znánje	knowing
-------	---------	--------	---------

Vowel Verb (3) SFS -JĚ-

pìti	to be drinking	pìjĕnje	(the act of) drinking
------	----------------	---------	-----------------------

Note 31.1.2 Verb: Verbal Nouns in /-n-j-e/, /-ć-e/: Use

Do viđenja.

Izvinite, samo još jedno obaveštenje.

To je bio jedini zastoj i skretanje s puta.

Evo vam pare za pranje i podmazivanje.

Neka pregladaju i kočnice i paljenje.

In the previous note the forms in /-n-j-e/ have been translated as 'the act of _____ing'. This is to avoid the simple correlation of the /-nje/ with English -ing, as English -ing forms have a number of uses.

The forms in /-n-j-e/ and /-ć-e/ are nouns which indicate the doing of the action. When the verb stem is imperfective, the noun describes the activity as a process: /zídĕnje/ 'the act of building; the building (of such-and-such)' /prímĕnje/ 'the act of receiving; receiving'. In some cases these nouns may

correspond to English simple nouns, as /pítānje/ 'the act of asking' or '(a) question'. There may be specialization, as /pāljenje/ 'the act of igniting', so 'ignition'.

Forms in /-n-j-e/ and /-ć-e/ with perfective verb stems often correspond to simple nouns in English. The perfective indicates the termination, hence the result, of the activity. Compare:

PERFECTIVE STEMIMPERFECTIVE STEM

iznenadēnje	surprise, astonishment		
obaveštēnje	item of information	obaveštāvānje	(act of) informing
objašnjēnje	explanation	objašnjāvānje	(act of) explaining
odeljēnje	department, section	dēljēnje	(act of) dividing
poboljšānje	betterment	poboljšāvānje	(act of) bettering
povećānje	increase	povećāvānje	(act of) increasing
smanjēnje	reduction, decrease	smanjívānje	(act of) reducing
stvorēnje	creature	stvārānje	(act of) creating
uredēnje	order	uređívānje	(act of) putting in order
zadocnjēnje	delay	zadocnjāvānje	(act of) being late
zakašnjēnje	delay	zakašnjāvānje	(act of) being late
zauzēće	occupation, capture	zauzímānje	(act of) capturing
otkríće	discovery	otkrívānje	(act of) discovering

Note 31.1.3 Relation of Verbal Nouns to Other Nouns Based on Verb Stems

Da li je izlazak ovde skup?

Da li imam vremena da kupim red vožnje pre polaska voza?

Niste valjda zaboravili na naš sastanak.

To je omiljeno šetalište Beograđana.

...pre odlaska u kancelariju.

These sentences illustrate the use of some other nouns related to verb stems. The endings are /-(a)k/ and /-l-išt-e/. /sastanak/ also includes an /-n-/ suffix. There are a great many other noun formatives of this sort. There is no way of predicting which suffix will occur in the formation of a noun from a particular verb stem. In general the stem formative suffix is not involved. Compare /izlaz-i-ti/ (SFS/-i-/) and /izlaz-ak/, but /šet-a-ti/ (SFS/-a-/) and /šet-a-l-išt-e/. (In /šetnja/ from the same root the stem formative suffix

does not appear.)

These unpredictable noun formatives will be discussed in more detail in Note 45.1. Here may be noted some differences of meaning between such forms and the corresponding nouns in /-n-j-e/. Below are listed the nouns from the above sentences, their meanings there, and the corresponding /-n-j-e/ nouns with their meanings.

ízlazak	going out	ízlazženje	the process or act of going out
pólazak	departure	pólažženje	the act of departing
sástanak (sástánka)	meeting	sástajženje	the act of meeting
šetalište	promenade	šetženje	the act of taking a walk
ódlazak	leaving	ódlazženje	the act of leaving
dólazak	coming	dólažženje	the act of coming

The nouns to the left are very much used. Those on the right are rarely used. Examples contrasting the usage of the two sets are:

Dolazak i odlazak vozova.

The arrival and departure of trains.

Stalno dolažženje i odlažženje mu je dosadilo.

The constant comings and goings annoyed him.

Note 31.2 New Verbs

1	I	máriti	márim		to care (for: /za/)	
a/Jē	I	brijati (se)	brijēm (se)		to shave (one-self: /se/)	
a/Jē	P	obríjati (se)	da (se) óbrijēm	óbrijan		
1	I	céniti /cijéniti	cēnim /cijenim	cēnjen /cijenjen	to evaluate, esteem	
1	P	océniti /ocijéniti	da ócēnim /da ócijenim	ócēnjen /ócijenjen		
1	I	čístiti	čístim	čiščén	to clean	
1	P	óčístiti	da óčístim	óčiščén		
1	P	póčístiti	da póčístim	póčiščén	to clean, to sweep	
a	I	kúpati (se)	kúpām (se)	kúpān	to bathe (one-self: /se/)	
a	P	okúpati (se)	da (se) ókúpām	ókúpān		
C	P	obúći (se) /óbući	da (se) obúčem	óbukao, obúkla	obúčen	to dress (one-self: /se/)

i	I	obláčiti	óblačím		obláčen	
V	P	ódenuti /ódeti odjenuti /odjeti	da ódeněm da ódjeněm	ódenuo /ódeo odjenuo /ódjeo	odéven -éna odjéven -éna	to dress
a	I	oděvati /odijévati	oděvām /odijevām		oděvān /odijevān	
a	P	pobóljšati	da pobóljšām	pòboljšao, pòboljšala	pòboljšān	to improve
a	I	poboljšávati	pobóljšāvām			
a	P	podšišati (se)	da (se) pódšišām		pódšišān	to trim hair,
a	I	podšišávati	podšišāvām (se)			get a haircut
a/Jě		/podšišívati	/podšišujēm (se)			/se/
C	P	presvúci (se)	da (se) presvúčěm	présvukao, présvúkla	presvúčen	to change clothes
i	I	presvláčiti	présvláčím		présvláčen	
C	P	svúci (se)	da (se) svúčěm	svúkao, svúkla	svúčen	to undress, take off
i	I	svláčiti (se)	svláčím (se)			
a	I	šišati (se)	šišām (se)		šišān	to cut hair;
a	P	ošišati (se)	da (se) óšišām		óšišān	get a haircut (/se/)
a	I	tušírati se	túširām se		túširān	to take a
a	P	istušírati se	da se istuširām		istuširān	shower
a	I	vàrati (se)	vārām (se)			to deceive;
i	P	prévariti (se)	da (se) prévarím			to be mistaken (/se/)
a	P	zádati	da zádām	zàdao, zàdāla	zādān /zādāt	to cause, in- flict, to set
a/Jě	I	zadávati	zádājēm		zadāvān	

Grammatical Drill

GD 31.1 Prompt Drill

This drill is to be done in several stages.

- 1.a. The first cue for each group is said by the instructor
- b. The first student gives the answer shown to the right
- c. The student repeats the cue for the next student
- d. The second student gives the answer, and
- e. repeats the cue for the next student, etc.

This is to be done several times. The answers are to be covered on the second or third round.

- 2.a. With answers covered, the second cue (that in parentheses) is said by the instructor.
- b. The student gives the answer from memory, and
- c. repeats the same cue for the next student, etc.

GD 31.1.1

Jovan ne voli da <u>čeka</u> .	On ne voli <u>čekanje</u> .
(Mi treba da budemo kod Jovana do osam.)	
Moj prijatelj ikad ne <u>zakašnjava</u> .	On ne voli <u>zakašnjavanje</u> .
(Moj prijatelj će biti ljut, ako ne dođemo na vreme.)	
Moj prijatelj nikad ne <u>zadocnjava</u> .	On ne voli <u>zadocnjavanje</u> .
(Moj prijatelj će biti ljut, ako ne dođemo na vreme.)	
Moj otac nerado <u>piše</u> pisma.	On ne voli <u>pisanje</u> pisama.
(Nisam odavno dobio pismo od oca.)	
Jovan i Toma ne vole da uzalud ¹ <u>gube</u> vreme.	Oni ne vole <u>gubljenje</u> vremena.
(Oni će izgubiti uzalud mnogo vremena.)	
Žene se ovde <u>odevaju</u> sa ukusom.	One imaju ukusa u <u>odevanju</u> .
(G-đa i g-ca Jović imaju lepe haljine.)	
Toma se ne <u>oblači</u> naročito za pozorište.	Naročito <u>oblačenje</u> za pozorište nije potrebno.
(Ja mislim da je moje odelo dobro za pozorište.)	
Računi se <u>plaćaju</u> na kasi.	<u>Plaćanje</u> računa je na kasi.
(Trebalo da platim račun.)	
Mom ocu je lekar zabranio da <u>pije</u> kafu.	Njemu je lekar zabranio <u>pijenje</u> kafe.
(Moj otac ne pije kafu.)	
Radnje se ne otvaraju nedeljom i praznikom.	Zabranjeno je otvaranje radnji nedeljom i praznikom.
(Radnje su danas zatvorene.)	
Ovde je zabranjeno <u>stajati</u> s kolima.	Ovde je zabranjeno <u>stajanje</u> s kolima.
(Nemojte <u>stajati</u> ovde s kolima.)	

¹/uzalud/ - 'in vain'

U selu su počeli da zidaju osmogodišnju školu.

(Selo nema osmogodišnju školu.)

Nije dozvoljeno menjati novac nezvaničnim putem.

(Trebalo da odem u ured Putnika da promenim novac.)

Mi se odmaramo nedeljom i praznikom.

(Moji prijatelji ne rade nedeljom i praznikom.)

Jovići letuju na moru.¹

(Jovići odlaze na more.)

Deca se kupaju u moru.

(Jovići idu ove godine u Dalmaciju.)

Njemu je zabranjeno da vozi kola.

(Nisam odavno video g. Jovića s kolima.)

On zna dobro engleski.

(On govori engleski dobro.)

Kola se pale dobro.

(Možete upotrebiti kola.)

Nije lako kuvati.

(Trebalo spremirati nešto za ručak, a mrzi me da kuvam.)

Deca se igraju napolju.

(Mislili da se deca suviše igraju.)

Moj sin uči da peva u školi.

(Vaš sin peva dobro.)

Obavezno osmogodišnje školovanje se uvodi zbog povećanja pismenosti.

(Pismenost još nije dovoljno razvijena.)

Osmogodišnja škola se uvodi zbog smanjenja broja nepismenih.

(Broj nepismenih se smanjio.)

Nove škole se otvaraju u cilju poboljšanja opšteg obrazovanja.

(Opšte obrazovanje se poboljšalo.)

¹ /mõre - mòre/ - 'sea'

U selu je počelo zidanje osmogodišnje škole.

Nije dozvoljeno menjanje novca nezvaničnim putem.

Nedelja i praznik su za odmaranje.

Letovanje na moru je prijatno.

Deca vole kupanje u moru.

Njemu je zabranjeno voženje kola.

Njegovo znanje engleskog je dobro.

Paljenje kola je opravljeno.

Kuvanje nije lako.

Igranje je potrebno deci.

Pevanje je obavezan predmet u školi.

Uvođenje obaveznog osmogodišnjeg školovanja povećalo je pismenost.

Uvođenje osmogodišnje škole smanjilo je broj nepismenih.

Otvaranje novih škola poboljšalo je opšte obrazovanje.

Razne tehničke škole stvaraju stručno osoblje potrebno privredi.

(Privredi je potrebno mnogo stručnog osoblja.)

U gimnazijama se daci pripremaju za univerzitet.)

(Gimnazija je važna škola.)

Razne tehničke škole imaju za cilj stvaranje stručnog osoblja potrebnog privredi.

U gimnazijama se vrši pripremanje đaka za univerzitet

GD 31.1.2 Present - Past Transform, Replaced by Prompt Drill

Toma se uvek presvlači za pozorište, iako presvlačenje nije potrebno.

(Ne znam da li da se presvučem za pozorište.)

Vaš prijatelj zna dobro jezik i to znanje mu mnogo pomaže ovde.

(Čuo sam da je moj prijatelj dobro govorio jezik kad je bio tamo.)

Ja se kupam u toploj vodi, jer mi toplo kupanje dobro čini.

(Toma se okupao u hladnoj vodi.)

Jovan se uvek tušira, jer je tuširanje brže nego kupanje.

(Jel se Jovan okupao?)

Oni se briju kod kuće, jer je brijanje u berbernici skupo.

(Da li su oni bili u berbernici?)

Marko sam čisti cipele, mada mrzi čišćenje cipela.

(Markove cipele su čiste.)

Oni stanuju van grada, iako je stanovanje van grada teško bez kola.

(Gde su vaši prijatelji stanovali, kad nemaju kola?)

Jovići čekaju prijatelje na stanici, iako je čekanje neprijatno zimi

(Sinoć je brzi voz iz Zagreba zadocnio.)

Toma se presvukao za pozorište, iako presvlačenje nije potrebno.

Vaš prijatelj je znao dobro jezik i to znanje mu je mnogo pomoglo ovde.

Ja sam se okupao u toploj vodi, jer mi toplo kupanje dobro čini.

Jovan se tuširao, jer je tuširanje brže nego kupanje.

Oni su se obrijali kod kuće, jer je brijanje u berbernici skupo.

Marko je sam očistio cipele, mada mrzi čišćenje cipela.

Oni su stanovali van grada, iako je stanovanje van grada teško bez kola.

Jovići su sačekali prijatelje na stanici, iako je čekanje zimi neprijatno.

Kola se peru u garaži i pranje kola ne predstavlja nikakvu teškoću.

(Kola su bila vrlo prijava.)

Seljaci ustaju rano i ustajanje za njih ne predstavlja nikakvu teškoću.

(Seljaci su bili rano u polju.)

Kola su se oprala u garaži i pranje kola nije predstavljalo nikakvu teškoću.

Seljaci su ustali rano i ustajanje za njih ne predstavlja nikakvu teškoću.

GD 31.2 Substitution Drill

GD 31.2.1 Substitution Drill with Expansion

Čišćenje cipela zadaje Tomi više muke nego oblačenje.

presvlačenje

brijanje

kupanje

tuširanje

I meni čišćenje cipela zadaje više muke nego oblačenje.

ma šta drugo

sve drugo zajedno

(Šta Tomi zadaje više muke oblačenje ili čišćenje cipela?)

GD 31.2.2 Substitution Drill with Past Transform

Pranje veša ne predstavlja nikakvu teškoću. /Pranje rublja

čišćenje odela

parkiranje kola

grejanje kuće

stanovanje u predgrađu

uređenje kuće

Pranje veša nije predstavljalo nikakvu teškoću.

putovanje vozom

snabdevanje svežim voćem

kupovanje životnih namirnica

idenje u grad tramvajem

školovanje na univerzitetu

(Da li pranje veša predstavlja neku teškoću ovde?)

GD 31.2.3 Substitution-Correlation Drill with Past Transform

Ja se brijem brzo i brijanje mi ne zadaje muke.

Ja sam se obrijao brzo i brijanje mi nije zadavalo muke.

presvlačiti se	-	presvući se
oblačiti se	-	obući se
svlačiti se	-	svući se
kupati se	-	okupati se
tuširati se	-	istuširati se

GD. 31.3 Variation Drill

Substitution Drill with Past Transform

Ja treba da se presvučem za pozorište.

vi	on
(ja)	gospoda
oni	vaši srodnici

Ja sam se presvukao za pozorište.

vaši gosti
moj brat

Sentences for the above drill:

Ja treba da se podšišam u berbernici.

Ja sam se podšišao u berbernici.

Ja treba da obučem tamnosivo odelo za izlazak uveče.

Ja sam obukao tamnosivo odelo za izlazak uveče.

Ja treba da se obrijem pre oblačenja.

Ja sam se obrijao pre oblačenja.

Ja moram da svučem košulju pre brijanja.

Ja sam svukao košulju pre brijanja.

Ja treba da se tuširam pre izlaska.

Ja sam se tuširao pre izlaska.

Substitution Drill with Negative Transform

Jovan je dobro obučen i ne treba da se presvlači za pozorište.

Jovan nije dobro obučen i treba da se presvuče za pozorište.

Zora	Marko i Sava
vi	vaše kćeri

vaš gost
g. i g-đa Jović

Substitution Drill with Negative Transform

Jovan treba da se presvuče, jer večeras idemo u pozorište.

Jovan ne treba da se presvlači, jer večeras ne idemo u pozorište.

oni
vaši prijatelji

Marko i Sava
Milenko i Vladimir

Sentences for the above drill:

Jovan treba da obuče smoking, jer idemo na zvaničan prijem.

Jovan ne treba da oblači smoking, jer ne idemo na zvaničan prijem.

Jovan treba da se podšiša i obrije, jer večeras idemo u pozorište.

Jovan ne treba da se šiša i brije, jer večeras ne idemo u pozorište.

Jovan treba da očisti cipele, jer ne može ići na prijem s prijavim cipelama.

Jovan ne treba da čisti cipele, jer nećemo ići na prijem.

Jovan treba sad da se okupa ili
tušira.

Jovan treba da promeni košulju.

Jovan ne treba sad da se kupa ili
tušira.

Jovan ne treba da menja košulju.

Model Drill

Moj prijatelj se presvukao, jer
večeras ide u pozorište.

Marko je obukao smoking, jer večeras
ide na zvaničan prijem.

Jovan se u subotu podšišao u berbernici.

Ja sam očistio cipele, jer nisam
mogao ići u pozorište s prljavim
cipelama.

Jovan se okupao kad je došao iz
berbernice.

Prvo sam promenio košulju, pa sam se
onda obukao.

Svukao sam odelo, da bih očistio
cipele.

Uvođenje osmogodišnje škole povećalo
je pismenost.

Obavezno osmogodišnje školovanje
smanjilo je broj nepismenih.

Moj prijatelj će se presvući, jer
večeras ide u pozorište.

Questions and Answers

GD 31.4 Learning Drill

GD 31.4.1 The following drill is to be done in several steps:

1. The instructor gives the question, the student gives the answer written in the text. The student then repeats the question for the next student, who gives the answer, etc.

2. The instructor asks the question, the student gives the answer without looking at his book.

3. The instructor asks the question, the student gives his own answer, without regard to the one in the book. If the answer is not grammatically acceptable, the instructor gives a correct version of the sentence and the student repeats.

Da li se ovde svet presvlači za
pozorište?

Da, presvlačenje za pozorište je
potrebno.

Kako vaš prijatelj zna srpskohrvatski?	Zna vrlo dobro. I to znanje mu je mnogo pomoglo ovde.
Da li se vi kupate ili tuširate?	Meni je tuširanje prijatnije i brže nego kupanje.
Kako se ovde svet oblači za izlazak uveče?	Ako ne izlazite na neku zvaničnu priredbu, naročito oblačenje nije potrebno.
Da li se vi brijete sami ili u berbernici?	Ja se brijem sam i brijanje mi nije teško.
Kako se ovde čiste cipele?	Ovde nije teško za čišćenje cipela.
Kako se ovde svet odeva?	Žene imaju ukusa u odevanju.
Kako vaši prijatelji uče srpskohrvatski?	Koliko ja znam učenje srpskohrvatskog im ne zadaje nikakve muke.
Da li je teško stanovati van grada?	Stanovanje van grada je teško, ako nemate kola.
Koliko ste čekali na dolazak voza?	Srećom, voz je došao na vreme i nije bilo dugog čekanja.
Koliko ste stajali u vozu dok niste dobili mesto?	Nismo dugo stajali, ali i to kratko stajanje bilo nam je teško.
Gde se ovde peru kola?	Kola se peru u garaži i pranje kola ne predstavlja nikakvu teškoću.
Da li Zora treba danas da pokaže Smitovima Narodni muzej?	Da, danas je zgodan dan za pokazivanje muzeja.
Da li na ovom mestu zidate školu?	Da, to mesto je najzgodnije za zidanje škole.
Zar na ovom mestu zidate školu?	Da, nemamo bolje mesto za zidanje škole.
Zar vaše selo ne podiže zgradu za školu?	Ne, nemamo sredstava za podizanje škole.
Kakve ste stolice kupili?	Kupili smo vrlo udobne stolice za sedenje.

GD 31.4.2 Substitution-Transformation Drill

Da li je vaš prijatelj gotov sa <u>presvlačenjem</u> ?	Da, gotov je. Već se presvukao. Ne, nije gotov. On se tek sada presvlači.
--	--

oblačenje

kupanje

brijanje

čišćenje cipela

tuširanje

GD 31.4.3 Substitution Model Drill

(With past passive participle in answer)

Kako ste zadovoljni sa pranjem veša?

Vrlo sam zadovoljan. Veš je dobro opran.

Nisam zadovoljan. Veš nije dobro opran.

uređenje kuće

gradsko osvetljenje

čišćenje odela

zidanje škole

(With reflexive present in answer)

Kako ste zadovoljni s grejanjem kuće?

Vrlo sam zadovoljan. Kuća se dobro greje.

Vrlo sam nezadovoljan. Kuća se rdavo greje.

putovanje vozom

čistoća u hotelu

(With adjectives in answer)

Kako ste zadovoljni sa stambenim prilikama ovde?

Vrlo sam zadovoljan. Stambene prilike su ovde vrlo dobre.

Nisam zadovoljan. Stambene prilike su rdave.

uslovi za život

osvetljenje u kući

čistoća grada

način života

(With past passive participle in answer)

Kako napreduje zidanje škole?

Napreduje dobro. Škola je skoro sazidana.

Ne napreduje dobro. Škola još nije sazidana. Ima mnogo teškoća.

uređenje kuće

uvođenje osmogodišnje škole

pisanje knjige

GD 31.5 Conversations - Razgovori

GD 31.5.1

A

B

Da li sam dobro obučen za kazalište ili
treba da se presvlačim?

Zašto?

Meni se nije teško presvući, ako treba.

Moje tamnoplavo odijelo je baš sad
došlo sa kemiskog čišćenja.

Zašto ste se onda vi presvukli?

A, vidim. Podšišali ste se.

Da li je ovdje večernje odijelo
obavezno za sve službene prijeme i
priredbe?

Da li ste bili na nekoj takvoj priredbi
ili prijemu?

Šta ste tada obukli?

Znači potrebno je imati obadvoje.

Да ли сам добро обучен за позориште
или треба да се пресвучем?

Зашто?

Мени није тешко да се пресвучем.

Моје тамноплаво одело је баш сад
дошло са хемијског чишћења.

Зашто сте се онда ви пресвукли?

А, видим. Подшишали сте се.

Kako se uzme.

Vaše odijelo je sivo, a ovdje se za
večernji izlaz nosi crno ili
tamnoplavo odijelo.

Ipak nemojte se presvlačiti. I ovdje
se sve više nosi tamnosivo odijelo
za izlaz uvečer.

Bio sam u brijačnici, inače se ne
bih presvlačio.

Da, i morao sam se tuširati. Zbog
toga sam se presvukao.

Koliko ja znam nije. Obično piše,
kakvo odijelo treba obući.

Da, bio sam. Jedanput je bio neki
zvaničan prijem, a drugi put
prilikom jedne priredbe u Narodnom
pozorištu.

Jedanput frak, a drugi put smoking.

Jest, potrebno je, iako se rijetko
upotrebljavaju.

Kako se uzme. И јесте и нисте.

Vaše одело је сиво, а овде се за
излазак носи црно или тамноплаво
одело.

Ипак немојте се пресвлагити. И овде
се све више носи тамносиво одело
за излазак увече.

Био сам у берберици, иначе се
не бих пресвлагчио.

Да, и морао сам се туширати. Због
тога сам се пресвукао.

Да ли је овде вечерње одело обавезно
за све званичне пријеме и приредбе?

Да ли сте били на некој таквој
приредби или пријему?

Шта сте облачили тада?

Значи потребно је имати обадвоје.

Колико ја знам није. Обично пише,
какво одело треба обући.

Да, био сам. Једанпут је био неки
званичан пријем, а други пут
приликом једне приредбе у Народном
позоришту.

Једанпут фрак, а други пут смокинг.

Јесте, потребно је, иако се ретко
употребљавају.

GD 31.5.2

A

Kakve su stambene prilike u vašem gradu?

Šta vi imate, kuću ili stan?

Da li ste zadovoljni s vašom kućom?

Kakvo imate grijanje?

Kako se grije vaša kuća?

Koliko uglja vam treba za zimu?

Da, razumijem.

Kakav štednjak imate u kuhinji?

Kakvo je vaše iskustvo sa električnim
štednjakom?

Da li se često kvari?

Da li ovde ima servisa za električne
sprave?

Какве су стамбене прилике у вашем
граду?

Шта ви имате, кућу или стан?

Да ли сте задовољни с вашом кућом?

B

Ne može se reći da su najbolje.

Ja imam kuću.

Da, zadovoljan sam.

Imamo centralno grijanje.

To zavisi od uglja. Ako je ugalj
dobrog kvaliteta, onda se grije
dobro.

Treba nam 4 - 5 tona, prema tome kakva
je zima.

Ako je zima jaka i traje dugo, onda
se potroši više uglja nego obično.

Od skora imamo električni štednjak,
uz obični za drva i ugalj.

Moja žena hvali električni štednjak.

Kaže da se na njemu ne samo lakše
i brže kuha, već je i čistije.

Ne, do sada se pokvario samo jedanput.

Da, ima. Ali, ti servisi još nisu
tako dobro uređeni.

Ne може се рећи да су најбоље.

Ја имам кућу.

Да, задовољан сам.

Какво грејање имате?

Имамо централно грејање.

Како се греје ваша кућа?

То зависи од угља. Ако је угаљ доброг квалитета, онда се греје добро.

Колико угља вам треба за зиму?

Треба нам 4 - 5 тона, према томе каква је зима.

Да, разумем.

Ако је зима јака и траје дуго, онда се потроши више угља него обично.

Какав шпорет имате у кујни?

Од скора имамо електрични шпорет, поред обичног за дрва и угаљ.

Какво је ваше искуство са електричним шпоретом?

Моја жена хвали електрични шпорет. Каже да се на њему не само лакше и брже кува, већ је и чистије.

Да ли се често квари?

Не, до сада се покварио само једанпут.

Да ли овде има сервиса за електричне справе?

Да, има. Али, ти сервиси још нису тако добро уређени.

GD 31.5.3

A

B

Da li vas je našao Jovan? Zvao vas je danas nekoliko puta telefonom.

Nije. Da li je ostavio neku poruku.

Da, on je molio da mu se javite kad dođete kući. Htio je nešto da vas pita.

Moram li se njemu javiti?

Dobro, sad ću ga zvati.

(Malo kasnije)

B

J

Halo Jovane, ovde Toma. Čuo sam da ste me tražili. Šta ima novo?

Ma htio sam da vas pitam za kemisko čišćenje odijela. Skoro sva odijela su mi prljava i treba ih očistiti.

Ima nekoliko servisa za čišćenje odijela.

Da li dobro čiste?

Sad se stanje u tom pogledu prilično poboljšalo.

Znači mogu slobodno da dam odijelo na čišćenje. Gdje je najbliži servis?

Znate što, i ja imam nešto za čišćenje, pa ćemo otići zajedno.

To je fino, ali meni je to hitno. Ja to moram danas učiniti.

U redu. Možemo odmah otići. Ja ću doći kolima po vas, pošto je to meni usput.

Dobro, ja ću dotle spremiti odijelo i čekati vas.

Да ли вас је нашао Јован? Звао вас је данас неколико пута телефоном. Да, он је молио да му се јавите кад дођете кући. Хтео је нешто да вас пита.

Б.

Хало Јоване, овде Тома. Чуо сам да сте ме тражили. Шта има ново?

Има неколико сервиса за чишћење одела.

Сад се стаје у том погледу прилично побољшало.

Знате шта, и ја имам нешто за чишћење, па ћемо отићи заједно.

У реду. Можемо одмах отићи. Ја ћу доћи колима по вас, пошто је то мени успут.

Није. Да ли је оставио неку поруку?

Добро, сад ћу га звати.

Ј

Ма хтео сам да вас питам за хемијско чишћење одела. Скоро сва одела су ми прљава и треба да се очисте.

Да ли добро чисте?

Значи могу слободно да дам одело на чишћење. Где је најближи сервис?

То је фино, али мени је то хитно.

Ја то треба данас да урадим.

Добро, ја ћу дотле спремити одело и чекати вас.

GD 31.6 Homework - Domaći zadatak

GD 31.6.1 Complete the following sentences using the verbal noun of the verb in parentheses.

Zimi je veliko.....vozova.

/zadocnjavati/

Koliko košta.....kufera u voz.

/unositi/

Ovde je zabranjeno.....

/stajati/

Tehničko.....komada bilo je odlično.

/izvoditi/

.....akumulatora je trajalo dva sata.

/puniti/

Bilo je veliko.....za operu 'Seljaci'.

/interesovati/

Svi sem mene su mrzeli rano.....

/ustajati/

Problem.....škola je predmet javne rasprave.

/finansirati/

.....pismenosti se vršilo preko škole.

/širiti/

U toj sobi se videlo često..... i /paliti/ /gasiti/
.....svetlosti.
Mi smo putovali do Niša bez..... . /zaustavljati/
Dođite u kancelariju odmah, bez..... . /odlagati/.

GD 31.6.2 Change the first ten sentences, using verb forms rather than the verbal noun, keeping the meaning of the sentence as much the same as possible.

For example,

Zimi vozovi mnogo zadocnjavaju.

UNIT 32

Reading Selection - Štivo za čitanje

The Population of Yugoslavia - Stanovništvo Jugoslavije

У Југославији је 31. марта 1961. године извршен попис становништва. На дан пописа био је у земљи 18,549.291 становник. Док је у претходном периоду од 1948 - 1953 просечан годишњи прираштај износио 13,9 на 1000 становника у наредном периоду од 1953 - 1961 исти се смањо на 10,8. Ова тенденција опадања примећује се у свим републикама. (Види таблицу са подацима о броју становника из појединих република.) Тако је просечан годишњи прираштај на ужем подручју Србије од 14 на 1000, опао на 9,5. У другим републикама, не рачунајући Словенију и Хрватску, прираштај је изнад просечног, иако у знатном опадању.

У неким републикама на висину прираштаја утицали су други чиниоци, а не стопа рађања. Тако је у Македонији дошло до смањења прираштаја због иселења знатног броја Турака. Међутим, у Војводини прираштај се повећао због досељавања становништва из других крајева.

Муслимани су уписани у две групе: "Етничка припадност" и "Југословени неопредељени". (Види таблицу о народносном саставу и националним мањинама Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.)

Најбројнија су домаћинства са по четири члана. Таквих домаћинстава регистровано је 865.821. Према попису жене су још увек у већини, мада незнатној. То је свакако последица губитака у људству претрпљених у току рата.

У Југославији је 31. оžујка 1961. године извршен попис житељства. На дан пописа био је у земљи 18,549.291 (осамнаест милиона петсто четрдесет девет тисућа двијеста деvedесет и један) житељ. Док је у претходном раздобљу (од 1948 - 1953) просјећан годишњи пораст износио 13,9 (тринаест зарез девет / тринаест и девет) на тисућу (становника) у слиједећем раздобљу (од 1953 - 1961) исти се смањо на 10,8. Ова склоност опадања примјећује се у свим републикама. (Види таблицу са подацима о броју становника из појединих република.) Тако је просјећан годишњи пораст у ужој области Србије од 14 на тисућу опао на 9,5. У другим републикама, не рачунајући Словенију и Хрватску, пораст је преко просјећног, иако у знатном опадању.

У неким републикама на висину пораста djelovali су други чиниоци, а не стопа рађања. Тако је у Македонији дошло до опадања пораста због иселjenja знатног броја Турака. Међутим, у Војводини пораст се повећао због доселјаванја становништва из других крајева.

Muslimani su upisani u dvije grupe: 'Etnička pripadnost' i 'Jugoslaveni neopredijeljeni'. (Vidi tablicu o narodnosnom sastavu i nacionalnim manjinama Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije).

Najbrojnija su gospodarstva po četiri člana. Takvih gospodarstava popisano je 865.821 (osam stotina šezdeset pet tisuća osam stotina dvadeset jedno). Prema popisu žene su još uvijek u neznatnoj većini. To je svakako posljedica gubitaka u ljudstvu, pretrpljenih u toku rata.

Basic Sentences - Osnovne rečenice

census, inventory	pópis	пóпис
population	stanovništvo	ста́новништво
or,	žiteljstvo	жи́тельство
A population census was completed in Yugoslavia on March 31, 1961.	U Jugosláviji je 31. óžujka 1961. gódinē izvršen pópis žiteljstva.	У Југосла́вији је 31. ма́рта 1961. го́дине извршен пóпис ста́новништва.
inhabitant	stánovnik pl stánovnici	ста́новник, ста́новници
or,	žitelj	жи́тель
On the day of the census there were in the country 18,549,291 inhabitants.	Na dán pópisa bilo je u zémљи 18,549.291 (osámnaest milióna pětsto četrdeset devet tisuća dvijésta devedeset i jédan) žitelj.	На да́н пóписа био је у земљи 18,549.291 (осámнаест милиóна пéтсто четрдéсет дéвет хи́лада двéста деведéсет јédан) ста́новник.
preceding	préthodan, préthodna, -o; préthodni, -ā, -ō	прéтходан, прéтходна, -о; прéтходни, -ā, -ō
period	períod	период
or,	razdoblje	раздобье
average	prósječan, prósječna, -o	прóсечан, прóсечна, -о

growth, increase	prìrašťaj	прираштај
or,	pòrast	пòраст
to amount to, to take out	iznòsiti, iznosim	изнòсити, износим
following, next	nàredan, nàredna, -o	нàредан, нàредна, -o
following	sljédēci, -ā, -ē	слéдēћи, -ā, -ē
In the preceding period [(from 1948-1953)] the average yearly increase amounted to 13.9 per 1000 [(inhab- itants)].	U prèthodnom rāzdooblju ¹ (od 1948-1953) pòrsječan gòdišnj ¹ pòrast iznòsio je 13,9 (trinaest zārez dēvet / trinaest i dēvet) na tisuću (stānovnikā).	У прéтходном периòду ¹ (од 1948 - 1953) прò- сечан гòдишњи прираштај изнòсио је 13,9 (три- наест зāрез дéвет / тринаест и дéвет) на 1000 (стāновникā).
In the next period [(from 1953-1961)] the same was reduced to 10.8.	U sljédećem rāzdooblju ¹ (od 1953-1961) isti se smānjio na 10,8.	У нàредном периòду ¹ (од 1953 - 1961) исти се смāнио на 10,8.
tendency	tendēncija	тендēнција
or,	sklònost f.	склòност
decreasing	òpadānje	òпадāње
to notice, to remark	primjēćivati, primjēćujēm	причēћивати, примēћујēm
republic	repùblika	репùблика
This tendency to decrease appears in all republics.	Òva sklònost òpadānja ¹ primjēćuje se u svim repùblikama.	Òва тендēнција òпадāња ¹ примēћује се у свим репùбликама.
table	tāblica	тāблина
individual	pojédinī, -ā, -ō	појéдини, -ā, -ō
(See the statistical table on the number of inhabit- ants of the individual republics.)	(Vidi tāblicu ¹ sa podācima o broju stanovnikā iz pòjedinih repùblikā.)	(Види тāблину ¹ са подāцима о броју стāновникā из појéдиних репùбликā.)

narrow, tight	ùzan, -a, -o / ùzak, ùska, -o	ўзан, -а, -о / ўзак, ўска, -о
narrower, tighter	ùžī, -ā, -ē	ўжй, -ā, -ē
region, area, field or, to decrease	pódrūčje òblāst f. ópastī, da ópādnēm, ópao	пóдрўчје òблāст óпастй, да óпāднēm, óпao
So the average yearly increase in Serbia proper decreased from 14 per 1000 to 9.5.	Tāko je prósječan gódišnji pòrast ¹ u ũžoj òblasti Sr̀bije ¹ od 14 na tísucu, ópao ¹ na 9,5.	Тако је прòсечан гóдишњи прйраштāј ¹ на ўжем пóдручју Ср̀бије ¹ од 14 на хйзуду, óпao ¹ на 9,5.
to calculate, to reckon, to count	račúnati, račúnām	рачўнати, рачўнām
above, over (with G)	iznad	йзнад
In the other republics, not counting Slovenia and Croatia, the [rate of] increase is above average, although noticeably on decline.	U dr̀ugim repúblikama, ne račúnajućī Slòveniju i Hrvātsku, pòrast je pr̀eko prósječnog, iako u znātnom ópadānju.	У др̀угйм репўбликама, не рачўнајућй Слòве-нију и Хрвāтску, прйраштај је йзнад прòсечног, иако у знātном óпāдāњу.
height	visīna	вйсйна
to flow into; to influence	útjecati, útječēm	ўтицати, ўтичēm
to influence	djèlovati, djèlujēm	дèловати, дèлујēm
factor	čīnilac, čīnioca G. pl. čīnilācā	чйнилац, чйниоца чйнилāцā
foot, footprint; rate	stópa	стóпа
birth, delivery	rāđānje	рāђāње
In some republics other factors, and not the birth rate, influenced the rate ('height') of increase.	U ǹekim repúblikama ¹ na visīnu pòrasta ¹ djèlovali su dr̀ugī čīnioci, a ǹe stópa rāđānja.	У некйм репўбликама ¹ на вйсину прйраштāја ¹ ўтицали су др̀угй чйниоци, а н̀е стóпа рāђāња.

to come about (with/do/)	dōći, da dōde	дōћи, да дōђе
reduction, decrease	smanjēnje	сманѣње
or,	ópadānje	óпадāње
emigration	iseljēnje	исељѣње
Turk	Túrčin pl. Túrci	Турчин, Турци
Thus in Macedonia there came about a reduction in growth because of the emigration of a considerable number of Turks.	Tāko je u Makedóniji dōšlo do ópadanja pòrasta zbog iseljēnja znātnoḡ broja Turākā.	Тākō је у Македóнији дōшло до сманѣња прираштаја због исељѣња знātног брóја Турākā.
however, meanwhile	međútīm	међутīm
immigrating, settling	doseljāvānje	досељāvāње
On the other hand, the increase was greater in Vojvodina because of the settlement [there] of inhabitants from other sections.	Međútīm, u Vojvodini pòrast se povećao zbog doseljāvānja stanovništva iz drūḡih krājēvā.	Међутīm, у Војводини прираштај се повећао због досељāvāња стāнoв- ништва из дрūḡих крājēвā.
moslem	muslíman / muslímanin pl muslímani	муслиман / муслиманин, муслимани
to register	upísati, da úpíšem	упíсати, да úpíšem
group	grūpa	грūпа
ethnic	étničkī, -ā, -ō	étничкī, -ā, -ō
adherence	prípadnoṣt f	прíпаднōст
to determine	opredijéliti, da opredijelīm, opredijeljen	опредѣлити, да опредѣлīm, опредѣлен
undetermined	neopredijeljen, -a, -o	неопредѣлен, -a, -o
Moslems are registered in two groups:	Muslimāni su upísani u dvije grupe: #	Муслимани су упíсани у две грūпе: #
'Ethnic affiliation' and 'Yugoslavs, undetermined'.	'Étnička prípadnoṣt' 'Jugoslavēni neopredijeljeni'.	'Éтничка прíпаднōст' и 'Југословēни неопредѣлени'.

pertaining to nationality, ethnic composition	národnosní, -ā, -ō sāstav	на̀родно́сний, -ā, -ō са̀став
national	nācionālan, nācionālna, -o	на̀цио́на́лан, на̀цио́на́лна, -o
minority	manjína	ма́њина
socialistic	socijalístički, -ā, -ō	со́ција́листички, -ā, -ō
federal, federative	fèderatīvan; fèderatīvna, -o	фе́дeративан, фе́дeративна, -o
(See the table on com- position by nationality and national minorities of SFRJ.)	(Vidi tàblicu o nārodnosnom sāstavu i nācionalnim manjínama SFRJ [Socijalístičke Federatīvne Repùblike Jugoslāvijē]).	(Види та̀блицу o на̀род- но́сном са̀ставу и на̀цио́на́лним ма́њинама СФРЈ [Со́ција́листичке фе́дeративне Репу̀блике Југосла̀вије]).
numerous	brōjní, -ā, -ō	бро̀јний, -ā, -ō
household	domācínstvo	дома́ћинство
or,	gospodárstvo (Cr.)	господáрство
member	člān pl člānovi	чла́н / чла́н чла́нови
The most numerous house- holds are those of four members.	Nājbrōjnija su gospodárstva po četiri člāna.	На́јбро̀јнија су дома́ћинства са по че́тири чла́на.
to register	régistrovati, régistrujēm	ре́гистровати, ре́гиструјем
to list	popísati, da pópíšēm	попíсати, да попíшем
865,821 such households were registered.	Tākvih gospodárstava pópísāno je 865.821 (ōsamsto šezdēset pēt tīsūcā ōsamsto dvādeset jēdno).	Та́квих дома́ћинста̀ва ре́гистровано́ је 865.821 (ōсам стóтина шездéсет пéт хи́љада́ ōсам стóтина двāдесет јéдно).
insignificant, slight	nēznatan, nēznatna, -o	не́знатан, не́знатна, -o

According to the census, women are still slightly in the majority.	Préma pópisu žéne su jóš uvíjek u néznatnoj većíni.	Прéма пóпису жéне су jóш увéк у нéзнатној већíни.
consequence, result	pósljedica	пóследица
loss	gubítak, gubítka pl gubíci	губíтак, губíтка губíци
manpower	ljúdstvo	љúдство
to suffer	pretřpjeti, da prétřpim, prétřpljen	претřпети, да прétрпim прétрпљен
That is certainly the result of the losses in manpower suffered during the war.	To je svákako póslje- dica gubítaká u ljúdstvu, prétřpljenih u tóku ràta.	To je svákako póследица губíтака у лúдству, претрпљених у тóку ràта.

Supplement to the Basic Sentences - Dodatak osnovnim rečenicama

1. Tablica

Population By Individual Republics - Broj stanovnika u pojedinim republikama

	1948	1953	1961
SRBIJA	6,527.966	6,979.154	7,642.227
Uže područje	4,159.389	4,463.701	4,833.274
Vojvodina	1,640.757	1,699.545	1,854.965
Kosovo i Metohija	727.820	815.908	963.988
HRVATSKA	3,779.858	3,936.022	4,159.696
SLOVENIJA	1,439.800	1,504.427	1,591.523
BOSNA i HERCEGOVINA	2,563.767	2,847.459	3,277.948
MAKEDONIJA	1,152.986	1,304.514	1,406.003
CRNA GORA	377.199	419.873	471.894

Note:

Census data in this unit are taken from Borba of November 28, 1962.

2. Tablica

Population by Ethnic Nationality - Stanovništvo po narodnosti
According to March 31, 1961 Census - Prema popisu od 31. marta 1961. god.

S r b i j a

	SFRJ	Uže područje	Vojvodina	Kosovo i Metohija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
Srbi	7,806.213	4,460.011	1,017.713	227.016	624.991	13.610	1,406.057	42.728	14.087
Hrvati	4,293.860	196.411*			3,359.890	31.429	711.665	3.801	10.664
Slovenci	1,589.192	19.957*			39.103	1,522.227	5.939	1.147	819
Makedonci	1,045.530	36.289*			4.381		2.391	1,001.876	593
Crnogorci	513.833	104.757*			7.465	1.384	12.828	3.414	383.985
Muslimani:									
(1)	972.954								
(2)	317.125								
Šiptari	914.760								
Mađari	504.368								
Turci	182.964								
Slovaci	86.433								
Bugari	62.624								
Rumuni	60.862								
Česi	30.331								
Italijani	25.615								

*in all of Serbia including Vojvodina and Kosovo i Metohija

(1) Etnička pripadnost

(2) Jugosloveni nacionalno neopredeljeni

NOTES

Note 32.1 Verb: /-ćí/ Form

a) Od Zagreba autoput prolazi kroz dolinu Save skoro pravo, izbegavajući (/zaobilazeći) naseljena mesta.

U njima se prodaju sve vrste životnih namirnica, uključujući prinač, šećer, so, itd.

Podignuto je mnogo škola i zahvaljujući tome broj nepismenih se stalno smanjuje.

b) Oni odlaze iduće nedelje.

Imaju električno osvetljenje, tekuću vodu i kupatilo.

U sljedećem razdoblju isti se smanjio na 10,8.

The above examples illustrate two uses of an adjectival form in /-ćí/, which may be made from most imperfective verbs. The examples in a) are of this form used in apposition: /autoput... izbegavajući.../ 'the autoput... avoiding ...', /sve vrste... uključujući.../ 'all kinds...including.../, /zahvaljujući tome broj.../ 'thanks to that the number...'. This use of the /-ćí/ form generally corresponds to an English form in -ing which is in apposition to something else in the sentence or context.

The second use, that in b), is an adjective, 'the coming week', 'running water', 'the following period'. In this usage the /-ćí/ form has the regular adjective endings. Not many /-ćí/ forms are so used.

The form of this adjective in /-ćí/ depends on the verb type which is involved. The examples above illustrate the following types:

	Infinitive	-ćí form	SFS
a-verb	izbegávati	izbegávajūćí	-ajū-
a/Jē-verb	uključívati	uključujūćí	-jū-
C - verb	íćí	idūćí	-ū-
	téćí	tékūćí	-ū-
i - verb	slijéditi	slijédēćí	-ē-

The /-ćí/ form is predictable from the vowel used in the present tense forms (2s, 3s, 1pl, 2pl). If the vowel is /ā/, the stem formative suffix is /-ajū-/ before /-ćí/, if /ē/, the SFS is /-ū-/, if /i/, the SFS is /-ē-/. In other words, the stem before /-ćí/ is the same as the third person plural of the present (/izbegavaju/, /uključuju/, /idu/, /teku/).

The /-cí/ form of /biti/ uses the /bud-/ stem: /bùdǔcí/ 'the future', as in /bùduće vrěme/ 'future tense'.

Note 32.2 Noun: /-in/ and /-(a)c/

Note 32.2.1 Nouns with Suffix /-in/

sg. muslimánin	pl. N muslimáni	G muslimānā
sg. Túrčín	pl. N Túrci	G Tùrkā

These examples from the Basic Sentences illustrate the suffix /-in/, which occurs only in the singular. /Túrčín/ has also a /j/ change, so that the nominative singular may be analyzed: /Turk -j- in/. The plural shows that the base is /Tur(a)k-/ with moveable /(a)/. This /a/ occurs only in the genitive plural.

There is also a singular /muslíman/ without /-in/. Most nouns with /-in/ have no such optional form.

Some other nouns having the suffix /-in/ in the singular are:

Nominative Singular	Nominative Plural	Genitive Plural
Srbin	Srbi	Srbā
Búgarin	Búgari	Búgārā
bérberin	bérberi	bérbērā

Nouns such as /gospódin/ pl /gospóda/ have replacement in the plural by another noun type, so that they are not really comparable to the above nouns (see Note 16.2), which have regular masculine case endings in both singular and plural.

Note 32.2.2 Nouns in /-(a)c/

a) Makedónac	pl Makedónci
Slovénac	pl Slovénci
Crnogorac	pl Crnogorci
b) čínilac	pl čínioci

The ending /-(a)c/, with moveable /a/ is a frequent suffix. When the preceding consonant is /l/, as in b) above, this is replaced by /o/ when /a/ is lost; that is, /čínil-/ is /cínio-/ before /c/. The genitive plural, like the nominative singular, has /čínil-/: /čínilācā/. This is the regular /l/ to /o/ change (compare Note 17.1.1). Some other examples are:

čítalac	reader		čitaoci
dávalac	one who gives, donor		dávaoci
nósilac	one who bears, the bearer		nósioci
rukovódlac	manager, leader	pl	rukovódioci
starosédelac	original inhabitant		starosédeoci aborigines
vládalac	ruler	pl	vládaoci

Note 32.3 New Verbs

a/JĚ	I	dělovati /djělovati	dělujēm /djělujēm		to influence
a/JĚ	I	régistrovati	régistrujēm		to register
C	P	đći	da đđēm	đšao đšla	to come about (with / do)
i	I	dólaziti	dólazim		
V/C	P	iznēti /iznijeti	da iznésēm	izneo iznēt / iznésen -ēla iznijet -ena /iznio, iznijela	to take out; to amount to
i	I	iznósiti	iznosim	iznošen	
C	P	ópasti	da ópadnēm	ópao ópadnūt ópala 'slandered'	to decrease; decline; slander
a	I	ópadati	ópadām		
i	P	opreděliti se /opredijéliti	da se oprédēlim /da se oprédjelim	oprédeljen /oprédijeljen	to determine
a/JĚ	I	opredeljívati se /opredijeljávati	opredéljujēm /opredjéljujēm	opredéljivān /opredijéljivān	
a/JĚ	P	popísati	da pópíšēm	pópisān	to list
a/JĚ	I	popisívati	popisujēm	popisivān	
i	P	primētiti /primijétiti	da primētīm /da primijetīm	primēćen /primijećen	to notice, to remark
a/JĚ	I	primečívati /primječívati	primécujēm /primjécujēm	primécivān /primjécivān	
a	I	račúnati	račúnām		to calculate,
a	P	izračúnati	da izračúnām	izračunat /izračunān	reckon; count (upon: /na/)

e	I	třpeti /třpjeti	třpim	třpeo -ela třpio, třpjela	třpljen	to suffer, tolerate
e	P	pretřpeti /pretřpjeti	da pretřpim	pretřpeo /pretřpio, pretřpjela	prétřpljen	
a/Jě	P	upisati	da upišem		úpisān	to register
a/Jě	I	upisivati	upisujem		upisivān	
C	P	utěci /uteći	da utěčem /da uteknem	útekao -ékla		to escape
a/Jě	I	uticati /útjecati	útičem /útječem	uticao		to flow into; to influence

Grammatical Drill

GD 32.1 Prompt Drill

Drill as in GD 31.1

Toma i Jovan <u>piju</u> kafu i razgovaraju. (Šta rade Toma i Jovan?)	<u>Pijući</u> kafu Toma i Jovan razgovaraju.
Oni <u>rade</u> mnogo da bi što bolje živeli. (Zašto oni toliko rade?)	<u>Radeći</u> mnogo oni su dobro živeli.
Moji prijatelji <u>putuju</u> mnogo da bi upoznali zemlju. (Otkud vaši prijatelji poznaju tako dobro Jugoslaviju?)	<u>Putujući</u> mnogo, moji prijatelji su upoznali zemlju.
Oni <u>idu</u> taksijem na stanicu da ne bi zadocnili za voz. (Da neće vaši prijatelji zadocniti za voz?)	<u>Idući</u> taksijem na stanicu oni neće zadocniti za voz.
Jovići <u>imaju</u> mnogo slobodnog vremena i zato često putuju. (Zašto Jovići tako često putuju?)	<u>Imajući</u> mnogo slobodnog vremena, Jovići često putuju.
Smitovi ne <u>znaju</u> jezik i zato ne mogu da razgovaraju sa Jugoslovenima. (Zašto Smitovi ne razgovaraju sa Jugoslovenima?)	Ne <u>znajući</u> jezik, Smitovi ne mogu da razgovaraju sa Jugoslovenima.
Dok <u>čekaju</u> goste oni su čitali novine. (Da li su oni čitali novine?)	<u>Čekajući</u> goste oni su čitali novine.

Oni su u Beogradu i žele da se vide s vama.

(Šta oni žele?)

One sede pored prozora da bi bolje videle predele.

(Da li su one mogle da vide dobro predele?)

Zora i Toma vide da je vreme rđavo i zato će ostatu kod kuće.

(Zašto Zora i Toma ostaju kod kuće?)

Gospoda žele da se vide s vama i zato su došli ovde.

(Zašto su gospoda došla?)

Deca stoje pred kućom i razgovaraju.

(Gde su deca i šta rade?)

Oni traže stan i uzgred¹ razgledaju grad.

(Otkud oni poznaju grad?)

Jovići očekuju da ćete vi doći i zato su ostali kod kuće.

(Zašto su Jovići ostali kod kuće?)

Oni se interesuju za Dalmaciju i zato su došli u Jugoslaviju.

(Zašto su oni došli u Jugoslaviju?)

Moji roditelji vas pozdravljaju i žele sve najbolje.

(Šta pišu vaši roditelji?)

Vaši se nadaju da ste dobro i očekuju da ćete skoro doći tamo.

(Da li ste videli moje i kako su?)

Oni odlaze iz Dalmacije, ali im je žao.

(Da li su oni otišli iz Dalmacije?)

Oni žive u Jugoslaviji i naučili su jezik.

(Gde su oni naučili tako dobro jezik?)

Budući u Beogradu, oni žele da se vide s vama.

Sedeći pored prozora one su bolje videle predele.

Videći da je vreme rđavo Zora i Toma će ostatu kod kuće.

Želeći da se vide s vama, gospoda su došla ovde.

Stojeći pred kućom deca su razgovarala.

Tražeci stan oni su uzgred razgledali grad.

Očekujući da ćete doći, Jovići su ostali kod kuće.

Interesujući se za Dalmaciju, oni su došli u Jugoslaviju.

Pozdravljajući vas moji roditelji vam žele sve najbolje.

Nadajući se da ste dobro, vaši očekuju da ćete skoro doći tamo.

Odlazeći iz Dalmacije njima je bilo žao.

Živeći u Jugoslaviji oni su naučili jezik.

¹/uzgrēd/ - 'by the way, in passing 'by'

Moji prijatelji vam vraćaju knjigu
i zahvaljuju.

(Evo vaše knjige.)

Oni podišu školu da bi smanjili broj
nepismenih.

(Kako su oni smanjili broj
nepismenih?)

Vraćajući vam knjigu moji prijatelji
zahvaljuju.

Podižući školu oni su smanjili broj
nepismenih.

GD 32.2 Transform Model Drill

The first verb is to be replaced by the imperfective /-ći/ form, the second is to be put into the past (if it is not already in this form).

Idem u varoš da se vidim s Jovanom.

Idući u varoš video sam se s Jovanom.

Oni sede u kafani i razgovaraju.

On pije kafu i čita novine.

Smitovi imaju kola i često putuju po
Jugoslaviji.

Oni su bili u Jugoslaviji i videli su
stare crkve.

Jovan je vratio knjigu i kazao hvala. (vraćati)

Mi smo zajedno večerali i na miru
razgovarali.

Jovan je tražio stan i uzgred razgledao
znamenitosti grada.

Mislilo sam da je komad dobar i otišao
sam u pozorište.

Jovan je kupio marke i pitao gde je (kupovati)
Glavna pošta.

Toma je služio u Jugoslaviji i upoznao
zemlju i narod.

Mi smo čekali na večeru i odmarali se.

Oni su računali da će vreme biti lepo
i otišli su na izlet.

Jovan ne može da stoji i seo je na
stolicu.

Oni nemaju novaca i ne idu nigde.

Selo podiže školu da bi povećalo
pismenost.

'/márka/ - 'stamp'

On je predavao srpski jezik i od toga
živeo.

GD 32.3 Variation Drill

GD 32.3.1 Substitution Drill with Geographic Areas and Numerals Data from censuses.

Prema popisu od 1953. g. prosečni godišnji priraštaj na području Jugoslavije iznosio je 13,9 na 1000 stanovnika. Prema popisu od 1961. g. prosečni godišnji priraštaj na području Jugoslavije iznosio je 10,8 na 1000 stanovnika.

uža Srbija	(1953)	14	(1961)	9,5
Hrvatska		8		6,8
Slovenija		8,7		7
Bosna i Hercegovina		21		17,2
Crna Gora		21,2		14,2
Kosovo i Metohija		22,7		21,2
Makedonija		24,3		9,3
Vojvodina		6,9		11

Drill with all above substitutions, except for Vojvodina.

U periodu od 1953 - 1961 prosečan godišnji priraštaj stanovnika u Jugoslaviji opao je sa 13,9 na 10,8 na hiljadu. U periodu od 1953 - 1961 prosečan godišnji priraštaj stanovnika u Jugoslaviji smanjio se sa 13,9 na 10,8 na hiljadu.

GD 32.3.2 Substitution Drill with Ethnic Groups and Numerals

Prema popisu od 1953. g. bilo je u Jugoslaviji ukupno¹ 7,065.923 Srbina. Prema popisu od 1961. g. broj Srba se povećao na 7,806.213 ili 740.290 više nego prethodnog popisa.

Hrvati	(1953)	3,975.550	(1961)	4,293.860	+	318.310
Slovinci		1,487.100		1,589.192	+	102.092
Makedonci		893.247		1,045.530	+	152.283
Crnogorci		466.093		513.833	+	47.740
Šiptari		754.245		914.760	+	160.515

¹úkupno - 'totally, in all'

Mađari	502.175	504.368	+	2.193
Turci	259.535	182.964	-	76.511

GD 32.3.3 Transform Model Drill

Present replaced by past (of verb given to the right).

Prosečan godišnji priraštaj stanovništva u Jugoslaviji se smanjuje.	Prosečan godišnji priraštaj stanovništva u Jugoslaviji se smanjio.
Prosečan godišnji priraštaj stanovništva u Jugoslaviji znatno opada.	/opasti/
Na visinu priraštaja utiču i drugi činioci sem rađanja.	/uticati/
U Vojvodini se broj stanovnika povećava zbog doseljavanja.	/povećati/
Prilikom popisa od 1961. g. primećuje se tendencija opadanja priraštaja stanovništva.	/primetiti/
Broj stanovnika Jugoslavije raste i pored tendencije opadanja priraštaja.	/porasti/
Više muslimana se upisuje u grupu 'Etnička pripadnost' nego u grupu 'Jugosloveni neopredeljeni'.	/upisati se/
Manje muslimana se registruje u grupu 'Jugosloveni neopredeljeni' nego u grupu 'Etnička pripadnost'.	/registrovati/
Do smanjenja priraštaja u Makedoniji dolazi zbog iseljenja znatnog broja Turaka.	/doći do/
Ljudi trpe veće gubitke u ratu nego žene.	/pretrpeti/

GD 32.4 Questions and Answers

GD 32.4.1 Transform Model Drill

Instructor → Student A

Instructor (cue) → Student B

Koga ste videli dok ste išli → Koga ste videli idući u varoš?
u varoš?

(Zora) → Idući u varoš video sam Zoru.

Šta je Jovan pitao dok je kupovao → (Gde je Glavna pošta?)
marke?

Šta je on kazao kad je vraćao knjigu? (hvala)

Šta ste radili dok ste čekali večeru? (čitati novine)

Kako ste se proveli kad ste služili
u Jugoslaviji?

Šta su vaši prijatelji videli dok → (kakve su stanbene prilike u gradu)
su tražili stan?

Da li su Smitovi upoznali narod i
zemlju dok su putovali po
Jugoslaviji?

Da li vam je bilo teško dok niste imali
novaca?

Šta ste pitali dok ste plaćali račun? → (Kako se ide na Topčidersko brdo?)

Koliko ste proveli kod Putnika dok
ste menjali novac?

Koliko vam treba do kancelarije kad se
vozite tramvajem?

Da li ste povećali pismenost kad ste
podigli školu u selu?

GD 32.4.2 Substitution Drill with Geographic Areas and Numerals

Data from censuses.

Koliko iznosi prosečan godišnji
priraštaj stanovnika na području
Jugoslavije prema popisu od 31.
marta 1961. godine?

Prema popisu od 1961. godine prosečan
godišnji priraštaj stanovnika na
području Jugoslavije iznosi 10,9
na hiljadu.

Koliko stanovnika ima Beograd?

Prema Statističkom godišnjaku¹ za 1963.

Beograd je 1961. imao 598.346 stanovnika.

Zagreb	457.499
Ljubljana	157.412
Sarajevo	198.914
Skoplje	171.893
Novi Sad	110.877
Titograd	30.657
Priština	38.593

GD 32.4.3 Substitution Drill with Ethnic Groups and Numerals

Od suseda² Jugoslavije, koliko stanovnika ima Italija?

Prema Demografskom godišnjaku Ujedinjenih nacija³ Italija je 1965. godine imala 51,090.000 stanovnika.

Austrija	7,215.000
Mađarska	10,120.000
Rumunija	18,927.000
Bugarska	8,144.000
Grčka	8,510.000
Albanija	1,814.000

Koliko Srba živi u užoj Srbiji?

U užoj Srbiji živi 4,460.011 Srba.

Koliko Srba živi van uže Srbije?

Van uže Srbije živi 3,346.202 Srbina ili 42 %.

Srbi	SR Srbija	5,704.740	van	2,101.473	111	27 %
Hrvati	SR Hrvatska	3,339.890	van	953.970	111	22 %
Slovinci	SR Slovenija	1,522.227	van	66.965	111	4,40 %
Makedonci	SR Makedonija	1,045.530	van	43.654	111	4,10 %
Crnogorci	SR Crna Gora	383.985	van	129.848	111	25,2 %

¹Statistical Yearbook of Yugoslavia for 1963.

²/súsed/ - neighbor

³Demographic Yearbook, 1965, OUN, page 136.

GD 32.5 Conversations - Razgovori

GD 32.5.1

A

B

Koliko žitelja ima Jugoslavija?

Prema popisu od 31. marta 1961. godine Jugoslavija ima 18,549.291 žitelja.

Koliko je puta popis žiteljstva izvršen u Jugoslaviji do sada?

Izvršeno je pet popisa, uključujući popis od 1961. godine.

U kom se razdoblju vrše popisi žiteljstva?

Razdoblje između popisa nije isto. Mislim da su se popisi vršili prema prilikama.

Koliko je žitelja imala Jugoslavija u doba njenog stvaranja u decembru 1918. godine?

Popis nije vršen 1918. godine, ali se cijeni da je Jugoslavija tada imala 11,600.000 žitelja.

Kad je izvršen prvi popis žiteljstva Jugoslavije?

Prvi popis je izvršen 31. siječnja 1921. godine. Prema tome popisu Jugoslavija je imala 11,984.911 žitelja.

Kad je izvršen drugi popis?

Drugi popis je izvršen deset godina kasnije t.j. 21. ožujka 1931. godine. Tada je u Jugoslaviji bilo 13,934.038 žitelja.

Koliki prosječan porast to predstavlja?

To predstavlja 1,5 odsto godišnje.

Da li je u tom razdoblju bilo iseljenja iz Jugoslavije?

Cijeni se da je Jugoslavija u tom razdoblju imala gubitak od oko 37.000 žitelja zbog iseljenja.

To znači da je do porasta žiteljstva došlo samo zahvaljujući velikom broju rađanja.

Da, tako je..

Da li je vršen još neki popis prije Drugog svjetskog rata?

Nije. Trebalo je da se izvrši popis u 1941. godini, ali to nije bilo moguće zbog rata.

Koliko je žitelja Jugoslavija mogla imati pred rat?

Cijeni se da je Jugoslavija 31. prosinca 1939. godine imala 15,700.000 žitelja.

Колико становника има Југославија?

Према попису од 31. марта 1961. године Југославија има 18,549.291 становника.

Колико је пописа становништва извршено у Југославији до сада?

Извршено је пет пописа, укључујући попис од 1961. године.

У ком међувремену се врше пописи становништва?

Међувреме између пописа није исто. Мислим да су се пописи вршили према приликама.

- Колико је становника имала Југославија у доба њеног стварања у децембру 1918. године?
Попис није вршен 1918. године, али се цени да је Југославија тада имала 11,600.000 становника.
- Кад је извршен први попис становништва Југославије?
Први попис је извршен 31. јануара 1921. године. Према томе попису Југославија је имала 11,984.911 становника.
- Кад је извршен други попис?
Други попис је извршен десет година касније т.ј. 21. марта 1931. године. Тада је у Југославији било 13,934.038 становника.
- Колики просечан прираштај то представља?
То представља 1,5 одсто годишње.
- Да ли је у том периоду било исељена из Југославије?
Цени се да је Југославија у том периоду имала губитак од око 37.000 становника због исељена.
- То значи да је до прираштаја становништва дошло само захваљујући великом броју рађања.
Да, тако је.
- Да ли је вршен још неки попис пре Другог светског рата?
Није. Требало је да се изврши попис у 1941. години, али то није било могуће због рата.
- Колико је становника Југославија могла имати пред рат?
Цени се да је Југославија 31. децембра 1939. године имала 15,700.000 становника.

GD 32.5.2

A

B

- Кад је извршен први попис становништва после рата?
Први попис после рата извршен је 15. оžујка 1948. године.
- Колико је било житеља у Југославији на дан тог пописа?
Било је 15,841.566.
- То је био трећи попис по реду после стварања Југославије, зар не?
Тако је.
- Кад је извршен четврти попис?
Извршен је 31. оžујка 1953. године.
- То значи после пет година.
Да.
- Колико је било тада житеља у Југославији?
Било је 16,990.617.
- Колико се повећало житељство Југославије у раздобљу од 1921. до 1961. године?
Повећало се за 6,564.380 становника.

To je veliki porast.

Da, naročito, ako se uzmu u obzir veliki gubici u ljudstvu, koje je Jugoslavija pretrpila za vrijeme rata.

Da, na to sam i mislio.

Kad je izvršen prvi popis stanovništva posle rata?

Prvi popis posle rata izvršen je 15. marta 1948. godine.

Koliko je bilo stanovnika u Jugoslaviji na dan toga popisa?

Bilo je 15,841.566.

To je bio treći po redu popis posle stvaranja Jugoslavije, je li to?

Тако је.

Kad je izvršen četvrti popis?

Izvršen je 31. marta 1953. godine.

To значи posle pet godina.

Да.

Koliko je bilo tada stanovnika u Jugoslaviji?

Bilo je 16,990.617.

Koliko se povećalo stanovništvo Jugoslavije u međuvremenu od 1921. do 1961. godine?

Повећало се за 6,564.380 становника.

To je велики прираштај.

Да, нарочито, ако се узму у обзир велики губици у људству, које је Југославија претрпела за време рата.

Da, na to sam i mislio.

GD 32.6 Homework - Domaći zadatak

GD 32.6.1 Replace the clauses beginning with /dok/, /kad/ and /jer/ by phrases using /-ći/ forms (from the imperfective verb).

Dok sam sedeo u parku video sam Joviće.

Kad je uneo kufere u voz nosač je /unositi/
zauzeo mesta.

Dok je menjao novac, on je izgubio mnogo vremena.

Kad je Jovan ušao u sobu, on je kazao /ulaziti/
'dobro večer'.

Kad nije video gospodina Jovića u sobi, on je izašao.

Mi smo razgovarali, dok smo čekali voz.

Devojka je upalila svetlost, dok je
čistila sobu.

Kad je otišao od kuće, on je rekao da /odlaziti/
neće doći kući na večeru.

Kad smo pošli na izlet, mi smo računali /polazili/
da će biti lepo vreme.

Nisam došao, jer nisam želeo da vas
uznemiravam.

GD 32.6.2 Write questions (also using the /-ći/ form) to which the sentences
you have written in 1) using /-ći/ are appropriate answers.

UNIT 33

Basic Sentences - Osnovne rečenice

Travelling in WinterPutovanje zimiПутовање зими

A

radio

rǎdio, rǎdija pl
rǎdiji /
rǎdio-aparātiрадио, радија
радији /
радио-апарāti

Did you listen to the radio?

Da li ste slušali
rǎdio?#Да ли сте слушали
радио?#

flow, course

tòk pl tókovi

тòк, тòкови

under the way, during

u tòku

у тòку

pertaining to Christmas

božićni, -ā, -ō

божићни, -ā, -ō

What will the weather be
during the Christmas
holidays?Kakvo će biti vrijeme
u tòku Božićnih
blagdānā?Kakvo ће бити време
у тòку Божићних
празника?#

B

forecast

prognōza

прогноза

I didn't [listen], but if
you want to hear the
weather forecast, turn it
('the radio') on.Nisam, ali ako hoćete
čuti prognōzu
vremena, otvorite
rǎdio.Нисам, али ако хоћете
да чујете прогнозу
времена, упалите
радио.

A

information, message;
pl news

vijest (f.)

вѣст

meteorologic

meteorološki,
-ā, -ō

метеоролошки, -ā, -ō

report

izveštāj

извештāj

In five minutes they'll
give ('are given') the
news and weather report.Kroz pet minuta daju
se vijesti i
meteorološki
izveštāj.Кроз пет минута дају се
вѣсти и метеоролошки
извештāj.

	B	
Why are you interested in the weather forecast?	Zašto vas interesira prognoza vremena?#	Зашто вас интересује прогноза времена?#
	A	
to wonder	pítati se	пíтати се
I'd like to make a trip to Austria, and I'm wondering how [to do it].	Želio bih putovati za Austriju, pa se pitam kako.	Желео бих да путујем у Аустрију, па се пита́м како.
ugly	rúžan, rúžna, -o	ру́жак, ру́жна, -о
If it's to be bad weather, I wouldn't travel by car, but rather by train.	Ako bude ružno vrijeme, ne bih putovao autom već vlakom.	Ако буде ру́жно вре́ме, не бих путовао ко́лима ве́ћ во́зом.
	B	
Were I in your place I wouldn't take a trip ('go on a trip') by car.	Da sam na vašem mjestu ne bih išao na put autom.	Да сам на ва́шем мјесту не бих ишао на пу́т ко́лима.
whatever, no matter or, changeable, variable	ma šta što god promjenljiv, -a, -o	ма шта што го́д проме́њив, -а, -о
No matter what the radio says, the weather is [too] variable in winter.	Što god kaže radio, vrijeme je zimi promjenljivo.	Ма шта да ка́же ра́дио, вре́ме је зими проме́њиво.
in a moment to worsen, to deteriorate	záčas pogoršati (se), da (se) pogorša	за́час погору́шати (се), да (се) погору́ша
It may get worse at any moment.	Záčas se pogorša.	За́час се погору́ша.
	A	
Have you gone to Austria in the winter by way of Maribor?	Da li ste putovali zimi za Austriju preko Maribora?	Да ли сте пу́товали зими у Аустрију преко Марибора?#

	B	
to recommend	preporučiti, da preporučim	препоручити, да препоручим
I did once, but I wouldn't recommend that any one do it again.	Jesam jedánput, áli ne bih više nikome preporučio da to činī.	Jesam jedánput, áli ne bih više nikome pre- poručio da to činī.
	A	
Why?	Zašto?	Зашто?
	B	
When I started off on the trip, the weather was beautiful and clear.	Kad sam pošao na pút bilo je divno, vedro vrijeme.	Кад сам пошао на пút било је дивно, ведро време.
travelling	putovanje	путовање
pleasure, delight	uživanje	уживање
Travelling was pure delight right up to Maribor.	Putovanje je bilo pravo uživanje svě do Maribora.	Путовање је било право уживање све до Марибора.
sky	nebo pl nebésa	небо, небеса
to get overcast, covered with clouds	naobláčiti se, da se naobláči	наоблачити се, да се наоблачи
snow	snijeg pl snjegovi	снег, снегови
it is snowing	pada snijeg	пада снег
From Maribor the sky was overcast and it began to snow.	Od Maribora nebo se naobláčilo i počeo je da pada snijeg.	Од Марибора небо се наоблачило и почео је да пада снег.
to blow	dúvati, dúvam	дувати, дувам
wind	vjètar, G vjètra pl vjètrovi	ветар, ветра ветрови
bad weather	nèvrijeme	невреме
to accompany, to follow	pràtiti, pràtim	пратити, пратим
The wind blew and the bad weather followed us all the way to Vienna.	Dúvao je vjètar i nèvrijeme nas je pràtilo sve do Beča.	Дувао је ветар и невреме нас је пратило све до Беча.

A

at (with D) return	pri póvratak, póvratka	при пóвратак, пóвратка
How did you get along on the way back?	Káko ste prošli pri póvratku?	Како сте се прóвели при пóвратку?

B

Pretty well.	Prílično dóbno.	Прíлично дòбно.
it is true, in truth to freeze	dodúše smrznuti se, da se smrznēm, smr̀zao se / smr̀znuo se	додúше смр̀знути се, да се смр̀знēm, смр̀зao се / смр̀знуo се
sun to shine	súnce síjati, síjãm	сúнце сíјати, сíјãm
To be sure, everything was frozen, but the sun shone.	Dodúše, svè je bílo smr̀znúto, áli súnce je síjalo.	Додúше, свè је бíло смр̀знúто, áли сúнце је сíјало.
despite (with G) cold to arrive, to travel back any	upr̀kos / uspr̀kos hladnóća doputóvati, da dopútuјēm íkakav, íkakva, -o	упр̀кос / успр̀кос хладнóћа допутóвати, да допúтујēm íкакав, íкаква, -o
Despite the cold we trav- elled back without any difficulties.	Uspr̀kos hladnóće doputovali smo bez íkakvih poteškóća.	Упр̀кос хладнóће допутовали смо без íкаквих тешкóћа.

Additional Useful Expressions Regarding Weather

fog	máglá	ма́гла
frost	mr̀az pl mr̀azovi / mr̀azevi	мр̀аз, мр̀азови / мр̀азеви
slippery frozen ground	póledica	пóледика
rainy	kišóvit, -a, -o	кишóвит, -a, -o
foggy	maglóvit, -a, -o	маглóвит, -a, -o

slippery	sklízav, -a, -o	кли́зав, -а, -о
It's fog[gy] outside.	Nàpolju je màgla.	Напољу је магла.
to predict	predkázati, da prédkāžēm	предска́зати, да прéдскāжēm
storm	olŭja	олу́ја
hail	gràd	град
or,	tùča	ту́ча
The radio predicted a hailstorm.	Rádio je predkázao olŭju sa tùčom.	Радио је предска́зao олу́ју са градом.
shower	pljŭsak, pljŭska pl pljŭskovi	пљу́сак, пљу́ска пљу́скови
to cease, to stop	préstati, da préstanē	прéстати, да прéстанē
to clear up (weather)	razvédr̃iti se, da se rázvedr̃ī	развэ́дрити се, да се рáзведр̃ī
The rain has stopped and [the sky] has already cleared.	Kiša je préstala i véc se razvédr̃ilo.	Киша је прéстала и вэ́ се развэ́др̃ило.
heat, hot	vrućina	врућина
I'm hot.	Vruće mi je.	Мени је врућина.

NOTES

Note 33.1 /ako/

Želim da jedem supu, teleće meso, i ako imate, crni hleb.

Ako voz stigne na vreme, mi nećemo zadocniti za sastanak.

/ako/ may be roughly translated 'given the fact that'. While it frequently corresponds to 'if', as in the above examples, it may also correspond to 'though, although'. The compound /iako/ is 'even though, although'. Compare the uses of /ako/ and /iako/ in the following sentences:

Ako je ta knjiga skupa, ja je ne mogu kupiti, iako mi treba.	If that book is expensive, I can't buy it, although I need it.
--	--

Ako je skupa, moram je kupiti,
jer mi treba.

Although it is expensive, I have to buy
it because I need it.

The second sentence might be translated 'grant that it is expensive...!', or the like.

Another example of /ako/ is:

- A. Imamo, samo je dosta veliki. We have, but it's quite big.
B. Ako je, dajte mi. Give it to me even if it is ('grant that it is, give [it] to me!').

Following is a group of examples from the Basic Sentences which use /ako/:

- 1.1 a Želim da jedem supu, teleće meso, i ako imate, crni hleb.
1.1 a Ako imate vremena, možete ga sačekati.
1.1 a Ako niste zauzeti, ja vam mogu pokazati jednu robnu kuću.
1.1 c Biće mi milo, ako mogu da vam učinim neku uslugu.
1.1 e Ako ste umorni, onda nemojte nigde ići.
1.1 e Ako treba i vi im pomozite da kola budu što pre gotova.
1.1 e Ako ne možete da stojite tu dok se mi ne vratimo, vi stanite negde u blizini.
1.1 e Zauzmite dva mesta u kupeu prve klase, ako je moguće, pored prozora.

These sentences illustrate some of the constructions in which /ako/ 'if' is found. Sentences containing /ako/ normally have at least two clauses, that with /ako/ (technically called the protasis) and one other, independent, clause (technically the apodosis). For example:

Protasis	Apodosis
Ako imate vremena,	možete ga sačekati
Ako treba	i vi im pomozite itd.

The order may be reversed:

Apodosis	Protasis
Biće mi milo,	ako mogu da vam učinim neku uslugu.

In order to show more clearly the variety of constructions in which /ako/ occurs, arbitrary numbers have been given to the verb which occurs after /ako/ and arbitrary letters to the verb of the independent clause. The number 1. signifies

the present tense after /ako/ (as /imate/, /niste/, /mogu/, etc. above). The letter a signifies the present tense of the independent clause (as /želim/, /možete/, /mogu/ above). The letter c stands for the future (/biće/) and e for the imperative (/nemojte/, /pomozite/, /stanite/, /zauzmite/). It must be kept in mind that either clause may contain several verbs. The numbers and letters refer to the primary verb or verb phrase of the clauses involved. For example:

Ako imate vremena, možete ga sačekati.

1.1 a

Biće mi mi'lo, ako mogu da vam učinim, i.t.d.

c 1.1

Ako ne možete da stojite tu dok se mi ne vratimo, vi stanite negde u blizini.

1.1 e

The examples given illustrate only the present tense after /ako/ but show three different forms in the apodosis:

Protasis	Apodosis
1.1 Present	a Present
	c Future
	e Imperative

The second number .1 in this example indicates that the verb is imperfective. The number .2 will be used for the perfective. Study the following examples:

1.2 c Ako budemo suviše umorni, javićemo vam telefonom da nas uzalud ne čekate.

5.2 c Radovaće me ako vam ovi podaci budu bili od koristi.

The perfective present of /biti/ is used after /ako/ in both of these sentences (/budemo/, /budu/). In the first sentence /budemo/ is used with the adjective /umorni/, 'if we should be too tired'. In the second example /budu/ is followed by the /1/ participle: 'if these data should [prove to] be of use'. While both 'if' clauses refer to the future, that with /budu/ plus the /1/ participle is somewhat more indefinite and may refer to a later time in the future. The following examples use a different verb:

1.2 c Ako voz stigne na vreme, mi nećemo zadocniti za sastanak.

5.2 c Ako voz bude stigao na vreme, mi nećemo zadocniti za sastanak.

These may both be translated 'If the train arrives on time, we won't be late for the meeting'. They may also be 'if the train should arrive on time,' should the train arrive on time,' etc. Again the difference between the two is that the second is more indefinite.

There are more possible verb forms in both the /ako/ clause and the independent one than are illustrated above. The common verb forms found in each are:

Protasis	1 /ako/ + present	Apodosis	a present
	2 /ako/ + past		b past
	3 /ako/ + future		c future
	4 /ako/ + conditional (/bi/ + /l/ form)		d conditional
	5 /ako/ + /bude/ plus /l/ participle		e imperative

Not all combinations of 1-5 with a-e are possible. The frequent ones are found in GD 33.1 /ako/ plus future is less frequently used than the other constructions and its use is restricted to very specific situations. These are illustrated in GD 33.1.3. The verb /će/ after /ako/ (with verbs other than /biti/) refers not to simple futurity but to determination (will) on the part of the subject: /ako će Jovan doći, doći ću i ja/ 'if John wants to (and will) come, I'll come, too'. Under imperative we may include /neka/ plus verb.

As indicated above, the aspect of the verb should sometimes be taken into consideration. When the verb after /ako/ is present, it may be 1.1 imperfective or 1.2 perfective, as: 1.1 /ako radi/, /ako mogu/, /ako je/; 1.2 /ako stigne/, /ako bude/. In 2, 4, 5, the numbers after the decimal (.1, .2) refer to the aspect of the participle: 2.1 /ako je čekao/ 2.2 /ako je došao/. In 3 it refers to the infinitive. It should be noted that the first person imperfective of a verb is not normally used with reference to future time after /ako/.

The following chart will help to clarify the formal relationship of the patterns involved. It compares the forms of /biti/ (and /hteti/) as used independently and as auxiliaries.

	Present of /biti/ As Main Verb	With /l/ Participle	Past of /biti/ (conditional)	Present of /hteti/ (in future)
I	1.1 ako je	2. ako je -		3. ako će -
P	1.2 ako bude	5. ako bude -	4. ako bi -	

As seen by this chart 2. indicates the imperfective /je/ (etc). A number after it refers to the aspect of the /l/ participle, as noted above. the number 5. indicates the corresponding use of the perfective /bude/ (etc.): 5.1 /ako bude čekao/, 5.2 /ako bude došao/.

Either clause may be affirmative or negative. The letter n may be added to show the negative:

- 1.1 en Ako ste umorni, onda nemojte nigde ići.
 1.1n e Ako ne možete..., vi stanite...

Note 33.2 New Verbs

a/Jē	P	doputóvati	da dopútuĵēm		to arrive; to travel back
a	I	síjati	síjā		to shine
V	P	dūnuti	da dūnēm		to blow
a	I	dūvati	dūvām		
a	I	obláčati se	obláčā se		to become over-
i	I	obláčiti se	óblāčī se		cast, covered
i	P	naobláčiti se	da se naóblāčī	naóblāčen	with clouds
a	P	pogóršati se	da se pogóršā	pógoršan	to worsen,
a	I	pogoršávati se	pogóršāvā se		deteriorate
i	I	pràtiti	pràtīm	pràčen	to accompany,
i	P	dópratiti	da dópratīm		follow
a/Jē	P	predskázati	da prédskāžēm		to predict
a/Jē	I	predskazívati	predskázujēm		
i	P	preporúčiti	da prepórūčīm	prepórūčen	to recommend
a/Jē	I	preporučívati	preporučujēm		
V	P	préstati	da préstanē		to cease,
a/Jē	I	préstajati	préstajē		stop
V	P	smr̀znuti se	da se smr̀znēm	smr̀zao se	to freeze
a	I	smr̀závati (se)	smr̀zāvā (se)	/smr̀znuo se	(/se/-intr.)
i	I	védriti se	védri se		to clear up
i	P	razvédriti se	da se rázvedri		(of weather)
a	I	razvedrávati se	razvédrāvā se		

Grammatical Drill

GD 33.1 Learning Drill

Following is the list of forms used in connection with /ako/. The /ako/ clause has its identifying number, the other clause has its identifying letter. The drill sentences are identified by these numbers and letters. In addition, /n/ is used with either number or letter to indicate negative.

Protasis

1	/ako/ + present
2	/ako/ + past
3	/ako/ + future
4	/ako/ + conditional
5	/ako/ + /bude/ + participle

Apodosis

a	present
b	past
c	future
d	conditional
e	imperative

.1 imperfective

.2 perfective

GD 33.1.1 /ako/ + present

1.1	a	Ako vaš sat radi tačno, onda mi moramo požuriti.	If your watch is right ('runs exactly'), then we must hurry.
1.1	an	Ako vaš sat radi tačno, onda mi ne moramo žuriti.	If your watch is right, then we need not hurry.
1.2	a	Ako sutra bude lepo vreme, onda idem kolima.	Should the weather be nice tomorrow, then I'm going by car.
1.2	cn	Ako sutra bude lepo vreme, onda neću ići vozom.	Should the weather be nice tomorrow, then I won't go by train.
1.1	b	Ako je sedam sati, voz je već došao.	If it is seven o'clock, the train has already come.
1.1	bn	Ako je sedam sati, voz još nije došao.	If it is seven o'clock, the train hasn't yet come.
1.1	c	Ako Jovan dolazi, ja ću ići na stanicu da ga dočekam.	If John is coming, I'll go to the station to meet him.
1.1	cn	Ako Jovan dolazi, ja neću ići na stanicu da ga dočekam.	If John is coming, I won't go to the station to meet him.
1.2	d	Ako bude lepo vreme bolje bi bilo da idemo kolima.	Should the weather be nice, it would be better if we go by car.

- 1.2 dn Ako bude rdavo vreme ne bi bilo dobro da idemo kolima. Should the weather be bad, it wouldn't be good to go by car.
- 1.1 e Ako imate vremena dođite kod mene. If you have time, come to see me (now).
- 1.1n en Ako nemate vremena, nemojte dolaziti kod mene. If you don't have time, don't come to see me.

GD 33.1.2 /ako/ + past

- 2.1 a Ako je Jovan bio tamo, on poznaje put. If John has been there, he knows the way.
- 2.1n an Ako Jovan nije bio tamo, on ne poznaje put. If John hasn't been there, he doesn't know the way.
- 2.2 b Ako ste poslali pismo avionskom poštom, ono je već stiglo. If you sent the letter (by) air-mail, it has already arrived.
- 2.2n bn Ako niste poslali pismo avionskom poštom, ono još nije stiglo. If you didn't send the letter (by) air-mail, it hasn't arrived yet.
- 2.2 c Ako je Jovan poslao pismo vazdušnom poštom, ono će stići danas-sutra. If John has sent the letter (by) airmail, it will arrive today or tomorrow.
- 2.2n cn Ako Jovan nije poslao pismo vazdušnom poštom, ono neće stići ni danas ni sutra. If John hasn't sent the letter (by) air-mail, it won't arrive today or tomorrow.
- 2.2 d Ako su pošli rano, oni bi mogli stići do 10 sati. If they left early, they could be here by 10.
- 2.2n dn Ako nisu pošli rano, oni ne bi mogli stići ovde do 10 sati. If they didn't leave early, they could not be here by 10.
- 2.1 e Ako ste već počeli da čitate tu knjigu, onda je vi prvo pročitajte. If you have already begun to read this book, then you read it first.
- 2.1n en Ako još niste počeli da čitate tu knjigu, onda je nemojte vi prvo čitati. If you have not yet begun to read this book, then don't read it first.

GD 33.1.3 /ako/ + future

- 3.2 a Ako će majka ostati kod dece,
mi idemo u bioskop. /Ako
majka hoće da ostane...../ If mother will stay with the children,
we'll go to the movies.
- 3.2n cn Ako majka neće ostati kod dece,
mi nećemo ići u bioskop. /Ako
majka neće da ostane...../ If mother won't stay with the children,
we won't go to the movies.
- 3.2 c | Ako će Jovan doći, doći ću i ja.
/Ako Jovan hoće da dođe...../ If John will come (chooses to come),
I'll come, too.
- 3.2 cn Ako će Jovan doći, onda ja neću
doći. /Ako Jovan hoće da
dođe...../ If John will come, then I won't come.
- 3.1 d Ako će biti mnogo sveta, ja bih
voleo da ne idem. If there will be a lot of people, I
would prefer not to go.
- 3.1 dn Ako će biti mnogo sveta, ja ne
bih voleo da idem. If there will be a lot of people, I'd
rather not go.
- 3.1 e Ako će biti mnogo sveta, vi
onda bolje idite sami. If there will be a lot of people,
then you better go alone.
- 3.1 en Ako će biti mnogo sveta, vi
onda nemojte ići. If there will be a lot of people,
then don't go.

GD 33.1.4 /ako/ + conditional

- 4.1 a Ako bi me neko tražio, ja sam
van grada. If anybody should look for me, I'm
out of town.
- 4.1 an Ako bi me neko tražio, ja nisam
kod kuće. If anybody should look for me, I'm
not at home.
- 4.2 d Ako bi Toma došao sam, to bi
bilo dobro. If Tom would come by himself, that
would be fine.
- 4.2 dn Ako bi Toma došao sam, to ne
bi bilo dobro. If Tom would come by himself, that
wouldn't be good.
- 4.1 e Ako bi tamo bilo mnogo sveta, vi
mi javite. If there should be a lot of people
there, let me know.
- 4.1 en Ako bi tamo bilo mnogo sveta, vi
nemojte dolaziti po mene. If there should be a lot of people
there, don't come for me.

GD 33.1.5 /ako/ + /bude/ with past participle

- 5.1 a Ako sutra bude padala kiša, mi odustajemo od izleta. Should it rain tomorrow, we[¹ll] give up the trip.
- 5.1 an Ako sutra bude padala kiša, mi ne odustajemo od izleta. [Even] should it rain tomorrow, we won't give up the trip.
- 5.1 c Ako me Jovan bude tražio, vi ćete me izvestiti. Should John look for me, you¹ll let me know.
- 5.1 an Ako me Jovan bude tražio, ne treba da me izveštavate, već ga pošaljite ovamo. Should John look for me, you are not to inform me, but [rather to] send him here ('hither').
- 5.1 d Ako sutra bude bilo lepo vreme, ja bih najradije otputovao. Should the weather be nice tomorrow, I'd prefer to leave.
- 5.1n dn Ako sutra ne bude bilo lepo vreme ja ne bih putovao. Should it not be nice weather tomorrow, I wouldn't leave.
- 5.2 e Ako se budete zadržali duže u gradu, javite mi. Should you stay longer in the city, let me know.
- 5.2 en Ako se budete zadržali duže u gradu, nemojte mi javljati. Should you stay longer in the city, don't let me know.

GD 33.2 Transform Drills

GD 33.2.1 Transform Drill: Present - /bude/ + past participle

- Ako voz stigne na vreme, mi nećemo zadocniti za sastanak. Ako voz bude stigao na vreme, mi nećemo zadocniti za sastanak.
- Ako vas nešto spreči da dođete, vi nam javite da vas uzalud ne čekamo. Ako vas nešto bude sprečilo da dođete, vi nam javite da vas ne čekamo.
- Ako vam nestane benzina ne možete ga kupiti dok ne dođete u grad. Ako vam bude nestalo benzina ne možete ga kupiti dok ne dođete u grad.
- Ako zadocnite za predstavu nećete moći ući u salu do prve pauze. Ako budete zadocnili za predstavu nećete moći ući u salu do prve pauze.
- Ako o sednete u Metropolu imaćete lepu i udobnu sobu. Ako budete odseli u Metropolu imaćete lepu i udobnu sobu.
- Ako naučite dobro jezik biće vam lakše da vršite svoju dužnost. Ako budete dobro naučili jezik biće vam lakše da vršite svoju dužnost.

Ako svratite u varoš zadržaćete se dugo.

Ako se malo požurite možete stići pre noći.

Ako mi pomognete, ja ću biti na vreme gotov.

Ako padne kiša pokvariće nam izlet.

Ako se prilike promene, mi ćemo doći.

Ako se brzo presvučete, mi možemo stići pre početka predstave.

Ako se poveća broj đaka, smanjiće se broj nepismenih.

Ako se poboljšaju uslovi za život, mi ćemo ostati tamo duže.

Ako budete svratili u varoš zadržaćete se dugo.

Ako se budete malo požurili možete stići pre noći.

Ako mi budete pomogli, ja ću biti na vreme gotov.

Ako bude pala kiša pokvariće nam izlet.

Ako se prilike budu promenile, mi ćemo doći.

Ako se budete brzo presvukli, mi možemo stići pre početka predstave.

Ako se bude povećao broj đaka, smanjiće se broj nepismenih.

Ako se budu poboljšali uslovi za život, mi ćemo ostati tamo duže.

GD 33.2.2 Transform Drill: Present - Past

Ako predate pismo u ponedeljak, ono će stići u sredu.

Ako voz dođe na vreme Jovan neće zadocniti za sastanak.

Ako je kod njih lepo vreme, oni će poći kolima.

Ako imate vremena zašto ne dođete kod nas.

Ako ste gladni zašto ne jedete.

Ako imate stan u prizemlju to je dobro, jer ta kuća nema lift.

Ako podignete školu, to će biti dobro za vašu decu.

Ako vozovi saobraćaju uredno, zašto ne putujete vozom?

Ako su umorni, zašto idu na izlet?

Ako se odmorite, onda ćemo provesti vikend na Fruškoj gori.

Ako ste predali pismo u ponedeljak, ono je stiglo u sredu.

Ako je voz došao na vreme Jovan nije zadocnio za sastanak.

Ako je kod njih bilo lepo vreme, oni su pošli kolima.

Ako ste imali vremena zašto niste došli kod nas?

Ako ste bili gladni zašto niste jeli?

Ako ste imali stan u prizemlju to je bilo dobro, jer ta kuća nema lift.

Ako ste podigli školu, to je dobro za vašu decu.

Ako su vozovi saobraćali uredno, zašto niste putovali vozom?

Ako su bili umorni, zašto su išli na izlet.

Ako ste se odmorili, onda ćemo provesti vikend na Fruškoj gori.

Ako pošaljete pismo vazdušnom poštom,
ono će stići na vreme.

Ako mi nađete stan biću vam mnogo
zahvalan.

Radujem se ako vam se dopada Beograd.

Biće mi žao ako se naljutite.

Ako vam se pokvari radio, Toma može da
ga opravi.

Ako ste poslali pismo vazdušnom
poštom, ono će stići na vreme.

Ako ste mi našli stan, ja sam vam
mного zahvalan.

Radujem se ako vam se dopao Beograd.

Biće mi žao ako ste se naljutili.

Ako vam se pokvario radio, Toma
može da ga opravi.

GD 33.2.3 Transform Drill: Conditional - /bude/ + Past participle

Ako bi me neko tražio, vi mi javite.

Ako bi Jovan došao, on bi mogao lako
svršiti taj posao.

Ako bi se povećao broj đaka morala bi
se podići još jedna školska zgrada.

Ako bi voz mnogo zadocnio, mi ne bismo
stigli na vreme kod lekara.

Ako bi pao sneg, mi ne bismo mogli dalje
putovati.

Ako me neko bude tražio, vi mi
javite.

Ako Jovan bude došao, on će moći
lako svršiti taj posao.

Ako se bude povećao broj đaka moraće
se podići još jedna školska zgrada.

Ako voz bude mnogo zadocnio, mi
nećemo stići na vreme kod lekara.

Ako bude pao sneg, mi nećemo moći
dalje putovati.

GD 33.3 Response Drill with (suggested) alternates, equivalent responses.

Vi imate sastanak pola sata posle dolaska
voza.

Nadam se da ćete doći tačno na vreme i
da vas nećemo čekati.

On ne može sam svršiti taj posao do 5
sati.

Ovo pismo treba da stigne do ponedeljka
u Ljubljani.

Ove školske godine će se sigurno povećati
broj đaka u našoj školi.

Ja neću zadocniti za sastanak, ako
voz stigne na vreme.

bude stigao

bi stigao

Ja ću doći na vreme, ako me nešto
ne spreči.

Da, znam. On ne može svršiti posao
do 5 sati, ako mu neko ne pomogne.

Ako ga pošaljete avionskom poštom,
ono može stići do ponedeljka.

Mi nećemo imati dovoljno učionica,
ako se poveća broj đaka.

Ova kuća je taman za moga prijatelja,
ali je u rđavom stanju i treba da
se opravi.

Moj prijatelj će uzeti ovu kuću,
ako je opravite.

GD 33.4 Questions and Answers

GD 33.4.1 Questions and Answers Drill, using /ako/.

Hoćete li ići na izlet, ako bude padala kiša?

Hoćete li doći kod nas, ako budete imali vremena?

Da li mogu da kažem gde ste, ako vas neko bude tražio?

Hoćete li doći kod nas, ako bude mnogo sveta?

Da li bi išli u bioskop, ako majka može da ostane kod dece?

Treba li da vas izvestimo, ako vas neko bude tražio?

Da li će nas pustiti u salu, ako budemo zakasnili za početak predstave?

Da li ćete ostati tamo duže, ako budete imali vremena?

Zar ćete ići na put kolima, ako bude padao sneg?

Da li ćete se naljutiti, ako ne dođem?

Da li ćete ići na izlet u nedelju, ako se budete odmorili?

Zar nećete ići s nama na izlet, ako bude bilo lepo vreme?

Hoćete li doći kod nas, ako dođe Jovan?

GD 33.4.2 Question and Answer Drill on the Basic Sentences. Answer the following questions on the basis of the information given in the Basic Sentences.

Kakva je prognoza vremena za sutra?

Da li još pada kiša?

Kakvo je vreme napolju?

Da li još duva vetar napolju?

Da li je prestao da pada sneg?

Da li ste putovali zimi u Austriju?

Da li se putevi čiste od snega?

Da li se napolju razvedrilo? /vani

Da li ima često magle u Beogradu?

Da li su ovde jaki mrazevi?

Da li je ovde juče bilo oblačno?

Zar kiša još nije prestala da pada?

Dokle vas je pratilo nevreme?

Koliko je trajala oluja?
 Da li je grad napravio veliku štetu?
 Da li ste imali teškoća pri povratku?
 Kako vam se čini vreme? Da li će padati sneg?
 U koliko sati se daje izveštaj o vremenu?
 Kad slušate radio?
 Zar vas ne interesuje meteorološki izveštaj?
 Da li mi preporučujete da putujem kolima ili vozom?
 Koji je mesec kod vas najkišovitiji?
 Da li je put klizav?
 Da li je napolju poledica?
 Zar vam nije zima?
 Šta je s vama? Vi kao da ste se smrznili.
 Zar je vama vrućina?
 Ako vam je hladno, zašto ne obučete nešto toplije?
 Da li je u Ljubljani hladnije nego u Beogradu?
 Da li je u Dubrovniku toplije nego na Rijeci?

GD 33.5 Conversations - Razgovori

GD 33.5.1

A

B

<p>Da li su se vaš brat i njegovi vratili iz Beča?</p> <p>Kad su otputovali za Beč?</p> <p>Da li imate vijesti od njih?</p> <p>Kada će se vratiti?</p> <p>Zašto, da se nije vrijeme tamo pogoršalo?</p> <p>Šteta, valjda će se vrijeme poboljšati i razvedriti do vikenda.</p>	<p>Nisu još.</p> <p>U prošlu subotu. Danas je tačno pet dana otkako su otputovali.</p> <p>Da, brat javlja da ih je poslužilo lijepo vrijeme pri odlasku i da su dobro stigli.</p> <p>Vratice se idućeg vikenda, ako ih ne spriječi ružno vrijeme.</p> <p>Da, pogoršalo se. Brat piše da pada susnežica i duva jak vjetar.</p> <p>To baš i brat spominje.¹ Ali, ako se vrijeme ne poboljša, oni će ostati tamo preko vikenda i sačekati još koji dan.</p>
--	---

¹ /súsnežica/ - /súsnežica/ 'sheet'

² /póminjati/ - /spóminjati/ 'to mention'

A

To je bolje nego da putuju u ovo doba godine po slabom vremenu.

Da li su se ваш брат и његови вратили из Беча?

Кад су они отпутовали у Беч?

Да ли имате вести од њих?

Кад очекујете да ће се вратити?

Зашто, да се није време погоршало?

Штета, ваљда ће се време побољшати и разведрити до викенда.

То је боље него да путују у ово доба године по рђавом времену.

B

Да, тако је.

Нису још.

У прошлу суботу. Данас је тачно пет дана откако су отпутовали.

Да, брат јавља да их је послужило лепо време при одласку и да су лепо допutoвали.

Вратиће се идућег викенда, ако их не спречи рђаво време.

Да, погоршало се. Брат пише да пада суснежица¹ и дува јак ветар.

То баш и брат помиње². Али, ако се време не побољша, они ће остати тамо преко викенда и сачекати још који дан.

Да, тако је.

GD 33.5.2

A

Ја већерас имам посла у граду и нећу доћи кући на већеру. Recite gospođi da me ne čeka.

Recite, da se neću vratiti kući do 10 sati.

Ako se slučajno zadržim duže, ja ću javiti.

U tom slučaju mi javite. Evo vam broj telefona.

Do viđenja.

Ја вечерас имам посла у вароши и нећу доћи кући на већеру. Recite gospođi da me ne čeka.

B

Što ću kazati, ako vas neko bude tražio?

Molim.

Što da radim, ako vas neko bude hitno tražio?

Molim, gospodine.

Do viđenja.

Šta da kažem, ako vas neko bude tražio?

Реците, да се нећу вратити кући до
10 сати.

Ако се случајно задржим дуже, ја ћу
јавити.

У том случају ме известите. Ево вам
број телефона.

До виђења.

GD 33.5.3

A

Hoćete li ići negdje van grada za
vrijeme vikenda?

Zar ste toliko zauzeti?

Mi ćemo imati goste za vrijeme vikenda
i nigdje ne možemo ići.

Da, to je tačno. Mi sam željeli da
vidimo Đerdap u maju. Ali zbog
gostiju ne možemo ići.

Možemo. Samo moram pitati ženu da nismo
te nedjelje zauzeti.

To se razumije. Ne vrijedi praviti
izlet za Đerdap po ružnom vremenu kad
se ne može ništa vidjeti.

Hoćete li iћи негде ван града за време
викенда?

Zar ste toliko zauzeti?

Mi ћемо имати госте за време викенда
и не можемо нигде ићи.

Молим.

Шта да радим, ако вас неко буде хитно
тражио?

Молим, господине.

До виђења.

B

Još ne znam. To zavisi od posla.

Da. Ali, ako svršim posao i ako bude
lijepo vrijeme, onda ćemo ići negdje
van grada. A vi?

Mi smo mislili da ćete ovoga vikenda
praviti izlet za Đerdapsku klisuru.¹
Koliko se sjećam prije ste pominjali
izlet za Đerdapsku klisuru.

I mi bi voljeli vidjeti Đerdap. Ako
ste slobodni, možemo napraviti zajedno
taj izlet.

Naravno pod uvjetom da bude lijepo
vrijeme.

Још не знам. То зависи од посла.

Да. Али, ако свршим посла и ако буде
лепо време, онда ћемо ићи негде ван
града. А ви?

Ми смо мислили да ћете ви овог викенда
правити излет у Ђердапску клисуру.¹
Колико се сећам ви сте раније поминали
излет у Ђердапску клисуру.

¹ /Đerdap/ or /Đerdapska klisura/ is the narrow defile of the Danube known as the 'Iron Gates'.

Да, то је тачно. Ми смо желели да
видимо Бердап у мају. Али због
гостију не можемо ићи.

И ми си волели да видимо Бердап. Можемо
направити рједно тај излет, ако сте
слободни у другу недељу од ове.

Можемо. Само морам питати жену да нисмо
те недеље заузети.

Најарно под условом да буде лепо време.

То се разуме. Не бједи правити излет у
Бердап по рђавом времену кад се не
може ништа видети.

GD 33.6 Homework - Domaći zadatak

GD 33.6.1 Complete the following sentences, choosing the correct verb form of the two given.

Ako sutra.....hladno vreme, trebaće
vam topal kaput.

/bude/ - /je/

Ako sutra.....kiša, nećemo ići na
izlet.

/pada/ - /bude padala/

Ako.....sutra za večeru, naljutiću
se na njega.

/je Jovan zadocnio/ - /Jovan
bude zadocnio/

Ako.....da pada do sutra ujutru, mi
ćemo putovati kolima.

/je sneg prestao/ - /sneg
prestane/

Ako.....radnja otvorena, kupite
kilogram kafe.

/je/ - /će biti/

Ako.....na Topčiderskom brdu, to će
biti dobro.

/budete stanovali/ - /ste
stanovali/

Ako.....Jovana, recite mu da dođe.

/ste videli/ - /budete videli/

Ako.....lep stan, to mi je mlo.

/budete imali/ - /ste imali/

Ako.....kod Jovića tamo ste videli
moga brata.

/ste bili/ - /budete bili/

Ako.....sneg vi ne treba da putujete.

/bude padao/ - /je padao/

GD 33.6.2 Complete the following sentences, using the proper form of the verb given.

Javite mi, ako me neko.....

/tražiti/

Ako.....sneg, mi ćemo ostati kod kuće za vreme vikenda.	/padati/
Ako.....školu, to će biti dobro za vašu decu.	/sazidati/
Ako radnja.....otvorena, ja ću kupiti sve što ste kazali.	/biti/
Ako.....stan, zašto me niste izvestili.	/naći/
Ako.....moje stvari sa stanice, biću vam mnogo blagodaran.	/doneti/
Ako iduće godine broj đaka....., neće nam trebati nova školska zgrada.	/opasti/
Ako mi neko.....da okupam decu, onda ćemo stići na vreme.	/pomoći/
Biće bolje ako.....u hotelu Metropol.	/odsesti/
Ako račun.....preko 10.000 dinara, mi nećemo imati dovoljno dinara.	/iznositi/

UNIT 34

Reading Selection - Štivo za čitanje

How Yugoslavia Was Created - Kako je stvorena Jugoslavija

Kad je 1. decembra 1918. proglašeno ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca time su zadovoljeni mnogi njihovi zajednički nacionalni interesi. Ujedinjenje je došlo kao rezultat težnji i napora mnogih generacija i pod sticajem istorijskih i geografskih okolnosti.

Jugoslavija je priznata Versaљskim ugovorom o miru (28. јун 1919.).

Naseljavanje Југословена у садашњој домовини извршено је у VI и VII веку. Од тада до уједињења Југословени су пролазили кроз многе фазе историје у којима су се приближавали и удаљавали једни од других.

Jedan od najranijih dogaђaja, koji je doprineo zbližavanju јужних Slovena bio je pojava i upotreba crkvenih knjiga na slovenskom језику (IX век). Хрвати су истина употребљавали већином књиге такозване хрватске рецензије или редакције (глагољица), а Срби српске (ћирилица). Али се сматра, да сем азбуке нема неких битних разлика између тих двеју рецензија. Те књиге су много помогле и Србима и Хрватима за очување њиховог националног обележја. Позната је борба бискупа Гргура Нинског за глагољицу на Првом сплитском сабору (925).

Подела цркве изазвала је постепено напуштање словенског језика у цркви Slovenaca и Hrvata. Slovenци и Хрвати су римокатолици, а Срби православни. Различите вере утицале су разумљиво на слабљене веза између њих. Ипак, упркос различитих азбука (латиница и ћирилица) језик Срба и Хрвата остао је исти.

Kad je 1. prosinca 1918. proglašeno ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca, time su zadovoljeni mnogi njihovi zajednički nacionalni interesi. Ujedinjenje je došlo kao rezultat težnji i napora mnogih pokoljenja i pod sticajem historijskih i geografskih okolnosti.

Jugoslavija je priznata Versaljskim ugovorom o miru (28. lipnja 1919.).

Naseljavanje Jugoslavena u sadašnjoj postojbini bilo je u VI i VII stoljeću. Od tada do ujedinjenja Jugoslaveni su prolazili mnogim historijskim fazama, u kojima su se približavali i udaljavali jedni od drugih.

Jedan od najranijih dogaђaja, koji je pridonio približavanju јужних Slavena bio je pojava i upotreba crkvenih knjiga na slavenskom језику (IX stol.). Хрвати су истина употребљавали већином књиге такозване хрватске ревиције или

izdanja (glagoljica), a Srbi srpske (ćirilica). Ali se smatra, da osim abecede nema nekih bitnih razlika između ta dva izdanja. Te knjige su mnogo pomogle i Srbima i Hrvatima u borbi za održanje njihovog nacionalnog obilježja. Poznata je borba biskupa Grgura Ninskog za glagoljicu na Prvom splitskom saboru (925).

Podjela crkve izazvala je postepeno napuštanje slavenskog jezika u slovenskim i hrvatskim crkvama. Slovenci i Hrvati su rimokatolici, a Srbi pravoslavni. Različite vjere djelovale su razumljivo na slabljenje veza između njih. Ipak, i usprkos različite abecede (latinica i ćirilica) jezik Srba i Hrvata ostao je isti.

Basic Sentences - Osnovne rečenice

to proclaim	proglásiti, da próglásim	прогласити, да прóгласим
union	ujedinjénje	ујединѣње
The union of Serbs, Croats and Slovenes was proclaimed on December 1, 1918.	Prvog prósinca 1918. próglášeno je ujedinjénje Srba, Hrvatá i Slovénáca.	Првог децембра 1918. прóглашено је ујединѣње Срба, Хрватá и Словенáца.
to satisfy	zadovoljiti, da zadóvoljim	задовољити, да задовољим
mutual, common interest	zàjednički, -á, -ò ìnteres	заједнички, -á, -ò ìнтерес
Many of their common national interests were met by that [act].	Тме су задовољени многи њихови зàједнички национални ìnteresи.	Тме су задовољени многи њихови заједнички национални ìнтереси.
to admit, recognize, confess	príznaní, da príznam; príznanít	признати, да признам; признати
treaty, contract	ùgovor	уговор

(to be continued)

Yugoslavia was recognized by the Versailles Peace Treaty (June 28, 1919).	Jugoslávija je priznāta Versaljskim ũgovorom o mĩru (28. lĩpnja 1919.).	Југославија је признāта Версаљским уговором о мĩру (28. јун 1919.).
result	rezultāt, resultāta	резултāt, резултāта
aspiration, tendency	tēžnja G pl. tēžnji	тѣжна тѣжны
effort	nāpor	нāпор
generation	generācija	генерāција
or,	pokoljēnje	поколѣње
The union came [about] as the result of the aspirations and efforts of many generations.	Ujedinjēnje je došlo kao rezultāt tēžnji i nāpora mnogih pokoljēnja.	Уједињѣње је дошло као резултāt тѣжни и нāпора многих генерāција.
convergence, accumulation	sticāj / stjēcaj	стицāj
historical	histórijski, -ā, -ō	исторĩски, -ā, -ō
geographical	geografski, -ā, -ō	географски, -ā, -ō
circumstance	okōlnōst f	окōлност
favorable	pōvōljan, pōvōljna, -o	пōвōлан, пōвōлна, -o
The accumulation of historical and geographical influences was also favorable.	Sticāj histórijskih i geografskih okōlnōsti blo je takōder pōvōljan.	Стцāj исторĩских и географских окōлности био је такōђе пōвōлан.
present	sādašnji, -ā, -ō	сāдашњи, -ā, -ō
homeland	dōmovina	дōмовина
or,	pōstōjbina	пōстōјбина
century, lifetime	vĩjek pl. vijēkovi	вѣк вѣкови
century	stōljeće	стōлѣће

The Yugoslavs settled in [their] present homeland in the sixth and seventh centuries.	Naseljavanje Jugoslavēna u sadašnjoj pòstojbini bilo je u VI i VII stóljeću.	Насељавање Југословѐна у садашњој до̀мовини извршено је у VI и VII вѐку.
phase	fāza	фа̀за
From then until the union the Yugoslavs have gone through many phases of history.	Od tada do ujedinjenja Jugoslavēni su prolazili mnogim histórijskim fāzama.	Од та̀да до уједињења Југословѐни су пролазили кро̀з мно̀ге фа̀зе исто̀рије.
stormy	būran, būrna, -a	бу̀ран, бу̀рна, -о
past	prošlost f	про̀шлост
to draw nearer, to come nearer	približavati se, približavam se	приближа̀вати се, приближа̀вам се
to divide, to separate	udaljavati se, udaljavam se	удаља̀вати се, удаља̀вам се
In their stormy history they have [both] been drawn together and been [further] divided.	U svojoj būrnoj prošlosti oni su se približavali i udaljavali jedni od drugih.	У сво̀јој бу̀рној про̀шлости они су се приближа̀вали и удаља̀вали јѐдни од дру̀гих.
appearance, phenomenon	pojava	по̀јава
to appear	pojavljivati se, pojavljuje se	по̀јављивати се, по̀јављује се
use	upotreba	у̀потреба
ecclesiastical	crkveni, -ā, -ō / c'rkveni	цр̀квѐни, -ā, -ō / цр̀квени
book	knjiga	књига
slavic	slavenski, -ā, -ō	сло̀вѐнски, -ā, -ō
In the IX century appear and are used ('came to the appearance and use of') ecclesiastical books in a Slavic language.	U IX stóljeću, pojavljuje se upotreba c'rkvenih knjiga na slavenskom jéziku.	У IX вѐку до̀лази до по̀јаве и у̀потребе цр̀квених књига на сло̀венском јѐзику.

event	dògađāj	dògađāj
to contribute	doprínijeti, da doprínésēm	допринѐти, да допринѐсѐм
or,	pridónijeti, da pridonésēm	придонѐти, да придонѐсѐм
rapprochement	zblížāvānje	зближāvāње
or,	približāvānje	приближāvāње
Slav	Slávēn, G / Slavěna	Слòвѐн, Слòвѐна
That event contributed much to the rapprochement of the south Slavs.	Tāj je dògađāj mnogo pridónio približāvanju jūžnih Slavěna .	Tāj dògađāj je doprineo mного зближāvāњу јужних Слòвѐна .
so-called	takózvāni, -ā, -ō	такòзвāни, -ā, -ō
recension	recénzija	репѐнзија
revision	révīzija	рѐвīзија
redaction	redákciija	редáкција
edition	izdānje	издāње
Glagolitic (alphabet) / Glagolithic	glagóljica / glàgoljica	глагòлица / глаголица
Cyrillic (alphabet)	ćirilica / ćirilica	ћирилица / ћирилица
The Croats, as a matter of fact, largely used books in the so-called Croatian recension or redaction ([in] Glagolitic script), and the Serbs the Serbian ([in] Cyrillic script).	Hrvāti su, istina, upotrebljāvāli većinom knjige takózvane hrvātske revīzije ili izdānja (glàgoljica), a Srbi srpske (ćirilica).	Хрвāти су, истина, употреб- љāvāли већином кнѐге такòзване хрвāтскѐ репѐнзије или редакције (глагòлица), а Срби српскѐ (ћирилица).
to consider	smātrati, smātrām	смāтрати, смāтрāм
alphabet	abecěda	āзбука
essential, vital	bītan, bītna, -o	бѐтан, бѐтна, -o

But it is considered that aside from the alphabet there aren't any essential differences between these two recensions.

Ali se smàtrā, da
òsim abecédē | nēma
nēkih bitnih
rāzlikā | između tā
dvā izdānja.

Али се смàтрā, да сém
āзбукē | нēма нēких
битних рāзлика | између
тих двēју рецenzāјā.

struggle

bórba

бóрба

preservation

održānje

очувāње

characteristic,
identity

obílježje

обелēжје

These books greatly helped both Serbs and Croats in the struggle to preserve their national identity.

Tē su knjige mnōgo
pomōgle | Srbima i
Hrvatima | u bórbi za
održānje njihovog
nācionalnog obílježja.

Тē књиге су много помōгле |
и Србима и Хрвāтима | у
бóрби за очувāње | њиховог
нāционалног обелēжја.

bishop

biskup

бискуп

council, diet

sābor

сāбор

The struggle of Bishop Grgur Ninski for the glagolitic alphabet at the First Council of Split (925) is well known.

Pōznata je bórba
biskupa Grgura
Ninskōg | za
glāgoljicu | na
Prvom Splitskom
Sāboru (925).

Пōзната је бóрба бискупа
Гргура Нинског | за
глагōлику | на Првом
сплитском сāбору (925).

division

pōdjela

пōдела

to provoke, to
cause

izāzvati, da
izazóvēm

изāзвати, да
изазóвēm

abandonment

napúšťanje

напúштāње

The division of the Church caused the gradual disuse of the Slavic language in the Slovenian and Croatian churches.

Pōdjela cřkve |
izazvala je
pōstepeno napúšťanje
slāvenskog jézika | u
Slōvenskim i
Hrvatskim cřkvama.

Пōдела цřкве | изазвала је
пōстепено напúштāње
слōвенског језика | у
цřкви Слōвенаца и
Хрвāтā.

Roman Catholic

rimokātolik pl.
rimokātolici

римокатóлик,
римокатóлици

Orthodox	pravóslāvan, pravóslāvna, -o /pravoslāvan	правослāван, правослāвна, -o /правослāван
The Slovenes and Croats are Roman Catholics, and the Serbs Orthodox.	Slovēnci i Hrvāti su rimokátolici, a Sr̄bi pravóslāvn̄i.	Словēнци и Хрвāти су римокатóлици, а Ср̄би правослāвни.
different	rāzličit, -a, -o	рāзличит, -а, -о
faith, religion	vjēra	вєра
weakening	slābljēnje	слабљєње
Understandably (L-naturally) the different faiths weakened ('influenced to the weakening of') the ties among them.	Rāzličite vjēre, nāravno, djélovale su na slābljen̄je vézā između njih.	Рāзличите вєре утицале су разумљиво на слабљєње вєзā између њих.
Latin alphabet	latínica	латиница
Nevertheless, despite the different alphabets (Latin and Cyrillic), the language of the Serbs and Croats remained the same.	Ipak, i uspr̄kos rāzličite abecéde (latínica i ćirilica), jēzik Sr̄ba i Hrvāta ostao je isti.	Ипак, упр̄кос рāзличитих āзбукā (латиница и ћирѝлица) јєзик Ср̄ба и Хрвāтā остао је исти.
(to be continued)	(nāstavit će se)	(наставиће се)

NOTES

Note 34.1 /kad/

Note 34.1.1 /kad/ as Clause Introducer:

/kad/ plus present

Šta da kažem Tomi, kad dođe?

What shall I tell Tom when he comes?

Nemojte mi davati pare, oni će poslati račun kad kola budu gotova.

Don't give me any money; they'll send a bill when the car's ready.

Samo ne znam otkud to, kad je akumulator nov.

Only I don't know how that happened, as the battery is new.

The first two examples are with /kad/ plus perfective; the third has an imperfective verb after /kad/. In the first two /kad/ corresponds to 'when',

in the last to 'as' or 'since'.

/kad/ plus present plus passive participle

Kad je 1. decembra 1918. proglašeno ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca, time su zadovoljeni mnogi njihovi nacionalni interesi.	When the union of Serbs, Croats and Slovenes was proclaimed...
--	---

/kad/ plus past

Ali u poslednjem momentu, kad je trebalo da pođemo, moj sin se razboleo.	But at the last minute, when we should have gone, my son got sick.
Kad smo ušli u Moravsku dolinu, voz je išao duž same reke.	When we went into the Morava valley, the train went alongside the river itself.
I meni se tako jutros učinilo kad sam palio kola.	The same things happened to me this morning when I started the car.

/kad/ is 'when' in all the above sentences.

Another possibility, not so far illustrated in the Basic Sentences, is /kad/ plus the conditional. An example from the drills of this unit is:

Kad bih imao vremena, ja bih išao u bioskop.	If I had time, /Were I to have time, I would go to the movies.
---	---

/kad/ plus conditional states a condition 'were such-and-such the case'. The second clause also uses the conditional.

The uses of /kad/ in such constructions may be summarized, as was done with /ako/, as follows:

1. /kad/ plus present	'when, as, since'
2. /kad/ plus past	'when, as, since'
3. /kad/ plus future	'since'
4. /kad/ plus conditional	'if, were...'
5. /kad/ plus /bude/ plus /l/ participle	'when (more indefinite)'

As in the case of /ako/, the present of the verb /biti/ is included in 1 except as used in 2,5. However, it is also useful to distinguish the present plus the past passive participle (as above), since this combination (/je proglašeno/) may refer to different times, dependent on the situation.

/kad/ plus future refers to a specific situation, as with /ako/ (See GD 34.1.3).

While /kad/ plus conditional generally refers to a hypothetical situation, it may refer to an actual one, as in:

Kad bi video nešto lepo, on bi kupio. Were he to see something nice / When-
(ever) he saw something nice, he
would buy it.

/kad/ plus a negative generally, but not always, corresponds to 'since'.

Kad ne idete u Dalmaciju... Since you're not going to Dalmatia...

Whenever /kad/ corresponds to English 'since', it may be replaced by /pošto/. Compare the following basic sentence with /pošto/ and the affirmative:

Pošto je danas petak, muzej je otvoren do 19:00 časova.

The clause accompanying the /kad/ clause may be:

- a. present
- b. past
- c. future
- d. conditional
- e. imperative

The more frequent combinations are found in the Grammatical Drill.

All of the above examples are of /kad/ introducing the clause of a sentence which has several clauses. /kad/ may also introduce a clause which is the whole sentence. Examples from the Basic Sentences are:

Kad piju Toma i Jovan kafu?

Kad on dolazi kući?

Kad se zatvara muzej?

Here /kad/ is 'when?'

It should be noted that /kad/ may correspond to both an interrogative 'when?' ('When is he coming?') and a relative 'when' ('I don't know when he's coming').

Note 34.1.2 /kad/ Elsewhere

To se obično dešava zimi, retko kad leti.

/kad/ occurs adverbially 'at the time when, at the same time', often with adverbs such as /retko/ above. The group /retko kad/ corresponds to 'rarely'.

/kad/ also forms part of compounds such as /ikad/ 'at whatever time', /gdekad/ 'wherever', /katkad/ 'sometimes', etc.

Note 34.2 New Verbs

a	I smátrati	smátrām			to con- sider
V/C	P dopríněti /doprínijeti	da dopriněšēm	dòprineo -něla /doprinio, dòprinijela	dòprinět /-nijet] /dopriněsen -ěna	to con- tribute
i	I doprinósiti	doprinósīm		doprínóšen	
a/ě	P izazvati	da izazóvēm	izazvao -āla	izazvān / izazvāt	to pro- voke, cause
a	I izazívati	izazívām		izazívān	
i	P nāstaviti	da nāstavīm		nāstavljēn	to con- tinue, go on
a	I nāstavljati	nāstavljām			
i	P pojáviti se	da se pójavīm			to appear, emerge
a/Jě	I pojavljívati se	pojávljujēm se			
i	P približiti se	da se približīm			to draw nearer, come nearer
a	I približávati se	približāvām se			

V/C	P pridoněti /pridonijeti	da pridoněšm	pridoneo -něla /pridonio, pridonijela	pridonět [-nijet] /pridoněsen -ěna	to con- tribute
i	I pridonósiti	pridonosim		pridonošen	
a	P priznati	da priznām		priznāt	to admit,
a/Jē	I priznāvati	priznājēm		priznāvān	recognize, confess
i	P proglašiti	da próglašim		próglāšen	to pro-
a	I proglašāvati	proglašāvām		proglašāvān	claim
a/Jē	/proglašivati	/proglašujēm		/proglašivān	
i	P udāljitī	da údāljim		údāljen	to remove;
a	I udaljāvati	udaljāvām		udaljāvān	refl. to
a/Jē	/udaljivati	/udaljujēm		/udaljivān	divide, separate
i	P zadovoljiti	da zadovoljim		zadovoljen	to sat-
a	I zadovoljāvati	zadovoljāvām		zadovoljāvān	isfy

Grammatical Drill

GD 34.1 /kad/ Learning Drill

The same basic pattern is followed here as with /ako/ in GD 33.1.

/kad/ clause	Accompanying clause
1 /kad/ + present	a present
2 /kad/ + past	b past
3 /kad/ + future	c future
4 /kad/ + conditional	d conditional
5 /kad/ + /bude/ with participle	e imperative
.1 imperfective verb	n negative / neka + verb
.2 perfective verb	

GD 34.1.1 /kad/ + present

1.2 a Kad odete u Dalmaciju vi možete videti sve što vas interesuje.

When you go to Dalmatia, you can see everything you're interested in [seeing].

- 1.1n an Kad ne idete u Dalmaciju vi ne možete videti ono što vas interesuje. Since you aren't going to Dalmatia, you won't be able to see everything you're interested in.
- 1.1 a Kad (već) idete u Dalmaciju vi možete videti sve što vas interesuje. Since you are (already) going to Dalmatia, you can see everything you're interested in.
- 1.1 a Kad pada kiša mi idemo u crkvu kolima. When it's raining, we go to church by car.
- 1.1n an Kad ne pada kiša mi ne idemo u crkvu kolima. When it isn't raining, we don't go to church by car.
- 1.1n an Kad nedeljom nije lepo vreme mi ne pravimo izlet van grada. When it isn't nice weather on Sunday, we don't take a trip to the country.
- 1.2 c Kad bude lepo vreme mi ćemo doći kod vas. When the weather is nice, we'll come to see you.
- c 1.2n Ići ćemo u muzej kad ne bude lepo vreme. We'll go to the museum when the weather isn't nice.
- c 1.2 Posetiću vas kad dođem u Beograd. I'll visit you when I come to Belgrade.
- cn 1.2 Neću vas posetiti kad dođem u Beograd. I won't visit you when I come to Belgrade.
- 1.2 e Kad pročitate knjigu, dajte je Jovanu. When you have read the book, give it to John.
- 1.2n e Kad (/Pošto) ne čitate knjigu, dajte je Jovanu. Since you aren't reading the book, give it to John.
- 1.1 en Kad (/Pošto) već čitate knjigu, nemojte je davati još Jovanu. Since you're already reading the book, don't give it to John yet.
- GD 34.1.2 /kad/ + past
- b 2.1 Ja sam bio na železničkoj stanici kad je voz stigao. I was at the railroad station when the train arrived.
- 2.1n b Kad (/Pošto) voz nije stigao na vreme, ja sam otišao sa železničke stanice. Since the train didn't arrive on time, I left the railroad station.
- c 2.2 Pitaću kad je Jovan poslao knjigu. I'll ask when John sent the book.

- e 2.2 Kad (/Pošto) ste poslali pismo avionskom poštom, ono će stići na vreme. Since you have sent the letter air-mail, it'll arrive on time.
- cn 2.2n Kad (/Pošto) niste poslali pismo avionskom poštom, ono neće stići na vreme. Since you haven't sent the letter air-mail, it won't arrive on time.
- 2.1 e Kad (/Pošto) je već došao, neka ostane. Since he has already come, let him stay.

GD 34.1.3 /kad/ + future

- 3.2 a Kad (/Pošto) ćete se vratiti kući do 5, onda mogu da vas sačekam. Since you will return home by 5, (then) I can wait for you.
- 3.1 c Kad (/Pošto) ćete već ići u varoš kolima, onda ćemo ići zajedno. Since you're already going downtown by car, (then) we'll go together.
- 3.1 d Kad (/Pošto) ćete već ići kolima mogli biste povesti i nas. Since you're going by car anyway, you could give us a lift ('you could drive us with you').
- 3.1 e Kad (/Pošto) ćete već ići u varoš, kupite kilogram kafe i kutiju šećera u kockama. Since you're going downtown anyway, buy a kilogram of coffee and a box of cube sugar.

GD 34.1.4 /kad/ + conditional

- 4.1 d Kad bih imao vremena, ja bih išao u bioskop. Were I to have (/If I had) time, I would go to the movies.
- 4.1 d Kad bih imao auto, ja bih putovao autom. If I had a car, I'd travel by car.
- 4.1 d Kad bi(smo) putovali avionom, mi bi(smo) brže stigli. Were we to go (/If we travelled) by plane, we would arrive faster.
- 4.1 d Kad bi video nešto lepo, on bi odmah kupio. When he would see something nice, he'd buy it right away.

GD 34.1.5 /kad/ + /bude/ with past participle

- 5.1 a Kad budete došli u Beograd, moramo se naći. When you (have) come to Belgrade, we must get together.

- 5.1 c Kad budem došao u Beograd, When I come to Belgrade, I'll stay
 odseću u hotelu Metropol. at the hotel Metropol.
- e 5.2 Javite nam kad budete našli Let us know when you've found an
 stan. apartment.

GD 34.2 /kad/ Model Drill

GD 34.2.1 Present Tense Model Drill with negative transform

Each of the following sentences is given in both affirmative and negative. These should first be drilled, then the students are to make the negative transform when given the affirmative.

Note that the affirmative sentences have /kad/ 'when' plus perfective, the negative sentences have /kad/ 'since' plus imperfective. /pošto/ may be used instead of /kad/ 'since'.

Kad odete ove godine u Jugoslaviju možete videti Dubrovnik.	Kad ove godine ne idete u Jugoslaviju ne možete videti Dubrovnik.
Kad pročitate tu knjigu, dajte je Jovanu.	Kad ne čitate tu knjigu, dajte je Jovanu.
Kad vratite knjigu, dobićete drugu.	Kad ne vraćate knjigu, nećete dobiti drugu.
Kad sazidate školu, vi ćete povećati pismenost u vašem selu.	Kad ne zidate školu, vi nećete povećati pismenost u vašem selu.
Kad kupite kafu za vas, kupite i za nas.	Kad ne kupujete kafu za vas, nemojte kupovati ni za nas.
Kad devojka okupa decu, onda ćemo večerati.	Kad devojka ne kupa decu, onda ćemo odmah večerati.
Kad napišete pismo, onda dođite kod nas.	Kad ne pišete pismo, onda dođite odmah kod nas.
Kad svršite posla, onda možemo ići u bioskop.	Kad nemate nikakva posla, onda možemo ići odmah u bioskop.
Kad autobus stane negde usput možemo popiti nešto. Ja sam žedan.	Kad autobus ne staje nigde do Sarajeva, onda ne možemo piti ništa dok ne stignemo u Sarajevo.
Kad očistite cipele, mi ćemo biti gotovi i možemo poći.	Kad ne čistite cipele, mi smo gotovi i možemo odmah poći.

Kad pomognete Jovanu, vi se vratite kući.

Kad kola budu gotova, vi mi javite.

Kad ne pomažete Jovanu, vi se vratite odmah kući.

Kad kola nisu gotova, onda u redu.

GD 34.2.2 Present - Past Model Drill with question transform

1) Each of the following sentences is to be put into the past tense, as shown in the first example. The past transforms are to be covered during this drill.

2) Each sentence and its past transform is to be made into a question, as shown by the first example. One student is to make a question, the next to a answer it and form the next question.

1) Kad kiša prestane da pada, ići ćemo na Kalemegdan.

Kad je kiša prestala da pada, otišli smo na Kalemegdan.

2) Hoćemo li ići na Kalemegdan kad kiša prestane da pada?

Da li ste išli na Kalemegdan kad je kiša prestala da pada?

Kad svršim školu, ići ću kući da se odmorim.

Kad sam svršio školu otišao sam kući da se odmorim.

Kad se vreme razvedri, putovaćemo dalje.

Kad se vreme razvedrilo, otputovali smo dalje.

Kad doručkujem, idem u kancelariju.

Kad sam doručkovao, otišao sam u kancelariju.

Kad dođem iz kancelarije, ja odmah večeram.

Kad sam došao iz kancelarije, ja sam odmah večerao.

Kad se presvućemo, idemo odmah u pozorište.

Kad smo se presvukli, otišli smo odmah u pozorište.

Kad očistim cipele, mi ćemo odmah poći u pozorište.

Kad sam očistio cipele, mi smo odmah pošli u pozorište.

Kad se podšišam, doći ću pravo kući.

Kad sam se podšišao, došao sam pravo kući.

Kad se podigne škola, smanjiće se broj nepismenih u selu.

Kad se podigla škola, smanjio se broj nepismenih u selu.

Kad pročitamo knjigu, mi ćemo je odmah vratiti.

Kad smo pročitali knjigu, mi smo je odmah vratili.

Kad pomognem Jovanu, vratiću se
pravo kući.

Kad devojka kupi voće na pijaci,
ona će ga doneti kući.

Moja žena će doći kad odvede dete
u školu.

Kad oteram kola u garažu, onda idem
pravo u kancelariju.

Kad pustim Jovana unutra, zatvoriću
vrata.

Kad pokažemo vašem prijatelju muzej,
vratićemo se pravo kući.

Kad svršim posla, odvešću našeg
prijatelja na Avalu.

Kad kupim benzin, odvešću decu kući.

Kad posluži gospođu Smit, devojka će
doneti kafu gospodinu Smitu.

Kad naučimo srpskohrvatski, mi ćemo
ići u Jugoslaviju.

Izvestiću odmah Jovana kad devojka
uredi njegovu sobu.

Mi ćemo odmah ući u voz kad nosač
unese naše kufere.

Javićemo im odmah, kad zauzmemo
sobu za njih.

Kad šofer zaustavi kola, deca će
sići.

Kad kola stanu, deca će sići.

Moj otac se ljuti kad zadocnim.

Kad sam pomogao Jovanu, vratio sam se
pravo kući.

Kad je devojka kupila voće na pijaci,
ona ga je donela kući.

Moja žena je došla kući kad je odvela
dete u školu.

Kad sam oterao kola u garažu, onda sam
otišao pravo u kancelariju.

Kad sam pustio Jovana unutra, zatvorio
sam vrata.

Kad smo pokazali vašem prijatelju muzej,
vratili smo se pravo kući.

Kad sam svršio posla, odvezao sam našeg
prijatelja na Avalu.

Kad sam kupio benzin, odvezao sam decu
kući.

Kad je poslužila gospođu Smit, devojka
je donela kafu gospodinu Smitu.

Kad smo naučili srpskohrvatski, mi smo
otišli u Jugoslaviju.

Izvestio sam odmah Jovana kad je
devojka uredila njegovu sobu.

Mi smo odmah ušli u voz kad je nosač
uneo naše kufere.

Javili smo im odmah kad smo zauzeli
sobu za njih.

Kad je šofer zaustavio kola, deca su
sišla.

Kad su kola stala, deca su sišla.

Moj otac se naljutio kad sam zadocnio.

GD 34.2.3 /kad/ - /ako/ Model Drill with questions and /budem/ transform

1) /kad/ in each of the following sentences is to be replaced by /ako/.

2) Each of the sentences is to be made into a question, as shown in the model.

3) The perfective present of the /kad/ and /ako/ clauses is to be replaced by /budem/ plus /l/ participle, as shown in the model.

- 1) Kad svršim posla, ići ću u bioskop. Ako svršim posla, ići ću u bioskop.
 2) Hoćete li ići u bioskop kad svršite Da li ćete ići u bioskop ako svršite
 posla? posla?
 3) Kad budem svršio posla, ići ću u Ako budem svršio posla, ići ću u
 bioskop. bioskop.

Kad odem u Jugoslaviju, ići ću da vidim Dalmaciju i ostrva. ¹	Ako odem u Jugoslaviju, ići ću da vidim Dalmaciju i ostrva.
Kad dođem u Beograd, doći ću kod vas.	Ako dođem u Beograd, doći ću kod vas.
Kad nađem stan, izvestiću vas.	Ako nađem stan, izvestiću vas.
Kad se vreme razvedri, mi ćemo otputovati dalje.	Ako se vreme razvedri, mi ćemo otputovati dalje.
Kad se sazidaju škole, smanjiće se broj nepismenih.	Ako se sazidaju škole, smanjiće se broj nepismenih.
Kad se naprave dobri putevi, poboljšaće se turizam.	Ako se naprave dobri putevi, poboljšaće se turizam.
Kad se uredi saobraćaj, biće lakše putovati.	Ako se uredi saobraćaj, biće lakše putovati.
Kad se podignu i urede hoteli i restorani povećaće se dolazak turista.	Ako se podignu i urede hoteli i restorani povećaće se dolazak turista.
Poći ćemo na put kad prestane da pada sneg.	Poći ćemo na put ako prestane da pada sneg.
Kad se proizvodi dovoljno hrane uslovi za život su obično dobri.	Ako se proizvodi dovoljno hrane uslovi za život su obično dobri.
Kad je industrija dobro razvijena, onda ima dovoljno robe.	Ako je industrija dobro razvijena, onda ima dovoljno robe.
Kad ima dovoljno kiše onda povrće i voće dobro rastu.	Ako ima dovoljno kiše, onda povrće i voće dobro rastu.
Kad su stambene prilike dobre, onda ima dovoljno dobrih i udobnih stanova.	Ako su stambene prilike dobre, onda ima dovoljno dobrih i udobnih stanova.
Kad se uvede osmogodišnja škola u celoj zemlji, povećaće se broj pismenih.	Ako se uvede osmogodišnja škola u celoj zemlji, povećaće se broj pismenih.

¹ /òstrvo/ - 'island'

Kad potrošim sav novac, onda ću ići
kući.

Ako potrošim sav novac, onda ću ići
kući.

GD 34.3 Questions and Answers

Question and Answer Drill on the Basic Sentences. Answer the following questions on the basis of the information given in the Basic Sentences.

Kako je i kad priznata Jugoslavija?

Kad je proglašeno ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca?

Kako je došlo do ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca?

Da li su stvaranjem zajedničke države zadovoljeni zajednički nacionalni
interesi Srba, Hrvata i Slovenaca?

Kad je izvršeno naseljavanje Jugoslovena u sadašnjoj domovini?

Šta je doprinelo zbližavanju južnih Slovena u najranije doba?

Šta je uticalo na udaljavanje južnih Slovena jednih od drugih?

Da li su Srbi i Hrvati upotrebljavali crkvene knjige iste recenzije?

Kojom azbukom su pisane crkvene knjige srpske recenzije, a kojom hrvatske?

Da li su crkvene knjige na slovenskom jeziku pomogle Srbima i Hrvatima u
borbi za očuvanje nacionalnog obeležja?

Koji jugoslovenski narodi još upotrebljavaju stare crkvene knjige?

Koji jugoslovenski narodi ne upotrebljavaju više stare crkvene knjige na
slovenskom jeziku?

Koji su jugoslovenski narodi rimokatolici, a koji pravoslavni?

Šta je doprinelo slabljenju veza između Jugoslovena još u ranom periodu
njihove istorije?

Koji Jugosloveni govore istim jezikom?

GD 34.4 Conversations - Razgovori

GD 34.4.1

A

B

Kad su napisane prve crkvene knjige na slavonskom jeziku? Napisane su u IX stoljeću.

Ko ih je napisao?

Napisali su ih braća Ćirilo (Konstantin)
i Metodije.

Da li su oni bili Slaveni?

Oni su bili rođeni i odrasli u Solunu
(južna Makedonija), i poznavali su
dobro jezik, kojim su govorili Slaveni
toga kraja. Vjeruje se da su bili Grci.

A

To znači da su oni napisali knjige na tom jeziku.

Kako se zove taj jezik?

Koju su abecedu upotrebljavali Ćirilo i Metodije.

Da li su oni napisali tu abecedu?

Zar Ćirilo nije napisao ćirilicu?

Da li su Slovenci upotrebljavali crkvene knjige na slavenskom jeziku?

Kad su Hrvati prestali da upotrebljavaju crkvene knjige pisane glagoljicom?

U kom djelu Hrvatske su se najviše upotrebljavale te knjige?

Da li se i gdje upotrebljava govorni srpskohrvatski jezik u crkvi?

Koja crkva upotrebljava još staroslavenski jezik?

Кад су написане прве црквене књиге на словенском језику?

Ко их је написао?

Да ли су они били Словени?

Значи да су они написали књиге на том језику.

Како се зове тај језик?

Коју азбуку су употребљавали Ђирило и Методије?

B

Tako je.

Taj jezik se zove staroslavenski.

Oni su upotrebljavali glagoljicu.

Smatra se da je tu abecedu napisao (/sastavio) mladi brat Konstantin-Ćirilo.

Ne, ćirilica je samo dobila ime po njemu. Ali, uopće se ne zna ko je napisao ćirilicu.

Jesu, ali ne toliko dugo kao Hrvati.

U početku XIX stoljeća počelo je naglo¹ nestajati glagoljice.

U Istri i Dalmaciji.

Da, u nekim rimokatoličkim crkvama u Dalmaciji.

Sve pravoslavne crkve slavenskih naroda upotrebljavaju još uvijek taj jezik.

Написане су у IX веку.

Написали су их браћа Ђирило (Константин) и Методије.

Они су били рођени и одрасли у Солуну (Јужна Македонија) и познавали су добро језик, којим су говорили Словени тога краја. Али, сматра се да су били Грци.

Тако је.

Тај језик се зове старословенски.

Они су употребљавали глаголицу.

¹/nàglo/ - 'abruptly, suddenly'

Да ли су они написали ту азбуку?

Сматра се да је ту азбуку написао (/саставио) млађи брат Константин - Ђирило.

Зар Ђирило није написао ћирилицу?

Не, ћирилица је само добила име по њему. Али, уопште се не зна ко је написао ћирилицу.

Да ли су Словенци употребљавали књиге на словенском језику?

Јесу, али не тако дуго као Хрвати.

Кад су Хрвати престали да употребљавају књиге на словенском језику?

У почетку XIX века почело је нагло¹ нестајати глагољице.

У ком делу Хрватске су се највише употребљавале те књиге?

У Истри и Далмацији.

Да ли се и где употребљава говорни српскохрватски језик у цркви?

Да, у неким римокатоличким црквама у Далмацији.

Која црква употребљава још старословенски језик?

Све православне цркве словенских народа употребљавају још увек тај језик.

GD 34.4.2

A

B

Vi kažete da je podjela crkve djelovala na slabljenje veza između Srba, Hrvata i Slovenaca, zar ne?

Da, tako je. Kao što znate vjera je jak činilac u životu naroda.

To je razumljivo. Ali me zanima da li je slabljenje veza počelo čim je izvršena podjela crkve?

Mislite u XI stoljeću?

Da.

Ne bih rekao. Hrvati su još vremena poslije toga upotrebljavali knjige na slavenskom jeziku.

Kako je rimokatolička crkva dozvoljavala upotrebu slavenskih knjiga tako dugo?

Sve do 925 (Prvi splitski sabor) 'Metodijevo učenje' je trpljeno u Hrvatskoj. Od tada je katolička crkva počela zabranjivati upotrebu slavenskih knjiga u Hrvatskoj.

Pa kako su se knjige mogle upotrebljavati tako dugo?

Prvo su se upotrebljavale usprkos zabrane,¹ a poslije je upotreba dozvoljena.

Da li su se crkvene knjige na slavenskom jeziku upotrebljavale u Bosni i Hercegovini?

Jesu.

Da li su se tamo knjige upotrebljavale pisane glagoljicom?

Jesu. U zapadnoj Bosni pod uticajem Dalmacije upotrebljavale su se neko vrijeme knjige pisane glagoljicom.

A ćirilicom?

Највише су се употребљавале књиге писане ћирилицом.

¹/zàbrana/ - 'ban, prohibition'

A

Da li su samo pravoslavni
upotrebljavali ćirilicu?

Koja abeceda se sada upotrebljava u
Bosni i Hercegovini?

Ви кажете да је подела цркве утицала
на слабљење веза између Срба, Хрва
та и Словенаца, је л'те?

То је разумљиво. Али ме интересује
да ли је слабљење веза почело чим
је извршена подела цркве.

Да.

Како је римокатоличка црква дозвоља-
вала употребу словенских књига тако
дуго?

Па како су се књиге могле употребљава-
ти тако дуго?

Да ли су се црквене књиге на словен-
ском језику употребљавале у Босни и
Херцеговини?

А ћирилицом?

Да ли су само православни употребља-
вали ћирилицу?

Која азбука се употребљава у
Босни и Херцеговини?

B

Ne, sve do pred kraj XVIII stoljeća i
pravoslavni, katolici i muslimani
pisali su većinom ćirilicom. Od tada
katolici počinju sve više upotrebljavati
latinicu.

Upotrebljavaju se obe abecede. Od
zauzimanja Bosne i Hercegovine od strane
Austro-Ugarske (Berlinski kongres,
1878) sve se više upotrebljava latinica.

Да, тако је. Као што знате вера је јак
чиниолап у животу народа.

Мислите у XI веку?

Не бих рекао. Хрвати су још дуго времена
после тога употребљавали књиге на
словенском језику.

Све до 925 године (Први сплитски сабор)
"Методијево учење" је трпљено у
Хрватској. Од тада је католичка црква
почела забрањивати употребу словенских
књига у Хрватској.

Прво су се употребљавале упркос забране,¹
а после је употреба дозвољена.

Јесу. У западној Босни под утицајем из
Далмације употребљавале су се извесно
време књиге писане глагољицом.

Највише су се употребљавале књиге писане
ћирилицом.

Не, све до пред крај XVIII века и право-
славни и католици и муслимани писали
су већином ћирилицом. Од тада католици
почињу све више да употребљавају
латиницу.

Употребљавају се обе азбуке. Од заузима-
ња Босне и Херцеговине од стране
Аустро-Угарске (Берлински конгрес, 1878)
све више се употребљава латиница.

GD 34.5 Homework - Domaći zadatak

GD 34.5.1 Use the appropriate present form of the verb given to complete each of the following sentences.

Kad.....kola u garažu, dodite ovamo.	/odvesti/ - /voziti/
Kad.....pismo Jovanu, pozdravite ga.	/dati/ - /davati/
Javite mi kad se.....moje stvari.	/doneti/ - /donositi/
Kad voz.....ja ću sići da pijem vode.	/stati/ - /stajati/
Ja dobijem dobru sobu kad.....u hotelu Metropol.	/odsesti/ - /odsedati/
Kad.....vesti o njima, javiću vam.	/dobiti/ - /dobijati/
Mi se najbolje odmorimo kad.....kod kuće.	/ostati/ - /ostajati/
On će se javiti kad.....u Beograd.	/stići/ - /stizati/
Ja ću vam pokazati muzej kad.....	/želite/ - /budete želeli/
Doći ćemo kod vas kad.....vremena.	/imamo/ - /budemo imali/

GD 34.5.2 Use the appropriate form (present or 1 participle) of verb given to complete each of the following sentences.

Kad vam se ne.....ova soba, zašto niste kazali.	/dopasti se/ - /dopadati se/
Kad još ne.....u voz, ajdemo u restoran na kafu.	/pustiti/ - /puštati/
Majka se ljuti kad deca ne.....	/čuti/ - /slušati/
Zašto ste se zadržali tako dugo kad voz nije.....?	/zadocniti/ - /zadocnjavati/
Zašto ste vratili knjigu kad je niste?	/pročitati/ - /čitati/
Kad ne.....ništa zašto ne bi išli na izlet?	/raditi/ - /uraditi/

UNIT 35

Basic Sentences - Osnovne rečenice

A Trip to Skopje-IIPut u Skoplje-IIПут у Скопје-II

A

you said

vi rekoste

ви рекосте

You said that you went to
Skopje by train.Rekli ste da ste išli
vlakom u Skoplje.Реки рекосте да сте ишли
вџом у Скопје.

wonder, miracle

čudo pl čuda
G čudā / čudesa
G čudesaчудо
чуда чуда /
чудеса чудесаstrange, queer
to completečudan, čudna -o
dovršiti, da
dovršimчудан, чудна, -o
довршити, да
довршимIt's a wonder you didn't
go by car, since the
autoput is finished.Čudno što niste otišli
autom kad je autoput
dovršen.Чудо нисте ишли колима
кад је аутопут довршен.

B

If my car had been in good
condition, I'd certainly
have gone by car.Da je auto bio
ispravan, vjerovatno
bih njime išao.Да су ми кола била
исправна, вероватно
бих ишао колима.

A

What happened to your car?

Što se desilo s vašim
autom?Шта се десило с вашим
колима?to keep, guard, take
care of

čuvati, čuvam

чувати, чувам

You're certainly careful
with your car and keep it
in good condition.Vi bar dobro čuvate i
održavate vaš
automobil.Ви бар добро чувате
и одржавате кола.

B

to be missing, to be
wrong

fali, fali

фалити, фали

to lack

nedostajati,
nedostajemнедостајати,
недостајем

to move, start	krénuti, da krèněm	крѣнути, да крѣněм
Nevertheless, I nearly (it lacked but little that I) went out on the road with bad brakes.	Ipak, málo je nedóstajalo, da ódem na pút s pòkvarenim kòčnicama.	Ипак, ма́ло је фа́лило, да крѣ̀нем на пúт са неисправним кòчницама.
I was fooled by the fact that (/because) I had the brakes fixed last month.	Prévario sam se jèr sam prošlog mjésēca popravljaò kòčnice.	Прéварило ме је што́ сам про̀шлог мѣсѣца òпављаò кòчнице.
A		
to perform, finish circular, round	óaviti, da óavim krúžan, krúžna, -o; krúžni, -a, -o	обавити, да óавим крúжан, крúжна, -о; крúжни, -а, -о
It seems to me that you've just finished making a trip around Yugoslavia.	Vì ste, činì mi se, skòro óavili krúžni pút po Jugosláviji.	Вì сте, чинì ми се, скòро правили крúжни пúт по Југослáвији.
B		
Lovćen (a mountain in Montenegro) hairpin curve	Lòvcen serpentína	Лòвћен серпентíна
Yes, we went through Bosnia and Hercegovina, Dalmatia and Montenegro, including the famous Lovćen hairpin curves.	Dà, prošli smo kròz Bòsnu i Hércegovinu, Dálmāciju i Cřnu Góru, uključivši čúvene lòvcenske serpentíne.	Да, прòшли смо крòз Бòсну и Хérцеговину, Дáлмāцију и Цřну Гóру, укљу́чујући чúвене лòвћенске серпентíне.
A		
to wear out, be exhausted	istróšiti se, da se ístrošim	истрòшити се, да се íстрошìм
to yield, give out	popústiti, da pòpustim	попúстити, да пòпустим

terrain	térēn, -ēna	térēn, -ēna
Then it's no wonder that the brakes wore and quickly gave out, as that country is very rough ('the terrain there is very difficult').	Ónda nīje čudo što su se kóčnice bǎzo istróšile i popústile, jēr je tamo térēn vrlo téžak.	Ónda nīje čudo što su se kóčnice brzo ispróšile i popústile, jēr je tamo térēn vrlo téžak.
	B	
stupid, foolish	glŭp, glŭpa, -o	глŭп, глŭпа, -о
careless	nepážljiv, -a, -o	непажљив, -а, -о
Yes, and it was foolish of me not to have examined the brakes when I got back.	Dà, i bilo je nepážljivo što nīsam pòslije pòvratka prègledao kóčnice.	Dà, i bilo je glŭpo što nīsam po pòvratku prègledao kóčnice.
to dare	smjèti, smjēm	смѐти, смѐм
to let pass, omit	propústiti, da pròpustim	пропúстити, да прòпустим
I shouldn't have let it go.	Nīsam tó smlo propústiti.	Nīsam tó smeo propústiti.
	A	
to make a mistake, be mistaken	pogriješiti, da pógriješim	погрѐшити, да погрѐшим
Yes, you were certainly wrong there.	Dà, tó ste záista pogriješili.	Dà, tó ste záista погрѐшили.
	B	
to doubt	sŭmnjati, sŭmnjām	сŭмњати, сŭмњām
flood	pòplava	пòплава
But even if I had gone on the trip by car, I doubt if I would have gotten through because of the flood.	Àli, da sam áutom ótišao na pùt, sŭmnjam da bih pròšao zbog pòplavē.	Àли, и да сам пòшао на пùт кòлима, сŭмнām да бих прòшао због пòплавē.

A		
to flood	róplaviti, da róplavim	пóплавити, да пóплавим
to damage	óštetiti, da óštetim	óштетити, да óштетим
What, did the Morava flood and damage the autoput?	Štò, zar je Mòrava róplavila i óštetila autopùt?!	Штá, зар је Мòрава пóплавила и óштетила аутопут?!
B		
army	vòjska	вòјска
shield	štít & štíta pl štítovi	штít, штíta штíтови
to protect	štítiti, štítim	штítити, штítим
track	prúga	пруга
to break, cut, interrupt	prékinuti, da prékinēm	прéкинути, да прéкинēm
Yes, and if the army hadn't protected the track, it would have been cut, too.	Dà, i da vòjska ni je štítila prúgu, bila bi prékinūta.	Дà, и да вòјска ни је штítила пругу и она би била прéкинута.
A		
conception, idea, notion	pòjam, pòjma pl pòjmovi	пòјам, пòјма пòјмови
I had no idea that the flood was so great.	Nisam pòjma imao da je pòplava bila tako vélika.	Нисам имао пòјма да је пòплава била тако вéлика.

NOTES

Note 35.1 /da/

Note 35.1.1 Uses of /da/ in This Unit

Vi rekoste da ste išli vozom u Skoplje.

Da su mi kola bila ispravna, verovatno bih išao kolima.

Ipak, malo je falilo, da krenem na put sa neispravnim kočnicama.

Ali, i da sam pošao na put kolima, sumnjam da bih prošao zbog poplave.

Da, i da vojska nije štitila prugu i ona bi bila prekinuta.
Nisam imao pojma da je poplava bila tako velika.

These examples illustrate several different uses of /da/, in each case followed by a verb. All of these fall into one of two general categories:

- 1) /da/ introducing a clause which follows another verb, as
..rekoste da ste išli..	..you said that you went..
..malo je falilo da krenem..	..it lacked [but] little that I started out..
Nisam imao pajma da je bila..	I didn't have any idea that it was..
- 2) /da/ introducing a clause which proposes a might-have-been situation:
Da su mi kola bila ispravna..	Had my car been fixed..
..i da sam pošao..	..even had I gone..
..i da vojska nije štitila..	..had the army not protected..

These two are very frequent uses of /da/. The following general survey of /da/ as it has occurred in the units so far includes these uses among others.

Note 35.1.2. /da/: General Survey

1. /da/ introducing an independent clause

Independent sentences introduced by /da/ usually express some wish, command or obligation (compare the uses below of /da/ after verbs).

Da živimo mirno i bez brige.	May we live peacefully and without worry.
Da svi budu spremni za put u šest.	Everyone is to be ready to travel at six.
Da ne zakasniš za čas.	Don't (just see to it that you aren't) late for class!

Questions (with question intonation) may be so introduced:

Da dođemo ranije?	Should we come earlier?
-------------------	-------------------------

A negative /da/ sentence used as a question usually expresses surprise and often annoyance or apprehension:

Da nije već otišao?	He hasn't left already, has he?
Da nije slučajno u restoranu?	He's not by any chance in the restaurant, is he?

The /da/ may follow an interrogative pronoun which is the object of the verb:

Šta da kažem Tomi, kad dođe?	What am I to tell Tome when he comes?
------------------------------	---------------------------------------

This section has been modified in the basis of a survey of /da/ furnished by Charles E. Bidwell. While this is the most direct of his contributions, it is not the only part of the book to show his influence. His help, direct and indirect, is gratefully acknowledged.

It may also follow an adverbial:

Bolje da zapišem datum radi svake sigurnosti.

The question particle /li/ often occurs with a /da/ clause, which may be independent or dependent (see below).

Da li je zadovoljan? Da li putujete mnogo? Da li ima danas pošte?

2. /da/ in dependent clauses.

The basic function of the /da/ construction is to make dependent clauses (or sentences) out of independent sentences. These dependent clauses function most frequently as objects within the larger sentence. Compare:

čuti	Čuo sam da hoteli tada nisu bili dobri.
dozvoliti	Dozvolite da vas upoznam.
hteti	Hoćete li da idete s nama, ako ste slobodni?
imati	Inače imam da odgovorim na nekoliko pisama.
javiti	Ako budemo sviše umorni, javićemo vam telefonom da nas uzalud ne čekate.
misliti	Mislim da nije u restoranu, već u kafani.
moći	Da li znate ko može da ga donese? Možete li da mi promenite pet dolara u dinare? Compare: Ne mogu to. Šta ti možeš? (Compare the use of the infinitive after /moći/ in: Ako imate vremena, možete ga sačekati.)
morati	Ne, vi morate da promenite dolare zvaničnim putem. Compare: To ne moraš
nadati se	Nadam se da se nisu naljutili. Compare: nisam se tome nadao.
nameravati	Pravo da vam kažem, umoran sam i nameravam da ostanem kod kuće. Compare: Šta nameravaš?
pokazivati	Podaci popisa dalje pokazuju da su žene još uvek u većini, mada neznatnoj.
reći	Prema onome što sam video, ne bih rekao da je vaša zemlja siromašna.
sprečiti	Oni su znali da vas je nešto neočekivano sprečilo da dođete.
umeti	Moj muž ume ponešto i sam da spremi, ali ne mnogo.
uzeti	Danas imam slobodnog vremena, pa uzeh da vam odgovorim na pitanje o školama u Jugoslaviji.
videti	Videćete da su radnje dobro snabdevene.
voleti	Mada ne volim da pišem, moram ovog vikenda da napišem nekoliko pisama.

zaboraviti	Nemojte zaboraviti da dođete u drugu subotu kod nas.
znati	Oni su znali da vas je nešto neočekivano sprečilo da dođete.
Želeti	Ne bih želeo da ga opet odlažem.

In many cases the /da/ clause may be replaced by the infinitive:

Želim piti čaj.

The above examples illustrate how a /da/ clause may replace a noun object. This object may be accusative or genitive (as after /nadam se/ above). Another example of the latter is with /bojati se/:

bojati se Bojim se da ne zadocnimo.
Compare: Bojim se toga.

The /da/ clause may be regarded in these examples as functioning like a noun.

The /da/ clause may also function as the subject of the verb, here also replacing a noun:

Da je već otišao jako me nervira. The fact that he has already
left greatly annoys me.

/da/ after /treba/ may be so classified:

Ne treba ništa da brinete.
Treba da svršimo večeras jedan hitan posao.
Prvo treba da odem u ambasadu, da se javim na dužnost.

The /da/ clause also functions as a noun in equational sentences:

Cilj stručnih škola jeste da stvore stručno osoblje potrebno privredi.
Milo mi je gospođo da se upoznamo.
Izvinite, ali dugo mi je da čekam.

/da/ clauses often replace adverbs rather than nouns. Examples are:

tako	Malo pre sam se podšišao u berbernici, tako da se moram okupati ili bar tuširati.
izvestiti	U onoj zabuni moja žena je zaboravila da ih izvesti da ne možemo doći.
koristiti	Koristim ovu priliku da vam napišem nekoliko reči o kulturnom životu ovde.
oterati	Da li ste oterali kola u garažu da se operu i podmažu?
pomoći	Ako treba i vi im pomozite da kola budu što pre gotova.
požuriti se	Zato smo se požurili da ne bi zadocnili.
trošiti se	Velika sredstva se troše da se ovaj nedostatak otkloni i da potrošači ne gube zbog toga vreme.
uplašiti se	Ali, bili smo se uplašili, da nije nešto opasno, jer je iznenada dobio visoku temperaturu.
zaustaviti	Molim vas, zaustavite kola tu pred robnom kućom, da mi sidemo.

Clauses in /da li/ function as do other /da/ clauses. Compare as object:

Ne znam da li je došao.

3. /da/ clause introducing a condition which might have been (see above.)

The examples from the Basic Sentences illustrate /da/ plus past:

/da su mi kola bila ispravna/, /i da sam pošao/, /i da vojska nije štitila/.

The frequent combinations are:

/da/ plus perfective present	(if _____, then _____)
/da/ plus imperfective present	Examples of all these are in the
/da/ plus past	drills.

The combination /da/ plus imperfective present has the same meaning as /kad/ plus conditional. The following two sentences from the drills (GD 35.2.1) mean the same:

Da imam novaca, kupio bih odelo.

Kad bih imao novaca, kupio bih odelo.

The clause accompanying the /da/ clause is nearly always in the conditional. This is in contrast to the other words (/ako/, /kad/) used in conditional sentences. In addition to the conditional, /mogao (sam, etc)/ may also be used:

Da ima tople vode, mogao sam se obrijati i umiti.

4. /da/ in compounds.

The compound /mada/ has occurred, introducing both single words and clauses:

Podaci popisa dalje pokazuju da su žene još uvek u većini, mada neznatnoj.

Putovao sam vrlo dobro i udobno, mada je voz bio prilično pretrpan.

Mada ne volim da pišem, moram ovog vikenda da napišem nekoliko pisama.

Zato su novije kuće, zidane bilo pre ili posle rata, udobnije od starih,
mada imaju manje sobe.

Note 35.2 Conditional Sentences - Summary Statement

It has been seen that the clause introducers /ako/, /kad/ and /da/ have several English equivalents each. 'If' is an English equivalent which they all have in common, but the conditional sentences in which they are found reflect some fundamentally different concepts.

The following summary gives an overall picture of /ako/, /kad/ and /da/ in commonly used conditional sentences:

Real ConditionsDefinite /ako/ plus /present/past/future

Ako imate vremena, možete ga sačekati.

If you have time, you can wait for him.

Indefinite /ako/ plus /bud-/ + /l/ part

Ako voz bude stigao na vreme, mi nećemo zadocniti za sastanak.

If the train should arrive on time we won't be late for the meeting.

/kad/ plus conditional

Kad bi video nešto lepo, on bi kupio.

Should he see something nice, he would buy it.

/da/ + Perfective Present

Da voz stigne na vreme, bilo bi dobro.

It would be fine if the train arrives on time.

Contrary to fact (unreal) Conditions

/kad/ plus Conditional (reference to present time)

Kad bi voz stigao na vreme, mi ne bi zadocnili za sastanak.

If the train were arriving on time, we wouldn't be late for the meeting.

or,

Were the train arriving.....

Da voz stiže na vreme, mi ne bi zadocnili za sastanak.

If the train were arriving on time, we wouldn't be late for the meeting.

/da/ plus Past (reference to past time)

Da je voz stigao na vreme, mi ne bi
zakasnili za sastanak.

If the train had arrived on
time, we wouldn't have been
late for the meeting.

The contrary-to-fact condition with reference to the past can only be expressed
by /da/ plus past.

Note 35.3 New Verbs

i	I	fàliti	fàli		to be miss- ing, to be wrong
V	I	smèti /smjèti	smèm /smijèm	smèo, smèla /smlo, smjèla	to dare
a	I	čúvati	čúvām	čúvān	to keep, hold guard
a	P	očúvati	da očúvām	očúvān	to preserve
a	P	sačúvati	da sačúvām	sačúvān	
i	P	dovršiti	da dovršim	dovršēn	to complete
a	I	dovršavati /dovršivati	dovršāvām /dovršujēm	dovršāvān /dovršivān	
i	I	grěšiti /grijěšiti	grěšim /grijěšim		to sin; to be wrong, mis- taken
i	P	pogrěšiti /pogrijěšiti	da pogrěšim /da pogriješim		to make a mis- take
a	I	kidati	kidām	kidān	to tear, brea-
a	I	prekidati	prékidām	prékidan	interrupt
V/C	P	prékinuti	da prékinēm	prékinūt	
a/Jē	I	krétati	krěćēm		to move,
V/C	P	krénuti	da krěněm		start
V/n	P	nedóstati	da nedóstanē		to lack
a/Jē	I	nedóstajati	nedóstajē		
a/i	P	óbaviti	da óbavim		to perform
a	I	óbavljati	óbavljām		

i	I	plàviti	plàvím	plàvljen	to flood
i	P	póplaviti	da póplavím	póplàvljen	
i	P	popústiti	da póпустím	pópušten	to yield,
a	I	popúštati	pópúštām	pópúštān	give out
i	P	propústiti	da própustím	própušten	to let pass,
a	I	propúštati	própúštām	própúštān	omit
a	I	súmñjati	súmñjām		to doubt
a	P	posúmñjati	da posúmñjām		
i	I	štètiti	štètím		to damage
i	P	óštetiti	da óštetím	óštećen	
a	I	oštećávati	oštećávām	oštećávān	
a/Jē		/oštećívati	/oštećújēm	/oštećívān	
i	I	štítiti	štítím	štíćen	to protect
i	P	zaštítiti	da zaštítím	zaštíćen	
a	I	zaštićávati	zaštićávām	zaštićávān	
a/Jē		/zaštićívati	/zaštićújēm	/zaštićívān	
i	I	tróšiti	tróším	tróšen	to wear out,
i	P	istróšiti se	da se ístroším	ístrošen	exhaust

Grammatical Drill

GD 35.1 Learning Drill

GD 35.1.1 /da/ + Perfective Present

GD 35.1.1.1

d	1.2	Bilo bi dobro da danas padne kiša.	It would be fine if it rains today.
d	1.2	Bilo bi šteta da se smrzne rano povrće.	It would be a pity if the early vegetables freeze.
d	1.2	Bilo bi dobro da vetar prestane da duva.	It would be fine if the wind stops blowing.
d	1.2	Bilo bi dobro da voz stigne na vreme.	It would be a fine thing if the train arrives on time.
d	1.2n	Bilo bi dobro da voz ne zadocni.	It would be good if the train is not late.

dn 1.2 Ne bi bilo dobro da voz zadocni. It wouldn't be good if the train is late.

GD 35.1.1.2

d 1.2 Bio bih zadovoljan da se vreme promeni na bolje. I'd be pleased if the weather improves.

dn 1.2 Ne bih bio zadovoljan da se vreme pogorša. I wouldn't be pleased if the weather deteriorates.

GD 35.1.1.3

1.2 d Da sneg prestane da pada mogli bi produžiti put. If it stops snowing, we would be able to continue this trip.

GD 35.1.2 /da/ + Imperfective Present

1.1 d Da imam vremena došao bih kod vas. If I had time, I would come to see you.

1.1n dn Da nemam vremena, ne bih dolazio kod vas. If I didn't have time, I wouldn't come to see you.

1.1 dn Da sam umoran, ja bih sedeo kod kuće i ne bih putovao. If I were tired, I'd sit at home and not travel.

1.1n d Da nisam umoran, ja ne bih sedeo kod kuće, već bih putovao. If I were not tired, I wouldn't sit at home, but would travel.

1.1 d Da uči dobro, on bi znao dobro. If he studied [it] well, he'd know [it] well.

1.1n dn Da ne uči dobro, on ne bi znao dobro. If he didn't study [it] well, he wouldn't know [it] well.

1.1 d Da može sebi da dozvoli, on bi putovao u Evropu. If he could afford it ('allow himself'), he would travel to Europe.

1.1n dn Da ne može sebi da dozvoli, on ne bi putovao u Evropu. If he could not afford it, he wouldn't travel to Europe.

1.1 d Da znam da je put dobar, putovao bih kolima. If I knew that the road was good, I'd travel by car.

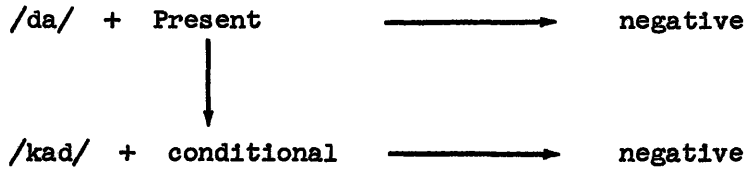
1.1n dn Da ne znam da je put dobar, ne bih putovao kolima. If I didn't know that the road was good, I wouldn't travel by car.

1.1	d	Da pomaže, ja bih lično otišao na stanicu.	If it would be any help, I'd go to the station myself.
1.1n	dn	Da ne pomaže, ja ne bih lično išao na stanicu.	If it wouldn't be of any help, I wouldn't go to the station myself.
d	1.1	Vredelo bi da voz staje na ovoj stanici.	It would be nice if the train stopped at this station.
d	1.1	Putovao bih kolima, da je autoput dovršen.	I'd travel by car, if the autoput were finished.
dn	1.1n	Ne bih putovao kolima, da autoput nije dovršen.	I wouldn't travel by car, if the autoput weren't finished.
GD 35.1.3 /da/ + Past			
2.1	d	Da sam imao vremena, došao bih juče kod vas.	If I had had time, I would have come to see you yesterday.
2.1	d	Da je imao novaca, on bi putovao u Evropu.	If he had had money, he would have travelled to Europe.
2.1n	dn	Da nije imao novaca, on ne bi putovao u Evropu.	If he hadn't had money, he wouldn't have travelled to Europe.
2.2	d	Da je prestala da pada kiša, mi bismo putovali kolima.	If the rain had stopped, we would have travelled by car.
2.2n	dn	Da nije prestala da pada kiša, mi ne bismo putovali kolima.	Had the rain not stopped, we wouldn't have travelled by car.
2.1	d	Da je Jovan hteo da dođe, on bi došao.	Had John wanted to come, he would have come.
2.1n	dn	Da Jovan nije hteo da dođe, on ne bi došao.	Had John not wanted to come, he wouldn't have come.
2.2	d	Da je Morava oštetila autoput, mi bismo putovali avionom.	Had the Morava damaged the autoput, we'd have travelled by plane.
2.2n	dn	Da Morava nije oštetila autoput, mi ne bismo putovali avionom.	Had the Morava not damaged the autoput, we wouldn't have travelled by plane.
2.2n	d	Da nam niste pomogli da nađemo stan još bismo stanovali u hotelu.	If you hadn't helped us to find an apartment, we'd still be living at the hotel.
2.2	d	Da su samo malo požurili, oni bi stigli na vreme.	If they had only hurried a little, they would have arrived on time.

2.2n dn Da nisu samo malo požurili, oni If they hadn't hurried just a
ne bi stigli na vreme. little, they wouldn't have
arrived on time.

GD 35.2 Transform Model Drill

GD 35.2.1 The transform pattern for the following drill is:

Da imam novaca, kupio bih odelo.	Da nemam novaca, ne bih kupovao odelo.
Kad bih imao novaca, kupio bih odelo.	Kad ne bih imao novaca, ne bih kupovao odelo.

Da imaju vremena, oni bi putovali u
Nemačku.

Da je dete gladno, ono bi jelo.

Da sam žedan, ja bih pio.

Da je umoran, on bi sedeo kod kuće i
odmarao se.

Da izlazimo češće, mi bi(smo) bili
umorni.

Da se majka ljuti, ja bih to kazao
bratu.

Da vi vozite, bilo bi bolje.

Da se kola češće peru, izgledala bi
lepše.

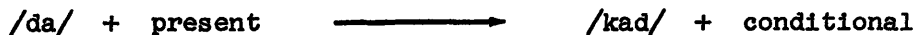
Da pruga nije prekinuta, mi bi išli
vozom.

Da se kola pale dobro, mi bi(smo)
krenuli odmah na put.

Bilo bi dobro, da umete da vozite auto.

Da voz staje na ovoj stanici, mogli
bi(smo) sići i piti vode.

GD 35.2.2 The transform pattern for the following drill is:

Da ima jagoda na pijaci, ja bih kupio.

Kad bi bilo jagoda na pijaci, ja bih kupio.

Da se ide vozom, bilo bi bolje.

Da ima soba sa kupatilom, ja bih uzeo.

Da se više radi, a manje govori, posao bi se svršio na vreme.

Da ima tople vode, mogao sam se obrijati i tuširati.

Da ima materijalnih sredstava, selo bi sazidalo školu.

Da se novac danas menja, gospodin Smit bi sigurno došao.

Da mi se pije kafa, ja bih pio.

Da su kola ispravna, putovao bih kolima.

Da se daje neki jugoslovenski komad, išao bih u pozorište.

Da se gubi mnogo vremena, ja ne bih putovao vozom.

Da se autoputem ne izbegavaju naseljena mesta, putovalo bi se mnogo duže.

Da nema dovoljno prodavnica, potrošači bi gubili mnogo vremena zbog toga.

Da u kući nema centralno grejanje, ne bih je uzeo.

Uslovi za život bi bili dobri, da ima dovoljno stanova.

Da u kući ima tekuća voda, moj prijatelj bi uzeo tu kuću.

Da ima većih koverata, ja bih kupio.

Da su kola ispravna, ne bih putovao vozom.

Da gradski saobraćaj nije rdavo uređen, ne bi se gubilo toliko vremena.

GD 35.2.3 The transform pattern for the following drill is:

/da/ + present	—————→	/kad/ + conditional
/da/ + past		

Da brat (često) ne zadocnjava na večeru, otac se ne bi ljutio.
 Da brat nije zadocnio na večeru, otac se ne bi naljutio.

Kad brat ne bi (često) zadocnjavao na večeru, otac se ne bi ljutio.

Da ima lepih jagoda i malina na pijaci, ja bih kupio.
 Da imaju vremena, oni bi putovali u Nemačku.
 Da ustajete rano, vi ne bi zakašnjavali u kancelariju.
 Da su Jovanova kola u dobrom stanju, on bi ih lako prodao.
 Da je film dobar, ja bih išao u bioskop.
 Da pada sneg, mi bi išli vozom.
 Da je poledica, ne bih vozio kola.
 Da vojska ne štiti prugu i ona bi bila prekinuta.
 Da poplava nije velika, Morava ne bi poplavila i oštetila autoput.

GD 35.2.4 Model Transform Drill

Jovan bi putovao u Evropu, ali nema novaca.
 Mi bismo došli, ali nam nije javljeno da ste vi tu.
 Brat ne dolazi na vreme na večeru i otac se zbog toga ljuti.
 Gospodin Smit će doći, ako zna da se novac danas menja.
 On će kupiti kuću, ako ima dovoljno novaca.
 Oni ne puštaju u voz, jer još nije vreme.
 Vozovi nisu dobro uređeni i zato nije lako putovati.
 Đorđu nije javljeno, inače bi on došao.

Da ima novaca, Jovan bi putovao u Evropu.
 Da nam je javljeno da ste vi tu, mi bismo došli.
 Da brat dolazi na vreme na večeru, otac se ne bi ljutio.
 Da zna da se novac danas menja, gospodin Smit bi došao.
 On bi kupio kuću, da ima dovoljno novaca.
 Oni bi puštali u voz, da je već vreme.
 Da su vozovi dobro uređeni, bilo bi lako putovati.
 Da je Đorđu javljeno, on bi sigurno došao.

Moja kola nisu ispravna, inače bi
putovali kolima.

Stari rešo je pokvaren i zato ga nismo
upotrebili.

Moj prijatelj nije vozio brzo i zato
samo izbegli sudar.

Naš sin se iznenada razboleo i zato nismo
došli kod vas.

Ovde je parkiranje zabranjeno i zato sam
parkirao kola u sporednoj ulici.

Ova vunena haljina nije taman mojoj
sestri, inače bi je uzela.

Ovaj zimski kaput je skup, inače bih ga
uzeo, jer mi dobro stoji.

Ova košulja nije moj broj, inače bih je
kupio, jer mi se sviđa.

Rado bih jeo kajganu sa slaninom ili
pržena jaja, ali ne smem da
jedem jaja.

Da su moja kola ispravna, mi bi
putovali kolima.

Da stari rešo nije pokvaren, mi
bi(smo) ga upotrebili.

Da je moj prijatelj vozio brzo, mi
ne bi(smo) izbegli sudar.

Da se naš sin nije iznenada razboleo,
mi bismo došli kod vas.

Da parkiranje ovde nije zabranjeno,
ja ne bih parkirao kola u sporednoj
ulici.

Da je ova haljina taman mojoj sestri,
ona bi je uzela.

Da ovaj zimski kaput nije skup, ja
bih ga uzeo, jer mi dobro stoji.

Da je ova košulja moj broj, ja bih
je kupio, jer mi se sviđa.

Da smem da jedem jaja, rado bih jeo
kajganu sa slaninom ili pržena
jaja.

GD 35.3 Questions and Answers

GD 35.3.1 Question and Answer Transform Drill

Following is a set of questions and answers. A statement combining the information contained in both question and answer is given to the right. This is in each case a sentence beginning with /da/. The questions and answers alone are first to be drilled. On the next drill one student asks the question, a second gives the answer, and a third gives the transform.

Zašto se vaš otac ljuti na vašeg brata?
(On stalno zadocnjava.)

Da brat stalno ne zadocnjava, otac
se ne bi ljutio na njega.

Zašto niste išli kolima u Skoplje?
(Poplava je oštetila i prekinula autoput.)

Da poplava nije oštetila i prekinula
autoput, ja bih išao kolima u
Skoplje.

Kako je došlo do smanjenja priraštaja u
Makedoniji?
(Zbog iseljenja velikog broja Turaka.)

Da nije bilo velikog iseljenja Turaka,
ne bi došlo do smanjenja priraštaja
u Makedoniji.

Kako se povećao priraštaj u Vojvodini?
(Zbog doseljavanja stanovništva iz
drugih krajeva.)

Da nije bilo doseljavanja stanovništva
iz drugih krajeva, ne bi se povećao
priraštaj u Vojvodini.

Kako je došlo do velike potrebe za
učionicama i učiteljima i profesorima?
(Broj đaka se mnogo povećao.)

Da se broj đaka nije mnogo povećao,
ne bi došlo do velike potrebe za
učionicama, i učiteljima i
profesorima.

Otkuda dolazi do oskudice u stanovima?
(Gradovi se brzo razvijaju.)

Da se gradovi brzo ne razvijaju, ne
bi dolazilo do oskudice u stanovima.

Kako to da su cene ulaznica za pozorište
relativno niske?
(Pozorišta dobijaju državnu pomoć.)

Da pozorišta ne dobijaju državnu
pomoć, cene ulaznica ne bi bile
relativno niske.

Otkud to da ste zadocnili za pozorišnu
predstavu?
(Nismo dobili odmah taksi.)

Da smo dobili odmah taksi, ne bi(smo)
zadocnili za pozorišnu predstavu.

Zašto niste kupili cipele?
(Nisu imali moj broj.)

Da su imali moj broj, ja bih kupio
cipele.

Zašto smatrate da uslovi za život nisu
dobri?
(Stambene prilike nisu dobre.)

Da su stambene prilike dobre, uslovi
za život bi bili dobri.

Zašto vi kažete da je teško za kuvanje
hrane?
(Nema gasa.)

Da ima gasa, ne bi bilo teško za
kuvanje hrane.

¹ /gàs/ or /plīn/ - 'gas'

Zašto su novije zgrade udobnije od starih,
kad stare zgrade imaju veće sobe?
(Novije zgrade imaju lift i centralno
grejanje.)

Da novije zgrade nemaju lift i
centralno grejanje, one ne bi bile
udobnije od starih, koje imaju
veće sobe.

Zašto vi kupujete sveže povrće i voće na
pijaci?
(Zato što su seljaci još uvek glavni
proizvođači.)

Da seljaci nisu još uvek glavni
proizvođači, mi ne bi(smo)
kupovali sveže povrće i voće na
pijaci.

Zašto ne jedete kajganu sa slaninom ili
pržena jaja za doručak?
(Ne smem da jedem jaja.)

Da smem da jedem jaja, ja bih jeo
za doručak kajganu sa slaninom
ili pržena jaja.

Zbog čega niste vozili kola juče?
(Zbog poledice.)

Da nije bilo poledice, ja bih vozio
kola juče.

GD 35.3.2 Questions on the Basic Sentences

Da li je autoput do Skoplja dovršen?

Kako vaš prijatelj čuva i održava svoja
kola?

Kad ste opravljali poslednji put kočnice?

Kako se to desilo da krenete na put sa
neispravnim kočnicama?

Da li ste skoro putovali po Jugoslaviji?

Kroz koje krajeve ste prošli?

Da li je teško voziti od Kotora do Lovćena?

Da li je opasno voziti lovćenskim
serpentinama?

Otkud to da su se kočnice tako brzo istrošile
i popustile?

Zašto ste propustili da pregledate kočnice?

Da li je poplava prekinula saobraćaj na
autoputu?

Na koliko je mesta Morava poplavila
autoput?

Da li je autoput mnogo oštećen?

Da li je železnička pruga bila
poplavljena?

Ko je štitio prugu?

Zar niste znali da je poplava bila vrlo
velika?

GD 35.4 Conversations - Razgovori

GD 35.4.1

A

Da li ste bili u Skoplju za vrijeme
poplave?

Da li je veliki dio grada bio pod vodom?

Je li železnička pruga bila presiječena²?

Znam to. Prvog puta pruga je bila
poplavljena na nekoliko mjesta.

Da li je grad pretrpio veliku štetu i ovom
prilikom?

Zbog čega to?

Da li je oštećen autoput?

Koji je dio autoputa oštećen?

B

Ne, ja sam došao nekoliko dana
kasnije, kad se poplava već bila
povukla.¹

Nije, ali da je kiša padala još
nekoliko dana, veći dio Skoplja
bi bio poplavljen.

Ovog puta nije. Ali, vi znate da je
ovo druga poplava u prilično kratkom
razmaku.³

Da, i vlakovi nisu saobraćali glavnom,
već sporednom prugom.

Ne u poređenju s prvom poplavom.
Najveću štetu i ovom prilikom
pretrpio je stari dio grada.

Stari dio grada se nalazi na desnoj
strani Vardara. A taj dio je niži.

Da, on je oštećen više nego pruga,
ali ne u dolini Vardara, već
Morave.

To vam ne bih mogao kazati. Ne sjećam
se.

¹/povúci se/ - 'to withdraw'

²/présjeći/ - 'to cut off'

³/rázmak/ - 'interval'

Да ли сте били у Скопљу за време
поплаве?

Да ли је велики део града био под водом?

Је ли железничка пруга била пресечена²?

Знам то. Први пут је пруга била поплав-
љена на неколико места.

Да ли је град претрпео велику штету и
овом приликом?

Откуд то?

Да ли је оштећен аутопут?

Који део аутопута је оштећен?

Не, ја сам дошао неколико дана
касније, кад је поплава већ била
престала.

Није, али да је киша падала још не-
колико дана, већи део Скопља би
био под водом.

Овај пут није. Али, ви знате да је
ово друга поплава у прилично крат-
ком међувремену.

Да, и возови нису саобраћали главном,
већ споредном пругом.

Не у поређењу с првом поплавом. Нај-
већу штету и овом приликом претрпео
је стари део града.

Стари део града се налази на десној
страни Вардара. А тај део је нижи.

Да, он је оштећен више него пруга,
али не у долини Вардара, већ Кораве.

То не бих могао да вам кажем. Не
сећам се.

GD 35.4.2

A

B

Ћujem da ste imali nekih poteškoća s
autom?!

Nadam se da vam se to nije dogodilo na
putu.

To je dobro.

Ћudno što to niste opazili ranije. Vi
bar dobro održavate automobil.

Da, kočnice su iznenada popustile.

Ne, srećom sam opazio¹ na vrijeme.
Ali malo je falilo da pođem na put
s pokvarenim kočnicama.

Htio sam putovati s autom u Skoplje.
I dok sam išao po benzin opazio
sam da kočnice nisu u redu.

Popravio sam kočnice prošlog mjeseca,
kad smo pošli na put po Jugoslaviji
i to me je prevarilo.

¹/opaziti/ - 'to notice'

Da, razumijem.

Jeste bili u Crnoj Gori?

S koje ste strane ušli u Crnu Goru, iz Dalmacije ili Srbije?

To znači da ste se vozili lovčenskim serpentinama.

Samo to je dovoljno da se istroše kočnice.

Da, to ste pogriješili.

Чујем да сте имали неких тешкоћа с колима?!

Надам се да вам се то није десило на путу.

То је добро.

Чудо нисте приметили то раније. Ви бар одржавате кола добро.

Да, разумем.

Jeste bili u Crnoj Gori?

S koje strane ste ušli u Crnu Goru, iz Dalmacije ili Srbije?

To znači da ste se vozili lovčenskim serpentinama.

Samo to je dovoljno da se istroše kočnice.

Ali, ja sam zaboravio da smo se poslije toga vozili najtežim i najopasnijim putevima u Jugoslaviji.

Jesmo.

Iz Dalmacije preko Kotora.

Naravno, a vi znate kako to izgleda. Tim putem smo i otišli i vratili se.

Da, i bilo je neoprezno² što nisam pregledao kočnice čim sam došao s puta.

Da, i drugi put ću obratiti više pažnje na kočnice.

Да, кочнице су ми неочекивано попустиле.

Не, срећом приметио сам благовремено.³ Али, мало је фалило да пођем на пут с поквареним кочницама.

Хтео сам да путујем колима у Скопље.

И док сам ишао да купим бензин приметио сам да кочнице нису у реду. Оправио сам кочнице прошлог месеца, кад смо пошли на пут по Југославији. То ме је преварило.

Али, ја сам заборавио да смо се после тога возили најтежим и најопаснијим путевима у Југославији.

Jesmo.

Iz Dalmacije preko Kotora.

Naravno, a vi znate kako to izgleda. Tim putem smo i otišli i vratili se.

Da, i bilo je glupo od moje strane što sam пропустио да прегледам кочнице чим сам дошао с пута.

²/neoprezan/ - 'careless'

³/blagovremeno/ - 'in time'

Да, то сте погрешили.

Да, и други пут ћу обратити више
пажње на кочице.

GD 35.5 Homework - Domaći zadatak

Complete the following sentences using the proper form (present, /l/ participle or /n/ - /t/ participle) of the verb to the right.

Da se ova kuća..... , ja bih je kupio.	/prodavati/ - /prodati/
Da vaš prijatelj nije.....svoju kuću, ja bih je kupio.	/prodavati/ - /prodati/
Da kuća vašeg prijatelja nije....., ja bih je kupio.	/prodavan/ - /prodat or prodan/
Da (vi).....kola, mogli ste voziti moja kola.	/voziti/ - /odvesti/
Da ste jutros.....kola u garažu, do sada bi bila gotova.	/voziti/ - /odvesti/
Da su kola jutros.....u garažu, bila bi do sada gotova.	/vožen/ - /odvezen/
Da žena ne.....decu u bioskop, morao bih ih ja voditi.	/voditi/ - /odvesti/
Da žena nije.....decu u bioskop, morao bih ih ja voditi.	/voditi/ - /odvesti/
Da deca nisu.....u bioskop, morao bih ih ja voditi.	/vođen/ - /odveden/
Da moj prtljag nije.....sa stanice, morao bih ići na stanicu po njega.	/donošen/ - /donet or donesen/
Da znam da Miloš danas....., išao bih na stanicu da ga dočekam.	/dolaziti/ - /doći/
Da se novac danas ne....., došao bih kod vas, ovako ne mogu.	/menjati/ - /promeniti/
Da je Milivoje....., on bi sigurno došao.	/pozivan/ - /pozvan/

Da poplava nije..... autoput, ja bih putovao kolima.	/štetiti/ - /oštetiti/
Da kočnice nisu bile....., ja ne bih putovao vozom, već kolima.	/kvaren/ - /pokvaren/
Da je broj đaka....., mi ne bi imali dovoljan broj učionica.	/rasti/ - /porasti/
Da je..... samo još jedna kiša, pruga bi bila poplavljena.	/padati/ - /pasti/
Da nije..... nova škola, mi ne bi(smo) imali dovoljno učionica za đake.	/zidan/ - /sazidan/
Da nismo.....posla, mi ne bi(smo) mogli ići na izlet.	/svršavati/ - /svršiti/

UNIT 36

Reading Selections - Štivo za čitanje

How Yugoslavia Was Created - Kako je stvorena Jugoslavija

II Part - II Deo

Турска инвазија Балканског полуострва имала је такође великог утицаја на будућност Југославије. Кад су Турци после Косовске битке (Видовдан, 1389.) и пада Смедерева (1459) освојили Србију, дошао је ред на Босну и Угарску са Хрватском. Већ тада под притиском турске најезде наступили се сеобе становништва у крајеве где Југословени сада живе.

После пада Београда (1521) и турске победе на Мохачком пољу (1526) рат се пренео у Маџарску и Хрватску. У ратовима, који су се тада водили, учествовао је и велики број Срба, који нису признали турску власт и који су се иселили. Турцима то није ишло у рачун, јер је реметило њихове планове за освајање Беча и даље продирање у Европу. Стога, да би спречили сеобе и поправили односе са хришћанима, Турци су с времена на време, привремено обустављали рушење цркава и прогоне. Тако је, спроводећи ту политику, обновљена Пећка патријаршија (1557 - 1766) и чак дозвољено подизање манастира и оснивање штампарија.

После тога је дошла неуспела опсада Беча (1683) од које почиње опадање турског царства. Њихово даље продирање у Европу беше заустављено и равнотежа снага између великих сила успостављена. У рату (1683 - 1699), који је водио Свети савез (Аустрија, Пољска и Млетачка Република), образован под утицајем папе, велики део Срба пришао је савезницима. У том рату Турци су били побеђени и Маџарска и Хрватска ослобођене, али не и Србија. Савезничка војска је напустила Србију и са њом су морали напустити земљу многи угледни Срби са делом народа, који се борио против Турака (1689).

Сеобе проузроковане овим и другим ратовима највише су измешале становништво и створиле заједнички живот Југословена. Оне су створиле у етнографском погледу стање, које је омогућило стварање Југославије.

Поред тога, аустријско-турску границу утврђену Карловачким миром (Сремски Карловци, 1699.), бранили су од тада непрекидно Срби и Хрвати.

Turska najezda Balkanskog poluostrva imala je također velikog utjecaja na budućnost Jugoslavena. Kad su Turci poslije Kosovske bitke (Vidovdan, 1389) i pada Smedereva (1459) osvojili Srbiju, došao je red na Bosnu i Ugarsku sa Hrvatskom. Već tada pod pritiskom turske najezde započele su seobe žiteljstva u krajeve gdje Jugoslaveni sada zajedno žive.

Poslije pada Beograda (1521) i turske pobjede na Mohačkom polju (1526) rat se prenio u Mađarsku i Hrvatsku. U ratovima, koji su se tada vodili, sudjelovao

je veliki broj Srba, koji nije priznao tursku vlast i koji se iselio.

Turcima to nije išlo u račun, jer je smetalo njihovim planovima za osvajanje Beča i dalje prodiranje u Evropu. Zato, da bi spriječili seobe i popravili odnose sa kršćanima, Turci su privremeno obustavili razaranje crkava i proganjanje. Tako, slijedeći tu politiku, obnovljena je Pećka patrijaršija (1557-1766) i čak dozvoljeno podizanje manastira i osnivanje štamparija.

Poslije toga došlo je do neuspješne opsade Beča (1683) od koje počinje opadanje turskog carstva. Njihovo je dalje prodiranje u Evropu zaustavljeno i ponovo uspostavljena ravnoteža snaga između velikih sila. U ratu (1684-1699), koji je vodio Sveti Savez (Austrija, Poljska i Mletačka republika, osnovan utjecajem pape, veliki dio Srba prišao je saveznicima. U tom ratu Turci su bili pobjeđeni a Mađarska i Hrvatska oslobođene, ali ne i Srbija. Saveznička vojska napustila je Srbiju i sa njom su morali napustiti zemlju mnogi ugledni Srbi sa dijelom naroda, koji se borio protiv Turaka (1689).

Seobe pruzročene ovim i drugim ratovima najviše su izmiješale stanovništvo i stvorile zajednički život Jugoslavena. One su stvorile u etnografskom pogledu stanje, koje je omogućilo stvaranje Jugoslavije.

Osim toga, austrijsko-tursku granicu utvrđenu Karlovačkim mirom (Sremski Karlovci, 1699), od tada su neprekidno branili Srbi i Hrvati.

Basic Sentences - Osnovne rečenice

Turkish	tùrskĭ, -ā, -ō	ту̀рскĭ, -ā, -ō
invasion	ínvāzija	ínvāzija
or,	nàjezda	на́езда
pertaining to Balkan	bálkānskĭ, -ā, -ō	ба̀лкāнскĭ, -ā, -ō
peninsula	pòluostrvo	пòлуострво / полуóстрво
or,	poluótok	полуóток
influence	ùtjecāj	у̀тица́ј
future	budúćnōst f.	буду́ћност

The Turkish invasion of the Balkan peninsula also had a great influence on the future of the Yugoslavs.	Túrska nàjezda Bálkanskog pòluostrva imala je takòder vèlikog ùtjecāja na budúćnost Jugoslavénā.	Túrcka ìnvaзија Bálkanskog poluòstrva imala je takòđe vèlikog útićaja na budúćnost Jùgoslovèna.
battle	bitka	битка
St. Vitus' Day	Vidovdān	Видовдāн
fall	pād pl. pādovi	пāд пāдови
to conquer	osvójiti, da ósvoјim	освóјити, да óсвојим
The Turks, after the battle of Kosovo (St. Vitus' Day, 1389) and the fall of Smederevo (1459), conquered Serbia.	Túrци su pòslije Kòsovske bitkē (Vidovdan, (1389) i pāda Smèdereva (1459) osvòјili Srbiju.	Túrци су пòсле Kòsovcke биткē (Видовдан, 1389) и пāда Смèдерева (1459) освóјили Србију.
Then came the turn of Bosnia and Hungary, including Croatia.	Ònda je dòšao rēd na Bòsnu i Úgarsku sa Hrvātskòм.	Òнда је дòшао рēд на Бòсну и Úгарску са Хрвāтскòм.
pressure	prītisak, G prītiska prītisci	притисак, притиска притисци
The pressure of the Turkish invasion was great.	Prītisak túrske nàjezdē bio je vèlikī.	Притисак турске нàјездē био је вèликī.
to begin, to take place	nastúpiti, da nastúpim	настúпити, да настúпим
or,	zapóçeti, da zápoçnēm	запóçети, да запoçнēm
migration, movement	seóba	сеóба
or,	migrācija	мигрāпија
Migrations of the population into the areas where the Yugoslavs (i.e. different groups of South Slavs) now live together were already taking place at that time under the pressure of the Turkish invasion.	Vèć tāda pod prītiskom túrske nàjezdē zapóçele su seóbe žitēljstva u krājeve gđjē Jugoslavēni sāda zājedno živē.	Vèћ tāda pod притиском турске нàјезде настúпише сеóбе стāновништвā у крајеве гдē Jùgoslovēни сāда зājедно живē.

victory	pòbjeda	пòбеда
field	pòlje	пòље
to carry over, to transfer	prénijeti, da prenésēm	прéнèти, да пренéсèm
After the fall of Belgrade (1521) and the Turkish victory on the field of Mohaç (1526), the war was carried into Hungary and Croatia.	Pòslije pàda Beógrada (1521) i túrske pòbjede na Mohaçkom pòlju (1526) rát se prénio u Mádžarsku i Hrvãtsku.	Пòсле пàда Беóграда (1521) и túрске пòбеде на Мòхачком пòљу (1526) рàт се прéнео у Мàцарску и Хрвãтску.
authority, power	vlàst f I vlàšću / vlàsti	влàст влàшћу / влàсти
to move away, emigrate	iséliti se, da se íselim	исéлити се, да се íселим
A large number of Serbs did not recognize the Turkish rule and moved away.	Vélikí bróј Sřbã niје priznao túrsku vlàst i isélio se.	Вéлики брóј сřбã није признао túрску влàст и исéлио се.
to participate	účestvovati, učestvuјēm	účestvovati, učestvuјēm
or,	súdjelovati, súdjelujēm	сúделовати, сúделујēm
against (with G)	pròtiv / pròtívu	прòтив / прòтíву
They took part in all wars which were waged against the Turks at that time.	Они су сúdjelovali u свим рàтовима, кóји су се тàда вòдили прòтив Тùрãкã.	Они су учествовали у свима рàтовима, кóји су се тàда вòдили прòтив Тùрãкã.
to suit	íci u ráčūn	ићи у рáчūн
Migrations did not suit the Turks.	Tùrcima seóbe niсу išle u ráčūn.	Тùрцима сеóбе нису ишли у рáчūн.
to upset, to disturb	rémetiti, rémetim	рéметити, рéметим
plan	plàn pl. plànovi	плàн плàнови
conquest	osvájãnje	освájãње
penetration	pródirãnje	прóдирãње

They upset their plans for the conquest of Vienna and further penetration into Europe.	Smětali su njihovim planovima za osvajanje Beča i dalje prodiranje u Evropu.	Оне су рѐметиле њихове планове за освајане Бѐча и даље продирање у Еврѐпу.
relation, relationship Christian	ódnos kršćanin pl. kršćani	о́днос хришћанин хришћани
But in order to prevent the migrations the Turks had to better the relations with Christians.	Али, да би спрјѐчили себѐ, Турци су морали поправити о́дносе са кршћанима.	Али, да би спрѐчили себѐ Турци су морали поправити о́дносе са хришћанима.
therefore temporary to suspend	stoga privremen, -a, -o obustavljati, obustavljām (I)	стѐга привремен, -а, -о обустављати, обустављām (И)
to suspend	obustaviti, da obustavim (P)	обуставити, да обуставим (П)
destruction or, persecution	rušenje razaranje proganjānje	рушење разаране прогон
Therefore, the Turks from time to time temporarily stopped the destruction of churches and the persecutions.	Турци су зато привремено обуставили проганјанје и рушење цркāвā.	Турци су стѐга с времена на време привремено обустављали рушење цркāвā и прогоне.
to conduct	sprovести, da sprovédēm, spróveo	спровести, да спровѐдем спрѐвео
to follow	slijediti, slijédim	слѐдити, слѐдим
policy, politics to restore	polítika obnoviti, da óbnovim	политика обновити, да обновим
patriarchate	patrijāršija	патријаршија

So, following this policy, the patriarchate of Peć was reestablished (1557-1766).	Slijedeći tu politiku obnovljena je Pećka patrijaršija (1557-1766).	Tako je, sprovodeći tu politiku obnovljena Pećka patrijaršija (1557-1766).
monastery	manastir	манастир
foundation, establishment	osnivanje	оснивање
printing press	štamparija	штампарија
Even the building of monasteries and the establishment of printing presses were permitted.	Čak je bilo dozvoljeno podizanje manastira i osnivanje štamparija.	Чак је било дозвољено подизање манастира и оснивање штампарџа.
unsuccessful	neuspio,	неуспео,
or,	neuspjela, -o	неуспела, -о
siege	neuspješan,	неуспешан,
empire	neuspješna, -o	неуспешна, -о
	opsada	опсада
	carstvo	царство
After that came the unsuccessful siege of Vienna (1683), from which begins the decline of the Turkish empire.	Poslije toga je došla neuspješna opsada Beča (1683) od koje počinje opadanje turskog carstva.	После тога је дошла неуспела опсада Беча (1683) од које почиње опадање турског царства.
it was	bijao	бео / бејаше
balance	ravnoteža	равнотежа
strength, power	snaga	снага
force, power, might	sila	сила
violence		
to establish, to reestablish	uspоставити, da успоставим	успоставити, да успоставим
Their further penetration into Europe was stopped, and the balance of power between the great powers reestablished.	Njihovo je dalje prodiranje u Evropu zaustavljeno i ponovo uspostavljena ravnoteža snaga između velikih sila.	Њихово даље продирање у Европу беше заустављено и равнотежа снага између великих сила успостављена.

holy, saint	svétī, -ā, -ō	свѣтī, -ā, -ō
alliance, union, league	sávez	сáвез
Venice (state)	Mléci mpl Gpl Mletákā	Млѣци Млетáкā
pertaining to Venetian state	mlétački, -ā, -ō	млѣтачки, -ā, -ō
to form	óbrazovati, óbrazujem	óбразовати, óбразујѣм
to found	osnovati, da osnujem	оснóвати, да óснужѣм
pope	pápa m	pāpa
Under the influence of the pope a Holy Alliance was formed by Austria, Poland and the Venetian Republic for the struggle against the Turks.	Pod útjecajem pápe, Austrija, Póljska i Mlétácka repúblika osnovale su Sv. Sávez za bórбу прóтив Túrākā.	Пóд утицајем пāпе Аустрија, Пóљска и Млѣтачка репýблика óбразовале су Св. сáвез за бóрбу прóтив Тúrākā.
to join	príci, da pridem, príšao	прīи, да прīѣм, прīшао
ally	sáveznik pl. sáveznici	сáвезник сáвезници
In the war (1684-1699) waged by the Holy Alliance a large part of the Serbs joined the allies.	U ràtu (1684-1699), kóji je vóдио Svétī sávez, véлики је дío Sрba прīшао sáveznicima.	У рáту (1684-1699), кóји је вóдио Свѣти сáвез, вѣлики део Срба прīшао је сáвезницима.
to win a victory, to defeat	pobijéditi, da póbijedim	побѣдити, да пóбѣдїм
to free, to liberate	oslobóдити, da oslóbodim	ослoбóдити, да ослóбодїм
The Turks were defeated in that war and Hungary and Croatia liberated, but not Serbia.	U tòm ràtu Túrци су бїли пóбјеђени, а Máđárska i Hрvatska oslóbodene, ali né i Sрbija.	У тóм рáту Тúrци су бїли пóбјеђени и Máцарска и Хрватска ослобóђене, áли нѣ и Србија.

to abandon, leave	napústiti, da nápustim	напúстити, да напúстим
The allied army abandoned Serbia.	Sáveznička je vójska napústila Sr̂biju.	Сáвезничка вóјска је напúстила Ср̂бију.
prominent	ùglēdan, ùglēdna, -o	углēдан, углēдна, -о
nation, people	nàrod	нàрод
to fight, to struggle	bóriti se, bórīm se	бóрити се, бóрим се
Many prominent Serbs, along with [that] part of the people who fought against the Turks, had to leave the country (1689).	S njóm su mórāli napústiti zēmlju mnógi ùgledni Sr̂bi sa dijēlom nàroda kóji se bório pròtiv Túrākā (1689).	С нóm су мóрали напúстити зēмљу многи ùгледни Ср̂би са дēлом нàрода, кóји се бóрио прòтив Турākā (1689).
to mix	izmijéšati, da ízmiješām	измēшати, да íзмēшām
The migrations caused by these and other wars mixed the population to a high degree.	Sēobe proužročene òvim i drúgim rátovima nájviše su izmijéšale stánovništvo.	Сēобе проуžроковане òвим и дрúгим рátовима нájвише су измēшале стánовништво.
ethnographic	etnógrafskī, -ā, -ō	етнóграфскī, -ā, -ō
They created an ethnographic situation which made possible the creation of Yugoslavia.	Óне су ствóриле у etnógrafskom pògledu stānje, kóje је omogućilo stvāranje Jugoslávijē.	Óне су ствóриле у етнóграф- ском пòгледу стāње, кóје је омогућило ствāрање Југослávијē.
in addition to that or, to fortify, to establish	pòred tōga osim tōga utvrditi, da útvrdim	пòред тóга òсим тóга утвр̀дити, да úтвр̀дим

to defend	brániti, brāním	брáнити, брáним
uninterrupted	neprékidan, neprékidna, -o	непрéкидан, непрéкидна, -о

In addition to that, the Serbs and Croats have from that time consistently ('uninterruptedly') defended the Austrian-Turkish border established by the Treaty of Karlowitz (Sremski Karlovci, 1699).

Ósim tóga, áustrijsko-túrsku gránicu¹ utvrđenu Kárlovačkim mírom¹ (Srémски Kárlövcí, 1699), od táda su neprékidno bránili¹ Srbi i Hrváti.

Пóред тóга, аустријско-турску границу¹ утврђену Кáрловачким мíром¹ (Срémски Кáрлöвци, 1699), брáнили су од тáда не-прекидно Срби и Хрвáти.

(to be continued

nastavit će se

наставиће се)

NOTES

Note 36.1.1 Verb: Simple Perfective Past

Danas imam slobodnog vremena, pa uzeh da vam odgovorim na pitanje o školama u Jugoslaviji.

Vi rekoste da ste išli vozom u Skoplje.

Već tada pod pritiskom turske najezde nastupiše seobe stanovništva u krajeve gde Jugosloveni sada zajedno žive.

These are examples of the simple perfective past (Serbo-Croatian /aorist/).

Compare:

	Sg	Pl	Sg	Pl	Sg	Pl
1.	úzēh	úzēsno	rékoh	rékosno	nastúpih	nastúpismo
2.	úzē	úzēste	réče / rèče	rékoste	nàstúpī	nastúpiste
3.	ùzē	úzeše	réče / rèče	rékoše	nàstúpī	nastúpiše

As these forms show, the endings of the simple perfective past are /-h -zero -smo, -ste, še/. The form of the stem before these endings is quite regular for most verbs, but not so predictable for some. The variation o/Je in /rekoh/ ~ /reče/ is regular for stems in /k/ or /g/. For these and other forms see the list in Note 36.1.3

Note 36.1.2 Verb: Simple Imperfective Past

Njihovo dalje prodiranje u Evropu beše zaustavljeno i ravnoteža snaga između velikih sila uspostavljena.

/beše/ is an example of the simple imperfective past. This tense is more restricted to literary usage than is the perfective. The ending for second and third person singular is /-še/; the third person plural ending is /-hu/. Otherwise the endings are the same as the perfective, the stem being different. For example,

	Sg		Pl
	1. čekāh		1. čekāsmo
	2. čekāše		2. čekāste
	3. čekāše		3. čekāhu

Note 36.1.3 Verb: Simple Past, Perfective and Imperfective

Examples illustrative of the major verb types are:

		a-verb	a/I	a/e	
	Infinitive	čekati	držati	brijati	pràti
Perfective	1.	čekah	držah	brijah	pràh
	2, 3.	čeka / čekā	držā	brijā	prā
	1.	čekasmo	držasmo	brijasmo	pràsmo
	2.	čekaste	držaste	brijaste	pràste
	3.	čekaše	držaše	brijaše	prāše
	Imperfective	1.	čekāh	držāh	brijāh
2, 3.		čekāše	držāše	brijāše	pèrijāše / prāše
1.		čekāsmo	držāsmo	brijāsmo	pèrijāsmo / pràsmo
2.		čekāste	držāste	brijāste	pèrijāste / pràste
3.		čekāhu	držāhu	brijāhu	pèrijāhu / prāhu
Perfective			a/Jē	a/jē	a/jē
		písati	kazívati	dávati	
	1.	písah	kazívah	dávah	
	2, 3.	písa	kazíva / kázivā	dáva	
	1.	písasmo	kazívasmo	dávasmo	

	a/Jē	a/jē	a/jē
	2. pīsaste	kazívaste	dāvaste
	3. pīsaše	kazívaše	dávaše
Imperfective	1. pīsāh	kázivāh	dāvāh / dāvāh
	2, 3. pīsāše	kázivāše	dāvāše / dāvāše
	1. pīsāsmo	kázivāsmo	dāvāsmo / dāvāsmo
	2. pīsāste	kázivāste	dāvāste / dāvāste
	3. pīsāhu	kázivāhu	dāvāhu / dāvāhu

	i - verb	i - verb	
Perfective	číniti	ljútiti	čístiti
	čínih	ljútih	čístih
	čínī	ljúti	čístī
	čínismo	ljútismo	čístismo
	číniste	ljútiste	čístiste
	číniše	ljútiše	čístiše

Imperfective	čínjāh	ljúcāh	čišćāh
	čínjāše	ljúcāše	čišćāše
	čínjāsmo	ljúcāsmo	čišćāsmo
	čínjāste	ljúcāste	čišćāste
	čínjāhu	ljúcāhu	čišćāhu

	i - verb	e - verb
Perfective	govóriti	vìdeti
	govórih	vìdeh
	gòvorī	vìde
	govórismo	vìdesmo
	govóriste	vìdeste
	govóriše	vìdeše

Imperfective	góvorāh	góvorāsmo
	góvorāše	góvorāste
		góvorāhu

	C			
Perfective	rásti	jèsti	réci	móci
	rástoh	jèdoh	rékoh	mógoh
	ráste	jède	réče / rèče	móže / mòže
	rástosmo	jèdosmo	rékosmo	mógosmo
	rástoste	jèdoste	rékoste	mógoste
	rástoše	jèdoše	rékoše	mógoše
Imperfective	rástijāh	jèdah / jèdāh	récijāh	mògāh
	rástijāše	jèdāše / jèdāše	récijāše	mògāše
	rástijāsmo	jèdāsmo / jèdāsmo	récijāsmo	mògāsmo
	rástijāste	jèdāste / jèdāste	récijāste	mògāste
	rástijāhu	jèdāhu / jèdāhu	récijāhu	mògāhu
	C verb	C-1c1		
Perfective	dovésti	íci	dóci	
	dovézoh	ídoh	dódoh	
	dòveze	íde	díde	
	dovézosmo	ídosmo	dódosmo	
	dovézoste	ídoste	dódoste	
	dovézoše	ídoše	dódoše	
Imperfective		idāh		
		ìdāše		
		ìdāsmo		
		ìdāste		
		ìdāhu		
	V			
Perfective	čuti	dóbiti	bìti	razúmeti
	čuh	dóbih	bìh	razúmeb
	ču	dòbī	bī / bì	razúme
	čusmo	dóbismo	bísmo	razúmesmo
	čuste	dóbiste	biste / bì	razúmeste
	čuše	dóbiše	biše / bì	razúmeše

Imperfective	čujāh	bějāh / bēh	bìjāh / bjèh
	čujāše	bějāše / béše	bìjāše / bjèše
	čujāsmo	bějāsmo / bèsmo	bìjāsmo / bjèsmo
	čujāste	bějāste / bèste	bìjāste / bjèste
	čujāhu	bějāhu / bēhu	bìjāhu / bjèhu

V/C

dàti	dónēti	htèti
dāh / dàdoh	dónēh / donésoh	htèdoh / htèh
dā / dàde	dònē / dònese	htède / htè
dāsmo / dàdosmo	dónesmo / donésosmo	htèdosmo / htèsmo
dāste / dàdoste	dóneste / donésoste	htèdoste / htèste
dāše / dàdoše	dóneše / donésoše	htèdoše / htèše
	Imperfective	hótijāh / hócāh / htijāh
		hótijāše / hócāše / htijāše
		hótijāsmo / hócāsmo / htijāsmó
		hótijāste / hócāste / htijāste
		hótijāhu / hócāhu / htijāhu

V nu

krénuti
krénuh / krètoh
krénu / krète
krénusmo / krètosmo
krénuste / krètoste
krénuše / krètoše

Note 36 1.4 Verb: Perfective Past - Usage

The following are two bits of observed contemporary conversation. The actual forms used were the simple perfective past. On the right is given the ordinary equivalent:

I ónāj skréte!

Štá bì? Dódoše li?!

I ónāj je skrénuo.

Štá je bílo? Dá li su dòšli?

See further examples in the Grammatical Drill.

Note 36.2 New Verbs

i	I	bóriti se	bórim se		to fight, struggle
a/Jē	I	óbrázovati	óbrazužēm		to form
a/Jē		súdelovati /súdjelovati	súdelužēm /súdjelužēm		to partic- ipate
a/Jē	I	účestvovati	účestvužēm		to partic- ipate
i	I	brániti	brānim	brānjen	to defend
i	P	odbrániti	da ódbrānim	ódbřānjen	
i	P	íséliti (se)	da (se) íselim	íseljen	to move
a	I	iseljāvati (se)	iseljāvām (se)	iseljāvān	away, emigrat
a	I	měšati /mijěšati	měšām /miješām	měšān /miješān	to mix
a	P	izměšati /izmijěšati	da izmešām /da izmiješām	izměšān /izmiješān	
i	P	napústiti	da nāpustim	nāpušten	to abandon,
a	I	napūštati	nāpūštām	nāpūštān	leave
i	P	nastúpiti	da nāstūpim		to begin, take place
a	I	nastúpati	nāstūpām		to advance (above)
i	P	obnóviti	da óbnovim	óbnovljen	to renew,
a	I	obnāvljati	óbnāvljām	óbnāvljān	restore
i	P	obústaviti	da obústavim	obústavljen	to suspend
a	I	obústavljati	obústavljām	obústavljān	
i	P	oslobódit	da oslóbodim	oslóbođen	to free,
a	I	oslobóđavati	oslobóđāvām	oslobóđāvān	liberate
a/Jē	P	osnóvati	da ósnužēm	òsnovān	to found
a	I	osnívati	ósnivām	òsnivān	
			òsnovao, -āla		
i	P	osvójiti	da ósvojim	ósvojen	to conquer
a	I	osvājati	ósvājām	ósvājān	
i	P	pobéditi	da póbēdim	póbēđen	to win a
		/pobijéditi	/da póbijedim	/póbijeden	victory, to
a/Jē	I	pobedivati	pobēdužēm	pobédivān	defeat
		/pobjedivati	/pobjėdužēm	/pobjėdivān	
i	P	poráziti	da pórāzim	pórāžen	to defeat
a	I	porážavati	porážāvām	porážāvān	

V/C	P prěneti /prěnijeti	da preněsēm	prěneo -ěla /prěnio -ijela	prěnet /prěnijet	prěnesen -ěna	to transfer, carry over
i	I prenósiti	prěnosim		prěnošen		
C	P prěći	da prědēm	prěšao/prěšao			to approach,
i	I prělaziti	prělazim	prěšla			join
i	I remětiti	rěmetim				to upset,
i	P porěmetiti	da porěmetim		porěmećen		disturb
i	I slěditi	slědim				to follow
	/slijěditi	/slijědim				
i	P usljěditi	da usljědi				
	/uslijěditi	/da uslijedim				
C	P sprovésti	da sprovédēm	spróveo -ěla	sprovéden -ěna		to conduct
	/sprovesti					
i	I sprováditi	spróvodim		spróvođen		
i	P uspóstaviti	da uspóstavim		uspóstavljen		to establish,
a	I uspóstavljati	uspóstavljām		uspóstavljan		reestablish
i	P utvrđiti	da utvrđim		utvrđen		to fortify;
a/Jě	I utvrđivati	utvrđujem		utvrđivān		to establish (a fact)
V/n	P započěti	da započnēm	zapóčeo, zapóčeļa	zapóčet		to begin
a/Jě	I zapóčinjati	zapóčinjem		zapóčinjān		

Grammatical Drill

GD 36.1 Learning Drill

GD 36.1.1 Simple Imperfective Past (Imperfect)

The following transform drill illustrates some of the forms of the simple imperfective past. As mentioned in the notes, this tense is not much used except for the forms of /biti/.

Dok sam čekao na stanici, vozovi su
stalno dolazili i odlazili.
Dok je čitao novine, on je pio pivo.
Do sada sam sedeo u sobi i čitao novine.
To je bilo pre dve godine.
To je bilo pa prošlo.
Pogledali smo vas juče da dođete, a vi
ne dođoste.

Dok sam čekao na stanici, vozovi
stalno dolažahu i odlažahu.
Dok je čitao novine on pijaše pivo.
Do sada sedah u sobi i čitah novine.
To bejaše (/beše) pre dve godine.
Beše mu.
Pogledāsmo vas juče da dođete, a vi
ne dođoste.

GD 36.1.2 Simple Perfective Past (Aorist)

The following transform drill illustrates simple perfective past forms of both perfective and imperfective verbs; these forms are literary.

Ja sam išao u grad pre podne.	Ja idoh u grad pre podne.
Oni su čekali voz do pet, pa su onda otišli.	Oni čekaše voz do pet, pa onda odoše.
Dolazio sam juče kod vas, ali vi niste bili kod kuće.	Dolazih juče kod vas, ali vi ne biste kod kuće.
Jovan je došao kući rano.	Jovan dóđe kući rano.
Vaš brat je prošao ovuda ¹ malo pre.	Vaš brat prošđe ovuda malo pre.

The following transform drill illustrates simple perfective past forms. Those marked by * are literary. The others may occur in ordinary speech.

Idem na stanicu po moj prtljag.	Oдох na stanicu po moj prtljag.
Dobio sam juče vaše pismo.	*Dobih juče vaše pismo.
On je uzeo da vam odgovori na pismo.	*Jovan uze da vam odgovori na pismo.
Majka se uplašila kad je videla kako otac rđavo izgleda.	*Majka se uplaši kad vide kako otac rđavo izgleda.
Zašto niste napisali nijednu reč?	Zašto ne napisaste nijednu reč!
Kako ste ušli u kuću da vas niko nije čuo?	Kako uđoste u kuću da vas niko nije čuo!
Kako ste stigli po ovakvom vremenu?	Kako stigoste po ovakvom vremenu!
Zašto niste došli ranije?	Zašto ne dodoste ranije!
Da li ste videli šta je Pavle učinio?	Videste li šta Pavle učini!
Da li ste čuli šta je Pavle rekao Milanu?	Čujete li vi šta Pavle reče Milanu!
Zašto ste ostali tako dugo?	Zašto ostadoste tako dugo!
Zašto su Jovići prodali svoju kuću?	Zašto Jovići prodadoše svoju kuću!
Zašto Pavle nije otišao na put?	Zašto Pavle ne ode na put!
On je izašao napolje da vidi šta je s decom.	On izade ² napolje da vidi šta je s decom (for a moment).
Kiša je brzo prestala da pada.	Kiša brzo prestade da pada.
Šta je bilo? Da li su došli?	Šta bi? Dodoše li?

¹ /'ovuda/ - 'this way'

² 'went for a moment'

GD 36.2 Question and Answer Drill with Prompt

Turci nisu osvojili celu Srbiju odmah
posle Kosovske bitke (1389).

Turci su osvojili Srbiju posle pada
Smedereva.

Pritisak turske invazije bio je veliki.
Turci su rušili crkve i vršili progone
hrišćana.

Invazija je prouzrokovala seobe
stanovništva.

Posle pada Beograda (1521), Turci su
pobedili Mađžare na Mohačkom polju
(1526).

Posle Mohačke bitke rat se preneo u
Mađžarsku i Hrvatsku.

Veliki broj Srba nije priznao tursku
vlast i iselio se.

Srbi su učestvovali u svim ratovima,
koji su se vodili protiv Turaka.

Seobe Srba su pojačavale¹ snagu hrišćana
i njihovu borbu protiv Turaka.

Turci su privremeno obustavljali
progone hrišćana da bi sprečili
seobe.

Da bi popravili odnose sa Srbima, Turci
su dozvolili da se obnovi Pečka
patrijaršija (1557-1766).

Turci su čak dozvolili podizanje
manastira i osnivanje nekoliko malih
štamparija.

Posle Mohačke bitke Turci su zauzeli
veći deo Ugarske i Slavonije i jedan
deo Hrvatske i Dalmacije.

Posle neuspele opsade Beča počinje
opadanje turskog carstva (1683).

Da li su Turci posle Kosovske bitke
osvojili Srbiju?

Kad su Turci osvojili Srbiju?

Kakav je bio pritisak turske invazije?
Šta su Turci radili hrišćanima?

Šta je prouzrokovalo seobe
stanovništva?

Šta se desilo posle pada Beograda?

Šta se dogodilo posle Mohačke bitke?

Da li su svi Srbi priznali tursku
vlast?

/Šta su radili Srbi, koji nisu
priznali tursku vlast?

Da li su Srbi učestvovali u ratovima
protiv Turaka?

Zašto seobe nisu išle Turcima u račun?
/Zašto su seobe smetale Turcima?

Zašto su Turci ma i privremeno
obustavljali progone hrišćana?

Šta su Turci uradili da bi popravili
odnose sa Srbima?

Šta su Turci još dozvolili hrišćanima?

Da li su Turci posle Mohačke bitke
zauzeli celu Ugarsku i sve hrvatske
zemlje?

Kad je počelo opadanje turskog carstva?

¹/pojačavati/ - 'to strengthen'

Turci nisu uspeli da poremete ravnotežu snaga u Evropi.

Turska invazija Evrope zaustavljena je kod Beča.

Pobeda nad¹ Turcima je doprinela da se uspostavi ravnoteža snaga između velikih sila.

Pod uticajem pape hrišćanske zemlje obrazovale su Sv. Savez za borbu protiv Turaka.

U Sv. savezu su učestvovala pored papske države: Austrija, Poljska i Mletačka republika.

Veliki broj Mađara, Hrvata i Srba učestvovali su u ratovima Sv. saveza.

Ratovi Sv. saveza su trajali od 1684 do 1699 godine.

U tim ratovima saveznici su pobedili Turke.

Mađarska i Hrvatska su oslobođene, ali ne i Srbija.

Posledice ovoga rata bile su teške za Srbe, koji su prišli saveznicima.

Srbi, koji su se borili protiv Turaka morali su sa saveznicima napustiti Srbiju (1689).

Ove seobe su stvorile u etnografskom pogledu stanje, koje je omogućilo stvaranje Jugoslavije.

Da li su Turci uspeli da poremete ravnotežu snaga u Evropi?

Gde je zaustavljena turska invazija Evrope?

Šta je doprinelo da se uspostavi ravnoteža snaga između velikih sila?

Pod čijim uticajem je obrazovan Sv. savez?

Koje su hrišćanske zemlje učestvovala u Sv. savezu?

Da li su Srbi, Hrvati i Mađari učestvovali u ratovima Sv. saveza?

Da li su ratovi Sv. saveza trajali dugo?

Ko je pobedio u tim ratovima?

Da li su Mađarska, Hrvatska i Srbija bile oslobođene u tim ratovima?

Kakve su bile posledice ovoga rata za Srbe, koji su prišli saveznicima?

Šta je bilo sa Srbima, koji su se borili na strani saveznika protiv Turaka?

Zašto su ove seobe važne za stvaranje Jugoslavije?

GD 36.3 Conversations - Razgovori

GD 36.3.1

A

B

Kad su Turci došli na Balkan, t.j. kad i kako su se doselili na Balkan?

Turke je pozvao kao saveznike u pomoć Jovan Kantakuzen i dozvolio da se nasele u Galipolju 1352 godine.

¹/nad/ - 'over, above'

Kad je stvarno počela njihova najezda na Balkansko poluostrvo?

Kakve su bile posljedice te bitke?

Da li je bila još neka važna bitka, osim bitke na Kosovu polju?

Zašto?

Čudo nisu drugi kršćanski narodi pomogli Srbima u borbi protiv Turaka na Kosovu?

To je zanimljivo.

Da li su Turci poslije Kosovske bitke odmah zauzeli Srbiju?

Da li je Smederevo utvrđen grad?

Кад су Турци дошли на Балкан, т.ј. кад и како су се доселили на Балкан?

Кад је стварно почела њихова инвазија Балканског полуострва?

Какве су биле последице те битке?

Počela je poslije bitke na rijeci Marici 1371. godine. U toj bici Turci su porazili brojno jaču srpsku vojsku.

Jako teške. Turci su zauzeli Trakiju, i Makedoniju sa djelom Bugarske. Nije, ali mnogi smatraju da je bitka na Marici bila važnija od Kosovske. Da su Turci izgubili tu bitku, njihovo prodiranje na Balkan bilo bi zaustavljeno.

Tako, poslije te bitke njihova snaga se znatno pojačala.

U bici na Kosovu borili su se na strani Srba kao saveznici Bosanci i Hrvati.

Da, i ta zajednička borba ih je pratila u odbrani¹ austrijsko-turske granice kroz stoljeća.

Nisu. Oni su osvojili Srbiju tek poslije pada Smedereva, a to je 70 godina poslije Kosovske bitke.

Jest. Smederevska tvrđava je sazidana poslije Kosovske bitke i još uvijek je jedna od najvećih tvrđava na Balkanu.

Турке је позвао као савезнике у помоћ Јован Кантакузен и дозволио да се населе у Галипољу 1352. године.

Почела је после битке на реци Марици 1371. године. У тој бици Турци су победили бројно јачу српску војску. Врло тешке. Турци су заузели Тракију и Македонију са делом Бугарске.

¹ /òdbrana/ - 'defense'

Да ли је била још нека важна битка,
сем битке на Косову пољу?
Зашто?

Чудо нису друга хришћански народи помогли
Србима у борби против Турака на Косову?

То је интересантно.

Да ли су Турци после Косовске битке одмах
заузели Србију?

Да ли је Смедерево утврђен град?

Није, али многи сматрају да је битка
на Марици била важнија од Косовске.
Да су Турци изгубили ту битку, њихово
продирање на Балкан било би заустав-
љено. Овако, после те битке њихова
снага се знатно појачала.

У бици на Косову борили су се на
страни Срба као савезници Босанци
и Хрвати.

Да, и та заједничка борба их је пра-
тила у одбрани¹ аустријско-турске
границе кроз векове.

Нису. Они су освојили Србију тек
после пада Смедерева, а то је 70
година после Косовске битке.

Јесте. Смедеревски град је сазидан
после Косовске битке и још увек
је један од највећих градова на
Балкану.

GD 36. 3.2

A

B

Šta se desilo poslije pada Beograda?

Oni su u bici kod Mohača pobjedili
Mađare?

Da li su Turci poslije bitke na Mohaču
osvojili cijelu Mađarsku i Hrvatsku?

Dokle su Turci držali te djelove Ugarske
i Hrvatske?

Poslije pada Beograda Turci su se
pet godina pripremali za
osvajanje Ugarske.

Da.

Ne, oni su postepeno osvojili veći
dio Ugarske, a od Hrvatske veći
dio Slavonije, jedan dio uže
Hrvatske i dio Dalmacije.

Sve do rata od 1684-1699. U tom ratu
oslobođene su Mađarska bez Banata
i Hrvatska osim nekih djelova uz
granicu.

To je rat Svetog saveza, zar ne?

Da li je saveznička vojska ušla u Srbiju?

Zašto nije Srbija bila tada oslobođena?

Da li je opsada od 1683. bila jedina turska opsada Beča?

Kad je bila prva opsada Beča.

Šta se desilo posle pada Beograda?

Oni su u bici kod Mohača pobedili Mađare?

Da li su Turci posle bitke na Mohaču osvojili celu Mađarsku i Hrvatsku?

Dokle su Turci držali te delove Ugarske i Hrvatske?

To je rat Svetog saveza, je li to?

Da li je saveznička vojska ušla u Srbiju?

Zašto nije Srbija bila tada oslobođena?

Da li je opsada od 1683. bila jedina turska opsada Beča?

Kad je bila prva opsada Beča?

Da, tako je, bar po imenu.

Jest.

Vjerojatno što su Turci još bili jaki.

Ne, to je u stvari bila druga opsada Beča.

Prva opsada Beča bila je 1529.

Posle pada Beograda Turci su se pet godina spremali za osvajanje Ugarske. Da.

Ne, oni su posteljeno osvojili veći deo Ugarske, a od Hrvatske veći deo Slavonije, jedan deo uže Hrvatske i deo Dalmacije.

Sve do rata od 1684 - 1699. U tom ratu oslobođene su Mađarska bez Banata i Hrvatska bez nekih delova pored granice.

Da, tako je, bar po imenu.

Jeste.

Verovatno su Turci još bili jaki.

Ne, to je u stvari bila druga opsada Beča.

Prva opsada Beča bila je 1529.

GD 36.3.3

A

Vidim da vi smatrate da su seobe bile vrlo važne za povjest¹ Jugoslavena i stvaranje Jugoslavije.

B

Da, one su izmiješale žiteljstvo i stvorile uslove za ujedinjenje.

¹/ povjest/ - 'history'

Na koje se jugoslavenske narode to miješanje najviše odnosi?

Da, znam. To sam video iz popisa žiteljstva. Kad su počele te seobe?

Da, razumijem. To je prouzročilo seobe. Gdje se selilo kršćansko žiteljstvo?

Zašto su te seobe bile od štete za Turke?

Razumijem na šta mislite. To je pojačavalo snagu kršćana.

Da li su se iseljavali samo Srbi?

Gdje su se oni iseljavali?

Vi ste kazali da su Turci privremeno prestajali progone kršćana, da bi time spriječili seobe. Da li su u tome uspjeli?

Obnova Pečke patrijaršije sigurno je zadovoljila Srbe, koji se do tada nisu iselili.

Da li se zna, koji su manastiri i crkve podignuti o tom razdoblju?

² /jèdnostávan, -vna, vno/ - 'simple'

³ /póminjati/ - 'to mention'

Na Srbe i Hrvate. Oni žive zajedno u užoj Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini i Vojvodini.

Seobe su počele sa turskom najezdom i bile su manje više neprekidne. Turci su palili crkve i manastire i progonili kršćane.

Prvo u nezauzete djelove Srbije i Crne Gore (tadašnje Zète) i Bosne i Hercegovine, a poslije u Ugarsku i Hrvatsku sa Slavonijom i Dalmacijom.

Vrlo jednostavno². Oni, koji su se iseljavali, borili su se i dalje protiv Turaka i to bolje i jače nego prije.

Da, osim toga kršćani su se uvijek nadali nekoj promjeni.

Ne. Srbi su se iseljavali najviše, ali su se iseljavali i Hrvati, samo mnogo manje.

U Austriju i Ugarsku (1520-1580). Poznat je slučaj iseljavanja seljaka iz Slavonije u Austriju (Gradišćanski Hrvati u Burgenlandu, u Austriji).

Jesu djelimično. Progona je i dalje bilo, a s njima i seoba. Naravno manje.

To bar pokazuje da su Turci željeli da zadovolje Srbe.

Zna se. Pominju³ se neki manastiri u Bosni i Hercegovini i Fruškoj Gori (Vojvodina). Pominje se također da je podignuto devet crkava u t. zv. turskoj Dalmaciji.

Koje štamparije su osnovane u tom razdoblju?

Da li je tada bilo progona?

Ko je bio sveti Sava?

To je razumljivo.

Видим да ви сматрате да су сеобе биле врло важне за историју Југословена и стварање Југославије.

На које се југословенске народе то мешање највише односи?

Да, знам. То сам видео из пописа становништва. Кад су почеле те сеобе?

Да, разумем. То је проузроковало сеобе. Где се хришћанско становништво селило?

Зашто су те сеобе биле од штете за Турке?

Разумем на шта мислите. То је појачавало снагу хришћана.

Да ли су се исељавали само Срби?

Jedna manja štamparija u Goraždu (1519 - 1523). Osim toga pominju se 5-6 manjih štamparija, koje nisu bile dugog vijeka.

Naravno da je bilo. Godine 1594.

Turci su spalili moći⁴

svetog Save u Beogradu. To je bila teška stvar za Srbe. I to je prouzročilo seobe u austrijski dio Slavonije (1595 - 1600).

On je osnovao samostalnu Srpsku crkvu (1219). Poslije toga Srbi više nisu mogli vjerovati Turcima.

Да, оне су измешале становништво и створиле услове за уједињење.

На Србе и Хрвате. Они живе заједно у ужој Хрватској, Славонији, Далмацији, Босни и Херцеговини и Војводини.

Сеобе су почеле са турском ичвазијом и биле су мање више непрекидне. Турци су палили цркве и манастире и прогонили хришћане.

Прво у незаузете делове Србије и Црне Горе (тадашње Зете) и Босне и Херцеговине, а после у Угарску и Хрватску са Славонијом и Далмацијом. То је просто. Они, који су се исељавали, борили су се и даље против Турака и то боље и јаче него раније.

Да, сем тога хришћани су се увек надали некој промени.

Не, Срби су се исељавали највише, али су се исељавали и Хрвати, само много мање.

⁴/moći/ or /mošti/ - 'relics'

Где су се они исељавали?

У Аустрију и Угарску (1520-1580).

Познат је случај исељавана сељака из Славоније у Аустрију (Градишћански Хрвати у Бургенланду, у Аустрији).

Би рекосте да су Турци привремено обустављали прогоне хришћана, да би спречили сеобе. Да ли су у томе успели?

Јесу делимично. Прогона је и даље било, а с њима и сеоба. Наравно мање.

Обнављање Пећке патријаршије сигурно је задовољило Србе, који се до тада нису иселили.

То бар показује да су Турци желели да задовоље Србе.

Да ли се зна, који су манастири и цркве подигнути у том периоду?

Зна се. Помињу³ се неки манастири у Босни и Херцеговини и Фрушкој гори (Војводина). Помиње се такође, да је подигнуто девет цркава у т. зв. турској Далмацији.

Које штампарије су основане у том периоду?

Једна мања штампарија у Горажду (1519-1523). Сем тога помиње се 5-6 мањих штампарија, које нису биле дуга века.

Да ли је тада било прогона?

Наравно да је било. Године 1594. Турци су спалили мошти⁴ светог Саве у Београду. То је проузроковало сеобе у аустријски део Славоније (1595-1600).

Ко је био свети Сава?

Он је основао самосталну Српску цркву (1219). После тога Срби више нису могли веровати Турцима.

То је разумљиво.

GD 36.4 Homework - Domaći zadatak

On the basis of the data given in the Basic Sentences and Conversations be prepared to give a short talk along these lines:

- 1) Describe the arrival of the Turks in the Balkans, their invasion of the Balkan peninsula and of Central Europe. Include data concerning how their invasion of Europe was stopped.
- 2) Describe the consequences of the Turkish invasion on the history of the Yugoslavs.

At the teacher's discretion the above may be a written assignment.

In giving talks the students may use outlines or notes in Serbo-Croatian giving dates and other data.

UNIT 37

Basic Sentences - Osnovne rečenice

Conversation with a Peasant in a Field - Razgovor s jednim seljakom na njivi

	A	
Hello, there!	Dóbar dān, pri̇jateljju.	Доба̇р да̇н, при̇јатељу.
	B	
Hello!	Dóbar dān, gospódine.	Доба̇р да̇н, госпóдине.
	A	
How are you getting along?	Káko si' štó rādiš?	Како си шта́ рāдиш?#
	B	
I'm fine, praise be to God.	(H)vāla Bǒgu, dǒbro sam.	(X)вāла Бǒгу, дǒбро сам.
there	èto	èто
to take a light meal	ùžinati, ùžinām	ùжинати, ùжинāм
shade	hlād	хлāд
You see, we've had a little snack and are resting in the shade.	Èto, málo smo ùžinali, pa se ódmārāmo' u (h)lādu.	Èто, ма́ло смо ùжинали, па се одмāрāмо' у (х)лāду.
to finish, to complete	završiti, da završim	завршити, да завршīm
plowing	óranje	óрāње
to sleep	spāvati, spāvām	спāвати, спāвāм
or,	spāti, spim	спāти, спīm
We want to finish plowing and [then] go home and sleep.	(H)óbcemo da završimo óranje' pa da idemo kúci spāti.	(X)óbcemo da završimo óрāње па да идēмо кúћи да спāвāмо.
	A	
to be lying down, to be going to bed	légati, lèžem	лéгати, лèжēм
to lie down, to go to bed	lécí, da lègnēm	лéчи, да лèгнēм
Do you go to bed so early?	Zār vi' tako ráno' lègnēte?	Зāр ви' тако рāно' лèжēте?#

B

to mow	pokósiti, da pókosim	поко́сити, да по́косим
meadow	lívada	ли́вада
to gather, to pick up	pókupiti, da pókupim	по́купити, да по́купим
hay	sijeno pl sijéna	се́но се́на
to plow	poóрати, da poórem	поо́рати, да поо́рем
to sow	pósiјati, da pósiјem	по́сејати, да по́сејем
having begun; to begin with	póčevši / počev	по́чевши / по́чев
dawn	zóra	зо́ра
dark, late in the night	m̀rkli, -ā, -ō	м̀ркли, -ā, -ō
darkness, dark	m̀rak	м̀рак

Yes, sir. When one has to mow the meadow, rake the hay, plow and sow, then one often works from early morning till after dark.

Jès(te), gospódine. Kad treba pokósiti lívadu, pókupiti sijeno, poóрати i pósiјati, ónda se često rádī počev od ráne zóre do m̀rklog m̀raka.

Jès(te), gospódine. Kad treba pokósiti lívadu, pókupiti се́но, поо́рати и по́сејати, # ónda se često rádī počev od ráne zóre do m̀rklog m̀raka.

to kill úbiti, da úbijem у́бити, да у́бијем

A person kills himself working and still doesn't finish.

Čovjek se úbi rádēći pa ópet ne stignē.

Човек се у́би радећи па о́пет не стигне.

First this, then that, with never an end [to it].

Sád óvo, sád óno i níkad kràja.

Тé óво, té óно и níкад краја.

A

You certainly get up early, [don't you]?

Ví sigurno ráno ústajete?

Вѝ сигурно рано у́стајете?#

B

to wake up izbúдити, da
izbúdim избудити, да
избудим

or,	probūditī, da próbuđīm	пробу́дѝти, да прóбуđѝм
inmate, member of the household	úkućanin pl úkućani	укућанин укућани
to feed	nahrāniti, da náhrānīm	нахрāнѝти, да на́хрāнѝм
to water (cattle)	napóжити, da nápojīm	напо́жѝти, да напо́жѝм
ox	vò m vóla pl vólovi	вò вóла вóлови
shade, cool (of the day)	hladóvina	хладóвина
I got up before dawn this morning, woke up the others ('members of the household'), fed and watered the oxen, and began plowing while [it was still] cool.	Jā sam jútros úst(a)o prīje zóre, probūdio úkućane, na(h)rānio i napóžio vólove # póč(e)o óranje za (h)ladóvine.	Jā sam jútros úst(a)o prē zóre, izbūdio úkućane, na(x)rānio i napóžio vólove # и по́ч(е)о óрāње за (х)ладóвине.
	A	
May I sit for a bit with you?	Mógu li sjèsti málo kòd vās?	Мóгу да сèднѝм ма́ло кòд вāс?#
	B	
Of course, sir; why not?	Mòš (mòžeš) gospódine, kàko da nè.	Мòш (мòжеш) госпóдине, кàко да нè.
	A	
property, holding or,	imānje pósjed	имāње пóсєд
How big a holding do you have here, (friend)?	Kóliko pòsjeda imāš, prījatelju?	Кòлико имāва имаш, прīјателю?#
	B	
co-operative, collective	zādruga	зāдруга
uncle, father's brother	stric, strica pl stríčevi	стриц, стрѝца стричєви
male cousin, (son of stric)	bratic	брāт од стрѝца
hectar	hèktār	хèктар

I live in a zadruga with my cousin, and we have ten hectares.

Jā žīvim u zādruzi sa brātićem¹ i imamo 10⁰ (h)ektāra¹ zēmljē.

Ја живим у задрузи са браћом од стрица¹ и имамо 10⁰ (х)ектара¹ земље.

A

to be sowing
cultivated field

sijati, sijem
njiva

сејати, сејем
њива

What do you intend to sow on this field?

Štò ćeš sijati¹ na ovoj njivi?

Шта намераваш¹ да сејеш на овој њиви?[#]

B

wheat

pšénica

пшеница

Wheat.

(P)šénicu.

(П)шеницу.

A

is it
crop

jèl, je li
úsjev

јел, је ли
усев

Is wheat your main crop?

Jèl vam pšénica¹ glavni úsjev?

Јел вам пшеница¹ главни усев?[#]

B

to till, to cultivate,
to work

obráditi, da
óbrādīm

обрадити, да
обрадим

income, revenue
corn

príhod
kukúruz

приход
кукуруз

Most of our land is under wheat, but we get a better yield and more use out of corn.

Nájviše zēmlje nam je obráđeno pod (p)šénicom, ali od ku(kú)ruza imāmo više príhoda¹ i kòrīsti.

Највише земље нам је обрађено под (п)шеницом, али од ку(ку)руза имамо више прихода¹ и користи.

yield

prínos

принос

A

What was your yield of wheat per hectare?

Kóliko vam je (b)lo prínos pšénice¹ po hēktāru?

Колико вам је (си)о принос пшенице¹ по хектāру?[#]

	B	
this year's	ovogódišnji, -ā, -ē	овогодишњи, -ā, -ē
harvest	žetva	жетва
to catch	úhvatiti, da úhvatim	úхватити, да úхватим
metric quintal, 100 kilograms	mètarska cènta / mètar	мèтарска цèнта / мèтар
 This year's harvest was good, and we got about 2000 kilograms per hectar.	 Ovogódišnja je žetva bila dóbra i ú(h)vatilo nam se oko 20 metāra po (h)èktaru.	 Ovogódišnja žetva je bila dóbra i ú(x)vatilo nam se oko 20 metāra po (x)èktaru.
	A	
stock, cattle	stòka	стока
 How do you stand with cattle?	 Kàko stojíte sa stòkòm?	 Kàko stojíte sa stòkòm?#
	B	
pig, hog, swine	svínja	свина
cow	kràva	крава
calf	téle, téleta pl tèlād f	тэле, тэлета тèлэд
sheep	òvca	òвца
poultry	pèràd f pl	живина
pertaining to house, home	kućni -ā, -ō	кућни, -ā, -ō
 Apart from pigs, we have a pair of oxen, two cows with calves, as well as some sheep and as much poultry as we need for ourselves.	 Osim svínjā, imamo pār vólōvā, dvije kràve sa telādima i nešto ovāca i pèràdi kól(i)ko za kućne pòtrebe.	 Osim svínā, imāmo pār vólōvā, dvē kràve sa telādima i nešto ovācā i živine kól(i)ko za kućne pòtrebe.
	A	
orchard	vòćnjāk pl. vòćnjāci	вòћнāk, вòћнāци
 Do you have an orchard?	 Imate li vòćnjāk?	 Imate li vòћнāk?#

	B	
vineyard	vínogrād	виноград
Of course! We have a hectar of plum trees and a hectar as a vineyard.	Káko da nè! Imamo (h)éktar pod šljívama ¹ i (h)éktar pod vínogrādom.	Како да не! Имáмо (х)éктар под шљíвма ¹ и (х)éктар под вíно-градом.
to give birth, to bear (fruit)	róditi, da ròdim	рóдити, да рóдим
horse	kònj, kónja	кòњ, кóњ
When there is fruit, we're in clover.	Kád ródi vóće, mi smo na kónju.	Ка́д рóди вóће, ми́ смо на кóњу.
tax	pòrez	пòрез / пòреза
to put on shoes	óbuti (se), da (se) òbujēm	óбути (се), да (се) òбујēm
joke, jest, fun	šála	шáла
Then we easily pay [our] taxes and buy ourselves clothes and shoes.	Ónda plátimo pòrez ¹ i ódjenemo se i óbujēmo ¹ kao od šálē.	Óнда плáтимо пòрезу ¹ и óденемо се и óбујēмо ¹ као од шáлē.

NOTES

Note 37.1 Verb: Suffixes /-v/, /-vši/

Note 37.1.1 Indeclinable Forms in /-v/, /-vši/

Uopšte uzevši, opera je bila tehnički odlično izvedena.

Onda se često radi počev od rane zore do mrklog mraka.

/uzevši/ and /počev/ are examples of two forms corresponding to a literal English 'having done so-and-so'. They may be translated 'having taken [it] generally' and 'having begun from early dawn'. These forms are the past counterpart to those in /-ći/ (see Note 32.1). While the latter are normally formed from imperfective verbs, those in /-v/ and /-vši/ are nearly always perfective. Though neither form is common, that in /-vši/ is more frequent than that in /-v/.

The /-v/ ~ /-vši/ forms are often, as are those in /-cí/, in apposition to the subject of the verb: /otvorivši vrata, on je ušao u sobu/'having opened the door, he went into the room'.

They are on the whole literary rather than colloquial. The spoken language generally uses a clause beginning with /pošto/ 'after' /kad/ 'when' or the like.

The following examples show the shape of the stem formative suffix before /-v/, /-vši/:

Verb type	SFS	/-vši/	Infinitive
a	ā	sáčekāvši	sáčekati
a/i	ā	zadržāvši	zadržati
a/ě	ā	izábrāvši	izábrati
a/Jě	ā	ìnteresovāvši	ìnteresóvati
a/Jě	a	napísāvši	napísati
i	I	kósivši	kósiti
e	ě	viděvši	videti
C	ā	rékāvši	récí
		mógāvši	móci
(iáci)	ā	nášāvši	náci
		úšāvši	úci
V	(length or nothing)	pópivši	pòpiti
		úzěvši	úzěti

If the vowel of a vowel verb is already long, there is no change (hence the stem formative suffix is 'nothing').

Note 37.1.2 Declinable Form in /-vši/

/bivši/ 'former' is declined like a regular adjective with long endings. This is the only declinable /-vši/ form in use.

Note 37.2 Noun: Neuter Animate Nouns in /-e(t)-/

Imamo par volova, dve krave sa teladima...

/téle/ is 'calf'. The genitive singular is /téleta/, the dative /téletu/ and the instrumental /téletom/. The root is /tel-/ and the stem suffix forming

the word is /-et-/ before the endings /-a/, /-u/ and /-om/ but /-e/ in the nominative (compare also /dēte/ G. /dēteta/, Note 14.1.1). The suffix /-e(t)-/ refers in each case to the young animal (or person). These nouns have no plural. (All neuter nouns referring to living beings have no plural and collectives are used in their place.) With most of the nouns with stems in /-et-/ a collective with stem suffix /-ād/, is used. Nouns having the suffix /-ād/ are feminine i-nouns. 'Calf' is therefore /téle/ (G /téleta) and 'calves' is /tèlād/. Note that the sentence uses the plural ending /-ima/ on /tèlād/. /tèlād/ itself is a collective noun, meaning a group of calves.

Other nouns of this type are:

Nominative	Genitive	Collective	
jàgnje	jàgnjeta	jàgnjād	lamb
mómče	mómčeta	mòmčād	youth, lad; coll. crew, team
pìle	pìleta	pìlād	chicken, friers
pràse	pràseta	pràsād	suckling pig
siróče	siróčeta	sìročād	orphan
ždrébe	ždrèbeta	ždrèbād	colt

In a few cases there are variations. Compare /péro/ 'feather' /pèrād/ 'poultry'. /péro/ does not have the suffix /-e(t)-/, and there is also a change of meaning.

Note 37.3 New Verbs

a	I	ùžinati	ùžinām		take a light meal
i	I	búditì (se)	búdīm (se)	búđen	to wake
i	P	probúditì (se)	da (se) próbūdīm	próbūđen	to wake up
i	P	izbúditì	da izbūdīm	izbūđen	to wake up all
i	I	hrániti	hrānīm	hrānjen	to feed
i	P	nahrániti	da nahrānīm	nahrānjen	
a	I	hvatati	hvatām	hvatān	to catch
i	P	uhvatiti	da uhvatīm	uhvaćen	

i	I	kósiiti	kòsim		kòšen	to mow
i	P	pokósiiti	da pòkosim		pòkošen	
i	I	kùpiti	kùpim		kùpljen	to gather
i	P	pókupiti	da pókupim		pókupljen	
C/ně	P	léci	da lègnēm	lègao -gla		to lie down
a/i	I	léžati	léžim			to be lying down
a/Jě	I	légati	lèžēm			to be in the process of lying down
a/I	P	obrāditi	da óbrādim		óbrāden	to cultivate
a/Jě	I	obradivati	obrádujēm		obrádivān	
V	P	óbuti	da òbujēm		obúven -éna	to put on shoes
a	I	obúvati	óbūvām		óbūvān	
a/ě	I	óрати	òrēm		òrān	to plough
a/ě	P	poóрати	da pòorēm		poórān	
i	I	pójiti	pójim		pójjen	to water
i	P	napójiti	da nápojim		napojjen	
i	P	róditi	da ròdim		ròden	to give birth
a	I	rādati	rādām		rādān	
a/Jě	I	sèjati	sèjēm			to sow
		/sijati	/sijēm			
a/Jě	P	pósejati	da pósejēm			
		/pósijati	/da pójēm			
a	I	spávati	spāvām			to sleep
a/I		/spāti	/spim	spào -ála		
a/I	P	zāspati	da zāspim			to fall asleep
a	P	odspávati	da ódspāvām			to sleep a little
V	P	úbiti	da úbijēm		ubíjen -éna	to kill
a	I	ubíjati	úbijām		úbijān	
i	P	zavřšiti	da zāvřšim		zāvřšen	to finish, complete
a	I	završávati	završāvām		završāvān	
		/završivati	/završujēm		/završivān	

Grammatical Drill

GD 37.1 Learning Drill

GD 37.1.1 Transform Model Drill

Replace /pošto/ or /kad/ and the following verb phrase by the /-vši/ form, as shown by the first example.

Pošto je otvorio vrata, on je ušao u sobu.

Otvorivši vrata, on je ušao u sobu.

Kad je pročitao novine, on je otišao.

Pročitavši novine, on je otišao.

Pošto je sačekao oca, oni su otišli zajedno kući.

Sačekavši oca, oni su otišli zajedno kući.

Pošto je saznao¹ da voz ima veliko zakašnjenje, on nije otišao odmah na stanicu.

Saznavši da voz ima veliko zakašnjenje, on nije otišao odmah na stanicu.

Kad je popio kafu, on je pozvao kelnera i platio.

Popivši kafu, on je pozvao kelnera i platio.

Pošto nije hteo da vas uznemiruje, on je odmah otišao.

Ne htevši da vas uznemiruje, on je odmah otišao.

Kad se naljutio, on je izašao iz sobe napolje.

Naljutivši se, on je izašao iz sobe napolje.

Kad je predao pismo, on se vratio kući.

Predavši pismo, on se vratio kući.

Pošto sam ugasio svetlost, ja sam izašao iz sobe.

Ugasivši svetlost, ja sam izašao iz sobe.

Kad smo upalili kola, mi smo se odvezli pravo kući.

Upalivši kola, mi smo se odvezli pravo kući.

Kad je sišao s tramvaja, Jovan je prešao ulicu.

Sišavši s tramvaja, Jovan je prešao ulicu.

Kad je video da vi niste tu, on je odmah napustio kancelariju.

Videvši da vi niste tu, on je odmah napustio kancelariju.

GD 37.2 Transform Model Drill

GD 37.2.1 Present → Past

Danas kosimo livadu.

Danas smo pokosili livadu.

Naši susedi u ponedeljak kupe seno.

Naši susedi su u ponedeljak pokupili seno.

¹/sáznati/ - 'to find out'

Mi završavamo oranje za pšenicu u
sredu.

Deca spavaju dobro.

Deca obično rano ležu.

Moj sused sa svojim ukućanima kupi seno
u nedelju.

Oni danas oru njivu za pšenicu.

Moj otac budi sve po kući vrlo rano.

Moj mlađi brat hrani, a ja pojim stoku.

Brat seje pšenicu u četvrtak na ovoj
njivi.

Seljaci obrađuju zemlju prilično dobro.

Prinos pšenice je 20 metara po hektaru.

Ove šljive rađaju dobro.

Mi plaćamo ove godine veliki porez.

Moji susedi ne plaćaju ove godine
veliku porezu.

Vi se odevate dobro.

On se obuva brzo.

Radnici uđinaju u 4 sata.

Mi smo završili oranje za pšenicu u
sredu.

Deca su spavala dobro.

Deca su rano legla.

Moj sused sa svojim ukućanima pokupio
je seno u nedelju.

Oni su danas poorali njivu za
pšenicu.

Moj otac je probudio sve po kući
vrlo rano.

Moj mlađi brat je nahranio, a ja sam
napojio stoku.

Brat je posejao pšenicu u četvrtak
na ovoj njivi.

Seljaci su obradili zemlju prilično
dobro.

Prinos pšenice je bio 20 metara po
hektaru.

Ove šljive su rodile dobro.

Mi smo platili ove godine veliki
porez.

Moji susedi nisu platili ove godine
veliku porezu.

Vi ste se odeli dobro.

On se obuio brzo.

Radnici su uđinali u 4 sata.

GD 37.2.2 Replace the present with /se/ by the past passive participle in the following drill.

(If desired, the sentences to the left may first be replaced by transforms using /treba/ plus the perfective present, as:

Livada se kosi u ponedeljak.

Livada treba da se pokosi u
ponedeljak.

This drill will review the imperfective - perfective pairs involved and will make the transform to the past passive participle easier.)

Livada se kosi u ponedjeljak.	Livada je pokošena u ponedjeljak.
Seno se kupi u petak i subotu.	Seno je pokupljeno u petak i subotu.
Oranje se završava u utorak.	Oranje je završeno u utorak.
Ova njiva se ore za kukuruz.	Ova njiva je poorana za kukuruz.
Volovi i krave se hrane ujutru, u podne i uveče.	Volovi i krave su nahranjeni ujutru, u podne i uveče.
Svinje i konji se poje posle svakog hranjenja.	Svinje i konji su napojeni posle svakog hranjenja.
Na ovoj njivi se ove godine seje pšenica.	Na ovoj njivi je ove godine posejana pšenica.
Zemlja se slabo obrađuje i zato je prinos mali.	Zemlja je slabo obrađena i zato je prinos mali.
Porez se plaća posle žetve.	Porez je plaćen posle žetve.
Žene se dobro odevaju.	Žene su dobro odevene.
Svetlost se pali uveče.	Svetlost je upaljena uveče.
Ove godine se plaća velika poreza.	Ove godine je plaćena velika poreza.
Svetlost se gasi ujutru.	Svetlost je ugašena ujutru.
Vaša soba se sada čisti.	Vaša soba je počišćena.
Uvodi se obavezno osmogodišnje školovanje.	Uvedeno je obavezno osmogodišnje školovanje.
Zida se nova školska zgrada.	Sazidana je nova školska zgrada.

GD 37.2.3 Substitution Drill

Replace the underlined item(s) by the cue item, making necessary changes.

Mi smo danas pokupili <u>skoro sve</u> seno.	/mnogo/
Put je vodio <u>kroz</u> skoro pokošene livade.	/pored/
Jovan je poorao <u>jednu</u> veliku njivu za pšenicu.	/ove dve/
Ja sam nahranio svu stoku, <u>uključujući</u> krave i telad.	/izuzev/
Autoputem ne saobraćaju <u>samo</u> motorna vozila.	/mnogo/
U ovoj radnji se prodaju sve vrste životnih namirnica, <u>uključujući</u> : pirinač, šećer, so, kafu, konzerve, i južno voće.	/sem/
Zaustavite kola <u>tu pred</u> robnom kućom.	/preko puta/

Seljaci nemaju <u>veliki</u> prihod i korist od pšenice.	/mnogo/
Neka moja žena kupi <u>nekoliko</u> pari muških čarapa broj 11.	/tri/
Zaustavite kola <u>u</u> zološkom vrtu.	/pred/
Razumeo sam Nušićev komad <u>bez</u> teškoća.	/sa/
Podignuto je <u>mnogo</u> škola.	/jedan/
Kupljeno je <u>nekoliko</u> ulaznica za pozorište.	/dve/
U kući ima <u>jedno</u> kupatilo.	/dva/
U drugim republikama, <u>ne računajući</u> Sloveniju i Hrvatsku, priraštaj je iznad prosečnog.	/izuzev/

GD 37.2.4 Form a new sentence, inserting the cue at the place marked * and making the other changes necessary.

Oni su nam pokazali * lepe njive posejane pšenicom.	/nekoliko/
Oni su imali * dobru žetvu.	/dve/
Pokazali su nam * lep voćnjak sa šljivama i jabukama.	/mnogo/
Videli smo * lepo obrađene njive.	/malo/
Oni su nam pokazali * dobro obrađene njive posejane kukuruzom.	/nekoliko/
Koliko sam ja mogao da ocenim * svet je ovde dobro odeven i obuven.	/malo/
Videli smo * lepo odevene i obučene ljude.	/veliki broj/
Ima * veliki i lep park u tom kraju grada.	/nekoliko/
Mi počinjemo doručak sa * sokom od pomorandže.	/čaša/
* Prodavnice za raspodelu ¹ dobara su dobro uređene.	/mali broj/
Ja doručkujem * pržena jaja.	/nekoliko/
* Potrošači gube vreme zbog malog broja prodavnica.	/mnogo/
Primitite * srdačan pozdrav od nas sviju.	/mnogo/
Duž puta su stajala * pokvarena vozila.	/nekoliko/
Juče je ovde pala * kiša.	/mnogo/

¹ /ràspodela/ - 'distribution'

Pored autoputa vide se * lepa, živopisna sela i /mnogo/
put je zanimljiv.

Ovde je juče pao * sneg. /mnogo/

GD 37.3 Question and Answer Drill with Transform

GD 37.3.1 Model Drill

Each of the following sets of question and answer are to be drilled as they are, then in the past, according to the model given.

Kad kupite seno?

Mi kupimo seno u ponedeljak.

Kad ste pokupili seno?

Mi smo pokupili seno u ponedeljak.

Kad završavate oranje za kukuruz?

Oranje za kukuruz završavamo u petak
ili subotu.

Kako spavate? Da li vam smeta
vrućina?

Spavamo vrlo dobro. Vrućina nam ništa
ne smeta.

S kim vaš sused kosi livadu?

On kosi livadu sa svojim ukućanima.

Kad oni oru njivu za pšenicu?

Oni oru njivu za pšenicu prekosutra - u
ponedeljak.

Da li vi hranite stoku?

Ne, moj brat hrani, a ja pojim stoku.

Da li može vaš brat sam da nahrani i
napoji stoku?

Ne može.

Ko seje pšenicu u ponedeljak, vi ili
vaš brat?

Moj brat seje pšenicu u ponedeljak, a
ne ja.

Zar ne sejete vi pšenicu u ponedeljak?

Ne, ne sejem. Ja završavam oranje.

Ko vas budi za odlazak na rad?

Otac nas budi.

Kako seljaci obrađuju njive?

Oni, koji imaju radnu snagu i stoku,
obrađuju dobro.

Koliki je prinos pšenice po hektaru?

Oko 20 metarskih centi po hektaru.

Zar je vaš prinos pšenice 20 metarskih
centi po hektaru?

Da, jeste.

Kako rađaju vaše šljive?

Rađaju dobro, iako su stare.

Koliku porezu plaćate ove godine?

Ove godine plaćamo malu porezu.

U koliko sati radnici uđinaju?

Radnici uđinaju u 4 sata.

Zar deca ne uđinaju danas?

Ne, ne uđinaju. Kasno su ručala.

GD 37.3.2 Model Drill

The transform here is from present tense with /se/ to past passive participle, as shown by the model given.

Kad se kosi livada?	Livada se kosi u subotu.
Kad je pokošena livada?	Livada je pokošena u subotu.
Kad se kupi seno?	Seno se kupi u petak.
Zar se seno kupi u nedelju?	Da, kupi.
Da li se oranje za kukuruz završava u utorak?	Da, završava.
Zar se oranje za kukuruz ne završava u utorak.	Ne, ne završava. U ponedjeljak posle podne nije se oralo zbog kiše.
Za šta se ore ova njiva?	Ore se za kukuruz.
Zar se ova njiva ore za kukuruz?!	Da, ore.
Kad se hrane volovi i krave?	Hrane se ujutru, u podne i uveče.
Da li se svinje i konji poje posle svakog hranjenja?	Da, poje se.
Šta se seje na ovoj njivi?	Seje se pšenica.
Kako se obrađuje zemlja kad je prinos mali?	Zemlja se slabo obrađuje i zato je mali prinos.
Kad se plaća porez?	Plaća se odmah posle žetve.
Kako se svet ovde odeva?	Odeva se prilično dobro.

GD 37.4 Conversations - Razgovori

GD 37.4.1

A

B

Jel ovo tvoja livada, prijatelju?	Jes(te), gospodine.
Vidim da si pokupio sijeno. To si dobro učinio.	Bome (boga mi), jesam.
Kad si sve stigao da učiniš?	U nedjelju.
Čudno što si radio u nedjelju?	Nek mi Bog oprostí, ali mor(a)o sam. Da ga nisam pokupio i dovez(a)o u nedjelju, kad bi(h). Vi(di)š kak(v)o je vrijeme.
Imaš pravo. Kiša pada skoro cijeli tjedan ¹ .	Da, i to na pokošeno sijeno, i bogzna kad će prestati.
Kako je ovdje za stočnu hranu?	Nije tako dobro.

¹/tjèdan/ - 'week'

A	B
Zašto?	Mali su nam posjedi, a za krave i volove treba mnogo hrane.
Jel imate dosta mlijeka?	Pa kako da ti kažem gospodine, imamo i nemamo.
Kako misliš?	Pa tako. Mlijeka nema nikad mnogo. Djeca ne mogu bez mlijeka, a mi odrasli također se hranimo s mliječnim proizvodima mnogo.
Da li vi pravite maslac?	Ne, gospodine. Kod nas je suviše toplo i maslac se brzo pokvari.
Pa šta pravite od mlijeka?	Pravimo razne vrste sireva i kajmak.
Što je kajmak?	To je neka vrsta našeg maslaca. Vrlo je ukusan i ne kvari se. Lako se čuva duže vremena.
Da li se često hranite sa sirom?	Kako da ne. Kad imamo, mi počinjemo svaki obrok ² sa sirom i kajmakom.
To je dobro. Mliječni proizvodi su dobra hrana.	Tako je i naše žene su dobre domaćice i znaju zgotoviti sve što nam treba samo kad imaju od čega.
Јел ово твоја ливада, пријатељу?	Јес(те), господине.
Видим да си купио сено. То си добро урадио.	Боме (бога ми), јесам.
Кад си стигао то да урадиш?	У недељу.
Чудо си радио у недељу?!	Нека Бог опрости, али мор(а)о сам. Да га нисам купио и довез(а)о у недељу, кад би(х). Ви(ди)ш как(в)о је време.
У праву си. Киша пада скоро целу недељу дана.	Да, и то на покошено сено, и богзна кад ће престати.
Како је овде за сточну храну?	Није тако добро.
Зашто?	Мала су нам имања, а за краве и волове треба много хране.
Јел имате доста млека?	Па како да ти кажем господине, имамо и немамо.

²/šbrok / - 'meal'

Како мислиш?

Да ли ви правите путер?

Па шта правите од млека?

Шта је кајмак?

Да ли ви једете много сира?

То је добро. Млечни производи су
добра храна.

Па тако. Млека нема никад довољно.

Деца не могу без млека, а ми одрасли
такође једемо много млечних производа.
Не, господине. Код нас је сувише топло
за путер.

Правимо разне врсте сирева и кајмак.
То је нека врста нашег путера. Врло је
укусан и не квари се. Дуго се чува
дуже времена.

Како да не. Ми почињемо сваки обед¹ са
сиром и кајмаком кад имамо.

Тако је и наше жене су добре домаћице
и умеју да праве све што нам треба
само кад имају од чега.

¹ /обед/ - "meal"

GD 37.4.2

A

B

Interesira me, koliki je postotak¹
zemljoradničkog žiteljstva u
Jugoslaviji?

Popis od 1961. godine pokazao je, da u
Jugoslaviji ima 51% zemljoradničkog
žiteljstva.

U kojim krajevima je taj postotak
najviši?

U zemljoradničkim krajevima, a u
industrijskim je naravno, najniži.

U kojoj republici ima najviše
poljoprivrednog stanovništva?

U Srbiji.

Je li u Srbiji postotak zemljoradničkog
žiteljstva najveći?

U užoj Srbiji jest.

Koliki je?

Taj postotak je iznad prosječnog.

U kojoj je republici najrazvijenija
industrija?

U Sloveniji. Tamo je postotak
zemljoradničkog žiteljstva najmanji,
a gradskog najviši.

Da li je u Sloveniji postotak mnogo
manji od prosječnog?

Jest. Ima srezova u kojima je postotak
zemljoradničkog žiteljstva manji od 20
posto. Inače smatra se da prema
podacima od 1961. ima prosječno 30%
zemljoradničkog žiteljstva u Sloveniji.

¹ postotak / procenat - 'percentage'

Интересује ме, колики је проценат¹
пољопривредног становништва у
Југославији?

У којим крајевима је тај проценат
највиши?

У којој републици има највише пољо-
привредног становништва?

Да ли је у Србији проценат пољоприв-
редног становништва највиши?

Колики је?

У којој републици је индустрија
најразвијенија?

Да ли је у Словенији проценат много
мањи од просечног?

Попис од 1961. године показао је, да у
Југославији има 51 % пољопривредног
становништва.

У пољопривредним крајевима, а у инду-
стриским је природно, најниже.

У Србији.

У ужој Србији јесте.

Тај проценат је изнад просечног.

У Словенији. Таме је проценат пољоприв-
редног становништва најмањи, а град-
ског највиши.

Јесте. Има срезова у којима је проценат
пољопривредног становништва мањи од
20 одсто. Иначе сматра се да према
подацима од 1961. има просечно 30 %
пољопривредног становништва у Словенији.

GD 37.4.3

A

Zanima me vaša poljoprivredna
proizvodnja. Da li proizvodite
dovoljno hrane za vaše potrebe.

Koliki je vaš proizvod pšenice i
kukuraza jedne rodne godine?

Kako izgleda proizvod po republikama?

Koja republika dolazi poslije Srbije.

Kad govorite o Srbiji vi sigurno
uključujete Vojvodinu, a u Hrvatsku
Slavoniju.

B

To zavisi od toga da li je godina rodna!¹

Godina 1959. bila je rodna i ukupan²
proizvod pšenice bio je 4,130.000 tona,
a kukuruza 6,670.000 tona.

Republika Srbija je proizvela 2,700.000
tona pšenice i 4,420.000 tona kukuruza.
Dolazi Hrvatska sa 806.000 tona pšenice i
1,370.000 tona kukuruza.

Naravno. Vojvodina proizvodi najviše
hrane. Proizvodi Vojvodine iznosili
su 1,290.000 tona pšenice i 2,450.000
tona kukuruza.

¹ /ròdan/ - 'rich'

² /ùkupan/ - 'total'

A koliki su bili proizvodi uže Srbije, osim Vojvodine i Kosova i Metohije?	Proizvodi uže Srbije bili su 1959. godine 1,250.000 tona pšenice i 1,762.000 tona kukuruza.
Интересује ме вама пољопривредна производња. Да ли производите довољно хране за ваше потребе?	То зависи од тога да ли је година добра.
Колика је ваша производња пшенице и кукуруза једне добре године?	Година 1959. била је добра и укупна ² производња пшенице била је 4,130.000 тона, а кукуруза 6,670.000 тона.
Како изгледа производња по републикама?	Република Србија је произвела 2,700.000 тона пшенице и 4,420.000 тона кукуруза.
Која република долази после Србије?	Долази Хрватска са 806.000 тона пшенице и 1,370.000 тона кукуруза.
Кад говорите о Србији ви сигурно укључујете Војводину, а у Хрватску Славонију.	Наравно. Војводина производи највише хране. Производња Војводине износила је 1,290.000 тона пшенице и 2,450.000 тона кукуруза.
А колика је била производња уже Србије, без Војводине и Косова и Метохије?	Производња уже Србије била је 1959. године 1,250.000 тона пшенице и 1,762.000 тона кукуруза.

GD 37.5 Homework - Domaći zadatak

GD 37.5.1 Complete the following sentences by using the proper preposition. No change is required in the sentences.

Zabranjeno je parkiranje.....robnom kućom.	/pred/, /kod/
Prinos pšenice zavisi.....toga kako je zemlja obrađena.	/na/, /od/
Moja kuća je.....ulici Prvog maja, broj 53.	/u/, /na/
Ja sam čekaо moga prijatelja.....	/na/, /pred/, /u/
čekaonici prve klase.	
Mi smo sišli.....tramvaja kod Kalemegdana.	/iz/, /sa/
Zidanje škole je uticalo.....povećanje pismenosti.	/na/, /kod/, /o/
Dobio sam pismo.....našeg prijatelja.	/od/, /iz/
Tražio sam izveštaj.....američke ambasade.	/od/, /iz/

Služio sam dve godine.....američkoj ambasadi /u/, /kod/
 u Beogradu.
 Mislio sam stalno.....vas. /na/, /za/, /o/

GD 37.5.2 Complete the following sentences, using the proper form of the word given to the right.

O.....ste mislili? /šta/
 Mi smo krenuli na.....vrlo rano, pre zore. /put/
 Za.....je ova kafa. /ko/
 Zašto se ljutite na..... . /ja/
 Sem.....niko mi nije pomagao pri /moji ukućani/
 kupljenju sena.
 Kupili smo seno u nedelju zbog..... . /rdavo vreme/
je poremećena ravnoteža snaga između /svetski rat/
 velikih sila.
 Video sam kuću,.....ste kupili. /koji/
 Prema.....Sava i Dunav su postali granica /ugovor o miru/
 između Austrije i Turske.
 Dajte nam po..... . /čaša piva/

UNIT 38

Reading Selection - Štivo za čitanje

How Yugoslavia Was Created - Kako je stvorena Jugoslavija

III Part - III Deo

Југословенски покрет почео је да се ствара после Наполеонових ратова, кад су се идеје национализма и слободе човека почеле ширити. Он се прво појавио међу Хрватима под именом "Илирског покрета". Творцима овог покрета се замера да су замишљали уједињење под вођством Беча са Загребом као средиштем. Али то није било никакво чудо, јер не треба заборавити да је после неуспеле опсаде Беча, углед Аустрије огромно порастао код свих хришћанских народа.

Тако, кад су подигли први устанак против Турака (1804), Срби су се прво обратили за помоћ Аустрији. Они су тражили не само помоћ у оружју и муницији, већ су молили да их цар узме под своју заштиту.

Став Аустрије према српском устанку био је у почетку пријатељски. Власти су гледале кроз прсте кријумчарење оружја, муниције и хране устаницима. Али, забринута за лојалност својих поданика српског порекла, Аустрија је убрзо заузела непријатељски став према устанку. (Било је случајева дезертирања, као и немира.) Устаници су били тим ставом дубоко разочарани и тако је Аустрија прво изгубила поверење Срба.

Али, убрзо су се разочарали и огорчили и Хрвати. Захваљујући неразумном и непомирљивом ставу Копута (Лајош Копут, 1802-1894) и Хрвати и Срби су се борили на страни Аустрије приликом угушивања Маџарске буне (1848). Као награду за указану помоћ Аустрија је признала аутономну Хрватску и српску Војводину, обе независне од Маџарске. Сем тога, Хрватска је добила на управу Далмацију и право да хрватски сабор бира бана, а српски војводу. Али, Аустрија није одржала реч и искористила је прву прилику да се измири са Маџарима на рачун Хрвата и Срба. Цар је прво укинуо аутономију Војводине, која је припојена Маџарској (1860). Онда се нагодбом од 1867. Аустрија споразумела са Маџарском и тако је створена Аустро-Угарска, односно двојна монархија. По том споразуму Далмација је стављена под управу Беча, а Хрватска са Славонијом је поново ушла у оквир круне Св. Стефана (1868). Тако су се и Срби и Хрвати сматрали остављеним на милост и немилост Маџарима.

(наставиће се)

Jugoslavenski se pokret počeo stvarati poslije Napoleonovih ratova, kada su se počele širiti ideje nacionalizma i slobode čovjeka. On se prvo pojavio među Hrvatima pod imenom 'Ilirskog pokreta'. Zamjera se začetnicima ovog pokreta što su zamišljali ujedinjenje pod vodstvom Beča sa Zagrebom kao središtem. Ali tome se ne treba čuditi. Poslije neuspješne opsade Beča, ugled je Austrije neizmjereno porastao kod svih kršćanskih naroda.

Kad su Srbi digli prvi ustanak protiv Turaka (1804), prvo su se obratili za pomoć Austriji. Oni su tražili ne samo pomoć u oružju i municiji, već su molili da ih car uzme pod svoju zaštitu.

Držanje Austrije prema srpskom ustanku bilo je u početku prijateljsko. Vlasti su propuštale krijumčarenje oružja, municije i hrane ustanicima. Ali, zabrinuta za odanost svojih podanika srpskog porijekla, Austrija je ubrzo zauzela neprijateljsko držanje prema ustanku. (Bilo je slučajeva bjegstva, kao i nemira.) Ustanci su bili tim držanjem duboko razočarani i tako je Austrija prvo izgubila povjerenje Srba.

Ali su se ubrzo razočarali i ogorčili i Hrvati. Zahvaljujući nerazumnom i nepomirljivom držanju Košuta (Lajos Kossuth, 1802-1894) i Hrvati i Srbi su se borili na strani Austrije prilikom ugušivanja Madžaraskе bune (1848). Kao nagradu za ukazanu pomoć Austrija je priznala autonomnu Hrvatsku i srpsku Vojvodinu, obe nezavisne od Madžarske. Osim toga, Hrvatska je dobila pravo na upravu Dalmacije i da hrvatski sabor bira bana, a srpski vojvodu. Ali, Austrija nije održala riječ i iskoristila je prvu priliku da se pomiri sa Madžarima na štetu Hrvata i Srba. Car je prvo ukinuo autonomiju Vojvodine, koja je pripojena Madžarskoj (1860). Onda se nagodbom od 1867. Austrija sporazumjela sa Madžarskom i tako je stvorena Austro-Ugarska, odnosno dvojna monarhija. Po tom ugovoru Dalmacija je opet stavljena pod upravu Beča, a Hrvatska sa Slavonijom je ponovo ušla u okvir krune Sv. Stjepana (1868). Tako su se Srbi i Hrvati smatrali ostavljenim na milost i nemilost Madžarima.

(to be continued

nastavit će se)

Basic Sentences - Osnovne Rečenice

motion, movement	pòkrèt	пòкрѣт
The Yugoslav movement began to be formed after the Napoleonic wars.	Jugoslávenski se pòkret pòčeo stvárati pòslije Napoleònovih ràtòvā.	Југословенски пòкрѣт пòчео је да се ствара́! нòсле Наполеòнових рàтòвā.
idea	iděja	идѣја
nationalism	nacionalízam, -zma	национализем, -зма

freedom	slobóda	слобóда
to widen, spread, expand	širiti, širim	ши́рити, ши́рим
At that time the ideas of nationalism and the free- dom of man began to spread.	Táda su se počele širiti ideje nacionalizma i slobode čovjeka.	Тада су се идéје национа- лизма и слобóде човека почеле ши́рити.
to appear, to emerge	pojāviti (se), da (se) pójāvim	појáвити (се), да (се) пóјáвим
Illyrian	íilirski, -ā, -ō	и́лирски, -ā, -ō
It first arose among Croats under the name of the 'Illyrian move- ment'.	Он се прво појáвио међу Хрвátима под именом 'íilirskog pòkrèta'.	Он се прво појáвио међу Хрвátима под имено 'Илирског пòкрèта'.
creator	tvórac, -ra	твóрац, -ра
beginner, creator	záčetnik	зáчетник
to blame, to reproach	zamjérati, zámjērām	замéрати, зámēрām
to imagine, to think	zamíšljati, zámíšljām	зами́љати, зámиљām
leadership	vódstvo (Cr)	вóђство
center	srèdište	срèдиште
The creators of this move- ment are reproached for having thought of a uni- fication under leadership of Vienna with Zagreb as its center.	Zámjera se záčetnicima ovog pòkrèta što su zamíšljali ujedinjénje pod vódstvom Бéча са Zágrebom као srèdištem.	Твóрцима овог пòкрèта се зámēрā да су зами́љали уједињéње под вóђством Бéча са Зáгребом као срèдиштем.
to wonder	čùditi se, čùdim se	чудити се, чудим се
But this is in no way surprising.	Али томе се не трéба чùдити.	Али то није било никакво чудо.

reputation, authority, model	ùgled	углед
enormous, huge, tremendous	ógrōman, -mna, -mno	огрōман, -мна, -мно
immense, infinite	nèizmĵeran, nèizmĵerna, -o	нèизмĵран, нèизмĵерна, -о
to grow up, to increase	porásti, da porástēm	порáсти, да порáстēm
After the unsuccessful siege of Vienna, the reputation of Austria had increased tremendously among all Christian peoples.	Pòslije neúspješne òpsade Běča, ùgled je Austrije nèizmĵerno porástao kod svĵh kršćanskih nārōdā.	Пòсле неúспеле òпсаде Бěча, ùглед је Аúстрије òгромно порáстао код свĵх хрĵшћанских нārōдā.
uprising, rebellion	ústanak, ústānka pl. ústānci	úстанак, úстāнка úстāнци
to raise	dĵci, da dĵgnem, dĵgao	дĵћи, да дĵгнēm дĵгao
So, when the Serbs raised their first rebellion against the Turks (1804), they first turned to Austria for help.	'Kād su Srbi dĵgli Prvi ústanak pròtiv Tūrākā (1804), prvo su se obrátili za pòmoć Áustriji.	Тако, кад су пòдигли Првĵ ùстанак прòтив Турākā (1804), Срби су се прво обрátили за пòмоћ Аúстрији.
weapon, arms	óružje	оружје
ammunition	múnicija	мунĵија
emperor	cār pl. cārevi	цар цāреви
protection	zāštita	зāштита
They not only sought help in the way of weapons and ammunition, but they asked the emperor to take them under his protection.	Òni su trāžili ne samo pòmoć u óružju i múniciji, već su mòlili da ih cār ùzme pod svòju zāštitu.	Òни су трāжили не само пòмоћ у óружју и мунĵији, # већ су мòлили да их цар ùзмe под свòју зāштиту.
attitude, stand	stāv pl. stāvovi	стāv стāvови

or, friendly	držanje prijateljski, -ā, -ō	држање пријатељски, -ā, -ō
Austria's attitude toward the Serbian rebellion was in the beginning friendly.	Držanje Austrije prema srpskom ustanku bilo je u početku prijateljsko.	Став Аустрије према срп- ском устанку био је у почетку пријатељски.
finger, toe	prst pl. prstiju	прст прстију
smuggling	krijumčarenje	кријумчарење
rebel	ustanik pl. ustanici	устаник устанци
The authorities winked at the smuggling of weapons, ammunition and food to the rebels.	Vlasti su propustale krijumčarenje oružja, municije i hrane ustanicima.	Власти су гледале кроз прсте кријумчарење оруžја, муниције и хране устаницима.
loyalty or, subject	lojalnost f. odanost f. podanik pl. podanici	лојалност оданост поданик поданици
origin	porijeklo	порекло
unfriendly, hostile	neprijateljski, -ā, -ō	непријатељски, -ā, -ō
But, worried about the loyalty of their own subjects of Serbian origin, Austria quickly took a hostile attitude toward the uprising.	Ali, zabrinuta za odanost svojih podanika srpskog porijekla, Austrija je ubrzo zauzela neprijateljsko držanje prema ustanku.	Али, забринута за лојалност својих поданика српског порекла, Аустрија је убрзо заузела непријатељ- ски став према устанку.
desertion or, unrest, disturbance	dezertiranje bjegstvo nemir	дезертирање бекство немир

(There were occasional desertions, as well as [civil] disturbances.)	(Bilo je slučajeva bjégstva, kao i nemirā).	(Било је случајева дезертѣрања, као и немѣра.)
deep	dúbok, dubóka, -o	дубок, дубока, -о
to disappoint	razočārati, da razočārām	разочārати, да разочārām
The rebels were deeply disappointed by that attitude.	Ústānici su bili tim dr̄žānjem duboko razočārani.	Ústānici su bili tim stavom duboko razočārani.
confidence	povjerēnje	поверēње
Austria thereby first lost the confidence of the Serbs.	Tako je Austrija prvo izgubila povjerēnje Srbā.	Tako je Austrija prvo izgubila povjerēnje Srbā.
to embitter	ogórchiti, da ogórchim	огóрчити, да огóрчим
But the Croats also were quickly disappointed and embittered.	Ali su se ubrzo razočārali i ogórchili i Hrvāti.	Али, убрзо су се разочārали и огóрчили и Хрвāti.
suffocation, suppression	ugušívānje	угушѣвање
rebellion	būna	бўна
Croats and Serbs fought on the side of Austria on the occasion of the suppression of the Hungarian revolution (1848).	Hrvāti i Srbi su se borili na strani Austrije prilikom ugušívānja Madžarske būne (1848).	Хрвāti и Срби су се борили на страни Аустрије прѣликом угушѣвања Маѣарске бўне! (1848).
unreasonable	nèrazūman, nèrazūma, -o	нèразуман, нèразумна, -о
irreconcilable	nepomírljiv, -a, -o	непомѣрљив, -а, -о

That was due to the unreasonable and irreconcilable stand of Košut (Louis Kossuth, 1802-1894).	Tó je bilo zahvaljujući nerazumnoj i nepomirljivom stavu Košuta (Lajos Kossuth, (1802-1894).	Tó je bilo zahvaljujući nerazumnoj i nepomirljivom stavu Košuta (Lajos Kossuth (1802-1894).
reward to point, to show (to: na)	nagrada / nagrada ukázati, da úkážem	награда / награда указати, да укажѐм
autonomous	autónoman, autónomna, -o	аутономан, аутономна, -о
independent	nezávisan, nezávisna, -o	независан, независна, -о
As a reward for the help given, Austria recognized Croatia and Serbian Vojvodina as autonomous, [and] both independent from Hungary.	Kao nagradu za ukazanu pomoć Austrija je priznala autonomnu Hrvatsku i srpsku Vojvodinu, obe nezavisne od Madžarske.	Kao nagradu za ukazanu pomoć Austrija je priznala autonomnu Hrvatsku i srpsku Vojvodinu, obe nezavisne od Mađarske.
administration to elect, to choose governor, ruler (Croatia) duke	ùprava bírati, birať bãn vòjvoda m	управа бѣрати, бѣраť баñ вòјвода
Croatia received administrative responsibility for Dalmatia and the right for the Croatian diet to elect a ban, and the Serbian [one] a vojvoda.	Hrvatska je dobila pravo na upravu Dalmacijë, da hrvatski sabor bira bana, a srpski vojvodu.	Хрватска је добила на управу Далмацију и право да хрватски сабор бѣра бана, а српски вòјводу.
to reconcile or,	izmíriti (se), da (se) izmíri pomíriti (se), da (se) pomíri	измѣрити (се), да (се) њемѣри помѣрити (се), да (се) помѣри

But Austria didn't keep (her) word, and used the first opportunity to become reconciled with the Hungarians at the expense of the Croats and Serbs.	Ali, Austrija nije održala riječ i iskoristila je prvu priliku da se pomiri sa Mađžarima na štetu Hrvāta i Sr̄bā.	Али, Аустрија није одржала реч и искористила је прву прилику да се помири са Маџарима на рачун Хрвата и Срба.
to abolish autonomy	úkinuti, da úkinēm autonómija	укинути, да укинēm аутономија
to annex, to join	pripójiti, da prípojīm	припојити, да припојīm
The emperor first abolished the autonomy of Voјvodina, which was reattached to Hungary (1860).	Čar je prvo úkinuo autonómiju Vóјvodinē, kója je pripojena Mađžarskōj (1860).	Цар је прво укинуо аутономију Војводинē, кóја је припојена Маџарскōј (1860).
agreement, compromise	nāgodba	нагодба
to agree, to come to terms	sporazúmjeti se, da se sporazúmijēm	споразумети се, да се споразумēm
Then by the agreement of 1867 Austria came to terms with Hungary.	Ónda se nāgodbom 1867. Austrija sporazúmjela sa Mađžarskōm.	Óнда се нагодбом од 1867. Аустрија споразумела са Маџарскōм.
respectively, that is to say	ódnosno	односно
double, dual monarchy	dvōjní, -ā, -ō monárhija	двōјнī, -ā, -ō монархија
So was created Austria-Hungary, that is to say, the dual monarchy.	Tāko je stvōrena Austro-úgarska, ódnosno dvōjnā monárhija.	Тāко је ствōрена Аустро-úгарска, óдносно двōјнā монархије.
agreement	spōrazūm	спōразūм
to put, to place, to set	stāviti, da stāvīm	стāvити, да стāvīm
By that agreement Dalmatia was again placed under the rule of Vienna.	Po tōm úgovoru Dálmacija je opēt stāvljena pod upravu Bēča.	По тōм спōразуму Дáлмација је опēt стāвлена под управу Бēча.
again, anew	pōnovo	пōново
frame, framework, sphere	ókvir, okvíra	ókвир, оквiра
crown	krūna	крūна

And Croatia with Slavonija again entered the sphere of St. Stephen's crown (1868).	A Hrvatska sa Slávonijom je pònovò ùšla u òkvir krúne sv. Stjèpana (1868).	А Хрватска са Славонијом је пòново ушла у òквир круне св. Стефана (1868).
to leave	òstaviti, da òstavim	òставити, да òставим
mercy, grace	mìlòst f	милòст
disgrace	némìlòst f	нэмилòст
at the mercy	na mìlòst i némìlòst	на милòст и нэмилòст
So both the Serbs and the Croats considered themselves placed at the mercy of the Hungarians.	Tàko su Srbi i Hrvàti òstavljèni na mìlost i némìlost Mađžàrima.	Тако су се и Срби и Хрвати сматрали òстављеним на милост и нэмилост Маџàрима.
(to be continued	nastavit će se	наставиће се)

NOTES

Note 38.1 Verb: Prefixes

za-mer- a-ti
 za-mišl-j-a-ti
 po-ras- ti
 s-po-raz-ume- ti

An overall view of the parts which go to make up a verb was given in Note 21.1.1. To this should be added Note 22.2 on stress patterns. The parts of the above verbs may each be assigned to one of the following:

Stress Pattern

[Prefix(es)]	-	ROOT	-	[Extension(s)]	-	Stem Formative Suffix	-	Ending
po-		ras-						ti
za-		mišl-		J-		a-		ti
s-po-raz-		ume-						ti

A verb form may or may not have a prefix (or prefixes). The same is true of stem extensions. These parts are therefore bracketed. On the other hand, while the stem formative suffix may be nothing in one form (as /po-ras-ti/), some other forms of the same verb will have such a suffix (e.g. /po-rast-e-m/, /po-rast-a-o/).

This and the following two units are concerned with the prefixes. There are a large number of prefixes possible: (See Note 39.1.1 for variants.)

do-	o-	pre-	s- /sa-/ z-
iz- / iza-	ob- /oba-/ op-	pred- / pret-	u-
mimo-	od- /oda-/ ot-	pri-	uz- / us-/uza-
na-	po-	pro-	za-
nad- /nat-	pod- /pot-	raz- / ras-	

/mimo-/ occurs with only one verb: /mimoćí/ 'to pass by'. /pred-/ is not common in ordinary speech. The others are all frequent. No one verb occurs with every one of these prefixes. A great many verbs occur with most of them. Following are three typical verbs, giving the simple (non-prefix) forms and those with prefixes, both perfective and imperfective (see Note 21.1.1). A number of these verbs are used in the grammatical drill in order to illustrate prefix usage.

	P	kázati	I	kazívati	to say, tell
do	P	dokázati	I	dokazívati	P - to prove; demonstrate
iz(a)	P	iskázati	I	iskazívati	to express
od(a)	P	otkázati	I	otkazívati	to give notice (service); cancel, renounce (treaty)
po	P	pokázati	I	pokazívati	to show, (/se/ to prove oneself)
pod	P	potkázati	I	potkazívati	to denounce
pri	P	prikázati	I	prikazívati	to review (book); per- form, act
pro	P	prokázati	I	prokazívati	to denounce
u	P	ukázati	I	ukazívati na	to point (to: /na/); /se/ appear
za	P	zakázati	I	zakazívati	to make an appointment
	P	dàti	I	dāvati	to give
do	P	dódati	I	dodāvati	to add, to pass
iz(a)	P	ízdati	I	izdāvati	to issue, to betray, publish, spend
na			P	nadāvati se	to give a lot
o	P	ódati	I	odāvati	to betray, divulge
po	P	pódati se	I	podāvati se	to addict oneself, yield
pre	P	prédati (se)	I	predāvati (se)	to hand over, deliver; /se/ surrender; I to lecture

pri	P	prídati	I	pridávati	to attribute
pro	P	pródati	I	prodávati	to sell
raz	P	rázdati	I	razdávati	to give away
u	P	údati se	I	udávati se	to marry (of women; to: /za/)
uz(a)	I	ùzdati se			to rely on, to trust (in: /u/)
za	P	zádati	I	zadávati	to cause, inflict, give an assignment
		I		rádati	to work, do
do	P	dorádati	I	doradívati	to finish a work
iz(a)	P	izrádati	I	izradívati	to manufacture, produce
na	P	narádati se			to work a lot
ob(a)	P	obrádati	I	obradívati	to cultivate
od	P	odrádati	I	odradívati	work off
po	P	porádati			to finish work (agriculture)
pre	P	prerádati	I	preradívati	to remake, process (manufacture)
pro	P	prorádati	I	proradívati	to start working for the first time
raz	P	razrádati	I	razradívati	to work out in detail, break in a motor
s(a), z			I	saradívati	to collaborate
u	P	urádati	(I	rádati)	
za	P	zarádati	I	zaradívati	to earn

Note 38.2 New Verbs

i	I	čùditi se	čùdìm se		to wonder
i	P	záčuditi se	da se začudìm	záčuden	
a	I	bířati	bìrām	bìrān	to elect,
a/ě	P	izábrati	da izáberēm	izabrao -āla	izabrān choose
C/ně	P	dìci /dìgnuti	da dìgnēm	dìgao -gla	dìgnūt to raise, lift
a/Jě	I	dìzati	dìžēm	dìzān	
i	I	mírìti	mìrìm		to reconcile
i	P	izmírìti	da ìzmìrìm		
i	P	pomírìti	da pómìrìm		

i	P	ogóřčiti	da ógóřčim	ógorčen	to embitter
a	I	ogorčāvati	ogóřčāvām	ogóřčāvān	
a/Jē		/ogorčívati	/ogóřčujēm	/ogóřčivān	
i	P	óstaviti	da óstavim	óstavljen	to leave, put
a	I	óstavljati	óstavljām	óstavljān	
(For verb /pojāviti se/ see Note 34.2)					
i	P	pripóжити	da prípojim	prípojen	to annex, join
a	I	pripájati	pripājām	pripājān	
C	I	rāsti	rāstēm	rāstao,	to grow
		/rāsti		rāsla	
C	P	porāsti	da porāstēm	porāstao,	to grow up,
				porāsla	increase
C	P	odrāsti	da odrāstēm	odrāstao,	to grow up,
				odrāsla	(for animate)
a	P	razočārati	da razóčārām	razóčārān	to disappoint
a	I	razočarāvati	razočarāvām	razočarāvān	
V	P	sporazúmeti se	da se sporazúmēm		to agree, come
		/sporazúmjeti	/da se sporazúmijēm		to terms
a	I	sporazumévati se	sporazúmēvām se		
		/sporazumijévati	/sporazúmijevām		
i	P	stāviti	da stāvim	stāvljen	to put, place
a	I	stāvljati	stāvljām	stāvljān	
i	I	širiti	širim	širen	to widen
i	P	proširiti	da proširim	proširen	
a/Jē	P	ukázati	da úkážēm	úkázān	to point, to
a/Jē	I	ukazívati	ukázujēm	ukazivān	show to
V/nē	P	úkinuti	da úkinēm	úkinūt	to abolish,
a	I	ukídati	úkidām	úkidān	cancel
i	P	zámeriti	da zámerim		to reproach,
		/zámjeriti	/da zámjerim		blame
a	I	zamérati	zámērām		
		/zámjērati	/zámjērām		
a	I	zamerāvati	zámérāvām		
		/zámjerāvati	/zámjérāvām		
i	P	zámisliti	da zámislīm		to imagine,
a	I	zamíšljati	zámíšljām		think

Grammatical Drill

GD 38.1 Transform Model Drill

GD 38.1.1 Drill on /kazati/ ~ /kazivati/ and prefix forms. Transform pattern is:

Past (P)	/treba da/ plus present (P)
	/ne treba da/ plus present (I)

Toma je kazao Jovanu da večeras idemo u pozorište.	Toma treba da kaže Jovanu da večeras idemo u pozorište.
--	---

	Toma ne treba da kazuje Jovanu da večeras idemo u pozorište.
--	--

On je dokazao da je tačno sve što je rekao.

Ja sam otkazao sobu u hotelu pre jedan sat.

Zora nam je danas pokazala muzej.

Neko ih je potkazao.

Radio je predskazao kišu nekoliko dana ranije.

Jovan je ukazao na dobre i rdave strane toga problema.

On je zakazao sastanak za 8 uveče, jer je to najzgodnije vreme za sve članove.

GD 38.1.2 Drill on /videti/ ~ /viđati/ and prefix forms. The transform pattern is:

Past	Present (I)
------	-------------

On se video s Jovanom u gradu.

On se viđa s Jovanom u gradu.

Oni su izvideli u čemu je stvar.

/izvideti - izviđati/ 'to investigate'

Izvinite, ali vi ste prevideli neke teškoće po toj stvari.

/prevideti - previđati/ 'to overlook'

Jovan je predvideo da može zakasniti.

/predvideti - predviđati/ 'to foresee'

Mojim prijateljima se svidela najviše Crna Gora.

/svideti se - sviđati se/ 'to please'

Jovan je uvideo u čemu je teškoća i to je odmah kazao.

/uvideti - uviđati/ 'be aware of'

GD 38.2 Questions and Answers

GD 38.2.1 Question and Answer Drill on Data given

This drill is in three parts. The first section has the data sentences, questions and answers. The second section has the data sentences and questions, the answers to be supplied by the students. The third section has the data sentences only, both questions and answers to be supplied by the students.

1. Drill on /dati/ ~ /davati/ and prefix forms.

First section

Jovan nam je dao kola za izlet, jer su
moja na opravci.

Kako ćete ići na izlet kad su vaša kola Jovan daje kola za izlet.
na opravci?

Hoćete li moći ići na izlet kad ste Da, Jovan će dati svoja kola za izlet.
ostali bez kola?

Treba dodati malo soli u jelo, jer nije
slano.¹

Da li treba dodati još soli u jelo? Da, treba dodati još malo soli u jelo.
Da li je dodato (/dodano) soli u jelo? Ne, nije. Treba dodati.

Mi smo izdali mnogo novaca za hranu ove
nedelje. Nešto više od 10.000 dinara.

Koliko novaca se izdaje na hranu? Izdaje se mnogo novaca.

Koliko novaca je izdato (/izdano) za Prošle nedelje je izdato mnogo novaca
hranu prošle nedelje? za hranu.

Koliko novaca ste izdali prošle Izdali smo nešto više od 10.000 dinara.
nedelje za hranu?

Prosveta (izdavačko preduzeće²) je
izdala jedan dobar Englesko-
srpskohrvatski rečnik³ 1956.

Kakav je Englesko-srpskohrvatski Vrlo je dobar.
rečnik, koji je izdala Prosveta?

Kad je izdat (/izdan) taj rečnik? Izdat je 1956.

¹ /slān, slāna, -o/ - 'salted'

² /izdāvačko preduzēće/ - 'publishing house'

³ /rèčnik/ - 'dictionary'

[Kad se izdaje Srpskohrvatsko-
engleski deo??

Taj deo još nije izdan.]

Jovići su izdali sobu Mihailu za
12.000 dinara mesečno s pravom
upotrebe kupatila i kujne.

Da li se soba izdaje sa kupatilom i
kujnom?

Kome su Jovići izdali sobu i pošto?

Kako je izdata soba, sa ili bez
kupatila?

Izdaje se s pravom upotrebe kupatila i
kujne.

Izdali su Mihailu za 12.000 dinara
mesečno.

Izdata je s pravom upotrebe kupatila
i kujne.

Second section

Moj brat troši mnogo novaca i nikad
mu se ne može nadavati dovoljno
novaca.

Kome se ne može nadavati dovoljno
novaca?

Zašto se vašem bratu ne može nadavati
dovoljno novaca?

Mi smo odali priznanje Jovanovom znanju
srpskohrvatskog jezika.

Kome ste odali priznanje?

Čemu ste odali priznanje?

Zašto se Jovanu odaje priznanje?

Brat moga prijatelja se odao piću zbog
bolesti¹.

Ko se odao piću?

Čemu se odao brat vašeg prijatelja?

Je li brat vašeg prijatelja još
bolestan²?

¹/bòlĕst/ - 'sickness'

²/bòlestan/ - 'sick'

Third section

Jovan je tek sinoć predao pismo g. Joviću,
jer nije mogao ranije.

Gospodin Petrović predaje matematiku u (no P verb with the same meaning)
gimnaziji već 20 godina.

Moji roditelji su prodali kuću u Knez-
Mihailovoj ulici, jer im treba novac.

Današnje novine su rasprodane zbog vesti
o blokadi Kube.

Oni su razdali svoje stvari prijateljima,
jer nemaju gde da ih drže.

Gospođica Jović se nedavno udala za jednog
lekara, moga prijatelja.

Jovan se uzda da će Toma sigurno doći na
vreme.

Mnogo nam se zadaje u školi, tako da uveče
moramo da radimo.

Kola su nam zadala mnogo muke usput, jer
benzin nije bio dobar.

2. Drill on verb /raditi/ ~ /uraditi/ and prefix forms.

First section

Toma ne radi brzo, ali radi pažljivo i
sve što uradi, uradi dobro.

Je li Toma dobar radnik?

Da, on je dobar radnik, jer radi
pažljivo, iako ne radi brzo.

Koliko on uradi dnevno?

On ne uradi mnogo, ali što uradi, on
uradi dobro.

Šta vi više volite, da se uradi mnogo
ili dobro?

Više volim da se uradi manje, ali da se
uradi dobro.

Ove stolice su izrađene u jednoj fabrici¹

u Jugoslaviji i udobne su.

Gde su izrađene ove stolice?

Gde je fabrika koja izrađuje ove stolice?

Kako vam se sviđaju ove stolice?

Seljaci su dobro obradili svoje njive, iako nemaju dovoljno stoke.

Kako seljaci obrađuju svoje njive?

Da li su njive dobro obrađene?

Kako seljaci stoje sa stokom za obrađivanje zemlje?

Jovan nema novaca da plati, ali će odraditi ono što je dužan.

Kako će Jovan platiti ono što je dužan kad nema novaca?

Da li je Jovan odradio ono što vam je dužan?

Nušić je preradio taj komad da bi zadovoljio svoju kćer Gitu.

Da li je tačno da je Nušić preradio ovaj komad?

Zašto ga je preradio?

Koga je Nušić hteo da zadovolji kad je preradio ovaj komad?

Izrađene su u jednoj fabrici u Jugoslaviji.

Fabrika, koja izrađuje ove stolice nalazi se u Jugoslaviji.

Čini mi se da su dobro izrađene. Izgledaju vrlo dobro.

Seljaci dobro obrađuju svoje njive.

Da, njive su dobro obrađene.

Nemaju dovoljno stoke za obrađivanje zemlje.

On će odraditi ono što je dužan.

Još nije.

Da, tačno je.

On je to uradio da bi zadovoljio svoju kćer Gitu.

On je hteo da zadovolji svoju kćer Gitu, kojoj se prva verzija komada nije svidela.

Second section

Voz za Knin ne može proraditi dok se ne očisti sneg sa pruge, a čišćenje će trajati nekoliko dana.

¹/fábrika/ - 'factory'

Kad će proraditi voz za Knin?

Da li je proradio voz za Knin?

Zašto još nije proradio voz na kninskoj
pruzi?

Ovaj plan bi zadovoljavao uslove, da je
samo razrađen.

Zašto ovaj plan nije primljen?

Zašto razrađujete ovaj plan?

Šta treba da se uradi da bi ovaj plan
zadovoljavao uslove?

Na izradi ovog englesko-srpskohrvatskog
rečnika saradivala su tri naučnika.¹

Da li je ovaj rečnik rad jednog čoveka?

Ko je saradivao na izradi ovog englesko-
srpskohrvatskog rečnika?

Otkud to da je tako veliki rečnik bio
tako brzo gotov?

Toma je zaradio na pisanju jedne knjige
3.000 dolara.

Koliko Toma zarađuje?

Od čega Toma živi?

Da li Toma dobro zarađuje na pisanju
knjiga?

GD38.2.2 Questions on the Basic Sentences

Kad je počeo da se stvara jugoslovenski pokret?

Gde se pojavio jugoslovenski pokret?

Kako se prvo zvao jugoslovenski pokret?

Šta se zamera tvorcima toga pokreta?

Kakav je bio ugled Austrije posle neuspele opsade Beča?

Kojoj su se velikoj sili prvo obratili Srbi za pomoć kad su podigli prvi ustanak
1804. godine?

Kakvu pomoć su Srbi tražili od Austrije?

¹/naučnik/ - 'scientist , scholar'

Kakav je bio stav Austrije prema srpskom ustanku u početku?

Da li su austrijske vlasti zvanično davale ustanicima pomoć u oružju, municiji i hrani?

Zbog čega je Austrija zauzela neprijateljski stav prema ustanku?

Kakva je bila reakcija Srba na ovaj stav Austrije?

Kakav je bio stav Lajoša Košuta prema Hrvatima i Srbima za vreme Madžarske bune od 1848.?

Zašto su se Hrvati i Srbi borili na strani Austrije prilikom ugušivanja Madžarske bune?

Kakvu su nagradu dobili Hrvati i Srbi za pomoć ukazanu Austriji za vreme Madžarske bune?

Ko je dobio na upravu Dalmaciju?

Da li je Austrija održala reč prema Hrvatima i Srbima?

Šta je bilo sa autonomijom Vojvodine?

Kako je stvorena Austro-Ugarska monarhija (nagodba od 1867)?

Šta je bilo sa upravom Dalmacije posle nagodbe između Austrije i Madžarske?

Da li je posle nagodbe Hrvatska ostala nezavisna od Ugarske?

Kakav je bio položaj Hrvata i Srba posle sporazuma između Austrije i Madžarske?

GD 38.3 Conversations - Razgovori

GD 38.3.1

A

B

Vi kažete da se jugoslovenski pokret pojavio među Hrvatima i da se zvao Ilirski. Ko je bio začetnik toga pokreta?

Ko je bio Gaj?

Odakle je došlo ime 'Ilirski pokret'?

Začetnik toga pokreta bio je Ljudevit Gaj (1809-1872). To je bilo u prvoj polovini XIX stoljeća.

Gaj je bio reformator¹ i izvršio je veliki utjecaj na hrvatski narod u svakom pogledu. On je Hrvate bodrio² na borbu za narodna prava.

To je vjerojatno došlo od Napoleonovih Ilirskih provincija (1809-1813).

¹/refórmátör/ - 'reformer'

²/bódriti/ - 'encourage'

- Koje jugoslavenske zemlje su ulazile u sastav tih provincija? Slovenija, Dalmacija i jedan dio Hrvatske.
- Kakav je bio cilj Ilirskog pokreta? Cilj je bio ujedinjenje svih južnih Slavena i borba za slobodu i narodna prava.
- Zar Hrvatska nije imala autonomiju bar za unutarnje³ poslove u to doba? Imala je. Ali, Hrvatska je tada bila u sastavu krune sv. Stjepana t.j. Mađarske.
- Kad kažete Hrvatska vi mislite na Hrvatsku i Slavoniju? Da, Dalmacija je bila pod upravom Austrije.
- Da li je Gaj vodio borbu protiv Mađara i zašto? Jest. Tridesetih godina XIX stoljeca pojavio se u Pešti mađarski nacionalni pokret. Gaj je tada bio student u Pešti.
- Kakav je bio cilj toga pokreta? Uvođenje mađarskog jezika na cijeloj teritoriji zemalja krune sv. Stjepana.
- To znači da su Mađari htjeli da uvedu mađarski jezik u Hrvatskoj. Da, htjeli su. Gaj, kao i svi Hrvati borili su se protiv toga.
- Kakav je oblik imala ta borba? Ta borba je imala dva oblika.⁴ Prvo, protiv uvođenja mađarskog jezika u škole i državnu upravu.
- A drugo? Za uvođenje jednog slavenskog jezika na teritoriji Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.
- Koji je jezik izabran? Izabran je štokavski dijalekt⁵, koji razumeju i Srbi i Hrvati.
- Znači jugoslavenski pokret je počeo kao pokret za jedinstvo⁶ jezika. Da, i Gaj je doprinio mnogo tom jedinstvu.
- Ви кажете да се југословенски покрет појавио међу Хрватима и да се прво звао Илирски. Ко је био творац тога покрета? Творац тога покрета био је Људевит Гај (1809-1872).

³/únutrašnji/ or /únutaranji/ - 'internal'

⁴/òblik/ - 'form'

⁵/štókavski dijálekt/ - 'što-dialect'

⁶/jedinstvo/ - 'unity'

Ко је био Гај?

Гај је био реформатор¹ и извршио је велики утицај на хрватски народ у сваком погледу. Он је почео борбу за народна права код Хрвата.

Откуда је дошло име 'Илирски покрет'?

То је вероватно дошло од Наполеонових Илирских провинција.

Које су југословенске земље улазиле у састав тих провинција?

Словенија, Далмација и један део Хрватске.

Какав је био циљ Илирског покрета?

Циљ је био уједињење свих јужних Словена и борба за слободу и народна права.

Зар Хрватска није имала аутономију бар за унутрашње³ послове у то доба?

Имала је. Али, Хрватска је тада била у саставу круне св. Стефана т.ј. Маџарске.

Кад кажете Хрватска ви мислите на Хрватску и Славонију?

Да, Далмација је била под управом Аустрије.

Да ли је Гај водио борбу против Маџара и зашто?

Јесте. Тридесетих година XIX века појавио се у Пешти маџарски национални покрет. Гај је тада био студент у Пешти.

Какав је био циљ тога покрета?

Увођење маџарског језика на целој територији земаља круне св. Стефана.

То значи да су Маџари хтели да уведу маџарски језик у Хрватској.

Да, хтели су. Гај, као и сви Хрвати борили су се против тога.

Какав је облик⁴ имала та борба?

Та борба је имала два облика. Прво, против увођена маџарског језика у школе и државну управу.

А друго?

За увођење једног словенског језика на територији Хрватске, Славоније и Далмације.

Који је језик изабран?

Изабран је штокавски дијалект⁵, који разумеју и Срби и Хрвати.

Значи југословенски покрет је почео као покрет за јединство⁶ језика.

Да, и Гај је допринео много том јединству.

GD 38.3.2

A

B

Kakav je bio stav Srba prema Ilirskom pokretu?

Zašto su Srbi zauzeli takav stav?

Da li su Srbi bili u pravu?

Kakav je bio stav Srbije prema Ilirskom pokretu?

Da li je Garašanin bio za jugoslavenski pokret?

Kakav je bio stav Gajev prema Srbiji?

Da li je Srbija pomagala jugoslavenski pokret?

Какав је био став Срба према Илирском покрету?

Зашто су Срби заузели такав став?

Да ли су Срби били у праву?

Какав је био став Србије према Илирском покрету?

Да ли је Гарашанин био за југословенски покрет?

Какав је био став Гајев према Србији?

Да ли је Србија помагала југословенски покрет?

Srbi iz dvojne monarhije stajali su po strani ili bili protivni.

Srbi nisu imali povjerenja u taj pokret jer su se bojali da Beč ne stoji iza njega.

Beč je vjerojatno želio neku ravnotežu snaga u odnosu na Mađzare. Ali, Gaj je zaista napravio revoluciju u Hrvatskoj i sav je narod bio uz njega.

Bio je prijateljski. Najugledniji čovek Srbije toga doba bio je Ilija Garašanin (1812-1874).

Da, bio je.

Vrlo prijateljski.

Jest. Garašanin je smatrao da Srbija treba pomagati sve nactionalne pokrete kod južnih Slavena.

Срби из двојне монархије стајали су по страни или били противни.

Срби нису имали поверења у тај покрет, јер су се бојали да Беч не стоји иза њега.

Беч је вероватно желео неку равнотежу снага у односу на Мацаре. Али, Гај је збиља направио револуцију у Хрватској и сав је народ био уз њега.

Био је пријатељски. Најугледнији човек Србије тога доба био је Илија Гарашанин (1812-1874).

Да, био је.

Врло пријатељски.

Јесте. Гарашанин је сматрао да Србија треба да помаже све националне покрете код јужних Словена.

GD 38.3.3

A

B

Vi ste kazali da su se Srbi za vrijeme

Da, tako je.

Prvog ustanka (1804) prvo obratili

Austriji za pomoć.

Kako to da se oni prvo obrate Austriji
za pomoć?

Prvo, Austrija je bila jedina kršćanska
velika sila na granici Srbije, koja je
bila u stanju da im pomogne.

Da, to je razumljivo.

Drugo, Srbi iz Srbije imali su veze sa
Srbima, koji su živjeli u Austriji.

Da, tako je.

Osim toga, mnogi od ustanika su i sami
ranije služili u austriskoj vojsci,
uključujući i samog Karađorđa vođu¹
Prvog ustanka.

Dobro, kakvo je bilo iskustvo Srba sa
Austrijom prije Prvog i Drugog
ustanka?

Nije bilo uvijek dobro.

Zašto?

Austrija je htijela stvoriti uniju²
pravoslavne crkve sa katoličkom, a
Srbi su bili protiv toga.

Kad je to bilo?

To je počelo uskoro poslije prvih seoba
Srba u Austriju t.j. Mađarsku.

Da li je to bilo poznato Srbima iz
Srbije?

Jest. Od Požarevačkog do Beogradskog
mira (1718-1738) sjeverna Srbija je
bila pod austrijskom upravom.

Zašto su se Srbi onda obraćali
Austriji za pomoć?

Za vrijeme vlade cara Josipa II (1741-
1780) vjerski progoni su potpuno
prestali.

Da li je to bilo samo prema Srbima?

Ne, politika Josipa II bila je u opće
antiklerikalna.³

Da li su Srbi bili protiv Josipove
centralističke politike?

Nisu. Srbi su sve privilegije⁴ (vjerska
i školska samouprava) dobili od
austrijskih careva i više su voljeli
austrijsku nego mađarsku upravu.

¹/vòd/ or /vòda/ - 'leader'

²/ùnija/ - 'union'

³/àntikerikālan/ - 'anticlerical' /klèrikālan/ - 'clerical'

⁴/privílēgija/ - 'special right'

- Da li su neki od ustanika imali veze sa Austrijom za vlade cara Josipa?
- Da li je Austrija kasnije napustila antiklerikalnu politiku Josipa II?
- Ви рекосте да су се Срби за време Првог устанка (1804) прво обратили за помоћ Аустрији.
- Откуд то да се они прво обрате Аустрији за помоћ?
- Да, то је разумљиво.
- Да, тако је.
- Добро, какво је било искуство Срба са Аустријом пре Првог и Другог устанка? Зашто?
- Кад је то било?
- Да ли је то било познато Србима из Србије?
- Зашто су се Срби онда обраћали Аустрији за помоћ?
- Да ли је то било само према Србима?
- Да ли су Срби били против Јосипове централистичке политике?
- Да ли су неки од устаника имали везе са Аустријом за владе цара Јосипа?
- Да ли је Аустрија касније напустила антиклерикалну политику Јосипа II?
- Jesu, i naravno bili su pod tim utjecajem.
- Jest.
- Да, тако је.
- Прво, Аустрија је била једина хришћанска велика сила на граници Србије, која је била у стању да им помогне.
- Друго, Срби из Србије имали су везе са Србима, који су живели у Аустрији. Сем тога, многи од устаника су и сами раније служили у аустриској војсци, укључујући и самог Карађорђа вођу¹ Првог устанка.
- Није било увек добро.
- Аустрија је хтела да спроведе унију² православне цркве са католичком, а Срби су били против тога.
- То је почело ускоро после првих сеоба Срба у Аустрију т.ј. Мацарску.
- Јесте. Од Пожаревачког до Београдског мира (1718-1738) северна Србија је била под аустриском управом.
- За време владе Јосипа II (1741-1780) верски прогони су потпуно обустављени.
- Не, политика Јосипа II била је уопште антиклерикална.³
- Нису. Срби су све привилегије⁴ (верска и школска самоуправа) добили од аустриских царева и више су волели аустриску него мацарску управу.
- Јесу, и нарavno били су под тим утицајем.
- Јесте.

GD 38.3.4

A

B

Da li je Mađarska buna imala utjecaja na odnose Srba i Hrvata u Austriji i Ugarskoj?

U kom pogledu su saradivali?

Da li je Hrvatski sabor to priznao?

Koga su Hrvati izabrali za svoga bana?

To je vrlo lijepo.

Da li je Mađarska buna imala uticaja na odnose Srba i Hrvata u Austriji i Ugarskoj?

U kom pogledu su saradivali?

Jest. Oni su se zajedno borili protiv Mađara i saradivali su na osnivanju hrvatske i srpske autonomije.

U sastavu Vojvodine uz Bačku, Banat i Baranju ušao je i Srijem koji je do tada bio dio Hrvatske.

Jest, pod utjecajem Gajevim. To je mnogo poboljšalo odnose između Srba i Hrvata i približilo ih jedne drugima¹.

Izabrali su Josipa Jelačića. On je odmah priznao izbor srpskog vojvode i patrijarha.

I kad je srpski patrijarh na putu za Beč svratio u Zagreb narod ih je na rukama odnio u crku Sv. Marka, gde je služena misa² na slavenskom jeziku. Odatle su zajedno otišli u pravoslavnu crkvu.

Jeste. Oni su se zajedno borili protiv Mađara i saradivali na obrazovanju hrvatske i srpske autonomije.

U sastav Vojvodine pored Bačke, Banata i Baranje ušao je i Srem, koji je do tada bio deo Hrvatske.

¹See 'Istorija Jugoslavije' by Vlad. Ćorović, page 511

²/misa/ - 'mass'

- Да ли је Хрватски сабор то признао? Јесте, под утицајем Гајевим. То је много побољшало односе између Срба и Хрвата и приближило их једне другима.¹
- Кога су Хрвати изабрали за свога бана? Изабрали су Јосипа Јелачића. Он је одмах признао избор српског војводе и патријарха.
- То је врло лепо. И кад је српски патријарх на путу за Беч свратио у Загреб народ их је на рукама однео у цркву св. Марка, где је служена миса² на словенском језику. Одатле су заједно отишли у православну цркву.

GD 38.4 Homework - Domaći zadatak

On the basis of the data given in the Basic Sentences and Conversations be prepared to give a short talk along these lines:

- 1) Describe the Illyrian movement (how and where was it created, who were its leaders and what was its aim).
- 2) What was the attitude of the Serbs from Austria and Serbia towards the Illyrian movement.
- 3) What were the relations between the Serbs and Austria before and after the Serbian uprisings (1804, 1815).
- 4) The relations between Serbs and Croats during the Hungarian revolution of 1848.

At the teacher's discretion the above may be a written assignment.

In giving talks the students may use outlines or notes in Serbo-Croatian giving dates and other data.

UNIT 39

Basic Sentences - Osnovne rečenice

FromenadeNa korzuНа корзу

	Jovan	
Hello, Bob, you're right on time.	Živjeli, Bòbo, #vi ste baš točni.	Здраво, Бòбе, # ви сте баш та̀чни.
	Bob	
Oh, that's purely accidental, Jovan. however much to make an effort, to endeavor	Ò, to je sasvim slučājno, Jòvane. ma koliko trúdití se, trúdim se	Ò, то је сасвим случајно, Јòване. ма колико трúдити се, трúдим се
No matter how hard I try to be on time, I'm usually late.	Kòliko se trúdim da budem točān, jà obično zādociim.	Ма колико се трúдио да будем та̀чан, ја̀ обично задоциим.
	Jovan	
close friend, comrade, companion to tell, to narrate, to talk	drúg Vsg drúže pričati, pričān	дрúг дрúже причати, прича̀н
This is the school friend of mine I was talking to you about, Dragoslav Simić.	Ovo je moј škòlski drúg Dragoslav Simić o kòme sam vam pričāo.	Ово је мој шко̀лски дрúг Драгослав Симић о коме сам вам причао.
	Bob and Dragoslav	
to manage; refl. to shake hands	rúkovati, rúkujēm	руковати, рукујēm
(They shake hands.)	(Rúkujū se.)	(Рукујū се.)
	Jovan	
to be considered, to be important, to weigh talented school (university)	vāžiti, vāži daróvit, -a, -o fakúltēt, fakultēta	ва̀жити, ва̀жи дарóвит, -а, -о фа̀кúлтēt, фа̀кúлтēта

He's considered the most talented student in our school.	Njéga smátraju kao nájdarovítijeg stúdentā na našem fakultétu.	Он вáжн као најдаровитији студент на нашем факултétу.
to exaggerate	Dragoslav pretjerávati, pretjérāvām	претерáвати, претéрујем
Jovan is exaggerating. There are better students than I.	Jóvan pretjérāvā. Íma bójlih studenātā od méne.	Јован претéрујē. Íма бóљих студенātā од мéне.
modest	skròman, skròmna, -o	скрòман, скрòmна, -o
You're very modest.	Bob Vī ste врло skròmni.	Вī сте врло скрòmни.
to take a walk, to walk	šétati se, šétām se	шétати се, шétām се
(They get into line and walk.)	(Úlaze u rēd i šétāju.)	(Ўлазе у рēд и шétāју.)
promenade	Jovan kòrzo	кòрзо
Do you have something similar to our promenade?	Íma li kòd vas něčeg sličnog našem kòrzu?#	Íма ли кòд вас něшто слично нашем кòрзу?#
We have [such] walks only at seaside cities.	Bob Mī imāmo šétališta sāmo u primorskim gràdovima.	Мī имāмо шétалишта сāмо у приморским градóвима.
gaiety	vèselòst f I vèselòšću	вèселòст вèселòшћу
infectious	zàrazan, zàrazna, -o	зàразан, зàразна, -o

I like the gaiety of your people, which is almost infectious.	Méni se sviđa véselost vašeg svijeta, koja je je prôsto zàrazna.	Мѐни се свиђа вѐселост вашег свѐта, # која је прôсто зàразна.
disposed, ready	Jovan raspóložen, -a, -o	распóложен, -а, -о
Thank you, Bob, our people are always ready for fun.	Hvála, Bóbo, # naši ljudi su zbilja úvijek raspóloženi za šálu.	Хвáла, Бóбе, # наши људи су збиља увек распóложени за шáлу.
decent	Bob prístojan, prístojna, -o	прíстојан, прíстојна, -о
to behave	ponášati se, pónášam se	пона́шати се, пónáшам се
Yes, but they behave beautifully and decently.	Dà, ali se ljepo i prístojno ponášaju.	Да, # али се лѐпо и прíстојно понáшáју.
young men corner	Jovan mládić, mladíca cóšak, cóška	младíћ, младíћа ћóшак, ћóшка
Ha, ha, and how does that group of young people over on the corner strike you?	Hà, hà, # a kàko vam se sviđa óna grúpa mladíca na cóšku?	Ха, ха, # а кàко вам се свиђá óна грúпа младíћа на ћóшку.
existencialist	Bob egzistencijálist/ egzistencijálista	егзистенцијáлист/ егзистенцијáлиста
Oh, those are your existentialists!	Pá to su vaši egzistencijálisti!	Пá то су ваши егзистенцијáлисти!
unfinished	nésvršen, -a, -o	нѐсвршен, -а, -о
to be turning, to turn	skrétati, skrécēm/ skrétati, skrécēm	скрѐтати, скрѐћем/ скрѐтати, скрѐћем
conspicuous, striking behaviour	upádljiv, -a, -o ponášanje	упáдљив, -а, -о пона́шање

Better say students who have dropped out and are drawing attention to themselves by conspicuous behaviour and clothes.	Bólje kážete nésvršeni študenti, kóji óbraćaju na sebe pážnju upádljivim ponášanjem i odijévānjem.	Боље реците не́свршени стúденти, кóји скрéћу на себе пáжњу упадљивим пона́шањем и одбéгањем.
lounger	Dragoslav fràjēr	фрајѐр
So they're called <u>frajeri</u> .	Záto ih zóvu fràjērīma.	Зáто их зóву фрајѐрима.
passerby	Jovan prólaznik pl. prólaznici	прóлазник прóлазници
They won't leave a passerby alone, especially the women.	Óni ne óstavljaju na míru prólaznike, náročito žēnski svijet.	Óни не óстављају на мíру прóлазнике, náрочито жēнски свѐт.
youth	Bob òmladina	òмладина
to live up	iživeti se, da se iživi	иживети се, да се иживи
to be living up	iživljāvati se, iživljāvā se	иживљавати се, иживљава се
Young people are always trying to 'live it up'.	òmladina úvijek tràži da se iživljāvā.	òмладина úвек tràжи да се иживи.
impolite	Jovan neúctiv, -a, -o	неучтíв, -а, -о
to throw to	dobácti, da dobācim	добáцити, да добāцим
to be silent	šútjeti, šútim	шúтати, шúтим
to lengthen, to continue, to prolong	prodūžiti, da prodūžim	продūжити, да продūжим
walking	šētnja	шēтнѝ

Yes, but if they throw nasty remarks your way, it's best to be quiet and keep walking.	Dà, áli áko vam nešto neučtivo dóbācē ¹ nājbólje je štjteti ¹ i prodūžiti šttnju.	Да, #али áко вам nešto неучтиво дóбāцē ¹ нāј- бóље је хтјати ¹ и продūжити шттњу.
custom, habit	òbičāj	òбичāј
to enjoy	úživati, úživām	уживати, ўживāм
to walk, go on foot	pješāčiti, pjéšāčim	пешāчити, пешāчīm
on foot	pješke / pjěšice	пешкē / пешицē
pedestrian, infantryman	pješāk, pješāka pl pješāci	пешāk, пешāка пешāци
Nevertheless, walking is a nice custom, and I enjoy walking.	Ipāk, šttnja je lijep òbičāj ¹ i jā úživām ¹ pjéšāčiti.	Ипāk, шттна је лēп òбичāј ¹ и jā ўживāм ¹ да пешāчīm.

NOTES

Note 39.1 Verb: Prefixes (2)

Note 39.1.1 List of Simple Prefixes¹

Note 38.1 outlined the prefixes as a part of the verb structure. The present note presents more fully the meanings of the various prefixes. It should be emphasized that the meanings listed are by no means exhaustive. They are meant as broad guidelines, knowledge of which will help the student to guess at the meaning of new prefix forms he may meet in reading. Such a guess should be checked with a speaker or a good dictionary before entering the word as a formal part of one's vocabulary.

In many instances it is convenient to divide a 'basic' or 'literal' meaning from an 'extended' meaning. For example, /do/ may mean literally 'to' a place or figuratively 'up to' a certain point. However, the same verb may mean both, as in English 'he came to town' and 'he came to a decision', so that the distinction is purely one of convenience.

Most of these prefixes are basically the same as the prepositions which have the same or similar form. However, not all prefixes occur as prepositions

¹ This list is based largely on that in Aleksandor Belić, *Savremeni Srpskohrvatski Književni Jezik, II deo: Nauka o građenju Reči*, Beograd, 1949, pp 298-313.

and not all prepositions occur as prefixes.

/do/ 1) (action) up to (a given place)

băciti	to throw	dobăciti	to throw (up) to a given place
íci	to go	dóci	to come
nóstiti	to carry	dónēti	to bring (carry) to a given place
putóvati	to travel	doputóvati	to reach by travelling
tèrati	to drive, chase	dóterati	to drive to a given place
vóziti	to convey	dovésti	to take by conveyance to a given place

2) (action) to (a given point). This usually indicates carrying the action out to the end.

vřšiti	to do	dovřšiti	to do to completion
--------	-------	----------	---------------------

3) addition

sóliti	to salt	dosóliti	to add salt
--------	---------	----------	-------------

/iz-/ /i-/ (before /s/, /z/) ~ /iza-/~ /is-/~ /iz-/

1) 'out of'

íci	to go	izăci / izíci	to go out
nóstiti	to carry	íznēti	to carry something out (literally)
sélti	to settle	isélti	to emigrate, move out

in extended sense:

dàti	to give	ízdati	to give out, betray
------	---------	--------	---------------------

2) perfectivization - do something through to the end

díci	to lift	ízdići	to lift up
grăditi	to build	izgrăditi	to complete building
vřšiti	to perform, do	izvřšiti	to carry out, execute (a task)

simple perfectivization

gúbiti	to be losing	izgúbiti	to lose
kùpiti	to be gathering	ìskupiti	to gather
lěčiti	to be healing	izlěčiti	to cure

pùnitì	to be filling	íspunitì	to fill
3) to complete an action and achieve some end in the doing			
prósitì	to beg	isprósitì	to get something by begging
mólitì	to beg	izmólitì	
4) to perform the action in an ample manner			
govóritì	to speak	izgovóritì se	to speak a great deal (to satisfy)
spávati	to sleep	ispávati se	to sleep a lot or to satiety
tróšitì	to spend	istróšitì se	to spend a lot
5) of action performed distributively - on a number of objects or persons			
búditì	to awaken	izbúditì	to wake up all
žénitì	to marry	ižénitì	to marry off
or by a number of subjects			
télitì se	to calve	istélitì se	to calve (of an en- tire group of cows)

/mìmo/ 'past, by'

icì	to go	mimoíci	to go past
-----	-------	---------	------------

/na/

1) 'on, onto'

nósitì	to carry	nánēti	to carry onto (of a flood); to inflict
sélitì	to move	nasélitì	to settle down on
vúci	to pull	navúci	to put on

2) inceptive perfective action - completing the doing of the act for a short time - to enter onto the doing of the action and then stop.

čùti	to hear	náčuti	to hear a little
pùci	to break	nápući	to crack a bit

3) action done in excess

čekati	to wait	náčekati se	to wait excessively long
glèdatì	to look	nágledati se	to see frequently
jèsti	to eat	nájesti se	to eat to excess
piti	to drink	nápiti se	to drink to excess
ráditì	to work	naráditì se	to work to excess
stójati	to stand	nastójati se	to stand to excess

The use of /na/ for 'to or in excess' is very frequent. It is such a well-known usage that the forms are not usually listed in dictionaries.

4) Completion of the action and achievement of some end by so doing

móliti	to ask	namóliti	to achieve something by repeated asking
pítati	to ask	napítati	to learn by inquiring

5) Simple perfectivization

lóžiti	to be making a fire	nalóžiti	make a fire
ljútiti	to be angering	naljútiti	to anger
pràviti	to be making	nàpraviti	to make
pùniti	to be filling	nápuniti	to fill
účiti	to be learning	naúčiti	to learn

/nad/ /nat-/~ /nad-/

1) performance of the action to a greater extent than by someone else; to out-do (most frequent meaning)

báciti	to throw	nadbáciti	to outthrow (with discus)
govóriti	to speak	nadgovóriti	to outtalk
jáčati	to strengthen	nadjáčati	to overpower
pèvati	to sing	nátpevati	to outsing
žíveti	to live	nadžíveti	to outlive

2) 'over' (literally or figuratively)

glèdati	to look at	nadglèdati	to supervise
nósiti	to carry	nádnēti se	to bend over

/ob/ /o-/~ /op-/~ /oba-/~ /ob-/

1) 'around'

íci	to go	obíci	to go around, tour
krénuti	to turn	okrénuti	to turn around
ráđiti	to work	obráđiti	to till, cultivate

2) 'about, concerning'

govóriti	to speak	ogovárati	to talk about, gossip
písati	to write	opísati	to describe, write about

3) to come to be in a given state

bòs	barefoot	obósiti	to become barefoot
-----	----------	---------	--------------------

údova	widow	}	obudóviti	to become a widow or widower
udóvac	widower			
umrěti (prefix /u-/)	die		obámřeti	to faint, become numb; die out

4) perfectivization

člstiti	to be cleaning	očistiti	to clean
kúpati	to be bathing	okúpati	to bathe
pràti	to be washing	óprati	to wash
ràdovati se	to be rejoicing	óbradovati se	to rejoice
šfšati	to be cutting hair	ošfšati	to cut hair
žéniti se	to be marrying	ožéniti se	to get married

/od-/ ~ /ot-/ ~ /o/

1) 'away, away from, off', especially with verbs of motion

íci	to go	otíci	to go away
klóniti	to shun, avoid	otklóniti	to ward off, remove
nóstiti	to carry	ódněti	to carry away
putóvati	to travel	otputóvati	to go off on a trip
těratí	to drive, propel	óterati	to take away (by car)
vóditi	to lead	odvésti	to take (carry) away
vóziti	to convey by vehicle	odvésti	to take away (by vehicle)
vrátiti	to turn	odvrátiti	to avert, divert

2) 'back'

govóriti	to speak	odgovóriti	to answer
----------	----------	------------	-----------

3) away from the original meaning, often reversing it (reversive)

móci	be able	odmóci	to thwart, hinder
účiti	to learn	odúčiti	to disaccustom, wean from
vězati	to tie	odvězati	to untie, undo

4) perfectivization

usually termination of the act; completing the act

ígrati	to play	odígrati (igru)	to finish (a play)
pěvati	to be singing	ótpevati	to sing (finish singing a piece)
rāditi	to work	odráditi (dug)	to work off (a debt)

răsti	to grow	odrăsti	to grow up
slŭžiti	to serve	odslŭžiti (dug)	to serve out; to work off (a debt)
svírati	to play an instrument	odsvírati	to finish playing an instrument
trčati	to be running	otrčati	to run

(Note that the /o-/ of /o-/ ~ /ob-/ is indistinguishable from the /o-/ of /o-/ ~ /od/.)

/po/

1) distributive (a number of actors implied for intransitive verbs, a number of objects for transitives)

kăzati	to say	pokăzati	to show
přsati	to write	popřsati	to inventory, list
zřdati	to build	pozřdati	to build (a number of things)
žéniti	to marry off	požéniti	to marry off (a number of sons)

2) action done in a small way or within a given space

řgrati	to play	pořgrati	to play a bit
prřčati	to talk	popřřčati	to talk a bit
sėdeti	to sit	pősedeti	to sit a bit
slŭžiti	to be serving	poslŭžiti	to serve (someone), to help oneself to something
spăvati	to sleep	pospăvati	to sleep a bit

3) to do 'after' in point of time, being either simply after, repetitive (re-) or reversive

nřv	new	ponřviti	to renew
prăviti	to make	přpraviti	to fix (re-make)
slŭřati	to listen to	přsluřati	to obey
tăknuti	to touch	potăci	to poke, to stimulate
govřriti	to speak	pogovřriti	to comment on, to reproach, (to say something after someone has done something)
řeci	to say	porěci	to revoke, deny

4) perfectivization

břleti	hurt	pořleti se	to fall sick
řřstiti	to be cleaning	přřstiti	to clean up

gásiti	to be extinguishing	pogásiti	to turn off
grěšiti	to be making mistakes	pogrěšiti	to make a mistake
hváliti	to be praising	pohváliti	to praise
jěsti	to be eating	pójesti	to finish eating, eat
kváriti	to be ruining	pokváriti	to ruin
piti	to be drinking	pópiti	to finish drinking, drink
plàviti	to be flooding	póplaviti	to flood (an area)
slàti	to be sending	póslati	to send

/pod-/ ~ /pot-/

generally 'under' (literally or figuratively)

íci	to go	podíci	to go under, creep
kázati	to say	potkázati	to denounce
kúpiti	to buy	potkúpiti	to bribe
mázati	to grease	pódmazati	to grease (a car)
písati	to write	potpísati	to sign
rěditi	to put in order	podrěditi	to subordinate
šfšati	to cut hair	podšfšati	to cut hair
vúci	to pull	podvúci	to underline, to emphasize

/pre/

1) 'across, over' motion across, transfer, etc.

dàti	to give	prédati	to hand over
glědati	to look at	prégledati	to examine
íci	to go	prěci	to cross
město	place	prémestiti	to transfer, to be transferred
těratì	to drive	préterati	to drive over (a road); to exaggerate
vóziti	to drive	prevěsti	to take over; to convert (in religious sense)

This may include the thorough or complete 'going over' or doing of the action.

člstiti	to clean	prěčlstiti	to refine, clean up
dàn	day	predániti	to spend the day
něc	night	prenóciti	to spend the night

sèći	to cut	préseći	to cut up
zíma	winter	prezímiti	to spend the winter

Two other general uses of this prefix are closely related to the 'over' sense. These are:

2) 'to do over, re-do, repeat the action'

kúpiti	to buy	prekúpiti	to re-purchase
óрати	to plow	preóрати	to plow again
ráđiti	to work	preráđiti	to re-work, remodel, process, manufacture

3) 'to overdo, do in excess, do too much'

céniti	to evaluate	precéniti	to over-estimate
jèsti	to eat	prejèsti se	to over-eat
plti	to drink	prepiti se	to drink too much
plátiti	to pay	preplátiti	to pay too much

4) perfectivization

třpeti	to be suffering	pretřpeti	to suffer
vàrati	to be deceiving, cheating	prévariti	to deceive, cheat

5) =/pred/

/pred-/ often replaced by /pre/. /pret-/ ~ /pred-/
'before, in advance; in front of'

plátiti	to pay	pretplátiti	to subscribe
stàti	to stand	prédstati	to come before
stàviti	to place	prédstaviti	to introduce, to present
vldeti	to see	prédvideti	to foresee

/pri-/ 1) 'to, towards, onto, next to'

drúžiti se	to associate	pridrúžiti	to join
spójiti	to connect	pripójiti	to annex
stúpiti	to appear, enter	pristúpiti	to join
vúći	to pull	privúći	to attract

2) carrying an action through to a given result

čekati	to be waiting	príčekati	to wait a little
mířiti (se)	to reconcile; to put up with	primířiti	to calm down
túci	to beat	prítúci	to kill by beating
znati	to know	prízmati	to admit, confess

/pro-/ 1) through (literally and figuratively)

íci	to go	próci	to pass through
jěsti	to eat	prójesti	to eat through, corrode
měšati	to mix	proměšati	to blend, mix together
pásti	to fall	própasti	to fall through, perish

In the less literal sense, and emphasizing the carrying out (through) of the verbal action.

čítati	to be reading	próčítati	to read through
mísliti	to think	prómísliti	to think over
pústiti	to let	propústiti	to omit
vídeti	to see	próvideti	to see through
žíveti	to live	prožíveti	to experience

2) performance of the action to a limited extent

a) a little

práti	to wash	própráti	to do some laundry
šáliti se	to joke	próšáliti se	to joke a little

b) to begin for the first time (an important usage of this prefix)

glědati	to see	próglědati	to begin seeing (for the first time)
jěsti	to eat	prójesti	to begin eating (for the first time)
píti	to drink	própiti	to begin drinking (for the first time)

3) perfectivization (some of the verbs in 1) above, as /pročítati/ may fall here in some uses.

búđiti	to be waking up	probúđiti	to wake up
měňjati	to be changing	proměňiti	to change
túmačiti	to be interpreting	protúmačiti	to interpret

/raz-/ /ras-/ ~ /raš-/ ~ /ra-/ ~ /raž-/ ~ /raz-/

1) 'separation, division, distribution; apart, asunder'

glèdati	to look at	razglèdati	to look over
govórìti	to speak	razgovárati	to converse
íci	to go	razíci se	to part, separate, go asunder
nósiti	to carry	rázněti	to distribute, to fall to pieces
pásti	to fall	ráspasti se	to fall apart
písati	to write	raspísati	to write a circular letter
séiliti	to settle	raséiliti	to re-settle
očárati (se)	to be delighted	razočárati (se)	to disappoint, to be disappointed
védriti	to be clearing	razvédriti se	to clear up
víti	to wind	rázviti	to develop
vóditì	to lead	razvésti se	to divorce

2) intensive action

bésneti	to rage	razbésneti se	to become infuriated
góreti	to burn	razgóreti se	to burn intensely
ígrati	to play	razígrati	to play very animatedly

3) perfectivization

bóletì	to hurt	razbóletì se	to fall sick
ljútiti se	to be angry	razljútiti se	to become angry
vesélitì se	to be happy	razvéseliti se	to cheer up
žálitì se	to be sorry, grieve	rážálitì se	to become sorry, griefstricken

/s/ /s-/ ~ /sa-/ ~ /su-/

1) 'together, with'

kùpiti	to gather	skùpiti	to gather together
ráditi	to work	sarađivati /suradivati	to cooperate
stàti	to stand	sástati se	to get together

2) 'down from off; from higher to lower'

íci	to go	síci	to get off (horse or vehicle), alight
pústiti	to let	spústiti	to put down, to lower
vrátiti	to return	svrátiti	to stop off

vůci	to pull	svůci	to take off; to un-
		/se/	dress
3) perfectivization			
čekati	to be waiting	sáčekati	to wait for
čůvati	to be guarding	sačůvati	to preserve
kůvati	to be cooking	skůvati	to cook
mřznuti	to be freezing	smřznuti	to freeze

/u/ 1) 'in, into'

íci	to go	úci	to go in
písati	to write	upísati	to write in, reg- ister
píti	to drink	úpiti	to absorb
téci	to flow	úticati	to flow into
tèrati	to drive	úterati	to drive in
vódití	to lead	uvéstí	to bring in
vóziti	to convey	uvéstí	to import

2) 'away (rare)'

téci	to flow	utéci	to escape
------	---------	-------	-----------

3) perfectivization, either initial perfective action or terminal perfective action.

bíti	to beat	úbiti	to kill
gásiti	to be extinguishing	ugásiti	to extinguish
glèdati	to look at	úgledati	to spot
mréti	to be dying	úmréti	to die
páliti	to be setting on fire	upáliti	to light
plášiti	to be frightening	úplášiti	to frighten

/uz-/ /us-/ ~ /uz-/

1) 'up (with verbs of motion)'

búniti	to rebel	uzbúniti	to alarm
dlíci	to lift	úzdiíci	to lift up
íci	to go	uzíci	to go up
léteti	to fly	uzléteti	to fly up, take off
nósiti	to carry	uznósiti	to praise

2) 'back'

držati se	to behave	uzdržati se	to abstain, hold oneself back
-----------	-----------	-------------	----------------------------------

máći (mak-)	to move	uzmáći	to retreat
		/I - úzmicati	
vrátiti	to return	uzvrátiti	to reciprocate, re-pay, return

3) perfectivization, initial or terminal

dřmati	to be shaking	úzdřmati	to shake
--------	---------------	----------	----------

4) 'should'

With a number of verbs, a present form with /uz-/ prefix (perfective present) is, after /ako/, equivalent in meaning to the use of /bude/ and the past participle:

ako ùzimate	-	ako budete imali
ako ùspiřete	-	ako budete pisali
ako (Jovan) uspita	-	ako (Jovan) bude pitao

/za/ 1) 'to go or place behind something'

gráđiti	to build	zagráđiti	to fence in; to put in
íći	to go	záći	to go behind; go astray, set down
óstati	to stay	zaóstati	to lag behind
pústiti	to leave	zapústiti	to neglect
řtítiti	to protect	zařtítiti	to shield, protect
tvóriti	to create	zatvóriti	to close, lock
vóđiti	to lead	zavésti	to mislead; seduce
zídati	to build a wall	zazídati	to wall in

2) 'action on a small scale'

grlsti	to bite	zágristi	to bite into
młsliti	to think	zámisliti se	to think over a little
stati	to stop	zástati	to stop a bit

3) perfectivization - initial or terminal action

ígrati	to be playing	zaígrati	to dance, play
pěvati	to be singing	zápevati	to sing
pítati	to be asking	zapítati	to ask
ráđiti	to be working	zaráđiti	to earn
slúžititi	to be serving	zaslúžititi	to deserve
trážititi	to be looking for	zatrážititi	to ask for

Note 39.1.2 Examples of Simple Prefixes

In Note 38.1.2 were given exhaustive lists of the simple prefix forms of several verbs. The following list gives prefix forms for a larger number of verbs. This list is selective, not exhaustive, and includes only those forms which are felt to be most useful to the student at this point. The purpose of the list is again to make the student aware of the manner in which prefixes are used rather than to add to his vocabulary. Nevertheless, all these verbs are assumed to be known as far as future lessons are concerned.

	I govóriti		to speak
do	P dogovóriti se	I dogovárati se	to agree
iz(a)	P izgovóriti	I izgovárati	to pronounce, (se) speak up, excuse oneself
na	P nagovóriti	I nagovárati	to persuade, talk into
nad	P nadgovóriti		to out-talk
o(b)	P ogovóriti	I ogovárati	gossip
od(a)	P odgovóriti	I odgovárati	to answer
pod(a)	P podgovóriti	I podgovárati	to instigate, put up to
pre		I pregovárati	to negotiate
pri	P prigovóriti	I prigovárati	to reproach
pro	P progovóriti	I progovárati	begin to speak
raz	P razgovóriti	I razgovárati	P-to cheer up; I-to talk
s(a), z			
u	P ugovóriti	I ugovárati	to agree, to con- tract
uz(a)			
za	P zagovóriti	I zagovárati	P-to talk long; I-to divert by talking
	I ící		to go
do	P dóćí	I dólaziti	to come
iz(a)	P izíćí/ izáćí	I ízlaziti	to go out
na	P náćí	I nálaziti	to find
	P naíćí	I naílaziti	to run into, over
nad	P nadíćí	I nadílaziti	to go above

ob(a)	P obíći	I obílaziti	to go around, visit, tour
od(a)	P otići	I ódlaziti	to leave, go off; to go
	p odíći	I odílaziti	to go away (for water)
po	P počí	I pólaziti	to depart, start
pod(a)	P podíći	I podílaziti	to go under
pre	P préći	I prélaziti	to cross; (iz voza u voz) - change trains, transfer; (na drugo) - to change subject
pri	P príći	I prílaziti	to approach, come up
pro	P próći	I prólaziti	to pass, to go; (pored) to pass by; (kroz) to go through; (dobro) to fare well; (rdavo) to fare badly
raz	P razíći se	I razílaziti se	to disperse, to separate, to fall apart
s(a), z	P síći	I sílaziti	to descend, get down, alight, come down
u	P úći	I úlaziti	to go in, enter
uz(a)	P uzíći	I uzílaziti	to go up, climb
za	P záći	I zálaziti	to go behind, set (of sun)
	P jáviti	I jávljati	to inform, report, let know; (se) report oneself, greet
iz(a)	P izjáviti	I izjavljívati	to state, declare
na	P najáviti	I najavljívati	to announce
ob(a)	P objáviti	I objavljívati	to announce, declare, make known, publish
ob(a)	P odjáviti	I odjavljívati	to report on leaving (hotel, to recall (visit))
po	P pojáviti se	I pojavljívati se	to appear, emerge
pri	P prijáviti	I prijavljívati	to report, register

	I jèsti		to eat
do	P dójesti se		to be fed up
na	P nájesti se		to eat full
o	P ójesti se	I ojédati se	to chafe
po	P pójesti	(I jèsti)	to eat up
pre	P préjesti se		over eat
pri	P príjesti se		to like to eat some food
pro	P prójesti		eat for the first time
raz	P rázjesti se	I razjédati	to be inflamed (wound)
u	P újesti	I ujédati	to bite
za	P zájesti	I zajédati	to cheat
		I nósiti	to carry
do	P dóněti/dónijeti	I donósiti	to bring
iz(a)	P ízněti/íznijeti	I iznósiti	to take out, carry out, amount to
na	P náněti/nánijeti	I nanósiti	to bring, deposit (alluvial); inflict, cause (damage, offense)
nad	P nádněti se/nádnijeti	I nadnósiti se	to lean over
ob(a)	P óbněti/óbnijeti	I obnósiti	to carry something around
od(a)	P ódněti/ódnijeti	I odnósiti	to take away (by carrying); I-(se) refer to, to re- late
po	P poněti se/póněti /pónijeti	I ponósiti se	to be proud, with Instr. to be proud of; P póněti - to carry something along
pod	P pódněti/pódnijeti	I podnósiti	to submit (applica- tion); stand, endure
pre	P prěněti/prénijeti	I prenósiti	to transfer, carry over; to transmit, broadcast
pri	P príněti/prínijeti	I prinósiti	to bring to, to offer (sacrif.)
pro	P próněti/prónijeti	I pronósiti	to carry through, past

raz	P rázněti/ráznijeti	I raznósiti	to distribute, deliver
s(a), z	P sněti/sníjjeti	I snósiti	to endure, stand, bear; P-to lay (eggs)
u	P úněti/únijjeti	I unósiti	to carry in, bring in (by carrying)
uz(a)	P úzněti/úznijjeti	I uznósiti	to praise, to carry something up
za	P záněti se/zánijjeti	I zanóčiti se	to stagger, to be carried away
Misc.	P poněti se/póněti se /pónijjeti se	I ponášati se	to behave
	I píti		to drink
do			
iz(a)	P íspiti	I ispijati	drink up
na	P nápiti (se)	I napijati	get drunk
nad	P nátpiti	I natpijati	outdrink
o	P ópiti (se)	opijati (se)	get drunk
od(a)	P ótpiti		drink off a little
po	Pópiti	(I píti)	drink up
pre	P prépiti		drink too much
pri	P prípiti se	I pripijati se	to cling to
pro	P própiti		to drink for the first time, start getting drunk
u	P úpiti	I upijati	drink in, absorb
za	P zápiti se		drink longer than intended
	P stàti, stànem, stao	I stájati/stójati: stójim, stájao/stójao	to stand, (cost)
	P stàti, stànem, stao	I stàjati: stàjem, stàjao	to stop, to cost
do	P dóstati	I dóstajati: dóstajem, dóstajao	to suffice
		I dostójati se: dostóji se, dostójao se	to benefit

¹ Note different imperfective stem.

na	P nástati	I nástajati: nástajě, nástajalo	to begin
		I nastájati / nastójati: nastójim, nástojao	to endeavour
o(d)	P óstati	I óstajati: óstajěm, óstajao	to stay, remain
ob(a)	P opstati		to endure, hold out
od		P odstájati / odstójati: odstójim, ódstajao / ódstojao	to stand a while
po	P póstati	I póstajati: póstajěm, póstajao	to become
		I póstojati: póstojim, póstojao	to exist
pre	P préstati	I préstajati: préstajě itd.	to stop, cease
		P prestájati / prestójati	to stand all the way
pred	P prédstati	I predstójati, predstóji itd.	P - to appear (court) I - to be forth- coming
pri	P prístati	I prístajati: prístajěm itd.	to consent, dock, come into port
raz	P rástati se	I rástajati se: rástajěm se, itd.	to part
s(a)	P sástati se	I sástajati se: sástajěm se sa I.	to meet together
		I sastójati se sastóji se	to consist of (od)
u	P ústati	I ústajati: ústajěm, itd.	to get up
za	P zástati	I zástajati: zástajěm, itd.	to stop a little
		I vóditl	to lead
do	P dověsti	I dovóditl	to bring to
iz(a)	P izvésti	I izvóditl	to take out, to hatch, carry out, perform

na	P navésti	I navódití	to cite, quote; to induce
od(a)	P odvésti	I odvódití	to take away
po	P povésti se	I povódití se	to stagger
pod	P podvésti	I podvódití	to procure, pimp
pre	P prevésti	I prevódití	to take across, to translate
pred		I predvódití	to head, lead
pri	P prívésti	I privódití	to bring to
pro	P próvesti	I provódití	to spend time
raz	P razvésti	I razvódití	to usher; (se) to divorce
s(a),	P svésti	I svódití	to reduce, to add (math)
u	P uvésti	I uvódití	to bring into, introduce
za	P zavésti	I zavódití	to mislead, seduce, entice, record; (se) to stagger; (red) to establish order
		I vóziti	to drive, (se) to ride
do	P dovésti	I dovoziti	to drive to, (se) to come by car
iz(a)	P izvésti	I izvoziti	to export, (se) to ride out
na	P navésti	I navóziti	to drive to, (se) to be driven to or onto
od(a)	P odvésti	I odvóziti	to drive away, (se) to ride away
po	P provésti	(I vóziti)	to give a ride, lift
pre	P prevésti	I prevóziti	to transport; (preko) to drive across, over
pro	P povésti	I provóziti	to drive through
raz	P razvésti	I razvóziti	to drive people to their homes
s(a), z	P svésti	I svóziti	to bring in the harvest
u	P uvésti	I uvóziti	to import, to drive in

		I vózati	to ride for pleasure
do		P dovózati se	to come by car for pleasure
na		P navózati se	to ride a lot for pleasure
od(a)		P odvózati se	to ride away for pleasure
pro		P provózati se	to ride a little for pleasure
	I vúci		to pull, draw; (se) to trail
do	P dovúci	I dovláčiti	to tow, drag, haul to; (se) to drag oneself
iz(a)	P izvúci	I izvláčiti	to pull out, (se) to get out from, shirk
na	P navúci	I navláčiti	to put on (dressing), to accumulate; to contract (disease)
nad	P nadvúci	I nadvláčiti	to out-tug
ob(a)	P obúci	I obláčiti	to put on, (clothes); (se) to dress
od	P odvúci	I odvláčiti	to pull away, haul away, (se) drag oneself away
po	P povúci	I povláčiti	to pull, draw, recall, withdraw
pod	P podvúci	I podvláčiti	to underline, to go under, draw under; (se) to curry favour
pre	P prevúci	I prevláčiti	to pull over, transport; to coat, line, cover
pri	P privúci	I privláčiti	to attract; (se) to sneak in
pro	P provúci	I provláčiti	to draw through, to pull through,, pass through (thread); (se) to slip through
raz	P razvúci	I razvláčiti	to stretch, squander away
s(a),z	P svúci	I svláčiti	to take off, undress

u	P uvúći	I uvláčiti	to draw in, entangle, involve; (se) to steal in infiltrate
za	P zavúći	I zavláčiti	to push in, drag in

Note 39.2 New Verbs

i	I pešáčiti /pješáčiti	péšáčim /pješáčim	to walk
a	I ponášati se	pónášám se	to behave
a/jě	I rùkovati	rùkujěm	to manage
a	I užívati	úživám	to enjoy
i	I vážit	váži	to be considered
a/i	I cútati /šútjeti	cútím /šútím	to be silent
a/i	P ucútati /ušútjeti	da ucútím /da ušútím	to become silent
a/i	P začútati /zašútjeti	da začútím /da zašútím	
i	P dobáciti	da dobáčim	to throw to
a/Jě	I dobacívati	dobácujěm	
e	I iživljávati se	iživljávā se	to live up
e	P iživeti se	da se iživim	
a	P préterati /prétjerati	da préterām /da prétjerām	to exaggerate
a/Jě	I preterívati	preterújěm	
a	/pretjerávati	/pretjérāvām	
a	I pričati	pričām	to talk
a	P ispričati	da ispričām	
i	P prodúžiti	da prodúžim	to lengthen
a	I produžávati	produžávām	
a/Jě	I produživati	prodúžujěm	
i	P raspolóžiti	da raspoložim	to cheer
a/Jě	I raspolágati	raspolážěm	to dispose
V/ne	P skrěnuti	da skrěněm	to turn
a/Jě	I skrětati	skrěcěm	
a	I šětati se	šetām se	to walk
a	P prošětati se	da se prošětām	
i	I trúdit	trúdim se	to endeavor
i	P potruditi se	da se potrudim	

Grammatical Drill

GD 39.1 Prefixes

GD 39.1.1 Prefix /do/

Dobila sam pismo na koje treba da
odgovorim, a ne mogu da ga nađem.

Šta tražite, Zoro?

Danas dolazi jedna grupa mladića iz
inostranstva i mi treba da ih
dočekamo.

Koga treba da dočekamo danas?

Budite ljubazni pa mi dodajte so.

Izvinite nisam dobro čuo, šta

želite da vam dodam?

Morate dokupiti još najmanje metar i
po materijala, jer se sada nosi sve
dugačko: suknje, haljine, kaputi.

Koliko treba da dokupim materijala za
haljinu?

Radio je doneo vest o sudaru vozova
kod Kumanova.

Da li su novine donele vest o sudaru
vozova?

Pošto su naša kola pokvarena jedan
od braće će nas dopratiti do kuće ili
dovesti.

Ko će vas dopratiti ili dovesti iz
pozorišta?

Jovan nije kazao sve i zato treba
dopuniti njegov izveštaj.

Zašto gospodin Pantić govori posle
Jovana?

/dobiti/ - /dobijati/

Treba da odgovorim na pismo, koje
sam dobila, a ne mogu da ga nađem.

/dočekati/ - [go] meet, wait for

Treba da dočekamo jednu grupu mladića
koja dolazi iz inostranstva.

/dodati/ - to add, pass

Molim vas, dodajte mi so.

/dokupiti/ - buy additionally

Dokupite još metar i po. Sad se
nose dugačke haljine, suknje, i
sve.

/doneti/

Ne, novine još nisu donele vest o
sudaru vozova. Tu vest je doneo
radio.

/dopratiti/ - to accompany to

Jedan od braće će nas dopratiti,
ako ne budu imali kola da nas
dovezu.

Gospodin Pantić mora da dopuni Jovano
izveštaj, jer on nije kazao sve.

U kuću do nas doselili su se neki ljudi, čija deca ne ostavljaju nikog i ništa na miru.

/doseliti se/ - settle next to

Ko stanuje u kući do vas?

Doselili su se neki ljudi, čija deca ne ostavljaju nikog i ništa na miru.

Kola su doterana iz garaže pre sat i po dok ste vi bili na ručku.

/doterati/ - drive to a given place

Da li su kola opravljena?

Da, kola su opravljena i doterana iz garaže pre sat i po, dok ste vi bili na ručku.

Jovan je doveo na korzo svog školskog druga Dragoslava Simića o kome mi je ranije pričao.

/dovesti/ - /dovoditi/

Da li ste se upoznali s našim školskim drugom Dragoslavom Simićem?

Da, Jovan ga je doveo na korzo i tada smo se upoznali.

GD 39.1.2 Prefix /iz/

Mi se ne možemo iseliti iz ovog stana pre nego što naša kuća bude ispražnjena.

/iseliti/ - to move out, emigrate

Zar se vi još niste iselili?

Nismo, ne možemo se iseliti pre nego što se naša kuća isprazni.

Naši prijatelji su se iselili čim su dobili iseljeničku vizu.¹

Zar su vaši prijatelji napustili Jugoslaviju?

Da, oni su se iselili, čim su dobili iseljeničku vizu.

Austrija je iskoristila prvu priliku (rat sa Pruskom od 1866) i izmirila se sa Mađarima na račun Hrvata i Srba.

/iskoristiti/

Kad se Austrija izmirila sa Ugarskom?

Austrija je iskoristila rat sa Pruskom od 1866. i izmirila se sa Ugarskom na račun Hrvata i Srba.

¹ /'iseljeničkâ víza/ - 'emigration visa'

Akumulator se ispraznio i treba ga napuniti.	/isprazniti/
Zašto se kola tako teško pale?	Zato što se akumulator ispraznio i treba ga napuniti.
Dok moja žena isprži jaja, ja ću ispeći hleb i onda ćemo sestri da doručujemo.	/ispržiti/ /ispeći/
Da li će skoro biti gotov doručak, ja nemam vremena da čekam.	Doručak će biti brzo gotov. Dok moja žena bude ispržila jaja, ja ću ispeći hleb i onda ćemo sestri da doručujemo.
Kad se deca istuširaju, onda ćemo se mi tuširati.	/istuširati/
Mogu li ja sad da se tuširam?	Ne, moraš čekati dok se deca ne istuširaju.
Ugovor nije rdav, ali sumnjam da će ga druga strana ispuniti.	/ispuniti/ - fulfill
Kako vam se dopadaju uslovi ugovora o miru?	Ugovor nije rdav ako ga druga strana ispuni u što ja sumnjam.
Jovan je izašao iz sobe malopre i otišao na korzo da se šeta.	/izaći or izići/
Zar Jovan nije ovde?!	Ne, on je izašao malopre i otišao na korzo da se šeta.
Srećom mi nismo vozili brzo inače ne bismo mogli izbeći sudar.	/izbeći/
Jel' tačno da ste jedva izbegli sudar?	Da, da smo vozili brzo ne bi ga mogli izbeći.
Iznenaduje me da smo izdali toliko novaca za hranu prošle nedelje.	/izdati/ - give out, spend; publish; rent
Zar ste vi očekivali da će hrana manje koštati?	Da, i iznenaduje me da smo izdali toliko novaca za hranu.
Preporučujem vam nov Englesko-srpskohrvatski rečnik, koji je izdala Prosveta.	
Možete da mi preporučite neki dobar Englesko-srpskohrvatski rečnik?	Ja, mogu da vam preporučim rečnik, koji je izdala Prosveta.

Jovići izdaju sobu sa kupatilom i pravom upotrebe kuhinje.

Da li znate neku sobu za izdavanje sa kupatilom i kuhinjom?

Autoput od granice do Beograda je vrlo dobar, ali nije izgrađen dovoljan broj benzinskih pumpi i mora dugo da se čeka u redu.

Da li može da se kupi benzin na autoputu?

Kad nosač iznese stvari iz voza, mi ćemo uzeti taksi i doći u hotel.

Kad ćete doći u hotel?

Naša fabrika izrađuje jeftinu robu odličnog kvaliteta i naši potrošači su zadovoljni.

Da li se potrošači još uvek žale na kvalitet i cenu vaše robe?

Mati je izvela decu u šetnju i neće se vratiti kući pre 5.

Gde su deca?

Jovanov plan je dobar, ali ga je teško izvesti.

Kakvo je vaše mišljenje o Jovanovom planu?

Prošle godine je izvezeno najviše proizvoda prehrambene industrije u Italiju.

U koju zemlju Jugoslavija izvozi najviše poljoprivrednih proizvoda?

Da, moji prijatelji Jovići izdaju takvu sobu.

/izgraditi/ - to build

Može, ali mora dugo da se čeka u redu, jer nije izgrađen dovoljan broj benzinskih pumpi.

/izneti/ - /iznositi/ - to take out; to amount to

Čim nosač iznese stvari iz voza, mi ćemo uzeti taksi i doći u hotel.

/izradivati/ - to work out, manufacture

Ne, to nije tačno. Naša fabrika izrađuje robu odličnog kvaliteta i naši potrošači su zadovoljni.

/izvesti/ - /voditi/ - take out; perform; carry out

Šetaju se s majkom. Ona ih je izvela u šetnju.

Plan je dobar, ali po mom mišljenju teško ga je izvesti.

/izvesti/ - /izvoziti/ - export

To je teško reći. Prošle godine je izvezeno najviše poljoprivrednih proizvoda u Italiju.

GD 39.1.3 Prefix /na/

Naišli smo na ekser¹ i dok smo promenili gumu² to nas je zadržalo.

Čudo ste zadocnili?

Otac se naljutio na Jovana što stalno zadocnjava.

Zašto se otac naljutio na Jovana.

Kad smo bili blizu Maribora nebo se naoblačilo i počeo je da pada sneg.

Kakvo je bilo vreme usput?

Turci su u bici na Marici (1371) napali noću srpsku vojsku i potukli je.

Kako su Turci dobili bitku na Marici?

Mnogi Srbi, koji su se borili protiv Turaka morali su napustiti zemlju zajedno sa savezničkom vojskom (1689).

Zašto su Srbi morali napuštati svoju zemlju?

Južni Sloveni su se naselili na Balkansko poluostrvo krajem VI i početkom VII veka.

Kad su se Južni Sloveni počeli da naseljavaju na Balkan?

Nova lekcija je vrlo teška i još je nisam naučio.

Jeste naučili novu lekciju?

/naići/ - to run over, against

Naišli smo na ekser i to nas je zadržalo.

/naljutiti se/

Zato što stalno zadocnjava.

/naoblačiti se/

Do Maribora je bilo lepo. Posle se naoblačilo i počeo je da pada sneg.

/napasti/ - to fall on, attack

Oni su napali noću srpsku vojsku i potukli je.

/napustiti/ - /napuštati/

Oni, koji su se borili protiv Turaka, morali su napustiti zemlju.

/naseliti se/

Krajem VI i početkom VII veka Južni Sloveni su se naselili na Balkan.

/naučiti/

Učio sam, ali je još nisam naučio.

¹/ékser/ - 'nail/'

²/gùma/ - 'tire, rubber'

Ja sam naučio da rano ležem i ne
mogu dugo da sedim uveče.

Zašto ne ostanete još malo kod nas?

Izvinite, ali ne mogu da sedim uveče.

Naučio sam da rano ležem.

GD 39.1.4 Prefix /nad/

Jovanova majka je nadživela njegovog oca.
Ko je umro pre, Jovanova majka ili otac?

/nadživeti/ - outlive, survive

Njegova majka je nadživela njegovog
oca.

Jovan i Toma igraju bolje i oni će nas
nadigrati.

/nadigrati/ - outplay

Hoćete vi nadigrati Jovana i Tomu?

Ne verujem. Oni igraju bolje i oni
će nas sigurno nadigrati.

GD 39.1.5 Prefix /o/(from /ob/ or /od/)

Treba da se obrijem i okupam pre nego
što se presvučem za pozorište.

/obrijati se/

/okupati se/

Hoćete biti skoro gotovi za pozorište?

Neću. Treba prvo da se obrijem i
okupam.

Ja sam davao dvaput odelo na hemisko
čišćenje. Jedanput je bilo dobro
očišćeno, a drugi put nije.

/očistiti/

Kakvo je vaše iskustvo sa hemiskim
čišćenjem odela?

Jedanput je bilo dobro očišćeno, a
drugi put nije.

Moram da okrenem kola i da se vratim
natrag da kupim benzin.

/okrenuti/ - to turn around

Zar nema usput neka druga benzinska
stanica?

Nema blizu. Bolje da se okrenem i
vratim natrag da uzmem benzin.

Prosečan godišnji priraštaj stanovništva
Jugoslavije opao je u periodu od 1953-
1961 sa 13,9 na 10,9 na hiljadu.

/opasti/

Koliko je opao prosečan godišnji
priraštaj stanovništva Jugoslavije
u periodu od 1953-1961. godine?

Opao je sa 13,9 na 10,9 na hiljadu.

<p>U prošlom pismu smo vam opisali društveni život, a sad ćemo vam opisati stambene prilike i uslove za život.</p>	/opisati/
<p>Šta vam pišu Jovići?</p>	<p>Oni u svakom pismu opišu ponešto drugo. U prošlom su opisali društveni život, a u sadašnjem stambene prilike i uslove za život.</p>
<p>Moram oterati kola u garažu da se oprave i operu pre nego što pođemo na put.</p>	/opraviti/
<p>Kad će se kola urediti za put?</p>	<p>Oteraću ih danas u garažu da se oprave i operu, jer su prijava.</p>
<p>Dok ste vi bili u inostranstvu moj brat se oženio, a sestra udala.</p>	/oženiti se/
<p>Kako su vaši brat i sestra, nisam ih odavno video.</p>	<p>Moj brat se oženio a sestra udala dok ste vi bili u inostranstvu.</p>
<p>GD 39.1.6 Prefix /ob/</p>	
<p>Ova kola moramo obići, jer voze i suviše polako.¹</p>	/obići/ - to go around, pass
<p>Zašto ste obišli ova kola?</p>	<p>Morao sam ih obići, jer voze polako.</p>
<p>Naši prijatelji obilaze danas i sutra muzeje i druge znamenitosti grada.</p>	
<p>Kakav program imaju naši prijatelji za danas?</p>	<p>Danas i sutra oni obilaze muzeje i druge znamenitosti grada.</p>
<p>Ja sam obraćao pažnju više na predele, jer su me oni više interesovali nego voz.</p>	/obratiti/
<p>Kakvo je vaše mišljenje o našim železnicama?</p>	<p>Ne bih mogao ništa da vam kažem, jer sam obraćao pažnju više na predele nego na voz.</p>
<p>Jovan je imao veći prinos pšenice i kukuruza od mene, jer on bolje obrađuje zemlju nego ja.</p>	/obrađivati/

¹ /poláko/ - 'slowly'

Zašto ste vi imali manji prinos
pšonice i kukuruza od Jovana?

Zato što on bolje obrađuje zemlju
od mene.

Vi ste dobro obučeni i ne treba da
oblačite drugo odelo za pozorište.

/obučí/ - /oblačiti/

Da li treba da se presvučem za pozorište?

Ne, vi ste dobro obučeni i ne
treba da oblačite drugo odelo.

GD 39.1.7 Prefix /od/

Treba da odgovorim na nekoliko pisama
i da se javim roditeljima.

/odgovoriti/

Zašto ne možete da izađete s nama
večeras?

Da ne moram da odgovorim na nekoliko
pisama i da se javim roditeljima,
ja bih izašao s vama vrlo rado.

Ana, odnesite ove čaše i šolje i
donesite čiste.

/odneti/ - take away; refer (se)

Šta želite, gospodine?

Molim vas odnesite ove čaše i šolje
i donesite čiste.

U današnjim novinama ima članak koji
se odnosi na Jugoslaviju.

Jesam, pročitao sam ga.

Da li ste pročitali članak, koji se
odnosi na Jugoslaviju?

Mi obično odsedamo u Mažestiku, ali
ovaj put nije bilo mesta, pa smo
odseli kod Slavije.

/odsedati - odsesti/

Čudo niste odseli kod Mažestika?

Da je bilo mesta mi bi odseli kod
Mažestika, ovako smo odseli kod
Slavije.

Dete treba sutra da se odvede kod
lekara.

/odvesti/ (ved-)

Ko će odvesti dete sutra kod lekara?

Mogu ja da ga odvedem.

Deca prvo treba da se odvezu u školu,
pa onda neka tera kola u garažu
na pranje i podmazivanje.

/odvesti/ (vez-)

Može li šofer prvo da odveze decu u
školu?

Da, neka prvo odveze decu u školu,
pa onda neka tera kola u garažu
na pranje i podmazivanje.

Naša kola su odvučena u garažu. Treba da se promeni jedan deo.	/odvući/ - haul away
Šta je s našim kolima?	Odvučena su u garažu, da se promeni jedan deo.
Mi odlazimo iz Jugoslavije 10. septembra. Kad odlazite iz Jugoslavije?	/odlaziti-otići/ Odlazimo 10. septembra.
Gospodin Smit je otišao prošle subote na letovanje i neće se vratiti kući za dve nedelje.	
Da li je g. Smit kod kuće?	Ne, on je otišao prošle subote na letovanje i neće se vratiti kući za dve nedelje.
Žao mi je, ali vaši prijatelji nisu više ovde. Oni su juče iznenada otputovali iz Beograda.	/otputovati/
Zar moji prijatelji nisu više ovde?	Ne, otputovali su juče iznenada iz Beograda.
GD 39.1.8 Prefix /po/	
Devojka je baš sad počistila i uredila vašu sobu, gospodine.	/počistiti/ - clean, sweep
Da li je moja soba počišćena i uređena?	Da, devojka je baš sad počistila i uredila vašu sobu, gospodine.
Deca su pojela kolače i popila mleko. Da li ima kolača i mleka?	/pojesti/ - /popiti/ Nema, Deca su pojela sve kolače i popila sve mleko.
Seljaci su pomogli da se podigne škola i zato je škola podignuta brzo. Da li su seljaci pomagali pri podizanju škole?	/pomoći/ - /pomagati/ /podići/ - /podizati/ Jesu. Da oni nisu pomagali, škola se ne bi podigla tako brzo.
Mi smo potrošili više uglja nego što smo očekivali, jer je bila jaka zima. Otkud to da je nestalo uglja?	/potrošiti/ Zima je bila jaka, pa smo potrošili više nego što smo očekivali.

Zora je pozvala sve goste telefonom. /pozvati/
 Da li su pozvani svi gosti. Da, Zora ih je pozvala telefonom.

GD 39.1.9 Prefix /pod/

Žetva pšenice je podbacila zbog suše.¹ /podbaciti/ - fall below mark
 Kakva je bila žetva pšenice? Podbacila je zbog suše.

Kola se podmazuju i menja ulje svakih /podmazivati-podmazati/
 hiljadu milja.

Da li treba kola da se podmažu? Ako su kola prešla hiljadu milja anda
 ih treba podmakati i promenti ulje.

Ja sam podneo molbu² za vizu pre mesec /podneti/ - submit; endure, stand
 dana i još nisam dobio nikakav
 izveštaj.

Kad ste podneli molbu za vizu? Podneo sam molbu pre mesec dana i
 do sada nisam dobio nikakav
 izveštaj.

Moja žena ne podnosi zimu i pošto je
 ovde jaka zima, to nećemo ostati duže
 nego što je potrebno.

Zar nećete ostati duže ovde? Ne, nećemo. Da moja žena podnosi
 bolje jaku zimu, mi bi ostali
 duže.

Svratio sam u berbernicu da se podšišam /podšišati (se)/
 i to me je zadržalo.

Zašto ste se toliko zadržali u varoši? Podšišao sam se u berbernici i to
 me je zadržalo.

GD 39.1.10 Prefix /pre/

Mi smo prešli granicu kod Korenskog /preći/
 prelaza.

Gde ste prešli austrisko-jugoslovensku Prešli smo kod Korenskog prelaza.
 granicu?

¹ /sūša/ - 'drought'

² /mólba/ - 'application'

Mi smo predali pismo vašem ocu i majci
i ispričali im kako vi živite.

Kome ste predali moje pismo?

/predati/ - hand over

/predavati/ - to lecture

Predali smo vašem ocu i majci i
ispričali smo im da vi živite
vrlo dobro.

Profesor g. Simić nam predaje matematiku
i fiziku.

Ko vam predaje matematiku?

Profesor koji nam predaje matematiku
i fiziku zove se Simić.

Lekar je pregledao dete i kaže da
temperatura dolazi od stomaka. Dete
je ili pojelo nešto pokvareno ili se
prejelo.

Da li si vodio dete kod lekara?

/pregledati/ - look over, examine

/prejesti se/ - overeat

Da, lekar ga je pregledao i kaže
da temperatura dolazi od stomaka.
Mali je ili pojeo nešto pokvareno
ili se prejeo.

Vojska je branila prugu i blagodareći¹
tome pruga nije prekinuta.

Da li je poplava prekinula prugu.

/prekinuti/

Nije, ali da vojska nije branila
prugu, i ona bi bila prekinuta.

Radio Beograd prenosi večeras jednu
operu iz Beča u 9 sati.

U koliko sati radio Beograd prenosi
operu iz Beča?

/prenositi/

Prenosi u 9.

Sneg je padao celu noć i prestao je da
pada tek u toku dana.

Zašto niste otputovali jutros?

/prestati/

Da je sneg prestao da pada noćas, mi
bismo otputovali jutros.

Vozovi su ovde pretrpani i zbog toga
nisu čisti niti je udobno putovati
vozom.

Zašto ovde vozovi nisu čistiji
i udobniji?

/pretrpati/

Da vozovi ovde nisu pretrpani, oni
bi bili čistiji i udobniji.

¹ /blagodareći/ - 'thanking, owing to'

Jugoslavija je pretrpela velike gubitke
u ljudstvu za vreme rata i zato su
žene još uvek u većini.

/pretrpeti-trpeti/

Otkuda dolazi da su žene u većini u
Jugoslaviji?

To dolazi otuda što je Jugoslavija
pretrpela velike gubitke u ljudstvu
za vreme rata.

Andrićev roman¹ 'Na Drini ćuprija'²
preveden je sa srpskohrvatskog na
engleski.

/prevesti-prevoditi/ - to translate

Kako se zove roman Ive Andriće, koji
je preveden na engleski?

Andrićev roman 'Na Drini ćuprija'
je preveden na engleski.

Više putnika i robe se preveze železnicom
nego motornim vozilima.

/prevesti-prevoziti/ - to transport

Da li još uvek železnice prevoze više
putnika i robe nego motorna vozila?

Da, još uvek se više putnika i
robe preveze železnicom nego
motornim vozilima.

GD 39.1.11 Prefix /pri/

Kad nas je video u varoši, Jovan nam je
prišao i pozdravio se s nama.

/prići-prilaziti/ - come up, approach

Gde ste videli Jovana?

U varoši. On nam je prišao i
pozdravio se s nama.

GD 39.1.12 Prefix /pred/

Osmogodišnja škola predstavlja temelj
školskog obrazovanja.

/predstavljati-predstaviti/ - re-
present; introduce; play, perform

Koja škola predstavlja temelj školskog
obrazovanja u Jugoslaviji?

Osmogodišnja škola predstavlja
temelj školskog obrazovanja u
Jugoslaviji.

Zora me je već predstavila gospođi
Jović.

¹/rómān/ - 'novel'

²/ćuprija/ - 'bridge'

Jeste se upoznali sa gospođom Jović?

Da, Zora me je već njoj predstavila.

Predstoje nam najmanje dve teškoće:
nedostatak u vremenu i materijalna
sredstva.

/predstojati/ - to be forthcoming,
imminent; /predstati/ - to appear
before

Kakve teškoće vam predstoje?

Predstoji nam samo nedostatak u
vremenu.

Mi nismo predviđali da nećemo moći
kupiti benzin na autoputu.

/predviđati-predvideti/ - foresee,
anticipate; plan

Zašto niste uzeli benzin pri polasku
na put.

Jer nismo predviđali da nema dovoljno
benzinskih stanica na autoputu.

Predviđena je izgradnja još nekoliko
benzinskih stanica na autoputu.

Da li će se izgraditi još koja benzinska
stanica na autoputu?

Da, predviđena je izgradnja još
nekoliko benzinskih stanica na
autoputu.

GD 39.1.13 Prefix /pro/

Ima jedan članak u ovim novinama o
vašoj zemlji, koji treba da
pročitajte.

/čitati-pročitati/

Zašto mi dajete ove novine?

Ima u njima jedan članak o vašoj
zemlji, koji treba da pročitate.

Mi smo prošli kroz celu zemlju
automobilom.

/proći-prolaziti/ - to go through
pass by; fare, well or badly

Da li ste mnogo putovali?

Da, prošli smo kroz celu zemlju.

Mi smo prošli vrlo dobro i jeftino na
našem putu u inostranstvo.

Prošli smo dobro i jeftino.

Kako je bilo u inostranstvu?

Autoput Beograd-Zagreb je produžen do
austrijske i italijanske granice, a
sad se produžuje do grčke granice.

/produžiti-produžavati/ - to
lengthen, extend; to go on, con-
tinue

Do kojih zemalja je produžen autoput
Beograd-Zagreb?

Produžen je do austrijske i italijanske
granice, a sad se produžuje do
Grčke.

Posle pada Beograda (1521) i Mohačke
bitke (1526) Turci su proširili svoja
osvajanja u Ugarskoj i Hrvatskoj.

Kad su Turci proširili svoja osvajanja u
Ugarskoj i Hrvatskoj?

Smitovi su proveli petnaest dana u
Dalmaciji i proveli su se vrlo dobro.

Gde su Smitovi proveli letnji odmor?

/proširiti-proširivati/

Turci su proširili svoja osvajanja
u Ugarskoj i Hrvatskoj posle pada
Beograda i Mohačke bitke.

/provesti-provoditi/

Proveli su odmor u Dalmaciji i
proveli su se vrlo dobro.

GD 39.1.14 Prefix /raz/

Dok budemo u hotelu, mi ćemo tražiti
stan i razgledati znamenitosti grada.

Da li ste razgledali grad?

Društvo kod Jovića je bilo tako
prijatno da smo se razišli tek posle
dva sata ujutru.

Koliko ste ostali kod Jovićevih?

Naša mišljenja se razilaze po mnogim
pitanjima.

Zar se vaša mišljenja razilaze po tom
pitanju?

Žao mi je, ali teleće meso je rasprodato.
Molim vas 1 kilogram telećeg mesa.

Kad je kiša prestala nebo se razvedrilo.
Da li se napolju razvedrilo?

Ovde se gradovi naglo razvijaju i zato
ima oskudice u stanovima.

/razgledati-razglédati/

Još nismo. Dok budemo u hotelu,
mi ćemo tražiti stan i razgledati
znamenitosti grada.

/razići se-razilaziti se/ - disperse;
differ

Ostali smo do 2 sata. Tek tada
smo se razišli.

Da, razilaze se ne samo po tom,
već po mnogim pitanjima.

/rasprodati-rasprodavati/ - sell out
Žao mi je, ali teleće meso je
rasprodato.

/razvedriti se-razvedravati se/
Da, kad je kiša prestala nebo se
razvedrilo.

/razviti se -razvijati se/

Zašto je ovde velika oskudica u stanovima? Zato što se gradovi brzo razvijaju.

GD 39.1.15 Prefix /s, sa/

Zajednički život Srba i Hrvata u mnogim krajevima doprineo je da se sačuva zajednički jezik.

/čuvati-sačuvati/

Šta je doprinelo da se sačuva zajednički jezik kod Srba i Hrvata?

Zajednički život je doprineo da se sačuva zajednički jezik.

Seljaci su pomogli da se sazida škola u našem selu.

/zidati-sazidati/

Otkud je tako brzo sazidana škola u vašem selu?

Da seljaci nisu pomogli, škola ne bi bila sazidana tako brzo.

Zaustavite kola pred robnom kućom da ja i deca sidemo.

/sići-silaziti/

Gde želite da sidete, gospodo?

Želim da sidem sa decom pred robnom kućom.

Meni se pije kafa, ako neko ume da skuva dobru kafu.

/kuvati-skuvati/

Zar vi ne umete da skuvate kafu?

Ja umem da skuvam kafu, ali nemam vremena.

Kad izađem iz kancelarije ja ću svratiti u radnju da kupim kafu i šećer.

/svratiti-svracati/

Hoćete imati vremena da svratite da kupite kafu i šećer?

Da, kad izađem iz kancelarije, svratiću u radnju da kupim kafu i šećer.

Kad je svršen pregled pasoša i prtljaga mi smo otišli u restoran da ručamo.

/svršiti-svršavati/

Kad ste ručali?

Ručali smo kad je svršen pregled pasoša i prtljaga.

Meni ne treba dugo vremena za presvlačenje. Ja se začas svučem i obučem.

/svući se-svlačiti se/

Koliko vremena vam treba za presvlačenje?

Ne treba mi mnogo. Ja se začas svučem i obučem.

GD 39.1.16 Prefix /u/

Kad sam ja ušao u kuću, Jovan već nije bio unutra.

/ući-ulaziti/

Da li je Jovan bio u kući kad ste vi ušli unutra?

Ne, Jovan već nije bio u kući kad sam ja ušao unutra.

Kad sam ja ušao u spavaću sobu svetlost je bila ugašena i ja sam je upalio, a kad sam izašao iz sobe ja sam je ugasio.

/gasiti-ugasiti/

/paliti-upaliti/

Da li se dobro sećate, da je svetlost u spavaćoj sobi bila ugašena kad ste vi u nju ušli?

Da, sećam se. Bila je ugašena i ja sam je upalio kad sam ušao u sobu i ugasio kad sam izašao.

Austriski car nije ukinuo autonomiju Hrvatske. Hrvatska je samo ponovo uključena u sastav Ugarske.

/ukinuti-ukidati/

/uključiti-uključivati/

Da li je ukinuta autonomija Hrvatske kao i autonomija Vojvodine?

Nije ukinuta. Hrvatska je samo uključena u sastav Ugarske.

Nosač će uneti kufere u voz i zauzeti mesta.

/uneti-unositi/

Ko će uneti kufere u voz?

Nosač će uneti kufere u voz i zauzeti mesta.

Moj mlađi brat je ove godine svršio gimnaziju i upisao se na univerzitet.

/upisati-upisivati/

Šta je s vašim mladim bratom?

On je svršio gimnaziju i upisao se na univerzitet.

Nisam ustao rano i zato nisam mogao svršiti posla.

/ustati-ustajati/

Da li ste mogli svršiti posla?

Nisam. Da sam ustao rano, ja bih mogao svršiti posla.

Žetva je bila rdava i mi smo uvezli 500.000 tona pšenice iz Sjedinjenih Američkih Država.

/uvesti-uvoziti/ - import

Kakva je bila žetva? Da li ste ove godine morali da uvozite hranu?

Bila je rdava i uvezli smo 500.000 tona pšenice iz Sjedinjenih Američkih Država.

GS 39.1.17 Prefix /uz/

Avion je uzleteo bez teškoća, iako je bilo rđavo vreme.

/uzleteti-uzletati/ - to fly up, take off

Kakvo je bilo vreme za uzletanje kad ste pošli?

Bilo je rđavo, ali avion je uzleteo bez teškoća.

GD 39.1.18 Prefix /za/

Mi svako večer gledamo zalazak¹ sunca sve dok sunce ne bi zašlo.

/zaći-zalaziti/ - go behind, set (sun)

Kako vam se sviđeo zalazak sunca u Dubrovniku?

Mnogo. Mi smo svako večer gledali zalazak sunca sve dok sunce ne zađe.

Usput smo imali kvar u motoru i zato smo zadocnili.

/zadocniti-zadocnjavati/

Otkud to da toliko zadocnite, kad vi obično ne zadocnjavate?

Imali smo kvar u motoru. Da nije bilo toga mi ne bismo zadocnili.

Brzi voz će zakasniti zbog toga što je jedan deo pruge poplavljen.

/zakasniti-zakašnjavati/

Da li će brzi voz doći na vreme?

Neće. Zakasniće zato što je jedan deo pruge poplavljen.

Moramo požuriti da stignemo na granicu u toku dana, jer se granica noću zatvara.

/zatvoriti-zatvarati/

Da li je granica otvorena noću?

Ne znam. Zato moramo požuriti da pređemo granicu u toku dana.

Mi smo zauzeli za vas sobe u hotelu Mažestik, kao što ste javili.

/zauzeti-zauzimati/

Gde ste zauzeli sobe za nas?

Zauzeli smo u hotel Mažestiku, kao što ste javili.

¹/zálazak/ - 'sunset'

GD 39.2 Conversations - Razgovori

GD 39.2.1

A

B

Vi ste bili u Jugoslaviji, Bobe?

Da, baš sam se sad vratio iz
Jugoslavije.

Da li ima tamo nešto u načinu života

Kako da nema.

Što kod nas nema i što vam se dopalo?

Šta je to?

To je korzo.

Šta je korzo?

To je šetalište. Svaki grad, bio
veliki ili mali ima jednu ili
više ulica gdje se šetaju.

Kad se šetaju?

Radnim danom samo uvečer, a
praznikom i nedjeljom i u toku
dana.

Ko se sve šeta?

Većinom mladi ljudi, ali ima i
starijeg svijeta.

Da li se mnogo svijeta šeta korzom?

Da, kad sam ja bio korzo je bio
pun svijeta.

Koga dana ste vi bili na korzu?

U subotu uvečer. Tada ima najviše
svijeta.

Šta rade ljudi na korzu?

U glavnom šetaju i pričaju. To je
mjesto za sastanke i rendez-vous
omladine.

Gdje je Beogradski korzo?

Glavni korzo je na Terazijama i
Knez-Mihailovoj ulici.

Jel' to glavni dio grada?

Da, Terazije su glavni trg Beograda,
a u Knez-Mihailovoj ulici nalaze
se glavne radnje. Ona spaja
Terazije sa Kalemegdanom.

Jel' to velika ulica?

Nije tako velika i zato se zatvara
za automobilski saobraćaj za
vrijeme korza.

Da li je tačno da se u Evropi svijet
više šeta nego ovdje?

Da, to je baš ono što sam htio
kazati. Nije riječ samo o korzu.

Na žalost, kod nas se svet većinom
vozi.

Da, to je rdava strana strana
automobila. U Evropi svijet se
šeta i prije i poslije večere.

Da, a kod nas kad se radnje zatvore
rijetko možete vidjeti da neko ide
pješke ulicama.

Ви сте били у Југославији, Бобе?

Да ли има тамо нешто у начину живота
што код нас нема и што вам се допало?

Шта је то?

Шта је корзо?

Кад се шетају?

Ко се све шета?

Да ли се много света шета корзом?

Кога дана сте ви били на корзу?

Шта раде људи на корзу?

Где је београдски корзо?

Јел¹ то главни део града?

Јел¹ то велика улица?

Да ли је тачно да се у Европи свет
више шета него овде?

На жалост, код нас се свет већином вози.

Да, а код нас кад се радње затворе ретко
можете видети да неко иде пешке улицама.

Да, а пјешачење је здраво¹ и мени
је жао што ми нисмо саčuvalи тај
лијеви обичај.

Да, баш сам се сад вратио из Југо-
славије.

Како да нема.

То је корзо.

То је шеталиште. Сваки град, био
велики или мали има једну или
више улица где се шетају.

Радним даном само увече, а празником
и недељом и у току дана.

Већином млађи људи, али има и ста-
ријег света.

Да, кад сам ја био, корзо је био
пун света.

У суботу увече. Тада има највише
света.

Углавном шетају и причају. То је
место за састанке и рандевуе
омладине.

Главни корзо је на Теразијама и
Кнез-Михаиловој улици.

Да, Теразије су главни трг Београда,
а у Кнез-Михаиловој улици налазе
се главне радње. Она везује Тера-
зије са Калемегданом.

Није тако велика и зато се затвара
за колски саобраћај за време корза.

Да, то је баш оно што сам хтео да
кажем.

Да, то је рђава страна аутомобила.
У Европи свет се шета и пре и
после вечере.

Да, а пешачење је здраво¹ и мени је
жао што ми нисмо саčuvalи тај
лепи обичај.

¹ /zdrāv, -a, -o/ 'healthy'

GD 39.2.2	A	B
Kako ste se proveli na korzu, Bobe?		Bilo je fino.
S kim ste se šetali?		S jednim Jugoslovenom, mojim prijateljem.
Ko je još bio?		On je doveo jednog školskog druga. Oni su me čekali na uglu ¹ Terazija i Knez-Mihailove ulice.
Niste valjda po svom običaju zadocnili?		O ne, nisam. Trudio sam se i uspio da budem tačan.
Jeste se dugo šetali?		Dvapat smo prošli korzom s jednog kraja na drugi i onda smo se razišli.
Kakav je dojam na vas napravio korzo?		Vrlo dobar. Svi su dobro raspoloženi i ta veselost mi se naročito svidjela.
Da, svijet ovde vole da živi. To sam već čuo i vidio.		I dobro je što se mlad svijet sastaje na javnom mjestu. Svi se lijepo ponašaju. Samo je jedna grupa mladića nešto dobacivala prolaznicima.
Zar i ovde toga ima?		Da, moji prijatelji kažu da su to nesvršeni studenti.
Kako oni izgledaju?		Izgledaju kao neka vrsta bitnika. Upadljivo se odijevaju i neobrijani su.
Da li su vama nešto dobacivali?		Nisu.
Šta kažu vaši prijatelji na to?		Oni kažu da je najbolje šutjeti i produžiti šetnju.
Како сте се провели на корзу, Бобе?		Било је фино.
С ким сте се шетали?		С једним Југословеном, мојим пријатељем.
Ко је још био?		Он је довео једног школског друга. Они су ме чекали на углу ¹ Терезија и Кнез-Михаилове улице.
Нисте ваљда по свом обичају задочнили?		О не, нисам. Трудио сам се и успео да будем тачан.

¹ /úgao, úgla m / - 'angle, corner'

Јесте се дуго шетали?

Какав је утисак на вас направио корзо?

Да, свет овде воли да живи. То сам већ чуо и видео.

Зар и овде тога има?

Како они игледају?

Да ли су вама нешто добацивали?
Шта кажу ваши пријатељи на то?

Двапут смо прошли корзом с једног краја на други и онда смо се разишли.

Врло добар. Сви су добро расположени и та веселост ми се нарочито свидела.

И добро је што се млад свет састаје на јавном месту. Сви се лепо понашају. Само је једна група младића нешто добацивала пролазницима.

Да, моји пријатељи кажу да су то несвршени студенти.

Изгледају као нека врста битника. Упадљиво се одевају и необријани су.

Нису.

Они кажу да је најбоље ћутати и продужити шетњу.

GD 39.2.3

A

Kako ste razgovarali sa vašim jugoslovenskim prijateljima? Da li oni znaju engleski? Možete li vi pratiti svaki razgovor na srpskohrvatskom?

Šta ste naučili?

Šta to znači?

Poznaje li se da niste Jugosloven kad govorite?

Pa to je glavno.

B

Svi koji su bili u društvu nisu znali engleski, pa smo zato razgovarali srpskohrvatski.

Manje više mogu kad govore obrazovani¹ ljudi. Naravno te večeri sam naučio neke nove reči.

Naučio sam da ovde one mladiće što stoje po ćoškovima zovu 'frajerima'. 'Frajer' znači onaj, koji ništa ne radi.

To zavisi od toga o čemu je razgovor. Ja izgovaram² vrlo dobro riječi iz svakodnevnog govora.

Jedanput je jedan seljak mislio da sam Slovenac.

¹ /'obrazovān, -a, -o/ - 'educated'

² /izgovāratī/ - 'to pronounce'

To je interesantno.

Pa jeste li im rekli da ste Amerikanac?

O čemu ste razgovarali?

To znači niste razgovarali samo o vremenu.

Zašto su bili iznenađeni što vi kao Amerikanac govorite srpskohrvatski? Da li Jugosloveni uče mnogo engleski?

Oni imaju pravo. Tako i jest.

Како сте разговарали с вашим југословенским пријатељима? Да ли они знају енглески?

Можете ли ви да пратите сваки разговор на српскохрватском?

Шта сте научили?

Шта то значи?

Познаје ли се да нисте Југословен кад говорите?

Па то је главно.

То је интересантно.

Drugi put sam putovao s nekim Jugoslovenima vlakom. Oni su vidjeli da nisam Jugosloven, ali nisu znali ko sam.

Jesam. Oni prosto nisu vjerovali, toliko su bili iznenađeni. Naravno, bilo im je drago što znam njihov jezik.

O svemu pomalo. Jugosloveni vole da razgovaraju o svemu i svačemu.

Ne.

Oni misle da je njihov jezik težak za nas.

Da, i za njih je engleski izgovor³ težak, pa misle da je i za nas težak srpskohrvatski izgovor.

Da, tako je.

Сви, који су били у друштву нису знали енглески, па смо зато разговарали српскохрватски.

Мање више могу кад говоре образовани људи. Наравно то вече сам научио неке нове речи.

Научио сам да овде оне младиће што стоје по ћошковима зову 'фрајерима'. 'Фрајер' значи онај, који ништа не ради.

То зависи од тога о чему је разговор. Ја изговарам² врло добро речи из свакодневног говора.

Једанпут је један сељак мислио да сам Словенац.

Други пут сам путовао са неким Југословенима возом. Они су видели да нисам Југословен, али нису знали ко сам.

³/izgovōr/ - 'pronunciation'

- Па јесте ли им рекли да сте Американац? Јесам. Они просто нису веровали, толико су били изненађени. Наравно, било им је мило што знам њихов језик.
- О чему сте разговарали? О свему помало. Југословени воле да разговарају о свему и свачему.
- То значи нисте разговарали само о времену. Не.
- Зашто су били изненађени што ви као Американац говорите српскохрватски? Они мисле да је њихов језик тежак за нас.
- Да ли Југословени уче много енглески? Да, и за њих је енглески изговор³ тежак, па мисле да је и за нас тежак српско-хрватски изговор.
- Они имају право. Тако и јесте. Да, тако је.

GD 39.3 Homework - Domaći zadatak

Fill in the blanks with the proper verb in the proper form. The verbs are listed to the right of each sentence.

GD 39.3.1

- Kad smo mi.....na korzo bilo je 8 sati, a kad smo.....s korza bilo je 11. /doći/, /otići/
- Natalija je.....decu iz kuće napolje da se igraju. /izvesti (voditi)/, /odvesti/
- Vaši prijatelji nisu više ovde. Oni su juče.....iz Jugoslavije. /otputovati/, /doputovati/
- Moji rođaci žele da se.....iz Evrope. /iseliti se/, /useliti se/
- Nosač treba da.....moje kufere iz voza i da ih.....u kola. /izneti/, /uneti/
- Najbolje će biti da (mi)..... granicu kod Korenskog prelaza, jer je on vezan sa autoputem. /preći/, /proći/
- Ja treba da.....s tramvaja kod Kalemegdana. /sići/, /otići/

Šofer je.....kola u garažu zbog rđavog vremena.	/uterati/, /isterati/
GD 39.3.2	
Novine nisu.....vest o poplavi u Skoplju.	/doneti/, /odneti/
Jedna porodica sa mnogo dece..... u kuću do nas.	/doseliti se/, /iseliti se/
Ovaj čovek je.....vašeg sina iz reke.	/izvući/, /odvući/
Moj prijatelj Đorđe bolje..... zemlju i zato ima veći prinos od mene.	/obrađivati/, /izrađivati/
Dok sam je.....odelo, moja žena jesobu.	/očistiti/, /počistiti/
Kad je Danilo.....iz sobe, Miloš je.....u sobu.	/ući/, /izaći/
Devojka je.....prazne čaše i šolje u kujnu da se operu.	/odneti/, /doneti/
Majka je.....dete preko ulice.	/prevesti/, /provesti/

UNIT 40

Reading Selections - Štivo za čitanje
How Yugoslavia Was Created - Kako je stvorena Jugoslavija
IV Part - IV Deo

Од закључене нагодбе Беч и Будимпешта владали су у покрајинама где су Срби и Хрвати живели по принципу "завади па владај".

Кад је Берлински конгрес (1878) дао мандат Аустро-Угарској за окупацију Босне и Херцеговине, положај Срба у монархији се још више погоршао.

Сви покушаји да се овакав начин управе измени, пропали су. Тако, да су и Хрвати, а камоли Срби, брзо увидели да не могу остварити своја национална права у оквиру Аустро-Угарске.

То је било пресудно за југословенски покрет, који је био нарочито јак у Хрватској, где су његови носиоци били најугледнији Хрвати.

Тек оснивањем српскохрватске коалиције (1905) овај покрет постаје политичка организација, која тежи за слободном државом Срба и Хрвата. Тај споразум су закључили одговорни политички представници Срба и Хрвата, чланови Хрватског и Маџарског сабора. Чланови коалиције излазе на изборе са заједничким програмом, народ гласа за њих, они добијају већину и боре се за остварење тога програма. Тако југословенски покрет постаје народни.

Безнадежан положај Словена у двојној монархији и њен непомирљив став према Србији створили су предуслове за њено распадање и стварање Југославије.

Први светски рат, учешће Србије на страни савезника и њихова победа били су само низ догађаја у стварању Југославије. Умешан рад Југословенског народног одбора у емиграцији и српске владе као и њихова борба против Лондонског пакта (1915), били су такође важна епизода у овом историском збивању.

Крај

Poslije zaključene nagodbe Beč i Budimpešta vladali su u pokrajinama gdje su živjeli Srbi i Hrvati po načelu 'zavadi pa vladaj'.

Kad je Berlinski kongres (1878) dao mandat Austro-Ugarskoj da zauzme Bosnu i Hercegovinu, položaj Srba u monarhiji se još više pogoršao.

Svi su pokušaji propali, da se ovakav način uprave izmijeni. Tako, da su Hrvati i Srbi, brzo uvidjeli da ne mogu ostvariti svoja nacionalna prava u okviru Austro-Ugarske.

To je bilo sudbonosno za jugoslavenski pokret, koji je bio naročito jak u Hrvatskoj, gdje su njegovi nosioci bili najistaknutiji Hrvati.

Tek poslije osnivanja srpsko-hrvatske koalicije (1905) ovaj pokret postaje politička organizacija koja teži za slobodnom državom Srba i Hrvata. Taj sporazum su zaključili odgovorni politički predstavnici Srba i Hrvata, članovi Hrvatskog i Mađarskog sabora. Članovi koalicije izlaze na izbore sa zajedničkim programom, narod glasa za njih, oni dobijaju većinu i bore se za ostvarenje toga programa. Tako jugoslavenski pokret postaje narodnim. Beznadan položaj Slavena u dvojnoj monarhiji stvorio je uvjete za njeno raspadanje i stvaranje Jugoslavije.

Prvi svjetski rat, užešće Srbije na strani saveznika i njihova pobjeda bili su samo niz događaja u stvaranju Jugoslavije. Iskusan rad Jugoslavenskog narodnog odbora u emigraciji i srpske vlade kao i njihova borba protiv Londonskog pakta (1915), bili su također važna epizoda u ovom historijskom zbivanju.

Kraj

Basic Sentences - Osnovne rečenice

to conclude	zaključiti, da záključim	закључити, да закључим
conclusion	zaključénje	закључење
province	pókrajina	покрајина
to rule	vládati, vládām	владати, владам
principle	príncip, princípa	принцип, принципа
or,	načélo / náčelo	начело / начело
to divide	závaditi, da závadim	завадити, да завадим

After the conclusion of the agreement (nagodba) Vienna and Budapest ruled the areas, where Serbs and Croats lived, on the principle of 'divide and rule'.

Poslije zaključene nagodbe Beč i Budimpešta vladali su u pokrajinama gdje su živjeli Srbi i Hrvati po načelu 'zavadi pa vladaj'.

Од закључења нагодбе Беч и Будимпешта владали су у покрајинама где су Срби и Хрвати живели по принципу "завади па владај".

congress	kóngres	кóнгрес
mandate	mándāt, mandāta	мáндāt, мандāта
occupation	okupācija	окупāција
The Berlin Congress (1878) gave Austro-Hungary a mandate for the occupation of Bosnia and Hercegovina.	Berlinski kongres (1878) dao je mandat Austro-Ugarskoj da zauzme Bosnu i Hercegovinu.	Берлински конгрес (1878) дао је мандат Аустро-Угарској за окупацију Босне и Херцеговине.
From that time the situation of the Serbs in the monarchy deteriorated even more.	Od tada položaj Srba u monarhiji još se više pogoršao.	Од тада се положај Срба у монархији још више погоршао.
attempt, try	pòkušaj	пòкушај
to change	izmijéniti, da ízmijenim	измѣнити, да íзмѣнѣм
to fall through, to be ruined, to fail	própasti, da própahnēm	прóпасти, да прóпаднѣм
All efforts to change this kind of rule failed.	Svi su pokušaji propali, da se ovakav način uprave izmijeni.	Сви покушаји, да се овакав начин управе измени, пропали су.
let alone, not to mention	kàmoli	камоли
or,	pogótovu	погóтову
to see, recognize	úvidjeti, da úvidim	úвидети, да úвидѣм
to realize, achieve	ostvāriti, da óstvārim	оствāрити, да óствāрѣм
(Even) the Croats, let alone the Serbs, quickly saw that they could not achieve their national rights within the Austro-Hungarian empire.	Tako, da su Hrvati i Srbi brzo увидјели да не могу ostvariti svoja nacionalna prava u okviru Austro-Ugarske.	И Хрвати, а камоли Срби, брзо су увидели да не могу остварити своја национална права у оквиру Аустро-Угарске.
decisive	présudan, présudna,	прéсудан, прéсудна, -о

fateful	sudbónosan, sudbónosna, -o	судбóносан, судбóносна, -о
That was decisive for the Yugoslav movement.	To je bilo sudbonosno za jugoslavenski pokret.	То је било пресудно за југословенски покрет.
bearer	nósilac, nósioca Gpl nósilācā	нóсилац, нóсиоца нóсилāцā
prominent	ístaknūt, -a, -o	íстакнūt, -а, -о
That movement was especially strong in Croatia, where its representatives were the most prominent Croatians.	Taj je pokret bio naročito jak u Hrvatskoj, gdje su njegovi nosioci bili najistaknutiji Hrvati.	Тај покрет је био нарочито јак у Хрватској, где су његови носиоци били најугледнији Хрвати.
coalition	koalíciја	коалíција
organization	organizāciја	организāција
to tend, strive, aspire	téžiti, téžim	тéжити, тéжим
Only after the founding of the Serbo-Croatian coalition (1905) this movement becomes a political organization which aspired ('aspires') to a free country of Serbs and Croats.	Tek poslije osnivanja srpskohrvatske koalicije ovaj pokret postaje politička organizacija, koja teži za slobodnom državom Srba i Hrvata.	Тек оснивањем српскохрватске коалиције (1905) овај покрет постаје политичка организација, која тежи за слободном државом Срба и Хрвата.
responsible	òdговоран, òdговорна, -o	òдговоран, òдговорна, -о
representative	prédstāvnik pl prédstāvnicí	прédстāвник, прédстāвници

Responsible political representatives of the Serbs and Croats, members of the Croatian and Hungarian diets, concluded that agreement.	Taj sporazum su zaključili odgovorni politički predstavnici Srba i Hrvata, članovi Hrvatskog i Mađarskog sabora.	Тај споразум су закључили одговорни политички представници Срба и Хрвата, чланови Хрватског и Маџарског сабора.
choice, selection; pl elections. to vote	ízb ^{or} glásati, glásám	íзбор гласати, гласám
The members of the coalition went ('go') out to the elections with a unified program, and the people vote[d] for them.	Članovi koalicije izlaze na izbore sa zajedničkim programom i narod glasa za njih.	Чланови коалиције излазе на изборе са заједничким програмом и народ гласа за њих.
realization	ostvarénje	остварéње
They receive a majority [vote] and fought ('fight') for realization of this program.	Oni dobijaju većinu i bore se za ostvarenje toga programa.	Они добијају већину и боре се за остварење тога програма.
In this way the Yugoslav movement became ('becomes') a national [one].	Tako je jugoslavenski pokret postao narodni.	Тако југословенски покрет постаје народни.
hopeless or,	beznádežan, beznádežna, -o beznádan, beznádna, -o	безна́дежан, безна́дежна, -o безна́дан, безна́дна, -o
The position of the Slavs in the dual monarchy was hopeless.	Položaj Slavena u dvojnoj monarhiji bio je beznadan.	Положај Словена у двојној монархији био је безнадежан.
precondition, condition dissolution	predúsl ^{ov} ráspadānje	предúслов распада́ње

That created the conditions for its dissolution and for the creation of Yugoslavia.	To je stvorilo uvjete za njeno raspadanje i stvaranje Jugoslavije.	То је створило предуслове за њено распадање и стварање Југославије.
participation series, row, string	účēšće nīz pl nīzovi	úчēшће нīз нīзови
The First World War, the participation of Serbia on the side of the allies and their victory were only a series of events in the creation of Yugoslavia.	Prvi svijetski rat, učēšće Srbije na strani saveznika i njihova pobjeda bili su samo niz događaja u stvaranju Jugoslavije.	Први светски рат, учешће Србије на страни савезника и њихова победа били су само низ догађаја у стварању Југославије.
skillful	úmēšan, úmēšna, -o	умēшан, умēшна, -o
or,	ískusan, íkusna, -o	íскусан, íкусна, -o
emigration	emigrācija	емигрāција
pact	pàkt pl pàktovi	пàкт пàктови
episode	epīzoda	епīзода
happenings, events	zbívānje	збīвāње
The skillful work of the Yugoslav National Committee abroad and of the Serbian Government, as well as their battle against the London pact (1915), were also an important episode in these historical events.	Iskusan rad Jugoslavenskog narodnog odbora u emigraciji i srpske vlade kao i njihova borba protiv Londonskog pakta (1915), bili su također važna epizoda u ovom historijskom zbivanju.	Умешан рад Југословенског народног одбора у емиграцији и српске владе као и њихова борба против Лондонског пакта (1915), били су такође важна епизода у овом историском збивању.

BIBLIOGRAPHY

For lessons 34, 36, 38 and 40 the following bibliography was used and the interested student may go to these sources:

- Vladimir Ćorović, Istorija Jugoslavije, Belgrade, 1933.
 Franjo Poljanec, Istorija Srpskohrvatskoslovenačkog jezika, Zagreb, 1936.
 Istorija naroda Jugoslavije, 2 vols., Zagreb, 1953, 1960.
 Stanoje Stanojević, Narodna enciklopedija Srpsko-Hrvatsko-Slovenačka, Belgrade, 1929.
 Konstantin Jiriček, Istorija Srba, 2 vols., Belgrade, 1922.
 Vladimir Ćorović, Bosna i Hercegovina, Belgrade, 1925.
 Dr. Aleksa Ivić, Spisi Bečkih Arhiva o Prvom srpskom ustanku, 5 vols., (1804-1808), Belgrade, 1935-1939.
 Enciklopedija Jugoslavije, 5 vols., Zagreb, 1956-1963.

NOTES

Note 40.1 Verb: Verbs with More Than One Prefix.

Note 40.1.1 Verbs with Multiple Prefixes.

Tako je sprovedeći tu politiku obnovljena Pećka patrijaršija (1557-1766).
 (36)

Njihovo dalje prodiranje u Evropu beše zaustavljeno i ravnoteža snaga između velikih sila uspostavljena. (36)

Ustaniци su tim stavom bili duboko razočarani. (38)

Onda se nagodbom od 1867 Austrija sporazumela sa Mađžarskom...(38)

These are representative examples of verbs with more than one prefix which have occurred. A list of such verbs, which have been used in the units follows:

Prefixes	P	I	Meaning	Compare
do-(i)z-	dozvoliti	dozvoljavati	allow, permit	izvoleti
do-pri-	dopriněti	doprinositi	contribute	priněti
ob-u-	obustaviti	obustavljati	suspend	ustaviti-stop
po-u	pouđati		marry off (daughters)	uđati marry
pre-s-	presvući	presvlaćiti	change clothes	svući-take off
pred-s-	predskázati	predskazivati	predict	kázati

raz-o-	razočárati se		disappoint	očarati - charm čarati - poke, charm
sa-ob-		saobraćati	communicate, go to and fro	vraćati - return
s-po-raz-	sporazúmeti se	sporazuměvati se	agree, come to terms	razúmeti - understand
s-pro-	sprovésti	sprovódití	conduct	vódití
u-po	upotrěbiti	upotrebljávati	use	trebiti - pick out
	upóznati	upoznávati	become acquaint- ed with	póznati - be acquaint- ed with
us-po	uspóstaviti	uspóstavljati	reestablish	póstaviti
za-o-	zaóstati	zaóstajati	lag behind	óstati - leave
za-u-	zaústaviti	zaústavljati	stop (tr.)	ústaviti - stop

Note: The verb /prouzrokovati/, with both /pro-/ and /uz-/ as formatives, is not listed here. The reason is that /uzročiti/ ~ /uzrokovati/ is not a prefix /uz-/ to a verb /-ročiti/ but a formation from the noun /uzrok/ 'cause, reason'. The same is true of /nemir/ 'unrest' and the verb /uznemíriti/ 'to disturb'. There is a negative prefix /ne-/ in the formation of the verb, but it does not function in a way parallel to the other prefixes. The same objection could be made of the inclusion of /upotrebiti/, but as there is a verb /trebiti/, it was included.

The use of the prefixes in the above list follows the general lines laid down in Note 39.1. A more complete statement is given below.

Note 40.1.2 Examples of Multiple Prefix Verbs

The following examples are of verbs which have multiple prefixes in both perfective and imperfective. The perfective is given to the left.

/biti/

pridóbiti	pridobíjati	win over
zadóbiti	zadobíjati	gain, win over
súzbiti	suzbíjati	beat back, suppress

		/hvätati/	
obúhvatiti	obúhvatati		encompass, include
		/íci/	
proizáči	proízlaziti		originate, result from
/proizíci			
pronáči	pronálaziti		invent, discover
razmimoíci se	razmimoílaziti se		pass each other inadvertently, part
		/kázati/	
predskázati	predskazívati		predict, foretell
		/nósiti/	
dopríněti	doprinósiti		contribute
		/séliti/	
prenaséliti	prenaseljávati		overpopulate
		/rédi/	put in order
upřediti	upoređivati		compare
preurédi/	preuređivati		reorganize
		/stàti/	
izóstati	izóstajati		be absent
preóstati	preóstajati		leave over
zaóstati	zaóstajati		fall behind
odústati	odústajati		give up
		/stàviti/	
izóstaviti	izóstavljati		leave out, omit
ispóstaviti	ispóstavljati		turn out
pretpóstaviti	pretpóstavljati		suppose; prefer
uspóstaviti	uspóstavljati		re-establish
zapóstaviti	zapóstavljati		neglect
obústaviti	obústavljati		suspend
zaústaviti	zaústavljati		stop (trans.)
		/vódi/	
proizvésti	proizvódi		produce, promote (mil.)

		/dàti/	
prepródati	preprodávati		resell
raspródati	rasprodávati		sell out
		/vršiti/	
usavršiti	usavršavati		perfect
	/usavršivati		
		/vúci/	
presvúci	presvláčiti		change (clothes)

Note 40.2 Verb: /iz-/, /na-/, /po-/ as intensive perfectivizers.

The prefixes /iz-/, /na-/, /po-/ may be added to many imperfective verbs, making them perfective and adding a sense of performing the action to a greater extent. The imperfective verb may be a simple imperfective:

čekati	be waiting	náčekati se	wait a long time
plácati	be paying	naplácati se	pay a lot
		poplácati	pay all (bills)
hvátati	be seizing	náhvatati	catch a lot
		póhvatati	catch all

More frequently the imperfective verb is a prefix verb, with imperfectivizing suffix:

izdati	give out	izdávati	be giving out	naizdávati	give out a great deal
--------	----------	----------	---------------	------------	-----------------------------

This intensive perfective may in some cases use several prefixes. Compare:

dobíjati	be receiving	nadobíjati	} receive a great deal
		ponadobíjati	
		isponadobíjati	

The following examples are all of /iz-/, /na-/ or /po-/ used as intensive perfectivizers of imperfective prefix verbs.

/bítì/ 'beat'

prebífjati	be breaking by beating	isprebífjati	beat black and blue
probífjati	be breaking through	isprobífjati	break through all
ubífjati	be killing	izubífjati	bruise a lot
		naubífjati	kill a lot
		poubífjati	kill all
zabífjati	be driving (nails)	pozabífjati	drive in all (of nails)

/čèkati/

dočekívati	be receiving (guests)	nadočekívati se	receive (too many guests)
------------	-----------------------	-----------------	---------------------------

/dàti/

izdávati	to be giving out	naizdávati se	give out a lot
		poizdávati	give out or rent all
predávati	be surrendering	ispredávati se	surrender all
prodávati	be selling	naprodávati se	sell a lot
razdávati	give away	narazdávati se	give away a lot
udávati	be marrying off	poudávati	marry off all (daughters)

/govóriti/

ogovárati	gossip	izogovárati	gossip about all; (se) gossip a lot
		naogovárati se	gossip a lot
pregovárati	negotiate	napregovárati se	negotiate a lot
razgovárati	be conversing	narazgovárati se	talk a lot

/íci/

dólaziti	be coming	podólaziti	(all) come
----------	-----------	------------	------------

/kázati/

otkazívati	be giving notice	izotkazívati	give notice to all
pokazívati	be showing	napokazívati	show to all; (se) show something a great deal

/měnjati/

izmenjívati	be changing	poizmenjívati	change all
smenjívati	be firing	posmenjívati	fire all
zamenjívati	be replacing	pozamenjívati	replace all

/nósiti/

iznósiti	be carrying out	naiznósiti se	carry out a lot
podnósiti	be enduring	napodnósiti se	endure a great deal
raznósiti	be delivering	naraznósiti se	deliver a lot
unósiti	be bringing in	naunositi se	bring in a lot

/pàsti/

ispádati	be falling off	poispádati	(all) fall off
otpadați	be falling off	poótpadați	(all) fall off
própadați	be falling through	isprópadați	(all) fall through; (all) be lost
upádati	be falling in	poúpadați	(all) fall in
zapádati	be falling behind	pozápadați	(all) fall behind something

/písati/

prepisívati	be copying	isprepisívati	copy everything
		naprepisívati se	copy a lot

/pláttiti/

isplaćívati	be paying	poisplaćívati	pay all (bills)
-------------	-----------	---------------	-----------------

/sèci/

presécati	be cutting	ispresécati	cut all the way across
-----------	------------	-------------	------------------------

/vódititi/

izvódititi	be taking out	naizvódititi se	take out a lot
proizvódititi	be producing	naproizvódititi	produce a lot
prevódititi	be translating	naprevódititi	translate a lot
provódititi se	be spending time, be having a good time	naprovódititi se	enjoy oneself a great deal

/vóziti/

izvóziti	be exporting	naizvóziti (se)	export a great deal
prevóziti	be transporting	naprevóziti (se)	transport a lot
uvóziti	be importing	nauvóziti (se)	import a lot (of something)

/vršítiti/

svršávati	be finishing	posvršávati	finish (all)
-----------	--------------	-------------	--------------

/vúci/

obláčiti se	becoming overcast	naobláčiti se	become overcast
podvláčiti se	be going under	napodvláčiti se	go under a lot
provláčiti	be going through	isprovláčiti se	go through all holes
		naprovláčiti se	go through a lot

Note 40.2 New Verbs

i	I	těžiti	těžim		to tend, strive
a	I	glásati	glásam		to vote
a	P	isglásati	da izglásam		to vote, elect
i	P	izméniti	da izmēnim		to change
		/izmijéniti	/da izmijenim		
a/Jē	I	izmenjívati	izménjujēm		
i	P	ostvāriti	da óstvārim		to realize,
i/Jē	I	ostvarívati	ostvarujēm		achieve
	P	própasti	da própahnēm	própao, própala	to be ruined, fail
a	I	própadati	própadām		
e/i	P	úvideti	da úvidim		to see, recognize
		/úvidjeti			
a	I	uvídati	úvidām		
a	I	vládati	vlādām		to rule
a	P	zavládati	da zavlādām		
i	P	zaključiti	da záključim		to conclude
i/Jē	I	zaključívati	zaključujēm		
i	P	závaditi	da zavadim		to divide
a	I	zavádati	zavādām		

Grammatical Drills

GD 40.1 Verbs with two prefixes

Upotreba crkvenih knjiga na slovenskom jeziku mnogo je doprinela zbližavanju južnih Slovena.

Šta je doprinelo zbližavanju južnih Slovena?

/doprineti-doprinostiti/

Upotreba crkvenih knjiga mnogo je doprinela njihovom zbližavanju.

Majka je dozvolila deci da idu u bioskop, jer se daje jedan dečiji film.	/dozvoliti-dozvoljavati/
Ko je dozvolio deci da idu u bioskop?	Majka je dozvolila. Daje se jedan dečiji film.
Vaš sin u poslednje vreme izostaje često sa časova i zato ima rdave ocene ¹ .	/izostati-izostajati/ 'lag, fall behind, be absent'
Zašto moj sin ima rdave ocene?	Zato što često izostaje sa časova.
Kod mene je sada 10 sati, ali moj sat zaostaje 5 minuta.	/zaostati-zaostajati/ 'lag, fall behind, run behind; regarding time interchangeable with /izostati/'
Koliko je sati kod vas?	Kod mene je 10 sati, ali moj sat zaostaje 5 minuta.
Da bi sprečili seobe i popravili odnose sa hrišćanima Turci su privremeno obustavljali progone.	/obustaviti-obustavljati/
Zašto su Turci ma i privremeno obustavljali progone?	Oni su obustavljali progone da bi sprečili seobe.
Ja pretpostavljam da sačekam dok se vreme ne poboljša nego da putujem po ovom nevremenu.	/pretpostaviti-pretpostavljati/ 'suppose, prefer'
Hoćete da sačekate da se vreme poboljša ili hoćete odmah da pođete na put?	Ja pretpostavljam da sačekam da se vreme poboljša nego da putujem po ovakvom nevremenu.
Prilikom neuspele opsade Beča od 1683. bilo je zaustavljeno tursko prodiranje u Evropu.	/zaustaviti-zaustavljati/
Kad su hrišćanske sile zaustavile tursko prodiranje u Evropu?	Hrišćanske sile su zaustavile tursko prodiranje u Evropu prilikom opsade Beča od 1683.
Zaustavite kola kod Kalemegdana da ja sa decom siđem.	
Gde želite da zaustavim kola, gospodo?	Zaustavite kola kod Kalemegdana.

¹ /ocena/ - 'rating'

Hvala Bogu imali smo usput lepo vreme,
iako je radio predskazao da će padati
sneg.

Kakvo ste vreme imali uz put?

Imam spremljeno sve što mi treba i
vrlo brzo ću se presvući.

Hoćete li se brzo presvući. Ne bih
želeo da zadocnimo za pozorište.

Jugoslavija je proizvela 1959. godine
4,130.000 tona pšenice i 6,670.000
tona kukuruza.

Kolika je bila najbolja žetva pšenice
i kukuruza u Jugoslaviji posle rata?

Turci nisu mogli da sprovedu potpuno
svoju politiku o obustavljanju
progona hrišćana. Progona je uvek
bilo.

Da li su Turci sproveli potpuno njihovu
politiku obustavljanja progona
hrišćana?

Ratovi protiv Turaka prouzrokovali su
seobe, koje su doprinele mnogo
stvaranju Jugoslavije.

Šta je prouzrokovalo seobe?

Ova radnja rasprodaje robu po niskim
cenama zbog seobe.

Zašto su cene robe tako niske u ovoj
radnji?

/predskazati-predskazivati/

Imali smo, hvala Bogu, lepo vreme,
iako je radio predskazao da će
padati sneg.

/presvući-presvlačiti/

Da, hoću. Imam spremljeno sve što
mi treba. Nećemo zadocniti.

/proizvesti-proizvoditi/ 'to produce

Najbolja žetva je bila 1959. Te je
godine Jugoslavija proizvela
4,130.000 tona pšenice i 6,670.000
tona kukuruza.

/sprovesti-sprovoditi/ 'conduct,
execute'

Ne, oni nisu mogli da sprovedu
potpuno tu politiku. Progona je
uvek bilo.

/prouzrokovati/ 'cause'

Seobe su prouzrokovali ratovi protiv
Turaka.

/rasprodati-rasprodavati/ 'sell out'

Roba se rasprodaje po niskim cenama
zbog seobe.

Na korzu je bilo mnogo sveta i mi smo se razmimoišli.

/razmimoići se-razmimoilaziti se/
'to pass each other inadvertently;
differ'

Zar vi niste bili s Jovanom na korzu?

Nisam. Bilo je mnogo sveta, pa smo se razmimoišli.

Velike sile su se razmimoišle na pitanju ujedinjenja Nemačke.

Ne, ne slažu se. Na tom pitanju velike sile su se razmimoišle.

Da li se velike sile slažu¹ na pitanju ujedinjenja Nemačke?

Nagodbom od 1867. Austrija se sporazumela sa Mađarskom na račun Srba i Hrvata.

/sporazumeti se-sporazumevati se/

Na čiji račun se Austrija sporazumela sa Mađarskom?

Sporazumela se na račun Srba i Hrvata.

U Beogradu se više upotrebljavaju električni šporeti nego šporeti na gas, jer gasa ima samo u bocama.

/upotrebiti-upotrebljavati/

Da li se u Beogradu upotrebljavaju mnogo šporeti na gas?

Ne, više se upotrebljavaju električni šporeti, jer gasa ima samo u bocama.²

Jovan me je upoznao sa svojim školskim drugom Dragoslavom Simićem kad smo se šetali korzom.

/upoznati (se)-upoznavati (se)/

Poznajete li vi našeg školskog druga Dragoslava Simića?

Da, Jovan me je upoznao s njim kad smo se šetali na korzu.

Vaša deca su uznemiravala goste u hotelu i nisu im davali da spavaju. Zašto mi otkazujete³ sobu?

/uznemiriti-uznemiravati/uznemirivati/

Vaša deca uznemiravaju goste u hotelu i ne daju im spavati.

¹/slāgati se/ - 'to agree'

²/bōca/ - 'bottle'

³/otkazivati/ - 'to give notice'

GD 40.2 Perfectivization of Imperfective Verbs

GD 40.2.1 Prefix /uz/

/trebati/ - /ustrebati/

Ako vam bude trebalo novaca ja vam
mogu pozajmiti.

Ako vam ustreba novaca ja vam mogu
pozajmiti.

/padati/ - /uspadati/

Ako bude padala kiša još nekoliko
dana, mi ćemo imati poplavu.

Ako uspada kiša još nekoliko dana,
mi ćemo imati poplavu.

/trajati/ - /ustrajati/

Ako vrućina bude trajala još malo,
ja idem na letovanje u Sloveniju.

Ako vrućina ustraje još malo, ja
idem na letovanje u Sloveniju.

/morati/ - /uzmorati/

Samo ako budem morao, ja ću krenuti
na put po ovoj zimi.

Samo ako uzmoram, ja ću krenuti na
put po ovoj zimi.

/prodavati/ - /usprodavati /

Ako budete prodavali vaša kola, ja
bih ih kupio.

Ako usprodajete vaša kola, ja bih
ih kupio.

/čuvati/ - /uščuvati/

Ako budete čuvali, vi ćete imati
dovoljno novaca za vaš put u
inostranstvo.

Ako uščuvate, vi ćete imati dovoljno
novaca za vaš put u inostranstvo.

/pisati/ - /uspisati/

Kad budete pisali vašim roditeljima
pozdravite ih od moje strane.

Kad uspišete vašim roditeljima
pozdravite ih od moje strane.

GD 40.2.2 Prefixes /na/, /po/, /iz/

/kupiti/ - /nakupovati/

Mi smo kupili jutros na pijaci mnogo
svežeg povrća i voća.

Mi smo nakupovali jutros na pijaci
(mnogo) svežeg povrća i voća.

/dobiti/ - /nadobijati/

Moja kći je dobila mnogo poklona¹
za rođendan.

Moja kći je nadobijala mnogo poklona
za rođendan.

/čekati/ - /načekati se/

Čekali smo dugo dok brzi voz nije
došao.

Načekali smo se dok brzi voz nije
došao.

/razgovarati/ - /narazgovarati se/

On je ostao kod nas celo posle podne i
dugo smo razgovarali o svemu i svačemu.

On je ostao kod nas celo posle
podne i narazgovarali smo se o
svemu i svačemu.

/videti/ - /nagledati se/

Videli smo mnogo lepih stvari u
Narodnom muzeju.

Nagledali smo se lepih stvari u
Narodnom muzeju.

/jesti/ - /najesti se/

Deca su jela mnogo malina i kolača i
nije čudo što ne mogu da večeraju.

Deca su se najela malina i kolača
i nije čudo što ne mogu da
večeraju.

/piti/ - /napiti se/

Oni su pili mnogo vina i piva.

Oni su se napili vina i piva.

/platiti/ - /poplaćati/

Ja sam platio račun za elektriku za
prošli mesec.

Ja sam poplaćao račune za prošli
mesec.

/pasti/ - /popadati/ and /razbiti se/ - /porazbijati se/ 'break'

Čaša je pala sa stola i razbila se.

Čaše su popadale sa stola i
porazbijale se.

Dete je razbilo čašu.

Dete je porazbijalo sve čaše.

/prepisati/ - /isprepisivati/ and /potpisati/ - /ispotpisivati/ 'sign'

Ja sam prepisao akt², vi treba
samo da ga potpišete.

Ja sam isprepisivao sva akta, vi
treba samo da ih ispotpisujete.

¹/pòklōn/ - 'gift'

²/àkt/ - 'official letter'

/prodati/ - /isprodavati/

Oni su prodali svoju kuću.

Oni su isprodavali sve što su
imali i sada nemaju ništa više.

GD 40.3 Transform Drill

GD 40.3.1 Verbs with prefixes /do/ - /od/

/doći/ - /otići/

Moji prijatelji su došli pre mesec
i po dana u Beograd.Moji prijatelji su otišli pre
mesec i po dana iz Beograda.

/doterati/ - /oterati/

Šofer je doterao kola (kući) iz garaže
pre sat i po.Šofer je oterao kola (od kuće) u
garažu pre sat i po.

/doputovati/ - /otputovati/

Mi smo doputovali u Nemačku u
ponedeljak.Mi smo otputovali iz Nemačke u
ponedeljak.

/dovesti (voziti)/ - /odvesti/

Treba prvo da dovezem decu (ovamo)
iz škole.Treba prvo da odvezem decu (odavde)
u školu.

/dovesti (voditi)/ - /odvesti/

Deca su dovedena u školu dockan.

Deca su odvedena (odavde) u školu
dockan.

/dovući/ - /odvući/ 'haul'

Kola su dovučena u garažu i već
su tamo.Kola su odvučena u garažu i verovatno
su već tamo.

/doseliti se/ - /odseliti se/

Jovići su se doselili u našu ulicu
pre otprilike mesec i po dana.Jovići su se odselili iz naše ulice
pre otprilike mesec i po dana.

/dopratiti/ - /otpratiti/

Zoru je Jovan dopratio kući iz
pozorišta.Zoru će Jovan otpratiti kući iz
pozorišta.

GD 40.3.2 Verbs with prefixes /u/ and /iz/

/ući/ - /izaći/

Kad sam ušao u spavaću sobu, ja sam
upalio svetlost.

Kad sam izašao iz spavaće sobe, ja
sam ugasio svetlost.

/uterati/ - /isterati/

Kad sam uterao kola u garažu, ja sam
zatvorio vrata od garaže.

Kad sam isterao kola iz garaže, ja
sam zatvorio vrata od garaže.

/uvesti (voziti)/ - /izvesti/

Prošla godina je bila rdava i mi smo
uvezli veću količinu pšenice i drugih
životnih namirnica.

Prošla godina je bila dobra i mi
smo izvezli veću količinu pšenice
i drugih životnih namirnica.

/uvesti (voditi)/ - /izvesti/

Deca treba da se uvedu unutra. Počela
je da pada kiša.

Deca treba da se izvedu napolje.
Kiša je prestala da pada.

/useliti se/ - /iseliti se/

Mi ćemo se useliti u našu kuću čim
bude ispražnjena.

Mi ćemo se iseliti (odavde) u našu
kuću čim bude ispražnjena.

/uključiti/ - /isključiti/

Uključite električni šporet tek kad se
opravi kratki spoj.¹

Isključite električni šporet dok
se ne opravi kratki spoj.

/uneti/ - /izneti/

Unesite moj kufer u voz.

Iznesite moj kufer iz voza.

/upisati se/ - /ispisati se/

Kad smo došli u Beograd moj sin se
upisao na univerzitet.

Kad smo otišli iz Beograda moj sin
se ispisao sa univerziteta.

¹ /krátki spoj/ - 'short circuit'

GD 40.4 Questions on the Basic Sentences

Kako su Beč i Budimpešta vladali u zemljama u kojima su Srbi i Hrvati živeli, posle nagodbe od 1867?

Ko je dao mandat za okupaciju Bosne i Hercegovine Austro-Ugarskoj?

Kakav je bio položaj Srba u dvojnoj monarhiji posle okupacije Bosne i Hercegovine?

Da li su Srbi i Hrvati u dvojnoj monarhiji bili nezavisni od Ugarske?

Kad je osnovana dvojna monarhija?

Da li su uspjeli pokušaji da se način vladavine prema Slovenima u dvojnoj monarhiji promeni?

Da li su Srbi, Hrvati i Slovenci mogli ostvariti svoja nacionalna prava u okviru dvojne monarhije?

Šta je bilo presudno za jugoslovenski pokret?

Kakav je karakter imao jugoslovenski pokret kroz ceo XIX vek?

Kad je jugoslovenski pokret počeo da gubi romantično-sentimentalno¹ obeležje i kad je postao narodni pokret?

Ko je zaključio sporazum o srpskohrvatskoj koaliciji?

Kako su članovi koalicije izlazili na izbore?

Da li je narod glasao za članove koalicije?

Kakav je bio položaj Slovena u dvojnoj monarhiji?

Kakav je bio stav Austro-Ugarske prema Srbiji?

Na čijoj strani je učestvovala Srbija u Prvom svetskom ratu?

Kakav je bio rad Jugoslovenskog narodnog odbora u emigraciji i srpske vlade na stvaranju Jugoslavije?

Ko se borio protiv Londonskog pakta?

GD 40.5 Conversations - Razgovori

GD 40.5.1

A

B

Vi ste kazali da su Beč i Budimpešta poslije zaključenog sporazuma vladali u pokrajinama gdje su Srbi i Hrvati živjeli po načelu 'zavadi pa vladaj'.

Da, tako je.

Dobro, ali ja bih želio znati kako se to ostvarilo u praksi?

Evo kako. U svakoj pokrajini gdje su Srbi i Hrvati živjeli, vlada bi obično zadovoljila neki interes manjine, bilo Srba ili Hrvata.

¹/romantično - sentimentalan/ - 'romantic - sentimental'

Razumijem. Na taj način su stvarali
svađu¹ između Srba i Hrvata.

Kakav je bio brojni odnos između Srba
i Hrvata u pojedinim pokrajinama?

A u Bosni i Hercegovini?

Ko je vladao Bosnom i Hercegovinom,
Austrija ili Ugarska?

Kažete da se poslije okupacije Bosne i
Hercegovine položaj Srba u dvojnoj
monarhiji pogoršao. U čemu je bio
gori?

Pa zar ga nije riješila?!

Da li su kmetovi bili samo Srbi?

Ko su bili sopstvenici⁴ zemlje?

Da li je u Bosni i Hercegovini bilo
više muslimana nego pravoslavnih?

Ви рекосте да су Беч и Будимпешта после
закључене нагодбе владали у покраји-
нама где су Срби и Хрвати живели по
принципу "завади па владај".

Лепо, али ја бих желео да знам како се
то спроводило у пракси?

Тako је. Циљ владе био је спрјечити
споразум између Срба и Хрвата да би
могла владати тим покрајинама у којима
је било мало Аустријанаца и Мађара.

У Далмацији и Хрватској са Славонијом Срби
су били у мањини.

Ту су Срби били у већини.

Тим покрајинама владале су заједно
Аустрија и Угарска.

Главно питање Босне и Херцеговине било
је питање кметова². Да би riješila³
то, као главно питање, Аустро-
Угарска је тражила и добила мандат за
управу Босном и Херцеговином.

Нije. По статистичким подацима 1910.
године укупан број кметова износио је
46% ђителјства, од којих 32% потпуно
без земље (чисти кметови).

Од чистих кметова 74% били су православни,
21% римокатолици, а само 5% муслимани.

91% сопственика били су муслимани -
бегови⁵.

Нije. Према попису од 1921. било је
43,9% православних, 31,1% муслимана
и 23,6% римокатолика.

Да, тако је.

Ево како. У свакој покрајини где су Срби
и Хрвати живели, влада би обично задо-
вољила неки интерес мањине, било Срба
или Хрвата.

¹/svàđa/ - 'quarrel'

²/kmèt/ - 'serf'

³/rijéšiti/ - 'to solve'

⁴/sópstvenik/ - 'owner'

⁵/bèg pl bègovi/ - 'bey'

Разумем. На тај начин су стварали свађу¹ између Срба и Хрвата.

Какав је био бројни однос између Срба и Хрвата у појединим покрајинама?

А у Босни и Херцеговини?

Ко је владао Босном и Херцеговином, Аустрија или Угарска?

Ви кажете да се после окупације Босне и Херцеговине положај Срба у двојној монархији погоршао. У чему је било то погоршање?

Па зар га није решила?!

Да ли су кметови били Срби?

Ко су били сопственици⁴ земље?

Да ли је у Босни и Херцеговини било више муслимана него православних?

Тако је. Циљ владе је био да спречи споразум између Срба и Хрвата да би могла владати у тим покрајинама у којима је било мало Аустријанаца и Маџара.

У Далмацији и Хрватској са Славонијом Срби су били у мањини.

Ту су Срби били у већини.

Тим покрајинама владале су заједно Аустрија и Угарска.

Главна питање Босне и Херцеговине било је питање кметова². Аустро-Угарска је тражила и добила мандат за управу Босном и Херцеговином да би решила³ то питање, као главно.

Није. По статистичким подацима од 1910. укупан број кметова износио је 46% становништва, од којих 32% потпуно без земље (чисти кметови). Од чистих кметова 74% били су православни, 21% римокатолици, а само 5% муслимани.

91% сопственика били су муслимани - бегови⁵.

Није. Према попису од 1921, било је 43,9% православних, 31,1% муслимана и 23,5% римокатолика.

GD 40.5.2

A

B

Da li je bilo borbe protiv vlade u krajevima gdje su Srbi i Hrvati živjeli?

Zar nije bilo Srba i Hrvata, koji su ranije uvidjeli potrebu takvog sporazuma?!

Ko je bio tvorac srpskohrvatske koalicije?

Vi kažete da su mnogi istaknuti Hrvati bili nosioci jugoslavenskog pokreta u XIX stoljeću. Ko su oni bili, osim Gaja?

To znam.

Što je uradio Štrossmajer za jugoslavenski pokret?

To je vrlo zanimljivo. Nisam znao da se akademija u Zagrebu zove 'Jusoglavenska'.

Što je uradio Franjo Rački?

Da, bilo je, ali ta borba po pravilu¹ nije bila zajednička i organizovana sve do osnivanja srpskohrvatske koalicije 1905.

Naravno da je bilo, ali je također bilo i Srba i Hrvata, koji to nisu uvidjeli. To je mnogo olakšalo² Austro-Ugarskoj da vlada.

Bio je Frano Supilo. On je bio dalmatinski Hrvat i živio je u Rijeci. Pošto je sporazum zaključen na Rijeci, on se zove i 'Riječki sporazum'.

U prvoj polovini XIX stoljeća bio je Gaj. Tada se pokret još zvao 'Ilirski'.

U drugoj polovini XIX stoljeća pokret dobija ime 'Jugoslavenski'. Glavne ličnosti³ pokreta bile su biskup Josip Juraj Štrossmajer i Franjo Rački. On je osnovao 'Jugoslavensku akademiju' (1860) i 'Sveučilište' (1874) u Zagrebu sa ciljem stvaranja duhovnog jedinstva Jugoslavena.

Štrossmajer je radio i na ujedinjenju vjere.

On je bio glavni prijatelj i saradnik⁴ Štrossmajerov. On je pisao članke sa jugoslavenskim programom.

¹/po pravilu/ - 'as a rule'

²/olakšati-olakšavati/ - 'to facilitate'

³/ličnost/ - 'personality'

⁴/saradnik/ - 'collaborator'

Да ли је било борбе против владе у крајевима где су Срби и Хрвати живели?

Зар није било Срба и Хрвата, који су увиђали потребу таквог споразума раније?!

Ко је био творац српскохрватске коалиције?

Ви кажете да су многи угледни Хрвати били носиоци југословенског покрета у XIX веку. Ко су они били, сем Гаја?

То знам.

Шта је урадио Штросмајер за југословенски покрет?

То је врло интересно. Нисам знао да се академија у Загребу зове "Југословенска".

Шта је урадио Фрањо Рачки?

Да, било је, али та борба по правилу¹ није била заједничка и организована све до оснивања српскохрватске коалиције.

Наравно да је било, али је такође било и Срба и Хрвата, који то нису увиђали. То је увелико олакшавало² Аустро-Угарској да влада.

Био је Фрањо Супило. Он је био далматински Хrvat и живео је на Ријечи. Пошто је споразум закључен на Ријечи, он се зове и "Ријечки споразум".

У првој половини XIX века био је Гај. Тада се покрет још звао "Илирски".

У другој половини XIX века покрет добија име "Југословенски". Главне личности³ покрета биле су бискуп Јосип Јурај Штросмајер и Фрањо Рачки.

Он је основао "Југословенску академију" (1860) и "Универзитет" (1874) у Загребу са циљем стварања духовног јединства Југословена.

Штросмајер је радио и на уједињењу вере.

Он је био главни пријатељ и сарадник⁴ Штросмајеров. Он је писао чланке са југословенским програмом.

GD 40.5.3

A

B

Ko su bili članovi Jugoslavenskog narodnog odbora u emigraciji?

Da li je rad toga odbora utjecao na stvaranje Jugoslavije?

Da li su oni predstavljali Hrvate, Slovence i Srbe iz dvojne monarhije?

Vi govorite o borbi protiv Londonskog pakta. Kakav je bio taj pakt?

Kakva je sadržina tog pakta?

Da li je i koliko pakt izvršen?

Da li je ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca utjecalo na neizvršenje Londonskog pakta?

Da li je 'Četrnaest tačaka' predsjednika Sjedinjenih Američkih Država Vilsona imalo utjecaja na stvaranje Jugoslavije?

Kakav je bio odnos Slovenaca prema Jugoslovenskom pokretu?

Bili su ugledni Hrvati, Slovenci i Srbi iz Austro-Ugarske monarhije.

Jeste. Članovi toga odbora utjecali su na savezničke vlade u korist stvaranje Jugoslavije. Njihov utjecaj je bio naročito veliki kod Britanske vlade.

Da, i pošto su bili jako ugledni ljudi njihov rad je bio vrlo važan¹ i koristan.²

Taj pakt su zaključile Francuska, Velika Britanija i Rusija sa Italijom u Londonu 1915.

Po tom paktu Italija je trebala da dobije Istru sa Goricom, cijelo Hrvatsko primorje bez. Rijeke i dio Dalmacije sa ostrvima³ do Šibenika, kao cijenu za stupanje⁴ u rat na strani saveznika.

Italija je dobila Istru sa Goricom, jedan deo Hrvatskog primorja sa ostrvima Versaljskom ugovorom o miru. Rijeku je zauzela silom.

Jest, mnogo.

Jeste. Dvije tačke predsjednika Vilsona odnosile su se na Jugoslavene. Zato predsjednik Vilson ima veliki ugled kod svih Jugoslavena.

Slovenija je bila dio Austrije i to je otežavalo položaj Slovenaca.

¹/vážan, vážna, -o/ - 'important'

²/kòristan, kòrisna, -o/ - 'useful'

³/òstrvo/ or /òtòk/ - 'island'

⁴/stúpanje/ - 'entry'

Da li su oni bili za ujedinjenje sa Hrvatima i Srbima?

To lijepo pokazuje njihov položaj u monarhiji.

Ko su bili članovi Jugoslovenskog narodnog odbora u emigraciji?
Da li je rad toga odbora uticao na stvaranje Jugoslavije?

Da li su oni predstavljali Hrvate, Slovence i Srbe iz dvojne monarhije?

Vi говорите о борби против Лондонског пакта. Какав је био тај пакт?

Каква је садржина тога пакта?

Да ли је и колико пакт извршен?

Да ли је уједињење Срба, Хрвата и Словенаца утицало на неизвршење Лондонског пакта?

Да ли је "Четрнаест тачака" председника Сједињених Америчких Држава Вилсона имало утицаја на стварање Југославије?

Jesu. U Zagrebu se za Slovence govorilo: 'Oni koji smiju govoriti ne žele sa nama jedinstvo, a koji žele ne smiju govoriti!'.
Да, али они су били добро представљени у Југословенском народном одбору и њихов рад у емиграцији допринио је много стварању Југославије.

Били су угледни Хрвати, Словенци и Срби из Аустро-Угарске монархије. Јесте. Чланови тога одбора утицали су на савезничке владе у корист стварања Југославије. Њихов утицај је био нарочито велики код Британске владе.

Да, и пошто су били врло угледни људи њихов рад је био врло важан¹ и користан².

Тај пакт су закључиле Француска, Велика Британија и Русија са Италијом у Лондону 1915.

По том пакту Италија је требала да добије Истру са Горицом, цело Хрватско приморје без Ријеке и део Далмације са острвима³ до Шибеника, као цену за ступање⁴ у рат на страни савезника.

Италија је добила Версањским уговором о миру Истру са Горицом. Ријеку је заузела силом.

Јесте много.

Јесте. Две тачке председника Вилсона односиле су се на Југословене. Зато председник Вилсон има велики углед код свију Југословена.

Какав је био однос Словенаца према
Југословенском покрету?

Да ли су они били за уједињење са
Хрватима и Србима?

То лепо показује њихов положај у
монархији.

Словенија је била део Аустрије и то је
отежавало положај Словенаца.

Јесу. У Загребу се за Словенце говорило:
"Они који смију (смеју) говорити не
желе са нама јединство, а који желе
не смију говорити".

Да, али они су били добро представљени
у Југословенском народном одбору и
њихов рад у емиграцији допринео је
много стварању Југославије.

GD 40.5 Homework - Domaći zadatak

On the basis of the data given in the Basic Sentences and Conversations of lessons 36, 36, 39 and this lesson be prepared to give short talks along these lines:

- 1) Give an account of the major events and facts which brought Yugoslavs together and helped in the creation of Yugoslavia.
- 2) Describe the events which divided Yugoslavs, preventing the creation of Yugoslavia.

At the teacher's discretion the above may be a written assignment.

In giving talks the students may use outlines or notes in Serbo-Croatian giving dates and other data.

UNIT 41

Basic Sentences - Osnovne rečenice

Soccer MatchNogometiška utakmicaФудбалска утакмица

A

match, competition, bidding	útakmica	утакмица
outlaw	hájdúk, hajdúka	хајдѹк, хајдѹка
football, soccer	nògomēt	ногомѐт
pertaining to football, soccer	nogométaški, -ā, -ō	ногомѐташки, -ā, -ō
club	klùb pl klùbovi	клуб клубови
dress, uniform	drès pl drèsovi	дрес дресови
Hajduk (soccer club from Split, white uniforms)	Hájdúk (nogométaški klùb iz Splìta, bijeli drèsovi)	Хајдѹк (фудбалски клуб из Сплита, бѐли дресови)
dynamo, generator	dìnamo / dinámo	динамо / динамо
Dinamo (soccer club from Zagreb, blue uniforms)	Dinámo (nogométaški klùb iz Zàgreba, plàvi drèsovi)	Динамо (фудбалски клуб из Зàгреба, плàви дресови)

How did you like the game
between 'Hajduk' and
'Dinamo'?

Kako vam se dopala
utakmica između
'Hajduka' i 'Dinama'?

Како вам се свидела
утакмица између
'Хајдука' и 'Динама'.

B

preference, priority, championship	prvénstvo	првѐнство
federal	sávezni, -ā, -ō	сáвезни, -ā, -ō
league	líga	лига
exciting	uzbúdljiv, -a, -o	узбѹдљив, -a, -o

The game was very exciting,
since it was played for
the championship in the
Federal League.

Pošto se igralo za
prvenstvo u Saveznoj
ligi, utakmica je bila
jako uzbudljiva.

Пошто се играло за
првенство у Савезној
лиги, утакмица је би-
ла врло узбудљива.

deserving

záslužan,
záslužna, - o

зáслужан,
зáслужна, -o

zero

nùla

нула

The whites deserved their 1 : 0 victory.	Bijeli su zaslužno pobijedili sa 1 : 0 (jedan prema nula).	Бели су заслужно победили са 1 : 0 (један према нула).
A		
to visit, attend	pósjetiti, da pósjetim, pójsećen	посѣтити, да посѣтѣм, пójсећен
Was the game well attended?	Da li je utakmica bila dobro posjećena?	Да ли је утакмица била добро посећена?
B		
stadium	stādion	стадион
spectator	glèdalac, glèdaoca Gpl. glèdalācā	гледалац, гледаоца гледалаца
fan	navíjāč G navijāča	навијач, навијача
There were over 35,000 spectators (mostly fans of 'Dinamo') at the stadium.	Na stadionu je bilo preko 35.000 gledalaca većinom navijača 'Dinama'.	На стадиону је било преко 35.000 гледалаца већином навијача 'Динама'.
enthusiastic	oduševljen, -a, -o	одушевљен, -а, -о
to wind up, support	navíjati, návijām	навијати, návijām
strong	snážan, snážna, -o	снажан, снажна, -о
support	pódrška	пóдршка
player	ígrač, igrača	играч, играча
They were cheering players of 'Dinamo' enthusias- tically, giving them strong support.	Oni su oduševljeno navijali za 'Dinamo' i davali snažnu podršku njegovim igračima.	Они су одушевљено навијали за 'Динамо' и давали снажну подршку његовим играчима.
C		
center half	centarhàlf	центархàлф
half(time)	pòluvrijeme	пòлуврѐме / полуврѐме
goal	gòl pl gòlovi	гòл гòлови

They were very disappointed when the center half of 'Hajduk' made a goal in the first half.	Kad je centarhalf 'Hajduka' dao u prvom poluvremenu gol oni su bili vrlo razočarani.	Кад је центархалф 'Хајдука' дао у првом полувремену гол они су били врло разочарани.
---	--	--

A

to hurt	povrijéditi,	поврѐдити,
	da póvrijedim	да пóврѐдим
or,	ozlijéditi,	озлѐдити,
	da ózlijedim	да óзлѐдим

Was anybody hurt?	Da li je neko bio ozlijeđen?	Да ли је неко био повређен?
-------------------	------------------------------	-----------------------------

B

fair	fèr	фѐр
------	-----	-----

No, 'Hajduk' played fair and nobody was hurt.	Ne, 'Hajduk' je igrao fer i niko nije bio ozlijeđen.	Не, 'Хајдук' је играо фер и нико није био повређен.
---	--	---

attack, offensive	nàvala	навала
superior	nadmóćnijī, -ā, -ē	надмóћнији, -ā, -ē

In the second half 'Dinamo' went on the offensive and was superior.	U drugom poluvremenu 'Dinamo' je prešao u navalu i bio je jači.	У другом полувремену 'Динамо' је прешао у навалу и био је надмоћнији.
---	---	---

to shoot	šutírati, šútirām	шутѝрати, шутѝрāм
ball	lòpta	лòпта
goal-keeper	gólman	гóлман
successfully	úspješno	úспешно

The players of 'Dinamo' shot several times ('the ball') at the goal, but the goal-keeper of 'Hajduk' successfully defended the goal each time.	Igrači 'Dinama' su nekoliko puta šutirali loptu u gol, ali je golman 'Hajduka' svaki put uspješno odbranio gol.	Играчи 'Динама' су неколико пута шутирали лопту у гол, али је голман 'Хајдука' сваки пут успешно одбранио гол.
--	---	--

C

enthusiasm

oduševljénje

одушевљење

The enthusiasm of the fans went up and down accordingly.

Prema tome oduševljenje navijača je raslo i padalo.

Према томе одушевљење навијача се дизало и падало.

shot

šut pl šutevi

шут шутеви

shout, cry

ùzvìk pl ùzvici

у̀звìк у̀звìци

approval

odobrávānje

одобráвāње

dissatisfaction

nezadovóljstvo

незадовобљство

Every good or bad shot was accompanied by stormy shouts of approval or disapproval.

Svaki dobar i slab šut pratili su burni uzvici odobravanja ili nezadovoljstva.

Сваки добар и рђав шут пратили су бурни узвци одобравања или незадовољства.

B

to equalize, make even

izjednáčiti,
da izjédnāčimизједнāчити,
да изједнāчим

to achieve, attain

póstići,
da póstignēmпóстићи
да пóстигнēm

at least

mákar

мáкар

If the goal-keeper of the whites had not been so good, the blues would have not only tied the whites, but scored at least one goal more / have won by one goal.

Da golman bijelih nije bio tako dobar plavi bi ne samo izjednačili, već bi pobijedili makar s jednim golom razlike.

Да голман белих није био тако добар плави би не само изједначили, већ би постигли најмање један гол више.

A

sport

špòrt pl špòrtovi

спòрт спòртови

to stay, to occupy oneself with something

bàviti se,
bàvim seбàвити се,
бàвим се

What other sports do you play ('With what other sports do you occupy yourselves')?

Kojim se još športovima bavite?

Којим се спортовима још бавите?

B

basketball	kóšárka	кóшāрка
handball	rùkomēt	р̀укомēt
volleyball	ódbōjka D ódbōjki	óдбōјка óдбōјки

Basketball, handball and volleyball are played. Igraju se mnogo košarka, rukomet i odbojka. Играју се много кошарка, рукомет и одбојка.

C

swimming	plivānje	пливāње
rowing	véslānje	вeслāње

Swimming and rowing are (a kind of) popular sport[s]. Plivanje i veslanje su neka vrsta narodnog športa. Пливање и веслање су нека врста народног спорта.

A

What winter sports do you have?	Kakvih zimskih športova imate?	Каквих зимских спортова имате?
skiing	skíjānje / smùčānje	скíјāње / см̀учāње
gliding, slipping, skating	sklízānje	клизāње
ice	lèd, lèda	лèд, лèда
entertainment	zābava	зāбава

B

Of the winter sports-besides skiing, ice skating is a favorite pastime. Od zimskih športova osim skijanja, sklizanje na ledu je vrlo omiljena zabava. Од зимских спортова поред скијања, клизање на леду је врло омиљена забава.

C

team	tīm pl tīmovi / ékipa	тīм тīмови / éкипа
hockey	hókēj, hokēja	хókēј, хокēја
water-polo	vàterpolo	вàтерполо
slowly, take it easy	pòlako	полāко

Some of our soccer clubs have good ice hockey and water-polo teams. These sports are being slowly introduced and are developing well.	Neki nogometas̃ki klubovi imaju dobre timove (/ekipe) za hokej na ledu i vaterpolo i ti se športovi polako uvode i lijepo razvijaju.	Неки фудбалски клубови имају добре тимове (/екипе) за хокеј на леду и ватерполо и ти се спортови полако уводе и лепо развијају.
--	--	--

Cultural Note

The Basic Sentences are based on an actual soccer game played in Zagreb on June 2, 1963. Sports are taken very seriously and attended with great enthusiasm. Of the many (and obvious) loanwords used, some are in general use - such as /klub/, /sport/ /fer/ /stadion/ /dinamo/ [club, sport, fair, stadium, dynamo]; others are used only with regard to the game of soccer. Nearly all are loans from English. Note that they are all totally assimilated into the Serbo-Croatian vocabulary and have case endings and plurals according to their form (/klub/ pl. /klubovi/, /tim/ pl /timovi/, etc.). Loanwords from English are also used in tennis and ice-hockey.

Note 41.1 Prepositions: Review

A large number of prepositions have been used in the units up to this point and there has been some discussion of their use. This note reviews those which have occurred. The following note gives a general survey of all prepositions in common use.

Of the prepositions which have occurred, not all the uses can be illustrated from the preceding units. Fuller representation of usage is given in the drills of this unit.

Note 41.1.1 Prepositions Regularly Followed by One Case

	Genitive
/bez/	bez smetnji 'without hindrance' bez ikakvih nezgoda ili kvara
/do/	do stanice do Moravske doline
/duž/	duž same reke

/iz/	iz prošlog pisma
/iza/	iza Kranja
/kod/	kod svih hrišćanskih naroda
/od/	od koga od najvažnijih događaja
/oko/	oko deset
/pored/ ~ /pokraj/	pored različitih azbuka
/posle/ ~ /poslije/	posle toga posle Napoleonovih ratova
/pre/ ~ /prije/	pre zore pre odlaska
/preko/	preko puta spomenika preko Maribora
/protiv/	protiv Turaka
/radi/	radi vas 'for your sake'
/sem/ ~ /osim/	sem azbuke sem toga
/van/	van grada
/zbog/	zbog toga zbog poplave

A number of 'compound' prepositions also occur with the genitive. These are made up of a preposition plus another form. This latter may be a preposition also or it may be a noun base. Most compound prepositions are followed by the genitive case. All those with /iz/ as first element take the genitive:

/ispred/	ispred nas
/između/	između starih i novih kujni
/iznad/	iznad prosečnog
/izuzev/	izuzev primorskih krajeva
/izvan/	izvan grada

The manner in which such prepositions were formed historically is seen very clearly by the use of /za/ plus an expression beginning with /vreme/:

/za vreme/	za vreme večere za vreme vikenda Dative
/prema/	prema podacima prema srpskom ustanku
/pri/	pri povratku

Accusative

/kroz/ kroz divne, brdovite predele

Note 41.1.2 Prepositions Regularly Followed by Either of Two Cases

		Genitive / Dative
/blizu/	G	blizu Narodnog muzeja
	D	bliže moru nego putu
/uprkos/ ~ /usprkos/	G	uprkos hladnoće
	D	uprkos tome
		Genitive / Instrumental
/sa/	G	s leve strane... s desne sa železničke stanice
	I	sa sirom i mesom sa gradskim saobraćajem
		Accusative / Dative
/na/	A	na predele... na sam voz na železničku stanicu
	D	na drugom spratu na svim nezvaničnim priredbama
/o/	A	o zid
	D	o kulturnom životu o vašem doručku
/po/	A	po lekara
	D	po hektaru
		Accusative / Instrumental
/među/	A	On je seo među decu
	I	među omladinom
/pod/	A	pod upravu Beča
	I	pod pritiskom Turske
/pred/	A	Kola stadoše pred kuću
	I	preda mnom pred robnom kućom

Note 41.1.3 Prepositions Regularly Followed by One of Three Cases

		Accusative / Genitive / Instrumental
/za/	A	za koga za moj prtljag
	G	oranje za hladovine
	I	jedni za drugim potreba za učionicama kao i učiteljima i profesorima
		Accusative / Genitive / Dative
/u/	A	u Moravsku dolinu u Narodno Pozorište
	G	U straha su velike oči (Fear has big eyes.)
	D	u kom kraju u poslednjem momentu

Note 41.1.4 Forms not Determined by the Preceding Preposition

posle podne
u sedam sati uveče

/podne/ and /sedam/ are both indeclinable. Compare the use of /hiljadu/ in numbers (Note 13.1.2).

Accusative expressions of time, such as /nedelju dana/ 'for a week', /mesec dana/ 'for a month' are used as set expressions after certain prepositions as seen in the following examples. Compare:

pre nedelju dana 'a week ago' posle mesec dana 'after a month'

A prepositional phrase may be used after another preposition, as /pre nekoliko sati/ in

do pre nekoliko sati 'up until a few hours ago'

Prepositions and Prepositional Phrases followed by Clauses

Možete ne samo uzeti red vožnje već i popiti nešto pre nego što pođe voz.

A few prepositions may be directly followed by verb clauses. For example /bez/ 'without' may be followed by a clause beginning with /da/: /bez da je kazao zbogom/ 'without having said goodbye'. The preposition /pre/ is followed by /nego/ before a clause with the introducer /što/, as above. Other prepositions have other constructions. Some of these are:

Preposition (Object)	Clause
bez	da...
pre nego	što...
pored toga	što...
prema onome	što...

Compare /zašto/ 'why'. Other examples are given in Note 41.2.

In one combination, /pošto/, the preposition is immediately followed by /što/. Note that the /po-/ of /pošto/ parallels /posle/ 'after' in meaning. 'Before' plus clause is /pre nego što.../; 'after' plus clause is /pošto.../. (/pošto/ may also correspond to 'since', the /po-/ paralleling more /po/.)

The word /dokle/ substitutes for /do koliko/ for 'up to when, how long'.

The use of /po/ as a distributive particle may be listed here. Used distributively, the case of the word or phrase following is determined by the position of that word or phrase in the sentence. /Po/ does not affect it.

For example:

Mojim prijateljima i meni donesite po jedno vino. (10)

Hoćete da probate po parče pite sa sirom i mesom kao predjelo? (29)

Najbrojnija su domaćinstva sa po jednim članom.

The last example shows clearly that the phrase /jednim članom/ is instrumental after /sa/.

Note 41.2 Prepositions: General Survey

Note 41.2.1 Prepositions Regularly Followed by One Case

The clause introducer or other construction is also indicated here.

	Genitive
bez	'without'
/bez da.../	
do	'up to, to, next to, beside; until'
důž	'along, down along'
ispod	'under, below'
ispred	'before, in front of'
iz	'out of, from'
iza	'behind, in the rear of, after'
između	'among, between'
iznad	'above, beyond'
izuzev	'except'
/izuzev što.../	

izvan / van	'outside of'
kod	'at, by, at (the home of), in (the possession of)'
kraj / pokraj	'beside, besides'
mesto / umesto / mjesto / umjesto	'instead of'
nakon	'after' (chiefly used in Croatia)
nasred / sred	'in the middle of'
navrh / vrh	'on top of'
niže	'below'
od	'from, of'
oko	'around, about'
okolo	'around'
osim / sem	'except, beside, besides'
/osim što.../	
pokraj / kraj	'beside, besides'
pomoću	'with the help of, by means of'
póput	'like'
pored	'beside, besides, along, by'
/pored toga što.../	
posle / poslije	'after'
/pošto.../	
posred / sred	'in the middle of'
póvodom	'regarding, on account of, on the occasion of, because of'
povrh /vrh	'on top of'
pre / prije	'before'
/pre nego što.../	
preko	'across, over, by way of, via, beyond'
pùt	'in the direction of, toward, towards'
radi	'on account of, because, for the sake of'
/radi toga što.../	
sem / osim	'except, besides'
/sem što.../	
sred / nasred / posred / usred	'in the middle of'
uoči	'on the eve of'
usled / usljed	'as a result of'

/usled toga što.../	
usred / sred	'in the middle of'
uvrh / vrh	'on top of'
van / izvan	'outside of'
više	'above, beyond'
vrh / navrh / povrh / uvrh	'on top of'
zbog	'on account of, because of'
/zbog toga što.../	
Dative	
k / ka	'to, toward'
prema	'according to, toward, facing'
/prema onome što.../	
pri	'alongside of, near'
Accusative	
kroz	'across, through'
niz	'down, along'
uz / uza	'along, up along, with, up, up against (touching)'

Note 41.2.2 Prepositions Regularly Followed by One of Two Cases

Genitive / Dative (all usually with genitive)		
blizu	G	'near'
	D	'near'
nasuprot	G	'against, contrary to'
	D	'against, contrary to' (with names of persons)
/nasuprot tome što.../		
protiv	G	'against'
	D	'against'
uprkos / usprkos	G	'in spite of'
	D	'in spite of' (with names of persons)
/u(s)prkos što.../		
Genitive / Instrumental		
s / sa	G	'from off, from out of (vehicle)
	I	'with (accompaniment)
Accusative / Dative		
na	A	'onto (place to which, direction towards)

	D	'on' (place where)
o	A	'on, onto, against'
	D	'about, concerning'
po	A	'here and there onto a given surface or area'
	D	'here and there on or over a given surface or area'
	Accusative / Instrumental	
među	A	'between, among' (place to which)
	I	'between, among' (place where)
nad / nada	A	'over' (place to which)
	I	'over' (place where)
pod / poda	A	'under' (place to which)
	I	'under, underneath' (place where)
pred / preda	A	'before, in front of' (place to which)
	I	'before, in front of' (place where)

Note 41.2.3 Prepositions Regularly Followed by One of Three Cases

	Accusative / Genitive / Instrumental	
za	A	'for'; movement 'behind' or 'after'
	G	'for, during (a period of time)'
	I	'behind'
zato što		'because'
	Accusative / Genitive / Dative	
u	A	'in, into' (direction to which)
	G	'with, near, at the place of'
	D	'in, inside of' (place where)

Note 41.2.4 Notes on Usage

In addition to the patterns mentioned in Note 41.1.4, the following semantic relationships should be reviewed:

Accusative	Dative	Genitive
u 'to, into'	u 'in'	iz 'from, out of'
na 'onto'	na 'on'	sa 'off of; off and down from'
Accusative	Instrumental	Genitive
pod 'under (involving motion)'	pod 'under (place where)'	ispod 'out from under' but also 'under (place where)'

/na/ 'on' is also used with certain words such as /stanica/ and /universitet/.
 /sa/ 'off of' is also used as 'out of' a conveyance, as well as 'off' (a horse).
 Compare English 'he got off the train' or 'off the plane' but 'out of the car'
 (all /sa/).

Note 41.3 New Verbs

a	I	šutírati	šútírām		to shoot (ball)
i	I	bàviti·se	bàvim se		to stay, occupy
i	P	zábàviti	da zàbàvim		oneself; to entertain
i	P	izjednāčiti	da izjédnāčim	izjédnāčen	to equalize
a/Jē	I	izjednačívati	izjednāčujēm	izjednāčivān	
V/Jē	P	náviti	da nàvijēm	navíjen -éna	to wind up
a	I	navíjati	nàvijām	nàvijān	
i	P	ozléditi	da ózlédim	ózlēden	to hurt
		/ozlijéditi	/da ózlijedim	/ózlijeden	
a/Jē	I	ozledívati	ozlédujēm	ozlédivān	
		/ozljeđivati	/ozljeđujēm	/ozljeđivān	
i	P	posétiti	da pósētīm	pósēcen	to visit
		/pósjetiti	/da pósjetim	/pósjećen	
a/Jē	I	posećívati	poséćujēm	posećivān	
		/posjećívati	/posjećujēm	/posjećivān	
C	P	póstići /	da póstignēm	póstigao, póstignūt	to achieve
V/nē	P	/póstignuti		póstigla	
a/Jē	I	póstizati	póstižēm		
a	I	postizávati	postízāvām		
a	I	vrédati	vrédām		to hurt, offend
		/vrijedati	/vrijedām		
i	P	povréditi	da povrédim	póvrēden	to hurt
		/povrijéditi	/da povrijedim	/póvrijeden	
i	P	uvréditi	da úvrédim	úvrēden	
		/uvrijéditi	/da úvrijedim	/úvrijeden	

Grammatical Drill

GD 41.1 Review of Prepositions

GD 41.1.1 /bez/ 'without' with genitive only.

Jovan je dobio sobu bez kupatila.

Kakvu sobu je dobio Jovan?

On je dobio sobu bez kupatila.

Autoputem saobraćaju samo motorna vozila,
te se vozi brzo i bez smetnji.¹

Kakva je bila vožnja autoputem?

Autoputem se vozi brzo i bez
smetnji, jer saobraćaju samo
motorna vozila.Nama nije bila potrebna nikakva pomoć
i stigli smo u Beograd bez ikakvih
nezgoda ili kvara.Da li se može dobiti pomoć na autoputu
na slučaj nekog kvara?Ne znam, nama nije bila potrebna
nikakva pomoć i mi smo stigli
bez ikakvih nezgoda ili kvara.

/bez da/

Jovan je otišao bez da je kazao zbogom.

Jeste videli Jovana pre odlaska?

Ne, otišao je bez da je kazao
zbogom.

GD 41.1.2 /blizu/ 'near'

GD 41.1.2.1 Usually with genitive

Naša kuća se nalazi blizu velikog i
lepog parka.

Gde se nalazi vaša kuća?

Nalazi se blizu velikog i lepog
parka.Srećom, kad nam se desio kvar u motoru
bili smo blizu jedne garaže.Gde ste bili kad vam se desio kvar
u motoru?Srećom, bili smo blizu jedne
garaže.

¹/smétnja/ - 'hindrance'

GD 41.1.2.2 With Dative (less usually)

Njegova kuća je bliže moru nego glavnom putu.

Da li je njegova kuća bliže moru ili autoputu?

Ona je bliže moru nego autoputu.

GD 41.1.3 /do/ 'to, until, up to, next to, beside' with genitive only.

Odavde do Zagreba ima 393 km. autoputem, a 404 km. vozom.

Koliko kilometara ima od Beograda do Zagreba?¹

Neću se moći vratiti kući do 7.

Hoćete li se vratiti kući do sedam?

Pošto je danas petak muzej je otvoren do 19.00 časova.

Dokle je otvoren muzej?

Do Zagreba ima 393 km. autoputem, a 404 km. vozom.

Ne, neću se vratiti kući do sedam.

Pošto je danas petak, muzej je otvoren do 19.00 časova.

U Makedoniji je došlo do smanjenja priraštaja zbog iseljenja znatnog broja Turaka.

Kako je došlo do smanjenja priraštaja u Makedoniji?

Jovan je za ručkom sedeo do gospodina Jovića.

Gde je Jovan sedeo za ručkom?

Do smanjenja je došlo zbog iseljenja znatnog broja Turaka.

On je sedeo do gospodina Jovića.

GD 41.1.4 /duž/ 'along, down along' with genitive only.

Kad smo ušli u Moravsku dolinu, voz je išao duž same reke.

Da li je voz išao duž reke?

Da, kad smo ušli u Moravsku dolinu, voz je išao duž same reke.

¹Ljubljana - Sarajevo 537 km.
Dubrovnik - Rijeka 653 km.
Beograd - Skoplje 459 km.
Zagreb - Split 381 km.

GD 41.1.5 /ispod/ 'under, below' with genitive only.

Dok je kiša padala mi smo stajali
ispod jednog velikog drveta.

Šta ste radili dok je padala kiša?

Stajali smo ispod jednog velikog
drveta.

Knjiga je pala ispod stola.

Gde je moja knjiga?

Vaša knjiga je pala ispod stola.

GD 41.1.6 /ispred/ 'in front of' with genitive only.

Zora je stajala ispred Jovana.

Gde je stajala Zora?

Ona je stajala ispred Jovana.

Sela i gradovi su se redali ispred moga
prijatelja i mene kao na filmu.

Kakav je bio vaš put kroz Moravsku
dolinu?

Vrlo lep. Sela i gradovi su se
redali ispred moga prijatelja i
mene kao na filmu.

Moja kola stoje ispred kuće.

Gde su vaša kola?

Moja kola stoje ispred kuće.

GD 41.1.7 /iz/ 'out of, from' with genitive only.

Moj prijatelj je iz Splita, iz Dalmacije.

Odakle je vaš prijatelj?

On je iz Splita, iz Dalmacije.

Iz prošlog pisma vidi se da Jovana
interesuju ovdašnji uslovi za život
i stanbene prilike.

Hoće li Jovan skoro doći ovamo?

Da, iz prošlog pisma vidi se da
ga interesuju ovdašnji uslovi
za život i stanbene prilike.

Jovići se vraćaju prekosutra iz
Zapadne Nemačke.

Kad se vaši prijatelji Jovići vraćaju
iz Zapadne Nemačke?

Oni se vraćaju prekosutra iz
Zapadne Nemačke.

GD 41.1.8 /iza/ 'behind, in the rear of, after' with genitive only.

Odmah iza Kranja postepeno se otvara

Ljubljanska kotlina.

Gde se dolina Save širi?

Odmah iza Kranja postepeno se
otvara Ljubljanska kotlina i
tu se Sava širi.

Parkiraću kola iza kuće. Tu uvek ima
mesta za parkiranje.

Gde ćete parkirati kola?

Iza kuće. Tu uvek ima mesta za
parkiranje.

GD 41.1.9 /između/ 'between, among' with genitive only.

Utakmica je bila između 'Hajduka' i
'Dinama' za prvenstvo u Saveznoj ligi.

Između kojih fudbalskih klubova je
bila utakmica.

Bila je između fudbalskog kluba
'Hajduk' i fudbalskog kluba
'Dinamo'.

Različite vere uticale su razumljivo na
slabljenje veza između Srba i Hrvata.

Šta je uticalo na slabljenje veza između
Srba i Hrvata?

Različite vere su uticale na
slabljenje veza između njih.

Tursko osvajanje Ugarske i dela Hrvatske
poremetilo je ravnotežu snaga između
velikih sila u Evropi u XVI veku.

Šta je poremetilo ravnotežu snaga između
velikih sila u Evropi u XVI veku?

Tursko osvajanje dela Ugarske i
Hrvatske poremetilo je ravnotežu
snaga između velikih sila u XVI
veku.

Posle turskog poraza¹ kod Beča 1683.
ravnoteža snaga između velikih sila
je uspostavljena.

Kad je uspostavljena ravnoteža snaga
između Turske i drugih velikih sila?

Ravnoteža snaga između velikih
sila uspostavljena je posle
turskog poraza kod Beča.

¹/pòrāz/ - 'defeat'

GD 41.1.10 /iznad/ 'above, beyond' with genitive only.

U drugim republikama, ne računajući
Sloveniju i Hrvatsku, priraštaj je
iznad prosečnog.

Da li je u Sloveniji i Hrvatskoj
priraštaj stanovništva iznad prosečnog?

Avion je leteo iznad grada.

Da li je avion leteo iznad grada?

Naša kuća se nalazi na brdu iznad grada.

Je li vaša kuća u gradu?

Nije. U drugim republikama
priraštaj je iznad prosečnog.

The plane was flying above the city.

Da, avion je leteo iznad grada.

Ne, naša kuća se nalazi na brdu
iznad grada.

GD 41.1.11 /izuzev/ 'except' with genitive only.

Izuzev primorskih krajeva ribe nema
dovoljno.

Da li ima dovoljno ribe?

Izuzev primorskih krajeva, ribe
nema dovoljno.

GD 41.1.12 /k/, /ka/ 'to, toward' with dative only.

Jovan i Toma su išli ka stanici.

Da li su Jovan i Toma išli na stanicu?

Ja sam video da su išli ka stanici,
a da li su išli na stanicu to
ne znam.

Ovaj put vodi ka školi.

Koji put vodi ka školi?

Ovaj put vodi ka školi.

GD 41.1.13 /kod/ 'at, by' with genitive only.

Toma će biti kod kuće u 7 sati, gospodine.

Kad će vaš muž biti kod kuće, gospodo?

On će biti kod kuće u 7 sati,
gospodine.

Posle turskog poraza kod Beča, ugled
Austrije je ogromno porastao kod
svih hrišćanskih naroda.

Kad je ugled Austrije porastao kod svih
hrišćanskih naroda?

Mi smo se vrlo lepo proveli kod naših
prijatelja Jovića.

Kako ste se proveli kod vaših prijatelja
Jovića?

Kod mene je 10 sati, ali moj sat
zaostaje 5 minuta.

Koliko je sati kod vas?
(What time do you have?)

Da nije bilo turskog poraza kod
Beča, ugled Austrije ne bi
toliko porastao.

Proveli smo se vrlo lepo kod njih.

Kod mene je 10 sati, ali moj sat
zaostaje 5 minuta.

GD 41.1.14 /kraj/, /pokraj/ 'beside(s)' with genitive only.

Mi smo stajali kraj (/pokraj) reke.

Gde ste vi bili?

Mi smo stajali kraj reke.

GD 41.1.15 /kroz/ 'through' with accusative only.

Moji prijatelji putuju po Evropi.

Kako vaši prijatelji provode odmor?

Do Moravske doline voz je prolazio kroz
divne, brdovite predele.

Da li put vodi kroz lepe i interesantne
predele?

Oni će se vratiti s puta kroz mesec
dana.

Kad će se vaši prijatelji vratiti s
puta kroz Evropu.

Kroz celu svoju istoriju sve do ujedinjenja
Jugosloveni su se približavali i
udaljavali jedni od drugih.

Kakva je bila istorija Jugoslovena?

Oni putuju po Evropi.

Da, do Moravske doline put je
prolazio kroz divne, brdovite
predele.

Vratiće se kroz mesec dana.

Kroz celu svoju istoriju sve do
ujedinjenja oni su se približavali
i udaljavali jedni od drugih.

GD 41.1.16 /među/ 'among, between' with accusative

GD 41.1.16.1 With accusative

On je seo među decu, jer nije bilo drugog mesta.

Zašto je on seo među decu?

Da je bilo drugog mesta, on ne bi seo među decu.

Ja sam stao među njih da bih sprečio tuču.

I stood between them to prevent a fight.

Kako ste sprečili tuču?

Da nisam stao među njih ne bih sprečio tuču.

GD 41.1.16.2 With instrumental

On je sedeo među decom.

Gde je g. Jovanović sedeo kad ste vi došli?

Sedeo je među decom.

Kroz ceo XIX vek jugoslovenski pokret se širio među omladinom i intelektualcima.¹

Da li je jugoslovenski pokret bio širok narodni pokret u XIX veku?

Nije. On se širio u XIX veku u glavnom među omladinom i intelektualcima.

GD 41.1.17 /mesto/, /umesto/ 'instead of' with genitive only.

Mesto Jovana došao je Toma.

Zar je Toma pozvan?

Nije. On je došao mesto Jovana.

Umesto vode on je pio vino.

Otkud to da se Jovan napio?

Da nije pio vino mesto vode, on se ne bi napio.

¹/intelektuálac/ - 'intellectual'

GD 41.1.18 /na/ 'on (D); onto (A)'

GD 41.1.18.1 With dative

Stanujemo na Topčiderskom brdu.

Gde stanujete?

Imamo kuću na Topčiderskom brdu.

Bio sam na železničkoj stanici da vidim
za moj prtljag.

Gde ste bili Jovane?

Bio sam na železničkoj stanici
zbog mog prtljaga.

Nisam se dobro proveo na putu, jer je
voz bio pretrpan.

Kako ste se proveli na putu?

Da voz nije bio pretrpan, pro-
veo bih se dobro.

Odeljenje za žensku konfekciju nalazi
se na drugom spratu.

Gde se nalazi odeljenje za žensku
konfekciju?

Nalazi se na drugom spratu.

GD 41.1.18.2 With accusative

Prvo idem u ambasadu da se javim na
dužnost, pa onda idem na železničku
stanicu za prtljag.

Gde idete Jovane?

Prvo idem u ambasadu da se javim
na dužnost, pa onda idem na
železničku stanicu za prtljag.

Sutra će me prijatelji voditi na jednu
pijacu.

Jeste bili na nekoj pijaci?

Još nisam. Sutra će me prijatelji
voditi na jednu pijacu.

Pre podne idemo na univerzitet, a posle
podne na Kalemegdan.

Kakav je vaš raspored za sutra?

Pre podne ćemo ići na univerzitet,
a posle podne na Kalemegdan.

Austrija je iskoristila prvu priliku
da se izmiri sa Mađžarima na račun
Hrvata i Srba.

Da li je Austrija održala reč prema
Hrvatima i Srbima.

Gospodin Jović je otišao na ručak.
Da li je g. Jović tu?

Turska invazija Balkanskog poluostrva
imala je takođe velikog uticaja na
budućnost Jugoslovena.

Da li je turska invazija Balkanskog
poluostrva imala uticaja na
budućnost Jugoslovena?

Na zvaničnu priredbu ne možete ići u
sivom odelu.

Mogu li ići na priredbu u ovom odelu?

Nisam zaboravio na naš sastanak.
Niste valjda zaboravili na naš sastanak?

GD 41.1.19 /nad/, /nada/ 'over, above' with accusative and instrumental.

GD 41.1.19.1 With accusative

On je čitao nagnut nad knjigu.
Šta je Jovan radio kad ste vi ušli u
sobu?

Mi volimo slobodu nada sve.
Da li vi volite slobodu?

GD 41.1.19.2 With instrumental

Nad gradom je leteo jedan avion na
mlazni pogon.
Da li su leteli danas avioni nad gradom?

Nije. Ona je iskoristila prvu
priliku da se izmiri sa Mađžarima
na račun Hrvata i Srba.

Žao mi je on nije tu. Otišao je
na ručak.

Ješte, imala je velikog uticaja na
njihovu budućnost.

Ne, možete ići samo na nezvaničnu
priredbu u sivom odelu, ali ne
na zvaničnu.

Nisam, doći ću na sastanak.

He was reading; bent over a book.
Video sam ga nagnutog nad
knjigu.

We love freedom above all else.
Da, mi volimo slobodu nada sve.

A jet plane was flying above the
city.

Da, jedan avion na mlazni pogon
je leteo danas nad gradom.

On nije imao vlast nad nama.	He had no power over us.
Je li on imao neku vlast nad vama?	Ne, on nije imao nikakvu vlast nad nama.

GD 41.1.20 /nakon/ 'after' (chiefly used in Croatia) with genitive only.

Tomo je došao u Jugoslaviju nakon Ivana.	(Croatian forms of names used in this sentence)
Ko je došao pre u Jugoslaviju, Tomo ili Ivan?	Čuo sam da je Tomo došao u Jugoslaviju nakon Ivana.

GD 41.1.21 /niz/ 'down along' with accusative only.

Mi smo sišli niz stepenice, jer je lift bio pokvaren.	
Zašto ste silazili niz stepenice?	Morali smo sići niz stepenice, jer je lift bio pokvaren.
Lako je plivati niz vodu.	It's easy to swim downstream.
Vi dobro plivate.	Lako je, jer plivam niz vodu.
Deca su trčala niz brdo kad sam ih ja video.	The children were running downhill, when I saw them.
Gde su deca?	Ne znam. Kad sam ih ja video, oni su trčali niz brdo.

GD 41.1.22 /nasuprot/ 'against, contrary to' with genitive and dative.

GD 41.1.22.1 With genitive

Jovan je to uradio nasuprot mojih saveta.	
Jeste vi kazali Jovanu da tako uradi?	Ne, on je to uradio nasuprot mojih saveta.

GD 41.1.22.2 With dative

On je to uradio nasuprot Jovanu.	
Zašto je on to uradio?	Ne znam zašto, ali izgleda da je on to uradio nasuprot Jovanu.

GD 41.1.23 /niže/ 'below' with genitive only.

Skrenite putem niže mosta.

Turn off below the bridge.

Koji put vodi ka školi?

Skrenite onim putem niže mosta.

Moja kuća je niže puta.

Gde se nalazi vaša kuća?

Blizu je, nalazi se niže puta.

GD 41.1.24 /o/ with dative 'about', with accusative 'on, onto, against'.

GD 41.1.24.1 With dative

Ja sam večerao zajedno sa Jovanom i za vreme večere smo na miru razgovarali o našim poslovima.

S kim ste večerali?

Večerao sam samo s Jovanom da bismo na miru razgovarali o našim poslovima.

Iskoristio sam ovu priliku i napisao roditeljima nekoliko reči o kulturnom životu i prilikama ovde.

O čemu ste pisali roditeljima?

Pošto se oni interesuju za kulturni život i prilike ovde, pisao sam im o tome.

GD 41.1.24.2 With accusative

On je obesio sliku o zid.

He hung the picture on the wall.

Je li Jovan obesio sliku o zid?

Ne znam ko je obesio sliku o zid.

Dete je palo i udarilo¹ glavom² o zemlju i povredilo se.

Kako se dete provelo?

Palo je i udarilo glavom o zemlju.

¹/údariti/ - 'to hit'

²/gláva/ - 'head'

GD 41.1.25 /od/ 'from, of, since' with genitive only.

Imaju dva pisma, Jedno je od kuće
od mog oca i majke, a drugo je od
naših prijatelja Jovića.

Od koga su pisma?

Jedno je od kuće, od mog oca i
majke, a drugo još nisam otvorio
i ne znam od koga je.

Od Zagreba autoput prolazi kroz dolinu Save
izbegavajući naseljena mesta.

Da li autoput prolazi kroz naseljena
mesta?

Ne, izbegava naseljena mesta,
naročito kad prolazi kroz
dolinu Save.

Od povrća ima boranije, graška,
krompira, pasulja, zelene salate itd.

Kakvog povrća ima?

Pošto je sezona ima boranije,
graška, krompira, pasulja,
zelene salate itd.

Od svežeg voća ima raznih vrsta jabuka
i krušaka, jagoda, malina i kupina.

Da li ima svežeg voća?

Da, između ostalog video sam
razne vrste jabuka i krušaka,
jagoda, malina i kupina.

Od kukuruza imamo više prihoda i koristi.

Zašto sejete radije kukuruz od pšenice?

Jer od njega imamo više prihoda i
koristi.

Jugoslovenski pokret postaje narodni od
osnivanja srpskohrvatske koalicije.

Kad je jugoslovenski pokret postao
narodni?

Od osnivanja srpskohrvatske
koalicije.

Od ponedeljnika neću biti ovde.

Otkad nećete biti ovde?

Od ponedeljnika.

Ovaj kolač je napravljen od jagoda.

Od čega je ovaj kolač?

To je kolač od jagoda.

Ovo je pita od sira.

Od čega je ova pita?

To je pita od sira.

GD 41.1.26 /oko/ 'around, about' with genitive only.

Mi smo obišli oko grada.

Da li ste izbegli gradski saobraćaj?

Da, svi smo obišli oko grada.

Od Beograda do granice ima oko 630 km.

Koliko ima od Beograda do granice?

Ima oko 630 km.

Ovogodišnja žetva je bila dobra i
uhvatilo nam se oko 20 metara po
hektaru.

Koliko ste imali pšenice po hektaru?

Uhvatilo se oko 20 metara po
hektaru.

GD 41.1.27 /po/ with dative: 'here and there on or over a given surface or area; according to, by; per; after'. With accusative: 'for; distributive for each one or of each one'.

GD 41.1.27.1 With dative

Mi smo putovali mnogo po Jugoslaviji.

Da li ste mnogo putovali?

Da, putovali smo po celoj Jugoslaviji.

Na žalost ja sam razumeo operu više po
radnji glumaca nego po znanju jezika.

Da li ste razumeli sadržinu opere?

Da, ali na žalost više po radnji
glumaca nego po znanju jezika.

Poslao sam vam knjigu po Zori.

Po kome ste mi poslali knjigu.

Poslao sam po Zori.

Glupo je bilo što nisam po povratku s
puta pregledao kočnice.

Čudo niste pregledali kočnice po
povratku s tako teškog puta?

Bilo je glupo što to nisam učinio
odmah po povratku s puta.

GD 41.1.27.2 With accusative

Taksi je došao po Tomu.

Po koga je došao taksij?

Po Tomu.

Dete se iznenada razbolelo i umesto da
dođemo na prijem, morao sam trčati¹ po
lekara.

Zašto niste došli kod nas na prijem?

Meni i mojim prijateljima donesite po
jedno vino.

Šta vi i vaši prijatelji želite da
pijete?

Kao predjelo donesite mi po parče pite
sa sirom i mesom.

Šta želite kao predjelo?

Dajte mi deset maraka po 20 dinara.

Kakve marke želite, gospodine?

/pošto/

Pošto je kilogram jabuka?

(How much a kilo are apples?)

To ne smete nipošto uraditi.

Mogu li to da uradim?

Dete se iznenada razbolelo i morao
sam trčati po lekara.

Donesite nam po jedno vino.

Donesite mi po parče pite sa
sirom i mesom.

Dajte mi deset maraka po 20 dinara.

Kilogram jabuka je 50 dinara.

You don't dare do that on any account.

Ne, vi ne smete to nipošto uraditi.

GD 1.28 /pod/, /poda/ 'under' with accusative and instrumental.

GD 1.28.1 With accusative

Po tom sporazumu Dalmacija je opet
stavljena pod upravu Beča.

Šta je bilo s Dalmacijom po tom
sporazumu?

Dete je otišlo pod krevet.

Gde je otišlo dete?

Ona je opet stavljena pod upravu
Beča.

Otišlo je pod krevet. Video sam
ga pod krevetom.

¹/trčati/ - 'to run, rush'

GD 1.28.2 With instrumental

Najviše zemlje nam je obrađeno pod
kukuruzom.

Koliko zemlje imate obrađeno pod
kukuruzom?

Ne znam tačno, ali najviše zemlje
nam je obrađeno pod kukuruzom.

GD 1.29 /pomoću/ 'by means of' with genitive only.

Zavesa¹ se dizala i spuštala² pomoću
elektrike.

Da li se zavesa dizala i spuštala
pomoću elektrike?

Da, tako se radi. Zavesa se dizala i
spuštala pomoću elektrike.

GD 1.30 /poput/ 'like' with genitive

Oni su išli peške poput ostalih ljudi.
Kako su oni išli?

Peške, poput ostalih ljudi.

GD 1.31 /pored/ 'beside(s), along, by' With genitive only.

Mi putujemo prvom klasom i
volimo mesta pored prozora.

Kakva mesta želite da vam zauzmem,
gospodine?

Sve do Zagreba autoput prolazi
kroz lepa, živopisna naselja³ i
put je zanimljiv.

Kroz kakve predele vodi autoput?

Zauzmite dva mesta u kupeu prve
klase ako je moguće pored prozora.

Sve do Zagreba pored autoputa vide
se lepa živopisna naselja i put
je vrlo zanimljiv.

¹/závesa/ - 'curtain'

²/spúštati/ - 'to come down lower'

³/náselje/ - 'settlement'

Stare zgrade sa više spratova
nemaju lift.

Da li nove zgrade imaju lift?

Da, nove zgrade sa više spratova
pored stepenica imaju i lift.

Pored različitih azbuka jezik Srba i
Hrvata ostao je isti.

Da li je jezik Srba i Hrvata ostao
isti i pored različitih azbuka?

Da, njihov jezik je ostao isti i
pored različitih azbuka.

Sporazumom između Austrije i Ugarske
pored Srba ostavljeni su i Hrvati
na milost i nemilost Mađžara.

Kakav je bio položaj Hrvata posle
sporazuma između Austrije i Ugarske?

Posle tog sporazuma i Hrvati su
pored Srba ostavljeni na milost
i nemilost Mađžara.

/pored toga što/

Ja sam se malo šetao pored toga što
pada kiša.

Zar ste se vi šetali i pored toga što
pada kiša?

Da, ja sam se šetao i pored toga.

GD 41.1.32 /posle/ 'after' with genitive only.

Posle pada Beograda i turske pobede na
Mohačkom polju rat se preneo u
Mađžarsku i Hrvatsku.

Kad se rat preneo u Mađžarsku i Hrvatsku?

Posle pada Beograda i turske pobede
na Mohačkom polju.

Ja sam došao u Beograd posle Jovana.

Jeste vi došli u Beograd posle Jovana?

Da, ja sam došao posle njega.

Posle zauzeća većeg dela Ugarske došla
je neuspela opsada Beča.

Šta je došlo posle zauzeća većeg dela
Ugarske?

Posle toga je došla neuspela
opsada Beča.

GD 41.1.33 /povodom/ 'on the occasion of, regarding, a propos of' with genitive only.

Imam da razgovaram s vama povodom vašeg
puta u Zagreb.

Povodom čega želite da razgovarate sa
mnom?

Povodom vašeg puta u Zagreb.

GD 41.1.34 /pre/ 'before' with genitive.

Možete kupiti red vožnje pre polaska
voza.

Imam li vremena da kupim red vožnje pre
polaska voza?

Da, imate dovoljno vremena i
možete kupiti red vožnje pre
polaska voza.

Ja pročitam jugoslovenske novine pre
odlaska u kancelariju.

Kad čitate jugoslovenske novine?

Pre odlaska u kancelariju.

Ja sam došao u Beograd pre Jovana.

Jeste vi došli u Beograd pre Jovana?

Da, ja sam došao pre njega.

/pre nego što/

Pre nego što podete na put treba da
pregledate kočnice.

Da li ste pregledali kočnice pre nego
što ste pošli na put?

Ne, nije potrebno. Naše kočnice su
nove.

GD 41.1.35 /pred/, /preda/ 'before, in front of'

GD 41.1.35.1 With accusative

Kola su stala pred kuću.

Gde su stala kola?

Pred kuću.

Kad smo došli pred kafanu, mi smo seli
da popijemo po jedno pivo.

Jeste svraćali negde?

Da, kad smo došli pred kafanu,
mi smo svratili da popijemo po
jedno pivo.

GD 41.1.35.2 With instrumental

Mogu samo zaustaviti kola pred
robnom kućom, ali ne mogu parkirati.

Gde želite da sidete?

Zaustavite kola tu pred robnom
kućom.

Oni su preda mnom podmazali kola
i promenili ulje.

Da li je pred vama promenjeno ulje?

Da, kola su preda mnom podmazana
i promenjeno ulje.

GD 41.1.36 /preko/, /preko puta/ 'across, over, by way of, via, beyond' with
genitive.

Ne bih nikad više putovao zimi u
Austriju preko Maribora.

Da li ste putovali u Austriju preko
Maribora?

Da, putovali smo samo jedanput
zimi preko Maribora.

Narodni muzej je preko puta spomenika
Kneza Mihaila.

Koja je ono zgrada preko puta spomenika
Kneza Mihaila?

To je Narodni muzej. On je preko
puta spomenika.

Soba u Mažestiku košta između pet i
šest stotina dinara.

Koliko košta soba u Mažestiku?

Soba u Mažestiku košta preko pet
stotina dinara.

Naša kuća je preko brda.

Da li je vaša kuća daleko odavde?

Nije. Pogledajte ono brdo. Naša kuća
je preko tog brda.

GD 41.1.37 /prema/ 'according to, toward, facing' with dative.

Stav Austrije prema srpskom ustanku bio
je u početku prijateljski.

Kakav je bio stav Austrije prema
srpskom ustanku?

U početku je bio prijateljski. Kasnije
se njen stav prema ustanku promenio.

/prema onome što/

Put vodi kroz plodne i bogate doline i
ne bih rekao da je vaša zemlja siromašna.

Šta mislite o našoj zemlji?

Ne bih rekao da je vaša zemlja
siromašna prema onome što sam
video.

GD 41.1.38 /pri/ 'alongside of, nearby' with dative.

Pri povratku je bilo hladno, ali je
sunce sijalo.

Kako je bilo pri povratku?

Pri povratku je bilo hladno, ali
je sunce sijalo i bilo je
prijatno.

Zao mi je što nemam rečnik pri ruci.

Imate li rečnik pri ruci?

Nemam, ali možda ja znam reč koja vam
treba.

/pri svem tom/

On je znao da vreme nije povoljno za
put, ali je pri svem tom oputovao.

Zar je on znao da će vreme biti
nepovoljno za put?!

Da, znao je, ali je pri svem tom
otputovao.

GD 41.1.39 /protiv/ 'against' with genitive.

U ratovima Sv. saveza svi hrišćanski
narodi su se borili protiv Turaka.

Da li su se Srbi borili protiv Turaka u
ratovima Sv. saveza?

Da, Srbi su se borili protiv Turaka
zajedno sa ostalim hrišćanima.

With dative (less common)

On je postupio protiv zakonu.

He acted illegally (against the
law).

Zar je on postupio protiv zakonu?

Da, postupio je preko očekivanja
protiv zakonu.

GD 41.1.40 /put/ 'in the direction of, toward' with genitive only.

On je otišao put železničke stanice.

Je li on otišao na železničku stanicu?

On je otišao put železničke stanice,
ali ne znam da li je otišao baš
na stanicu.

GD 41.1.41 /radi/ 'on account of, because of, for the sake of' with genitive only.

Toma je došao radi majke.

Radi koga je Toma došao?

On je došao radi majke. Ona ga je
zvala.

GD 41.1.42 /s/, /sa/ with genitive 'off of'; with instrumental 'with'.

GD 41.1.42.1 With genitive

Prtljag vašeg prijatelja još nije donet
sa železničke stanice.

Je li prtljag mog prijatelja donet sa
železničke stanice?

Da, njegov prtljag jè već donet sa
železničke stanice.

Na celom putu od granice do Beograda
bio je samo jedan zastoj i skretanje
s puta.

Da li je bilo zastoja i skretanja s
puta?

Bilo je nekoliko zastoja i skretanja
s puta.

Odeljenje za dečake je s leve, a za
devojčice s desne strane.

S koje strane je odeljenje za dečake?

Videćete, za dečake je s leve, a za
devojčice s desne strane.

GD 41.1.42.2 With instrumental

Sutra pravimo izlet s našim prijateljima
na Frušku goru.

S kim pravite izlet na Frušku goru?

S našim prijateljima gospodinom
i gospođom Jović.

Veza sa Dedinjem i Topčiderskim brdom
je dobra.

Zar se vi služite gradskim saobraćajnim
sredstvima?

Ja vam mogu pokazati sutra jednu robnu
kuću i radnju sa samopslugom.

Želeo bih da vidim jednu robnu kuću i
radnju sa samopslugom.

U poređenju sa novim kućama, starije
kuće imaju veće i svetlije sobe.

Kakve su starije kuće u poređenju sa
novim?

Ja počinjem doručak sa čašom voćnog
soka, obično od pomorandže.

S čim vi počinjete doručak?

Članovi srpskohrvatske koalicije su
izlazili na izbore sa zajedničkim
programom.

Da li je osnivanje srpskohrvatske
koalicije imalo značaja?

Da, služim se. Veza sa Dedinjem
i Topčiderskim brdom je dobra.

Ako imate vremena ja vam mogu
pokazati sutra i robnu kuću i
radnju sa samopslugom.

U poređenju sa novim, starije
kuće imaju veće i svetlije sobe.

S čašom voćnog soka, obično od
pomorandže.

Da, od njenog osnivanja, članovi
koalicije su izlazili na izbore
sa zajedničkim programom.

GD 41.1.43 /sem/, /osim/ 'beside, besides, except' with genitive only.

Sem Saborne crkve i Topčiderskog parka
treba da vidite beogradski grad i
Zološki vrt.

Šta nam preporučujete da vidimo sem
Saborne crkve i Topčiderskog brda?

Preporučujem vam da vidite beogradski
grad i zološki vrt.

Sem azbuke nema nekih bitnih razlika između srpske i hrvatske recenzije staroslovenskog jezika.

Ima li neke bitne razlike između srpske i hrvatske recenzije staroslovenskog jezika?

/sem toga/

Sem toga, Hrvatska je dobila na upravu Dalmaciju.

Da li je Hrvatskoj priznata samo nezavisnost od Ugarske?

Ne, sem azbuke nema bitnih razlika između tih dveju recenzija.

Ne, sem toga, ona je dobila Dalmaciju na upravu.

GD 41.1.44 /sred/, /posred/, /nasred/, /usred/ 'in the middle of' with genitive only.

Mi smo bili usred ručka kad je Jovan došao.

Vi ste ručali kad je Jovan došao, jel'te?

Dete je bilo nasred sobe.

Gde je bilo dete?

Da, mi smo bili usred ručka kad je on došao.

Dete je sedelo nasred sobe.

GD 41.1.45 /u/ with dative (/locative) and accusative 'in, into'; with genitive 'with, near, at the place of'.

GD 41.1.45.1 With dative

U Narodnom pozorištu se daje opera 'Seljaci', a u Jugoslovenskom dramskom Nušićev komad 'Gospođa ministarka'.

Čujem da vi i vaša gospođa mnogo volite pozorište.

Da, gledali smo u Narodnom pozorištu operu 'Seljaci', a u jugoslovenskom dramskom, Nušićev komad 'Gospođa ministarka'.

Kragujevac je grad u Srbiji.	
Gde živi vaš prijatelj?	On živi u Kragujevcu, u Srbiji.
Dečije odeljenje je u prizemlju. Molim vas, gde je dečije odeljenje?	U prizemlju.
Pismenost je najviša u privredno razvijenim krajevima u kojima je već uvedeno obavezno osmogodišnje školovanje.	
Da li je pismenost visoka u privredno nerazvijenim krajevima?	Nije, pismenost je najviša u privredno razvijenim krajevima.
Ovde žene imaju ukusa u odevanju. Svet je ovde dobro odeven!	Da, naročito žene imaju ukusa u odevanju.
Podaci popisa pokazuju dalje da su žene još uvek u većini, mada neznatnoj. Jugoslavija je sigurno pretrpela velike gubitke u ljudstvu u toku rata.	Da, i zato su žene još uvek u većini, mada neznatnoj.
GD 41.1.45.2 With accusative	
Treba videti Sabornu crkvu i Kalemegdan.	
Gde nameravate da idete danas?	Prvo ćemo ići u Sabornu crkvu, pa onda na Kalemegdan.
U petak, subotu i nedelju nećemo biti kod kuće.	
Koliko ćete biti na putu?	Tri dana, mislim, petak, subotu i nedelju.
GD 41.1.45.3 With genitive (less common)	
U nas Jugoslovena to nije običaj.	With us Yugoslavs that's not customary.
Zašto niste uradili kao što sam vam kazao.	Jer u nas Jugoslovena to nije običaj.

U straha su velike oči.

Fear has big eyes.

GD 41.1.46 /uoči/ 'on the eve of, the day before' with genitive only.

Jovan će doći uoči Božića.

John will come on Christmas eve.

Hoće li Jovan doći kući za Božić?

Da, on će doći uoči Božića.

GD 41.1.47 /u(s)prkos/ 'in spite of' usually with genitive, with dative with names of persons.

GD 41.1.47.1 With genitive

Uprkos hladnoće doputovali smo bez ikakvih teškoća.

Kako ste podneli¹ put?

Podneli smo put dobro uprkos hladnoće.

GD 41.1.47.2 With dative

On je to uradio uprkos Jovanu.

To je bilo glupo.

Naravno, ali on je to uradio uprkos Jovanu.

GD 41.1.48 /uz/, /uza/ 'along, up along, with, up, up against' with accusative.

Pošto lift nije radio, mi smo morali da se penjemo² uz stepenice.

Zašto ste se penjali uz stepenice?

Penjali smo se uz stepenice, pošto lift nije radio.

Mi smo stajali uz reku kad se to desilo.

Gde ste vi bili kad se to desilo?

Stajali smo uz reku.

¹/pódněti/ - 'to stand, endure'

²/pénjati se/ - 'to climb'

Ja pijem vino samo uz jelo.

Zašto ne popijete čašu vina?

Hvala, ne mogu. Ja pijem vino samo uz jelo.

Mi ćemo kupiti benzin uz put (usput).

Zašto ne kupite benzin u gradu?

Kupi ćemo ga uz put.

Ja nemam novaca uza se.

Možete li da mi pozajmite hiljadu dinara?

Žao mi je, ali nemam novaca uza se.

/uz to (or usto)/ 'besides that, in addition to that'

On je star i uz to bolestan.

Zašto vaš prijatelj ne radi?

Jer je star i uz to bolestan.

Moj prijatelj ima dobar posao i uz to je bogat čovek.

Kako živi vaš prijatelj?

Čujem da ima dobar posao, a uz to je bogat čovek.

GD 41.1.49 /van/, /izvan/ 'outside of' with genitive only.

Moji prijatelji obično provode vikend van grada.

Da li će vaši prijatelji provesti vikend van grada ili kod kuće.

Oni obično provode svaki vikend van grada.

Smitovi su već dugo van Sjedinjenih Američkih Država.

Da li će se Smitovi skoro vratiti iz Evrope? Šta mislite?

Mislim da hoće. Oni su već dugo van zemlje.

GD 41.1.50 /više/ 'above, beyond' with genitive only.

Njegova kuća je na brdu više mosta¹.

Pokažite mi njegovu kuću!

Eno², ono je njegova kuća više mosta.

¹/mòst/ - 'bridge'

²/èno/ - 'there'

GD 41.1.51 /vrh/, /uvrh/, /navrh/, /povrh/ 'on top of' with genitive only.

Naša kuća je bila navrh brda.

Gde je bila vaša kuća?

Bila je navrh brda.

/povrh toga/

Usevi su inače bili rdavi, povrh toga
došla je suša.

The crops were bad in any case, and
on top of that along came a
drought.

Zašto je godina bila tako rdava?

Usevi su ove godine inače bili
rdavi, i povrh toga došla je
suša.

Žetva je bila rdava, povrh svega
došla je bolest.

Zašto vam treba novac?

Imali smo rdavu žetvu, povrh
svega došla je moja bolest.

GD 41.1.52 /za/ with accusative 'for' or movement 'behind' or 'after'; with
instrumental 'behind' or 'for' expressing wish or need; with genitive 'for,
during' in the sense of time elapsed.

GD 41.1.52.1 With accusative

Devojka je donela kafu i čaj.

Za koga su kafa i čaj?

Kafa je za mene, a čaj za moju
sestru.

Želela bih da vidim ženske haljine i
dečija odela.

Da li je na ovom spratu odeljenje za
žensku i dečiju konfekciju?

Nije, odeljenje za žensku i
dečiju konfekciju je na prvom
spratu.

Broj prodavnica za raspodelu¹ dobara je
nedovoljan.

Zar ovde nema dovoljno životnih namirnica
i robe?

Ne, ovde ima dovoljno životnih
namirnica i robe, ali broj
prodavnica za raspodelu dobara
je nedovoljan.

¹/ràspodela/ - 'distribution'

Ova škola je obavezna za svu decu i uvedena je u većem delu zemlje, ali ne svuda.

Da li je osmogodišnja škola obavezna za svu decu?

Turcima seobe nisu išle u račun, jer su remetile njihove planove za osvajanje Beča i dalje prodiranje u Evropu.

Zašto seobe nisu išle u račun Turcima?

Dete je otišlo za kuću.

Gde je dete?

Mi smo seli za sto.

Šta ste radili kad ste ušli u sobu?

Da, ta škola je obavezna za svu decu, ali na žalost još nije uvedena svuda.

Jer su remetile njihove planove za osvajanje Beča i dalje prodiranje u Evropu.

Otišlo je za kuću.

Seli smo za sto.

GD 41.1.52.2 With instrumental

Ja sam išao za Tomom.

Jeste vi išli za Tomom?

Mi smo sedeli za stolom i na miru razgovarali.

Šta ste vi radili kad je Jovan ušao u sobu?

Broj đaka se mnogo povećao a s tim i potreba za učionicama, kao i učiteljima i profesorima.

Broj đaka se sigurno mnogo povećao kad je uvedeno obavezno osmogodišnje školovanje?

Želje za višim školovanjem su veće nego društvene potrebe i mogućnosti.

Da li su velike društvene potrebe i mogućnosti za višim školovanjem?

Da, ja sam išao za njim.

Ništa nismo radili, već smo sedeli za stolom i razgovarali.

Da, ali s brojem đaka se povećala potreba za učionicama, učiteljima i profesorima.

Da, ali su želje za višim školovanjem veće i od društvenih potreba i mogućnosti.

GD 41.52.3 With genitive

Za vlade Josipa II austriska politika
je bila antiklerikalna.

Zašto su Srbi smatrali Josipa II svojim
prijateljem?

/za vreme/ 'during'

Mi smo zajedno večerali i za vreme
večere na miru razgovarali.

Jeste li vi i Toma zajedno večerali?

Moram ostati kod kuće za vreme vikenda
zbog posla.

Zar vi nećete ići nigde za vreme
vikenda?

Zato što je za njegove vlade
austriska politika bila
antiklerikalna.

Da, i za vreme večere smo na
miru razgovarali o poslovima.

Neću, ostaću kod kuće za
vreme ovog vikenda zbog posla.

GD 41.1.53 /zbog/ 'because of' with genitive only.

U Makedoniji je došlo do smanjenja
priraštaja zbog iseljenja znatnog
broja Turaka.

Zbog čega je došlo do smanjenja
priraštaja stanovništva u Makedoniji?

U Vojvodini je bio veliki priraštaj
zbog doseljavanja stanovništva iz
drugih krajeva.

Zbog čega se povećao priraštaj stanovništva
u Vojvodini?

Da sam pošao na put kolima sumnjam da
bih prošao zbog poplave.

Zašto ste išli vozom u Skoplje?

Došlo je zbog iseljenja znatnog
broja Turaka.

Povećao se zbog doseljavanja
stanovništva iz drugih krajeva.

Zbog poplave. Da sam išao kolima
sumnjam da bih prošao.

GD 41.2 Prepositions with numbers and their quantity words.

Neki put se pismo zadrži duže od pet dana.

Koliko putuje pismo od Amerike do
Jugoslavije?

Bio sam sa službom u Beogradu kao mlad
čínovnik pre petnaest godina.

Da li ste ranije bili sa službom u
Beogradu?

Mislím da je bilo oko deset ljudi.
Da li je bilo mnogo sveta kod njih?

Prinos pšenice je bio oko 20 metara po
hektaru.

Koliki je prinos pšenice dobar?

Nove zgrade sa više spratova pored
stepenica imaju i lift.

Da li nove zgrade imaju liftove?

Dok smo tražili stan ušli smo u mnogo i
starijih i novijih kuća.

Da li ste bili u jugoslovenskim kućama?

Moj muž dolazi kući obično između šest i
sedam sati.

U koliko sati dolazi kući vaš muž?

Neki put se zadrži duže od pet
dana.

Da, bio sam kao mlad čínovnik pre
petnaest godina.

Nije, mislim da je bilo oko deset
ljudi.

Prinos pšenice oko 20 metara po
hektaru je dobar.

Zgrade sa šest i više spratova
imaju i lift.

Da, dok smo tražili stan ušli smo
u mnogo raznih kuća.

On dolazi kući obično između
šest i sedam, sem subote.

GD 41.3 Prepositions followed by time expressions in the accusative.

Pismo putuje od tri do nedelju dana.

Koliko putuje pismo od Amerike do
Jugoslavije?

Najviše do nedelju dana.

Mi ćemo ostati na letovanju do mesec
dana.

Koliko ćete ostati na letovanju?

Od mesec do mesec i po dana.

Dete ima godinu dana.

Koliko godina ima dete?

Ima oko godinu dana.

Mi ćemo se vratiti kući posle godinu
dana.

Hoćete li se vratiti kući iz Evrope pre
godinu dana?

Ne, vратићемо се тек после годину
дана.

Ostaću u gradu oko jedan sat.

Hoćete se zadržati dugo u gradu?

Ne, ostaću samo oko jedan sat.

Sada je pet sati, a ja vas čekam od
jedan sat.

Od kada me čekate.

Čekam vas od jedan sat, a sada je
pet.

GD 41.4 Conversations - Razgovori

GD 41.4.1.

A

B

Kojim se sportovima bavi omladina kod
vas?

Nogomet je do skora bio najomiljeniji
sport.

Zašto kažete do skora?

Zato što se košarka i rukomet igraju
sve više.

Da, čuo sam da se ovdje dobro igra
košarka.

Osvojili smo prošle godine i
međunarodno prvenstvo u košarki.

Ne znam kako se igra rukomet?

Igra se loptom, ali ima golove.

Da li se igra rukama ili nogama?

Igra se rukama.

Da li se igra odbojka kod vas?

Igra, ali ne toliko kao košarka
i rukomet.

Čuo sam da se ovdje svijet mnogo kupa
i pliva.

Da, to je tačno. Naši gradovi su
obično uz ili blizu neke rijeke.

A osim toga vi imate veliko i lijepo primorje.

Da li su razvijeni zimski sportovi?

Koji su još zimski sportovi razvijeni?

Da li postoje klubovi za hokej na ledu?

Da li se održavaju utakmice?

Којим се спортовима бави омладина код вас?

Зашто кажете доскора?

Да, чуо сам да се овде добро игра кошарка.

Не знам како се игра рукомет.

Да ли се игра рукама или ногама?

Да ли се игра одбојка код вас?

Чуо сам да се овде свет много купа и плива.

А сем тога ви имате велико и лепо приморје.

Да ли су развијени зимски спортови?

Који су још зимски спортови развијени?

Да ли постоје клубови за хокеј на леду?

Да ли се одржавају утакмице?

Da, i kupanje na moru je najveće uživanje za sve.

Jesu, skijanje je narodni sport u Sloveniji, a omladina se interesira tim sportom u cijeloj zemlji.

Sklizanje na ledu, a s tim i hokej na ledu.

Ne, nogometaški klubovi imaju timove za hokej na ledu.

Da, održavaju se utakmice za prvenstvo u Jugoslaviji.

Фудбал је доскора био најомиљенији спорт.

Зато што се кошарка и рукомет играју све више.

Освојили смо прошле године и међународно првенство у кошарки.

Игра се лоптом, али има голове.

Игра се рукама.

Игра, али не толико као кошарка и рукомет.

Да, то је тачно. Наши градови су обично поред или близу неке реке.

Да, и купање на мору је највеће уживање за све.

Јесу. Скијање је народни спорт у Словенији, а омладина се интересује тим спортом у целој земљи.

Клизање на леду а с тим и хокеј на леду.

Не, фудбалски клубови имају тимове за хокеј на леду.

Да, одржавају се утакмице за првенство у Југославији.

GD 41.4.2

A

B

Da li se vi bavite nekim sportom?

Ja se kupam vrlo rado. Ali ovdje su kupanje, plivanje i veslanje više zabava nego sport.

Da li igrate neku igru loptom?

Da, igram košarku i pomalo tenis.

A da li se bavite nekim zimskim sportom?

Da, sklizanjem na ledu. To sam počeo kao dijete.

Igrate li hokej na ledu?

Bio sam ranije član tima, ali više nisam.

Ja se također dobro sklizam, ali više volim skijanje.

I ja se kratko vrijeme bavim tim sportom.

Da li ima skijaških terena u okolini Beograda?

Da, najbliži tereni su na Avali, ali Rudnik također nije daleko.

Da li su tereni uređeni?

Na šta mislite kad kažete uređeni?

Mislim, da li ima uspinjača¹?

Na žalost, nema.

Da li ima zimi bazena za kupanje?

Ima, i te bazene mnogo koristimo.

Kad budete prvi put pošli na kupanje, ja bih rado išao s vama.

Biće mi jako milo. Ja ću vam javiti prije polaska.

Hvala lijepo.

Да ли се ви бавите неким спортом?

Ја се купам врло радо. Али купање, пливање и веслање овде су више забава него спорт.

Да ли igrate неку игру лоптом?

Да, играм кошарку и помало тенис.

А да ли се бавите неким зимским спортом?

Да, клизањем на леду. То сам почео као дете.

Играете ли хокеј на леду?

Био сам раније члан тима, али више нисам.

Ја се такође добро клизам, али више волим скијање.

И ја сам почео да се бавим тим спортом одскора.

Да ли има скијашких терена у околини Београда?

Да, најближи терени су на Авали, али Рудник такође није далеко.

Да ли су терени уређени?

На шта мислите кад кажете уређени?

Мислим, да ли има успинача¹.

На жалост, нема.

Да ли има базена за купање зими?

Има, и ми користимо те базене врло много.

Кад будете први пут пошли на купање, ја бих радо пошао с вама.

Биће ми врло мило. Ја ћу вам јавити кад пођем.

Хвала лепо.

¹/uspínjača/ - 'chair lift'

GD 41.4.3

A

B

Čudi me Jovane, što ne igrate nogomet?

Zato što vi govorite s oduševljenjem o nogometu i posjećujete utakmice čak i van Beograda.

Zašto?

Pa vi ne izgledate slabi!

Za koji klub vi navijate?

Jel' Hajduk dobar klub?

Kako to?

Klubovi u Zagrebu i Beogradu imaju više sredstava. Time želite kazati?

Jeste bili na utakmici Hajduk i Dinamo?

Gdje se igrala ta utakmica?

Da li je tim Hajduka bolji od Dinama?

Rezultat utakmice neki put zavisi od sreće ili slučaja.

Zašto vas čudi?

Da, to je tačno. Pravo da vam kažem, ja sam želio da igram nogomet, ali nisu htjeli da me prime.

Rekli su mi da sam slab.

Stvar je u tome što ovde ima veliki izbor. Ovde svi žele igrati nogomet, pa je bilo boljih od mene.

Ja navijam za Zvijezdu¹ i za Hajduk.

Jest, odličan. Ali oni imaju poteškoća sa igračima.

Tako. Uslovi za igrače su bolji u Zagrebu ili Beogradu nego u Splitu.

Da, igrači prelaze tamo gdje im je bolje.

Jesam, naravno. Ja ne bih nipošto² propustio tu utakmicu.

U Zagrebu, na stadionu Dinama u Maksimiru.

To ne bih mogao kazati, ali Splićani igraju sa oduševljenjem i ja ih zato volim.

Da, i sreća i slučaj neki put igraju važnu ulogu³ prilikom utakmice.

¹/Crvena Zvijezda/ - 'Red Star (soccer club in Belgrade)'

²/nipošto/ - 'by no means'

³/uloga/ - 'role'

Чудо ви не играте фудбал, Јоване?
Зато што ви говорите с одушевљењем
о фудбалу и посећујете утакмице
чак и ван Београда.

Зашто?

Па ви не изгледате слаби.

За који клуб ви навијате?
Јел' Хајдук добар клуб?

Како то?

Клубови у Загребу и Београду имају
више средстава. То хоћете да кажете?

Јесте били на утакмици Хајдука и
Динама?

Где се играла та утакмица?

Да ли је тим Хајдука бољи од Дина-
ма?

Резултат утакмице неки пут зависи од
среће или случаја.

Зашто чудо?

Да, то је тачно. Право да вам кажем,
ја сам желео да играм фудбал, али
нису хтели да ме приме.

Рекли су ми да сам слаб.

Ствар је у томе што овде има велики
избор. Овде сви желе да играју
фудбал, па је било бољих од мене.
Ја навијам за 'Звезду' и за 'Хајдук'.
Јесте, одличан. Али они имају тешкоћа
са играчима.

Ево како. Услови за играче су бољи у
Загребу или Београду него у Сплиту.

Да, и играчи прелазе тамо где им је
боље.

Јесам, наравно. Ја не бих нипошто
пропустио ту утакмицу.

У Загребу, на стадиону Динама у
Максимиру.

То не бих могао да кажем, али Сплићани
играју са одушевљењем и ја их зато
волим.

Да, и срећа и случај неки пут играју
важну улогу приликом утакмице.

GD 41.5 Homework - Domaći zadatak

Substitute in the following sentences items listed to the right of each underlined phrase or preposition.

GD 41.5.1

Kafa je za <u>mene</u> .	/moja majka i moj otac/
Moja žena je sedela u pozorištu pored <u>mene</u> .	/jedan stari gospodin/
Iako je stadion bio blizu uzeli smo taksi zbog <u>kiše</u> .	/rdavo vreme/
U <u>nekim pokrajinama</u> priraštaj stanovništva je iznad prosečnog.	/neka pokrajina/
Posle poraza kod Beča, ugled Austrije je ogromno porastao kod <u>svih hrišćanskih naroda</u> .	/srpski narod/
Sutra idem na železničku stanicu za <u>moj prtijag</u> .	/moja stvar/in plural
Donesite nam po <u>jedno pivo</u> .	/jedna kafa/
Naša kuća se nalazi preko puta <u>jednog velikog parka</u> .	/jedna stara crkva/
Mi smo napustili Beograd pre <u>dva meseca</u> .	/godina dana/

GD 41.5.2

Moja knjiga je pala <u>ispod</u> stola.	/pod/
Mi ćemo sići s kola <u>kod</u> robne kuće.	/pred/
Naša kuća se nalazi <u>na</u> onom brdu.	/preko/
Ovaj put vodi <u>ka</u> osnovnoj školi.	/u/
Moj prijatelj je ustao <u>pre</u> zore.	/pred/
Mi smo stajali <u>ispred</u> Narodne skupštine.	/pred/
Oni putuju kroz Zapadnu Evropu.	/po/
Mi smo otišli u 2 sata <u>na</u> železničku stanicu.	/sa/
Donesite mi <u>dva</u> parčeta pečena hleba.	/nekoliko/
On će doći kući <u>pred</u> Novu godinu.	/posle/

UNIT 42

Reading Selections - Štivo za čitanje

The Geography of Yugoslavia - Geografija Jugoslavije

I Part - I deo

Jugoslavija leži u jugoistočnoj Evropi. Ona zauzima središnji i severozapadni deo Balkanskog poluostrva, jedan deo Alpske oblasti i južni deo Panonske nizije.

Jugoslavija obuhvata prostor od 255.804 km² i ima 18,549.291 stanovnika (1961).

Jedna trećina njene površine pokrivena je šumama. U teško pristupačnim delovima zemlje sačuvani su ostaci evropske prašume.

Najveće jugoslovenske reke (Sava sa Drinom, Drava, Tisa i Morava) pritoke su Dunava i utiču sa njim u Crno more. Od ovih reka Dunav i Tisa su plovni celim tokom kroz Jugoslaviju, a Sava delimično od Siska do ušća u Dunav. Dolinama ovih reka vode suvozemni i vodeni putevi od velikog unutrašnjeg i međunarodnog značaja. Oni spajaju evropske narode ne samo sa Jugoslavijom i njenim susedima na Balkanu, već i sa Bliskim i Srednjim Istokom.

Severna granica Jugoslavije, izuzev Alpske oblasti, otvorena je. Ovo čini da je Jugoslavija izložena velikom uticaju sa severa. Zbog tog razloga u velikom delu Jugoslavije prevlađuje umerno kontinentalna klima. Ova klima se odlikuje hladnim zimama i toplim letima. U Panonskoj niziji vodeni talog nije veliki, ali dobar raspored padavina, plodno tlo i dug period vegetacije omogućuju razvoj svih grana poljoprivrede.

Severoistočni deo zemlje izložen je ledeno-hladnom, suvom vetru, koji se zove košava. Taj vetar suši zemlju, отежава саобраћај и представља праву напаст за грађане и у граду и селу.

Jugoslavija leži u jugoistočnoj Evropi. Ona zauzima srednji i severozapadni dio Balkanskog poluostrva, jedan dio Alpske oblasti i južni dio Panonske nizine.

Jugoslavija obuhvata prostor od 255.804 km² i ima 18,549.291 žitelja (1961).

Jedna trećina njene površine pokrivena je šumama. U teško pristupačnim delovima zemlje sačuvani su ostaci evropske prašume.

Najveće jugoslavenske rijeke (Sava sa Drinom, Drava, Tisa i Morava) pritoci su Dunava i utječu sa njim u Crno more. Od ovih rijeka Dunav i Tisa

su plovni cijelim tokom kroz Jugoslaviju, a Sava djelomično od Siska do ušća u Dunav. Dolinama ovih rijeka vode suvozemni putevi od velikog unutrašnjeg i međunarodnog značaja. Oni spajaju evropske narode ne samo sa Jugoslavijom i njenim susjedima na Balkanu, već sa Bliskim i Srednjim istokom.

Sjeverna granica Jugoslavije, osim Alpske oblasti, otvorena je. Ovo čini da je Jugoslavija izložena velikom uplivu sa sjevera. Zbog tog razloga u velikom dijelu Jugoslavije prevladava umjereno kontinentalna klima. Ova klima ističe se hladnim zimama i toplim ljetima. U Panonskoj nizini vodeni talog nije veliki, ali dobar raspored oborina, plodno tlo i dug period vegetacije omogućava razvijanje svih grana poljodjelstva.

Sjeveroistočni dio zemlje izložen je ledeno-hladnom, suvom vjetru, koji se zove 'košava'. Taj vjetar suši zemlju, otežava saobraćaj i predstavlja pravu napast za stanovnike u gradu i selu.

(To be continued

Nastaviće se)

Basic Sentences - Osnovne rečenice

to lie	ležati, ležim	лѐжати, лѐжим
southeastern	jugoistočan / jugoistočan, -čna, -čno	југоисточан / југоисточан, -чна, -чно
Yugoslavia lies in south- eastern Europe.	Jugoslavija leži u jugoistočnoj Evropi.	Југославија лежи у југоисточној Европи.
central	srèdišnji, -ā, -ē	срѐдишњи, -ā, -ē
northwestern	sjeverozāpadan / sjeverozāpādan, -dna, -dno	северозāпадан / северозāпāдан, -дна, -дно
lowland	nizina	низија
It occupies the central and northwestern part of the Balkan peninsula, a part of the Alpine region, and the southern part of the Pannonian lowland.	Ona zauzima srednji i sjeverozapadni dio Balkanskog poluostrva, jedan dio Alpske oblasti i južni dio Panonske nizine.	Она заузима срѐдишни и северозападни део Балканског полуострва, један део Алпске области и јужни део Панонске низије.

to embrace, comprise	obúhvatiti, da obúhvatim	обухватити, да обухватим
space	próstor	прóстор
pertaining to square or,	kvádrātnī, -ā, -ō čétvornī, -ā, -ō	квадратнī, -ā, -ō чétворнī, -ā, -ō
The area of Yugoslavia is 255.804 km ² and its population is 18,549,291 (1961).	Jugoslavija obuhvata prostor od 255,804 km ² (dvesta pedeset pet tisuća osam stotina četiri čtvorna kilometra) i ima 18,549.291 (osamnaest miliona, pet stotina četrdeset devet tisuća dvjesta devedeset jednog) žitelja (1961).	Југославија обухвата простор од 255.804 км ² (двеста педесет пет хиљада осам стотина четири квадратна километра) и има 18,549.291 (осамнаест милиона, пет стотина четрдесет девет хиљада, двеста деведесет једног) становника (1961).
third	trećina	трећина
surface, area to cover	površina pókriti, da pòkrijēm, pokrívēn, -éna, -éno	површина пóкрити, да пòкријēm, покрíвен, -éна, -éно
forest	šuma	шума
One third of its area is covered by forests.	Jedna trećina njene površine pokrivena je šumama.	Једна трећина њене површине покривена је шумама.
accessible	prístupačan, -čna, -čno	прíступачан, -чна, -чно
remnant, remainder	ostátak, -tka pl ostáci	остáтак, -тка остáци
virgin forest	prašuma	прашума
In remote sections of the country remnants of the original European forests are preserved.	U teško pristupačnim djelovima zemlje sačuvani su ostaci evropske prašume.	У тешко приступачним деловима земље сачувани су остаци европске прашуме.

tributary	prìtok	притока
sea	mòre	мòре
The largest Yugoslav rivers (the Sava and Drina, Drava, Tisa, and the Morava) are tributaries of the Danube, and they flow with it into the Black Sea.	Najveće jugoslavenske rijeke (Sava sa Drinom, Drava, Tisa i Morava) pritoci su Dunava i utječu sa njim u Crno More.	Највеће југословенске реке (Сава са Дрином, Драва, Тиса и Морава) притоке су Дунава и утичу са њим у Црно море.
navigable	plòvan, plòvna, -o	плòван, плòвна, -о
confluence, mouth of a river	ùšće	ùшће
Of these rivers, the Danube and the Tisa are navigable throughout Yugoslavia, and the Sava partly so, from Sisak to its confluence with the Danube.	Od ovih rijeka Dunav i Tisa su plovni cijelim tokom kroz Jugoslaviju, a Sava djelomično od Siska do ušća u Dunav.	Од ових река Дунав и Тиса су пловни целим током кроз Југославију а Сава делимично од Сиска до ушћа у Дунав.
continental	suvòzemni, -ā, -ō	сувòземни, -ā, -ō
pertaining to water	vódeni, -ā, -ō	вóдени, -ā, -ō
internal, inner	únutrašnji, -ā, -ē	úнутрашњи, -ā, -ē
significance, importance	znàčāj	знàчāj
Through the valleys of these rivers run lines of communication, both [by] land and water, [which are] of great importance both internally and internationally.	Dolinama ovih rijeka vode suvozemni i vodeni putevi od velikog unutrašnjeg i међународног значаја.	Долинама ових река воде сувоземни и водени путеви од великог унутрашњег и међународног значаја.
to connect	spàjati, spàjām	спàјати, спàјām
neighbor	súsjed	сúсед
Balkans	Bálkān, Balkāna	Бáлкан, Балкáна
near, close (relative)	blìzak, blìska, blìsko; blìski, -ā, -ō	блìзак, блìска, блìско; блìскї, -ā, -ō
east	ìstok	ìсток

They connect the [other] European peoples not only with Yugoslavia and her neighbors in the Balkans, but also with the Near and the Middle East.	Oni spajaju evropske narode ne samo sa Jugoslavijom i njenim susjedima na Balkanu, već sa Bliskim i Srednjim istokom.	Они спајају европске народе не само са Југославијом и њеним суседима на Балкану, већ и са Блиским и Средњим истоком.
northern	sjèvěrni, -nā, -nō	сèвѐрнѝ, -ā, -ō
The northern frontier of Yugoslavia, except for the Alpine region, is without natural barriers ('open').	Sjeverna granica Jugoslavije, osim Alpske oblasti, otvorena je.	Северна граница Југославије, изузев Алпске области, отворена је.
to exhibit, expose	izlòžiti, da izložim	излòжити, да изложим
influence	úpliv	úплив
north	sjèver	сèвер
This means that Yugoslavia is exposed to considerable influence from the north.	Ovo čini da je Jugoslavija izložena velikom uplivu sa sjevera.	Ово чини да је Југославија изложена великом утицају са севера.
reason	rāzlog pl rāzlozi	рāзлог рāзлoзи
to prevail	prevladāvati, prevládāvā	преовлађивати, преовлађујѐ
moderate	úmjeren, -a, -o	úмерен, -а, -о
continental	kòntinentālni, -ā, -ō	кòнтинентāлнѝ, -ā, -ō
climate	klíma	клíма
For that reason the moderate continental climate prevails throughout the greater part of Yugoslavia.	Zbog tog razloga u velikom dijelu Jugoslavije prevladava umjerenost kontinentalna klima.	Због тог разлога у великом делу Југославије преовлађује умерено континентална клима.
to excel, be characterized by	ódlikovati se, ódlikujē se	óдликовати се, óдликујѐ се
or,	ísticati se, ístičē se	ístицати се, íстичѐ се

This climate is distinguished by cold winters and hot summers.	Ova klima ističe se hladnim zimama i toplim ljetima.	Ова клима се одликује хладним зимама и топлим летима.
sediment, precipitation	tálog	та́лог
In the Pannonian lowland the rainfall is not heavy.	У Панонској низини водени талог није велики.	У Панонској низини водени талог није велики.
rainfall	obórine f pl	па́давине
soil	tlo / tlè	тло / тлè
vegetation	vegetácija	вегетáција
development	rázvoj	рáзвој
or,	razvíjānje	развѝјāње
branch	grána	грáна
agriculture	poljoprivreda / poljodjélstvo	пољопривреда / пољодѣлство
But the wide distribution of rainfall, rich soil and a long growing season make possible the development of all branches of agriculture.	Али добар распоред оборина, плодно тло и дуг период вегетације омогућавају развијање свих грана пољодјелства.	Али добар распоред падавина, плодно тло и дуг период вегетације омогућују развој свих грана пољопривреде.
northeastern	sjeveroistočni / sjeveroistočni, -ā, -ō	североисточни / североисточни, -ā, -ō
icy	lèden, -a, -o	лèден, -a, -o
dry	sùv, sùva, sùvo	сùв, сùва, -o
(name of a wind)	kóšava	кóшава
The northeastern section of the country is exposed to an icy cold, dry wind, the name of which is 'košava'.	Sjeveroistočni dio zemlje izložen je ledeno-hladnom, сувом вјетру, који се зове 'košava'.	Североисточни део земље изложен је ледено-хладном, сувом ветру, који се зове 'кошава'.
to dry	súšiti, sùšim	сùшити, сùшим
real	právi, -ā, -ō	прáви, -ā, -ō
nuisance	nápast f	нáпаст

citizen	građanin pl građani	грађанин грађани
That wind dries the land, impedes communications, and constitutes a real nuisance to the people of both the city and the country.	Taj vetar suši zemlju, otežava saobraćaj i predstavlja pravu napast za stanovnike u gradu i selu.	Тај ветар суши земљу, отежава саобраћај и представља праву напаст за грађане и у граду и селу.
(To be continued	Nastaviće se	Наставиће се)

NOTES

Note 42.1 Word Formation

Note 42.1.1 Formatives /t-/, /k-/, /ov-/, /on-/

Compare

tàkō	thus	kàko	how		
tolíko	so many	kolíko	how many		
tákav	such	kákav	what kind of		
tàj	that	nèkī	some	svàkī	every
		kóji	which		

The formative /t-/ points out something. It usually refers back to some known thing or fact: /táj čovek/ 'that (the afore-mentioned) man'. The element /k-/, when at the beginning of the word is either a question 'how?' or a clause introducer after another verb '(he told him) how he did it'. With prefixes it is hard to define. As a pronoun it may be roughly equated with a vague 'one' /něko/ 'someone', /niko/ 'no one'. The corresponding adjectives are less easy to translate literally: /něki/ 'some - ', /svàki/ 'every - '. The form /sva-/ occurs with many words with /k-/. It is the same root as /sav/ 'all' (adjective) and /sve/ 'everything' (pronoun). The root is /s(a)v-/.

/ov-/ refers to items in the near vicinity and /on-/ to those at a distance. They form combinations with much the same elements as /t-/ and /k-/: /ovako/ 'this way', /onako/ 'that way', /ovoliko/ 'this many', /onoliko/ 'that many', /ovakav/ 'this much', /onakav/ 'that much', /ovaj/ 'this', /onaj/ 'that' etc.

Note 42.1.2 Prefixes /ne/, /n-/, /i-/

nèkī (4,14)	some	nijédan (4)	not one
ikakav (22)	any kind of	nikakav (38)	no kind of

These are adjectives, as seen by their usage and forms. Note /nèkĩ/ (Units 4,14,18), /nèkõg/ (12), /nèkĩm/ (22), /nèkũ/ (9,26), /nèkõj/ (27), /nèkē/ (7), /nèkĩh/ (34) and how they are used. In 22 and 33 are /ĩkavĩh/, in 38 /nĩkavõ/. These modify nouns. Forms occurring independently (as pronouns) are:

nèko (12)	someone	nĩko (4)	no one
nèšto (5,13)	something	nĩšta (7,21)	nothing
pónešto (29)			
nèkoliko (11,17)	some, a few		

Other case forms for /nĩko/ are /nĩkoga/ (12,14) and /nĩkome/ (33).

Inače ovi koverti, koje sam kupio nisu ni za šta.

The prefix form /nĩšta/ (and any other such form in /ni-/) does not occur following a preposition. Another construction, with /ni/ 'not even' before the preposition, is used. Another example is:

On nema naročutih teškoća ni s jednim predmetom. (30)

Some adverbs with like prefixes are:

nègde (5,21)	somewhere	nĩgde (21)	nowhere
pónekad (15)	sometimes	nĩkad (17,37)	never

The prefixes illustrated in all of the above forms are a generalizing /ne-/, a particularizing /i-/ and a negative /n-/ (coming before /i-/), as well as /po/, which is already familiar as a prefix and preposition. The negative /n-/ is also used with /i/ 'and, also', /i...i/ 'both', 'and' as /ni/ 'not even' and /ni...ni/ 'neither...nor'. There is also a form /niti/ 'nor'. The prefixes /ne-/ /n-/ and /i-/ occur mainly with forms in /k-/ (/g-/) and /št-/ (/č-/). (The /k/, /g/ /št/ /č/ forms are all historically related.)

Note 42.2 Word Formation: General Survey of Formative /t-/, /k-/, /ne-/, etc.

Note 42.2.1 Chart

Two charts follow, the first of forms beginning in /t-/, /k-/, etc., the second illustrating how other prefixes may occur with these, using forms in /k-/ as examples.

	/t-/	/k-/	/št-/	/ov-/	/on-/
Pronouns					
	tò	kò	štà	óvo	óno
	tolíko	kolíko		ovolíko	onolíko
Adjectives					
	tāj	kójĩ	čĩjĩ	óvaj	ónaj
	tákav	kákav		ovákav	onákav
	tákĩ	kákĩ		ovákĩ	onákĩ

	tolíkī	kolíkī	ovolíkī	onolíkī
Adverbs				
táda	kàd / kàda			ònda
túdā that way	kúdā		óvudā	ónudā
tù [túde]	gdè		óvde	ónde
tàkō	kàko		ováko	onáko
tàmo	[kàmo]		óvāmo	ónāmo
	/i-	/n-i-/	/ne-/	/sva-/ ~ /sv-/
kò	ìko	nìko	nèko	svàko
kolíko	ìkoliko	nìkoliko	nèkoliko	svàkoliko
kóji	ìkoji	nìkoji	nèki	svàki
			nèkoji	svàkoji
kàko	ìkāko	nìkāko	nèkāko	svàkāko
kákav	ìkakav	nìkakav	nèkakav	svàkakav
kàd	ìkad	nìkad	nèkad	svàkad
/kàda	/ìkada	/nìkada	/nèkada	/svàkada
kúdā		nìkud	nèkud	svùkud
		/nìkuda	/nèkuda	/svùkuda
gdè	ìgde	nìgde	nègde	svùgde
				/svùda
štà	ìšta	nìšta	nèšto	svàšta
číji	ìčiji	nìčiji	nèčiji	(svàčiji)

The forms /otkad/ ~ /otkada/ 'since when' and /otkud/ ~ /otkuda/ 'from where, whence' /otkako/ 'since' also belong here, though /ot-/ does not occur with the other forms.

Note 42.2.2 Paradigms

For convenience the paradigms of some of the words listed in the above chart are given here.

N	kò	ìko	nìko
A	kòga	ìkoga	nìkoga
G	kòga	ìkoga	nìkoga [but ni od koga]
D	kòme	ìkome	nìkome [but ni o kome]
I	kìm	-	[ni s kìm]
N	nèko	svàko	
AG	nèkoga	svàkoga	

D	nèkome	svàkome			
I	nèkīm	svàkīm			
NA	štà	ìšta	nìšta		nèšto
G	čéga	ìčeg(a)	nìčeg(a)	[nì od čega]	nèčeg(a)
D	čemu	ìčem(u)	nìčem(u)	[nì u čemu]	nèčem(u)
I	čīm	ìčīm	nìčīm	[nì s čīm]	nèčīm

Note 42.3 Generalizers.

Note 42.3.1 /gòd/, /-god/

Želimo da govorimo srpskohrvatski kad gòd možemo.

Drugog mesa možete da kupite koliko gòd hoćete.

Kako gòd hoćete.

These are examples of a stressed particle /gòd/ following another word (which has secondary stress): /kád gòd/ 'whenever', /kolíko gòd/ 'as much as, however much', /kákò gòd/ 'however, in whatever way'. The word preceding /gòd/ is one of the /k-/ group (which includes /štà/ ~ /štò/ 'what'). The phrase is comparable in most cases to English question words with suffixed -ever or -soever, as when - whenever, how - however, how much - howsoever much, who - whoever, etc.

There is also an unstressed suffix /god/ which may be added to these same /k-/ words. This combination usually corresponds to English any, some in anyone, someone, anyhow, somehow, etc. Examples are /kógod/ 'anybody', /kádgod/ 'at any time', /gdégod/ 'somewhere'. The adverb compounds with /-god/ are equivalent in meaning to adverb compounds with /ne-/ as /nèko/ 'someone', /nèkad/ 'sometime', /nègde/ 'somewhere', etc.

Both the basic meanings of each and the difference between the two constructions are illustrated by the following examples:

Kò gód dòde! kážite da nìsam kòd kuće.	Whoever comes, tell [him] I'm not at home.
Àko kógod dòde! kážite da nìsam kòd kuće.	If anybody comes, tell [him] I'm not at home.
Kád gód dòdete! možete dòbiti da jèdete.	You can get something to eat whenever you come.
Kád gód hoćete! dòdite.	Come whenever you wish.
Àko kádgod dòdete u Jugosláviju! posétite nas.	If you ever (at any time) come to Yugoslavia, visit us.

Mòžemo da se vidi ^{mo} ! g ^d e g ^o d hoćete.	We can see each other wherever you want to.
Mòžemo li g ^d egod ^{da} se vidi ^{mo} ?	Can we get together somewhere?
Mògu li do ^b iti! št ^o god ^{za} j ^e lo?	Can I get something to eat?

Note 42.3.2 /ma/

M^a št^a da kaže radio, vreme je zimi promenljivo.

M^a kolíko se trudio da budem tačan, ja obično zadocnim.

Ali m^a kolíko da se ovaj pokret širio među intelektualcima i omladinom...

Putovao sam prilično udobno, m^ada je voz bio prilično pretrpan.

Novije kuće su udobnije od starih, m^ada imaju manje sobe.

M^a, opravio sam kočnice prošlog meseca.

/m^a/ may occur by itself as 'but', as in the last example, combined with /-da/ in /m^ada/ 'although, even though' and also with following question words of the /k-/ groups. In the last named combinations it has the sense of 'no matter - ', 'even given the fact that - ' and the like: /m^a št^a/ 'no matter what', /m^a kolíko/ 'no matter how much', etc. There is also /^ama/ 'but'.

Note 42.3.3 /- bílo/, /- mu dr^ago/

The /k-/ group may also be followed by /bⁱlo/ or /mu dr^ago/, such phrases having similar generalized meanings: /k^o bílo/ or /k^o mu dr^ago/ 'whoever'.

Note 42.3.4 Generalized Words and Phrases: Summary

The words of the /k-/ group include pronouns (/k^o/, /št^a/ ~ /št^o/), adjectives (/čⁱjⁱ/, /k^akav/, /k^ojⁱ/, etc.) and a set which functions as clause introducers (/k^ad/, /g^de/, etc.) but also as adverbs when in generalizing expressions (/k^ad bílo/, /g^degod/, etc.). /kolíko/ may function nominally (/koliko godina imate?/) or as clause introducer (/ne znam koliko želi/). The accompanying chart gives a number of these generalizing combinations. The translations for combinations with /m^a/, /bⁱlo/ and /mu dr^ago/ are omitted, being approximately the same as with /g^od/.

kògod 'anyone' - nèko	kò gòd 'whoever'	ma kò	kò bílo	kò mu dràgo
štògod 'anything' - nèšto	štò gòd 'whatever'	ma štà	štò bílo štà bílo	štò mu dràgo
kàdgod 'some time or other, any time' - nèkad	kàd gòd 'whenever'	ma kàd	kàd bílo	
gdègod 'anywhere' - nègde	gdè gòd 'wherever'	ma gdè	gdè bílo	
[kakógod 'somehow or other'] - nèkako	kàko gòd 'however'	ma kùd ma kàko	kùd bílo kàko bílo	kàko mu dràgo
	kolíko gòd 'however much'	ma kolíko	kolíko bílo	kolíko mu dràgo
kolíkigod 'any whatsoever'	kolíki gòd 'however, much a'	ma kolíki		
	člji gòd 'whatsoever'	ma člji	člji bílo	člji my dràgo
	kàkav gòd 'whatever, kind of'	ma kàkav	kàkav bílo	kàkav mu dràgo
	kóji gòd 'whichever, whoever'	ma kóji	kóji bílo	kóji mu dràgo

Note 42.4 New Verbs

a/Jē	I	ódlíkovati se	ódlíkujē se		to excel	
C	P	ístáci /ístáknuti	da ístaknēm	ístakao /ístáknuo	ístaknūt	to emphasize; refl. to excel
a/Jē	I	ísticati	ístičē			
i	P	izlòžiti	da izlòžim	ízložen		to exhibit, expose
a/Jē	I	izlágati	ízlāžēm (For /léžati/ see Note 37.3)			
i	P	obúhvatiti	da obúhvatim	obúhvaćen		to embrace
a	I	obúhvatati	obúhvatām			
V	P	pókriti	da pòkrijēm	pokrívēn -éna		to cover
a	I	pokrívati	pokrívām			
a	P	preovládati	da preóvlādā			to prevail
i/Jē	I	preovladívati	preovládujē			
a		/prevladávati	/prevládāvā			

i	P	spóжити	da spòжим	to connect
a	I	spájati	spàjām	
i	I	sùšiti	sùšim	to dry
i	P	osùšiti	da ósùšim	

Grammatical Drill

- GD 42.1 Pronoun, Adjective and Adverb Prefixes
 GD 42.1.1 Drills on /ne-/, /i-/ and /ni-/ Compounds
 GD 42.1.1.1 Affirmative Sentences and their Negative Counterparts

The instructor is to ask a question to which the drill sentence, or one much like it, may be the answer.

Neki jezik je lak za učenje, a neki nije.	Nijedan jezik nije lak za učenje.
On čita neku knjigu.	On ne čita nikakvu knjigu. On sedi i sluša radio.
Jovan poznaje jednog dobrog lekara ovde.	Jovan ne poznaje nijednog dobrog lekara ovde.
Ima neka poruka za vas, gospodine.	Nema nikakva poruka za vas, gospodine.
Ima jedno pismo za gospođu.	Nema nijedno pismo za gospođu.
Ima nekoliko pisama za Jovana.	Nema nijedno pismo za Jovana.
Mi obično izlazimo negde subotom i četvrtkom uveče.	Mi obično ne izlazimo nigde subotom i četvrtkom uveče.
Ja sam nekad živeo u Jugoslaviji.	Ja nisam nikad živeo u Jugoslaviji.
Nekad je Dalmacija bila pokrivena šumama.	Nikad Dalmacija nije bila pokrivena šumama.
Oni su znali da se nešto ozbiljno desilo.	Oni su znali da se ništa ozbiljno nije desilo.
On je tražio neku uslugu od Jovana.	On nije tražio nikakvu uslugu od Jovana.
Zora je kupila nešto u robnoj kući, ali se ne sećam šta.	Zora nije kupila ništa u robnoj kući.
Žedan sam, hoću da popijem nešto.	Nisam žedan, neću da pijem ništa.
Mi ćemo sigurno ići negde van grada za vreme vikenda.	Mi sigurno nećemo ići nigde van grada za vreme vikenda.
Neko je tražio gospodina Jovića.	Niko nije tražio gospodina Jovića.
Toma je uzeo slučajno nečiji kufer umesto svoga.	Toma nije uzeo ničiji kufer već svoj.

GD 42.1.1.2 /ni/ forms with preposition

Ni u jednoj oblasti nema više velikih /nijedan/
šuma.

Da li ima velikih šuma u još nekim Ne, velikih šuma nema više ni u jednoj
oblastima Jugoslavije? oblasti Jugoslavije.

Moji prijatelji se više ne interesuju /nikakav/
ni za kakav stan. Oni su našli stan.

Da li se vaši prijatelji još Ne, oni se više ne interesuju ni za kakav
interesuju za neki lep i veliki stan? stan. Oni su našli stan.

Ne bih uzeo ovu kuću ni pod kojim /nikoji/
uslovima. Suviše je daleko od grada.

Da li bi vi uzeli ovu kuću pod boljim Ne, ne bih je uzeo ni pod kojim uslovima,
uslovima? jer je previše daleko od grada.

Ja nisam tražio ni uslugu ni novac ni /niko/
od koga.

Jeste vi tražili neku uslugu od Jovana Ne, nisam tražio ni od koga ni uslugu
i Tome? ni novac.

Mi nismo razgovarali ni o čemu. Bili /ništa/
smo zajedno jedva pet minuta.

O čemu ste razgovarali kad ste bili s Ni o čemu. Mi smo bili zajedno jedva
Jovanom? pet minuta.

Nisam mogao parkirati kola ni u jednoj /nijedan/
sporednoj ulici, jer nije bilo mesta.

Zašto niste parkirali kola u nekoj Jer nije bilo mesta ni u jednoj sporednoj
sporednoj ulici? ulici.

Jovan i Toma su se posvađali¹ni zbog /ništa/
čega.

Zašto je Toma ljut na Jovana? Ni za šta. Oni su se posvađali ni zbog
(/oko) čega.

Ja ne vidim da je kuća u Puškinovoj /ništa/
ulici ni u čemu bolja od ove.

Šta mislite, da li je kuća u Puškinovoj Ne, mislim da nije bolja ni u čemu.
ulici u nečemu bolja od ove?

Jovan nije bolji od Tome ni po čemu. /ništa/

Po čemu je Jovan bolji od Tome? On nije bolji od Tome ni po čemu.

¹/posvađati se/ - 'to quarrel'

Ja ne idem ni s kim u pozorište.	/niko/
Da li idete s nekim u pozorište?	Ne, ne idem ni s kim.
Ne želim da pijem ni iz čije čaše.	/ničiji/
Ako ste žedni pijte iz ove čaše.	Hvala. Ne želim da pijem ni iz čije čaše.

GD 42.1.1.3 Noun-Adjective Phrase to Pronoun

<u>Neki čovek i žena</u> vas traže.	Neko vas traži.
<u>Neki ljudi</u> piju kafu, a neki vino.	Neko pije kafu, a neko vino.
Ima <u>neka poruka</u> za vas.	Ima nešto za vas.
Ovde nemam <u>nijednog srodnika</u> .	Ovde nemam nikoga.
Jovan treba da se vidi s <u>nekim prijateljem</u> u varoši.	Jovan treba da se vidi s nekim u varoši.
Jedan čovek je doneo <u>neke stvari</u> za vas.	Jedan čovek je doneo nešto za vas.
Nisam video <u>nijednu ženu</u> .	Nisam video nikoga.
Nismo našli <u>nijedan stan</u> , koji nam se dopao.	Nismo našli ništa, što nam se dopalo.
U gradu nije bio <u>nijedan čovek</u> , koji nas poznaje.	U gradu nije bio niko, ko nas poznaje.
Ja to ne bih preporučio <u>nijednom svom prijatelju</u> .	Ja to ne bih preporučio nikome.
<u>Neki ljudi</u> prelaze jugoslovensko-austrisku granicu Korenskim prelazom, jer je to najlepši prelaz.	Neko prelazi jugoslovensko-austrisku granicu Korenskim prelazom, jer je to najlepši prelaz.
Nemojte mi uzeti <u>neku malu i rdavu sobu</u> .	Nemojte mi uzeti nešto malo i rdavo.

GD 42.1.1.4 /i....i/, /ni....ni/, /niti....niti/

Sve jugoslovenske reke su i velike i plovne.	Sve jugoslovenske reke nisu ni velike ni plovne.
Svi kreveti su i udobni i čisti.	Svi kreveti nisu ni udobni ni čisti.
Svi ljudi su i lepo i čisto odeveni.	Svi ljudi nisu ni lepo ni čisto odeveni.
Proizvodi se dovoljno i hrane i robe.	Ne proizvodi se dovoljno ni hrane ni robe.

Sve kuće imaju centralno grejanje, a sva kupatila toplu vodu.	Niti sve kuće imaju centralno grejanje, niti sva kupatila imaju toplu vodu.
Životnih namirnica ima dovoljno i dobrog su kvaliteta.	Životnih namirnica niti ima dovoljno, niti su dobrog kvaliteta.
Vozovi su udobni i dolaze na vreme.	Vozovi nisu udobni, niti dolaze na vreme.
Svi hrišćanski narodi su zaključili savez protiv Turaka i borili se protiv njih.	Svi hrišćanski narodi nisu zaključili savez protiv Turaka, niti su se borili protiv njih.
Gradski saobraćaj je dobro organizovan i jeftin.	Gradski saobraćaj niti je dobro organizovan niti je jeftin.

GD 42.1.1.5 Questions and Negative Answers

Da li govorite neki stran jezik?	Ne, ne govorim nijedan stran jezik.
Da li izlazite negde večeras?	Ne, ne izlazim nigde večeras.
Da li imate neku poruku za mene?	Ne, nemam nikakvu poruku za vas.
Da li poznajete nekog dobrog lekara ovde?	Ne, ne poznajem nijednog dobrog lekara ovde.
Da li imate neku dobru knjigu za čitanje?	Ne, nemam nijednu dobru knjigu za čitanje.
Da li možete ikako da dođete večeras kod nas?	Na žalost, ne mogu nikako da dođem večeras kod vas. Zauzet sam.
Da li ste ikad bili u Jugoslaviji?	Ne, nisam bio nikad u Jugoslaviji.
Da li iko od vas ima ogledalo?	Ne, niko od nas nema ogledalo?
Da li vam treba neka usluga?	Ne, ne treba mi nikakva usluga.

GD 42.1.2 Drill on /ov-/, /on-/, /t-/ Compounds

Da li želite ovakvu sobu, kao što je moja?	Da, želim takvu sobu, ako mogu da dobijem.
Kakav stan želi vaš prijatelj?	On želi onakav stan kao Jovanov. Takav stan će biti taman za njega.
Da li imate ovakvo odelo moje veličine?	Da, imamo takvo odelo.
Da li vam je potreban onoliki kufer kao Jovanov?	Ne, nije mi potreban toliki kufer.
Zar je usevima potrebno ovoliko kiše koliko je palo ovih dana?	Da, potrebno je. Zemlja je suva.

- Zašto ste kupili ovoliko pića i hrane? Imaćemo goste. Zato nam treba toliko pića i hrane.
- Zašto ste uzeli toliku kuću? Nije bilo izbora. Uzeli smo onakvu kuću kakvu smo mogli da nađemo.
- Gde želite da ostavim kufer, ovde ili na neko drugo mesto? Ostavite ga onamo kod fotelje.
- Zar se ovuda ne može izaći na Avalski put? Ne, tuda se ne može izaći na Avalski put.
- Hoće li on doći ovamo ili ćemo mi ići tamo? Mi ćemo ići tamo.

GD 42.1.3 Drill on Compounds with /ma/, /bilo/, /god/, /drago/

- Da li imate ma kakvu sobu slobodnu? Žao mi je, ali nemam nikakvu sobu slobodnu.
- Da li ima ma šta drugo za jelo sem jaja. Ja ne smem da jedem jaja. Žao mi je gospodine, noćas nemamo ništa drugo. U toku dana možete dobiti što god želite.
- Ako nema telećeg mesa mogu li da kupim kakvo drugo meso? Ako nema telećeg mesa kupite ma kakvo drugo meso.
- Mogu li dobiti sobu na ma kojem drugom spratu sem ovog? Možete dobiti na kojem god hoćete spratu. Ima puno praznih soba.
- Da li možemo ma gde da dobijemo svežeg povrća? Ne marim koliko košta. Sumnjam da igde možete dobiti svežeg povrća ma koliko da platite.
- Da li nameravate da putujete, ako bude bilo rđavo vreme? Ja moram da putujem ma kakvo bilo vreme.
- Da li mogu ovde da dobijem ma kakva kola? Ne verujem da ovde možete dobiti ikakva kola.
- Zar vi nećete putovati kolima ako radio predskaže lepo vreme!? Ja ne putujem zimi kolima ma šta da predskaže radio.
- Da li želite da razgovarate s Jovanom ili Tomom? Želim da razgovaram s kojim bilo od njih dvojice.¹
- Da li hoćete sobu na drugom ili petom spratu? Dajte mi sobu na kojem bilo spratu, pošto imate lift.
- Da li da uzmemo benzin ovde ili na autoputu? Možemo uzeti benzin gde god hoćete.

¹/dvójica/ - 'two men (noun)'

Da li više volite da idemo na izlet na Frušku goru ili na Oplenac?	Meni je sve jedno, možemo ići gde god vam je drago.
Hoćete da podemo na izlet u 6 ili 7 sati?	Možemo poći kad god vi hoćete.
Ako ne volite da idemo peške možemo uzeti taksi, mada hotel nije daleko odavde.	Kako god hoćete. Meni je sve jedno.
Kakvu sobu mogu dobiti i na kom spratu?	Možete da birate kakvu god hoćete sobu i na kome god hoćete spratu.
Kad nema telećeg mesa ima li kakvog drugog mesa?	Drugog mesa sem telećeg ima koliko god hoćete.

GD 42.1.4 Unstressed and Stressed Usage of /god/

Ako kadgod (/nekad) dođete u Jugoslaviju, posetite nas.	Kad gòd dođete u Jugoslaviju posetite nas.
Dajte mi ako ima štogod (/nešto) za nas.	Dajte mi što gòd ima za nas.
Da li možemo gdegod (/negde) da se vidimo?	Možemo se videti gde gòd želite.
Da li me je kogod (/neko) tražio?	Ko gòd me bude tražio, recite da nisam kod kuće

GD 42.2 Questions on Basic Sentences

- Gde leži Jugoslavija?
- Koji deo Balkanskog poluostrva zauzima Jugoslavija?
- Koji deo Srednje Evrope zauzima Jugoslavija?
- Koliki prostor obuhvata Jugoslavija?
- Koliko stanovnika ima Jugoslavija?
- Koliki je deo Jugoslavije pokriven šumama?
- U kojim delovima zemlje su sačuvani ostaci evropske prašume?
- Gde utiču najglavnije jugoslovenske reke?
- Koje su reke plovne?
- Zašto su važne doline jugoslovenskih reka?
- Koje narode spajaju putevi koji vode kroz doline jugoslovenskih reka?
- Kakva je severna granica Jugoslavije?
- Koja klima preovlađuje u Jugoslaviji i zašto?

Čime se odlikuje umereno-kontinentalna klima?

Koliki je vodeni talog u Panonskoj niziji?

Šta omogućuje razvoj poljoprivrede u severnom delu Jugoslavije?

Kako se zove vetar, kome je izložen severoistočni deo zemlje?

Kakav je to vetar?

Kakvu štetu pravi taj vetar?

Da li građani vole taj vetar?

GD 42.3 Conversations - Razgovori

GD 42.3.1

A

B

Granica između Balkanskog poluostrva i Srednje Evrope prolazi kroz Jugoslaviju, zar ne?

Srednje Evrope prolazi kroz Jugoslaviju, zar ne?

Zanima me kuda ide ta granica?

Jedni smatraju da tu granicu čini prava linija, koja ide od ušća Dunava do Rijeke.

To znači da granica siječe¹ Panonsku niziju!

Tako je. Kao što vidite, ta granica nije prirodna.

Da. To je u stvari jedna zamišljena linija.

Drugi smatraju da granicu čine Dunav, Sava, Kupa - Rijeka.

To znači da granica ide Dunavom od njegovog ušća u Crno more sve do Beograda.

Onda Savom i njenim pritokom Kupom do Rijeke.

Ta granica je prirodna i više mi se sviđa.

Da, i vjerovatno zato drugo mišljenje prevladava u zemljopisu, iako je starijeg datuma.

Prema ovoj drugoj granici cijela Vojvodina, Slavonija, dio Hrvatske sa Zagrebom i Slovenija pripadaju² Srednjoj Evropi, zar ne?

Da, ali Dalmacija, koja je uvijek imala najjače veze sa Zapadnom Evropom u svakom slučaju pripada² Balkanskom poluostrvu.

Da, tako je. Interesantno je da li se još upotrebljava ime 'Balkanske zemlje' za taj dio Evrope?

Ne, to ime je izostavljeno poslije Prvog svjetskog rata.

Koje se ime sada upotrebljava?

Upotrebljava se ime 'Jugoistočna Evropa'.

¹/sěci - sjěci/ - 'to cut'

²/prípdati/ - 'to belong' (to: D)

Граница између Балканског полу-
острва и Средње Европе пролази
кроз Југославију, јел'те?
Интересује ме куда иде та граница?

То значи да та граница сече¹
Панонску низију!

Да. То је у ствари једна zamiшљена
линија.

То значи да граница иде Дунавом од
његовог ушћа у Црно море све до
Београда.

Та граница је природна и више ми се
свиђа.

Према овој другој граници цела
Војводина, Славонија, део Хрватске
са Загребом и Словенија припадају
Средњој Европи, јел'те?

Да, тако је. Интересантно је, да ли
се још употребљава име 'Балканске
земље' за тај део Европе.

Које се име сада употребљава?

Да, пролази.

Једни сматрају да ту границу чини права
линија, која иде од ушћа Дунава до
Ријеке.

Тако је. Као што видите, та граница
није природна.

Други сматрају да границу чине Дунав,
Сава, Купа - Ријека.

Онда Савом и њеном притоком Купом
све до Ријеке.

Да, и вероватно зато друго мишљење
преовлађује у географији, иако
је старијег датума.

Да, али Далмација, која је увек имала
најјаче везе са Западном Европом
у сваком случају припада Балканском
полуострву.

Не, то име је напуштено после Првог
светског рата. Сматра се да је
'Балканско питање' решено.

Употребљава се име 'Југоисточна
Европа'.

GD 42.3.2

A

Vi kažete da je sjeverna granica
Jugoslavije otvorena.
I stoga je izložena velikom utjecaju
sa sjevera.

Klima je važan činilac u životu svakog
naroda.

B

Da, jer prolazi kroz ravnicu¹ i otvorena
je sa svih strana.

Da, to čini da skoro cijela Jugoslavija
ima manje više istu klimu kao Srednja
Evropa.

Da, jer od klime zavisi način života i
rada.

¹/ravnica/ - 'plain'

Da li je Jugoslavija izložena i drugim utjecajima sa sjevera ne samo klimatskim, na primer kulturnim?

Da, ali Srbija nije bila.

Da, Sava i Dunav su bili granica.

Da li su Srbi iz Austrije održavali vezu sa Srbima iz Srbije?

Da li su Srbi iz Austrije pomogli da se Srbija oslobodi od Turaka?

U kom pogledu?

Na koji način su oni sudjelovali u razvoju Srbije?

A tako!

Da li je bilo Hrvata među njima?

Ви кажете да је северна граница Југославије отворена.

И стога је изложена великом утицају са севера.

Клима је важан чинилац у животу сваког најода.

Да ли је Југославија изложена и другим утицајима са севера не само географским, на пример културним?

Да, али Србија није била.

Da. Vi znate iz istorije Jugoslavije, da je veliki dio zemlje bio u sastavu Austro-Ugarske monarhije.

To je tačno, ali Srbija je i pod Turcima imala granicu sa Austrijom i Ugarskom. Preko (Sava i Dunava) je živio veliki broj Srba i oni su moćno utjecali na kulturni život i razvoj Srbije.

Jesu. Osim toga, mnogi Srbi iz Srbije služili su u austriskoj vojsci dok je Srbija bila pod turskom vlašću.

Jesu, ali njihova pomoć je bila naročito važna poslije oslobođenja od Turaka.

Oni su pridonjeli mnogo brzom stvaranju moderne srpske države.

Oni su bili visoko školovani i kulturni ljudi i mnogi od njih su se doselili u Srbiju.

Oni su sa sobom donijeli u Srbiju kulturu i znanje Zapadne Evrope i širili ih. Oni su pomogli uređenje škola i organiziranje uprave Srbije.

Jest, ali mnogo manje. Poznat je slučaj čuvenog srpskog naučnika Josipa Pančića, koji je bio porijeklom Hrvat.

Да, јер пролази кроз равницу¹ и отворена је са свих страна.

Да, и то чини да скојо цела Југославија има мање више исту климу као Средња Европа.

Да, јер од климе зависи начин живота и рада.

Да. Ви знате да је велики део земље био у саставу Аустро-Угарске монархије.

То је тачно, али Србија је и под Турцима имала границу са Аустријом и Угарском.

Да, Сава и Дунав су били граница.

Да ли су Срби из Аустрије одржавали везу са Србима из Србије?

Да ли су Срби из Аустрије помогли да се Србија ослободи од Турака?
У ком погледу?

На који начин су они учествовали у развоју Србије?

А тако!

Да ли је било Хрвата међу њима?

Преко (Саве и Дунава) је живео велики број Срба и они су моћно утицали на културни живот и развој Србије. Јесу. Сем тога, многи Срби из Србије служили су у аустријској војсци док је Србија била под турском влашћу. Јесу, али њихова помоћ је била нарочито важна после ослобођења од Турака. Они су допринели много брзом стварању модерне српске државе. Они су били високо школовани и културни људи и многи од њих су се доселили у Србију. Они су са собом донели у Србију културу и знање Западне Европе и ширили их. Они су помогли да се уреде школе и организује управа Србије. Јесте, али много мање. Познат је случај чувеног српског научника Јосипа Панчића, који је био пореклом Хрват.

GD 42.3.3

A

Da li su jugoslovenske rijeke velike?

Koja je najveća jugoslavenska rijeka, osim Dunava?

Koliko je dugačka Sava?

Zašto mislite da je ona najvažnija jugoslavenska rijeka?

Koji su glavni pritoci Save?

B

Jesu. Iako je vodeni talog u nekim djelovima zemlje mali, ipak jugoslovenske rijeke su velike. Sava je najveća i najvažnija unutrašnja rijeka u Jugoslaviji.

Sava je dugačka 940 km. a plovna je 593 km.

Sava odvodi vodu sa površine od 95.195 km², ili 37% od ukupne površine Jugoslavije. Ona spaja Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Srbiju jedne s drugim i sa inostranstvom.

U Savu utječu takorekuć¹ sve slovenačke, hrvatske i bosanske rijeke.

¹/takorékūć/ - 'so to say'

- Koji je najveći prtok Save?
 Da li je još neka jugoslovenska rijeka plovna osim Dunava, Tise i Save?
 Beograd leži na ušću Save u Dunav, zar ne?
 A Ljubljana?
 To je zanimljivo, tri glavna grada Jugoslavije u dolini iste rijeke. Koliko stanovnika ima glavni grad Jugoslavije?
 A Zagreb i Ljubljana?
 Da li su jugoslovenske reke velike?
 Koja je najveća jugoslovenska reka, sem Dušana?
 Koliko je dugačka Sava?
 Zašto mislite da je ona najvažnija jugoslovenska reka?
 Koje su glavne pritoke Save?
 Koja je najveća pritoka Save?
 Da li je još neka jugoslovenska reka plovna sem Dušana, Tise i Save?
 Beograd leži na ušću Save u Dunav, jel' te?
 A Ljubljana?
 To je interesantno, tri glavna grada Jugoslavije u dolini iste reke.
- Drina, koja teče između Bosne i Srbije. Plovna je Drava 151 km. Bosanske rijeke (Bosna, Vrbas i Una) nisu plovne, mada su bogate vodom.
 Da. Zagreb također leži na Savi.
 Ona leži na pritoku Save (Ljubljana). Ali tu se dolina Save širi sve do Ljubljane.
 Da, i to čini Savu najvažnijom rijekom Jugoslavije.
 Prema popisu od 1961. Beograd ima 598.346 stanovnika.
 Zagreb ima 457.499, a Ljubljana 157.412 stanovnika.
 Jesu. Iako je vodeni talog u nekim delovima zemlje mali, ipak jugoslovenske reke su velike.
 Sava je najveća i najvažnija unutrašnja reka u Jugoslaviji.
 Sava je dugačka 940 km., a plovna je 593 km.
 Sava odvodi vodu sa površine od 95.195 km², ili 37 % od ukupne površine Jugoslavije. Ona spaja Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Srbiju jedne s drugim i sa inostranstvom.
 U Savu teku takoređi² sve slovenačke, hrvatske i bosanske reke.
 Drina, koja teče između Bosne i Srbije. Plovna je Drava 151 km. Bosanske reke (Bosna, Vrbas i Una) nisu plovne, mada su bogate vodom.
 Da. Zagreb takođe leži na Savi.
 Ona leži na pritoci Save (Ljubljana). Ali tu se dolina Save шири sve do Ljubljane.
 Da, i to čini Savu najvažnijom rekom Jugoslavije.

² /такорéђи/ - 'so to say'

Колико становника има главни град Југославије? А Загреб и Љубљана?	Према попису од 1961. Београд има 598.346 становника. Загреб има 457.499, а Љубљана 157.412 становника.
--	--

GD 42.3.4

A

B

Ви рекосте да добар распоред оборина,
плодно тло и дуг период вегетације
омогућују развој пољопривреде у
Панонској низини.

Тako је.

Које дијелове Југославије обухвата
Панонска низина?

Она обухвата Војводину, која је дио
Србије и Славонију, која је дио
Хрватске.

Значи да је пољодјелство најразвијеније Јест.
у тим покрајинама.

Који усјеви најбоље успијевају тамо?

Тамо све успијева добро. Али највише
се сису пшеница и кукуруз, јер су
они главна храна жителјства.

У којим су другим дијеловима земље
добри услови за пољодјелство?

У ријеџним¹. У сјеверном дијелу земље
налazi се Савa и пошто су она и њени
приточи највеће југословенске ријеке,
то су и њихове долине највеће.

Да, разумијем. То се види и на
географској карти.

Да, то нарочито важи за сјеверну Босну
и Србију, наравно до Београда.

Ви рекосте да добар распоред падавина,
плодно тло и дуг период вегетације
омогућују развој пољопривреде у
Панонској низини.

Тako је.

Које делове Југославије обухвата
Панонска низина?

Она обухвата Војводину, која је део
Србије и Славонију, која је део
Хрватске.

Значи да је пољопривреда најразвијенија
у тим покрајинама.

Јесте.

¹/rìječnì/ - 'pert. to river'

Који усеви најбоље успевају тамо?

Тамо све успева добро. Али највише се сеју пшеница и кукуруз, јер су они главна храна народа.

У којим су другим деловима земље добри услови за пољопривреду?

У долинама река. У северном делу земље налази се Сава и пошто су она и њене притоке највеће југословенске реке, то су и њихове долине највеће.

Да, разумем. То се види и на географској карти.

Да, то нарочито важи за северну Босну и Србију, наравно до Београда.

GD 42.4 Homework - Domaći zadatak

On the basis of the data given in the Basic Sentences and Conversations of this unit be prepared to give short talks along these lines:

- 1) Describe the location of Yugoslavia and the part of Europe it occupies.
- 2) Give the size and population of Yugoslavia in approximate figures.
- 3) Show on the map the tributaries of the Danube and describe their importance.
- 4) Geographic and cultural influences from the north.

At the teacher's discretion the above may be a written assignment.

In giving talks the students may use outlines or notes in Serbo-Croatian giving figures and other data.

UNIT 43

Basic Sentences - Osnovne rečenice

International FairVelesajamВелесајам

A

international fair

vélesājam

вѐлесāјам

I heard you visited the
Zagreb Fall International
Fair.Čuo sam da ste
posjetili Zagrebački
jesenji velesajam.Чуо сам да сте посетили
Загребачки јесѐњи
велесајам.

B

picture

slika

слика

to produce

proizvódití,

произвóдити,

proízvodím

прои́зводим

foreigner, stranger,
alien

strānac, -nca

стра̀нац, -нца

Yes, I wanted to get an
idea what is produced
here as well as what
foreigners exhibit in
Yugoslavia.Da, želio sam dobiti
dojam o tome šta se
ovdje proizvodi, kao
i što stranci
izlažu u Jugoslaviji.Да, хтео сам да добијем
слику о томе шта се
овде производи као
и шта странци излажу
у Југославији.

fair

sājam

сāјам

exhibitor

izlágāč, izlagāča

излāгāч, излагāча

At the fair 43 countries
participated with over
6000 exhibitors, of which
1100 were Yugoslav.Na sajmu su sudjelovale
43 zemlje sa preko
6000 izlagača, od
kojih su 1100
domaćih.На сајму су учествовале
43 земље са преко
6000 излагача, од
којих 1100 домаћих.

factory

tvórnica

твóрница

machine

mašina

машина

to manufacture

izrāditi,

изрāдити,

da ízrādím,

да íзрāдим,

ízrāden

íзрāђен

cooperation

kooperācija

кооперāција

tractor

trāktor

тра̀ктор

truck

kamiōn, kamiōna

камиōн, камиōна

railroad car; 10 tons
(weight)

vāgōn, vagōna

ва̀гōн, вагōна

I noticed that many Yugoslav factories exhibited machines manufactured through cooperation (tractors, textile machines, automobiles, trucks and railroad cars).

Primijetio sam da su mnoge jugoslavenske tvornice izložile mašine izrađene putem kooperacije (traktori, tekstilne mašine, automobili, kamioni i vagoni).

Приметио сам да су многе југословенске творнице изложиле машине израђене путем кооперације (трактори, текстилне машине, аутомобили, камиони и вагони).

A

center

cèntar, cèntra

цèнтар, цèнтра

Yes, cooperation is the center of attention now, because of the better results achieved through it.

Da, sada je kooperacija u centru pažnje, jer se na taj način postižu bolji rezultati.

Да, сада је кооперација у центру пажње, јер се на тај начин постижу бољи резултати.

B

visitor

posjétilac,
posjétioca
Gpl posjétilācāпосéтилац,
посéтиоца,
посéтилāпā

pavilion, exhibition hall

pavíljōn, -ōna

павиљōн, -ōна

market

tržíšte

тржйште

The exhibition halls of West Germany and Italy were visited by the greatest number of visitors; does it mean that the Yugoslav market is interested in their products the most?

Najviše posjetioca je bilo u paviljonima Zapadne Njemačke i Italije; da li to znači da njihovi proizvodi najviše zanimaju jugoslavensko tržište?

Највише посетилаца је било у павиљонима Западне Немачке и Италије; да ли то значи да њихови производи највише интересују југословенско тржиште?

A

from there, hence, for this reason

òtudā / òtud

òтудā / òтуд

for the sake of (with G)

radi

ради

because of that to export

radi tòga
izvóziti,
ízvozímради tòга
извóзити,
íзвoзйм

by the same token to import	sàimim tìim úvòziti, úvozim	sàimim tìim увóзити, úвóзим
The reason for this is that Yugoslavia exports mostly to these countries and by the same token imports mostly from these countries.	Radi toga što Jugoslavija izvozi najviše u te zemlje pa samim tim i najviše uvozi iz tih zemalja.	То долази отуда што Југославија извози највише у те земље и самим тим и нај- више увози из тих земаља.
statistical	statístičkī, -ā, -ō	статíстичкī, -ā, -ō
export	ízvoz	ízвоз
import	úvoz	úвоз
This is evident from the statistical data about export and import [trade] between these countries and Yugoslavia.	To se vidi iz statističkih podataka o izvozu i uvozu tih zemalja sa Jugoslavijom.	То се види из статистич- ких података о извозу и увозу тих земаља са Југославијом
exhibition fairgrounds	B ízložba sàjmište	ízложба сàјмíште
I visited also the exhibition 'Africa-Asia- Yugoslavia', which was given a prominent place on the fairgrounds.	Posjetio sam i izložbu 'Afrika- Azija-Jugoslavija', kojoj je dato istaknuto mjesto na sajmištu.	Посетио сам и изложбу 'Африка - Азија - Југославија', којој је дато угледно место на сајмишту.
outer, foreign trade	A vànjskī, -ā, -ō trgóvina	спòљнī, -ā, -ō тргóвина
Yes, foreign trade with these countries is developing favorably.	Da, vanjska trgovina sa tim zemljama povoljno se razvija.	Да, спољна трговина са тим земљама повољно се развија.
press to accuse, (with /se/) to complain	B štàmpa tùžiti, tùžim	штàмпа тùжити, тùжим

to organize	priređivati, priréđujēm	приређивати, приређујем
Your press is complaining that more fairs than are necessary for your economy are organized here!	Vaša se štampa tuži da se ovdje priređuje više sajмова nego što je potrebno vašој privреди!	Ваша штампа се жали да се овде приређује више сајмова него што је потребно вашој привреди!
	A	
specialized	specijalizirani, -a, -o	специјализован, -а, -о
Yes, in addition to the Zagreb fair which is general, only the Belgrade, Novi Sad and Ljubljana [fairs] which are specialized should be kept.	Uz Zagrebački kao opći sajam trebalo bi zadržati još kao specijalizirane, Beogradski, Novosadski i Ljubljanski.	Да, поред Загребачког сајма као општег требало би задржати још само Београдски, Новосадски и Љубљански, као специјализоване.
other, remaining clear	óstāli, -ā, -ō jāsān, -sna, -sno	óstāli, -ā, -ō jāsān, -sna, -sno
to motivate	motivirati, motívirām	мотивисати, мотивишем
economic value, usefulness	ekónomskī, -ā, -ō vrijédnost f	екóномскī, -ā, -ō врédност
to divide	podijeliti, da pódijelīm	подéлити, да пódелим
The other fairs don't have well grounded economic bases, so opinions about their usefulness are divided.	Ostali sajmovi nemaju jasno motiviranih ekonomskih razloga, tako da su podijeljena mišljenja o njihovoj vrijednosti.	Остали сајмови немају јасно мотивисаних економских разлога, тако да су мишљења о њиховој вредности подељена.
	B	
to agree	slāgati se, slāžēm se	слāгати се, слāжēm се

local	lókālan, lókālna, -o	локалан, локална, -о
nature	príroda	природа
to stimulate	pódsticati, pódstičēm	подстицати, подстичѐм
or,	póticati, pótičēm	потипати, потичѐм
enterprise, firm	preduzēće / poduzēće	предузѐће / подузѐће
I don't agree with you; fair's-even local ones- stimulate (business to) better production.	Ne slažem se s vama; sajmovi, makar i lokalnog karaktera potiču preduzeća na bolju proizvodnju.	Не слажем се с вама; сајмови, макар и локалне природе подстичу предузећа на бољу производњу.

NOTES

Note 43.1 Phonologic Changes: Review

The phonologic changes discussed here are those which change the shape of grammatical forms. For example, in /ispiti/ the prefix is /is-/. In /izbiti/ it is /iz-/, but these may be said to be the same prefix. This kind of variation is directly related to the fact that such a sequence as /-zp-/ does not occur in Serbo-Croatian. The same prefix is /iza-/ in /izabrati/. In the case of /is-/ one may say that the shape is /is-/ before certain voiceless consonants. /iza-/ occurs in the infinitive stem when followed by two consonants: /iza-br-/, /iza-zv-/, etc. The imperfective of /izabrati/ is, however, /izabirati/, also with /iza-/ but only one consonant follows. Here there is no phonologic reason whatsoever for the shape /iza-/ instead of /iz-/. The best that one can do is to say that /iza-/ occurs before two consonants and if such a verb has an imperfective counterpart, it too will have /iza-/. That is, if /izabrati/ has /iza-/, its imperfective counterpart (/izabirati/) will also have /iza-/. It follows that while some of the phonologic changes discussed below may be described according to the sounds involved, many will be directly related to the grammatical forms as such and not predictable in purely phonological terms. The statements about where the forms occur will often be made both in terms of the sounds and in terms of the forms involved.

Many of these changes - the phonologically predictable ones - take place not only within words but across word boundaries, especially when words are said together in normal colloquial speech. 'Word' here is defined orthographically, that is, by the way it is written. A linguistic statement would differ for some combinations. As the changes are the same, for practical purposes it doesn't matter whether we are dealing with one or more 'linguistic' words. Where appropriate, examples of 'between word' changes will be given.

Note 43.1.1 Loss

One of the most frequent types of phonologic change is the loss of a vowel or consonant. For example, moveable /a/ occurs in /podigao/ but not in /podigli/. Not all /a/'s are lost in such surroundings (compare /padali/), so that this loss is not phonologically predictable. In the lists below the predictable instances of loss (or non-occurrence) are given first, under A, followed by those restricted to certain grammatical forms, given under B.

A 1) When two identical consonants (such as /tt/) or two consonants forming a voiceless-voiced pair (such as /td/ - see below, Note 43.1.2) would otherwise occur, the first is lost. For example:

t + t > t	/rast-/ + /-ti/ > /rásti/ 'to grow' (cf. /rastem/)
d + t > t	/od-/ + /túđiti/ > /otúđiti/ 'to estrange'
t + d > d	/pět/ + /désět/ > /pedésět/ 'fifty'
z + s > s	/iz-/ + /séliti/ > /iséliti/ 'to emigrate'

Between words:

p + p > p	lěp pūt /lěpūt/ 'a fine road'
t + t > t	číst trāmṽāj /čístṽāj/ 'a clean streetcar'
d + t > t	brát od tètĕĕ /brát otètĕĕ/ 'cousin (son of parent's sister)'
d + d > d	kómad dřveta /kómadřveta/ 'piece of wood'
t + d > d	děset dānā /děsedānā/ 'ten days'
k + k > k	těžak kùfer /těžakùfer/ 'a heavy trunk'
g + k > k	důg kápūt /dūkápūt/ 'a long coat'
g + g > g	Bōg glèdā /Bōglèdā/ 'God sees'
s + s > s	glās sávesti /glāsávesti/ 'the voice of conscience'
z + s > s	iz sòbē /isòbē/ 'from the room'
z + z > z	iz zlà /izlà/ 'from evil'
š + š > š	náš špòrèt /nášpòrèt/ 'our stove'
š + ž > ž	náš žìvot /nážìvot/ 'our life'
ć + ć > ć	vrúć ćévāp /vrúćévāp/ 'hot ćevap'
m + m > m	jā sam mu dào /jāsamu dào/ 'I gave him'

2) When other phonologically similar consonants would otherwise occur together, the first is often lost. This is particularly true of consonants made at the same or about the same place in the mouth (with the same or similar point of articulation).

The consonants /s z/ do not occur next to /š ž/. For example:

z + š > š /iz-/ + /šamárati/ > /išamárati/ 'to slap thoroughly'

z + ž > ž /iz-/ + /žíveti/ > /ižíveti/ 'to live up'

Between words:

z + š > š iz škòlē > /iškòlē/ 'from school'

Consonants of the /t d c é đ ě dž/ group do not occur next to each other in normal colloquial speech. In more careful speech such a combination as /tc/ may be heard when the /t/ is the last consonant of a prefix (see example below).

t + c > c /ótac/ G /óca/ 'father', /svétac/ G /svéca/ 'saint'

d + c > c /súdac/ G /súca/ 'judge'

d + ě > ě /súdac/ V /sùče/ 'judge'

d + dž > dž /od-/ - /džep-/ /odžepáríti/ 'to pick the pocket of'

Between words:

t + đ > đ pět dákā /pédákā/ 'five pupils'

t + ě > ě pět čàršāfā /pěčàršāfā/ 'five sheets'

d + c > c kod cĕkvē /kocĕkvē/ 'at the church'

d + é > é sàd cú /sàcu/ 'I'll do it right away.'

/t/ and /d/ are usually lost before /s/ in normal colloquial speech, but /ts/ may be heard in a more formal style.

/od-/ - /séliti/ /otséliti/ or /oséliti/

/pred-/ - /stàviti/ /prétstaviti/ or /prédstaviti/ 'to introduce'

3) When /t/ would otherwise occur between two consonants, it is usually lost

s + t + n > sn kòristan f kòrisna

s + t + l > sl rástao but rásla

s + t + p > sp šèst + pùtā šèspùta

š + t + nj > šnj gódište gódišnji 'pert. to a year'

s + t + s > s pětnaest sòbā or pětnajsòbā 'fifteen rooms'

Compare /rastlina/, where no loss occurs.

/k/ may be lost in like circumstances.

dòckān 'late' dòcnije 'later'

4) When /b/ comes before /v/, the /v/ drops;

vůci	to pull	ob + vůci	obúci	to put on, dress
vrátiti	to return	ob + vrátiti	obráti	to turn to
vřnuti	to turn	ob + vřnuti	obřnuti	to turn upside down
vlàst	power	ob + vlàst	òblàst	administrative region

5) Three consonant clusters where the first two are /d s/ may be reduced to two, /sC/, may be /tsC/, or remain /dsC/. The spelling consistently retains /ds/. Prefixes ending in /-d/ usually change this to /t/ or lose it completely: Before the suffix /-sk/ the /d/ is more often kept but may be replaced by /t/ in normal colloquial speech:

/beógradski/ or /beógratski/ 'pert. to Belgrade'

/ljùdskĭ/ or /ljùtskĭ/ 'pert. to people'

Contrast /sr̂pskĭ/ 'Serbian' where /p/ is the regular replacement of /b/ (/Ŝrbĭn/ 'a Serb') before /-sk-/.

6) Some voiced-voiceless replacements (involving prefixes) are not reflected in the spelling. Examples are /odsesti/ (for /otsesti/), /podšišati/ (for /potšišati/). This is a recent change in the official spelling, the decision being made not to show the change in these forms. (This is regularly the case with Bulgarian spelling, where voiced-voiceless replacements occur even more frequently but are not shown by the spelling.) Some western speakers do not make the change and actually say /od-/, /pod-/, etc.

/V̄/ ~ /V/

The variation between long vowel and short vowel may be included as a type of loss, being loss of length. There is automatic shortening in the following instances:

1) when the long vowel is unstressed and the word in which it occurs does not have primary stress: For example

/mòrā/ 'one must' /čèkā/ 'He's waiting'

but /mòra da čèka u foájeu/ 'one must wait in the foyer'

2) in the comparative of the adjective or adverb: /mlād/ 'young'
/mlādi/ 'younger'. (See Note 26.1)

3) It is also possible to say that a long vowel is regularly replaced by a short vowel when the stress shifts to a later syllable of the word, leaving the previously long syllable unstressed, as:

/šest/ 'six' /désēt/ 'ten' /šezdésēt/ 'sixty'

There is, however, considerable variation in length which is not predictable at all, and such examples may belong there, rather than under a rule such as 3) which is rarely applicable. Compare /kúpiti/ /kupóvati/ but /kúpujēm/. /kupóvati/ seems to follow rule 3) but /kúpujēm/ shows that it is unpredictable in those terms.

B The preceding instances of loss were determined by phonetic environment. There are also examples of loss which are restricted to particular words. There may be many words having the same loss, such as of moveable /a/, but it is not an automatic loss. For example, the loss of moveable /a/ in /važni/ (compare /vážan/ with moveable /a/) is predictable if one knows that the second /a/ of /vážan/ is moveable /a/. If one takes /klízav/ 'slippery', one cannot predict that the /a/ will not drop (f. /klízava/).

1) moveable /a/. Many examples of moveable /a/ have occurred in the units. A summary statement of its occurrence is:

- (a) is /ā/ before the genitive plural ending /-ā/
 is lost when followed by a single consonant plus any other vowel.
 is /a/ before a consonant (or /-o/ for /l/) at the end of a word

or followed by another consonant.

Examples: /písma/ Gpl /pīsāmā/ 'letter'
 /séstra/ Gpl /sestārā/ 'sister'
 /dóbar/ f /dóbra/ 'good' /dobróta/ 'goodness'
 /dévōjka/ 'girl' /dévojaštvo/ 'girlhood' (devoj(a)k-)

2) Loss of /t d h/ with zero stem formation suffix.

/t d h/ are lost before /-o/ ~ /l/ in the past:

plèo	'having knitted'	(/plètēm/)
jèo	'having eaten'	(/jèdēm/)
v̀ro	'having threshed'	(/v̀rhoh/) 'I threshed'

/t h/ are lost before the endings of the simple perfective past also: /plèh/ 'I knitted', /plèh/ 'you, he knitted', /plèsma/, etc. - when the stem formative suffix is zero. (Compare the variant /plètoh/, with stem formative suffix /o/. /d/ may also be so lost, but such forms are rare (/jèh/ rare for /jèdoh/ 'I ate').

3) Loss with particular forms.

A number of words show loss in some forms. These may be classified but are unpredictable. They include:

(a) Neuter nouns with bases in /t/ or /n/ which lose /t/ or /n/ in the nominative /accusative (vocative) and have no further ending:

imen-	NAs	ime	NApl	iména	'name'
telet-	NAs	téle	Gsg	téleta	'calf'

(b) certain verb bases before ending /n(u)/:

kret-	krétati	'to move'	but krénuti
kan-	kàpati	'to drop'	kánuti

Note 43.1.2 Replacement

In many cases the shape of a word (or part of one) changes by replacing one sound by another, as /nad/ 'over' but /nâtpis/ 'inscription', /kâz-ati/ 'to say' but /kaž-em/ 'I say'. Many types of replacement have been discussed in the preceding units. The following gives a summary of the most important types.

1) Voiced-Voiceless Replacement

Serbo-Croatian consonants fall into three groups with regard to voiced-voiceless replacements:

A	p	t	k	s	š	ć	č	c	f	h
B	b	d	g	z	ž	đ	dž			
C	r	l	lj	m	n	nj	j	v		

A group of two consonants may be both A, both B, both C, one A and one C, or one B and one C (That is AA, BB, CC, AC, CA, BC, CB). Examples are:

AA	pt-	ptica	'bird'	AC	pr-	prìjatelj	'friend'
BB	bd-	bdèti	'to watch'	CA	-rc	milikerc	'candle'
CC	mn-	mnògo	'much'	BC	dl-	dlàn	'palm (of hand)'
				CB	-rb-	bórba	'battle'

The combinations AB and BA do not occur. Where they might be expected to occur, one of the consonants (in nearly all cases the first) is replaced so that BB and AA result. For example, if the prefix /nad-/ is added to /pisati/, the result is /natpisati/. /dp/ is a BA combination, so the /d/ is replaced by the corresponding A sound, /t/. Other examples are:

iz	'out'	plátiti	'to pay'	isplátiti	'to pay out'
slàdak			'sweet'	f. slàtka	
dólazak			'arrival'	G. dólaska	

dovézēm	'I bring in'	dovésti	'to bring in'
těžak	'heavy'	f. těžka	
ob + číniti		opčíniti	'to bewitch'
pod + céniti		potcéniti	'to underestimate'
pod + šíšati		potšíšati	'to cut one's hair'
iz + tušírati		istušírati se	'to take a shower'
k-údā	'whether'	g-dè	'where'
nèkad	or	nègda	'sometimes'
tòp	'cannon'	tòbdžija	'artilleryman'
svàt	'wedding attendant'	svàdba	'wedding'

In a very few words BA is replaced by BB. The only one in common use is /mòzák/ G /mòzga/ 'brain'. (Contrast /nízak/ f. /níska/ 'low'.)

Many voiced voiceless replacements take place in conjunction with another sound change, such as the loss of moveable /a/ in some of the examples above or the loss of /t/ in the following examples:

st + d zd šest + deset šezdeset '60'

Between words:

číst grād /čizgrād/ 'a clean city'

2) /l/ replaced by /o/. With a few exceptions /l/ at the end of a syllable (that is, at the end of a word or followed by a consonant) is replaced by /o/.

Many examples have occurred. Compare:

čínilac G čínioca

žalōst 'sadness' but žào

/-ol-/ is replaced by long /-ō-/, as in /stò/ G /stóla/ 'table', /pōnoć/ 'midnight', (/pol-/ 'half') + /noć/ 'night' and /pōdne/ 'noon' ('at half day'). Examples where this change does not occur are /ástal/ 'table', /mólba/ 'petition'.

3) /s/ is replaced by /š/ or /ž/ and /z/ is replaced by /ž/ or /š/ before /lj nj ć d č dž/. These replacements are regular and follow these patterns:

s + lj > šlj	zámisliti 'to imagine'	zámišljen 'deep in thought'
s + nj > šnj	dánas 'today'	dánašnjí 'pert. to today'
s + ć > šć	dópasti se 'please'	dópašće se 'will please'
s + č > šč	pàs 'male dog'	pàšče 'dog (male or female)'
s + d > žđ	s đàvolom	žđàvolom 'with the devil'

s + dž > ždž	s džīnom	ždžīnom	'with a giant'
z + lj > žlj	pàziti 'to watch'	pàžljiv	'attentive'
z + nj > žnj	ispràzniti/ispràžnjen	pàžnja	'attentiveness'
z + d > žđ	gròzd 'a cluster of grapes'	gròžde	'grapes (collective)'
z + dž > ždž	džépār 'pickpocket'	iždžépàriti	'to rob'
z + ć > šć	iz + ćurlíkati	iščurlíkati	'to whistle a great deal'
z + č > šč	raz + číniti	raščíniti	'to deprive' of rank

Note that some of these are voiced-voiceless replacements, as well as changes to /š/ or /ž/.

Other changes may also be involved, as

st + ć > šć čvrst 'firm' čvršći 'firmer'

See Note 26.1.2 for /st-J/ > /šć/. Earlier notes illustrating /s/ > /š/ or /z/ to /ž/ are Note 20.1, 25.2.

1) /J/ changes. The consonants in line 1) below are replaced by those in line 2) in a number of grammatical forms:

1)	p	b	v	m	t	d	k	g	s	z	c	h
2)	plj	blj	vlj	mlj	ć	đ	č	ž	š	ž	č	š
3)					đ	ć	dž	š	ž	š	ž	ž
4)							š					

Many examples of these have been given - in nouns, verbs, adverbs, adjectives, etc. (See, e.g. Notes 25.2; 17.3; 26.1.1; 28.2.1). It is convenient to consider all of these as one type of change, symbolized by /J/. Some examples are: /mlàđī/ 'younger' (/mlad-/ + /J/ + /-ī/) /báčēn/ 'thrown' (/bac-/ + /Je/ + /n/), /útičēm/ (/tic-/ + /J/ + /ē/ + /-m/; compare the infinitive /úticati/ 'flow into'; /tic-/ is an alternate of /tek-/.)

Line 3 gives the alternates used when voiced-voiceless replacement is required. For example /g-J/ is usually /ž/ as in /može/ (/mog-Je/) but is /š/ before /t/, as in /mnóštvo/ 'the majority' (/mnog-J-st-v-o/) or /k/, as in /hírurškī/ 'surgical' (/hírurg/ + /J/ + /k/ + /ī/).

One /J/ change (line 4) needs special mention. /k-J-t/ > /št/, as in /štà/ /što/ 'what' (compare /kò/ 'who, /činovništvo/ 'bureaucracy' (/činōvnik/ 'public servant'). This same change occurs in /-rk-J-k/ in /njújorškī/ 'pert. to New York'.

1a) /Y/ changes. In a few cases, /st/ is replaced by /št/ in the past passive participle (See Note 25.2), as /pústiti/ 'to allow' /pùšten/ 'allowed'. [The stem formative suffix is usually /Je/ in /i/ verbs (/čístiti/, /čišćen/).] We must treat these differently and may say that in such instances it is /Ye/, meaning only that a preceding /st/ is replaced by /št/.

2) I changes

/k g h/ are replaced by /c z s/ respectively before certain endings which are /-i/ or begin with /-i-/. These endings are:

/-i/ masculine nominative plural

/-ima/ masculine and neuter dative and instrumental plural

séljāk pl. N seljáci, DI seljácima 'peasant'

/-i/ feminine dative singular

mājka D mājci 'mother'

/-i/, /-ite/ imperative

réci, récite 'say' (cf /rékao/)

pomózite 'help!' (cf /pomogao/)

Vlāh pl. N Vlāsi DI Vlāsima 'Vlah'

For convenience these may be called /I/ changes. Except for /-jk-/, noun bases ending in two consonants do not usually have this replacement: /márka/ D /márki/ 'stamp', /māčka/ D /māčki/ 'cat'.

3) A changes

Similar changes take place in the verb, when the a/Jĕ suffix is added as imperfectivizer, along with a root vowel change:

stig - /stìci/ 'to arrive' /stizati/

rek - /poréci/ 'to deny' /porícati/

(See also 8) below and /tek-/ ~ /tic-/ above.)

4) /o/ replaced by /e/

/o/ is regularly replaced by /e/ in most endings when following one of the palatal consonants /j nj lj c ć đ č dž š ž/.

For example:

Neuter singular nominative-accusative noun/adjective ending /-o/ ~ /-e/
 masculine and neuter instrumental singular noun ending /-om/ ~ /-em/.

móje	'mine'	
imánje	'property'	I imánjem
pòlje	'field'	I pòljem
líce	'face'	I lícem
mogúće	'possible'	
gròžđe	'grapes'	I gròžđem
vāše	'yours'	
tèže	'heavier'	

Extension suffix(es) /-ov/ ~ /-ev/. Both the noun/adjective and the verb suffixes have this regular alternation.

/óčevi/ 'fathers' /kraljévati/ 'to rule'

Compare /sìnovi/ 'sons', /kupóvati/ 'to buy'

Adjective/pronoun genitive singular ending /-ōg/ ~ /-ēg/ (/og/ ~ /eg/);
dative singular /-ōm/ ~ /ēm/ (/om/ ~ /em/).

/vāšeg/ 'of your' D /vāšem/

/bòljēg/ 'of a better' D /bòljēm/

/mànjēg/ 'of a smaller' D /mànjēm/

This change also occurs unpredictably in some other forms:

/svè/ 'all' G /svèga/

/pūtevi/ or /pūtovi/ 'roads'

/mòre/ 'sea'

/càrevi/ 'emperors'

The changes are quite regular after certain words the base of which ends in /r/, as /mòre/. Historically most such /r/'s were palatal but with the loss of this palatalization the two /r/'s fell together.

5) Replacements with the infinitive ending /-ti/. While a few of these are taken care of by other statements (such as $C_1 C_1 > C_1$ or voiced-voiceless replacement), it is convenient to have them all together. The changes involved are:

Stem and Infinitive end in:	these combinations:	result in:		
-s-ti	-(e)t-ti	-sti	plet-	plèsti (plètēm) 'knit'
	-d-ti	-sti	jed-	jèsti (jèdēm) 'eat'
	-z-ti	-sti	vez-	izvésti (izvèzēm) 'to take out'
	-st-ti	-sti	rast-	rásti (rástēm) 'grow'
p-sti	-p-ti	-pstī	crp-	cřpstī (cřpēm) 'to pump'
	-b-ti	-pstī	greb-	grèpstī (grèbēm) 'scratch'
-cí	-k-ti	-cí	rek-	rècí (cf rèkao) 'say'
	-g-ti	-cí	mog-	mócí (cf mogao) 'be able'
	-h-ti	-cí	vreh-	vrècí (cf vřhoh) 'thresh'

6) The masculine vocative ending varies: /-e/ ~ /-Je/ ~ /-u/. The form /-Je/ belongs with the J changes, /-u/ is used after palatal consonants and sometimes /r/ where /J/ does not occur. (Compare above under /o/ ~ /e/.
prijateljū! 'friend!' (See Note 15.1)

7) Miscellaneous Assimilations

/n-b/ is normally /mb/: /stàmbenI/ (spelled stanbeni) 'pert. to housing'
 /n-j/ > /nj/ and /l-j/ > /lj/. While these may be illustrated by /J/ changes
 /ožen-Je-n/ > /óženjen/ 'married', the changes also occur with enclitics, such
 as /je/ 'is':

hotel je dobar /hòtelje dòbar/
 Stefan je moj drug /stèfanje mòj drüg/

8) Other Root Variation

Certain verbs have a regular alternation of root shape. These alternations
 are of two kinds: 1) alternation within the same verb paradigm, as /zvàti/,
 /zówēm/, 2) alternation between three forms (simple form and several imperfectives).
 Compare:

Variation	Base Form	Imperfective
o-ā	otvóriti	otvárati
a-ā	prédstaviti	predstávljati
*/e-I	bràti bërēm	bírati
*/o-I	zvàti zówēm	izazívati
e-o-ā	póněti ponésēm 'to take with'	ponósiti se 'to be proud of'
	dovésti dovézēm	dovóziti se 'to behave'

Many such alternations must simply be listed:

póčeti	pòčnēm	póčinjati
dóci	dòdēm	dólaziti
	dóšao	

Note 43.2 Verb: Review of Verb Types

Note 43.2.1 General Survey

The discussion in Note 21.1.1 pointed out that differences in verb suffixes
 was one of the ways by which differences in aspect were indicated. One of the
 sets of verbs noted was:

sèsti 'to sit down' sédati 'to be in the act of sitting down' sédeti 'to be seated'

Another example is /prímítiti/ 'to accept' /prímati/ 'to be accepting'. If
 these are analyzed according to the chart given in the same note, we have

(Prefix)	ROOT	(Extension)	Stem Formative Suffix	Ending
	ses-			-ti
	sed-		-a-	-ti

sed-	-e-	-ti
prim-	-i-	-ti
prim-	-a-	-ti

These verbs are unusual in that they are part of a small group of verbs which contrast with each other only by the shape of the stem formative suffix. They do show, however, that such contrast is possible and that the stem formative suffix may be considered as the basic feature by which verbs are to be classified. The matter of perfective-imperfective contrast usually involves some additional form, a prefix (/piti/ - /pópití/) or suffix extension (/kūpití/) - /kupóvatí/), but the verb type is determined by what stem formative suffix is used. This was the basis for the (partial) verb classification in Note 17.3.

The shape of any given stem formative suffix may change very little, as in the case of the /a/ verbs, or it may change a great deal. The /i/ verbs have more variants for this suffix, and so do the others. Compare:

pit-a-ti	prim-i-ti	pe-čí
pit-a-o	prim-i-o	pek-a-o
pit-a-l-a	prim-i-l-a	pek- -l-a
pit-a-jū	prim- -ē	pek- -ū
pit-ā-m	prim-i-m	peč-ē-m
pit-ā-j	prim- -i	pec- -i
pit-ā-nje		peč-ē-nje
pit-ā-n	prim-lje-n	peč-e-n

The changes of shape for the root /pek-/ are easily stated in terms of 1) the changes of root shape with /-ti/, 2) moveable /a/, 3) the changes before certain suffixes in /-i-/, and 4) /J/ changes. The shape of /-lje-/ in /primljen/ is also a /J/ change. The shapes of the stem formative suffixes are for these examples /a/ ~ /ā/; /i/ ~ /I/ ~ /Je/; zero ~ (a) ~ /Jē/ ~ /Je/.

As implied in Note 17.3 the sub-types a/ē, a/Jē, a/jē (1 and 2) are all considered to be the same suffix. They occur with different verbs, depending on the stem to which they are added, and do not contrast with each other. In other words, no one verb has more than one of these suffixes. Some further simplifications are possible both with regard to these and other stem formative suffixes.

In Unit 17 a distinction was made between verbs with a long vowel before /-la/ /-li/, etc. and those with a short vowel:

Long	a/ē	a/jē	Short		a/Jē	
	zvào	pútovao		póčinjao	dāvao	kázao
	zvála	pútovāla		póčinjala	dāvāla	kázala

As neither /j/ nor /J/ occurs after /nj/, one may call /póčinjati/ an a/Jē verb, the /J/ being lost after /nj/. In like manner we may say /dávati/ is an a/Jē verb, the /J/ being /j/ after the vowel /a/: /dájēm/. This simplifies the number of verb types. a/I verbs also have a long vowel before /-la/, etc. As there is no contrast between any a/I verb and any a/ē type of verb, we may classify all of these together. One major verb type includes, then, a/I verbs, a/ē verbs, a/Jē verbs and a/jē verbs.

On the basis of formal similarities and possible contrasts we may set up four basic types of verbs, and a 'miscellaneous' fifth type:

I	A	i verbs	IV	A	Consonant verbs
	B	e verbs		A.1	plain consonant verbs
II		a verbs		A.2	C/n verbs
III	A	a/I verbs		B	Vowel Verbs
	B.1	a/ē verbs		B.1	Root vowel and /nu/ verbs
	B.2	a/jē verbs		B.2	V/n verbs
	B.3	a/Jē verbs		C	V/C verbs
			V		/biti/, /hteti/, etc.

Another example contrasting two of these categories is /pàsti/ 'to fall' /padati/ 'to be falling'. This contrasts type IV A.2 and type II. There is also /pàdnuti/ 'to fall'. This is also type IV (B.1) but does not contrast with type IV A.2. In fact, type IV A.2 has the /n/ suffix in the present. (/pàdnēm/) and the use of /pàsti/ or /pàdnuti/ as the infinitive is optional. (This does not deny that /nu/ may be used in a special sense, but the verb types as such do not contrast.) Some almost minimal contrasts are /léci/ 'to lie down' (IV) and /légati/ 'to be lying down' (III); /báciti/ 'to throw' (I) and /bácati/ 'to be throwing' (II).

The first three categories are broad ones, including the vast majority of verbs. There are some minor variations in the shape of the stem formative suffixes, but on the whole they are very regular (see the examples in the lists given below.

The last category includes a great many very frequently used verbs, but the total number of verbs in this group is comparatively small. A few of the groups are unique - /biti/, /hteti/, and many 'types' are restricted to only a few verbs. The shapes of the stem formative suffix are listed for a number of typical verbs, but for practical purposes one must learn the forms of these verbs by using them. It is helpful to keep in mind the phonological changes listed in Note 43.1, as illustrated by the examples used above.

Note 43.2.2 Examples of Verb Types

The following list gives the usual forms of a large number of verbs. These are divided into verb types and the shapes of the stem formative suffixes indicated. When a verb is added which differs in only one or two forms with regard to this suffix, the shape of that difference only is noted (as in the case of /pústiti/, where /Ye/ is given for this verb, as against /Je/ for /nóstiti/). In the case of unique or near unique verbs, the shapes of the stem formative suffixes are omitted (as for /bítì/, /htètì/ and a few V verbs).

I A i verb

-ti	i	nóstiti		pústiti
-o	i	nósio		pústio
-la	i	nósila		pústila
-lo	i	nósilo		pústilo
-li	i	nósili		pústili
-t				
-n	Je	nóšen	Ye	pùšten
-na	Je	nòšena	Ye	pùštena
-nje	Jě	nóšěnje		
-vši	i	nósivši		pústivši
-m	i	nòsim		pùstım
-š	i	nòsiš		pùstıš
-3	i	nòsi		pùstı
-mo	i	nòsımo		pùstımo
-te	e	nòsite		pùstıte
-3pl	*	nòsē		pùstē
-cí	(e)	nòsēcı		- - -
-i	*	nósi		pústi
-ite	*	nósite		pústite
		carry I		let P

I B e verbs / je verbs

-ti	e	vìdeti	je	vìdjeti
-o	e	vìdeo	i	vìdio
-la	e	vìdela	je	vìdjela
-lo	e	vìdelo	je	vìdjelo
-l	e	vìdeli	je	vìdjeli
-t				
-n	Je	vìđen		vìđen
-ne	Je	vìdena		vìdena
-nje	Jē	vìđenje		vìđenje
-vši	ē	vìděvši		vìděvši
-m	i	vìđim		vìđim
-š	i	vìđiš		vìđiš
-3	i	vìđi		vìđi
-mo	i	vìđimo		vìđimo
-te	i	vìđite		vìđite
-3pl	*	vìđē		vìđē
-ći	(ē)	vìđēći		vìđēći
-i	*	vìđi		vìđi
-ite	*	vìđite		vìđite
		see I		

II a verbs

-ti	a	pítati	-m	ā	pítām
-o	a	pítao	-š	ā	pítāš
-la	a	pítala	-3	ā	pítā
-lo	a	pítalo	-mo	ā	pítāmo
-li	a	pítali	-te	ā	pítāte
-t			-3pl	a	pítajū
-n	ā	pítān	-ći	a(jū)	pítajūći
-na	ā	pítāna	-j	ā	pítāj
-nje	ā	pítānje	-jte	ā	pítājte
-vši	ā	(u-pítāvši)			ask I

III A a/i verbs

-ti	a	držati	-m	i	držim
-o	a	držao	-š	i	držiš
-la	ā	držāla	-3	i	drží
-lo	ā	držālo	-mo	i	držímo
-li	ā	držāli	-te	i	držíte
-t			-3pl	*	držē
-n	ā	držān	-cí	(ē)	držēcí
-na	ā	držāna	-i	*	drží
-nje	ā	držānje	-ite	*	držíte
-vši	ā	držāvši			hold I

III B.1 a/ē verbs

-ti	a	órati	brāti
-o	a	òrao	brào
-la	ā	òrāla	brāla
-lo	ā	òrālo	brālo
-li	ā	òrāli	brāli
-t			
-n	ā	òrān	brān
-na	ā	òrāna	brāna
-nje	ā	órānje	brānje
-vši	ā	(po-órāvši)	(o-brāvši)
-m	ē	òrēm	bèrēm
-š	ē	òrēš	bèrēš
-3	ē	òrē	bèrē
-mo	ē	òrēmo	bèrēmo / berémo
-te	ē	òrēte	bèrēte / beréte
-3pl	*	òrū	bèrū
-cí	(ū)	òrūcí	bèrūcí
-i	*	óri	bèri
-ite	*	órite	bérite
		plow I	pluck I

III B.2 a/jē verbs

-ti	a	kùpovati			pénjati se
-o	a	kùpovao			pénjao
-la	ā	kùpovála			pénjāla
-lo	ā	kùpoválo			pénjālo
-li	ā	kùpováli			pénjāli
-t					
-n	ā	kùpovān			
-na	ā	kùpovāna			
-nje	ā	kupóvānje			penjánje
-vši	ā	(po kupóvāvši)			
-m	jē	kúpujēm			pènjēm
-š	jē	kúpujēš			pènjēš
-3	jē	kúpujē			pènjē
-mo	jē	kúpujēmo			pènjēmo
-te	jē	kúpujēte			pènjēte
-3pl	J	kúpujū			pènjū
-ći	J(ū)	kúpujūći			pènjūći
-j	V	kúpūj	-i	*	pènji
-jte	V	kúpūjte	-ite	*	pènjite
		buy I			climb I

III B.3 a/Jē verbs

-ti	a	písati	póčinjati		dāvati
-o	a	písao	póčinjao		dāvao
-la	a	písala	póčinjala		dāvala
-lo	a	písalo	póčinjalo		dāvalo
-li	a	písali	póčinjali		dāvāli
-t					
-n	ā	pīsān	póčinjān		dāvān
-na	ā	pīsāna	póčinjāna		dāvāna
-nje	ā	pīsānje	póčinjānje		dāvānje
-vši	ā	(na-pīsāvši)			
-m	Jē	pīšēm	póčinjēm		dājēm/dājēm
-š	Jē	pīšēš	póčinjēš		dājēš
-3	Jē	pīše	póčinjē		dājē
-mo	Jē	pīšēmo	póčinjēmo		dājēmo
-te	Jē	pīšēte	póčinjēte		dājēte
-3pl	J	pīšū	póčinjū		dājū
-ći	J(ū)	pīšūći	póčinjūći		dājūći
-i	J	pīši	póčinji	-j	* dāj
-ite	J	pīšite	póčinjite	-jte	* dājte

		IV A. C verbs					
		t	d	st			
-ti	*	plésti	jèsti				rásti
-o	*	plèo	jèo		a		rástao
-la	*	plèla	jèla				rásla
-lo	*	plèlo	jèlo				ráslo
-li	*	plèli	jèli				rásli
-t							
-n	e	pléten	jèden				
-na	e	pleténa	jèdena				
-nje	ē	plétēnje	jèdēnje				rástēnje
-vši	ā	(is-plétāvši)	(pó-jedāvši/pójēvši)				(na-rástāvši)
-m	ē	plétēm	jèdēm				rástēm
-š	ē	plétēš	jèdēš				rástēš
-3	ē	pléte	jède				rástē
-mo	ē	pletěmo	jèdēmo				rástěmo
-te	ē	pletéte	jèdēte				rástēte
-3pl	*	plétū	jèdū				rástū
-cí	(ū)	plétūcí	jèdūcí				rástūcí
-i	*	pléti	jèdi				rásti
-ite	*	plétite(knit I)	jèdite (eat I)				rástite (grow I)
		s	z		p		b
-ti	*	trésti	dovésti	s	cřpsti		grépsi
-o	a	trésao	dovezao		cřpao		grébao
-la	*	trésla	dovézla		cřpla		grébla
-lo	*	tréslo	dovézlo		cřplo		gréblo
-li	*	trésli	dovézli		cřpli		grébli
-t							
-n	e	trésen	dovézen		cřpen		grében
-na	e	trésena	dovezéna		cřpena		grébena
-nje	ē	trésēnje	- - -		cřpēnje		grébēnje
-vši	ā	trésāvši	dovézāvši		(is-cřpāvši)		(o-grébāvši)
-m	ē	trésēm	dovézēm		cřpēm		grébēm
-š	ē	trésēš	dovézēš		cřpēš		grébēš
-3	ē	trésē	dovézē		cřpē		grébē
-mo	ē	trésěmo	dovezěmo		cřpěmo		gréběmo
-te	ē	trésēte	dovezēte		cřpēte		grébēte
-3pl	*	trésū	dovézū		cřpū		grébū
-cí	(ū)	trésūcí	- - -		cřpūcí		grébūcí
-i	*	trési	dovézi		cřpi		grébi
-ite	*	trésite	dovézite		cřpite		grébite
		shake I	convey to	P	draw(water) I		scratch I

UNIT

SERBO-CROATIAN

		k	g		C/n
-ti	*	péci	žéci	móci	stíci
-o	a	pèkao	žègao	mògao	stìgao
-la	*	pékla	žéгла	móгла	stìгла
-lo	*	péklo	žéglo	móglo	stìglo
-li	*	pékli	žégli	mógli	stìгла
-t					V stìgnūt
-n	Je	péčen	žéžen		
-na	Je	pečéna	žéžéna		
-nje	Jē	péčēnje	žéžēnje		
-vši	ā	pékāvši	(o-žégāvši)	mógāvši	stìgāvši
-m	Jē	péčēm	žéžēm	* mógu	ē stìgnēm
-š	Jē	péčēš	žéžēš	mòžēš	ē stìgnēš
-3	Jē	péčē	žéžē	mòžē	ē stìgnē
-mo	Jē	péčēmo	žéžēmo	mòžēmo	ē stìgnēmo
-te	Jē	péčēte	žéžēte	mòžēte	ē stìgnēte
-3pl	*	pékū	žégū	mògū	stìgnū
-ći	(ū)	pékūći	žégūći	mògūći	
-i	*	péci	žézi	(po-mózi)	
-ite	*	pečite bake I	žézite burn I	(po-móžite) to be able to I	arrive P
		C verbs			
-ti	*	íci		náci	
-o	a	íšao		nášao	
-la	*	íšla		nášla	
-lo	*	íšlo		nášlo	
-li	*	íšli		nášli	
-n	Je			nāden	
-na	Je			nādena	
-nje	ē	ídēnje			
-vši	ā	(otíšāvši)		nášāvši	
-m	ē	ídēm/ídēm	Je	nāđēm	
-š	ē	ídeš/ídeš	Je	nāđēš	
-3	ē	íde/íde	Je	nāđē	
-mo	ē	ídēmo	Je	nāđēmo	
-te	ē	ídēte	Je	nāđēte	
-3pl	*	íđu/íđu	J	nāđū	
-ći	(u)	íđući			
-i	*	ídi	J	nāđi	
-ite	*	ídite go I	J	nāđite find P	

IV B V verbs

		u		i
-ti	*	čùti		pìti
-o	*	čùo		pìo
-la	*	čùla	V	píla
-lo	*	čùlo	V	pílo
-li	*	čùli	V	píli
-t	V			(pìt)
-n	ve	čúven	je	píjen
-na	ve	čuvéna	je	píjena
-nje	vě	čúvĕnje	je	píjĕnje
-vši	V	čùvši		
-m	jě	čùjĕm		pìjĕm
-š	jě	čùjĕš		pìjĕš
-3	jě	čùjĕ		pìjĕ
-mo	jě	čùjĕmo		pìjĕmo
-te	jě	čùjĕte		pìjĕte
-3pl	j	čùjŭ		pìjŭ
-ći	j(ǫ)	čùjŭći		pìjŭći
-j	V	čùj		pìj
-jte	V	čùjte hear I		pìjte drink I
		e	e	
-ti	*	úmeti	snábdeti	snábdjeti
-o	*	úmeo	snábdeo	snábdio
-la	*	úmela	snábdela	snábdjela
-lo	*	úmeo	snábdelo	snábdjelo
-li	*	úmeli	snábdeli	snábdjeli
-n		ve	snabdéven	snabdjeven
-na		ve	snabdévĕna	snabdjevĕna
-nje	V	úmĕnje		
-vši	V	úmevši	snábdĕvši	snábdjĕvši
-m	V	úmĕm	snábdĕm	snábdijĕm/snábdim
-š	V	úmĕš	snábdĕš	snábdijĕš/snábdiš
-3	V	úmĕ	snábdĕ	snábdijĕ/snábdí
-mo	V	úmĕmo	snábdĕmo	snábdijĕmo/snabdímo
-te	V	úmĕte	snábdĕte	snábdijĕte/snabdíte
-3pl	j	úmĕjŭ	snábdĕjŭ	snábdijŭ
-ći	j(ǫ)	úmĕjŭći		
-j	V	úmĕj		
-jte	V	úmĕjte know how I	snábdĕjte supply P	snábdijte

IV C V/C

-ti	*	dóněti	dónijeti
-o	(loss)	dòneo	dònio
-la	*	dóněla	dónijela
-lo	*	dónělo	dónijelo
-li	*	dóněli	dónijeli
-t	*	dònět	dónijet
-n	e	donésen	donésen
-na	e	doneséna	doneséna
-nje		- - -	
-vši	*	dóněvši	dónijěvši
-m	ě	donésēm	donésēm
-š	ě	donésěš	donésěš
-3	ě	donésě	donésě
-mo	ě	donesěmo	donesěmo
-te	ě	donesěte	donesěte
-3pl	*	donésū	donésū
-cí		- - -	
-i	*	donési	donési
-ite	*	donésite	donésite

		nu/n	V/n		V/n
-ti	*	mětnuti	óstati		póčeti
-o	*	mětnuo	óstao	(loss)	pòčeo
-la	*	mětnula	óstala		pòčela
-lo	*	mětnulo	óstalo		pòčelo
-li	*	mětnuli	óstali		pòčeli
-t	V	mětnūt		*	pòčet
-n/-nje					
-vši	V	mětnūvši	óstāvši	*	póčěvši
-m	ě	mětnēm	óstanēm		póčnēm
-š	ě	mětněš	óstaněš		póčněš
-3	ě	mětně	óstaně		póčně
-mo	ě	mětněmo	óstaněmo		póčněmo
-te	ě	mětněte	óstaněte		póčněte
-3pl	*	mětnū	óstanū		póčnū
-cí		- - -			
-i	*	mětni	óstani		póčni
-ite	*	mětnite	óstanite		póčnite

V Miscellaneous Verbs

-ti	dàti	úmřeti	úmrijeti
-o	dào	ùmro	ùmro
-la	dála	ùmřla	ùmřla
-lo	dálo	ùmřlo	ùmřlo
-li	dáli	ùmřli	ùmřli
-t	dăt		
-n	dăn		
-na	dăna		
-nje	- - -		
-vši	dăvši	úmřevši	úmrijevši
-m	dăm dădēm	ùmřēm	ùmřēm
-š	dăš dădēš	ùmřēš	ùmřēš
-3	dă dădē	ùmřē	ùmřē
-mo	dămo dădēmo	ùmřēmo	ùmřēmo
-te	dăte dădēte	ùmřēte	ùmřēte
-3pl	dăjŭ dădŭ	ùmřŭ	ùmřŭ
-ći	- - -		
-j	dăj	úmri	úmri
-jte	dăjte	úmrite	úmrite
	Verb /hteti/		
-ti	htèti	htjèti	
-o	htèo	htlò	
-la	htèla	htjèla	
-lo	htèlo	htjèlo	
-li	htèli	htjèli	
-nje	hténje		
-vši	htèvši/hótèvši	htjèvši/hótjèvši	
-m	hócu cú		
-š	hóceš ceš		
-3	hóce ce		
-mo	hócemo cemo		
-te	hócete cete		
-3pl	hóce ce		
-ći	hótèći/hotèći/htèći		
-i			
-ite			

	Verb /biti/		
-ti	bíti		
-o	bílo		
-la	bíla		
-lo	bílo		
-li	bíli		
-vši	bívši		
-m	bùdēm	jèsam	sam
-š	bùdēš	jèsi	si
-3	bùdē	jèst	je
-mo	bùdēmo	jèsmo	samo
-te	bùdēte	jèste	ste
-3pl	bùdū	jèsu	su
-ći	bùdūći		
-i	bùdi		
-ite	bùdite		
-h	bìh		
	bì		

Note 43.3 New Verbs

a/Jē	I	motívísati	motívíšēm			to motivate
a		/motívírati	/motívírām			
i	I	dělití	dělím	děljen		to divide
		/dijelítí	/dijelím	/dijeljen		
i	P	podělití	da podělím	póděljen		
		/podijelítí	/da pódijelím	/pódijeljen		
i	P	izrādítí	da ízrādím	izrāden		to manufac-
a/Jē	I	izradívati	izrādujēm	izrādívān		ture
C	P	izvéstí	da izvézēm	ízvezao -ézla	izvézen -éna	to export
i	I	izvóziti	ízvozím	ízvožen		
C	P	podstáci	da pódstaknēm	pódstakao -ákla	pódstaknūt	to stimulate
		/potáci	/da pótaknēm	/pótakao -ákla	/pótaknūt	
a/Jē	I	pódsticatí	pódstičēm			
		/póticatí	/pótičēm			
i	P	prirédítí	da prírēdím			to organize
a/Jē	I	priredívati	prirēdujēm			
C	P	proizvéstí	da proizvodēm	proízveo -éla	proizvéden -éna	to produce
i	I	proizvóditi	proízvodím			

V	P	sástati se	da se sástanēm			to meet
a/ě	I	sástajati se	sástajēm se			
1	P	slóžiti	da slòžim		slòžen	to arrange
a/Jě	I	slāgati	slāžēm			
1	I	túžiti	túžim		túžen	to accuse,
1	P	optúžiti	da óptužim		óptužen	indict,
a/Jě	I	optuživati	optužujēm		optuživān	charge
C	P	uvěsti	da uvézēm	úvezao -ézla	uvézen -éna	to import
1	I	uvóziti	uvozim		uvožen	

Grammatical Drills

GD 43.1 Verbs with Phonological Changes

GD 43.1.1 In Present Tense

Tomu traži savetnik Smit.

/kazati/

Šta da kažem Tomi kad dođe?

Kažite mu da se javi meni ili
savetniku Smitu čim dođe.

Mi bismo želeli da vidimo

/pokazati/

sutra jednu beogradsku pijacu.

Da li vam je neko pokazao neku
beogradsku pijacu?Još nije. Naši prijatelji treba
da nam pokažu sutra jednu
beogradsku pijacu.

Ići ću u Zagreb čim mi se ukaže prilika.

/ukazati/

Kad ćete ići u Zagreb?

Čim mi se ukaže prilika.

Ma šta da predskaže radio, ja ne bih
putovao kolima u ovo doba godine.

/predskazati/

Da li ćete putovati kolima ako radio
predskaže lepo vreme?Ne, neću putovati kolima u ovo doba
godine, ma šta da predskaže radio.Brzi voz stiže u Skoplje bez
zadocnjenja.

/stizati/

Da li brzi voz stiže u Skoplje sa ili
bez zadocnjenja?

Stiže bez zadocnjenja.

Pomoću kooperacije postiže se bolja
i jeftinija proizvodnja.

/postizati/

Zašto se uvodi kooperacija u industriskim
preduzećima?Zato što se pomoću kooperacije
postiže bolja i jeftinija proizvodnja.

Iznad Ljubljane diže se stari grad.	/dizati/
Gde se nalazi stari ljubljanski grad?	On se diže iznad Ljubljane.
U ovom paviljonu jugoslovenske tvornice izlažu mašine izrađene putem kooperacije.	/izlagati/
Šta se izlaže u ovom paviljonu?	Izlažu se mašine izrađene putem kooperacije.
Slažem se s vama da su lokalne izložbe skupe, ali su korisne, jer podstiču proizvodnju.	/slagati se/ /podsticati/
Lokalne izložbe su skupe i treba ih ukinuti.	Slažem se s vama da su skupe, ali podstiču proizvodnju i zato su korisne.
Na visinu priraštaja stanovništva ne utiče samo stopa rađanja, već utiču i drugi činioci kao doseljavanje ili iseljavanje.	/uticati/
Šta utiče na priraštaj stanovništva sem rađanja?	Utiču i drugi činioci na primer doseljavanje i iseljavanje.
Sava utiče u Dunav kod Beograda. Gde Sava utiče u Dunav?	Ona utiče u Dunav kod Beograda.
Ma da ne volim da pišem, moram ovog vikenda da napišem nekoliko pisama.	/pisati, napisati/
Šta nameravate da radite ovog vikenda?	Ovog vikenda moram da napišem nekoliko pisama, ma da ne volim da pišem.
Mi smo čuli da Dalmacija lepo izgleda.	/opisati/
O čemu želite da vam pišem u idućem pismu?	U idućem pismu opišite nam kako izgleda Dalmacija.
Moj najmlađi sin treba ove godine da se upiše na univerzitet.	/upisati se/
Da li je vaš sin svršio gimnaziju?	Da, svršio je i treba ove godine da se upiše na univerzitet.
Ovaj račun treba da se pošalje gospodinu Joviću.	/poslati/
Kome treba da se pošalje ovaj račun?	Pošaljite ga gospodinu Joviću.

Kola treba da se uredе.	/podmazati/
Zašto terate danas kola u garažu?	Treba da se operu i podmažu.
Skrećem vam pažnju na narodni muzej, koji treba da razgledate.	/skretati/
Koje bi još znamenitosti grada trebalo da vidimo?	Skrećem vam pažnju na narodni muzej, koji bi trebalo da razgledate.
GD 43.1.2 In Future Tense	
Deca će pojesti sve kolače, ali neće pojesti sve meso i hleb.	/pojesti/
Da li će deca pojesti sve meso, hleb i kolače?	Poješće sve kolače, ali neće pojesti sve meso i hleb.
Obavezna osmogodišnja škola će se uvesti gde god je to moguće.	/uvesti (uvoditi)/
Da li će se obavezna osmogodišnja škola uvesti u celoj zemlji.	Da, uvešće se gde god je moguće.
Ako odu u Dalmaciju oni će se provesti dobro.	/provesti (voditi)/
Hoće li se naši rođaci provesti dobro na letovanju?	Provešće se dobro, ako odu u Dalmaciju.
Ove godine će se proizvesti dovoljno hrane.	/proizvesti/
Da li će se ove godine proizvesti dovoljno hrane.	Da, proizvešće se dovoljno hrane.
Kad kola budu gotova, odvešću decu kući. Kad ćete odvesti decu kući?	/odvesti (voziti)/
Ako vole more, dopašće im se Dalmacija. Da li će se gospodinu i gospođi Smit dopasti Dalmacija?	/dopasti se/
Priraštaj stanovništva će opasti zbog iseljenja.	/opasti/
Zbog čega će opasti priraštaj stanovništva?	Opašće zbog iseljenja.
Ove godine će porasti izvoz životnih namirnica.	/porasti/
Da li će ove godine porasti izvoz životnih namirnica?	Da, porašće.

Moji prijatelji će odsesti u Mažestiku, ako dobiju sobu.	/odsesti/
Da li će vaši prijatelji odsesti u Mažestiku?	Da, odsešće, ako dobiju sobu.
GD 43.1.3 In the Past Passive Participle	
Mišljenja o vrednosti lokalnih sajмова su podeljena, zato što su skupi.	/podeliti-deliti/
Zašto su mišljenja o vrednosti lokalnih sajмова podeljena?	Mišljenja su podeljena, zato što su lokalni sajmovi skupi.
Mašine izložene u ovom paviljonu izrađene su putem kooperacije.	/izraditi/
Koja je tvornica izradila mašine u ovom paviljonu?	Te mašine nije izradila jedna tvornica. One su izrađene u kooperaciji.
Najviše zemlje je obrađeno pod pšenicom, iako od kukuruza imamo više koristi.	/obraditi/
Da li je više zemlje obrađeno pod pšenicom ili kukuruzom?	Više je obrađeno pod pšenicom, iako od kukuruza imamo više koristi.
Zbog velikih gubitaka u ljudstvu, pretrpljenih za vreme rata u Jugoslaviji ima više žena nego ljudi.	/pretrpeti/
Otkud to da u Jugoslaviji ima više žena nego ljudi?	To dolazi od velikih gubitaka u ljudstvu pretrpljenih za vreme rata.
Zagrebački jesenji sajam bio je dobro posećen.	/posetiti/
Kako je bio posećen zagrebački jesenji sajam?	Bio je odlično posećen.
Autoput je bio oštećen zbog poplave, ali železnička pruga nije bila oštećena.	/oštetiti-štetiti/
Da li su autoput i železnička pruga bili oštećeni od poplave?	Autoput je bio oštećen, ali pruga nije bila oštećena.

Posle zaključenja sporazuma između Austrije i Mađarske položaj Hrvata je bio izmenjen na gore.	/izmeniti/
Kakav je bio položaj Hrvata posle sporazuma između Austrije i Mađarske?	Bio je izmenjen na gore.
Posle Srba i Hrvati su ostavljeni na milost i nemilost Mađara.	/ostaviti/
Šta je bilo sa Hrvatima posle sporazuma zaključenog između Austrije i Mađarske?	Pored Srba i Hrvati su posle zaključenog sporazuma ostavljeni na milost i nemilost Mađarima.
GD 43.2 Conversations - Razgovori	
GD 43.2.1 A	B
Da li ste bili na zagrebačkom jesenjem velesajmu?	Da, bio sam. Ja posjećujem svaki zagrebački sajam.
Kad je otvoren sajam?	Otvoren je u nedjelju 8. septembra.
Koliko će trajati? Da li imam vremena da ga posjetim?	Imate vremena. Trajaće 15 dana.
Koliko zemalja sudjeluje na sajmu?	Mislím 43 ili 44 zemlje.
Zar je zagrebačko sajmište toliko veliko?	Da, veliko je i lijepo uređeno. Neke zemlje imaju svoje paviljone na sajmištu.
Od kada se drže ¹ sajmovi u Zagrebu?	Drže se odavno. Zagrebački sajmovi su među najstarijim u Evropi.
To nisam znao.	Ovo je 65. velesajam, koji se održava u Zagrebu.
Koliko izlagača sudjeluje na sajmu?	Sudjeluje preko 6000 izlagača, od kojih 1100 domaćih.
Šta su izložila domaća preduzeća?	Izložila su razne mašine izrađene najviše u kooperaciji.
Da li mnogo preduzeća sudjeluje u proizvodnji putem kooperacije?	Da, taj način proizvodnje prevladava kod nas.
Zašto se vrši proizvodnja na taj način?	Zato što se taj način pokazao najbolji. Postižu se bolji rezultati.
U kom pogledu bolji?	Proizvodnja je boljeg kvaliteta i jeftinija.

¹/držati/ - 'hold'

Да ли сте били на загребачком јесењем велесајму?

Кад је отворен сајам?

Колико ће трајати? Да ли имам времена да га посетим?

Колико земаља учествује на сајму?

Зар је загребачко сајмиште толико велико?

Од када се држе¹ сајмови у Загребу?

То нисам знао.

Колико излагача учествује на сајму?

Шта су изложила домаћа предузећа?

Да ли много предузећа учествује у производњи путем кооперације?

Зашто се врши производња на тај начин?

У ком погледу бољи?

Да, био сам. Ја посећујем сваки загребачки сајам

Отворен је у недељу 8. септембра.

Имате времена. Трајаће 15 дана.

Мислим 43 или 44 земље.

Да, велико је и лепо уређено. Неке земље имају своје павиљоне на сајмишту.

Држе се одавно. Загребачки сајмови су међу најстаријим у Европи.

Ово је 65. велесајам, који се одржава у Загребу.

Учествује преко 6000 излагача, од којих 1100 домаћих.

Изложила су разне машине израђене већином у кооперацији.

Да, тај начин производње преовлађује код нас.

Зато што се тај начин показао најбољи.

Постижу се бољи резултати.

Производња је бољег квалитета и јефтинија.

GD 43.2.2

A

B

Vaša štampa piše da se ovdje priređuje više sajmova nego što je potrebno.

Da li je to tačno?

Da li su svi ti sajmovi potrebni i korisni?

Svi sajmovi su korisni za privredu?

Da, sajmovi potiču na bolju proizvodnju?

Vi kažete da treba zadržati uz zagrebački sajam još samo beogradski, ljubljanski i novosadski sajam?

Da, tačno je. Priređuje se mnogo sajmova.

O tome su mišljenja podijeljena.

Da. Mnogi smatraju da sajmovi potiču preduzeća na bolju proizvodnju.

Jest, ali su skupi i ne isplate se. Naša privreda ne može da plća tolike sajmove.

Da, zagrebački je opće prirode, a ostali su specijalizirani.

Како мислите, специјализирани?

А у Лjubљани и Београду?

Разумијем.

То значи да су загребачки сајмови највећи и најважнији?

Ваша штампа пише да се овде приређује више сајмова него што је потребно.

Да ли је то тачно?

Да ли су сви ти сајмови потребни и корисни?

Сви сајмови су корисни за привреду.

Да, сајмови подстичу на бољу производњу.

Ви кажете да треба задржати поред загребачког још само београдски, љубљански и новосадски сајам.

Како мислите специјализовани?

А у љубљани и Београду?

Разумем.

То значи да су загребачки сајмови највећи и најважнији.

Тако, на примјер у Новом Саду се приређују само пољопривредни сајмови.

У Београду је 27. септембра (1963.) отворен четврти Међународни сајам хемије. То је специјализован сајам.

Слично је и са сајмовима, који се приређују у Лjubљани.

Да, тако је.

Да, тачно је. Приређује се много сајмова.

О томе су мишљења подељена.

Да. Многи сматрају да сајмови подстичу предузећа на бољу производњу.

Јесте, али су скупи и не исплате се. Наша привреда не може да плаћа толике сајмове.

Да, загребачки је опште природе, а остали су специјализовани.

Тако, на примјер у Новом Саду се приређују само пољопривредни сајмови. У Београду је 27. септембра (1963.) отворен четврти Међународни сајам хемије. То је специјализован сајам.

Слично је и са сајмовима, који се приређују у љубљани.

Да, тако је.

GD 43.2.3

A

B

Primjetio sam da je u paviljonima Italije i Zapadne Njemačke bilo mnogo posjetioca. Otkud to?

To razumijem. Isto tako sam primjetio da je izložba 'Afrika-Azija-Jugoslavija' zauzimala jako istaknuto mjesto na sajmu.

Da li je vaša trgovina sa tim zemljama velika?

Kolika je vrijednost razmjene dobara sa afričkim zemljama?

To nije tako mnogo.

To već nešto znači.

To je prirodno. Naša razmjena¹ dobara sa tim zemljama je vrlo velika.

Nije tako velika, ali se vrlo brzo razvija. Naročito sa afričkim zemljama.

Prije osam godina vrijednost razmjene dobara iznosila je 8 milijardi dinara.

Da, ali prošle godine razmjena je porasla na 23 milijarde.

Da, to iznosi oko 30 miliona dolara.

Приметио сам да је у павиљонима Италије и Западне Немачке било много посетилаца. Оtkуд то?

То разумем. Исто тако приметио сам да је изложба 'Африка-Азија-Југославија' заузимао врло угледно место на сајму.

Да ли је ваша трговина са тим земљама велика?

Колика је вредност размене доbara са афричким земљама?

То није тако много.

То већ нешто значи.

То је природно. Наша размена¹ доbara са тим земљама је врло велика.

Да, тако је.

Није тако велика, али се врло брзо развија.

Пре осам година вредност размене износила је 8 милијарди динара.

Да, али прошле године размена је порасла на 23 милијарде.

Да, то износи око 30 милиона долара.

¹/razmena/ - 'exchange'

GD 43.3 Homework - Domaći zadatak

Fill the blanks with the proper form of the verb listed to the right of each sentence.

GD 43.3.1

Šofer će doterati kola kad se	/podmazati/
Da voz na vreme, mi bi mogli svršiti posao rano.	/stizati/
Ja ne da lokalni sajmovi nisu korisni, nego da su skupi.	/kazati/
Kako želite da ovo pismo?	/poslati/
Ako radio rđavo vreme, ja neću putovati kolima.	/predskazati/
Put za Beograd na desno.	/skretati/
Pomoću kooperacije se veća i bolja proizvodnja.	/postizati/
Moram prvo da pismo majci.	/napisati/
Deca rano i rano ustaju.	/legati/
Molim vas da mi put za Sarajevo.	/pokazati/

GD 43.3.2

Vaša soba je i	/počistiti/, /urediti/
Jovanu je da dođe na večeru.	/javiti/
Voće i povrće su na pijaci.	/kupiti/
Parkiranje je u ovoj ulici.	/zabraniti/
Oba računa su	/platiti/
Ravnoteža snaga u Evropi je	/poremetiti/
Saobraćaj je zbog snega.	/obustaviti/
Vaša kola će biti u 10 sati.	/opraviti/
Moj sin je 1955. godine.	/roditi/
Hleb još nije dobro	/ispeći/

UNIT 44

Reading Selections - Štivo za čitanje
The Geography of Yugoslavia - Geografija Jugoslavije
II Part - II Deo

Својом западном границом Југославија излази на Јадранско море. Дужина ове границе је 640 км. у правој линији.

Динарске планине, које се пружају дуж обале, одвајају приморје од његовог залеђа. Те планине спречавају продирање влажних ветрова у унутрашњост Југославије, тако да је утицај средоземне климе ограничен већином на приморску област.

Блага клима омогућује гајење раног поврћа. Лимуни и поморанце успевају само на јужном приморју. Али недостатак плодних долина онемогућује већи развој земљорадње. Томе треба додати да су Динарске планине већином голе (крас). Тако, да упркос највећег воденог талога у Европи (до 4000 мм) ова област оскудева у води.

Све то ипак не умањује значај и лепоту југословенског приморја. Неизмерне лепоте његових обала и острва омогућиле су развој туризма, који тамо има велику будућност.

На приморју дувају два ветра, бура и широко или југо. Оба ветра су сезонска и могу достићи брзину од преко 100 км. на сат.

Средња годишња температура на приморју износи на Ријеци 13,5° Целзијусових, а у Дубровнику 17°.

Svojom zapadnom granicom Jugoslavija izlazi na Jadransko more. Dužina je ove granice 640 km. u pravoj liniji.

Dinarske planine, koje se pružaju duž obale, dijele primorje od njegovog zaleđa. Te planine spriječavaju prodiranje vlažnih i toplih vjetrova u unutrašnjost Jugoslavije, tako da je utjecaj sredozemne klime ograničen većinom na primorsku oblast.

Blaga klima omogućava uzgoj ranog povrća. Limuni i naranče uspijevaju samo na južnom primorju. Ali nedostatak plodnih dolina ometa većem razvoju poljodjelstva. Tome treba dodati da su Dinarske planine većinom gole (kras). Tako, da usprkos najjačih oborina u Evropi (do 4000 mm.) ova oblast oskudijeva u vodi.

Sve to ipak ne umanjuje značaj i ljepotu jugoslavenskog primorja. Neizmjern ljepote njegovih obala i otoka omogućile su razvitak turizma, koji tamo ima veliku budućnost.

Na primorju duvaju dva vjetra bura i jugo. Oba vjetra su sezonska i mogu dostići brzinu od preko 100 km. na sat.

Srednja godišnja temperatura na primorju iznosi na Rijeci 13,5° Celzijusa, a u Dubrovniku 17°.

Basic Sentences - Osnovne rečenice

Yugoslavia's southwest border extends to the Adriatic Sea.	Svojom zapadnom granicom Jugoslavija izlazi na Jadransko more.	Својом западном границом Југославија излази на Јадранско море.
length	dužina	дужина
line	linija	линија
The length of this border is 640 km. as the crow flies ('in a straight line').	Dužina je ove granice 640 km. u pravoj liniji.	Дужина ове границе је 640 км. у правој линији.
mountain	planina	планина
to stretch, extend	pružati (se), pružam (se)	пружати (се), пружам (се)
coast, bank	obala	обала
to separate	odvajati (se), odvajam (se)	одвајати (се), одвајам (се)
seacoast, coastal region	primorje	приморје
hinterland	zaleđe	залеђе
The Dinaric Mountains, which extend along the coast, separate the coastal region from the hinterland.	Dinarske planine koje se pružaju duž obale, dijele primorje od njegovog zaleđa.	Динарске планине, које се пружају дуж обале, одвајају приморје од његовог залеђа.
humid, moist, damp interior	vlažan, vlažna, -o unutrašnjost f	влажан, влажна, -о унутрашњост f
These mountains prevent the moist and warm winds from penetrating into the interior of Yugoslavia.	Te planine sprječavaju prodiranje vlažnih i toplih vjetrova u unutrašnjost Jugoslavije.	Те планине спречавају продирање влажних и топлих ветрова у унутрашњост Југославије.

mediterranean	sredózemni, -ā, -ō	средóземнй, -ā, -ō
to limit	ográníčiti, da ográníčím	огрáníчити, да огрáníчйм
Thus the influence of the mediterranean climate is for the most part limited to the coastal region.	Tako da je utjecaj sredozemne klime ograničen većinom na primorsku oblast.	Тако да је утицај средоземне климе ограничен већином на приморску област.
mild, gentle	blāg, blāga, blāgo	блāг, блāга, блāго
growing, raising, cultivation	uzgājānje (Cr.)	гāјēње
growing	úzgoj (Cr.)	
early	rāni, -ā, -ō	рāнй, -ā, -ō
The mild climate makes possible the growing of early vegetables.	Blaga klima omogućava uzgoj ranog povrća.	Блага клима омогућује гајēње раног поврћа.
lemon	līmūn	лимūн
Lemons and oranges do well only in the southern part of the coastal region.	Limuni i naranče uspjevaju samo na južnom primorju.	Лимуни и поморанце успевају само на јужном приморју.
to make impossible	onemogućāvati, onemogućāvām	онемогућйвати, онемогућйјēm
to thwart (D)	omētati, omētā	омētати, omētām
farming, agriculture	poljodjēlstvo	земљорāдња
But the lack of fertile valleys makes a greater development of farming impossible.	Ali nedostatak plodnih dolina ometa većem razvoju poljodjelstva.	Али недостатак плодних долина онемогућује већи развој земљорāдње.
to add	dódati, da dódām	дóдати, да дóдāм
naked, barren	gò, góla, gólo	гò, гóла, гóло
carst	kràs	крās
In addition to that, the Dinaric Mountains are for the most part barren (the carst).	Tome treba dodati da su Dinarske planine većinom gole (kras).	Томе треба додати да су Динарске планине већином голе (крас).

millimeter	mílimetar (mm)	мíлиметар (мм)
to be scarce, short	oskudijévati, oskúdijevām	оскудѣвати, оскúдѣвām
Thus, in spite of having the heaviest rainfall in Europe (up to 170 inches), this area is short of water.	Tako, da usprkos najjačih oborina u Evropi (do 4000 mm), ova oblast oskudijeva u vodi.	Тако, да упркос највећег воденог талога у Европи (до 4000 мм) ова област оскудева у води.
to diminish, lessen	umanjívati, umánjujēm	уманѣвати, уманујēm
beauty	ljepóta	лепóта
Nevertheless, all this does not diminish the importance and the beauty of the Yugoslav coast.	Sve to ipak ne umanjuje značaj i ljepotu jugoslovenskog primorja.	Све то ипак не уманује значај и лепоту југо-словенског приморја.
island	òtòk	òстрво
development	razvítak G razvítka	разви́так, разви́тка
tourism	turízam	тури́зам
The innumerable beauties of its shores and islands made possible the development of tourism, which has a great future there.	Neizmjerne ljepote njegovih obala i otoka omogućile su razvitak turizma koji tamo ima veliku budućnost.	Неизмерне лепоте његових обала и острва омогућиле су развој туризма, који тамо има велику будућност.
(name of a wind); storm	bùra / búra	бùра / бу́ра
sirocco	širóko m / jùgo m	ширóко / јùго
Two winds prevail in the seacoast region, the 'bura' and the 'sirocco' or 'jugo'.	Na primorju duvaju dva vjetra bura i jugo.	На приморју дувају два ветра бура и широко или југо.

seasonal	sézōnskī, -ā, -ō	сэзōнскій, -ā, -ō
to attain, to reach	dóstići, da dóstignēm, dóstigao	dóстићи, да дóстигнēm, дóстигао
velocity, speed	brzína	брзína
Both winds are seasonal and may attain a velocity of over 100 km. per hour.	Oba vjetra su sezonska i mogu dostići brzinu od preko 100 km. na sat.	Оба ветра су сезонска и могу достићи брзину од преко 100 км. на сат.
degree, grade	stùpanj, stùpnja pl stùpnjevi	стèпен степèн / степèн
Centigrade, pert. to Celsius	Cèlzijusov, -a, -o	Цèлзијусов, -а, -о
The median temperature at the seacoast during the year is 13.5° Centigrade in Rijeka, and 17° in Dubrovnik.	Srednja godišnja temperatura na primorju iznosi na Rijeci 13.5°C (trinajst i po Cèlzijusa) a u Dubrovniku 17° (sedamnajst).	Средња годишња температура на приморју износи на Ријечи 13,5° Ц (тринаест и пет степени Цèлзијусо- вих), а у Дубровнику 17° (седамнаест).

Points of the Compass - Strane sveta

north	sjèvër, sjèvera	сèвèр, сèвера
northern	sjèvernī, -ā, -ō	сèпернī, -ā, -ō
northeast	sjeveroīstok / sjeveroīstok	североīсток / североисток
northeastern	sjeveroīstočan / sjeveroīstočan, -čna, -čno	североīсточан / североīсточан, -чна, -чно
northwest	sjeverozápad / sjeverozàpād	сегерозáпад / северозàпād
northwestern	sjeverozápadan / sjeverozàpādan, -dna, -dno	северозáпадан / сверозàпāдан, -дна, -дно

south	jùg	југ
southern	jùžnī, -ā, -ō	јужнī, -ā, -ō
southeast	jugoístok / jugoístok	југойсток / југойсток
southeastern	jugoístočan / jugoístočan, -čna, -čno	југойсточан / југойсточан, -чна, -чно
southwest	jugožápad / jugožàpād	југозáпад / југозàпād
southwestern	jugožápadan / jugožàpādan, -dna, -dno	југозáпадан / југозàпāдан, -дна, -дно
east	ístok	йсток
eastern	ístočni, -ā, -ō	йсточнī, -ā, -ō
west	zàpad	зàпад
western	zàpādni / západnī, -ā, -ō	зàпāднī / зáпаднī, -ā, -ō

NOTES

Note 44.1 Word Formation: Noun Stem Formative

The notes in this and the next several units are concerned with the formation of the stems of nouns, adjectives and to a lesser extent verbs. The primary emphasis in earlier units was on the proper usage of words - their relationship to each other. Most notes have therefore dealt with the final endings - those indicating gender and case in nouns, pronouns and adjectives and those indicating person in the verbs. However, discussions of stem formation have come up again and again, such as the noun suffixes /-in/ and /-(a)c/ (Note 32.2) the adjective suffixes /-sk-/, /-(a)n/, /-n-JI/ (Note 26.1), the verbal nouns in /-nj-e/ and /-ć-e/ (Note 31.1) and the verb prefixes and extensions connected with aspect (Note 21.1.1). One note (31.1.3) took up the relationship of verbal nouns to other nouns based on verb stems. The following note takes up this last subject in greater detail and introduces the more general subject of noun formation.

Note 44.1.1 Some Nouns and Verbs Having Common Roots or Stems

The verbal nouns discussed in Note 31.1 are predictable. Any imperfective verb describing an action will have a verbal noun indicating that action. Nouns such as /odlazak/ and /šetalište/ are formed on the same base as the verb but one cannot predict exactly what form the noun will take, that is, what suffix or suffixes it will have, etc. The examples in Note 31.1.3 were of nouns which described the verb action. Many other formations and meanings are possible. The following discussion will be primarily concerned with form,

not with meaning.

A large number of nouns are made up of a root plus final endings (gender and case) and, of course, a stress pattern. Change in vowel length is often involved, also. Compare:

glàs	voice	glásati	to vote
kòrist	benefit	korístiti	to use
kvàr	breakdown	kváriti	to spoil
pàd	fall	pàdati	to fall
ráčūn	bill, reckoning	račúnati	to calculate
ròd	birth	ródití	to give birth
vèst	news	izvéstiti	to inform
vòz	train	vóziti	to drive
zájam	loan	zájmiti	to loan
zìd	wall	zídati	to build

Note that such nouns may be masculine (as /most/) or feminine (as /korist/, /vest/). /zajam/ has moveable /a/. Masculine nouns of this type which have only one syllable in the nominative singular generally have an extension in the plural (/glasovi/, /vozovi/).

There are also nouns which have no suffix extensions but have the prefix (or prefixes) of the related verb:

ìzglied	view	izglédati	to look out
ízvoz	export	izvóziti	to export
ópis	description	opísati	to describe
ótvor	opening	otvóriti	to open
pòglèd	view	póglèdati	to glance
pòzdrāv	greeting	pózdraviti	to greet
póziv	invitation	pozívati	to invite
prénos	transfer	prenósiti	to transport
pròglàs	proclamation	proglásiti	to proclaim
proízvod	production	proizvóditi	to produce
úvod	introduction	uvóditi	to introduce
úvoz	import	uvóziti	to import

Another set of nouns has the feminine /a/ gender and case endings:

brána	dam	brániti	to defend
cěna	price	cěnití	to apprise
hrána	food	hrániti	to feed
ígra	play	ígrati	to play

náda	hope	nádati	to hope
pòhvala	praise	pohváľiti	to praise
pòplava	flood	pòplaviti	to flood
pòseta	visit	posétiti	to visit
prèdstava	performance	prèdstavljati	to perform
prévara	deception	prévariti	to deceive
próba	trial	próbatì	to try
súša	drought	súšiti	to dry
vèza	connection	vézati	to connect
zàbrana	prohibition	zabrániti	to prohibit

Still another set of nouns has the 'infinitive' stem, the suffix being the /t/ of the infinitive or its replacement (See Note 43.1). These nouns are regularly feminine i-nouns.

dòbit	gain	dóbiti	to receive
mòć	might	móći	to be able
pòmòć	help	pómoći	to help

A few have the infinitive stem plus the /a/ endings:

óbuća	footwear	obúći	to dress
-------	----------	-------	----------

The nouns listed in Note 31.1.3 illustrate several other noun stem formatives which are used with bases common to the verb:

/-(a)k/

dólazak	arrival	dólaziti	to come
---------	---------	----------	---------

/-n-(a)k/

sástanak	meeting	sástati se	to meet
----------	---------	------------	---------

/-nj-/ plus feminine /-a/

šétnja	a walk	šétati	to walk
--------	--------	--------	---------

/-al-išt-/ plus neuter /-e/ (/išt-/ = /-1st-Y-/)

šétalište	promenade	šétati	to walk
-----------	-----------	--------	---------

The /-(a)k/ suffix, indicating the action, is a frequent one (see also other examples in Note 31.1.3)

sílazak	descent	sílaziti	to come down
tròšak	expenditure	tróšiti	to spend

It frequently has other extensions, as /-n-/ in /sastanak/ above and /ustanak/ 'uprising' (/ustati/). The infinitive /t/ also occurs:

/-t-(a)k/

dobítak	profit	dóbiti	to get
---------	--------	--------	--------

gubítak	loss	gúbiti	to lose
počétak	beginning	póčeti	to begin
zadátak	task	zádati	to set a task

The above examples are largely confined to nouns indicating 1) the action taken, 2) the object or result of the action.

Note 44.2 New Verbs

a	I	oskudévati /oskudijévati	oskudévām /oskudijevām			to be scarce, short
a	P	dódati	da dódām	dòdao, dòdala	dòdān /dòdāt	to add
a/Jē	I	dodávati	dódājēm		dódāvān	
C	P	dóstići	da dóstignēm	dóstigao	dóstignūt	to attain, reach
a/Jē	I	dóstizati	dóstižēm			
i	I	gráničiti se	grániči se			to border
i	P	ográníčiti	da ográníčim		ográníčen	to limit
a	I	ograničávati	ograníčāvām		ograníčāvān	
i	P	odvójiti	da ódvojim		ódvojen	to separate
a	I	odvájati	ódvājām		ódvājān	
C	P	oměsti	da omětēm	òmeo	oměten	to thwart
a	I	omětati	ómětām		ómētān	
i	P	onemogúćiti	da onemógučim		onemógūčen	to make
a/Jē	I	onemogućivati	onemogúćujēm		onemogúćivān	impossible
a	I	onemogućávati	onemogučāvām		onemogučāvān	
i	P	prùžiti	da prùžim			to stretch, extend
a	I	prúžati	prúžām			
i	P	umánjiti	da úmánjim		úmánjen	to diminish
a/Jē	I	umanjívati	umánjujēm		umánjivān	

Grammatical Drill

GD 44.1 Noun Formation

GD 44.1.1 With final suffixes only

/govoriti/ - /govor/ 'speech'

Kakav je bio Jovanov govor i koliko
je trajao?

Jovanov govor je bio vrlo dobar,
a trajao je jedan sat.

/izlaziti/ - /izlaz/ 'exit'

Da li kuća ima jedan ili dva izlaza? Kuća ima dva izlaza.

/ulaziti/ - /ulaz/ 'entrance'

Da li ima još jedan ulaz sem glavnog? Da, imaju dva ulaza.

/platiti/ - /plata/ 'pay'

Kakvu platu ima vaš rođak? On ima vrlo dobru platu.

/pregledati/ - /pregled/ 'examination'

Da li se pregled pasoša i prtljaga vrši Da pregled pasoša i prtljaga vrši
na granici? se na granici.

/odgovoriti/ - /odgovor/ 'answer'

Da li ste dobili odgovor od vašeg Da, dobio sam juče odgovor od
prijatelja? njega.

/prelaziti/ - /prelaz/ 'crossing'

Da li je prelaz granice zatvoren noću? Da, prelaz je zatvoren za saobraćaj
kolima.

/pogledati/ - /pogled/ 'view'

Kakav je pogled sa Avale? Pogled sa Avale je vrlo lep kad
je vedro vreme.

/predstavljati/ - /predstava/ 'performance'

Kada počinje predstava u operi? Predstava počinje u 7:30.

/pozdraviti/ - /pozdrav/ 'greetings'

Kako je vaš otac? Hvala dobro je. Imate pozdrav od
njega.

/izvestiti/ - /vest/ 'message'

Šta ima novo? Ima vest od Jovana da ne može
doći na večeru.

/izvoziti/ - /izvoz/ 'export' and /uvoziti/ - /uvoz/ 'import'

Da li se jugoslovenski izvoz i uvoz sa Jugoslovenski izvoz i uvoz sa
Italijom povećava ili smanjuje. Italijom se povećava.

/poplaviti/ - /poplava/ 'flood'

Da li je poplava oštetila autoput i Poplava je oštetila autoput, ali
železničku prugu? nije prugu.

/računati/ - /račun/ 'bill'

Da li su plaćeni računi za ovaj mesec? Da, svi računi za ovaj mesec su plaćeni.

/prenositi/ - /prenos/ 'transfer'

Da li je izvršen prenos vašeg nameštaja¹ kući? Da, prenos mog nameštaja je izvršen juče.

/hraniti/ - /hrana/ 'food'

Kako vam se sviđa hrana u hotelu, gospodine? Hrana mi se mnogo sviđa.

/roditi/ - /rod/ 'kin, fruit'

Da li ste vi i Toma rod? Da, mi smo rod. Toma je moj brat od strica.

Kakav je rod jabuka? Rod jabuka je prilično dobar.

/sušiti/ - /suša/ 'drought'

Da li je suša uticala mnogo na prinos pšenice? Da, suša je uticala na prinos pšenice, ali ne mnogo.

/vezati/ - /veza/ 'connection'

Koja je veza bolja do vaše kuće, tramvajem ili autobusom? Bolja je veza autobusom.

/odnositi se/ 'to refer to' - /odnos/ 'relationship'

Kakvi su bili odnosi Srba i Hrvata sa Madžarima za vreme Madžarske bune (1848)? Njihovi odnosi su bili rđavi.

/pozivati/ - /poziv/ 'invitation'

Da li ste dobili poziv od Jovića? Da, dobili smo poziv od njih.

/reći, rečem/ - /reč/ 'word'

Koliko novih reči ima u ovoj lekciji? Imma 35 novih reči.

/padati/ - /pad/ 'fall'

Da li je pad Beograda u turske ruke (1521) imao uticaja na Ugarsku? Da, posle pada Beograda uskoro je pala i Ugarska.

¹/nameštāj/ - 'furniture'

/kvariti/ - /kvar/ 'breakdown'

Kako ste se proveli na putu?

Vrlo rđavo. Imali smo kvar u motoru i to nam je pokvarilo ceo put.

/porasti/ - /porast/ 'growth' and /ceniti/ - /cena/ 'price'

Šta je prouzrokovalo porast cena životnih namirnica?

Rđava žetva je prouzrokovala porast cena životnih namirnica.

/braniti/ 'to defend' - /brana/ 'dam'

Koliko je visoka ova brana?

Ova brana je visoka 90 metara.

/odbraniti/ - /odbrana/ 'defense'

Da li je moguća odbrana od poplave?

Da, odbrana od poplave je moguća, ali skupa.

/glasati/ 'to vote' - /glas/ 'vote' and /glasiti/ 'to read' - /glas/ 'sound, voice'

Koliko glasova ima u srpskohrvatskom jeziku?

U srpskohrvatskom jeziku ima 30 glasova.

Kako vam se dopada glas ove glumice?

Ona ima vrlo lep glas.

/uvoditi/ - /uvod/ 'introduction, preface'

Kako vam se dopada uvod u ovu knjigu?

Uvod mi se dopada, ali još nisam pročitao knjigu i ne znam da li je tačan.

/odmoriti se/ - /odmor/ 'rest, vacation'

Gde idete na odmor?

Ove godine idemo na odmor u Sloveniju na Bled.

/pomoći/ - /pomoć/ 'aid, help'

Da li vam je potrebna naša pomoć?

Ne, hvala. Nije nam potrebna nikakva pomoć.

GD 44.1.2 With suffix /-ak/

/polaziti/ - /polazak/ 'departure'

Koliko ima do polaska voza? Do polaska voza ima još 5 minuta.

/dolaziti/ - /dolazak/ 'arrival'

Koliko ima do dolaska voza? Do dolaska voza ima još 10 minuta.

/odlaziti/ - /odlazak/ 'leaving'

Da li ste pregledali kočnice pre odlaska
na put? Da, pregledao sam.

/ustati/ - /ustanak/ 'uprising'

Kad je bio prvi srpski ustanak? Prvi srpski ustanak je bio 1804.
godine.

/početi/ - /početak/ 'beginning'

Koliko ima do početka predstave? Do početka predstave ima još 10
minuta.

/zadati/ - /zadatak/ 'assignment'

Da li ste svršili domaći zadatak? Da, svršio sam domaći zadatak.

/sastati se/ - /sastanak/ 'meeting'

U koliko sati imate sastanak sa vašim
prijateljem Tomom? Mi imamo sastanak u 4 posle podne.

GD 44.1.3 With suffix /-ica/

/učiti/ - /učionica/ 'classroom'

Kakva je vaša učionica? Naša učionica je lepa i velika.

/čekati/ - /čekaonica/ 'waiting room'

Da li ste čekali dolazak voza u čekaonici
ili na peronu? Čekao sam u čekaonici.

/reč/ - /rečenica/ 'sentence'

Da li razumete ovu rečenicu? Da, razumem tu rečenicu.

/stati, da stanem/ - /stanica/ 'station, stop'

Da li je autobuska stanica blizu vaše
kuće? Da, autobuska stanica je vrlo
blizu moje kuće.

/učenik/ - /učenica/ 'student'

Da li vaša deca idu u gimnaziju? Da, moj sin je učenik III razreda,
a kći učenica I razreda gimnazije.

/pevač/ - /pevačica/ 'singer'

Kako peva gospoda Petrović? Ona je pevačica u operi.

/glumac/ - /glumica/ 'actress'

Kako vam se dopada igra ove glumice? Ona igra vrlo dobro. Ona je dobra
glumica.

/Hrvat/ 'Croat' (man) - /Hrvatice/ 'Croat' (woman)

Da li su vaši prijatelji Srbi? Moj prijatelj je Srbin, a njegova
žena je Hrvatica.

/učitelj/ - /učiteljica/ 'teacher'

Čime se zanima gospoda Jović? Ona je učiteljica osnovne škole.

/devojka/ - /devojčica/ 'little girl'

Kolika je vaša kći? Moja kći je još devojčica.

/varoš/ - /varošica/ 'small town'

Da li je Lešnica varoš ili varošica? Lešnica je varošica.

/kašika/ - /kašičica/ 'teaspoon'

Šta vam treba, kašika ili kašičica? Treba mi jedna kašičica.

/soba/ - /sobica/ 'little room'

Kakvu sobu ima vaš prijatelj? On ima jednu sobicu.

GD 44.2 Conversations - Razgovori

GD 44.2.1

A

B

Kako se zove primorska oblast
Jugoslavije?

Zove se Dalmacija. Rijetko ko pravi
razliku između Istre i Dalmacije.

Istra je poluostrvo na sjevernom
dijelu primorja, zar ne?

Da. Može se reći da Dalmacija počinje
od Rijeke. Sjeverni dio se zove još
i 'Hrvatsko primorje'.

Da li je cijela Dalmacija u sastavu
Hrvatske?

Nije. Dio na jugu od Dubrovnika je u
sastavu Crne Gore. Taj se dio zove
i 'Crnogorsko primorje'.

Čuo sam da uz dalmatinsku obalu ima mnogo otoka. Da li je to tačno? Da li su svi otoci nastanjeni ¹ ? Koliko ima velikih otoka?	Da, to je tačno. Ima preko tisuću otoka. Nisu, samo su veći otoci nastanjeni. Ima 71 veći otok, 645 manjih i 456 malih.
Kako se zove najveći otok?	Najveći otok zove se Krk. On je veliki 408 km ² .
Koje otoke vi najviše volite?	Ja najviše volim Hvar i Rab, ali svi otoci su lijepi. Otok Mljet je pokriven šumom i također je jako lijep.
Gde se nalaze Brionski otoci?	Brionski otoci ili Brioni nalaze se pored zapadne obale Istre.
Koliko ima Brionskih otoka?	To ne znam. To je u stvari niz malih otoka. Mislim da su samo dva nastanjena.
Kako se zove primorska oblast Jugoslavije?	Zove se Dalmacija. Retko ko pravi razliku između Istre i Dalmacije.
Istra je poluostrvo na severnom delu primorja, je li to tačno?	Da, može se reći da Dalmacija počinje od Rijeke. Severni deo se zove još i 'Hrvatsko primorje'.
Da li je cela Dalmacija u sastavu Hrvatske?	Nije. Deo na jugu od Dubrovника je u sastavu Crne Gore. Taj se deo zove i 'Crnogorsko primorje'.
Čuo sam da pored dalmatinske obale ima mnogo ostrva. Da li je to tačno? Da li su sva ostrva naseljena? Koliko ima velikih ostrva?	Da, to je tačno. Ima preko hiljadu ostrva. Nisu. Samo su veća ostrva naseljena. Ima 71 veće ostrvo, 645 manjih i 456 malih.
Kako se zove najveće ostrvo?	Najveće ostrvo zove se Krk. Ono je veliko 408 km ² .
Koja ostrva vi najviše volite?	Ja najviše volim Hvar i Rab, ali sva ostrva su lepa. Ostrvo Mlet je pokriveno šumom i takođe je vrlo lepo.
Gde se nalaze Brionska ostrva?	Brionska ostrva ili Brioni nalaze se pored zapadne obale Istre.
Koliko ima Brionskih ostrva?	To ne znam. To je u stvari niz malih ostrva. Mislim da su samo dva naseljena.

¹/nastāniti/ - 'settle', /nāstānjen/ 'inhabited'

GD 44.2.2

A

B

Da li ima velikih rijeka na primorju?

Nema. Najveća rijeka je Neretva.

Druge rijeke su manje.

Kako to, kad je vodeni talog veliki?

To je zbog Dinarskih planina, koje

odvajaju primorje od njegovog zaleđa.

Koliko je dugačka Neretva?

Ona je dugačka 218 km. I ona je jedina rijeka, koja siječe¹ Dinarske planine.

Onda, njena klisura² mora biti vrlo lijepa?

Da, strane njenih klisura su visoke od 800-1000 metara.

U kom je dijelu primorja vodeni talog najveći?

Vodeni talog je najveći na južnom primorju povrh³ Boke Kotorske⁴.

Je li to na Crnogorskom primorju?

Da, to je na visini od 1.097 m. u mjestu, koje se zove Crkvice.

Da li su oborine tamo zbilja 4000 mm? Kako mislite veće?

Da, neki put su i mnogo veće od 4000 mm.

Tako, jedne godine oborine su bile visoke preko 6000 mm.

Pa to je skoro 300 inči?

Da.

Da li su Dinarske planine visoke?

Jesu. U Dalmaciji njihova visina je do 2000 metara, a u Hercegovini i Crnoj Gori preko 2000 m.

Да ли има великих река на приморју?

Нема. Највећа река је Неретва. Друге реке су мање.

Откуда то долази, кад је водени талог велики?

То долази због Динарских планина, које одвајају приморје од његовог залеђа.

Колико је дугачка Неретва?

Она је дугачка 218 км. И она је једина река, која сече¹ Динарске планине.

Онда, њена клисура² мора бити врло лепа?

Да, стране њене клисуре су високе од 800-1000 метара.

У ком је делу приморја водени талог највећи?

Водени талог је највећи на јужном приморју изнад Боке Которске⁴.

Је ли то на Црногорском приморју?

Да, то је на висини од 1.097 м. у месту, које се зове Цркvice.

Да ли је водени талог тамо збиља 4.000 мм.?

Да, неки пут је и много већи од 4.000 мм.

¹/sječī/ - 'cut'

²/klisura/ - 'canyon'

³/póvrh, vrh/ - 'at the top of (with G)'

⁴/Boka Kotorska/ - (a large and beautiful gulf)

Како мислите већи?

Па то је скоро 300 инчи.

Да ли су Динарске планине високе?

GD 44.2.3

A

Vi kažete da Dalmacija ima blagu klimu?

Da li pada snijeg na primorju?

Da li je zimi hladno na primorju?

Kakav je vjetar bura?

U koje godišnje doba duva bura?

Da li je bura brz vjetar?

Da li taj vjetar donosi kišu?

Kakav je to vjetar?

Da li je na južnom primorju mnogo toplije nego na sjevernom?

To je prilično velika razlika?

Gdje je zimi najugodnije na primorju?

Zašto 'naročito na Hvaru'?

Da li su bure na Jadranskom moru velike?

Тако, једне године падавине су биле високе преко 6.000 мм.

Да.

Јесу. У Далмацији њихова висина је до 2.000 метара, а у Херцеговини и Црној Гори преко 2.000 метара.

B

Da, to je sredozemna klima, koja ima vrlo blage zime.

To se dešava vrlo rijetko i to na sjevernom primorju.

Nije, osim kad duva bura.

To je hladan vjetar, koji duva sa Dinarskih planina ka moru (sjeverac)¹.

Bura duva obično zimi i u rano proljeće.

Jest. Bura postiže brzinu od preko 100 km. na sat.

Kišu donosi vjetar, koji se zove 'široko' ili 'jugo'.

To je vlažan vjetar, koji duva sa mora (iz Afrike-Sahara).

Na južnom primorju je toplije oko pet stupnjeva Celzijusovih.

Da, jest. Zato je leti ugodnije na sjevernom, a zimi na južnom primorju.

Na južnom primorju od Dubrovnika na jug, a od otoka naročito na Hvaru.

Zato što na Hvaru ne duva bura. Tako bar svijet kaže i vjeruje.

Da, to zavisi od vjetra. Kad duva jaka bura ili jugo, onda je i bura na moru velika.

¹/sjevérac/ - 'north wind'

Ви кажете да Далмација има благу климу.	Да, то је средоземна клима, која има врло благе зиме.
Да ли пада снег на приморју?	То се дешава врло ретко и то на северном приморју.
Да ли је зими хладно на приморју?	Није, сем кад дува бура.
Какав је ветар бура?	То је хладан ветар, који дува са Динарских планина ка мору (северац ¹).
У које годишње доба дува бура?	Бура дува обично зими и у рано пролеће.
Да ли је бура брз ветар?	Јесте. Бура достиже брзину од преко 100 км. на сат.
Да ли тај ветар доноси кишу?	Кишу доноси ветар, који се зове 'широко' или 'југо'.
Какав је то ветар?	То је влажан ветар, који дува с мора (Африка - Сахара).
Да ли је на јужном приморју много топлије него на северном?	На јужном приморју је топлије око пет степени Целзијусових.
То је прилично велика разлика.	Да, јесте. Зато је лети пријатније на северном, а зими на јужном приморју.
Где је зими најпријатније на приморју?	На јужном приморју од Дубровника на југ, а од острва нарочито на Хвару.
Зашто 'нарочито на Хвару'?	Зато што на Хвару не дува бура. Тако бар свет каже и верује.
Да ли су буре на Јадранском мору велике?	Да, то зависи од ветра. Кад дува јака бура или југо, онда је и бура на мору велика.

GD 44.3 Homework - Donaći zadatak

On the basis of the data given in the Basic Sentences and Conversations of this lesson be prepared to give a short talk along these lines:

- 1) Describe the geography of the coastal region of Yugoslavia (mountains, rivers, islands).
- 2) Describe the climate that prevails in this region.
- 3) Describe the economic situation of the region in so far as mentioned in this unit.

At the teacher's discretion the above may be a written assignment.

In giving talks the students may use outlines or notes in Serbo-Croatian giving figures and other data.

UNIT 45

Basic Sentences - Osnovne rečenice

At the DoctorsKod liječnikaКод лекараMaking an Appointment by telephoneЗаказивање састанка телефоном

A

to feel

osjećati, osjećam

осећати, осећам

I don't feel well.

Ne osjećam se dobro.

Не осећам се добро.

doctor

doktor

Can you see ('examine')
me, doctor?Da li me možete
pregledati, gospodine
doktore?Да ли можете да ме
прегледате, господине
докторе?

B

doctor's office

ordinacija

ординација

[Yes], I can. Come to
my office in an hour,
if it is convenient
for you.Mogu. Dodite u moju
ordinaciju kroz
jedan sat, ako vam
je zgodno.Могу. Дођите у моју
ординацију кроз
један сат, ако вам
је угодно

A

All right, I'll be there
in an hour.Dobro, biću tamo kroz
jedan sat.Добро, бићу тамо кроз
један сат.At the Doctor'sKod liječnikaКод лекара

B

to pain, ache,
hurt

bóljeti, bóli

болети, боли

What's wrong with you
('What pains you'),
Mr. Simić?Šta vas boli,
gospodine Simiću?Шта вас боли, господине
Симићу?

A

throat

grlo

грло

My throat's sore ('The
throat pains me').

Boli me grlo.

Боли ме грло.

to catch cold	prehlāditi se, da se prēhlādīm	назѣпсти, да назѣбѣм
to cough	kāšljati, kāšljēm	кашљати, кашљѣм
I caught a cold and I'm coughing.	Prehladio sam se i kašljem.	Назебао сам я кашљѣм.
	B	
Have you had a temperature?	Da li ste imali temperaturu?	Да ли сте имали температуру?
	A	
Yes, I had a temperature of 38°. ¹	Da, imao sam 38° (stupnjeva).	Да, имао сам 38 (степени).
	B	
patient	bolésnik, bolesníka	болѣсник, болесніка
(The doctor takes ['measures'] [his] temperature and examines him ['the patient']).	(Lječnik mjeri temperaturu i pregleda bolesnika.)	(Лекар мери температуру и прегледа болесника.)
to set on fire, inflame	zapāliti, da zapālīm	запáлити, да запáлим
or,	upāliti, da upālīm	упáлити, да упáлим
lungs	plúca (Sg plúce n)	плућа (плуће)
healthy	zdrav, -a, -o	здрав, -а, -о
Your throat is inflamed, but your lungs are all right.	Grlo vam je upaljeno, ali pluca su vam zdrava.	Грло вам је запаљено, али плућа су вам здрава.
prescription	récept	рѣцепт
to put, to place	métati, mēcēm	мѣтати, мѣћѣм
(He writes a prescription and gives it to ['puts [it] in front of'] the patient.)	(Piše recept i meće pred bolesnika.)	(Пише рѣцепт и мѣће пред болесника.)

¹37°C is equivalent to 98.6°F. (normal)

Here, [take] this prescription.	Evo vam ovaj recept.	Ево вам овај рецепт.
medicine	lijek, lijéka pl lijékovi	лѐк, лѐка лѐкови
pharmacy	apotéka	апотѐка
Get the medicine at the pharmacy.	Uzмите lijek u apoteci.	Лекове узмите у апотеци.
	A	
(to the) outside, out of doors	nàpolje	напоље
May I go outdoors?	Smijem li izići van?	Смем ли да излазим напоље?
	B	
I advise you to stay in your room for a few days.	Ja вам preporučujem da ostanete u sobi nekoliko dana.	Ја вам препоручујем да чувате собу неколико дана.
to smoke smoking to recover, get well	pùšiti, pùšim pùšenje ózdraviti, da ózdravim	пушити, пушим пушење о́здравити, да о́здравим
In addition to that you should stop smoking till you get well.	Osim toga morate prestati sa pušenjem dok ne ozdravite.	Сем тога треба да престанете да пушите док не оздравите.
cigarette	cigaréta	
Or at least reduce your smoking to a couple of cigarettes.	Ili, smanjite pušenj. bar na nekoliko cigareteta.	пушење на неколико цигарета.
owing to owe	dúžan, dúžna, -o biti dúžan	дужан, дужна, -о бити дужан
All right, thank you. What do I owe [you]?	Dobro, hvala. Koliko sam dužan?	Добро, хвала. Шта сам дужан?

B

pertaining to health

zdrávtvenī, -ā, -ō

здрáвственнĭ, -ā, -ō

Nothing. This is a health station.
 Ništa. Ovo je zdravstvena stanica.

Ничта. Ово је здравствена станица.

Parts of the Human Body

tělo	body	ràme pl raména	shoulder
gláva	head	vràt pl vràtovi	neck
òko n pl òči f Gpl óčijū	eye	srdce	heart
ùvo / ùho pl ùši f Gpl úšijū	ear	stómāk, stomáka	stomach
nòs, nòsa	nose	rúka Gpl rùkū	arm, hand
líce	face	nóga Gpl nògū	leg, foot
zùb	tooth		

Vocabulary Pertaining to Sickness

bòl pl bólovi	pain, ache
bólnica	hospital
čir u stomáku	stomach ulcer
dòm zdràvlja	out-patient clinic ('home of health')
glavóbolja	headache
grip	grippe, influenza, flu (dangerous form)
infékcija	infection
injékcija	injection, shot
kríza	crisis
medicína	medicine (liquid)
názeb / préhlada / influéncia	common cold, flu
plula	pill
reumatízam	rheumatism
srčani ùdār	stroke ('heart strike')
zapaljénje plúća	pneumonia ('inflammation of lungs')
zdrávtvena ùstanova	health institution

NOTES

Note 45.1 Noun: Formation

The discussion in Note 44.1 illustrated a number of noun formations:

	ROOT		ending m.	zìd
			f-i	kòrist
			f-a	hrána
	ROOT	extension	ending	šét-nj-a
Prefix(es)	ROOT		ending	ó-tvor
Prefix(es)	ROOT	extension	ending	do-bí-t-ak

Some of these, such as /zìd/ and /hrana/ add the inflectional endings (masculine for /zìd/; feminine /-a/, etc. for /hrana/) directly to the root. Even in the plural, however, /zìd/ has a further suffix before the masculine endings: /zìd-ov-i/. Such suffixes are here called 'stem formatives' as they 'form' the stem to which the final suffixes are added. As the examples above show, there are also prefixes used as 'stem formatives'. These are, however, quite limited, and the discussion on verb prefixes previously given will serve as a general introduction to noun prefixes also. The variations in vowel length and stress are of course also part of the noun formative pattern, but these changes are not generally included in the analysis here. Occasional statements are made concerning them, however.

The use of the stem formative suffixes is, on the other hand, more complex. The present note does not attempt to discuss all such suffixes nor all combinations of them. The student should, however, become familiar with those most frequently used, and these are taken up below.

Note 45.1.1 Simple suffixes

Compare:	glùp	glúpāk
	vóžitì	vózāč
	vřt	vřtār
	stràn	strànac
	vìdetì	vídik
	nàcionālan	nacionalízam

The endings /-ak/, /-āč/, /-ār/, /-ac/, /-ik/ and /-iz(a)m/ are in these words added directly to the root (/glup-/, /voz-/, /vid-/, etc.). Each forms a masculine noun with the regular case endings. A feminine i-noun, such as that formed by the ending /-ost/, is similarly transparent as to formation:

nòv	new	nòvòst	news
-----	-----	--------	------

Other feminine nouns, and neuter nouns generally, have a case-ending in all forms, so that the suffix must be abstracted to be seen clearly. For example:

				Formative Suffix	Declension Suffix
čist	clean	čistina	clearing (of terrain)	-in-	-a
júnak	hero	junákinja	heroine	-inj-	-a
ljút	angry	ljútnja	anger	-nj-	-a
žéleti	wish	žélja	wish	-j-	-a
lèvi	left	lèvica	the left	-ic-	-a
lép	beautiful	lepóta	beauty	-ot-	-a
skûp	expensive	skupóca	high cost of living	-óc-	-a
štámpār	printer	štampárija	printing press	-ij-	-a
bràt	brother	bràtstvo	brotherhood	-stv-	-o
videti	see	videlo	daylight	-el-	-o
zèlen	green	zelénilo	green color	-il-	-o
pózor	attention	pózorište	theater	-išt-	-e

Although stem formative suffixes such as those listed above may be treated as unit suffixes, it would also be possible to reduce the total number of such suffixes by considering /-óc-/ as /-ot-/ plus /-J-/, /-inj-/ as /-in-/ plus /-J-/, etc. For practical purposes it is generally easier not to do this.

Note 45.1.2 Complex or Multiple Suffixes

Compare:

neúrednōst	'disorder'	rèd	'order'	neúredan	'out of order'
čóvečnōst	'being human'	čóvek	'man'	čóvečan	'human'
ràdništvo	'labor'	ràd	'work'	ràdnik	'worker'
slùšalac	'listener'	slùšati	'listen'		
úrednik	'editor'	rèd	'order'	úredan	'in order'

These show some of the complexities of derivation. (See also Note 44.1). /neúrednōst/ is obviously /ne-u-red-n-ost/, but this complex form is not directly made from /rèd/. There is, rather, a series of words, each formed with certain affixes. The 'order' of this formation may be reconstructed somewhat as follows: /rèd/, verb formed with prefix and verb suffixes /uréditi/ 'to put in order', adjective formed from this verb (See Note 46.1) /úredan/ with stem formative suffix /-(a)n/, negative of this adjective /neúredan/, abstract formed by stem formative /-ōst/: /neúrednōst/. The other words above may be analyzed in a similar fashion.

In many cases, however, not all of the intermediate steps are available, and the reconstruction of the chain of derivation is purely a matter for linguistic history. For this reason, it has been customary to treat some complex endings as units.

Note 45.1.3 Noun Formative Suffix

The following list gives only the more important formatives, stressing those which may readily be used in making new words. The formations in which they are found and the meanings given are also selective, no attempt at completeness being made.

-(a)c	-ic-a		-j-e
-ač	-ač-a	-inj-a	-J-e
-ić	-k-a	-onj-a	-nj-e
-(a)k	-sk-/-Jk-a	-lij-a	-c-e
-āk	-b-a	-džij-a	-l-o
-ār	-d-a		-išt-e
-fk	-ar-a		-stv-o
-telj	-ot-a		
-in	-oć-a		
-āj	-in-a	-ōst	
-luk	-J-a	-ād	
-(a)nj	-ij-a	-ež	
-iz(a)m	-nj-a		

-(a)c (See also Note 32.2.2)

This suffix is very frequent, both as a simple formative and in combination with others. Among its meanings are the following.

1) a person engaged in such-and-such activity

kúpiti	to buy	kúpac	buyer
--------	--------	-------	-------

In this meaning it is often used with other formatives, especially verbal ones.

For example:

-ov-ac	trgóvati	'to trade'	trgovac	'merchant'
-av-ac	prodávati	'to be selling'	prodávac	'salesman'
-a-l-ac	čítao	'having read'	čítalac	'reader'
-i-l-ac	nósio	'having been carrying'	nósilac	'bearer'

2) one of a species or type. The base may be a place name, a common noun or an adjective.

a) with place names - one from that place

Makédōnija 'Macedonia' Makedōnac 'a Macedonian'

The feminine counterpart is /-k-a/: /Makédōnka/.

b) with common noun bases - one of that species or type.

jūnād 'bulls and heifers' jūnac 'a bull'

The feminine counterpart is here, as often, /-ic-a/, /júnica/.

c) adjective base - one of such-and-such a characteristic

bèo 'white' bélac 'white' (horse, man)

cĕn 'black' cĕnac 'negro'

stràn 'strange' strànac 'foreigner'

/-āč/

a) one who does such-and-such, particularly as an occupation. The base is a root or stem in common with a verb.

/-āč/	nósiti	to carry	nósāč	porter
	vóziti	to drive	vózāč	driver
	potróšiti	to spend	potróšāč	consumer
	órati	to plow	órāč	plowman
	prodávati	to be selling	prodávāč	salesman

b) The instrument by which something is done.

bríjati se to shave bríjāč razor

/-ic/ ~ /-ić/

1) forms diminutives

vrāt	neck	vrátic	short neck
grād	city	grádíc	small town
nòs	nose	nósić	small nose
mlād	young	mládić	young man

cf /-č-ic/ (often duplicating diminutives in /-ic/)

kāmēn stone kaménčić small rock

2) forms personal names (last names) directly (with base noun in /-a/)

Níkola Níkolić

with /-ov-/ ~ /-ev-/

Gavrílo Gavrílović

Lázār Lazārević

/-(a)k/

1) forms nouns indicating action, with verb stems as a base. The verb stem is generally one having a prefix. (See also Note 31.1.3)

prítisnuti to press prítisak pressure

2) forms nouns from noun bases plus prefixes, with the meaning of the preposition (= prefix) plus noun

za sélom behind the village zãselak hamlet
na pr̃stu on the finger náprstak thimble

3) forms nouns indicating the result of the action, with verb stems including /-t-/

/-t-(a)k/ gúbiti 'to lose' gubítak 'loss'
óstati 'to remain' ostátak 'remnant'

This formant is actually /-/ (vowel length before the /t/) + /t/ + /-(a)k/, with /'/ on the long vowel, as seen by these examples.

4) forms diminutives

glàs 'voice' glásak 'a thin voice, weak voice'
člãn 'member' člãnak 'article'

Frequently /-J-ak/ (after /k/, /g/, /h/)

prãh 'dust' prášak 'powder; mote'
zràk 'ray' zráčak 'little ray' (of hope)
grãh 'beans' grášak 'peas'

Note that this is /--J-ak/. Also in other combinations.

5) added to numeral bases, forms nouns indicating 'approximately so many', as well as several days of the week.

dèsët 'ten' desétak 'about ten'
útorak 'Tuesday'
čétiri 'four' četvřtak 'Thursday'
pèt 'five' pétak 'Friday'

Note again that the suffix is accompanied by length on the preceding syllable /-t-(a)k/.

Another day of the week has the suffix /-(a)k/ but is not a numeral base: /ponédeljãk/ 'Monday'.

6) Forms some adjectives (Note 46.1.3).

/-āk/

Forms nouns from adjectives or numerals indicating 'one characterized by such-and-such'

pròst	'simple'	próstāk	'vulgar person'
glùp	'stupid'	glúpāk	'stupid person'
přvi	'first'	prvāk	'leader, champion'
děvèt	'nine'	devétak	'a ninth part'
dèsèt	'ten'	desétak	'a tenth part, tithe'

Also from adjectives in /-nj-/:

gódišnjì	'yearly'	gódišnjāk	'annual, year-book'
----------	----------	-----------	---------------------

/-J-āk/ forms nouns from /l/ participles:

dóšao	'having come'	dóšljāk	'newcomer'
-------	---------------	---------	------------

/-ār/

Most frequently forms nouns indicating one pursuing a given occupation, from noun or verb bases.

vřt	'garden'	vřtār	'gardener'
štāmpa	'press'	štāmpār	'printer'
vóziti	'to drive'	vózār	'driver'

/-ik/

forms nouns, mostly from adjective or verb stems. (For the meanings see the examples below.) These are usually derived stems, so that this suffix is part of a complex. Compare:

bóleti	'to be sick'	bòlēst	'sickness'
-e-ti		-est	
bòlestan	'sick'	bolésnik	'sick person'
-est-(a)n		-est-(a)n-ik	

An example of a simple suffix is:

vřdeti	'to see'	vřdik	'horizon, sight'
--------	----------	-------	------------------

Complex suffixes (the intermediate forms are not given in most cases)

/-n-ik/	rěč	'word'	rěčnik	'dictionary'
	prólaziti	'to be passing by'	prólaznik	'as passerby'
	sávez	'alliance'	sáveznik	'ally'
	govóriti	'to speak'	gówornik	'speaker'

With /-n-/ of past participle

/-n-ik/	účiti	'to learn'	účenik	'pupil'
	póznati	'to become acquainted with'	póznānik	'acquaintance'
	naséliti	'to settle'	naseljénik	'settler'

Some others:

/-ov-n-ik/	čas (pl. časovi)	'watch'	časovník	'watch'
	stanovati	'to dwell'	stánovník	'inhabitant'
/-(a)n-ik/	úředan	'in order'	úředník	'editor'
/-t-n-ik/	úmeti	'to know how'	úmetník	'artist'
/-n-ik/	práznovati	'to celebrate'	prázdník	'holiday'

The use of /-ik/ to form nouns indicating a woods or grove of a given type of tree is also of interest:

bor	'pine tree'	borík	'pine forest'
bukva	'beech tree'	bukvík	'beech forest'
šljiřva	'plum, plum tree'	šljiřvík	'plum orchard'

/-telj/

indicates 'one who performs such and such action' or the like. While not many words have this suffix, some very frequent ones do.

ródití	'to bear'	róditelj	'parent'
účití	'to learn'	účitelj	'teacher'

/-in/ (See also Note 32.2.1)

This suffix forms masculine singular nouns indicating persons connected by origin or by occupation to a given cultural unit or persons having certain characteristics. The cultural unit may be

- 1) a national or ethnic group

Bugarin	Bulgarian
---------	-----------

- 2) a religious group

muslímanin	Moslem
------------	--------

- 3) an occupational group

bérberin	barber
----------	--------

- 4) a family group

dóm	'home'	dómačí	'homemade'	domácín	'host'
cf. gòspod	'lord'			gospódin	'gentleman'

The /J/ suffix may be associated with /-in/:

Túrčín	'Turk'
--------	--------

/-āj/

forms nouns of various meanings (abstract and item).

dogáđati se	'to occur'	događāj	'event'
óbičan	'customary'	òbičāj	'custom, habit'
léžati	'lie down'	lèžāj	'bed'

It also occurs with other suffixes:

/-J-āj/	znāk	'sign'	znāčāj	'significance'
/-Y-āj/	izvéstiti	'inform'	izveštāj	'report'

/-luk/

A not too frequent suffix (of Turkish origin).

hádžija	'pilgrim'	hadžíluk	'pilgrimage'
---------	-----------	----------	--------------

/-(a)nj/

For examples of this suffix see the names of the Croatian months in Note 29.2.1.

/-iz(a)m/ is found with many loanwords:

turízam	'tourist trade'	nacionalízam	'nationalism'
---------	-----------------	--------------	---------------

/-ic-a/

a very frequent suffix combination, often found with other stem formatives. It forms nouns of many different meanings from other nouns, adjectives and verbs. For example: (The order of presentation is of no significance.)

1) feminine corresponding to masculine

-ac-ic-a	domácin	'host'	domáćica	'hostess'
	glúmac	'actor'	glúmica	'actress'
	Hrvāt	'Croat'	Hrvática	'Croat' (f)
-ač-ic-a	ígrāč	'player'	igráćica	'player' (f)
	krālǝ	'king'	králǝica	'queen'
-ar-ic-a	kùvār	'cook'	kùvarica	'cook' (f)
-a-telj-ic-a	prijatelj	'friend'	prijateljica	'friend' (f)
-e-n-ic-a	ùčēnik	'student'	ùčenica	'student' (f)
-n-ic-a	póznānik	'acquaintance, friend'	póznānica	'acquaintance, friend' (f)

2) nouns of place

-on-ic-a	čèkati	'to wait'	čékaonica	'waiting room'
on-ic-a	présto	'throne'	préstonica	'capital city'
	rávan	'flat'	ravnica	'plain'
-n-ic-a	bèrberin	'barber'	bèrbèrnica	'barber shop'

3) nouns of instrument

-a-l-ic-a	slùšati	'to listen'	slúšalica	'receiver, earphone'
-----------	---------	-------------	-----------	----------------------

-n-ic-a	úlaz	'entrance'	úlaznica	'ticket'
	4) Abstracts and Collectives			
	právo	'law'	právica	'justice, rightness'
	pósao	'work'	bésposlica	'idleness, unemployment'
-J-ic-a	déca	'children'	déčica	'small children'
	5) diminutives			
	gláva	'head'	glávica	'small head'
	márama	'kerchief'	máramica	'handkerchief'
	séstra	'sister'	séstrica	'little sister'
	stò	'table'	stólica	'chair'
	vároš	'town'	varóšica	'small town'
/-J-ic-a/	dévōjka	'girl'	devóžčica	'little girl'
/-J-ic-a/	gòspoda	'madam'	gòspodica	'miss'
/-J-ic-a/	kášika	'spoon'	káščica / kášičica	teaspoon'

/-ač-a/

forms feminine nouns indicating 1) a person of such-and-such nature or concerned with doing so-and-so 2) instrument or object used for such-and-such purpose 3) fruit juice or liquor.

Person:

glúpāk	'stupid man'	glúpača	'stupid woman'
--------	--------------	---------	----------------

Thing:

náslon	'leaning back, lean-to'	naslónjača	'armchair'
--------	----------------------------	------------	------------

Drink: (/ -ov-ač-a/)

jàbuka	'apple'	jàbukovača	'cider'
--------	---------	------------	---------

/-k-a/ indicates 'a single _____'.

The 'single _____' may be associated with a verb indicating action of a given kind, a noun indicating an undifferentiated mass, or an adjective.

pripóvediti	'to tell a story'	pripovětka	'short story'
psóvati	'to curse'	psòvka	'oath'
bìti	'strike'	bìtka	'battle'
gràh	'beans'	gràška	'a single grain'
bèò	'white'	bèlka	'a white female'

Compare also:

žéna	'woman'	žènka	'a female (of animals)'
------	---------	-------	----------------------------

It often indicates 'a feminine one' or 'a female one', pairing with a corresponding masculine noun. The pair may refer to persons of a gender, origin or affiliation or just be masculine and feminine counterparts.

mínistār	'minister'	mínistārka	'minister's wife'
lékār	'physician'	lékārka	'woman doctor'
gràđanin	'citizen'	gràđānka	'citizen' (f)
Dalmatīnac	'Dalmatian'	Dalmátinka	'Dalmatian woman'
ćúrān	'turkey'	ćūrka	'turkey hen'

/-sk-a/ ~ /-Jk-a/

This suffix, with /-a/, forms nouns of place. See Note 28.2.1 for the form, as this is the same suffix as the adjective formant.

/-sk-a/	Hrvāt	'Croatian'	Hrvātska	'Croatia'
	Bùgarin	'Bulgarian'	Bùgarska	'Bulgaria'
	Švajcārac	'Swiss'	Švajcārska	'Switzerland'
/-Jk-a/	Gr̃k	'Greek'	Gr̃čka	'Greece'
	Němac	'German'	Němačka	'Germany'

/-k-a/ (cf. /-k-a/ above)

Énglěz	'Englishman'	Énglěska	'England'
Frāncūz	'Frenchman'	Frāncūska	'France'

(Compare Peoples and Places, Unit 8)

/-b-a/

forms nouns 1) indicating the result of verbal action
2) action in process

Verbal base:

móliti	'to beg'	mólba	'petition, application'
slúžititi	'to serve'	slúžba	'service'
narúčiti	'to order'	narudžba	'order'

/-i-t-b-a/

is the infinitive stem of i-verbs plus /-b-a/.

žéniti se	'to marry'	žénidba	'wedding'
plóviti	'to sail'	plóvidba	'navigation'

/-ob-a/

forms abstracts from adjective bases.

zlóba	'evil'
grdóba	'ugliness'
teskóba	'tightness'

/-ar-a/

usually forms nouns indicating the premises with which such-and-such is associated; it more rarely indicates a person.

The stress is on the syllable before /-ar-/.

brašno	'flour'	brašnara	'flour bin'
knjiga	'book'	knjižara	'bookstore'
železo	'iron'	želézara	'iron-works'

occasionally forms the feminine of a noun in /-ār/ or a feminine derivative of another noun.

tráva	'grass, herb'	trávára	'woman who heals with herbs'
vrácatí	'tell fortune'	vráčara	'fortune teller'

/-ót-a/

forms nouns (with bases in common with adjectives or other nouns)

lěp	'beautiful'	lepóta	'beauty'
dóbar	'good'	dobróta	'goodness'

/-óc-a/ (may be considered /-ot-J-a/)

číst	'clean'	čistóca	'cleanliness'
		/čistóta	
těžak	'difficult'	teškóca	'difficulty'
hládan	'cold'	hladnóca	'cold'

/-in-a/

forms nouns covering a wide range of meanings, mostly from adjective and noun bases, though also from verbs. It occurs in combination with a number of other suffixes.

On adjective bases it may indicate the quality of the base adjective, a person, place or thing associated with that quality, etc.

břz	'fast'	brzína	'speed'
visok	'high'	visína	'height'
vrúc	'hot'	vručína	'heat'
treći	'third'	trećína	'a third'
sítan	'small'	sitnína	'small change'
veći	'larger'	većína	'majority'
stàr	'old'	starína	'antiquity'
		stàrína	'old man'
nìzak	'low'	nizína	'lowlands, lowness'

With /-J-/

dùg	'long'	dužina	'length'
vèlikī	'large'	veličina	'size'
mnògi	'many'	množina	'plural'

From noun bases. A frequent use is that indicating meat of a given kind.

jàgnje G jàgnjeta	'a lamb'	jàgnjetina	'lamb' (meat)
téle G téleta	'calf'	téletina	'veal'
pìle G pìleta	'chicken'	pìletina	'chicken' (meat)

Other types of nouns also occur as bases:

càr	'emperor'	càrina	'customs duty, tariff'
-----	-----------	--------	------------------------

With /-J-/

góvedo	'head of cattle'	góvedina /góvedina	'beef'
--------	------------------	--------------------	--------

With /-ov-/ ~ /-ev-/

dòm	'home'	dómovina	'homeland'
hlàd	'cold'	hladóvina	'shade, cool (of the day)'
třg	'public square'	třgovina	'trade, commerce'
ótac	'father'	óčevina	'property inherited from father'
óčev	'father's'		

From verb bases - (with /-ov-/ ~ /-ev-/ and frequently /-J-/.)

ímati	'have'	ímovina	'property'
preráditī	'process'	prerádevina	'processed goods, manufactured'

With /-av-/

vládati	'rule'	vládavina	'rule'
pàsti (pad-)	'fall'	pàdavine f pl.	'rainfall'

From miscellaneous bases

òkolo	'around'	okolina	'surrounding area'
blízu	'near'	blizina	'nearness'
stò	'hundred'	stòtina	'hundred'
kolíko	'how much'	količina	'quantity'

/-J-a/

/-J-/ occurs in many combinations. It also occurs with /-a/, often forming abstracts but also forming nouns indicating persons and things.

srètan	'fortunate'	srèca	'fortune'
sùh	'dry'	súša	'drought'

gráđiti	'build'	gráđa	'building material'
vóđiti	'lead'	vóđa	'leader'
gospóđin	'gentleman'	gòspoda	'lady'

/-ij-a/

There are two major ways in which this suffix is used. One is as a regular formative, making abstract nouns as well as others. The other is an ending for recent loan words, often corresponding to English -y.

Regular Formative

nìzak	'low'	nìzija	'lowland'
súđiti	'to judge'	súđija (m)	'judge'

Recent loans

ìstorija	'history'
filozófiija	'philosophy'
geografíija	'geography'

/-cij-a/ often corresponds to -tion.

generácija	'generation'	organizácija	'organization'
but dirékcija	'directorate'		

/-nj-a/

usually forms nouns indicating the action of the verb base.

vóžiti	'drive'	vóžnja	'driving'
smétati	'hinder'	smétnja	'hindrance'
ráđiti	'work'	ráđnja	'action, work; store'
pàžiti	'pay attention to'	pážnja	'attention'

Occasionally a noun in /-nj-a/ will indicate an object or the like rather than an action. Note the derived meaning 'store' for /ráđnja/ above.

nóšiti	'wear'	nóšnja	'costume'
súkatí	'spin (yarn)'	sùknja	'skirt'
súkno	'cloth'		

/-inj-a/

forms nouns of various kinds, including abstracts, nouns indicating people, places, etc.

pùst	'desolate'	pùstinja	'desert'
siróta	'orphan'	sirótinja	'poverty'
Gr̀k	'Greek'	Gr̀kinja	'Greek woman'
ròb	'slave'	ròbinja	'female slave'

/-k-inj-a/

forms nouns indicating women of such-and-such origin, etc.

séljāk	'peasant'	seljákinja	'peasant woman'
strànac	'foreigner'	strànkinja	'foreign woman'
Slovénac	'Slovene'	Slóvėnkinja	'Slovenian woman'

/-onj-a/

forms nouns of rather specialized meaning - persons (and also oxen) have a strikingly large --, as

gláva	'head'	glávonja	'person with extra large head'
-------	--------	----------	--------------------------------

/-lij-a/

usually designates persons from a given place, more rarely persons possessing such-and-such characteristics

Běč	'Vienna'	Běčlija	'a Viennese'
Sàrajevo	'Sarajevo'	Sarájlija	'man from Sarajevo'

/-aj-lij-a/

pàra	'(money)'	parájlija	'rich man'
dùg	'long'	dugájlija	'tall person'

/-džij-a/

indicates persons concerned with something, usually doing, making or selling it.

sápūn	'soap'	sapúndžija	'soapmaker'
kázan	'kettle'	kazándžija	'tin-smith'

/-ōst/

forms abstract nouns, usually on adjective bases. All /-ōst/ nouns are feminine i-nouns.

mìlo	'dear'	mìlōst	'mercy'
vrédan	'worthy'	vrédnōst	'value'
svétao	'light'	svètīlōst	'light'
pìsman	'literate'	pìsmanōst	'literacy'
znàmenit	'famous'	znàmenitōst	'landmark'

/-n-ōst/ is a frequent combination

òkolo	'about'	okólnōst	'circumstance'
búdūćī	'future'	budúćnōst	'future'
prípasti	'belong'	prípadnōst	'adherence'

/-ād/

forms collective feminine i-nouns.

jàgnje	'lamb'	jàgnjād	'lambs'
téle	'calf'	télād	'calves'
pìle	'chicken'	pìlād	'chickens'

/-ež/

forms collective feminine i-nouns indicating groups of such-and-such characteristics.

mlád	'young'	mládež	'youth'
------	---------	--------	---------

forms masculine nouns indicating the action described by the verb base or the instrument involved.

bósti (bod-)	'to stick'	bódež	'stiletto'
grábiti	'to grab'	grábež	'looting'

/-j-e/ ~ /-j-e/

forms nouns of various meanings - collectives, nouns indicating a feature of a given subject (geographic feature, part of the body, or the like), verbal nouns, etc. (Verbal nouns have been treated under Note 31.1.1.)

ósoba	'person'	ósoblje	'personnel'
leto	'summer'	próleće	'spring'
pred grád	'before' 'city'	prédgráde	'suburbs'
pri móre	'at' 'sea'	prímorje	'seacost'
ústa	'mouth'	úšće	'mouth of river'
pod nóga	'under' 'foot'	pódnóžje	'foothill'
uz gláva	'up' 'head'	úzglávlje	'head support'

/-nj-e/

is /-n-j-e/ and has been discussed under verbal nouns (Note 31.1.1)

/-c-e/

forms diminutives of neuter nouns. It often occurs with an extension in /-n-/ or /-š-/ (/--ēn-/, /-an-/, /aš-/, etc.)

víno	'wine'	vínce	(affectionate word for wine)
jàgnje	'lamb'	jàgnjēnce	'little lamb'
		jàgnjěšce	
vráta pl	'door'	vratánca	'little door'
psèto	'dog'	psetánce	'little dog'
		psetášce	

/-l-o/

makes neuter nouns, often with other extensions.

sèsti	'sit'	sélo	'village'
-------	-------	------	-----------

/-i-l-o/

vóziti	'drive'	vózilo	'vehicle'
--------	---------	--------	-----------

/-at-1-1-o/

kúpati se 'bathe' kupátilo 'bathroom'

/-a-1-o/

glèdati 'look' oglédalo 'mirror'

/-išt-e/ forms nouns of place

sájam 'fair' sàjmište 'fairgrounds'

sréda 'center' srèdište 'the center'

/-J-ište/

trǔg 'market' tržište 'market-place'

/-ište/ added to /l/ participle (/-(a)l-išt-e/)

šetati 'to walk' šétalište 'promenade'

/-stv-o/ ~ /-Jtv-o/ forms abstracts

drùg 'companion' drúštvo 'society, company'

ljúdi 'men' ljúdstvo 'manpower'

càr 'Czar, emperor' cárstvo 'empire'

stánövník 'inhabitant' stánövníštvo 'population'

pódānik 'citizen' podānstvo 'citizenship'

Note that /g-Jt/ and /k-Jt/ > /št/ (See Note 43.1.2)

Note 45.2 Noun Formation: Compounds

The discussion in Note 45.1 did not take up words which had more than one root. Such a word may have one of the suffixes given in that note but may also have only the final (gender-number) suffix.

Some compounds have the roots plus final suffix:

ime G imena 'name' dān 'day' imendān 'name day'

pò 'half' nòc 'night' pónoc 'midnight'

The first part of the compound may be a participle:

ròden 'born' dān 'day' ròdendān 'birthday'

The first part may also be a fuller form that does not usually occur by itself:

pò / pòla 'half' òstrvo 'island' poluóstrvo 'peninsula'

More frequently the roots have /o/ between them:

lìst 'leaf' pàdati 'be falling' lìstopad 'October'

rúka 'hand' méta 'target' rukomēt 'a kind of ball game'

Examples with other suffixes:

òsam 'eight' ljet- 'year' osmóljetka '8 year primary school'

(cf. lèto 'summer')

zémija 'earth' ráditì 'to work' zemljorádnja 'farming'

An example with adjective bases:

rávan 'even' težak 'heavy' ravnotéža 'balance'

Note 45.3 New Verbs

a/Jē	I	kášljati	kàšljēm		to cough
e/I	I	bóleti	bóli		to pain,
		/bóljeti			hurt
e/I	P	zabóleti	da zabóli		
		/zabóljeti			
V/nē	P	métnuti	da mètņēm	mètnūt	to put
a/Jē	I	métati	mécēm	mètān	
i	P	ósetiti	da ósetim		to feel
		/ósjetiti	/da ósjetim		
a	I	ósećati	ósećām		
		/ósjećati	/ósjećām		
i	P	ózdaviti	da ózdravim		to recover
a	I	ózdravljati	ózdravljam		
i	P	prehláđiti se	da se prehláđim	prehláđen	to catch
a/Jē	I	prehláđivati se	prehláđujem se	prehláđivān	cold
i	I	pùšiti	pùšim		to smoke
i	P	pópušiti	da pópušim		
		(for verbs /zapáliti - upáliti/ see Vol. I)			
C	I	zépsti	zébēm	zèbao, zébla	to catch
C	P	nazépsti	da nazébēm	názèbao, nazébla	cold
C	P	ozépsti	da ozébēm	ózèbao, ozébla	

Grammatical Drill

GD 45.1 Verb Drill - Question and Answer Drill with Prompt

Jovan se juče nije osećao dobro.	Kako se Jovan oseća danas?
Moj sin je pokvario stomak.	Od čega je bolestan vaš sin?
Moga oca bole noge i ruke. On ima reumatizam.	Kako je vaš otac?
Jovana je pregledao lekar i kaže nije ništa opasno.	Da li je Jovan bio kod lekara?
Lekari pregledaju bolesnike u raznim zdravstvenim ustanovama.	Da li lekari pregledaju bolesnike kod kuće?
Kriza je prošla i bolesniku je bolje.	Kako se oseća bolesnik?
Moji bolovi su prestali (/prošli/).	Da li imate još bolove?

Čim je ostao kod kuće nekoliko dana

Jovan je ozdravio.

Jovan puši preko 20 cigareta dnevno.

Dok me je bolelo grlo lekar mi je
zabranio da pušim.

Ja sam prestao da pušim dok me nije
prošlo grlo.

Da li je Jovan ozdravio?

Da li Jovan puši mnogo?

Da li ste pušili dok vas je bolelo
grlo?

Zašto ste prestali da pušite?

GD 45.2 Questions on the Basic Sentences

Give expanded answers to the following questions, according to the model given.

Od čega je bolestan vaš brat?

Moj brat je nazebao. Boli ga grlo.

On se ne čuva i ne sluša lekara.

Kako se oseća vaš brat?

Da li vas je pregledao lekar?

Gde je ordinacija Dr. Jovanovića?

Šta vas boli, gospodine?

Da li imate temperaturu?

Kad ste merili temperaturu poslednji put?

Šta vam je rekao lekar?

Da li vam je lekar dao neki lek?

Jeste kupili lekove?

Da li smete da izlazite napolje?

Šta vam je preporučio lekar?

Da li pušite?

Da li možete da prestanete sa pušenjem
dok vas ne prođe grlo?

GD 45.3

I Reading: У болници

Moј пријатељ Ђорђе лежи у болници. Он болује од чира у стомаку. Пошто није пазео на дијету његово стање се погоршало. Зато је пренет у болницу на лечење.

Пошто је много ослабио, лекари нису смели да га оперишу. Добио је неколико трансфузија крви и хвала Богу осећа се боље. Поред тога он држи строгу дијету што му такође добро чини.

Пошто он није ожењен ми га често посећујемо.

Он још није излечен, али више нема опасности по живот. Зато ће бити отпуштен из болнице идуће недеље. Лекари су му рекли да ће потпуно оздравити, ако буде држао строгу дијету и ако престане да пуши и пије. Сада његово оздрављење зависи од његове чврстине да изврши оно што му је лекар наредио.

I Reading: U bolnici

Moј prijatelj Đorđe leži u bolnici. On je bolestan od čira u stomaku. Pošto nije pazio na dijetu njegovo stanje se pogoršalo. Зато је пренијет у болницу на liječenje.

Pošto je mnogo oslabio, liječnici nisu smjeli da ga operiraju. Dobio je nekoliko transfuzija krvi i hvala Bogu osjeća se bolje. Osim toga on drži strogu dijetu što mu također dobro čini.

On nije oženjen te ga mi često posjećujemo.

On još nije izliječen, ali više nema opasnosti za život. Зато ће бити пуштен из болнице слиједече недеље. Liječnici su mu rekli da će potpuno ozdraviti, ako bude držao strogu dijetu i ako prestane da puši i pije. Sada njegovo ozdravljenje ovisi od njegove volje da izvrši ono što mu je liječnik naredio.

bólnica	hospital
bolóvati, bólujēm	to be sick
čvrstína	firmness
dijéta	diet
držari, držim	to keep, hold
izlěčiti, da izlěčim /izlijěčiti, da izliječim	to cure
křv, křvi	blood
lěčenje / liječenje	treatment (to treat)
narěditi, da narědim	to issue an order, to command
organi za vărenje	digestive organs

operírati, opérirām /opérisati, opérišēm	to operate (medical)
óslabiti, da óslabim	to weaken
otpústiti, da ótpustim	to dismiss, discharge, fire
pàziti, pàzim	to watch
stròg, -a, -o	strict, severe
tránsfūzija	transfusion
vòlja	will

II Reading: авствена служба у Југославији

Здравствена служба у Југославији је социјализована. Лекари немају приватну праксу. Они су службеници било здравствених установа било привредних предузећа.

Здравствених установа има разних. Здравствене станице, домови здравља, амбуланте, диспанзери и клинике служе за давање прве помоћи и лечење мањих болести.

У болницама и санаторијумима лече се теже болести и врше операције.

Југославија има социјално осигурање. У социјално осигурање су укључени сви радници, индустријски и пољопривредни, као и разне професије. Сви чланови социјалног осигурања имају право на бесплатно лечење и лекове. То право имају и државни чиновници. За сада индивидуални сељаци нису укључени у ову организацију.

У Југославији има неколико творница, које производе разне лекове. Они лекови, који се производе у земљи нису скупи.

Универзитети у Београду, Загребу, Љубљани и Сарајеву имају медицинске факултете. У стручним медицинским школама школују се медицинске сестре, лекарски помоћници и помоћнице и друго особље.

II Reading: Zdravstvena služba u Jugoslaviji

Zdravstvena služba u Jugoslaviji je socijalizirana. Liječnici nemaju privatnu praksu. Oni su službenici bilo zdravstvenih ustanova bilo privrednih preduzeća.

Zdravstvenih ustanova ima raznih. Zdravstvene stanice, domovi zdravlja, ambulante, dispanzeri i klinike služe za davanje prve pomoći i liječenje manjih bolesti.

U bolnicama i sanatorijumima liječe se teže bolesti i vrše operacije.

Jugoslavija ima socijalno osiguranje. U socijalno osiguranje su uključeni svi radnici, industrijski i poljoprivredni, kao i razne profesije. Svi članovi socijalnog osiguranja imaju pravo na besplatno liječenje i lijekove. To pravo imaju i državni činovnici. Za sada individualni seljaci nisu uključeni u ovu organizaciju.

U Jugoslaviji ima nekoliko tvornica, koje proizvode razne lijekove. Oni lijekovi, koji se proizvode u zemlji nisu skupi.

Univerziteti u Beogradu, Zagrebu, Ljubljani i Sarajevu imaju medicinske fakultete. U stručnim medicinskim školama školuju se medicinske sestre, lijekarski pomoćnici i pomoćnice i drugo osoblje.

ambuláнта	out-patient clinic
dispánzer	dispensary
držávní činōvnik	government employee
índividualan, -lna, -lno	individual
klínika	clinic
medícínskí, -á, -ō	medical
medícínska sèstra	nurse
operácíja	operation, surgery
osiguránje	insurance
pomóćnica	assistant (woman)
pomóćnik, -níka	assistant (man)
pràksa	practice
prívātan, -tna, -tno	private
sanátōrijum	sanatorium
slúžba	service
slúžbeník	servant, employee
sòcijální, -á, -ō	social
socijalizírati, socijalízírām	to socialize
socijalízovati, socijálizujēm	
škòlovati, škòlujēm	to educate (in school)

UNIT 46

Reading Selections - Štivo za čitanje
The Geography of Yugoslavia - Geografija Jugoslavije
III Part - III Deo

Дуж источне границе Југославије пружају се Карпатско-балкански планински венци. Лук ових планина сече клисура Дунава, која се зове Бердап. Ова клисура је једна од најдужих и најлепших у Европи (око 100 км.).

Карпатско-балканске планине, као и Динарске, имају у Југославији правац север-југ. Ово отежава изградњу добрих саобраћајних веза између јадранског приморја и његовог залеђа, тако да је велики део земље везан са својим приморјем посредно - преко Ријеке. То у великој мери омета привредни развој ових крајева.

У источном делу земље налази се Моравско-вардарска област. Ова област заузима средишни положај на Балкану. Моравско-вардарском долином пролазе важни међународни путеви. Ти путеви везују Западну Европу са Блиским истоком (Београд-Ниш-Софија-Цариград) и са Средоземним морем (Београд-Ниш-Скопље-Солун). Ова област се налази већим делом у Југославији, изузев Солунске котлине, која припада Грчкој.

На Југу граница према Грчкој делимично је отворена, тако да долине јужне Македоније имају благу климу. Та клима омогућује гајење индустријских биљки, које не успевају у другим крајевима земље (памук, мак и пиринач).

Duž istočne granice Jugoslavije pružaju se Karpatsko-balkanski planinski vijenci. Ovaj planinski vijenac presijeca klisura Dunava, koja se zove Berdapska klisura. Ova je klisura jedna od najdužih i najljepših u Evropi (oko 100 km.).

Karpatsko-balkanske planine kao i Dinarske imaju u Jugoslaviji pravac sjever-jug. Ovo otežava izgradnju dobrih saobraćajnih veza između jadranskog primorja i njegovog zaleđa, tako da je veliki dio zemlje посредно vezan preko Rijeke sa svojim primorjem. To je jako omelo ekonomski razvoj ovih krajeva.

U istočnom se djelu zemlje nalazi Moravsko-vargarska oblast. Ova oblast zauzima središnji položaj na Balkanu. Moravsko-vargarskom dolinom prolaze važni međunarodni putevi. Ti putevi spajaju Zapadnu Evropu sa Bliskim istokom (Beograd-Niš-Sofija-Carigrad) i sa Sredozemnim morem (Beograd-Niš-Skopje-Solun). Ova se oblast većim dijelom nalazi u Jugoslaviji, izuzev Solunske kotline, koja pripada Grčkoj.

Na jugu je granica djelomično otvorena prema Grčkoj, tako da doline južne Makedonije imaju blagu klimu. Ta klima omogućava gajenje industrijskog bilja, koje ne uspijeva u drugim krajevima zemlje (pamuk, mak i riža).

Basic Sentences - Osnovne rečenice

pert. to mountain, mountainous	pláninski, -ā, -ō	плáнинскй, -ā, -ō
wreath; circle (city); range	vijénac, vijénca	вѣнац, вѣнца
The Carpathian-Balkan mountain ranges extend along the eastern border of Yugoslavia.	Duž istočne granice Jugoslavije pružaju se Karpatsko-balkanski planinski vijenci.	Дуж источне границе Југославије пружају се Карпатско-балкански планински венци.
arc	lùk pl lùkovi	лук лүкови
to cut	sjèci, sijéčëm	сѣћи, сѣчѣм
to cut across, traverse	presijécati, présijecā	пресѣпати, пресѣцā
canyon, defile, gorge	klísura	клисүра
The arc of these mountains is cut by the gorge of the Danube, which is called the Iron Gate.	Ovaj planinski vijenac presijeca klisura Dunava, koja se zove Đerdapska klisura.	Лук ових планина сече клисүра Дунава, која се зове Ђердап.
This gorge is one of the longest and most beautiful in Europe (about 100 km.).	Ova je klisura jedna od najdužih i najljepših u Evropi (oko 100 km.).	Ова клисүра је једна од најдужих и најлепших у Европи (око 100 км.).
The Carpathian-Balkan mountains, like the Dinaric, run north and south ('have a north- south direction') in Yugoslavia.	Karpatsko-balkanske planine kao i Dinarske imaju u Jugoslaviji pravac sjever-jug.	Карпатско-балканске планине као и Динарске имају у Југославији правац север-југ.
building	izgrádnja	изгрáдна

This makes the development of good communications between the Adriatic seacoast and the ('its') hinterland difficult.	Ovo otežava izgradnju dobrih saobraćajnih veza između jadranskog primorja i njegovog zaleđa.	Ово отежава изградњу добрих саобраћајних веза између јадранског приморја и његовог залеђа.
indirect	pósredan, pósredna, -o	пóсредан, пóсредна, -o
direct	nepósredan, nepósredna, -o	непóсредан, непóсредна, -o
Thus a large section of the country is connected with the seacoast indirectly - through Rijeka.	Tako da je veliki dio zemlje vezan posredno preko Rijeke sa svojim primorjem.	Тако да је велики део земље везан са својим приморјем посредно преко Ријеке.
This hinders to a great extent the economic development of that section of the country.	То је јако омело економски развој ових крајева.	То у великој мери омета привредни развој ових крајева.
In the eastern section of the country is the Morava-Vardar region.	U istočnom se djelu zemlje nalazi Moravsko-varinarska oblast.	У источном делу земље налази се Моравско-вардарска област.
This region occupies a central position in the Balkans.	Ova oblast zauzima središni položaj na Balkanu.	Ова област заузима средишни положај на Балкану.
The important international routes go through the Morava-Vardar valley.	Moravsko-varinarskom dolinom prolaze važni međunarodni putevi.	Моравско-вардарском долином пролазе важни међународни путеви.

<p>These routes connect Western Europe with the Near East (Belgrade-Niš-Sofia-Istanbul) and with the Mediterranean Sea (Belgrade-Niš-Skoplje-Salonica).</p>	<p>Ti putevi spajaju Zapadnu Evropu sa Bliskim istokom (Beograd-Niš-Sofija-Carigrad) i sa Sredozemnim morem (Beograd-Niš-Skoplje-Solun).</p>	<p>Ти путеви везују Западну Европу са Блиским истоком (Београд-Ниш-Софија-Цариград) и са Средоземним морем (Београд-Ниш-Скопље-Солун).</p>
<p>to belong</p>	<p>припадати, припадām</p>	<p>припадати, припадām</p>
<p>This region is mostly in Yugoslavia, except the Thessalonian basin, which belongs to Greece.</p>	<p>Ova se oblast većim dijelom nalazi u Jugoslaviji, izuzev Solunske kotline, koja pripada Grčkoj.</p>	<p>Ова област се налази већим делом у Југославији, изузев Солунске котлине, која припада Грчкој.</p>
<p>The southern border toward Greece is partly without natural barriers,</p>	<p>Na jugu je granica djelomično otvorena prema Grčkoj,</p>	<p>На југу граница према Грчкој делимично је отворена.</p>
<p>thus the valleys of southern Macedonia have a mild climate.</p>	<p>tako da doline južne Makedonije imaju blagu klimu.</p>	<p>Тако да долине јужне Македоније имају благу климу.</p>
<p>plant, herb plants, herbs cotton poppy</p>	<p>biljka Gpl biljki bilje pamuk mak, maka</p>	<p>биљка биљки биље памук мак, мака</p>
<p>This climate makes possible the growing of cash ('industrial') crops, which don't do well in other sections of the country (cotton, poppies and rice).</p>	<p>Ta klima omogućava gajenje industrijskog bilja, koje ne uspijeva u drugim krajevima zemlje (pamuk, mak i riža).</p>	<p>Та клима омогућује гајење индустријских биљки, које не успевају у другим крајевима земље (памук, мак и пиринач).</p>

NOTES

Note 46.1 Adjective Formation

Note 46.1.1 Prefixes in Adjective Formation

As in noun formation, other factors besides suffixes are involved, such as prefixes and compounding. Examples of prefixes in adjective formation are:

			<u>Formatives</u>	
bez-	without	bésplatan	bez-	-(a)n
		beznádežan	bez-	-ež-(a)n
nad-	over	nádležan in charge	nad-	-J-(a)n
ne-	negative	nèpismen illiterate	ne-	-m-en
		nèsvršen unfinished	ne-	-e-n
do-	up to	dótadašnjI	do-	-š-nj-
o-	(perfective)	ómiljen beloved	o-	-J-en

Note the use of /pre/ 'too much' in:

kràtak	short	prèkratak	too short
màli	small	prémalen	too small

There are, of course, many examples of adjectives having stems in common with verbs or nouns which have prefixes. For example:

izvestan	certain	izvéstiti	to inform
ízlazni	pert. to exit	ízlaziti	go out
prósečan	average	próseći	to cut through
zanímljiv	interesting	zanímati	to entertain
póslednji	last	pósledica	result
prólećni	pert. to spring	próleće	spring
neprékidan	uninterrupted	prékid	interruption
proménljiv	changeable	promena	change

Note 46.1.2 Compounding in Adjective Formation

Examples of compounding in adjectives are:

				Compare:	
malóletan	under age	màli	small	lèto	summer
suvózemni	pert. to dry land	sùv	dry	zémija	land
međunárodni	international	među	among	národ	people

Compare:

sredózemní	mediterranean	sréda	middle	zémĵja	land
ovogódišnji	pert. to this year	óvo	this	gòdina	year
takózvāni	so-called	tākō	thus	zvān	called

Note 46.1.3 Suffixes in Adjective Formation

A number of suffixes used in the formation of adjectives have been discussed in earlier units. This note provides a general review and also discusses other adjective formants. While not complete, the most frequent suffixes so used are given here, as well as a few others.

Participles are adjectives regularly made from verb stems. These include:

Participle	Adjective Formant	Example
Present Active Participle	-ć-	ídūćĭ
l-participle	-l-	óstao
Past Active Participle in -v	-v-	póčēv
Past Active Participle in -vši	-vš-	bĭvši
Past Passive Participle in -n	-n	pòzvān
Past Passive Participle in -t	-t	pòzvāt

Of these, the participles in /-ćĭ/, /-v/ and /-vši/ are generally invariable. Those in /-n/ and /-t/ have broader use as adjectives, taking any adjective endings, though their actual use is, compared with other adjectives, restricted somewhat by meaning. Examples of those in /-ć-/ , /-l-/ and /-vš-/ as adjectives in cases other than the nominative are:

-ć-	ídūćē nédeljē
-l-	pròšlē nédeljē
-vš-	o bĭvšēm prětsedniku

Other frequently used participles of this kind are:

neúspeo	unsuccessful	tékūćĭ	current
óstālĭ	other, remaining	zadovoljávajūćĭ	satisfactory

Of the non-verbal adjective formants the most frequent are:

- (a)n/-n-; with -J-: -J-(a)n/-J-n- (Note 28.2.2)
- sk-/-Jk-/-k- (Note 28.2.1)
- ij-/-J- (Comparative; Note 26.1)
- ov (Note 27.2.2)
- in (Note 27.2.3)

The suffixes discussed here, including those above, may be summarized in a chart, associating them roughly by consonant and vowel similarities:

-J-	-n-	-nj-	-t	-k-	-v-	-ć-	-l-
-ij-	-in		-it		-iv		
	-en			-ek	-ev		
-oj				-ok	-ov		
-aj	-(a)n			-(a)k	-av	-ać-	
				-sk-	-vš-		
				-Jk-			

As is clear from previous discussions, these are not all 'separate' suffixes, but rather several of these cluster as performing the same function, as, for example /-k-/, /-sk-/ and /-Jk-/.

/-J-/ and /-ij-/, along with /-š-/, are comparative formants (See Note 26.1). In addition, /-J-/ is a frequent formative used with other suffixes (see examples below). It also occurs in /nàš/ 'our' (compare /nàs/ 'us') and /vàš/ 'your', as well as in other words. Compare:

pràse	G	pràseta	suckling pig	pràsecí	pert. to suckling pig
téle	G	téleta	calf	télecí	pert. to veal

/-ij-/, /-oj/ and /-aj/ are used in the formation of pronominal adjectives. Compare:

Root	Formatives		
k-	-oj-	kóji	which
	-J-ij-	číji	whose
m-	-oj-	mòj	my

/-aj-/ is used only as an extension in the masculine singular nominative: /tàj/, /óvāj/, /ónāj/. /-oj-/ also occurs in some numerical adjectives:

dv-	-oj-	dvòji	'two...'
-----	------	-------	----------

(See Note 14.2). /-J-ij-/ is found with some noun bases, as /dèčiji/ 'child's' (/dec-J-ij-I; cf. /déca/ 'children').

Formations involving /n/ are very frequent. /-(a)n/ with its variant /-n-/ (before /-i/ etc.) is extremely common (see Note 28.2.2). /-J-/ often occurs before the /-n-/ suffix: /krùg 'circle', /krùžan/ and /krùžni/ 'round'.

/-en/ occurs with both /-zero -a -o/ endings and /-i -ā -ō/:

lèd (G lèda)	ice	lèden	icy
vùna	wool	vùnen	woolen
vóda	water	vòden	watery
		vódeni	pert. to water

cřkva	church	crkvénĭ	ecclesiastical
drůstvo	society	drůštven	sociable
drůg	companion	drůštvenĭ	social
hrána	food	prėhranbenĭ	pert. to food

/-in/ is frequent as a possessive adjective associated with nouns in /-a/ (see Note 27.2.3).

/-nj-/ (or /-n-J-/) may occur by itself or with other formatives (/--as-/, /-is/, etc.). (See Notes 28.2.3, 29.2.4, 30.1.) This suffix is particularly used with reference to time, though words in /-nj-I/ of considerably different meanings may be found.

/-nj-I/ is regularly added to adverbs in /-as/:

/dánas/	today	/dánašnjI/	pert. to today
---------	-------	------------	----------------

/-aš-nj-I/ is also found where no adverb in /-as/ is in use:

unůtra	inside	ůnutrašnjI	interior
sada	now	sadašnjI	contemporary
ůvde	here	ůvdašnjI	local
do	to	dótadašnjI	up to that time
tada	that time	tadašnjI	of that time

Other examples of /-nj-I/:

prólece	spring	próletnjI	pert. to spring
		prólecnjI	
pósledica	result	póslednjI	the last

/-it/ is not frequent by itself. An example of /-J-it/ is:

rážlika	difference	rážličit	different
---------	------------	----------	-----------

/-ov-it/ forms adjectives indicating 'characterized by'

kiša	rain	kišóvit	rainy
dár	gift	daróvit	gifted
brdo	hill	brdóvit	hilly
mėšati	mix	mešóvit	mixed

/-k-/, /-ek-/, /-ok-/, /-(a)k/, /-sk-/, /-Jk-/

The suffix /-k-/ ~ /-Jk-/ ~ /-sk-/ is discussed in Note 28.2.1, /-(a)k/ in Note 45.1.3. /-ek-/ and /-ok-/ are extensions found in a few adjectives which are very frequent. Examples are /dálek/ 'far' (compare /dáljI/ 'farther'), /dúbok/ 'deep' (compare /dùbljI/ 'deeper'), /vísok/ 'high' (compare /vlšI/ 'higher'). /-(a)k/, a much more frequent suffix, patterns in the same way with some common adjectives. Examples are /blžak/ 'near' (compare /blžI/ 'nearer'), /rėdak/ 'rare' (/rėdI/ 'rarer').

/-ov-/ and /-ev-/ are very frequent adjective suffixes, occurring on pronominal adjectives, as well as on nouns. For example:

njéga	'him'	njégov	'his'
bràt	'brother'	bràtov	'brother's'

/-av/ may be added as a near relative of the /-cv/ ~ /-ev/ suffix:

kàko	'how'	kákav	'what kind of'
------	-------	-------	----------------

(See Note 27.2.2 and compare Note 42.2.1)

/-ač-/ is found in words such as:

dòm	'home'	dómāčī	'pert. to home'
-----	--------	--------	-----------------

/-l-/ is used not only in the l-participle but also in some non-verbal adjectives.

m̀rk	'brown'	m̀rkli	'dark'
------	---------	--------	--------

Note 46.2 New Verbs

C	P	présećī / présjećī	da preséčēm da presijéčēm	présekao présjekao	présečen -ena /présečen -éna présječen -ena /présječen -éna	to cut, traverse
a	I	presécati /presijécati	présēcām /présijēcām		présēcān /présijēcān	
C/nē a	P I	prípasti prípadati	da prípadnēm prípadām	prípao		to belong
C	I	sèćī / sjèćī	sèčēm sijéčēm	sèkao sjèkao	sèčen -ena /sèčen -éna sjèčen -ena /sjèčen -éna	to cut
C	P	ísećī / ísjećī	da ísèčēm da ísijéčēm	ísekao ísjekao	ísečen -ena /ísečen -éna ísječen -ena /ísječen -éna	

GD 46.1 Questions on the Basic Sentences

Koje se planine pružaju duž istočne granice Jugoslavije?

Kako se zove klisura Dunava?

Kroz koje planine je Dunav prosekao svoju klisuru?

Kakav pravac imaju Dinarske i Karpatsko-balkanske planine u Jugoslaviji?

Šta otežava izgradnju dobrih saobraćajnih veza između primorja i njegovog zaleda?

Gde se nalazi Moravsko-varcarska oblast?

Kakav položaj zauzima Moravsko-varcarska oblast na Balkanskom poluostrvu?

Koji putevi prolaze kroz Moravsko-varcarsku oblast?

U kojim zemljama se nalazi Moravsko-varcarska oblast?

Kakvu klimu imaju doline južne Makedonije i zašto?

Koje industrijske biljke uspevaju u Makedoniji?

Reading: Југославија и њени суседи

Југославија има врло дугачку сувоzemну границу - око 3.013 км.

На западу Југославија има заједничку границу са Италијом. Та граница иде од Јадранског мора и пролази кроз алпске пределе до тремеће са Аустријом. Дугачка је 151 км. или 5% од укупне копнене границе.

Италија је сем тога сусед Југославије на Јадранском мору. То чини да је Италија била у прошлости и да је и сада један од најважнијих суседа Југославије.

На северу Југославија се граничи са Аустријом и Маџарском. Граница са Аустријом дугачка је 324 км. или 10,7%. Према Маџарској Југославија има најдужу копнену границу - 623 км. или 20,7%. Док граница према Аустрији пролази кроз брдовите алпске пределе, граница према Маџарској иде кроз велику Панонску равницу.

На истоку суседи Југославије су Румунија и Бугарска.

Граница према Румунији дугачка је 557 км. или 18,5%. Терен кроз који пролази граница раван је све до Дунава (Банат). Одатле је граница између двеју земаља Дунав. Са обе стране Дунава дижу се Карпатске планине. Кроз ове планине Дунав је просекао своју клисуру, чије су стране високе до 800 метара. Пред улазак у Бердап Дунав је широк 2 км., а у клисури се сужава до 150 метара. Ово чини клисуру Дунава једном од најлепших у Европи, али у исто време чини пловидбу Дунавом врло тешком и опасном.

Граница према Бугарској иде преко Балканских планина и дугачка је 536 км. или 17,8%.

Југославију са својим северним и источним суседима не везују само сувоzemни путеви важни за њихов привредни и културни живот. Них везује и Дунав. Оне су све подунавске земље што у великој мери повећава њихове заједничке интересе и могућности за сарадњу.

Југославија се на југу граничи са Грчком. Граница према Грчкој дугачка је 262 км. или 8,7%. Терен кроз који пролази граница већином је отворен и лако пролазан. Граница иде делимично преко Креспанског језера. На Креспанском језеру налази се тремећа између Југославије, Грчке и Албаније. Од те тремеће до Јадранског мора Југославија се граничи са Албанијом. Од Креспанског језера граница иде гребеном врло високих планина, сече два језера Охридско и Скадарско и излази на Јадранско море. Дужина ове границе је 465 км. или 15,4%. Ако се ова граница погледа на географској карти, видеће се да је иста врло тешко пролазна, сем у долинама река, којих има мало.

На крају треба додати, да Југославију и Грчку везује долина Вајдара (Аксиос). Пут, који иде долином ове реке од велике је економске и стратегијске важности за обе земље. Слободна зона, коју Југославија има у Солунском пристаништу (Егејско море) много повећава важност овог суседства.

Reading: Jugoslavija i njeni susedi

Jugoslavija ima jako dugačku suvozemnu granicu - oko 3.013 km.

Na zapadu Jugoslavija ima zajedničku granicu sa Italijom. Ta granica ide od Jadranskog mora i prolazi kroz Alpske predjele do tromede sa Austrijom. Dugačka je 151 km ili 5% od ukupne kopnene granice.

Italija je osim toga susjed Jugoslavije na Jadranskom moru. Osim toga Italija je bila u prošlosti kao i sada jedan od najvažnijih susjeda Jugoslavije.

Na sjeveru Jugoslavija graniči sa Austrijom i Mađarskom. Granica sa Austrijom dugačka je 324 km ili 10,7%. Prema Mađarskoj Jugoslavija ima najdužu kopnenu granicu - 623 km ili 20,7%. Dok granica prema Austriji prolazi kroz brdovite Alpske predjele, granica prema Mađarskoj ide kroz veliku Panonsku nizinu.

Istočni susjedi Jugoslavije su Rumunija i Bugarska.

Granica prema Rumuniji dugačka je 557 km ili 18,5%. Teren kroz koji prolazi granica ravan je sve do Dunava (Banat). Odatle je granica između dvije zemlje Dunav. Sa obe strane Dunava dižu se Karpatske planine. Kroz ove planine Dunav je prosjekao svoju klisuru, čije su strane visoke do 800 metara. Pred ulazak u Đerdap Dunav je širok 2 km, a u klisuri se sužava do 150 metara. Ovo čini klisuru Dunava jednom od najljepših u Evropi, i stoga je plovidba Dunavom vrlo teška i opasna.

Granica prema Bugarskoj ide preko Balkanskih planina i dugačka je 536 km ili 17,8%.

Jugoslaviju sa svojim sjevernim i istočnim susjedima ne vezuju samo suvozemni putevi važni za njihov privredni i kulturni život. Njih vezuje i Dunav. One su sve podunavske zemlje što u velikoj mjeri povećava njihove zajedničke interese i mogućnosti za saradnju.

Jugoslavija se na jugu graniči sa Grčkom. Granica prema Grčkoj dugačka je 262 km ili 8,7%. Teren kroz koji prolazi granica većinom je otvoren i lako prolazan. Granica ide djelomično preko Prespanskog jezera. Na Prespanskom jezeru nalazi se tromeda između Jugoslavije, Grčke i Albanije. Od te tromede do Jadranskog mora Jugoslavija se graniči sa Albanijom. Od Prespanskog jezera

granica ide grebenom vrlo visokih planina, sječe dva jezera Ohridsko i Skadarsko i izlazi na Jadransko more. Dužina ove granice je 465 km ili 15,4%. Ako se ova granica pogleda na geografskoj karti, vidjeće se da je ista vrlo teško prolazna, osim u dolinama rijeka, kojih ima malo.

Na kraju treba dodati, da Jugoslaviju i Grčku vezuje dolina Vardara (Aksios). Put, koji ide dolinom ove rijeke od velike je ekonomske i strategijske važnosti za obe zemlje. Slobodna zona, koju Jugoslavija ima u Solunskoj luci (Egejsko more) mnogo povećava važnost ovog susjedstva.

Bánāt, -áta	name of a province - part of Vojvodina
geògrafska kárta <u>or</u> màpa	map
grèbèn	ridge
kópneni, -ā, -ō	continental, land
lúka	port
óđ-olē	from there
plóvidba	navigation
pòdunāvski, -ā, -ō	Danubian
Prèspansko jèzero	lake Prespa
prólazan, prólazna, -o	accessible
prístanište	port
prósćci, ia prosěčem, prósekao /prósjeći, da prósiječem, prósjekao	to cut through
pròslōst f	past
sarādnja / surādnja	collaboration
stratègijski, -ā, -ō	strategic
súsedstvo / súsjedstvo	neighborhood
sužāvati, súžāvām	to narrow
trómeđa	a point where the borders of three countries meet
zóna	zone

Questions on Reading 'Jugoslavija i njeni susedi'

Sa kojim zemljama se graniči Jugoslavija?

S kojom zemljom se Jugoslavija graniči sa zapada?

Šta čini Italiju jednim od najvažnijih suseda Jugoslavije?

Ko su susedi Jugoslavije na severu?

Kakav je teren kroz koji prolazi granica između Jugoslavije i Austrije i Mađarske?

S kojom državom Jugoslavija ima najdužu kopnenu granicu?

S kim se Jugoslavija graniči na istoku?

Između kojih zemalja se nalazi klisura Dunava?

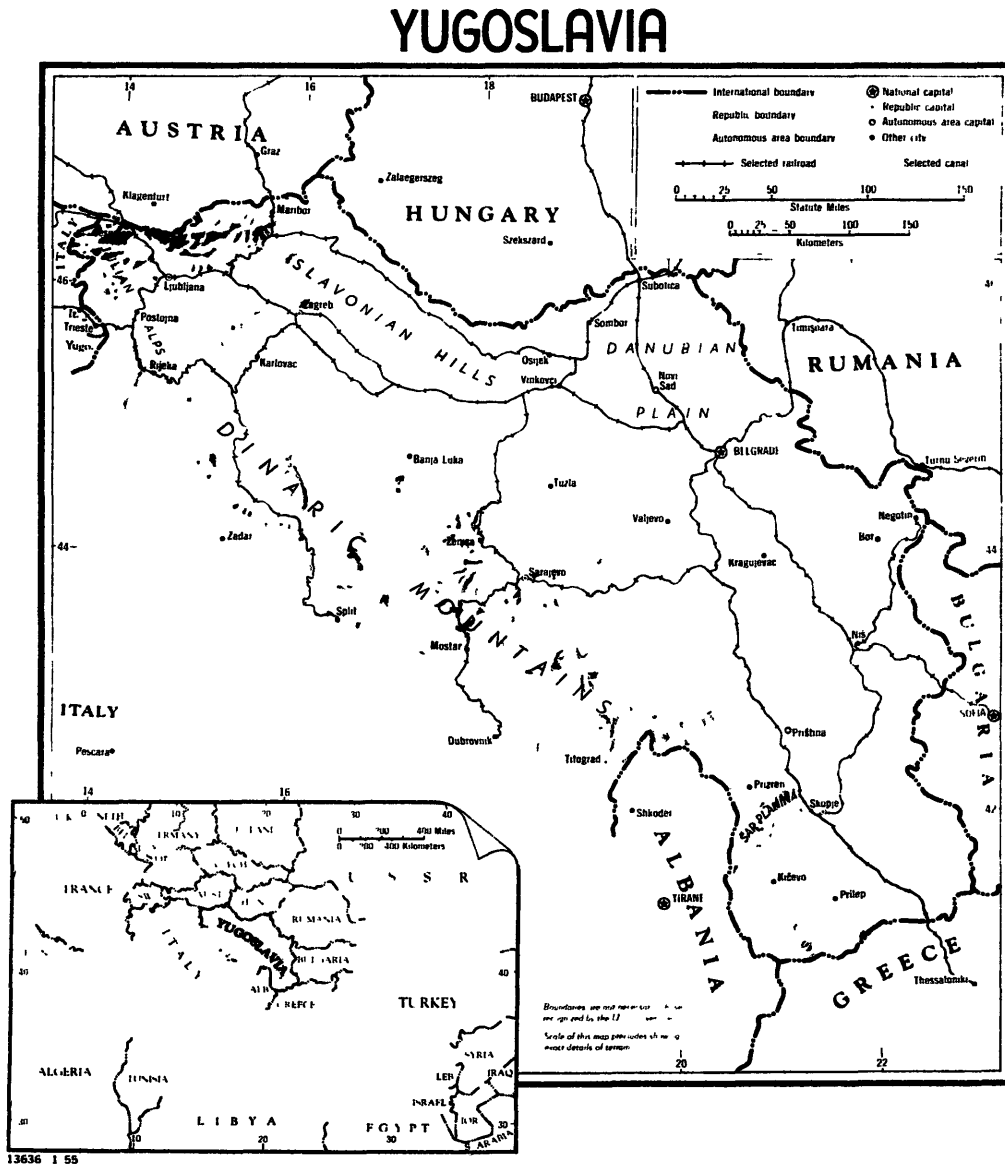
Šta vezuje Jugoslaviju sa njenim severnim i istočnim susedima sa suvozemnih puteva?

Koje su podunavske zemlje sa Jugoslavije?

Kakva je granica između Jugoslavije i Grčke?

Gde utiče reka Vardar?

Da li je solunsko pristanište važno za Jugoslaviju?

UNIT 47

Basic Sentences - Osnovne rečenice

<u>In Visa Section</u>	<u>U odeljenju za vize</u>	<u>У одељењу за виле</u>
	A	
Please sit down, madam.	Izvolite sjesti, gospođo.	Изволите сести, госпођо.
What can I do for you?	Što želite?	Шта желите?
	B	
to report, /se/ denounce; to register, file immigrant (adj.)	prijáviti, da prijávím useljenički, -ā, -ō	пријавити, да пријавим усељенички, -ā, -ō
visa	víza	виза
consul	kònzul	кòнсул
I wanted to register for an immigration visa, sir ('Mr. consul').	Ja sam htjela da se prijavim za useljeničku vizu, gospodine konzule.	Ја сам хтела да се пријавим за усељеничку визу, господине конзуле.
	A	
('Whom') Do you have [any relatives] in America?	Koga imate u Americi?	Кога имате у Америци?
	B	
My husband lives in America, and he wants me and the children to join him there.	Moj muž živi u Americi i on želi da ja sa djecom dođem kod njega.	Мој муж живи у Америци и он жели да ја са децом дођем код њега.
	A	
permit sojourn	dòzvola bòravak, borávka	дòзвола бòравак, борáвка
Is your husband an American citizen or a permanent resident (or 'has a permanent permit of sojourn')?	Da li je vaš muž američki građanin ili ima stalnu dozvolu boravka?	Да ли је ваш муж амерички грађанин или има сталну дозволу боравка?

	B	
not long time ago, recently	nědāvno	недāvно
He recently became an American citizen.	On je nedavno postao američki građanin.	Он је скоро постао амерички грађанин.
	A	
What is he doing?	Čime se on bavi?	Чиме се он занима?
to sustain, support; to endure, stand	izdržāvati, izdržāvām	издржāvати, издржāvām
Is he able to support you and the children?	Da li može vas i djecu izdržavati?	Да ли може да издржава вас и децу?
	B	
to employ	zapósliti, da záposlim	запóслити, да záпослѝм
draftsman	crtāč, crtāča	цртāч, цртāча
to earn	zarađivati, zaráđujēm	зарађивати, зарāђујēm
He's employed as a drafts- man and is earning enough for us to live on.	On je zaposlen kao crtač i zarađuje dovoljno za život.	Он је запослен као цртач и зарађује довољно за живот.
	A	
to submit; to stand, endure	pódnijeti, da podnésēm	пóднѝти, да поднѝсѝм
application	mólba	мóлба
Did he file an application for your visa with the immigration authorities in America?	Da li je on podnio molbu za vašu vizu kod useljeničkih vlasti u Americi?	Да ли је он поднео молбу за вашу визу код усељеничких власти у Америци?
	B	
Yes, he did.	Da, podnio je.	Да, поднео је.
copy	prijépis	прѝпис
or,	kópija	кóпија
statement	izjava	изјава

oath	zákletva	заклетва
Here is a copy of his affidavit of support ('his statement under oath about his material situation').	Ovo je kopija njegove izjave pod zakletvom o materijalnom stanju.	Ово је препис његове изјаве под заклетвом о материјалном стању.
	A	
How old ('big') are your children?	Kolika su vaša djeca?	Колика су ваша деца?
	B	
daughter	kćerka Gpl kćerki	кћерка кћерки
under age	maloljetan, maloljetna, -o	малолетан, малолетна, -о
of age	punoljetan, punoljetna, -o	пунолетан, пунолетна, -о
My daughter is still a minor, but my son is of age.	Moja kćerka još je maloljetna, ali moj sin je punoljetan.	Моја кћи је још малолетна, али мој син је пунолетан.
	A	
The age doesn't affect the preference right if your son isn't married.	Godine ništa ne utiču na pravo prvenstva, ako vaš sin nije oženjen.	Године ништа не утичу на право првенства, ако ваш син није ожењен.
	B	
No, he isn't.	Ne, nije oženjen.	Не, није ожењен.
to speed up, accelerate	ubrзati, da ubrзam	убрзати, да убрзам
or,	póspješiti, da póspješim	поспешити, да поспешим
issuing, issuance, issue	izdávānje	издавање
Can I do anything to speed up the issuing of the visa?	Da li mogu učiniti nešto da pospješim izdavanje vize?	Да ли ја могу да учиним нешто да убрзам издавање визе?

to take out, pull out, extract; to get a ticket or document	izvaditi, da izvadim	извадити, да извадим
document	dokúmen(a)t, dokúmenta	докумен(а)т, документа
or,	isprava	исправа
Surely I have to get some documents.	Sigurno moram izvaditi neke isprave.	Сигурно треба да извадим нека документа.
	A	
instruction	úputa	упутство
regulation, instruction	própis	прóпис
Here is this instruction.	Evo vam ovaj propis.	Ево вам ово упутство.
extract, summary	izvod	извод
leaf, letter, news- paper	lišt pl listovi	lišt listovi
to wed	vjenčati, vjenčam, p.p.p. vjenčan	венчати, да венчам, венчан
marriage certificate	vjenčani list	извод из (матичне) књиге
or,	vjenčanica	венчанџх / венчаница
pert. to birth	rodni, -a, -o	родни, -а, -о
birth certificate	rodni list	извод из (матичне) књиге
or,	krštenica	рођених / крштеница
certificate, conviction	uvjerenje	увербе
You'll need copies of your marriage and birth certificates as well as some other certificates.	Trebaće vam vjenčani i rodni list i još neka uvjerenja.	Требаће вам изводи из књига венчаних и рођених, као и још нека уверена.
outgoing, exit emigrant (adj.)	izlazni, -a, -o iseljenički, -a, -o	излазни, -а, -о исељенички, -а, -о
exit visa	izlazna víza	излазна вџза
or		
emigration visa	iseljenička víza	исељеничка вџза

Can you get a passport and exit visa?	Da li možete dobiti pasoš i izlaznu vizu?	Да ли можете добити пасош и излазну визу?
--	---	--

B

I hope I won't have any difficulties with that.	Nadam se da neću imati poteškoća oko toga.	Надам се да нећу имати тешкоћа око тога.
--	---	---

A

All right.	Dobro.	Добро.
------------	--------	--------

Vocabulary Pertaining to Consular Affairs

državljanin	citizen (legal)
državljanstvo	citizenship (legal)
emigracija	emigration (political)
emigrant	emigrant (political)
građanin	citizen
građanstvo	citizenship
iseliti se - iseljivati se	to emigrate, to move out
iseljivanje	emigration
iseljénik, -íka	emigrant
izvod iz mátične knjige	death certificate
úmrlík / úmrlica	
nádležan, -žna, -žno	in charge
nárödnost f	nationality
ótadžbina	fatherland
násleđe [násljěde] / následstvo [násljedstvo]	inheritance
póđáník pl pódáníci	citizen, subject
podánstvo	citizenship (legal)
spísak pítánjā / úpitník	questionnaire
turístička víza	visitor's visa
tránzítna víza	transit visa
useliti se - useljivati se	to immigrate, move in
useljénik, -íka	immigrant
useljivanje	immigration
záostavština / mása	inheritance, estate
zàvičāj	native land
zàvičājan, zàvičājna, -o	native
zavičājnost f /domícil	domicile

ИЗВОД ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ РОЂЕНИХ

Скупштина општине

среда

СР

СТРАНА

(текући број)	(дан, месец и година уписа)		Накладни уписи и прибелешке
..... (дан, месец, година и час (0—24) рођења) (место рођења улица и број)		
..... (породично и рођено име и пол детета)			
ПОДАЦИ О РОДИТЕЉИМА	ОЦА	МАЈКЕ	Издато дана 19 год (М П) Матичар.
Породично име (за мајку и девојачко)			
Рођено име			
Дан, месец и година рођења			
Место рођења			
Држављанство			
Народност			
Занимање			
Место становања			
Примедбе и исправке грешака			
Породично и рођено име пријавиоца			
..... (Пријавиоца) (Матичар)		

Образац бр. 11/32 „А“

Издавачи: Савремена администрација Београд
Београдски графички завод Београд

1187

UNIT 47 SERVO-SROATLAN

ИЗВОД

ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ ВЕНЧАНИХ

Скупштина општине _____, среза _____ републике. _____

СТРАНА _____

_____ <small>(текући број)</small>	_____ <small>(дан, месец и година склапања брака)</small>	_____ <small>(место склапања брака)</small>									
	Женика	Невесте									
Породично и рођено име											
Раније брачно стање											
Дан, месец и година рођења											
Место рођења (срез)											
Држављанство											
Народност											
Занимање											
Место становања (срез)											
Породично и рођено име родитеља	оца _____ мајке _____	оца _____ мајке _____									
Породично и рођено име 1) _____ и место становања сведока при склапању брака 2) _____											
Породично и рођено име и место становања пуномоћника или тумача _____											
Породично и рођено име службеног лица пред којим је брак склопљен _____											
Породично и рођено име матичара _____											
Изјава брачних другова, о њиховим породичним именима у друге изјаве Примедбе и исправке грешака: <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;">Сведоци:</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">Брачни другови:</td> </tr> <tr> <td>1) _____</td> <td>1) _____</td> </tr> <tr> <td>2) _____</td> <td>2) _____</td> </tr> <tr> <td>_____</td> <td>_____</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"><small>Службено лице</small></td> <td style="text-align: center;"><small>Матичар</small></td> </tr> </table>	Сведоци:	Брачни другови:	1) _____	1) _____	2) _____	2) _____	_____	_____	<small>Службено лице</small>	<small>Матичар</small>	Накнадни уписи и прибелешке: Издато дана _____ 19____ год. <div style="text-align: right;"> Матичар, (М. П.) _____ </div>
Сведоци:	Брачни другови:										
1) _____	1) _____										
2) _____	2) _____										
_____	_____										
<small>Службено лице</small>	<small>Матичар</small>										

Образац 11/33

Издавачи: Савремена администрација Београдски графички завод Београд

ИЗВОД

ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ УМРЛИХ

Народног одбора

среза

СТРАНА

Текући број	(дан, месец и година уписа)	
(дан, месец, година и час (0-24) смрти)		(место смрти, улица и број)
Породично и рођено име умрлог (ле)	Накнадни уписи:	
Дан, месец и година рођења умрлог (ле)		
Место рођења умрлог (ле) (срез)		
Држављанство		
Народност		
Занимање		
Последње место становања; ул. и бр.		
Брачно стање		
Породично и рођено име брачног друга		
Породично и рођено име родитеља		
	мајке	
Породично и рођено име пријавиоца		
Место становања (ул. и бр.) пријавиоца		
Примедбе и исправке грешака:		Издато дана 19 год.
..... Пријавилац		(М. П.) Матичар,
..... Матичар		

NOTES

Note 47.1 Word Formation: Adjectives and Verbs

glùp	'stupid'	zagliúpti	'to become stupid'
		/ogliúpti	
jèftin	'cheap'	pojèftíniti	'to cheapen'
skùp	'expensive'	poskùpti	'to raise the price of'
slèp	'blind'	oslèpti	'to become blind'

In these pairs the adjective may be considered as basic and the verb as derived from it. In each case the verb has added a prefix - a perfectivizing prefix.

The following forms show how the verb may share formants in common with the adjective:

<u>Root</u>	<u>Noun</u>	<u>Adjective</u>	<u>Verb</u>	<u>Adjective-Verb Formative in Common</u>
snag-	snága 'strength'	snážan 'strong'	osnážiti 'strengthen'	J
žed-	žèd 'thirst'	žédan 'thirsty'	ožédneti 'thirst'	-(a)n
glàd-	glàd 'hunger'	gládan 'hungry'	ogládneti 'be hungry'	(a)n
vlag-	vlàga 'moisture'	vlážan 'moist, damp'	óvlažiti 'moisten'	J
jas-		jásan 'clear'	objásniti 'make clear'	-(a)n

An example where the adjective is derived and the verb appears basic is:

<u>Root</u>	<u>Noun</u>	<u>Adjective</u>	<u>Verb</u>
mog-	mòc	mòcan	móci

An important set of adjective - verb forms is that of the comparative of the adjective and verbs derived from it. Examples are:

Adjective	Comparative	Verb	
blåg	'mild'	blàži	ublàžiti 'to alleviate, soothe'
dálek	'far'	dàlji	udàljiti 'to remove'
dóbar	'good'	bòlji	pobóljšati 'to improve'
górak	'bitter'	górci	ogórciti 'to embitter'
ják	'strong'	jàci	pojáčati 'to strengthen, intensify'
lèp	'beautiful'	lèpši	ulepšati 'to embellish'
màli	'small'	mànji	smánjiti 'to reduce'
mèk	'soft'	mèkši	umékšati 'to soften'
rdáv	'bad'	gòri	pogóršati 'to worsen, deteriorate'
vèliki	'large'	vèci	povécati 'to increase'

Note the extension /-š-/ in /pogoršati/, parallel to /umekšati/ and /ulepšati/ where it is the comparative suffix.

The following list is of some other common adjectives and verbs which are based on them:

crn	'black'	pocrniti	'to blacken, to become sunburned'
		ocrniti	'to speak ill of'
crven	'red'	pocrveniti	'to redden, blush'
čist	'clean'	čistiti	'to clean'
glup	'stupid'	zaglupiti	'to become stupid'
		/oglupeti	
gluv	'deaf'	ogluviti	'to become deaf'
		/ogluveti	
gò	'naked, bare'	ogóleti	'to denude'
jèftin	'cheap'	pojèftiniti	'to cheapen'
ljút	'angry'	ljútiti se	'to become angry'
mlàd	'young'	podmlàditi	'to rejuvenate'
		I-podmladivati	
pròst	'simple'	upróstiti	'to simplify'
skùp	'expensive'	poskùpiti	'to raise the price of'
slàb	'weak'	slàbiti	'to weaken'
slèp	'blind'	oslèpiti	'to become blind'
spòr	'slow'	uspóriti	'to slow down'
stàr	'old'	óstariti	'to become old'
svèž	'fresh'	ósvežiti	'to freshen'
tópal	'hot'	tópliti	'to warm'
		/utópliti	

Note 47.2 New Verbs

a/I	P	izdržati	da izdržim		to endure	
a	I	izdržavati	izdržavam		to support	
V/C	P	podneti	da podnesem	podneo -ela	podnet/podnijet	to submit
i	I	/podnijeti	podnosim	podnio -ijela	podnesen -ena	
i	I	podnositi			podnošen	
i	P	pospěšiti	da pospěším			to speed up
a/Jě	I	/pospješiti	/da pospješim			
a/Jě	I	pospešivati	pospešujem			
a/Jě	I	/pospješivati	/pospješujem			
i	P	prijáviti	da prijavim		prijávljen	to report
a/Jě	I	prijavljivati	prijavljujem		prijavljivān	
a	P	ubrzati	da ubrzam		ùbrzān	to speed up
a	I	ubrzavati	ubrzavam		ubrzāvān	
i	P	uséliti	da úselim		úseljen	to move in
a	I	useljavati	useljavam		useljavān	immigrate
i	I	vàditi	vàdim		vàden	to take out
i	P	ízvaditi	da ízvadim		ízvađen	
a	P	vénčati	da vénčam		vèncān	to wed
a	I	/vjénčati	/da vjenčam		/vjèncān	
a	I	venčavati	venčavam		venčāvān	
a	I	/vjenčavati	/vjenčavam		/vjèncāvān	
i	P	zapósliti	da záposlim		záposlen	to employ
a	I	zapošljavati	zapošljavam		zapošljāvān	
i	P	zarádití	da zárādim		zárāden	to earn
a/Jě	I	zaradivati	zaradujem		zaradivān	

Grammatical Drill

GD 47.1 Verbs Derived from Adjectives

The following transform drill may be drilled first as a learning drill. In the second drill the verb transform is to be given without books with the adjective sentence as cue. The third drill is to be question and answer. One student is to ask a question based on the drill sentence. The other is to answer, using the verb being drilled. The answers may be as free from the text as the student wishes, provided only that the verb in question is drilled.

/dobar, bolji/ - /poboljšati se-poboljšavati se/ 'to improve'

Uslovi za život su sada dobri.	Uslovi za život su se poboljšali.
Uslovi za život su sve bolji.	Uslovi za život se poboljšavaju.
Odnosi između velikih sila su dobri.	Odnosi između velikih sila su se poboljšali.

/rđav, gori/ - /pogoršati se-pogoršavati se / 'to worsen, deteriorate'

Stanbene prilike u gradu su rđave.	Stanbene prilike u gradu su se pogoršale.
Vremenske prilike su sve gore.	Vremenske prilike se pogoršavaju.
Odnosi između velikih sila su rđavi.	Odnosi između velikih sila su se pogoršali.

/veliki, veći/ - /povećati se-povećavati se/ 'to increase'

Broj đaka u školama je veliki.	Broj đaka u školama se povećao.
Broj đaka je sve veći.	Broj đaka se povećava.
Teškoće su velike.	Teškoće su se povećale.

/mali, manji/ - /smanjiti-smanjivati/ 'to reduce, diminish'

Priraštaj stanovništva je manji.	Priraštaj stanovništva se smanjio.
Priraštaj stanovništva je sve manji.	Priraštaj stanovništva se smanjuje.
Teškoće su sada manje.	Teškoće su se sada smanjile.

/jak, jači/ - /pojačati-pojačavati/ 'to intensify'

Vetar je danas jači nego juče.	Vetar se danas pojačao.
Vetar je danas sve jači.	Vetar se pojačava.

/snažan/ - /snažiti-osnažiti/ 'to strengthen'

On je snažan čovek zbog fizičkog rada.	Njega je fizički rad osnažio.
Fizički rad pravi čoveka snažnim.	Fizički rad snaži čoveka.

/slab/ - /slabiti-oslabiti/ 'to weaken'

On je fizički slab zbog nerada ¹ .	On je fizički oslabio zbog nerada.
Nerad pravi čoveka slabim.	Nerad slabi čoveka.

/gladan/ - /ogladneti/or/ogladniti/ 'to get hungry'

Gladan sam. Dajte mi nešto da jedem.	Ogladnio sam. Dajte mi nešto da jedem.
--------------------------------------	--

/žedan/ - /ožedneti or ožedniti/ 'to be thirsty'

Dete je žedno. Dajte mu čašu mleka ili vode.	Dete je ožednilo. Dajte mu čašu mleka ili vode.
--	---

¹/nerad/ - 'inactivity'

/čist/ - /čistiti-počistiti/ 'to clean, sweep'

Vaša soba je čista, gospodine. Vaša soba je počišćena, gospodine.
Vaša soba još nije gotova. Vaša soba se sada čisti.

/čist/ - /čistiti-očistiti/ 'to clean'

Vaše cipele su čiste. Vaše cipele su očišćene.

/prljav/ - /prljati-isprljati/ 'to soil'

Moja košulja je prljava. Moja košulja se isprljala.
Odelo svetle boje lako se prlja.

/topal/ - /otopeliti/ 'to become warm'

U maju je obično toplo vreme. Vreme u maju obično otopli.

/topal/ - /topeliti-utopeliti/ 'to dress warmly'

Decu treba toplo obući. Decu treba utopeliti.
Decu treba dobro topeliti.

/hladan/ - /hladiti-ohladiti/ 'to cool down'

Moja kafa je hladna. Moja kafa se ohladila.
Moja kafa je još vruća. Moja kafa se još hladi.

/hladan/ - /hladiti-rashladiti/ 'to make cool'

Da li je voda hladna? Da li se voda rashladila?
Voda još nije dovoljno hladna. Voda se još hladi.

/hladan/ - /zahladneti/ 'to become cold'

Napolju je hladno. Napolju je zahladnelo.

/uzan/ - /suziti/ 'to narrow'

/uži/ - /sužavati/

U jednom delu Đerdapa Dunav je vrlo U jednom delu Đerdapa Dunav se sužava
uzan (150 m.). na 150 m.

/širok/ - /širiti-proširiti/ 'to widen'

Ovaj put nije dovoljno širok. Ovaj put treba proširiti.
Od Zagreba dolina Save je široka. Od Zagreba dolina Save se širi.

/skup/ - /poskupiti/ 'to raise the price'

/skuplji/ - /poskupljivati/

Životne namirnice su skupe. Životne namirnice su poskupile.
Životne namirnice su sve skuplje. Životne namirnice poskupljuju.

/jeftin/ - /pojeftiniti/ 'to cheapen'

Voće je jeftino. Voće je pojeftinilo.

/sladak/ - /zasladiti/ 'to sweeten'

Vaša kafa je slatka.

Vaša kafa je zaslađena.

/go, gola/ - /ogoleti/ 'to denude'

Dalmatinske planine su većinom gole.

Dalmatinske planine su većinom ogolele.

/dockan/ (adv.) - /docniti or zadocnjavati-zadocniti/ 'to be late'

Ja sam došao dockan na večeru.

Ja sam zadocnio za večeru.

Vozovi stižu dockan zbog snega.

Vozovi docne zbog snega.

Vozovi zadocnjavaju zbog snega.

/kasan/ - /kasniti or zakašnjavati-zakasniti/ 'to be late'

Voz je došao kasno.

Voz je zakasnio.

Vozovi stižu kasno zbog snega.

Vozovi kasne zbog snega.

Vozovi zakašnjavaju zbog snega.

/blag, blaži/ - /ublažiti-ublažavati/ 'to soften, alleviate'

Oni su postali blagi pod uticajem

Kultura i obrazovanje su ih ublažili.

kulture i obrazovanja.

Pod uticajem klime ljudi postaju blaži.

Klima ublažava ljude.

/lep, lepši/ - /prolepšati/ 'to become beautiful, improve'

Radio kaže da će sutra biti lepo vreme.

Radio kaže da će se vreme sutra

prolepšati.

/lep, lepši/ - /ulepšati/ 'to make beautiful, embellish'

Ovo drveće je učinilo našu ulicu lepom.

Ovo drveće je ulepšalo našu ulicu.

/slep/ 'blind' - /oslepeti/or/oslepiti/ 'to become blind'

Moj prijatelj nije potpuno slep, ali

Moj prijatelj nije potpuno oslepio,

slabo vidi.

ali slabo vidi.

/gluv/ 'deaf' - /ogluveti/or/ogluviti/ 'to become deaf'

Moj srođnik je skoro potpuno gluv.

Moj srođnik je skoro potpuno ogluvio.

/ljut/ - /naljutiti (se)-ljutiti (se)/ 'to get angry'

Ja sam ljut na Jovana.

Ja sam se naljutio na Jovana.

Ja se ljutim na Jovana.

GD 47.2 Questions on the Basic Sentences

Ko izdaje vize?

Ko je nadležan za izdavanje viza?

Da li vi izdajete vize?

Da li ste vi nadležni za izdavanje viza?

Kakvu vizu želite, gospodine?

Koja dokumenta treba da podnesem za useljeničku vizu?

Da li žena i deca imaju pravo prvenstva za useljeničku vizu?

Da li je vaš otac američki građanin?

Čime se zanima vaš otac?

Da li može otac da vas izdržava?

Koliko on zarađuje mesečno?

Koliko godina ima vaš sin?

Koliki je vaš sin?

Da li imate izvod iz knjige venčanih?

Da li ste podneli izvode iz knjige rođenih?

Da li imate pasoš?

Da li ste dobili izlaznu vizu?

Da li ste bili kod lekara?

Reading Selection - Štivo za čitanje
Reformation - Reformacija

Покрет реформације био је најјачи међу Словенцима. Ускоро после објављивања Лутерових 95 тачака (1517) идеје реформације појављују се у Словенији (1525). Протестантски реформатор Примож Трубар (1508-1586) превео је Нови Завет на словеначки. На немачким универзитетима студирају не само племићи и грађани, већ и младићи сеоског порекла. (Само у Тибингену учи 301 ђак из тих крајева.) У цркви проповедници употребљавају до тада запостављен, словеначки језик. Зато словеначки пук радо прихвата нову науку. Протестанти су издали око 50 књига за Словенце (1551-1595). Тако је у Словенији протестантски покрет направио духовну револуцију и створио народну књижевност.

Утицај реформације код Хрвата није био тако јак као код Словенаца. Центар покрета био је у Истри. Из Истре је био чувени протестантски научник Матија Влачић (1520-1575) познат под именом Флацијус Илирикус. На челу тог покрета били су учени људи широких погледа. Они су желели да се покрет реформације прошири по целом Балкану, чак и међу Турцима. Зато се они нису ограничили на превођење и штампање Светог Писма и црквених књига само за Словенце и Хрвате. То је био први културни покрет у коме се остварила сарадња Словенаца, Хрвата и Срба. До 1564. протестанти су објавили за Србе и Хрвате 13 списа глаголицом, 8 ћирилицом и 9 латиницом.

Код Срба је покрет реформације имао најмањег успеха. У то доба пада обнављање Пећке патријаршије (1557). Сем тога, православна вера већ је добила код Срба национално обележје и предводила народ у борби за опстанак.

Тако је покрет реформације остао у оквиру католичке цркве.

Pokret reformacije bio je najjači među Slovencima. Uskoro poslije objavljivanja Luterovih 95 točaka (1517) ideje reformacije pojavljuju se u Sloveniji (1525). Protestantски reformator Primož Trubar (1508-1586) preveo je Novi Zavjet na slovenački. Na njemačkim sveučilištima studiraju ne samo plemići i građani, već i mladići seoskog porijekla. (Samo u Tübingenu uči 301 đak iz tih krajeva.) U crkvi propovjednici upotrebljavaju do tada zanemareni, slovenački jezik. Zato slovenački puk rado prihvata novu nauku. Protestanti su izdali oko 50 knjiga za Slovence (1551-1595). Tako je u Sloveniji protestantski pokret napravio duhovnu revoluciju i stvorio narodnu književnost.

Utjecaj reformacije kod Hrvata nije bio tako jak kao kod Slovenaca. Središte pokreta bilo je u Istri. Čuveni protestantski naučnik Matija Vlačić (1520-1575) poznat pod imenom Flacius Illyricus, bio je iz Istre. Na čelu toga pokreta bili su učeni ljudi širokih nazora. Oni su željeli da se pokret reformacije proširi po cijelom Balkanu, pa čak i među Turcima. Zato se oni nisu ograničili na prevođenje i štampanje Svetog Pisma i crkvenih knjiga samo za Slovence i Hrvate. To je prvi kulturni pokret u kome se ostvarila saradnja Slovenaca, Hrvata i Srba. Do 1564. protestanti su objavili za Srbe i Hrvate 13 spisa glagoljicom, 8 ćirilicom i 9 latinicom.

Kod Srba je pokret reformacije imao najmanjeg uspjeha. U to doba pada obnova Pečke patrijaršije (1557). Osim toga, pravoslavna vjera već je dobila kod Srba nacionalno obilježje i predvodila narod u borbi za opstanak.

Tako je pokret reformacije ostao u okviru katoličke crkve.

Basic Sentences - Osnovne rečenice

reformation	reformácija	реформа́ција
The Reformation movement was strongest among the Slovenes.	Pokret reformacije bio je najjači među Slovencima.	Покрет реформације био је најјачи међу Словенцима.
announcement, publishing	objavljívānje	објављивање
point, period	točka (Cr)	тачка
Soon after Luther made known his 95 Theses (1517), the ideas of the Reformation appeared in Slovenia.	Uskoro poslije objavljivanja Luterovih 95 točaka (1517), ideje reformacije pojavljuju se u Sloveniji (1525).	Ускоро после објављивања Лутерових 95 тачака (1517), идеје реформације појављују се у Словенији (1525).
Protestant (adj.)	protéstantski, -ā, -ō	протéстантскѝ, -ā, -ō
to translate	prevéstī, da prevédēm préveo, -éla	превéсти, да превédēm прéвео, -éла

vow	zǎvjet	zǎvet
New Testament	Novi Zǎvjet	Нови Зǎвет
The Protestant reformer Primus Trubar [1508-1586] translated the New Testament into Slovenian.	Protestantski reformator Primož Trubar (1508- 1586) preveo je Novi Zavjet na slovenački.	Протестантски реформатор Примож Трубар (1508-1586) превео је Нови Завет на словеначки.
nobleman	plèmić	плѐмић
peasant (adj.)	seoski, -ā, -ō	сеоски, -ā, -ō
Not only noblemen and burghers were ('are') studying at German universities but also young men of peasant origin.	Na njemačkim sveučilištima studiraju ne samo plemići i građani, već i mladići seoskog porijekla.	На немачким универзитетима студирају не само племичи и грађани, већ и младићи сеоског порекла.
(Three hundred and one students from this area were studying in Tubingen alone.)	(Samo u Tbingenu uči 301 đak iz tih krajeva.)	(Само у Тибингену учи 301 ђак из тих крајева.)
preacher	propovédnik, propovedníka pl propovedníci	проповѐдник, проповедни́ка проповедни́ци
to neglect	zapóstaviti, da zapóstavim	запóставити, да запóставим
or,	zanemǎriti, da zanemǎrim	занемǎрити, да занемǎрим
Preachers were using the hitherto neglected Slovenian language in church.	U crkvi propovjednici upotrebljavaju do tada zanemareni, slovenački jezik.	У цркви проповедници употребљавају до тада запостављен, словеначки језик.
common people; regiment	púk pl púkoví	пúk пúкови
to accept	príhvatati, príhvatām	прихвата́ти, прихвата́м
science, teaching	nǎuka	нǎука

For that reason the Slovenian common people readily accepted the new teaching.	Zato slovenački puk rado prihvata novu nauku.	Зато словеначки пук радо прихвата нову науку.
to give out; issue, print; betray	izdati, da izdām, izdao, izdāla	издати, да издām, издао, издāла
The Protestants published about 50 books for the Slovenes (1551-1595).	Protestanti su izdali oko 50 knjiga za Slovence (1551-1595).	Протестанти су издали око 50 књига за Словенце (1551-1595).
spiritual, intellectual revolution	dúhovni, -ā, -ō revolúcija	дúховни, -ā, -ō револúција
So the Protestant movement caused ('made') a cultural revolution in Slovenia and created a national literature.	Tako je u Sloveniji protestantski pokret napravio duhovnu revoluciju i stvorio narodnu književnost.	Тако је у Словенији протестантски покрет направио духовну револуцију и створио народну књижевност.
The influence of the Reformation among the Croats was not as strong as among the Slovenes.	Utjecaj reformacije kod Hrvata nije bio tako jak kao kod Slovenaca.	Утицај реформације код Хрвата није био тако јак као код Словенаца.
The center of the movement was in Istria.	Središte pokreta bilo je u Istri.	Центар покрета био је у Истри.
The famous Protestant scholar Matija Vlačić, known under the name of Flacius Illyricus, was from Istria.	Čuveni protestantski naučnik Matija Vlačić (1520-1575) poznat pod imenom Flacijus Ilirikus bio je iz Istre.	Из Истре је био чувени протестантски научник Матија Влачић (1520-1575) познат под именом Флацијус Илирикус.
forehead	čelo	чело
learned	učen, -a, -o (p.p.p. of učiti)	учен, -а, -о (p.p.p. of учити)
opinion, view, conception	názor	нāзор

At the head of that movement were learned men of wide outlook.	Na čelu tog pokreta bili su učeni ljudi širokih nazora.	На челу тог покрета били су учени људи широких погледа.
They wanted to spread the reform movement throughout the Balkans, even among the Turks.	Oni su željeli da se reformacija proširi po cijelom Balkanu, pa čak i među Turcima.	Они су желели да се покрет реформације прошири по целом Балкану, чак и међу Турцима.
translation	prevođenje	превођење
printing	štampanje	штампање
Bible	Sveto pismo	Свето писмо
So they did not limit themselves to the translation and printing of the Bible and church books only for the Slovenes and Croats.	Zato se oni nisu ograničili na prevođenje i štampanje Svetog pisma i crkvenih knjiga samo za Slovence i Hrvate.	Зато се они нису ограничили на превођење и штампање Светог писма и црквених књига само за Словенце и Хрвате.
That was the first cultural movement in which a collaboration of the Slovenes, Croats and Serbs was achieved.	To je prvi kulturni pokret u kome se je ostvarila saradnja Slovenaca, Hrvata i Srba.	То је први културни покрет у коме се остварила сарадња Словенаца, Хрвата и Срба.
to publish	objāviti, da objāvim	објавити, да објавим
writing	spis	спис
Up to 1564 the Protestants published 13 items ('writings') in Glagolitic, 8 in Cyrillic and 9 in the Latin alphabet for the Serbs and Croats.	Do 1564. protestanti su objavili za Srbe i Hrvate 13 spisa glagoljicom, 8 ćirilicom i 9 latinicom.	До 1564. протестанти су објавили за Србе и Хрвате 13 списа глагољницом, 8 ћирилицом и 9 латиницом.
success	úspjeh pl úspjesi	успех úспеси

The reform movement had the least success among the Serbs.	Kod Srba je pokret reformacije imao najmanje uspjeha.	Код Срба је покрет реформације имао најмање успеха.
restoration, renewal or,	obnǎvljānje óbnova	обнǎвљање обнова
The patriarchate of Peć was re-established (1557) at that time.	U to doba pada obnova Pećke patrijaršije (1557).	У то доба пада обнављање Пећке патријаршије (1557).
to lead, head	predvódití, předvodím	предвóдити, пředводím
survival	ópstanak, ópstānka	опстанак, опстāнка
And in addition, the orthodox religion had already acquired a national character among the Serbs and had led people in their struggle for survival.	Osim toga, pravoslavna vjera već je dobila kod Srba nacionalno obilježje i predvodila narod u borbi za opstanak.	Сем тога, православна вера већ је добила код Срба национално обележје и предводила народ у борби за опстанак.
catholic	katólički, -ā, -ō / kátoličkí	катóличкí, -ā, -ō / кátоличкí
Thus the reform movement remained within the sphere of the Catholic church.	Tako je pokret reformacije ostao u okviru katoličke crkve.	Тако је покрет реформације остао у оквиру католичке цркве.

NOTES

Note 48.1 Verb: Use of Tenses

Tako da su i Hrvati, a kamoli Srbi, brzo uvideli da ne mogu ostvariti svoja nacionalna prava u okviru Austro-Ugarske.

The verb complex here may be literally translated 'they quickly saw that they cannot realize'. The English equivalent is, of course, 'they quickly saw that they could not realize'. Subordinate clauses such as that begun with /da/ above do not use the same tenses as English. Serbo-Croatian uses the same

tense in the subordinate clause as it does in a corresponding independent one. The following examples illustrate this pattern. The English translations show the contrast in the use of tenses.

Present	On doručkuje čim ustane. He eats breakfast as soon as he gets up.	On je kazao da doručkuje čim ustane. He said that he eats breakfast as soon as he gets up. or, He said that he ate breakfast as soon as he got up.
Future	On će doručkovati čim ustane. He'll eat breakfast as soon as he gets up.	On je kazao da će doručkovati čim ustane. He said he'd eat breakfast as soon as he got up.
Past	On je doručkovao čim je ustao. He ate breakfast as soon as he got up.	On je kazao da je doručkovao čim je ustao. He said that he ate breakfast as soon as he got up. or, He said that he had eaten breakfast as soon as he got up.
Conditional	On bi doručkovao čim ustane, ako je moguće. He'd eat breakfast as soon as he gets up, if possible.	On je kazao da bi doručkovao čim ustane, ako je moguće. He said he'd eat breakfast as soon as he got up, if possible.

There are two possible translations for both the subordinate clause in the present tense and that in the past. /Čuo sam da je Jugoslavija bogata./ may be translated either 'I heard that Yugoslavia is rich' or 'I heard that Yugoslavia was rich', with the two English renderings meaning the same thing. In contrast, /Čuo sam da je Jugoslavija bila bogata/ means 'I heard that Yugoslavia was (at some time in the past) rich', the implication being that it no longer is. The example above with the subordinate clause in the past tense shows that it may correspond to either a past or a pluperfect in English. In other words, 'He said that he ate breakfast as soon as he got up' is ambiguous and may correspond to either a present or a past in Serbo-Croatian. There is no ambiguity in the Serbo-Croatian from this point of view. Some other examples of this present-past contrast in subordinate clauses are:

Nisam znao da je Zagreb tako lep grad. cf. Zagreb je vrlo lep grad.	I didn't know that Zagreb is/was such a nice city.
--	--

Nisam znao da je Sirmium bio tako
veliki grad.
cf. Sirmium je bio vrlo veliki grad.

I didn't know that Sirmium
was such a big city. or
I didn't know that Sirmium
had been such a big city.

Sirmium was the main Roman city in Pannonia and was destroyed by invaders. It is therefore appropriate to speak of it in the past tense. (Modern Sremska Mitrovica is on the site of ancient Sirmium.)

Čuo sam da ste u Zagrebu i došao sam
da vas pozdravim.

I heard that you were in
Zagreb and came to see you.

Čuo sam da ste bili u Zagrebu i žao
mi je što se nismo videli.

I heard that you were (had been)
in Zagreb, and I'm sorry
that we didn't see each
other.

The /ste bili/ implies that he is no longer in Zagreb.

Čuo sam da Jovan ima brata.

I heard that John has/had a
brother.

Čuo sam da je Jovan imao brata.

I heard that John had a
brother.

The first sentence corresponds to /Jovan ima brata/. The second implies that the brother is no longer alive and might well be continued /..i da je njegov brat umro odavno/ or the like.

Another contrast illustrated by the type sentences (on eating breakfast) above is that between the use of the future and the conditional. Here the rule holds that Serbo-Croatian uses the same construction in the independent sentence and in the dependent clause: future - future, conditional - conditional. English may use the 'would' form in both cases. The Serbo-Croatian conditional is used only when something hypothetical is involved. Some further examples are:

Čuo sam da Jovan neće doći na večeru.

I heard that John wasn't
coming for dinner.

I heard that John wouldn't
come for dinner.

I heard that John wouldn't be
coming for dinner.

cf. Jovan neće doći na večeru.

On kaže da Jovan neće doći na večeru.

Čuo sam da Jovan ne bi došao na večeru da
je padao sneg.

I heard that John wouldn't
have come for dinner had
it snowed.

Lekar je kazao da će Jovan umreti za tri dana, ako se ne operiše.

The doctor said that John would die in three days if he wasn't operated on.

Lekar je kazao da bi Jovan umro za tri dana, da se nije operisao.

The doctor said that John would have died in three days had he not been operated on.

There is also a marked difference between Serbo-Croatian and English questions used independently and in dependent clauses. Serbo-Croatian maintains the same structure for both, while English changes the position or character of the verb. Some examples are:

Da li je Jovan kod kuće?

Ne znam, da li je Jovan kod kuće.

Is John at home?

Da li je Jovan bio kod kuće?

Ne znam, da li je Jovan bio kod kuće.

Was John at home?

Da li će Jovan doći u 7 ili 8?

Meni je svejedno da li će Jovan doći u 7 ili 8.

Will John come at 7 or 8?

It's all the same to me whether John is going to come at 7 or 8.

Is John going to come at 7 or 8?

Examples of other question words are:

Ko je taj gospodin?

Ne znam, ko je taj gospodin.

Who is that gentlemen?

I don't know who that gentleman is.

Hoće li Zora ići s vama u bioskop?

Zašto pitate hoće li Zora ići sa mnom u bioskop?

Will Zora go with you to the movies?

Why do you ask whether Zora's going to go with me to the movies?

Is Zora going to go with you to the movies?

Kako ste se proveli na putu?

Interesuje me, kako ste se proveli na putu?

How did you enjoy your trip?

I'm interested to know how you enjoyed your trip.

Šta je učinio Jovan?

Ne znam, šta je učinio Jovan.

What did John do?

/...šta je Jovan učinio.

I don't know what John did.

Note that the difference in English often involves the use or not of an auxiliary verb, while in Serbo-Croatian the verb elements are the same.

Note 48.2 New Verbs

i	I	predvóđiti	prédvodim		prédvođen	to lead, head
V	P	izdati	da izdām	izdao, izdāla	izdān/izdāt	to issue
a/Jē	I	izdāvati	izdājēm		izdāvān	
i	P	objávati	da óbjāvim		óbjāvljen	to publish
a/Jē	I	objavljívati	objávljujēm		objávljivān	
C	P	prevésti	da prevédēm	préveo -éla	prevéden -éna	to translate
i	I	prevóđiti	prévodim		prévoden	
i	P	príhvatiti	da príhvatim		príhvaćen	to accept
a	I	príhvatati /príhvaćati	príhvatām /príhvaćām			
i	P	zanemāriti	da zanémārīm		zanémāren	to neglect
a/Jē	I	zanemarívati	zanemárujēm		zanemárivān	
i	P	zapóstaviti	da zapóstavim		zapóstavljen	to neglect
a	I	zapóstavljati	zapóstavljam			

Grammatical Drill

GD 48.1 Questions on the Basic Sentences

Gde se prvo pojavio pokret reformacije u Jugoslaviji?

Koju knjigu je preveo Primož Trubar na slovenački?

Da li su samo plemići i građani studirali na nemačkim univerzitetima?

Da li je slovenački jezik upotrebljavan u crkvi pre reformacije?

Koji jezik upotrebljavaju reformatori u crkvi?

Zašto je slovenački puk rado prihvatio novu nauku?

Da li su protestanti izdavali knjige za Slovence?

Da li je protestantski pokret imao uspeha u Sloveniji?

Šta je stvorio taj pokret u Sloveniji?

Da li je uticaj reformacije bio tako jak u Hrvatskoj kao u Sloveniji?

Gde je bio centar protestantskog pokreta kod Hrvata?

Odakle je bio protestantski naučnik Matija Vlačić?

Kakvi ljudi su stajali na čelu pokreta reformacije?

Da li su protestanti želeli da se pokret proširi po celom Balkanu?

Šta su reformatori prevodili i štampali za narod?

Da li su se reformatori ograničili na rad samo među Slovencima i Hrvatima?

Da li su reformatori želeli da se pokret proširi među Srbe?

Šta su oni uradili da se pokret proširi među Srbe?

Da li je pokret reformacije imao uspeha kod Srba?

Zbog kojih razloga pokret reformacije nije imao uspeha kod Srba?

Reading: Противреформација

Покрет реформације се брзо ширио и представљао велику опасност за католичку цркву. С тога се реакција римске цркве рано појавила и била врло јака.

Већ педесетих година XVI века најугледнији протестантски вођи морали су побећи из Аустрије у Немачку (Витенберг, Тибинген, Баварска). За борбу против реформације оснива се ред језуита (1540). А црквени сабор у Триенту (1545-1563) доноси низ одлука не само за борбу против протестаната, већ и да се ставе у самој католичкој цркви поправи.

Тако почињу под вођством Хабзбурга крвави верски ратови у Немачкој и аустријским земљама. Ти ратови су много ослабили борбу хришћана против турске инвазије.

У југословенским земљама противреформација је била јача него реформација. У Словенији и Хрватској протестантски покрет је потпуно угушен. Хрватски сабор је 1609. донео одлуку да се у Хрватској признаје само католичка вера. Тако су у Хрватској у доба противреформације биле забрањене православна и протестантска вера.

Али, значај реформације остао је велики за духовни живот Јужних Словена. Књижевни рад реформатора није био уништен. Реформација је присилила римску цркву да продужи књижевни рад на словеначком и српскохрватском језику.

Први католички списи на народном језику појављују се већ у другој половини XVI века. Штампалу се књиге и латиницом и ћирилицом. Нарочито је значајан књижевни рад босанских фрањеваца (фра Матија Дивковић, 1563-1631). Они пишу књиге у популарном облику, чистим народним језиком, ћирилицом и за католике и православне.

У Дубровнику и далматинским градовима није било протестантског покрета. Али, под утицајем ренесанса (/препорада), развија се богата књижевност. Од XVII века у дубровачкој књижевности употребљава се језик, којим се говори у Херцеговини (штокавски дијалекат). Зато та књижевност има нарочити национални значај, јер је и Хрвати и Срби сматрају својом.

Reading: Protivreformacija

Pokret reformacije se brzo širio i predstavljao veliku opasnost za katoličku crkvu. S toga se reakcija rimske crkve rano pojavila i bila vrlo jaka.

Već pedesetih godina XVI stoljeća najistaknutije protestantske vođe morali su bježati iz Austrije u Njemačku (Vitenberg, Tübingen, Bavorska). Za borbu protiv reformacije osniva se red jezuita (1540). A Crkveni sabor u Trientu (1545-1563) donosi niz odluka ne samo za borbu protiv protestanata, već i da se stanje u samoj katoličkoj crkvi popravi.

Tako počinju pod vodstvom Habsburga krvavi vjerski ratovi u Nemačkoj i austrijskim zemljama. Ti su ratovi mnogo oslabili borbu kršćana protiv turske invazije.

U jugoslavenskim zemljama protivreformacija je bila jača nego reformacija. U Sloveniji i Hrvatskoj protestantski pokret potpuno je ugušen. Hrvatski sabor je 1609. donio odluku da se u Hrvatskoj priznaje samo katolička vjera. Tako su u Hrvatskoj u doba protivreformacije bile zabranjene pravoslavna i protestantska vjera.

Ali, značaj reformacije ostao je veliki za duhovni život Južnih Slavena. Književni rad reformatora nije bio uništen. Reformacija je prisilila rimsku crkvu da produži književni rad na slovenačkom i srpskohrvatskom jeziku.

Prvi katolički spisi na narodnom jeziku pojavljuju se već u drugoj polovini XVI stoljeća. Štampaju se knjige i latinicom i ćirilicom. Naročito je znamenit književni rad bosanskih franjevaca (fra Matija Divković, 1563-1631). Oni pišu knjige u popularnom obliku, čistim narodnim jezikom, ćirilicom za katolike i pravoslavne.

U Dubrovniku i dalmatinskim gradovima nije bilo protestantskog pokreta. Ali, pod uticajem renesansa (/preporoda), razvija se bogata književnost. Od XVII stoljeća u dubrovačkoj književnosti upotrebljava se jezik, kojim se govori u Hercegovini (štokavski dijalekat). Zato ta književnost ima naročiti nacionalni značaj, jer je i Hrvati i Srbi smatraju svojom.

béžati, béžim / bjéžati, bjéžim	to flee, escape
fránjevac, -evca	Franciscan
frà	friar (short form)
krvāv, -a, -o	bloody
jezúita	Jesuit
òdluka	decision
opásnōst f	danger
pedésēti, -ā, -ō	fiftieth
póbeći [póbjeći], da póbegnēm [póbjeegnēm]	to flee, escape
pòpulāran, pòpulārna, -o	popular
prísiliti, da prísilim	to force
protivreformácija	counter-reformation
renésans	renaissance
/prèporōd	

rîmski, -ā, -ō	Roman
ugūšiti, da úgūšim	to suffocate, suppress
úništiti, da úništím	to annihilate, destroy

IZ TRUBAROVA »ABECEDARIJA« (1551)

Vsem mladim inu preprostim Slovencom milost božjo inu to večno dobruto od Očeta nebeskiga v tim imeni Jezusa Kristusa prosim.

Sveti Paul od nuca¹ tiga pisma taku govori (II. Thim. III.), de vse tu pismu, kateru je danu od Buga, je nucnu² h timu vuku³, h ti štrafingi⁴, h timu popravljanu, h timu kojenu⁵ oli rejenu⁶ v ti pravici, de ta človik božji dokonan⁷ inu perpravljen bode vsimu dobrumu delu. S tejmi besedami⁷ hoče sveti Duh skuzi svetiga Pavla vsem ludem dati na znane, de ta človik, kir⁸ je od mladiju norčast⁹, preprost, hud¹⁰, vselej¹¹ le hudimu preklonen¹² inu kir bi rad le po suji hudi voli djal¹³, skuzi obeno drugo reč se ne more dober zrediti¹⁴ inu spet sturiti¹⁵ moder ter v dobruti obdržati, samuč¹⁶ skuzi to besedo tiga svetiga pisma; zakaj iz pisma se navučimo, odkod ta hudi strup pride¹⁷, kir tiga človeka taku hudiga ter noriga¹⁸ sturi inu hudimu naklane; inu iz tiga se mi tudi navučimo to arcnijo¹⁹, koku inu skuzi kaj ta človik more inu ima tak strup, tu je ta greh, perpraviti od sebe, de spet dober, moder inu Bogu lub postane ter ostane v milosti božji do konca, de v nebu pride . . .

¹ korist (nem. Nutzen); ² koristan; ³ nauka; ⁴ kazna (nem. Strafe); ⁵ odgoj; vaspitanje; ⁶ svršiti, spemiti; ⁷ reč; ⁸ koji; ⁹ neozbiljan; ¹⁰ zao; ¹¹ uvek; ¹² naklonjen; ¹³ raditi; ¹⁴ odgojiti; ¹⁵ učiniti; ¹⁶ samo, osim; ¹⁷ otrov dolazi; ¹⁸ lud; ¹⁹ lek (nem. Arznei).

IZ PRVOG DEJA NOVOGA TEŠTAMENTA.

од Ст. Конзула и Ангуна Далматина

. . . Ми паки такајше¹ ијуре добро знамо, да свакому ово наше тлмачење и ова наша слова не буду угодна. На то ви, предраги добри крстиани Хрватѣ, знанте, да јесмо с тим нашим' тлмачењем всим словенскога јазика људем' служити хотели, наипрво вам Хрватом и Далматиниом, потом такајше Бошњакком, Безјакком², Србланом и Булгаром, јере знамо по науку светога Павла Римљанином, 1.: да дужни јесмо всим' људем, Грком заједно и барбаром и тако ученим како неученим. Тога ради јесмо ва ово наше тлмачење ове припросе, навадне³, разумне, обћне, всагдање, садашњега врѣмсена беседе⁴, коие Хрватѣ, Далматини и други Словенци и Крањци највше ва њих говорењу говоре, хотѣли поставити и кадагодѣ две или три беседѣ за једну, како на страни видети хоћете, да свако буде моћи разумети, једна беседа или име по два пута и по три изречена и писана, да једна другу тлмачи.

¹ такођер; ² безјаци зову се и данас људи који говоре мешаним наречјем, на пр. кајнакви у Хрватској, Истрији који говоре чакавскословеначким помешаним наречјем итд; ³ обичне; ⁴ речи

Gornja dva spisa reformatora snimljena su iz 'Istorije Srpsko-hrvatskoslovenačkog Književnog Jezika' od Franje Poljaneca, Zagreb 1936, strana 196-198.

UNIT 49

Basic Sentences - Osnovne rečenice

The Economy

Privreda

Привреда

A

industrial

indústri(j)skí,
-ā, -ō

индúстрй(ј)ски,
-ā, -ō

Did you visit any of our
state farms or industrial
enterprises?

Da li ste posjetili
neko naše poljo-
privredno dobro ili
industrijsko
poduzeće?

Да ли сте посетили неко
наше пољопривредно
добро или индустријско
предузеће?

B

Yes, I visited some.

Da, posjetio sam
nekoliko.

Да, посетио сам неколико.

You have rather good
conditions for the
development of agri-
culture.

Vi imate prilično
dobre uvjete za
razvoj poljoprivrede.

Ви имате прилично добре
услове за развој
пољопривреде.

A

arable

obrādiv, -a, -o

обрадив, -а, -о

Yes, we have plenty
(‘enough’) of arable
land and manpower.

Da, mi imamo dovoljno
obradive zemlje i
ljudstva.

Да, ми имамо довољно
обрадиве земље и
људства.

B

production

proizvōdnja

произвōдна

Only you need more means
of production, so that
all of your fields can
be well cultivated.

Samo vam treba više
poljoprivrednih
sredstava, da bi
sve njive bile dobro
obrađene.

Само вам треба више
средстава за произ-
водњу, да би сва
земља била добро
обрађена.

A

I agree with you, but the situation is getting better in that respect also.	Slažem se s vama, ali se stanje i u tom pogledu popravlja.	Слажем се с вама, али се стање и у том погледу поправља.
to invest	ulágati, úlāžem	ула́гати, ула́жѐм
We are investing more and more in agriculture.	Mi sve više ulažemo u poljoprivredu.	Ми улажемо све више у пољопривреду.
pertaining to livestock	stòčni, -ā, -ō	стòчнѝ, -ā, -ō
fund	fònd	фòнд
artificial	úmjetni, -ā, -ō	вѣштáчкѝ, -ā, -ō
manure, fertilizer	gnòjivo	ђу̀бриво
fertilizer	úmjetno gnòjivo	вѣштáчко ђу̀бриво
(The fund of) livestock as well as the production of tractors and fertilizer are constantly increasing.	Stočni fond kao i proizvodnja traktora i umjetnog gnojiva stalno se povećavaju.	Сточни фонд као и производња трактора и вештачког ђубрива стално се повећавају.

C

pertaining to weather, time	vremenski, -ā, -ō	врѐменскѝ, -ā, -ō
But as you know, weather conditions are not so favorable.	Ali kao što znate, vremenske prilike nisu tako povoljne.	Али као што знате, временске прилике нису тако повољне.
bent, crooked, guilty	krìv, kríva, krívo	крѝв, крѝва, крѝво
drought	súša	су̀ша
tangible	òsetan, -tna, -tno	òсетан, -тна, -тно
And it's not our fault that droughts and floods frequently reduce the harvest considerably.	Mi nismo krivi što često puta suše i poplave znatno smanjuju žetvu.	И ми нисмо криви што често пута суше и поплаве осетно смањују жетву.

B

to touch; /se/ to be
concerned (with : G)tícati (se),
tìče (se)тíцати (се),
тìчѐ (се)As far as industry is
concerned I know that
you invested and are
investing heavily in
its development.Što se tiče industrije
znam da ste uložili
i da mnogo ulažete
u njenu izgradnju.Што се тиче индустрије
знам да сте уложили
и да улажете много
у њену изградњу.

A

progress, success

nápredak,
nápretkaна́предак,
на́преткаYes, and for that reason
we achieved greater
success in that field
than in agriculture.Da, i zato smo na tom
polju uspješnije
napredovali nego u
poljoprivredi.Да, и зато смо на том
пољу постигли већи
напредак него у
пољопривреди.

B

pertaining to iron

žéljezan,
žéljezna, -oжéлезан,
жéлезна, -оWhere is your iron
industry?Gdje je vaša željezna
industrija?Где је ваша железна
индустрија?

A

steel

čélik

чéлик

In Bosnia, Croatia and
Slovenia.U Bosni, Hrvatskoj i
Sloveniji.У Босни, Хрватској и
Словенији.There are also two steel
mills in Serbia and
Montenegro.A imaju dvije tvornice
čelika u Srbiji i
Crnoj Gori.А имају две фабрике
челика у Србији и
Црној Гори.

B

pertaining to stone
hard coal, anthracitekàmenī, -ā, -ō
kàmeni ùgaljка́менї, -ā, -ō
ка́мени угаљIt seems to me you don't
have hard coal of good
quality.Čini mi se da nemate
kvalitetnog kamenog
uglja.Ви чини ми се немате
каменог угља доброг
квалитета.

A

pertaining to energy source	enérgetskī, -ā, -ō ísvor	енéргетскИ, -ā, -ō íзвор
brown	m̀rk, -a, -o: m̀rkī, -ā, -ō	м̀рк, -a, -o м̀ркИ, -ā, -ō
brown coal	m̀rki ùgalj	м̀рки ùгаљ
lignite, low quality coal	lígnit, -íta	лигнит, -ита
petroleum, naphtha, crude oil	náfta	нафта
power plant	centrála	централа

[No], we don't (have).
But we have other sources of energy such as brown coal, lignite, oil, gas and hydroelectric plants.

Nemamo. Ali zato imamo druge energetske izvore kao: m̀rki ugalj, lignit, naftu, gas i hidroelektrične centrale.

Немамо. Али зато имамо друге енергетске изворе као: м̀рки угаљ, лигнит, нафту, гас и хидроелектричне центре.

ore, mineral	r̀uda	р̀уда
pertaining to ore, mineral	r̀udni, -ā, -ō	р̀удни, -ā, -ō
wealth, treasure	blāgo	бла̀го
raw material	sírovina / siróvina	сировина / сировина

B

I heard that Yugoslavia is rich in mineral wealth and various other raw materials.

Čuo sam da je Jugoslavija bogata rudnim blagom i raznim drugim sirovinama.

Чуо сам да је Југо-славија богата рудним благом и разним другим сировинама.

C

to dye, color	obójiti, da óbojim	обóжити, да óбојим
metal	métāl, -āla	мéтāл, -āла
copper	bakar	бакар
zinc	cìnk	цинк
lead	ólovo	óлово
antimony	ántimon	ántимон
bauxite	bòksit	бòксит

Yes, especially in non-ferrous metals as copper, zinc, lead, antimony, bauxite, etc.	Da, naročito obojenim metalima kao bakar, cink, olovo, antimon, boksit, itd.	Да, нарочито обојеним металима као: бакар, цинк, олово, антимон, боксит итд.
--	--	--

NOTES

Note 49.1 Agreement of Nouns and Verbs

Several previous notes have dealt with the agreement of nouns and verbs, including participles. The present note discusses equational sentences and the matter of agreement.

The ordinary equational sentence is of the pattern

X is Y (or X = Y)

Vaše odelo je tamnosivo.

X = Y

In such a sentence X (the subject) usually agrees with the verb, as in the above example. Examples from the Basic Sentences of this unit are:

mi nismo krivi
vremenske prilike nisu povoljne

Due to enclitic order, the pattern may be 'is X Y', as in

Čuo sam, da je Jugoslavija bogata.

Here also there is complete agreement - the subject agrees with the verb and the predicate adjective with the subject.

In earlier notes on agreement it was pointed out that there is a definite tendency for the nearer of two subjects to agree with the verb (when the verb precedes the subject):

Kakav su utisak na vas napravila naša sela i gradovi?

There is also a tendency for the verb to agree with the predicate in certain constructions, as when a plural with singular meaning is involved:

Folksvagen su dobra i jeftina kola.

Volksvagen is a good cheap car.

Linkoln su dobra ali skupa kola.

The Lincoln is a good but expensive car.

Another construction, in which one of the items is separated from the verb, is illustrated by the following examples:

Glavni razlog što nismo došli bila je mećava.	The main reason we didn't come was the blizzard.
Glavni razlog što sam zadocnio bilo je rđavo vreme.	The main reason I was late was the bad weather.
Glavna snaga u Prvom ustanku protiv Turaka bio je prost narod.	The main force in the first uprising against the Turks was the common people.

These are translated as if the first elements, /glavni razlog/ and /glavna snaga/, were the subjects of the sentence. Actually the last element in each is the one which agrees with the verb, so that the pattern is rather Y is X (that is, 'as to Y, X is [it]'). Some other examples are:

Jedina hrana, koju smo imali bilo je meso.	The only food which we had was meat.
Jedina kuća udobna za stanovanje bio je jedan stari hotel.	The only building fit for habitation was an old hotel.

Note in each example how far the first noun is separated from the verb, and that in each sentence the verb begins a new phrase (/bila je/, /bilo je/, etc.) with a new intonation contour. It is, of course, possible for the order to be X is Y in all of the sentences discussed above and have the verb agreeing with the first noun.

This construction should be compared with that in which the object is placed first in the sentence. (Compare Notes 12.3 and 50.1.)

Note 49.2 New Verbs

i	I	bójiti	bójim			to dye, color
i	P	obójiti	da óbojim		óbojen	
C	P	táci	da tàknēm	takao,	tàknūt	to touch
V/nē		/táknuti		tákla		
a/Jē	I	tícati	tíčem			to touch, refl. to be concerned
i	P	ulóžiti	da ulóžim		úložen	to invest
a/Jē	I	ulágati	ulážem		ulágān	

Grammatical Drill

GD 49.1 Questions on the Basic Sentences

Kakve uslove ima Jugoslavija za razvoj poljoprivrede?

Da li Jugoslavija ima dovoljno obradive zemlje?

Da li Jugoslavija ima dovoljno ljudstva za obrađivanje zemlje?

Da li je sva zemlja dobro obrađena?

Zbog čega sva zemlja nije dobro obrađena?

Da li se ulaže dovoljno novca u poljoprivredu?

Da li seljaci imaju dovoljno stoke za obrađivanje zemlje?

Da li ima dovoljno traktora za obrađivanje zemlje?

Da li Jugoslavija proizvodi dovoljno veštačkog đubriva za svoje potrebe?

Da li su vremenske prilike povoljne za poljoprivredu u Jugoslaviji?

Šta često utiče na smanjenje žetve u Jugoslaviji?

Da li Jugoslavija ulaže mnogo kapitala u izgradnju industrije?

Gde je Jugoslavija postigla veći napredak u poljoprivredi ili industriji?

Da li Jugoslavija proizvodi dovoljno hrane za svoje stanovništvo?

Gde se nalazi jugoslovenska železna industrija?

Da li Jugoslavija ima kamenog uglja dobrog kvaliteta u dovoljnim količinama?¹

Koje druge energetske izvore ima Jugoslavija sem uglja?

Da li je Jugoslavija bogata rudnim blagom?

Kojih metala ima u Jugoslaviji?

¹ /količina/ - 'quantity'

Reading: Преглед југословенске привреде

I Пољопривреда

Југославија обухвата простор од 255.804 км². Од тога обрадива површина износи 103.000 км² или 10,300.000 хектара¹.

Најплоднији делови земље налазе се у Панонској низији и долинама река. Ту се земља најбоље обрађује и приноси по хектару су највећи.

Покушај колективизације пољопривреде путем радних задруга није успео због отпора сељака. Сељаци су задржали земљу, али су остали без довољно средстава за њено обрађивање (теглећа стока и алати).

Један део обрадиве земље и сва савремена средства за њено обрађивање својина су друштвених газдинстава. Од тих газдинстава нарочито су важне Опште земљорадничке задруге (ОЗЗ) због њихове кооперације са индивидуалним газдинствима - сељацима. Преко ових задруга сељаци користе под извесним условима тракторе и добијају вештачко ђубриво и семе на кредит. Колико су задруге успеле да ставе на расположено индивидуалним газдинствима савремена средства за обрађивање земље види се из доле наведених података о обрађивању земље 1962. године.

Од обрадиве земље припадало је 1962. године друштвеним газдинствима 1,180.000 хектара, а индивидуалним 9,130.000. Друштвена газдинства имала су на располагању у 1962. години 35.270 трактора, а индивидуална 5.080. Сем тога 749.000 хектара земље индивидуалних сељака обрађено је у кооперацији са задругама. Од укупне производње пшенице друштвени сектор је произвео 944.000 тона на 326.160 хектара, а приватни 2,570.000 тона на 1,833.840 хектара земље. У производњи кукуруза друштвени сектор је учествовао са 756.000 тона на 168.266 хектара, а приватни са 4,514.000 тона на 2,291.734 хектара. Вештачког ђубрива употребљено је те године 1,335.874 тоне. Од тога 846.276 тона користила су друштвена газдинства, а остатак кооперанти.²

Сем ратарства Југославија има добре услове за развој сточарства, воћарства и шумаства. Све ове гране пољопривреде важне су за југословенски извоз. Нарочито је стока имала важно место у трговинском билансу за 1962. годину за коју су овде дати подаци.

(Види таблице: "О производњи главних усева по републикама" и "Трговински биланс".)

1) Статистички годишњак Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ) за 1963. таблица 107-6 страна 134.

2) Види оп. cit. таблица 107-3 страна 132 и таблице: 107-9 страна 135; 107-44, 107-48, 107-50, 107-52 стране 150-153.

Reading: Pregled jugoslovenske privrede

I Poljoprivreda

Jugoslavija obuhvata prostor od 255.804 km². Od toga obradiva površina iznosi 103.00 km² ili 10,300.000 hektara¹.

Najplodniji dijelovi zemlje nalaze se u Panonskoj nizini i dolinama rijeka. Tu se zemlja najbolje obrađuje i prinosi po hektaru su najveći.

Pokušaj kolektivizacije poljoprivrede putem radnih zadruga nije uspio zbog otpora seljaka. Seljaci su zadržali zemlju, ali su ostali bez dovoljno sredstava za njeno obrađivanje (tegleća marva i alati).

Jedan dio obradive zemlje svojina je društvenih gospodarstava. Od tih gospodarstava naročito su važne opće zemljoradničke zadruge (OZZ) zbog njihove kooperacije sa individualnim gospodarstvima - seljacima. Preko ovih zadruga seljaci koriste pod izvjesnim uvjetima traktore i dobijaju umjetno gnojivo i sjeme na veresiju. Koliko su zadruge uspjele da stave na raspolaganje individualnim gospodarstvima savremena sredstva za obrađivanje zemlje vidi se iz dolje navedenih podataka o obrađivanju zemlje 1962. godine.

Od obradive zemlje pripadalo je 1962. godine društvenim gospodarstvima 1,180.000 hektara, a individualnim 9,130.000. Društvena su gospodarstva imala na raspolaganju u 1962. godini 35.270 traktora, a individualna 5.080. Osim toga 749.000 hektara zemlje individualnih seljaka obrađeno je u kooperaciji sa zadrugama. Od ukupne proizvodnje pšenice društveni sektor je proizveo 944.000 tona na 326.160 hektara, a privatni 2,570.000 tona na 1,833.840 hektara zemlje. U proizvodnji kukuruza društveni sektor je sudjelovao sa 756.000 tona na 168.266 hektara, a privatni sa 4,514.000 tona na 2,291.734 hektara. Umjetnog gnojiva upotrebjeno je te godine 1,335.874 tone. Od toga 846.276 tona koristila su društvena gospodarstva, a ostatak kooperanti².

¹ Statistički godišnjak Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) za 1963. tablica 197-6 strana 134.

²Vidi op. cit. tablica 107-3 strana 132, 107-9 strana 135, 107-44, 107-48, 107-50, 107-52 strane 150-153.

Osim ratarstva Jugoslavija ima dobre uvjete za razvoj stočarstva, vočarstva i šumarstva. Sve ove grane poljoprivrede važne su za jugoslavenski izvoz. Naročito je stoka imala važno mjesto u trgovinskom bilansu za 1962. godinu za koju su ovdje dati podaci.

(Vidi tablice: 'O proizvodnji glavnih usjeva po republikama' i 'Trgovinski bilans'.)

gázdinstvo [gospodárstvo]	holding, farm
koopérant	a farmer who cooperates with a zadruga
krédit, -íta	credit
márva	livestock
ótpor	resistance
raspoláganje	disposal, to have available
ratárstvo / ràtarstvo	farming
sème [sjème], sèmena [sjèmena]	seed
sèktor	sector
stòčárstvo	cattle, livestock breeding
svojína	property, ownership
šumárstvo	forestry
tègleća stòka / tègleća márva	draft animals
trgovinski bìlans	trade balance
verésija	credit
zàdruga / zàdruga	cooperative, household, collective farm
òpšta [opća] zemljorádnička zàdruga	general agricultural co-operative
zemljórādníčki, -ā, -ō	agricultural, farming

II Индустирија

После Другог светског рата почела је убрзана индустријализација Југославије. Већина народног капитала улагана је и још се улаже у подизање индустрије.

Нарочито је много улагано у изградњу железне индустрије. Главна железара у Зеници (Босна) проширена је. Подигнута је нова железара у Сиску (Хрватска), као и фабрика челика у Никшићу (Црна Гора). Сада је у изградњи железара у Скопљу (Македонија). Подигнуте су рафинерије цинка и алуминијума, а рафинерија бакра у Бору (Србија) проширена је. Метална и хемијска индустрија такође су проширене.

Услови за подизање железне индустрије, као што је раније речено, нису најбољи због недостатка првокласног угља за прављење кокса. Главни депозити железа налазе се у Босни, а има га и у другим деловима земље.

Југославија има врло добре услове за индустрију обојених метала. И та се индустрија повољно развија. После Маџарске Југославија има највеће депозите боксита у Европи - око 200 милиона тона, од којих преко сто милиона тона у Црној Гори. Југославија производи знатне количине бакра, олова, цинка, антимона, хрома и алуминијума. У производњи ових метала она заузима угледно место у Европи и свету.

Развој индустрије може се видети из приложених таблица: "О производњи метала" и "О учешћу разних грана привреде у извозу и увозу".

Да би слика о привреди Југославије била потпуна, потребно је навести:

1) Да је однос између становништва запосленог у пољопривреди и индустрији пола и пола. Ово је наравно просечан проценат за целу земљу. С обзиром на неједнаку индустријализацију разлика између индустријски развијених и неразвијених крајева у том погледу је велика од 15 - 70% запослених у пољопривреди.

2) Године 1962. уложено је у разне гране индустрије 447 милијарди динара, а у пољопривреду 118 милијарди¹. Ово представља знатно повећање инвестиција у пољопривреду према инвестицијама у почетку индустријализације.

р. сит. таблица 118-1 страна 262

II Industrija

Poslije Drugog svijetskog rata počela je ubrzana industrijalizacija Jugoslavije. Većina narodnog kapitala uložena je i još se ulaže na izgradnji industrije.

Naročito je mnogo ulagano na izgradnji željezne industrije. Glavna željezara u Zenici (Bosna) proširena je. Sagrađena je nova željezara u Sisku (Hrvatska), kao i fabrika čelika u Nikšiću (Crna Gora). Sada je u izgradnji željezara u Skoplju (Makedonija). Sagrađene su rafinerije cinka i aluminijuma, a rafinerija bakra u Boru (Srbija) proširena je. Metalna i kemiska industrija također su proširene.

Uvjeti za izgradnju željezne industrije, kao što je ranije rečeno, nisu najbolji zbog nedostatka prvoklasnog uglja za pravljenje koksa. Glavne naslage željeza nalaze se u Bosni, a ima ga i u drugim dijelovima zemlje.

Jugoslavija ima jako dobre uvjete za industriju obojenih metala. I ta se industrija povoljno razvija. Poslije Mađarske, Jugoslavija ima najveće naslage boksita u Evropi - oko 200 miliona tona, od kojih preko 100 miliona tona u Crnoj Gori. Jugoslavija proizvodi znatne količine bakra, olova, cinka, antimona, kroma i aluminijuma. U proizvodnji ovih metala ona zauzima ugledno mjesto u Evropi i svijetu.

Razvoj industrije može se vidjeti iz priloženih tablica: 'O proizvodnji metala' i 'O učešću raznih grana privrede u izvozu i uvozu'.

Da bi slika o privredi Jugoslavije bila potpuna, potrebno je navesti:

1) Da je odnos između stanovništva zaposlenog u poljoprivredi i industriji pola i pola. Ovo je naravno prosječan postotak za cijelu zemlju. S obzirom na nejednaku industrijalizaciju razlika između industriski razvijenih i nerazvijenih krajeva u tom pogledu je velika, od 15%- 70% zaposlenih u poljoprivredi.

2) Godina 1962. uloženo je u razne grane industrije 447 milijardi dinara, a u poljoprivredu 118 milijardi¹. Ovo predstavlja znatno povećanje investicija u poljoprivredi prema investicijama u početku industrijalizacije.

¹ op. cit. tablica 118-1 strana 262

dèpozit	deposit, layer
hròem	chrome, chromium
kapítāl, -āla	capital
kòks / kòks	coke
métāl̄ni, -a, -o	pertaining to metal
nāslaga	deposit, layer
navést̄i, da navédēm	to quote, cite, allege; induce a person to do something
prilóž̄iti, da prílož̄im	to attach, enclose; contribute (donation)
prvóklasni, -a, -o	first-class
rafinérija	refinery
želézara	ironworks

Statistički godišnjak SFRJ-e za 1963 godinu
205-6 UKUPAN PRINOS RATARSKIH USEVA u vagonima

Poljoprivreda - SR
strana 370

UNIT 49

SERBO-CROATIAN

1223

	SFRJ	Bosna i Herce- govina	Crna Gora	hrvatska	Makedo- nija	Sloveni- ja	S R B I J A		
							svega	Vojvodi- na	Kosovo i Metohija
Pšenica 1939 ¹	287 600								
Ø 1950-59	234 000	18 100	602	48 000	10 200	7 150	149 000	71 900	8 530
Wheat 1961	317 000	28 900	1 100	61 000	21 000	10 600	195 000	92 100	15 300
1962	351 000	28 200	1 180	88 500	20 300	11 900	201 000	92 200	14 000
Kukuruz 1939	404 600								
Ø 1950-59	380 000	37 300	1 580	84 800	7 700	7 180	241 000	137 000	12 500
1961	455 000	42 500	2 580	133 000	7 890	13 000	256 000	169 000	10 000
1962	527 000	39 000	2 050	129 000	8 000	11 000	338 000	212 000	13 200
Šećerna 1950-59	145 000	2 470	- -	34 500	1 720	464	106 000	86 500	454
repa 1961	173 000	5 450	- -	54 000	11 000	631	102 000	77 400	3 370
Sugar 1962	187 000	3 860	- -	59 000	8 520	532	115 000	91 600	4 070
beets									
Duvan 1950-59	3 410	600	56	106	1 620	1	1 060	333	203
Tobacco 1961	1 500	222	2	71	804	0	404	132	74
1962	2 980	497	33	135	1 420	0	890	254	151
Krompir 1950-59	210 000	19 600	2 020	74 900	4 060	63 800	45 300	19 900	2 520
Potatoes 1961	269 000	31 000	3 710	94 500	5 870	79 100	54 600	22 300	3 270
1962	263 000	26 900	2 970	97 000	5 480	72 500	58 600	20 500	3 130

¹ Proizvodnja pšenice i kukuruza za 1939. uneta je iz Statističkog godišnjaka za 1956, strana 100 tablica 7-4
Ø - prosečan 'average'
vagon - 10 tons

Statistički godišnjak SFRJ-a za 1963 godinu

113-1 Trgovinski bilans

Spoljna trgovina

	Količina u hiljadama tona		Vrednost u milionima dinara po ¹ tekućim cenama		Saldo trgovinskog bilansa	
	izvoz	uvoz	izvoz	uvoz	izvoz-uvoz u milionima dinara	izvoz u % uvoza
1920	915	440	1 321	3 466	- 2 145	38
1924	3 916	1 128	9 539	8 222	+ 1 317	116
1929	5 330	1 672	7 922	7 595	+ 327	104
1934	3 584	876	3 878	3 573	+ 305	109
1939	3 464	1 126	5 521	4 757	+ 764	116
1946	486	622	16 232	12 205	+ 4 027	133
1950	3 082	1 630	46 307	69 202	- 22 595	67
1955 ²	3 388	2 079	76 976	98 092	- 21 116	78
1960	5 205	5 394	169 848	229 466	- 59 618	74
1962	5 934	6 979	207 146	237 225	- 30 079	87

¹ Od 1920. do 1939. pretvaranje stranih valuta u dinare vršilo se po berzanskim kursevima. Od 1946 do 1959 po zvaničnom kursu na bazi pariteta jedan SAD dolar - 300 dinara, sem kod Italije, gde je primenjen paritet 48 lira - 100 dinara.

² Od 1951. g. kod uvoza nije uključen uvoz na ime ekonomske pomoći, niti od 1956. uvoz iz viškova SAD, koji su iznosili:

1951	1 038 hiljada tona u vrednosti	7 430 miliona dinara.
1952	991 hiljadu tona u vrednosti	30 492 miliona dinara.
1953	1 602 hiljade tona u vrednosti	41 172 miliona dinara.
1954	1 390 hiljada tona u vrednosti	27 076 miliona dinara.
1955	1 595 hiljada tona u vrednosti	34 196 miliona dinara.
1956	1 062 hiljade tona u vrednosti	32 048 miliona dinara.
1957	1 077 hiljada tona u vrednosti	35 858 miliona dinara.
1958	926 hiljada tona u vrednosti	25 101 miliona dinara.
1959	1 143 hiljade tona u vrednosti	31 272 miliona dinara.
1960	232 hiljade tona u vrednosti	18 450 miliona dinara.
1961	835 hiljada tona u vrednosti	25 935 miliona dinara.
1962	955 hiljada tona u vrednosti	29 092 miliona dinara.

Statistički godišnjak SFRJ-a za 1963 strana 216

Spoljna trgovina

Foreign trade

113-4 Izvoz i uvoz po granama delatnosti

Exports and Imports by Branches of Activity

		1955	1956	1958	1960	1962
ukupan izvoz		76 976	97 011	132 419	169 848	207 146
ukupan uvoz		132 288	142 243	205 504	247 916	266 317
Ugalj i derivati	izvoz	484	790	831	680	393
uglja	uvoz	7 366	9 934	7 652	8 919	7 692
Crna metalurgija	izvoz	1 302	5 874	5 323	6 323	8 162
	uvoz	5 195	6 218	14 355	21 104	24 527
Obojena metalur-	izvoz	15 649	14 457	14 108	16 953	18 961
gija	uvoz	1 399	1 991	2 937	7 764	6 690
Nemetali	izvoz	2 415	3 294	3 630	4 373	5 724
	uvoz	2 112	2 022	2 755	4 372	4 048
Metalna industrija	izvoz	2 100	2 450	6 988	20 297	27 200
	uvoz	29 474	25 004	60 045	85 247	81 366
Brodogradnja	izvoz	43	1 806	7 617	5 569	19 837
	uvoz	33	1 091	1 027	1 690	3 015
Elektroindustrija	izvoz	517	1 653	4 325	7 251	8 800
	uvoz	6 564	5 501	9 655	13 739	12 684
Hemijska industrija	izvoz	2 745	3 205	3 018	5 044	5 092
	uvoz	9 423	10 833	20 948	22 651	25 037
Drvena industrija	izvoz	14 207	13 033	16 516	20 587	22 995
	uvoz	182	315	826	808	760
Tekstilna industri-	izvoz	4 103	4 977	5 081	10 110	12 233
ja	uvoz	18 480	17 022	21 395	26 213	31 002
Prehrambena indu-	izvoz	2 421	4 123	8 194	15 664	14 368
strija	uvoz	4 731	7 096	15 954	12 916	13 188
Industrija duvana	izvoz	4 733	5 798	7 809	5 887	6 128
	uvoz	393	14	333	1	1 064
Ratarstvo	izvoz	3 082	5 570	16 010	15 076	5 139
	uvoz	26 377	35 507	20 240	7 755	23 332
Stočarstvo	izvoz	10 509	14 712	13 113	18 129	25 206
	uvoz	8 668	8 561	11 408	12 573	12 321

¹ Ova tablica nije prepisana u potpunosti. Neke manje važne grane nisu unete. Sem toga uvoz i izvoz su stavljeni zajedno.

² Prema tablici 2-222/1960 izvoz za 1939 iznosio je 5 521 milion, a uvoz 4 757 miliona dinara po tekućim cenama.

109-12 Industrijski proizvodi (1963)

	Sirovo gvožđe	Sirov čelik		Fero- legure	Blister bakar	Elektro- lit bakar	Rafini- rano olovo	Srebro	Antimon regulus	Cink	Alumini- jum u bloku	Živa
		Simens- Martinov	Elektro									
u hiljadama tona								u tonama				
1939	101	232	3	12	42	12	11	1,3	1 500	4 918	1 795	378
1946	84	201	1	4	22	13	33	8,7	1 206	3 294	567	306
1950	212	414	14	14	40	15	57	74,2	1 815	12 315	1 931	495
1955	514	759	46	17	29	25	76	92,8	1 605	13 768	11 499	503
1960	972	1 322	120	47	36	35	89	94,1	2 410	35 935	25 070	485
1961	997	1 393	139	56	31	30	90	107,4	2 463	36 868	27 407	550
1962	1 050	1 435	160	53	46	46	98	116,7	2 691	39 304	27 980	561

1226

UNIT 50

Reading Selections - Štivo za čitanje
The XIX Century Renaissance - Preporod XIX veka

Европски препород XIX века имао је великог утицаја на све Југословене. То је период националног буђења и обнове науке и књижевности.

Наполеонове Илирске провинције донеле су Словенцима употребу народног језика. Од тада почиње цветање словеначке књижевности.

Код Хрвата сукоб са Маџарима око језика претвара се у борбу за национални опстанак. У тој се борби ствара Илирски покрет. Тај ће покрет касније довести до стварања Југославије.

Међутим, највеће су се промене десиле код Срба. Ван утицаја великих покрета Новог века Србија доживљава у XIX веку свој национални препород. У Првом и Другом устанку Србија се ослободила од Турака (1804-1815). Вук Стефановић - Караџић врши језичку реформу. После дуге борбе уводи се народни језик у књижевност. Напушта се дотадашњи језик, који је био мешавина старословенског и народног језика. Људевит Гај спроводи језичку реформу у Хрватској.

Тако су постављени темељи модерној југословенској литератури и стварању Југославије.

Evropski preporod XIX vijeka imao je velikog utjecaja na sve Jugoslavene. To je doba nacionalnog buđenja i obnove nauke i književnosti.

Napoleonove Ilirske provincije donijele su Slovencima upotrebu narodnog jezika. Od tada počinje cvijetanje slovenačke književnosti.

Kod Hrvata se sukob sa Mađarima oko jezika pretvara u borbu za nacionalni opstanak. U toj se borbi stvara Ilirski pokret. Taj će pokret kasnije dovesti do stvaranja Jugoslavije.

Međutim, najveće su se promene dogodile kod Srba. Van utjecaja velikih pokreta Novog vijeka Srbija doživljava svoj nacionalni preporod u XIX stoljeću. U prvom i drugom ustanku Srbija se oslobodila od Turaka (1804-1815). Vuk Stefanović - Karadžić vrši reformiranje jezika. Poslije duge borbe uvodi se narodni jezik u književnost. Napušta se dotadanji jezik, koji je bio mješavina staroslavenskog i narodnog jezika. Ljudevit Gaj uvodi u Hrvatskoj reformiranje jezika.

Tako su osnovani temelji modernoj jugoslavenskoj literaturi i stvaranju Jugoslavije.

Basic Sentences - Osnovne rečenice

The European renaissance of the XIX century had a great influence on all the South Slavs.	Evropski preporod U XIX stoljeću imao je velikog utjecaja na sve Jugoslavene.	Европски препород XIX века имао је великог утицаја на све Југо-словене.
awakening	būđenje	буђење
revival, restoration	òbnova	òбнова
It was ('is') a period of the awakening of [feelings of] nationality and a revival of science and literature.	To je doba nacionalnog buđenja, i obnove nauke i književnosti.	То је доба националног буђења и обнове науке и књижевности.
province	províncija	провинција
The Napoleonic Illyrian provinces brought the use of the people's language to the Slovenes.	Napoleonove Ilirske provincije donijele su Slovincima upotrebu narodnog jezika.	Наполеонове Илирске провинције донеле су Словенцима употребу народног језика.
blossoming	cvijétānje	цветање
The blossoming of Slovenian literature begins at ('from') that time.	Od tada počinje cvijetanje slovenačke književnosti.	Од тада почиње цветање словеначке књижевности.
conflict	súkob	сукоб
to transform, change	pretvāрати, prétvārām	претвāрати, прétвārām
Among the Croats the conflict with the Hungarians about language changed into a struggle for national survival.	Kod Hrvata se sukob sa Mađžarima oko jezika pretvara u borbu za nacionalni opstanak.	Код Хрвата се сукоб са Маџарима око језика претвара у борбу за национални опстанак.

The Illyrian movement was created in that struggle.	U toj se borbi stvara Ilirski pokret.	У тој се борби ствара Илирски покрет.
to bring, to lead to	dovésti, da dovédem, dóveo, -éla	довести, да доведѐм, дóвео, -éла
Later, this movement was to bring about ('lead to') the creation of Yugoslavia.	Taj će pokret dovesti kasnije do stvaranja Jugoslavije.	Тај ће покрет касније довести до стварања Југославије.
change	promena	промена
The greatest changes, however, occurred among the Serbs.	Međutim, najveće su se promjene dogodile kod Srba.	Међутим, највеће су се промене десиле код Срба.
to experience, live to see	doživljávati, doživljávām / doživljujēm	доживљавати, доживљавам / доживљујем
Unaffected by the great movements of the Modern Age, Serbia was ('is') experiencing its national renaissance in the XIX century.	Van utjecaja velikih pokreta Novog vijeka Srbija doživljava svoj nacionalni preporod u XIX stoljeću.	Ван утицаја великих покрета Новог века Србија доживљава у XIX веку свој национални препород.
Serbia was liberated from the Turks by ('in') the first and second uprisings (1804-1815).	U Prvom i Drugom ustanku Srbija se oslobodila od Turaka (1804-1815).	У Првом и Другом устанку Србија се ослободила од Турака (1804-1815).
linguistic reform reforming	jézični, -ā, -ō réforma reformírānje	језички, -ā, -ō реформа реформирање
Vuk Stefanović-Karadžić carried ('carries') out a language reform.	Vuk Stefanović - Karadžić vrši reformiranje jezika.	Вук Стефановић - Карацић врши језичку реформу.

After a long struggle the language of the people began to be used ('was introduced') in literature.	Poslije duge borbe uvodi se narodni jezik u književnost.	После дуге борбе уводи се народни језик у књижевност.
up to that time	dótadanji, -ā, -ě	дóтадашњи, -ā, -ě
mixture	mješavina	мешавина
Old Church Slavic	staroslávěnski, -ā, -ō	старослóвѣнскѣ, -ā, -ō
The mixture of Old Church Slavic and the spoken language, which had been used up to that time, was abandoned.	Napušta se dotadanji jezik, koji je bio mješavina staroslavenskog i narodnog jezika.	Напушта се дотадашњи језик, који је био мешавина старословенског и народног језика.
Ljudevit Gaj carried out the language reform in Croatia.	Ljudevit Gaj uvodi u Hrvatskoj reformiranje jezika.	Људевит Гај спроводи језичку реформу у Хрватској.
to lay, place; appoint	póstaviti, da póstavim	póstaviti, да póstavim
modern	móderan, móderna, -o	móдеран, móдерна, -o
literature	literatúra	литератúра
Thus the foundations were laid for a modern Yugoslav literature and the creation of Yugoslavia.	Tako su osnovani temelji modernoj jugoslavenskoj literaturi i stvaranju Jugoslavije.	Тако су постављени темељи модерној југословенској литератури и стварању Југославије.

NOTES

Note 50.1 Variant Word Order

1. Sve do Zagreba pored autoputa vide se lepa, živopisna sela.
A(dverbial) | V(erb) | S(ubject)
2. N j e g a smatraju kao najdarovitijeg studenta na našem fakultetu.
O(bject)- | V(erb) | -O(bject) | A(dverbial)
3. Te šporete domaćice mrze.
O(bject) | S(ubject) | V(erb)
4. Taj sporazum su zaključili odgovorni politički predstavnici Srba i Hrvata.
O(bject) | V(erb) | S(ubject)
5. Spomenik Nezanog junaka na Avali, Narodnu skupštinu i Glavnu poštu već ste videli.
O(bject) | V(erb)
6. Daje se jedan jugoslovenski film.
V(erb) | S(ubject)

Serbo-Croatian often has a word order very much like that of English, differing mainly in the order of adverbs and adverbial expressions. E.g.

7. Jugoslavija leži u jugoistočnoj Evropi.
S(ubject) | V(erb) | A(dverbial)
8. Ti putevi vezuju Zapadnu Evropu sa Bliskim istokom i sa Sredozemnim morem.
S(ubject) | V(erb) | O(bject) | A(dverbial)
9. Ovo je zdravstvena stanica.
S(ubject) | V(erb) | C(omplement)
10. On je ovde.
S(ubject) | V(erb) | A(dverb)

The order of sentences 7-10 is S V A, S V O A, S V C, S V A.

In contrast to these, the patterns of sentences 1-6 are S V S, O-V-O, O S V, O V S, O V, V S. (The O- -O notation is used to indicate two parts of a segment, separated by some other segment. Here -O is in apposition to O-).

These variant orders are not haphazard. It is not possible to give rules or reasons for the orders of sentences 1-6 as isolated sentences. They must be put back into the context from which they came. If these contexts are examined, it is seen that the first segment of the sentence, whether it be A, V, S or O, is connected with a topic previously introduced. The basic pattern behind the general order of the sentence elements (S V O A C) is that of topic-comment. The topic may be that of the entire discourse, that of the paragraph, or a topic just introduced in the preceding sentence. The following selections illustrate what we may call the topic motifs of discourse.

In the three units on geography the topic of Yugoslavia's position is clearly outlined by the following selected sentences:

Main topic-Yugoslavia's position in Europe -
 Jugoslavija leži u jugoistočnoj Evropi.

Position topic outlined by boundaries:

Severna granica Jugoslavije, izuzev Alpske oblast, otvorena je. S A C V
 Severoistočni deo zemlje izložen je ledeno-hladnom, suvom vetru, koji se zove 'košava'.

(sub-topic) (S C- V -C)

Svojom zapadnom granicom Jugoslavija izlazi na Jadransko more. A S V A
 Duž istočne granice Jugoslavije pružaju se Karpatsko-balkanski planinski venci. A V S

Na jugu granica prema Grčkoj delimično je otvorena. A S C- V -C

The opening item in each sentence, whether S or A is the topic.

Taking a single paragraph we see how a sub-topic is chosen and then what we may call a 'paragraph topic'.

U istočnom delu zemlje nalazi se Moravsko-varcarska oblast.
 A (sub-topic of boundary topic) | V | S (paragraph topic)

Ova oblast zauzima sredisni položaj na Balkanu. Moravsko-varcarskom
 S (p. topic) | V | O | A A (p. topic)

dolinom prolaze važni medunarodni putevi. Ti putevi (topic from preceding sentence)
 | V | S (sentence topic) S (new sub-topic) |

vezuju Zapadnu Evropu sa Bliskim istokom i sa Sredozemnim morem.
 V | O | A

Ova oblast se nalazi većim delom u Jugoslaviji, izuzev Solunske kotline,
 S(p. topic) | V | A

koja pripada Grčkoj.

Another example of a paragraph topic is given in the following:

Najveće jugoslavenske rijeke (Sava sa Drinom, Drava, Tisa i Morava) pritoci

S (topic) | C- |

su Dunava i utječu sa njim u Crno more. Od ovih rijeka Dunav i Tisa

V | -C | V | A A (topic) | S

su plovni cijelim tokom kroz Jugoslaviju Dolinama ovih rijeka

V | C | A (topic) |

vode suvozemni putevi od velikog unutrašnjeg i međunarodnog značaja.

V | S | A

Sentences 1-6 should now be re-examined in context (1 - Unit 22; 2 - Unit 39; 3 - Unit 26; 4 - Unit 40; 5 - Unit 20; 6 - Unit 13).

Another example which is illuminating is found in Unit 36. The order is O V S:

Pored toga, granicu Austro-Ugarske utvrđenu Karlovačkim mirom (Sremski Karlovci, 1699), branili su od tada neprekidno Srbi i Hrvati.

The /pored toga/ is a connecting phrase, followed by /granicu.../, which is part of the main topic of the unit, the military and political events leading to the creation of Yugoslavia. One may well imagine that in another context the /Srbi i Hrvati/ might be the topic of a sentence composed of practically the same words but in a different order. Note that the sentence following this one in Unit 36 begins with /Vojna granica.../, another clear topical link.

It is instructive to note the treatment of the same or similar material in different contexts. What the topic of a succeeding sentence is depends on the speaker. He chooses one of the items in the preceding context as the topic (unless, of course, he is 'changing the subject'). The relationship between an item in one sentence with the topic of the following one is well illustrated in the following:

Kad su Turci došli na Balkan?

→
Turke je pozvao kao saveznike u pomoć Jovan Kantakuzen.

←
Kad je stvarno počela njihova invazija Balkanskog poluostrva?

→
Počela je posle bitke na reci Marici 1371 godine. U toj bitci Turci su
← → ←
pobedili brojno jaču srpsku vojsku.

Note the way in which the topics have been treated in the following sentences:

Seobe prouzrokovane ovim i drugim ratovima najviše su izmešale stanovništvo i stvorile zajednički život Jugoslovena. (from Unit 36, Basic Sentences, which see for context).

Ratovi protiv Turaka prouzrokovali su seobe, koje su doprinele mnogo stvaranja Jugoslavije. (prompt drill, Unit 40, based on Unit 36)

Šta je prouzrokovalo seobe? (here /seobe/ refers back to the prompt sentence)

Seobe su prouzrokovali ratovi protiv Turaka. (The suggested answer, the obvious topic being put first)

One could also have:

Šta je prouzrokovalo seobe?

Ratovi protiv Turaka su

In other words, the topic is a matter of the discourse as a whole.

We see, then, that the topic (whether main or subordinate) is the most important factor in word order. It occurs most frequently in the first part of the sentence, forming a connecting link with the preceding material.

Note 50.2

New Verbs

C	P	dovésti / da dovedēm	dóveo -éla	dovéden -éna	to bring to
i	I	dovoditi/ dōvodīm		dōvoden	
e	P	doživetī/ da doživīm			to experience
a	I	doživljāvati/ doživljāvām			
a/Jě	I	doživljāvati/ doživljujēm			
i	P	póstaviti/ da póstavīm		póstavljen	to lay, set up
a	I	póstavljati/ póstavljām			
i	P	pretvóriti/ da pretvorīm		prétvoren	to transform
a	I	pretvāratī/ pretvārām		prétvārān	

GD 50.1

Questions on the Basic Sentences

Da li je evropski preporod XIX veka imao velikog uticaja na Jugoslovence?

Kakvog je uticaja imao preporod XIX veka na Jugoslovence?

Kakvog je uticaja imao taj preporod na Slovence?

Kakve veze ima slovenačka književnost sa Napoleonovim Ilirskim provincijama?

Koji je deo Hrvatske bio u sastavu Napoleonovih Ilirskih provincija?

Da li su Hrvati i ranije pisali na narodnom jeziku?

Zbog čega je došlo do sukoba između Hrvata i Mađara?

Zašto su Hrvati u borbi protiv Mađara stvorili Ilirski pokret?

Ko je sproveo jezičku reformu u Hrvatskoj?

Kakve promene su se desile kod Srba u XIX veku?

Kad su se Srbi oslobodili od Turaka?

Ko je izvršio jezičku reformu kod Srba?

Da li se narodni jezik upotrebljavao u književnosti kod Srba pre Vukove reforme?

Kakav je bio književni jezik Srba pre Vukove reforme?

Ko je postavio temelje modernoj jugoslovenskoj literaturi?

Вук Ст. Караџић (Одломци)

Јован Скерлић

Вук Караџић (1787-1864) је једна од најоригиналнијих и најјачих личности целе српске књижевности. Самоук, без школских и књижевних традиција, самосталан и борбен дух, он напушта стазе којима се дотле ишло, и започиње један нов покрет, који би се могао назвати књижевном револуцијом. За неких четрдесет година он ће се борити са црквеним и књижевним људима.

Караџић је имао великих личних способности, био је један од најдаровитијих људи који су постојали у српском народу. Он је припадао оном јаком нараштају који је у почетку XIX века створио данашњу Србију, нараштају из чијих су сељачких редова изишли војсковође и државници првог реда. Он је имао природну бистрину и оштроумље србијанског сељака.

Рад Вука Караџића је огроман. Он је најраднији и најплоднији српски писац. За пола века неуморне и непрекидне делатности он је извео неколико великих послова¹, од којих би сваки био довољан за цео век једног обичног човека.

Највећи део његовог посла је скупљање народних умотворина и борба за народни језик.

У питању језика и правописа његов рад био је пресудан. Он је једном за свагда сузбио рускословенски језик из српске књижевности и извојевао победу народном језику.

¹ Вук је поправио и допунио азбуку (ћирилицу), превео Нови Завет Светог Писма на народни језик, и написао речник и граматику.

бистрина	-	clearness, lucidity
бóрбен, -а, -о	-	militant
граматика	-	grammar
делатност ж.р.	-	activity
допунити, да допуним	-	to supplement, improve
државник	-	statesman
дух	-	mind, intellect, spirit
извојевати, да извојујем	-	to fight out
нараштај	-	generation
одломак, одломка	-	fragment
оштроумье	-	shrewdness, lucidity
правопис	-	orthography
самосталан, -лна, -лно	-	independent
самоук, -а, -о	-	self-educated person
способност ж.р.	-	ability
стаза	-	footpath
умотворина, народне умотворине	-	folklore

II Reading: Ljudevit Gaj (Odlomak)

Ksaver Šandor Đalski

Ah, gospodo moja, otpoče Ljudevit Gaj, može li narod bez jezika svoga biti? Niti kraljevi, niti naša prava - ništa nije tako čvrst bedem našoj slobodi, i budućnosti ove svete zemlje, koja nas je rodila, kao što je jezik naših majka, naše djece! Iz daleka svijeta dolazim iz mnogih gradova - iz sredine mnogih naroda. I svagdje sam našao da svaki narod svoj jezik ljubi, za nj živi i za nj umire. Glas njegov čas je zvečao blago i ljubezno, čas je šumeo kao brza silna rijeka, a oči mu plamtele od zanosu i vatre, - s lica mu je otsijevala istina i ljubav. Nitko se nije mogao oteti sili toga glasa i žaru toga uverenja. Kad je dovršio, poleti i staro i mlado, i gospoda i gospođe do njega, da ga na srca svoja vuku i da s njim skupa zanosno slave rođenu, do sad zabačenu riječ. A dolje s dvorišta začuje se vesela seljačka pjesma žetelica, što doniješe pšenični vijenac. Gaj zašuti i s njim cijelo društvo. Pa čim je na dvorištu pjevanka, on u istoj melodiji zapjeva pjesmu svoju 'Još Hrvatska ni propala!' - Sada zanosu nije bilo kraja. Od istih onih ljudi, koji su još sat prije ismijevali želju stare Hrvatice da joj unuk hrvatski pjeva, načinio je veliki taj čarobnjak ili

sveti apostol, što li - najzanesenije rodoljube.

Mjesto običajnih latinskih šala, mjesto praznih zdravica, čuje se Gajeva riječ, gdje slavi slovensku braću, gdje priča iz davne i slavne prošlosti i gdje smjelo i krepko riše slike budućnosti, pa otkriva svoje namjere. Pa kad je ponoć prošla, Gaj je imao četrdeset do pedeset najvernijih učenika, koji će sutra prekosutra njegove riječi dalje nositi.

Slava Ljudevitu Gaju.

bèdēm	- dam, bulwark
čàrobnjāk	- magician
glās, pl. glāsovi	- voice
ismijēvati, ismijēvām	- to ridicule
krāl̃j, krāl̃ja	- king
krèpak, krepka, -o	- vigorous, strong
ljúbav, f	- love
ljúbiti, ljúbim	- to kiss, to love, to be fond of
námjera	- intention
ótēti, da òtmēm	- to grab, refl. (se) to break loose
otkrívati, ótkrívām	- to uncover, discover, unveil
ótsijevati, ótsijevā	- to reflect, glare
pjevānka	- singing
plámteti, plámtī	- to blaze
poléteti, da poletīm	- to take off; to rush, to fly at
pónoc f	- midnight
pšenični vijenac	- wreath made of wheat
pučki, -a, -o	- pertaining to the common people
risati, rišēm	- to draw
rodoljub	- patriot
slàva	- glory
slàvan, slávna, -o	- glorious, famous
sláviti, slávīm	- to glorify, celebrate
smjèlo	- boldly, daringly
sredína	- middle, center, among
šumeti, šumī	- to rustle, roar
úmirati, úmirēm	- to die
únuk	- grandson
vjèran, -rna, -rno	- faithful
zábāčēn, -a, -o	- neglected, remote
zanésen, -éna, -éno	- exalted, enraptured

zános	-	exaltation, ecstasy
zánosno	-	with ardor, enthusiastically
zdrávica	-	toast
zvěčati, zvěčí	-	to rattle, sound
žár	-	live coals; ardor, enthusiasm
žetelac, žeteoca, Gpl. žetelācā/žetelīcā	-	reaper

SERBO-CROATIAN - ENGLISH VOCABULARY

The words in this glossary are identified by the number of the unit in which they appear for the first time.

See Vol. I, pages 595/596 for details on alphabetic order, abbreviations, and other items.

- abecéda 34 alphabet
 àkt 40 official letter
 ambuláнта 45 out-patient clinic
 àntiklerikālan, -lna, -lno 38 anticlerical
 ántimon 49 antimony
 apodóza 33 apodosis; conclusion - contrasted with protasis
 apotéka 45 pharmacy
 áprīl, -íla 29 April
 autónomān, -mna, -mno 38 autonomous
 autonómija 38 autonomy
 aviōn, -ōna 15 plane
 ávgust 29 August
 ázbuka 34 alphabet
- bàkar, -kra 49 copper
 Bálkān, -āna 42 Balkans
 bálkanskī, -ā, -ō 36 pert. to Balkans
 bān, bāna 38 governor, ruler (Cr.)
 bàš 24 just, exactly
 bàviti se; bàvīm se I (P zábaviti [se]) 41 to stay, to occupy oneself with something; P to entertain (see Vol. I)
 bēdēm 50 dam, bulwark
 bèg pl. bègovi 40 bey
 békstvo [bjékstvo] 38 desertion
 bésplatan, -tna, -tno 30 free, without charge
 bérběrnica 31 barbershop
 beznádežan, -žna, -žno / beznádan, -dna, -dno 40 hopeless
 bēžati [bjéžati]; bēžīm [bjéžīm] I (P póbecí) 48 to flee, escape
 bílo ... ili / bílo ... bílo 26 either ... or
 bílje 46 plants, herbs
 bíljka Gpl. bíljki 46 plant, herb
 biológija 30 biology

- bírati; bírām; bíran I (P izábrati) 38 to elect, choose
- biskup 34 bishop
- bistrina 50 clearness, lucidity
- bítan, -tna, -tno 34 essential, vital
- bitka 36 battle
- blāg, blāga, blāgo; blāgī; blāžī 44 mild, gentle
- blāgo 49 wealth, treasure
- rūdno blāgo 49 mineral wealth
- blagodāriti; blagódārīm I (P zablagodāriti) 39 to thank
- blagodārēci 39 thanking, owing to, due to
- blagóvremeno 35 in time
- blizak, bliska/blíska, -o; bliskī; bližī 42 near, close (relative)
- Bliskī istok 42 Near East
- blizina 27 nearness, proximity
- blúza 27 blouse
- bòca 40 bottle
- bódr̃iti; bódr̃im I (P obódr̃iti) 38 to encourage
- bògznā štà 29 heaven ('God') knows what
- bójiti; bójīm I (P obójiti) 49 to dye, color
- bòksit 49 bauxite
- bòl pl. bólovi 45 pain, ache
- bolésnik, -íka 45 patient
- bòlest f. 38 sickness, illness
- bòlestan, bòlesna, -o 38 sick, ill
- bóleti [bóljeti]; bólī I (P zabóleti) 45 to pain ache, hurt
- bólnica 45 hospital
- bolóvati; bólujēm I (no P) 45 to be sick
- bóravak, bórávka 47 sojourn
- dòzvola bórávka 47 permanent resident ('permit of sojourn')
- bórba 34 struggle
- bórben, -a, -o 50 militant
- bóriti se; bórīm se I (no P) 36 to fight, struggle
- botánika 30 botany
- Bóžić 29 Christmas
- bóžićnī, -ā, -ō 36 pert. to Christmas
- brāniti; brānīm; brānjen I (P odbrāniti) 36 to be defending, to defend
- bratic 37 cousin (son of father's brother)
- brijāčnica / brijāčnica (Cr.) 31 barbershop
- brijānje 31 shaving

brìjati (se); brìjēm (se) I (P óbrijati [se])	31	to be shaving
bròj, bròja pl. bròjevi	27	number, size
brojnī, -ā, -ō	32	numerous
brzína	44	velocity, speed
bržī, -ā, -ē	26	faster, quicker, more rapid
búditi; búdim; búđen I (P izbúđiti, probúđiti)	37	to be waking up
búđenje	50	awakening
budúcnōst	36	future
búna	38	rebellion
búra / búra	44	name of a wind; storm
búran, -rna, -rno	34	stormy
càr pl. càrevi	38	emperor
càrstvo	36	empire
Cèlzijusov, -a, -o	44	centigrade, pert. to Celsius
cènititi [cijénititi], cènīm [cijenīm]; cènjen [cijenjen] I (P océniti)	31	to
rate, evaluate; to esteem, respect, appreciate		
cènta	37	quintal
mètarska cènta	37	metric quintal, 100 kilograms
cèntar, -tra	43	center
centarhalf	41	centerhalf
centrála	49	center, headoffice; power station
cèntrálnī, -ā, -ō	26	central
cigaréta	45	cigarette
cìlj L cìlju pl. cìljevi	30	aim
cìnk	49	zinc
cípela	27	shoe
crkvénī, -ā, -ō / crkvenī, -ā, -ō	34	ecclesiastical, pert. to church
crtāč, crtāča	47	draftsman
crven, crvéna, -o	41	red
cvétānje [cvijétānje]	50	blossoming
čárapa	27	sock, stocking
čàrobnjāk pl. čàrobnjāci	50	magician
čélik pl. čélici	49	steel
čélo	48	forehead
čétvornī, -ā, -ō	42	pert. to square
čínilac, čínioca Gpl. čínilācā	32	factor
čìr pl. čìrevi	45	ulcer

čistiti; čistim; čistćen I (P očistiti, počistiti)	31	to be cleaning
čišćenje	31	cleaning
član / član pl. članovi	32	member
članak / članak pl. članci / članci	30	article; ankle, knuckle
čudan, -dna, -dno	35	strange, queer
čuditi se; čudim se I (P začuditi se)	38	to wonder
čudo pl. čuda / čudesa Gpl. čuda / čudesa	35	wonder, miracle
čuvati; čuvam; čuvam I (P sačuvati / očuvati)	35	to keep, guard, shelter,
hold; P - to preserve		
čúven, čuvéna, -o	29	famous
čvrst, čvrsta, -o; čvrsti; čvršći	26	firm, solid
čvrstina	45	firmness
ćirilica / ćirilica	34	cyrillic alphabet
ćošak, -ška pl. ćoškovi	39	corner
ćuprija	39	bridge
ćutati, ćutim I (P učutati / začutati)	39	to be silent
daróvit, -a, -o	39	talented, gifted
dátum	29	date
décembar, -bra	29	December
děčak [djęčak] G dečaka [djęčaka] pl. dečaci [djęčaci]	27	boy, lad
děč(1)jī [djęč(1)jī], -ā, -ē	27	child's, children's
děčko [djęčko]	30	boy, lad
délatnōst [djęlatnost] f	50	activity
déliimično [djęlimično / djelomično (Cr)]	28	partly
děliti [djęliti]; dělīm [djęlīm]; děljen [djęljen] (P poděliti)	43	to
divide		
dèlovati [djęlovati]; dělujēm [djęlujēm] I (no P)	32	to influence, affect;
to act, work		
dèpozit	49	deposit, layer
dévóčica [djęvóčica]	27	little girl
dévōjka [djęvōjka]	27	girl, maid
dezertírānje	38	desertion (army)
díci / dignuti; da dignēm; digao -gla; dignūt P (I dizati)	38	to lift, raise
dijálek(a)t, dijáleka	38	dialect
dijéta	45	diet
držati dijétu	45	to observe a diet
dīnamo / dināmo	41	dynamo, generator

dispánzer 45 dispensary
 dízati; dízēm; dízān I (P dící / dīgnuti) 38 to lift, raise
 dobáciti; da dóbācīm P (I dobacívati) 39 to throw to
 dobacívati; dobacujēm; dobacívān I (P dobáciti) 39 to be throwing to
 dobíjānje 28 getting
 dóci; da dōče; dóšlo P (I dólaziti) 32 to come; (impersonal with /do/) to
 come about
 dódati; da dódām; dōdao -āla; dōdān / dōdāt P (I dodāvati) 44 to add
 dodāvati; dódājēm; dódāvān I (P dódati) 44 to add, to be adding
 dodúše 33 it is true, in truth
 dōgađāj 34 event
 dōktor 45 doctor
 dokúmen(a)t, -nta 45 document
 dólaziti; dólazī I (P dóci) 32 to come; (impersonal with /do/) to come about
 dómaći, -ā, -ē 27 domestic
 domácica 26 hostess, housewife
 domaćinstvo 32 household
 domicil 47 domicile
 dómovina 34 homeland
 dópratiti; da dópratīm P (I prātiti) 33 to accompany
 doprínēti [doprínijeti]; da doprinésēm; dōprineo -nēla [dòprinio -nijela];
 dōprinēt [dòprinijet] / doprinésen -ēna P (I doprinósiti) 34 to contribute
 doprinósiti; doprinósīm; doprinošen I (P doprínēti) 34 to be contributing
 dópuniti; da dópunīm; dópunjen P (I dopunjávati) 50 to supplement, improve
 dopunjávati / dopunjívati; dopúnjāvām / dopúnjujēm, dopúnjāvān / dopúnjívān I
 (P dópuniti) 50 to supplement, improve
 doputóvati; da dopútujujēm P (I putóvati) 33 to arrive, to travel back
 dōručak, -čka pl. dōručci 29 breakfast
 dōručkovati; dōručkujujēm I (no P) 29 to eat breakfast
 doséliti (se); da (se) dōselīm; dōseljen P (I doseljávati [se]) 32 to
 move to, to move in, to immigrate, settle
 doseljávānje 32 immigrating, settling
 doseljávati se; doséljāvām se; doséljāvān I (P doséliti se) 32 to be
 moving to, to be moving in; to immigrate, settle
 dóstići; da dóstignēm; dóstigao; dóstignūt P (I dóstizati) 44 to attain,
 reach
 dóstizati; dóstižēm I (P dóstići) 44 to be attaining, reaching
 dótad(a) 28 until that time, by then (adv.)
 dótada(š)njī, -ā, -ē 50 up to that time (adj.)

dovésti / dóvesti; da dovédĕm; doveo -éla; dovéden -éna P (I dovóditĭ)	50	
to bring to (general)		
dovóditĭ; dóvodĭm; dóvođen I (P dovésti)	50	to bring to
dovršávati / dovršívati; dovršávám / dovršújĕm; dovršávān / dovršívān I		
(P dovršítĭ)	35	to complete
dovršítĭ; da dovrším; dovršen P (I dovršávati))	35	to complete
dòzvola	47	permit
doživĕti [doživjetĭ]; da doživím P (I doživljávati)	50	to experience,
to live to see		
doživljávati / doživljívati; doživljávám / doživljújĕm I (P doživĕti)	50	
to experience, to live to see		
dràmskĭ, -ā, -ō	28	dramatic, pert. to play
dràmsko kázalĭšte	28	playhouse
dràmsko pòzorĭšte		
drĕs pl. drĕsovi	41	dress, uniform (sport)
drùg Vsng drùže pl. drùgovi	39	comrade, companion, close friend
drústvenĭ, -ā, -ō	28	social
drústven, -a, -o	28	sociable
drvo, drveta	26	tree, wood
drva pl.	26	firewood
drvéće	26	trees
držānje	38	attitude, stand, behavior, bearing
držati; držím I (P održati)	43	to hold, keep; refl. to behave
držávljanin pl. držávljani	47	citizen (legal)
državljanstvo	47	citizenship (legal)
držāvni, -a, -o	45	pert. to state, government
državni činovnik	45	government official
držāvník pl. držāvníci	50	statesman
dúbok, dubóka, -o; dúbokĭ, dùbljĭ	38	deep, profound
dùh pl. dùhovi	50	mind, intellect, spirit
dúhōvní, -ā, -ō	48	spiritual, intellectual
dúnuti; da dùnĕm P (I dúvati)	33	to blow
dúvati; dùvām I (P dúnuti)	33	to be blowing
dúžan, -žna, -žno	45	owing
bĭti dúžan	45	to owe
dužina	44	length
dvójica	42	two men (noun)
dvòjnĭ, -ā, -ō		double, dual

dàk, dàka pl. dàci 30 pupil; student of primary school or gymnasium
(secondary school)

dùbrivo 49 manure, fertilizer

véštačko dùbrivo 49 fertilizer

egzistencijálist / egzistencijálista 39 existentialist

ékipa 41 team

ekonómija 30 economy; thrift; farm

polítička ekonómija 30 economics

ekónomskī, -ā, -ō 43 economic

ékser 39 nail

eléktričan, -čna, -čno 26 electric

emigrácija 40 emigration

emígrant 47 emigrant (pol.)

enciklopédiija 30 encyclopedia

enérgetski, -a, -o 49 pert. to energy

èno 41 there

epizóda 40 episode

étničkī, -ā, -ō 32 ethnic

etnógrafskī, -ā, -ō 36 ethnographic

èto 37 there

fabrika 49 factory

fàkultatīvan, -vna, -vno 30 optional

fakúltet, -éta 39 school (university)

fàliti; fàlī I (no P) 35 to be missing, to be wrong

fáza 34 phase

fèbruār 29 February

fèderatīvan, -vna, -vno federal, federative

fèr 41 fair (adv.)

finansírati; finansírām I (no P) 30 to finance

fīnī, -ā, -ō 29 fine

fízika D fízici 30 physics

fízičkī, -ā, -ō 30 physical

filozófija 30 philosophy

foáje m 28 foyer

fònd 49 fund

fotélja 28 armchair

frà 48 friar (short form)

fràjĕr	39	lounger	
fràk	pl. fràkovi	31	full evening dress, tails
fránjevac, fránjĕvca	48	Franciscan	
fùdbal	41	football, soccer	
fùdbalski, -à, -ò	41	pert. to football, soccer	
gàjĕnje	44	growing, raising, cultivation	
gàjiti; gàiim; gàiĕn	I (P odgàjiti)	44	to grow, raise, cultivate
gàlĕrija	28	gallery	
gàs	pl. gàsovi	35	gas
gàzdinstvo	49	holding, farm	
generàcija	34	generation	
geografija [zèmljopis]	30	geography	
geógrafski, -à, -ò	34	geographical	
geógrafska kàrta	46	map	
gimnàstika	30	gymnastics, physical education	
gimnàzija		gymnasium, grammar school	
glagóljica / glàgoljica	34	glagolitic or glagolithic alphabet	
glàs	pl. glàsovi	50	voice; vote; reputation
glàsati; glàsàĕm	I (P izglàsati)	40	to vote
glàva	41	head	
glavóbolja	45	headache	
glèdalac, glèdaoca	Gpl. glèdalàcà	41	spectator
glúma	28	acting (in a play)	
glúmac, glúmca	28	actor	
glúmica	28	actress	
glúmiti; glúim	I (no P)	28	to act (in a play)
glùp, glúpa, -o; glùpi; glùplji	35	stupid	
gnòjivo	49	manure, fertilizer	
gò, góla, -o; gòli; gòlijĕ	44	naked, barren	
gòd	33	ever	
što gòd	33	whatever, no matter	
gòl	pl. gòlovi	41	goal (in sport)
gòlman	41	goalkeeper	
gospodàrstvo	32	domination; household, holding, farm (Cr.)	
gótoviti; gótovim	I (P zgotoviti)	29	to be preparing (food)
gràd	33	hail	
gràditi; gràiĕm, gràiĕn	I (P sagràiĕti)	26	to build, construct
gràiĕnje	30	constructing, building	

građanin	pl. građani	42	citizen
građanstvo		47	citizenship
gramatika		50	grammar
grána		42	branch
gráničiti se; grániči se I (P ográničiti)		44	to border
grèbèn		46	ridge
gréjānje [gríjānje]		26	heating
grèjati [gríjati]; grèjēm [gríjēm]; grèjān [gríjān] I (P zágrejati)		26	to heat
grèšiti [gríjèšiti]; grèšim [gríjèšim]; grèšen [gríjèšen] I (P pogrèšiti)		35	to sin; to be wrong, mistaken
grip		45	grippe, influenza
grlo		45	throat
bóli me grlo		45	I have a sore throat
grúpa		32	group
gubítak, gubítka	pl. gubíci	32	loss
gùma		39	tire, rubber
hájdūk, hajdúka	pl. hajdúci	41	outlaw
háljina		27	dress
hèktār		37	hectar
hémija [kémija]		30	chemistry
hémijskī / nemīskī [kémijskī], -ā, -ō		31	chemical
hidroélektričnī, -ā, -ō		49	hydroelectric
hístōrija [ístōrija]		30	history
hístōrijskī [ístōrijskī], -ā, -ō		34	historical
hlād L hlādu	pl. hlādovi	37	shade
hladnóca		33	cold
hladóvina		37	shade, cool (of the day)
hókēj, hokēja		41	hockey
hrāniti; hrānīm, hrānjen I (P nahrāniti)		37	to be feeding, to feed
hrišćanin [kršćanin]	pl. hrišćani [kršćani]	36	Christian
hrōm		49	chrome, chromium
hvālitī; hvālīm, hvāljen I (P pohvālitī)		28	to praise; refl. to boast
hvātati; hvātām I (P úhvātiti)		37	to be catching, to catch
idēja		38	idea
igrati; igrām I (P odigrati)		28	to play; to dance

ígráč, igráča	41	player
íkakav, kva, -kvo	33	any
íllirskī, -ā, -ō	38	Illyrian
imánje	37	property, holding, land, estate
índividuālan, -lna, -lno	45	individual
indústrijskī / indústrīskī, -ā, -ō	49	industrial
infékcija	45	infection
inflúenca	45	common cold, flu
íformatīvan, -vna, -vno	30	informative
injékcija	45	injection, shot
inostránstvo	29	abroad
intelektuālac, intelektuālcā	41	intellectual
ínteres	34	interest
ínvāzija	36	invasion
íseći [ísjeći]; da ísečēm - ísekū [ísjéčēm - ísjékū]; ísekao [ísjekao], ísečen / ísečen -éna [ísječen / ísjéčen - éna] P (I seći)	46	to cut
íséliti (se); da (se) íselīm; íseljen P (I íseljávati [se])	36	to move away, to emigrate
íseljávānje	47	emigration
íseljávati (se); íseljávām (se); íseljávān I (P íseliti [se])	36	to be moving, away, emigrating
íseljénīk, -íka	47	emigrant
íseljénīčkī, -ā, -ō	47	pert. to emigration
íseljénje	32	emigration
ískren, -a, -o	27	sincere
ískusan, -sna, -sno	40	skillful
ískústvo	26	experience
ísméjati [ísmíjati]; da ísméjēm [ísmíjēm]; ísmejao -āla [ísmijao -āla]; ísmejān [ísmijān] P (I ísmejávati)	50	to ridicule
ísmévati / ísmejávati [ísmijévati / ísmijávati]; ísmévām / ísméjávām [ísmíjévām / ísmíjávām]; ísmévān / ísméjávān [ísmijévān / ísmíjávān] I (P ísmévati)	50	to be ridiculing, to ridicule
ispéći / íspeći; da íspéčēm -émo, -éte, íspékū; íspekao -ékla; íspéčen -éna P (I péći)	29	to bake, roast, fry, broil; to burn
ísprava	47	document
ísprīčati; da ísprīčām P (I prīčati)	39	to tell, talk, narrate
íspržiti; da íspržīm P (I pržiti)	29	to fry
ístáći / ístáknuti; da ístaknēm; ístakao -ákla; ístaknūt P (I ísticati)	42	to emphasize, point out; refl. to excel

- ístaknūt, -a, -o 40 prominent
- ísticati; ístičēm I (P istáci) 42 to be emphasizing, pointing out; refl. to excel
- ístok 42 east
- ístočnī, -ā, -ō 44 eastern
- Blíski ístok 42 Near East
- Srédnji ístok 42 Middle East
- ístōrija [hístōrija] 30 history
- ístórijskī / istorīskī [histórijskī], -ā, -ō 43 historical
- istróšiti se; da se ístrošīm, ístrošen P (I tróšiti) 24 to wear out, to be exhausted
- istušírati se; da se istúšīrām; istúšīrān P (I tušírati se) 31 to take a shower
- ízbor 40 choice, selection; pl. elections
- íščezávati; íščezāvām I (P íščeznuti) 26 to be disappearing
- íščeznuti; da íščeznēm; íščezao -zla P (I íščezávati) 26 to disappear
- izábrati; da izáberēm / izabérēm; ìzabrao -āla; ìzabrān P (I bírati) 38 to choose, elect, to select
- izazívati; izázīvām; izázīvān I (P izázvati) 34 to be provoking, challenging; to be causing
- izázvati; da izazóvēm; ìzazvao -āla; ìzazvān / ìzazvāt P (I izazívati) 34 to provoke, challenge, to cause
- izbúđiti; da ízbúđīm P (I búđiti) 37 to wake up all
- izdānje 34 edition
- ízdati; da ízdām -āmo -āte, ízdaju / izdādū; ízdao -āla; ìzdān / ìzdāt P (I izdávati) 48 to give out, spend (money); to issue, publish; to betray
- izdávačkī, -ā, -ō 38 publishing
- izdávačko preduzēće 38 publishing house
- izdávānje 47 issuing, issuance, issue
- izdávati; ízdājēm - ízdājū; ízdāvān I (P ízdati) 48 to give out, spend (money); to issue, publish; to betray
- izdržati; da izdržīm P (I izdržávati) 47 to stand, endure
- izdržávati; izdržāvām I (P izdržati) 47 to sustain, support
- izglásati; da izglásām P (I glásati) 40 to vote, elect
- izgovárati; izgóvārām I (P izgovóriti) 39 to pronounce; refl. to excuse oneself
- ìzgovōr 39 pronunciation; excuse
- izgovóriti; da izgóvorīm P (I izgovárati) 39 to pronounce; refl. to excuse oneself

izgrađnja 46 building, constructing
 izjava 47 statement
 izjednačiti; da izjédnāčīm, izjédnāčēn P (I izjednačívati) 41 to equalize, make even
 izjednačívati / izjednačāvati; izjednačujēm / izjednačāvām I (P izjednačiti) 41 to equalize, make even
 izlágáč, izlagáča 43 exhibitor
 izlágati; ízlāžēm I (P izlóziti) 42 to exhibit, expose
 ízlaznī, -ā, -ō 47 outgoing, exit
 izlěčiti [izlijěčiti]; da ízlěčīm [ízlíječīm] P (I lěčiti) 45 to cure
 ízlog pl. ízlozi 27 show window
 ízložba 43 exhibition
 izlóziti; da ízložīm; ízložēn P (I izlágati) 42 to exhibit, expose
 između 26 between, among (with G)
 izmēniti [izmijéniti]; da ízmēnīm [ízmíjenīm] P (I izmenjívati / mēnjati) 40 to change
 izmenjívati; izmēnjujēm I (P izmēnjati) 40 to change, exchange
 izmēšati [izmijěšati]; da ízmēšām [ízmíješām]; ízmēšān [ízmíješān] P (I mēšati) 36 to mix
 izmírīti; da ízmírīm P (I mírīti) 38 to reconcile; settle (bill)
 iznad 32 above, over (with G)
 íznēti [íznijeti]; da iznésēm -ěmo, -ěte; ízneo -ēla [íznio, íznijela]; iznēt [íznijet] / iznésēn -éna P (I iznósiti) 32 to take out; amount to; to bring out, present
 iznósiti; íznosīm; íznošen I (P íznēti) 32 to take out; amount to; to bring out, present
 izračúnati; da izračúnām; izračunāt / izračunān P (I račúnati) 32 to calculate, reckon; to count (upon: /na/)
 izrada 27 manufacture
 izráditi; da ízrādīm; ízrāden P (I izrađívati) 43 to work out, manufacture
 izrađívati; izrádujēm; izrađívān I (P izráditi) 43 to manufacture
 ízvaditi; da ízvadīm; ízvađen P (I vāditi) 47 to take out, pull out, extract, get a ticket or document
 izvésti / ízvesti; da izvédēm -ěmo -ěte; ízveo -éla; izvéden -éna P (I izvóditi) 28 to lead out, take out; to execute, to perform
 izvésti / ízvesti; da izvézēm, (-ěmo -ěte); ízvezao, ízvezla / izvézla; izvézen -éna P (I izvoziti) 43 to export; to drive out
 izveštāj 33 report

izvod	47	extract, summary		
izvod iz mātīčne knjīge vènčanīh	47	marriage certificate		
izvod iz mātīčne knjīge ròdenīh	47	birth certificate		
izvod iz mātīčne knjīge úmrlīh	47	death certificate		
izvóditī; izvódim, izvóden	I (P izvésti)	28	to be leading, taking out;	
			to be executing, performing	
izvojevati; da izvójujēm; izvójevan	P (I vojévati)	50	to fight out	
izvor	49	source		
izvoz	43	export		
izvóziti; izvózim; izvóžen	I (P izvésti)	43	to export, drive out	
ižíveti se [ižívjeti se]; da se iživīm	P (I iživljávati se / iživljívati se)			
	39	to live up		
iživljávati se / iživljívati se, iživljávām se / iživljujēm se	I (P iživeti se)			
	39	to live up		
jānuār	29	January		
jāsan, jāсна, -o	43	clear		
jāvan, jāвна, -o	30	public		
jedīnstvo	38	unity		
jèdnostāvan, -vna, -vno	38	simple		
jèl, jè li	37	is it		
jèlo	29	dish, food		
jélōvnik pl. jélōvnicī	29	menu		
jèsēn f	29	fall, autumn		
jésenjī, -ā, -ē	27	pert. to fall, autumn		
jèzero	46	lake		
jézički / jézičnī, -ā, -ō	50	linguistic		
jezúita	48	Jesuit		
jùgo m	44	sirocco		
jugoístok / jugoístok	44	southeast		
jugoístočan / jugoístočan, -čna, -čno	42	southeastern		
jugozápad / jugozápād	44	southwest		
jugozápadan / jugozápādan	44	southwestern		
jūl / jūli	29	July		
jūn / jūni	29	June		
kājgana	29	scrambled eggs		
kāmenī, -ā, -ō	49	pert. to stone		

kàmeni ùgalj	49	hard coal, anthracite
kamiòn, kamiòna	43	truck
kàmoli	40	let alone, not to mention
kapítal, kapitála	49	capital
kápūt, kapúta	27	coat
kàsa	27	safe, cash register
kášika	29	spoon
kášičica / kaščica	29	teaspoon
kášijati, kàšljēm I (no P)	45	to cough
kàt pl kàtovi	26	floor
katóličkī / kátoličkī, -ā, -ō	48	Catholic
kázališnī, -ā, -ō	28	pert. to theater
kćérka D kćérki / kćerci Gpl kćerkī	47	daughter
kémija [hémija]	30	chemistry
kémījskī [hémījskī], -ā, -ō		
kìdati; kìdām, kìdān I (P prékinuti)	35	to be tearing, to be breaking, to be interrupting
kišóvit, -a, -o	33	rainy
klèrikālan, -lna, -lno	38	clerical (pert. to clergy)
klīma	42	climate
klínika	45	clinic
klísura	46	canyon, defile, gorge
klízānje	41	gliding, slipping, skating
klízav, -a, -o	33	slippery
klüb pl klùbovi	41	club
kmèt pl kmètovi	40	serf
knjìga	34	book
knjižěvnōst / knjìževnōst.	30	literature
koalícija	40	coalition
kòcka	34	cube, lump (sugar); die, gambling
kòks / kòks	49	coke
količina	49	quantity
kòlovōz (Cr)	29	August
kómād	28	piece, play
komádić	29	little piece
kombinězon [kombinè]	27	slip
konfécija	27	ready-made clothes
kóngres	40	congress
kòntinentālñī, -ā, -ō	42	continental

kònzul	47	consul	
kònj, kónja	37	horse	
kooperácija	43	cooperation	
koopérant	49	a farmer who cooperates with zadruga	
kópija	47	copy	
kópnenī, -ā, -ō	46	continental, land	
kòrīst f	26	use, profit, benefit	
od kòrīsti	26	useful	
kòristan, kòrisna, -o	40	useful	
kòrzo	39	promenade	
kósiti; kòsīm; kòšēn I (P pokósiti)	37	to be mowing	
kóstīm, kostīma	27	lady's suit, costume	
kóšarka	41	basketball	
kóšava	42	a kind of wind	
kóšulja	27	shirt	
kràs	44	carst	
kràlj, králja	50	king	
kràtak / krátak, -tka, -tko; kràtkī / kràtkī; kràcí	26	short	
kràva	37	cow	
krédīt, -íta	49	credit	
krènuti; da krènēm P (I krétati)	35	to move, to start	
krèpak, -pka, -pko	50	vigorous, strong	
krétati; krècēm I (P krènuti)	35	to be moving, to be starting	
krijumčárēnje	38	smuggling	
krijumčárīti; krijúmčārīm I (P prokrijumčárīti)	38	to smuggle	
krīv, kríva, -o; krívī; krívljī	49	bent, crooked, guilty	
jā sam krīv	49	it's my fault	
kríza	45	crisis	
kršćanin pl kršćani	36	Christian	
kršténica	47	certificate of baptism, birth certificate	
krùg pl krùgovi	35	circle, society	
krùžan, -žna, -žno; krùžnī	35	circular, round	
krùna	38	crown	
krīv, krvī f	45	blood	
krívāv, -a, -o	48	bloody	
kùcni, -a, -o	37	pert. to house, home	
kùhati [kùvati]; kùhām [kùvām] I (P skùhati)	26	to cook	
kùhinja	26	kitchen	
kùjna Gpl kùjnī	29	kitchen, cuisine	

kukúruz	37	corn
kùltūran, kùltūrna, -o	28	cultural
kùpānje	31	bathing, swimming
kúpati (se); kùpām (se); kùpan I (P okúpati [se])	31	to take a bath, to bathe; to swim
kùpiti; kùpīm; kùpljēn I (P pókupiti)	37	to gather, pick up
kútija	34	box
kùvati [kùhati], kùvām [kùhām] I (P skùvati)	26	to cook
kvádratnī, -ā, -ō	42	pert. to square
lāk, -a, -o		easy; light
lākšī, -ā, -ē	26	easier, lighter
latínica	34	Latin alphabet
látinskī, -ā, -ō	30	Latin
lěčēnje [lijěčēnje]	45	treatment (med.)
lěčiti [lijěčiti]; lěčīm [lěječīm] I (P izlěčiti)	45	to treat (med.)
léci; da lègnēm; légao P (I légati, lěžati)	37	to lie down, go to bed
lěd, lěda	41	ice
légati; lěžēm I (P léci)	37	to be in the act of lying down, going to bed
lěden, -a, -o	42	icy
lěk [lějek], lěka [lijěka] pl lěkovi [lijěkovi]	45	medicine
lepóta [ljepóta]	44	beauty
léteti [létjeti]; [létīm] léteo [létio, létjela] I (P poléteti)	50	to fly
ležati; lěžīm I (P léci)	42	to be lying, going to bed, to lie, go to bed
líce	45	face
līčnōst f	40	person, personality
līft pl līftovi	26	elevator
līga	41	league
līgnīt, -īta	49	lignite, low quality coal
līmūn	44	lemon
līnija	44	line
līpanja, līpnja (Cr)	29	June
līst pl līstovi	47	leaf, letter, newspaper
līstopad (Cr)	29	October
literatúra	50	literature
lívada	37	meadow
lógika	30	logic
lojálnošt f	38	loyalty
lókālan, -lna, -lno	43	local

lòpta	41	ball		
lòža	28	box (theater)		
lùk	pl lùkovi	46	arch	
lùka	46	bay, port, harbor		
ljúbav	50	love		
ljúbiti; ljúbim	I (P poljúbiti)	50	to kiss; to love, to be fond of	
ljúdstvo	32	manpower		
ma	33	but, however. . .		
ma koliko	39	however much		
ma šta	33	whatever, no matter		
máglá	33	fog		
maglóvit, -a, -o	33	foggy		
máj	29	May		
mák, máka	46	poppy		
mákar	41	even		
māli		small		
malóletan [malóljetan], malolétna [malóljetna], -o	47	under age		
mānastīr	36	monastery		
māndāt, -āta	40	mandate		
manjina	32	minority		
māpa	46	map		
māriti; mārim	I (no P)	31	to care (for : /za/)	
nīšta né māri	31	it doesn't matter		
mārka	32	stamp		
marmelāda	29	marmalade		
mārt	29	March		
mārva	49	livestock		
māsa	47	mass, crowd; inheritance, estate		
māslac	29	butter		
mašina	43	machine		
matemātika	30	mathematics		
medicīna	45	medicine (liquid)		
medicīnski, -ā, -ō	45	medical		
medicinska sèstra	45	nurse		
među	40	among, between (with Acc and I.)		
međútīm	28	however, meanwhile		
međuvréme	28	interval, meanwhile, meantime		
mèsec	Gpl mesécī / mesécā	29	month, moon	

- měšati [mijěšati]; mēšām [miješām]; mēšān [miješān] I (P izmēšati [izmijěšati])
 36 to mix
 méšavina [mjěšavina] 50 mixture
 mešóvit [mješóvit], -a, -o 30 mixed
 métāl, metāla 49 metal
 métāl̄ni, -a, -o 49 pert. to metal
 mētar / mētar, -tra Gpl mētārā / mētārā 37 meter; 100 kilograms
 mētarskī, -ā, -ō 37 metric
 mētarska cēnta 37 metric quintal, 100 kilograms
 métati; mēcēm; mētān I (P métnuti) 45 to put, place
 meteoróloškī, -ā, -ō 33 meteorologic
 métnuti; da mētnēm; mētnūt P (I métati) 45 to put, place
 migrácija 36 migration
 mīlmetar (abbr. mm) 44 millimeter
 mīlōst f 38 mercy, grace
 na mīlōst i nēmīlōst 38 at the mercy (of : G)
 mīnistārka 28 minister's wife
 mīriti; mīrīm I (P izmīriti, pomīriti) 38 to reconcile, conciliate, to mediate
 mīsa 38 mass (religious service)
 mládīć, -íća 39 young man
 Mléci m pl Gpl Mletākā 36 Venice (state)
 mlétačkī, -ā, -ō 36 Venetian (state)
 módar, módra, -o 31 blue; indigo
 móderan, -rna, -rno 50 modern
 mogućnōst f 30 possibility
 mólba 47 application, request, petition
 monárhija 38 monarchy
 mōre 42 sea
 mōst, mōsta pl mōstovi 41 bridge
 mōšti / mōći f pl 36 relics
 motívīsati [motivírati]; motívīšēm [motivīrām] I (no P) 43 to motivate
 mrāk 37 darkness, dark
 mràz pl mràzevi / mràzovi 33 frost
 mr̄k, -a, -o; mr̄kī; mr̄kljī 49 brown, dark
 mr̄ki ùgalj 49 brown coal
 mr̄klī, -ā, -ō 37 dark, late in the night
 mřzeti [mřziti]; mřzīm I (P ómrznuti) 26 to hate
 mùka 31 trouble, nausea

múniciĭja	38	ammunition		
muslíman / muslímanin	pl. muslímani	32	Moslem	
mùškĭ, -ā, -ō	27	man's, male		
múzika	28	music		
nàcionālan, -lna, -lno	32	national		
nacionalízam -zma	38	nationalism		
načélo	40	principle		
náčĭn	28	manner, way; mood (grammatical)		
nad / nada	38	over (with A 'place to which'; with I 'place where')		
nādležan, -žna, -žno	47	in charge		
nadmóćnijĭ, -a, -e	41	superior		
nádmoćan, -ćna, -ćno		superior (less used)		
náfta	49	petroleum, naphtha, crude oil		
nāglo	34	abruptly, suddenly		
nágođba	38	agreement, compromise		
nāgrada / nàgrada	38	reward		
nahrānĭti; da nahrānĭm; nahrānjēn P (I hrānĭti)	37	to feed		
nàjezda	36	invasion		
nāmĕra [nāmĕra]	50	intention		
nāmeštaj	44	furniture		
nāmešten, -a, -o	26	furnished		
naoblāčĭti se; da se naoblāčĭ P (I oblāčĭti se / oblāčati se)	33	to become overcast, covered with clouds		
nāpast f	42	nuisance		
napóĭiti; da napóĭĭm; nápojen P (I póĭiti)		to water		
nāpolje / nāpolju	45	outside, out of doors		
nāpor	34	effort		
nāprēd	30	forward		
nāpredak, nāpretka	pl. nāpreci	49	progress, success	
nāpredovati; nāpredujēm I (no P)	30	to progress; to run fast, advance		
napústiti; da napústĭm; nápušten P (I napúštati)	36	to leave, abandon; to spoil		
napúštati; nāpúštām; nāpúštān I (P napústiti)	36	to leave, abandon		
nāranča / nārandža	29	orange		
nāraštāj	50	generation		
nāredan, -dna, -dno	32	following, next		
narēdĭti; da narēdĭm; narēđen P (I naređĭvati)	45	to issue an order, to command		

naređivati; narédujēm; naréđivān I (P naréđiti) 45 to issue an order,
 to command
 nārisati; da nārišēm P (I rīsati) 50 to draw
 nāročito 26 especially, particularly
 nārod 36 nation, people
 nārodonosnī, -ā, -ō 32 pert. to nationality, ethnic
 nārodnōst f 47 nationality
 nāsēlje 41 settlement
 nāslaga 49 layer, stratum, deposit
 nāsledstvo [nāsljedstvo] 47 inheritance
 nāslēde [nāsljēde] 47 inheritance
 nastāniti; da nastānīm; nastānjen P (I nastanjīvati) 44 to settle, to be
 settled
 nastānjen, -a, -o resident
 nāstaviti; da nāstavīm; nāstavljen P (I nāstavljati) 34 to continue, to
 go on
 nāstavljati; nāstavljām I (P nāstaviti) 34 to be continuing, to continue,
 go on
 nāstavnī / nāstavnī, -ā, -ō 30 instructional
 nastūpati; nastūpām I (P nastūpiti) 36 to advance; to begin, take place
 nastūpiti; da nastūpīm P (I nastūpati) 36 to begin, take place
 nāučnīk pl nāučnīci 38 scientist
 nāuka 48 science, teaching
 nāvala 41 offensive
 navēsti / navēsti; da navédēm (-émo, -éte); náveo -éla; navéden -éna P (I
 navóđiti) 49 to quote, cite, allege; to induce a person to do something
 navíjač 41 fan (sport)
 navíjati; návījām; návījān I (P návīti) 41 to wind up; to cheer (sport)
 návīti; da návījēm; návījen -éna P (I návījati) 41 to wind up
 navóđiti; návóđīm; návóđio; návóđen I (P navésti) 49 to quote, cite,
 allege; to induce a person to do something
 nāzeb 45 common cold
 nazēpstī; da nazēbēm; názēbao, nazēbla P (I zēpstī) 45 to catch cold
 nāzor 48 opinion, view, conception
 nèbo pl nebesa 33 sky
 nēdāvno 47 recently, not long ago
 nedóstajati; nedóstajē I (P nedóstati) 35 to be lacking
 nedóstati; da nedóstanē P (I nedóstajati) 35 to lack

nèizmeran [nèizmjeran], -rna, -rno	38	immeasurable, immense
némilōst f	38	disgrace
nèmīr	38	unrest, disturbance
neoprédēljen [neoprédijeljen], -a, -o	32	undetermined
nèoprezan, -zna, -zno	35	careless, not cautious, unguarded
nepážljiv, -a, -o	35	careless, inattentive
nèpismen, -a, -o	30	illiterate
nepomírljiv, -a, -o	38	irreconcilable
nepósredan, -dna, -dno	46	direct
neprékidan, -dna, -dno	36	uninterrupted
nèrād	47	inactivity, idleness
nèrazūman, -mna, -mno	38	unreasonable
neprijatéljskī, -ā, -ō	38	unfriendly, hostile
néstajati; néstajē I (P néstati)	26	to disappear
néstati; da néstanē P (I néstajati)	26	to disappear
nèsvršen, -a, -o	39	unfinished
nèučtiv, -a, -o	39	impolite
neúgodan, -dna, -dno	26	unpleasant
neúspeo [neúspio], neúspela [neúspjela], -lo	36	unsuccessful
neúspešan [neúspješan], -šna, -šno	36	unsuccessful
nèvreme [nèvrijeme], nèvremena	33	bad weather
nezadovóljstvo	41	dissatisfaction
nezávisan, nezávisna, -o	38	independent
nèznatan, -tna, -tno	32	insignificant, slight
nezváničan, -čna, -čno	31	unofficial, informal
nīpošto	41	by no means, not at any price
nīz pl nīzovi	40	series, row, string
nīzak, nīska, -o; nīskī; nīžī	28	low, mean
nīziya [nizína]	42	lowland
nōga D nōzi Gpl nōgū	45	leg, foot
nōgomēt	41	football, soccer
nogométaškī, -ā, -ō	41	pert. to football, soccer
nōs G nōsa L nōsu I nōsom pl nōsevi / nōsovi	45	nose
nōsilac, nōsioca Gpl nōsilācā	40	bearer, representative
nōsiti; nōsīm; nōšen I (P dōnēti)	27	to carry, to wear
nóvēmbar, nóvēmbra	29	November
nōž, nōža pl nōževi	29	knife
nūla	41	zero
njlva	37	cultivated field

- òbala 44 coast, bank
- òbavezan, -zna, -zno 30 compulsory
- òbaviti; da òbavīm P (I òbavljati) 35 to perform
- òbavljati; òbavljām I (P òbaviti) 35 to perform, to be performing
- òbed / òbed 37 meal
- obéležje [obílježje] 34 characteristic, identity
- òbičāj 39 custom, habit
- objáviti; da objávīm; objávljēn P (I objavljívati) 48 to publish, to announce
- objavljívānje 48 announcing, proclaiming
- objavljívati; objávľjujēm; objávľjívān I (P objávítì) 48 to be announcing, publishing
- obláčati se; obláčā se I (P naobláčiti se) 33 to become overcast, covered with clouds
- obláčiti se; óbláčī se I (P naobláčiti se) 33 to become overcast, covered with clouds
- obláčēnje 31 dressing
- obláčiti (se); óbláčīm (se); óbláčēn I (P obúci [se]) 31 to be dressing, to dress
- òblāst f I òblāsti / òblāšću 32 region, area, field
- òblīk pl òblīci 38 form
- obnávľjānje 48 restoration, renewal
- obnávľjati; óbnávľjām; óbnávľjān I (P obnóviti) 36 to be renewing, restoring
- òbnova 50 revival, renaissance
- obnóviti; da óbnovīm; óbnovľjen P (I obnávľjati) 36 to renew, restore
- obójiti; da óbojīm; óbojen P (I bójiti) 49 to dye, color
- obórine f pl 42 rainfall
- obráditi; da óbrādīm; óbrāđen P (I obradívati) 37 to till, cultivate
- obrádiv, -a, -o 49 arable, tillable
- òbradovati; óbradujēm P (I ràdovati se) 26 to make glad, to cheer up someone; refl. to rejoice, to be glad
- obradívati; obrádujēm; obrádívān I (P obraditi) 37 to be tilling, cultivating land, to till, cultivate
- òbratan, -tna, -tno 29 reversed, opposite
- òbrazovati; óbrazujēm; óbrazovān I (no P) 36 to form, to educate
- óbrazovan, -a, -o 39 educated
- óbrazovānje 30 education; formation, forming
- obríjati; da óbrijēm; óbrijan P (I bríjati) 31 to shave

- óbrok pl óbroci 37 ration, helping; meal
 óbuća 27 footwear
 obúći (se); da (se) obúčēm, obúkū; óbūkao, obúkła; obúčen P (I oblāčiti [se])
 31 to dress, to get dressed
 obúhvatati / obúhvaćati; obúhvatām / obúhvaćām I (P obúhvatiti) 42 to
 embrace, comprise, include
 obúhvatiti; da obúhvatīm; obúhvaćen P (I obúhvatiti) 42 to embrace, com-
 prise, include
 òbuka 30 instruction, training
 obústaviti; da obústavīm; obústavljen P (I obústavlјati) 36 to suspend
 obústavlјati; obústavlјām I (P obústaviti) I (P obústaviti) 36 to be
 suspending, to suspend
 óbuti; da òbujēm; obúven -éna P (I obúvati) 37 to put on shoes
 obúvati; óbūvām; óbūvān I (P óbuti) 37 to be putting on shoes, to put on
 shoes
 òbzīr 26 regard, consideration
 bèz òbzīra 26 without regard, regardless
 òcena 40 rating
 océniti [ocijéniti] (31.2); da ócēnīm; ócēnjen P (I céniti, ocenјívati)
 31 to judge, to estimate
 ocenјívati; océnjujēm; océnjívān I (P océniti) 31 to be judging,
 estimating
 óčistiti; da óčistīm; óčišćen P (I člstiti) 31 to clean
 očúvati; da očúvām; očúvān P (I čúvati) 35 to preserve
 očuvánje 34 preservation
 òdanost f 38 loyalty
 ódātlē 46 from there
 ódbōjka D ódbōjkī 41 volleyball
 ódbor 40 committee
 òdbrana 36 defense
 odbrániti; da ódbrānīm; ódbrānjen P (I brániti) 36 to defend
 odélo [odijélo] 27 clothing; man's suit
 gótovo odélo 27 readymade suit
 odeljénje [odijelјénje] 27 section, department
 ódenuti / ódeti [ódjenuti / ódjeti] (31.2); ódenuo / ódeo; odéven -éna P (I
 odévati) 31 to dress
 odévati [odijévati]; (31.2); ódēvām; odévao; ódēvān I (P ódenuti) 31 to
 dress
 odévānje [odijévānje] 31 dressing

- odgājiti; da ódgājīm; ódgājen P (I gājiti) 44 to educate; grow, raise, cultivate
- òdgvoran, -rna, -rno 40 responsible
- odígrati; da ódigrām P (I ígrati) 28 to play; to dance
- ódlíčan, -čna, -čno 28 excellent
- ódlíkovati; ódlíkujēm I (no P) 42 to decorate; (/se/) to excel
- ódlomak, ódlōmka pl ódlōmci 50 fragment
- òdluka 48 decision
- ódnos 36 relation, relationship
- ódnosno 38 respectively, that is to say, or
- odobrávānje 41 approval
- odrāsti; da odrāstēm; ódrāstao, odrāsla P (I rásti / rāsti) 38 to grow up (of animate beings)
- ódrāstao, odrāsla, -o 38 adult, grown-up
- održānje 34 maintenance, preservation
- odsévati [odsijévati]; ódsēvā [ódsijevā] I (no P) 50 to reflect, glare
- odspávati; da ódspāvām P (I spávati) 37 to sleep a little
- odsvírati; da ódsvírām P (I svírati) 28 to play (music)
- odušēvljen, -a, -o 41 enthusiastic
- oduševljēnje 41 enthusiasm
- odvājati; ódvājām I (P odvójiti) 44 to separate
- odvójiti; da ódvojīm; ódvojen P (I odvājati) 44 to separate
- ogorčávati / ogorčívati; ogórchāvām / ogórchujēm; ogórchāvān / ogórchívān I (P ogórchiti) 38 to embitter
- ogórchiti; da ógōrchīm; ógōrčen P (I ogorčávati) 38 to embitter
- ograníčávati; ográníčāvām; ográníčāvān I (P ográníčiti) 44 to limit, bound, set bounds, delimit
- ograníčiti; da ográníčīm; ográníčen P (I ográníčávati) 44 to limit, bound, set bounds, delimit
- ógrōman, -mna, -mno 38 enormous, huge, tremendous
- òko n pl òči f 45 eye
- okólnōst f 34 circumstance
- óktōbar, -bra 29 October
- okupācija 40 occupation
- okúpati (se); da (se) ókūpām; ókūpān P (I kúpati [se]) 31 to take a bath, to bathe, swim
- ókvir, okvíra 38 frame, framework, sphere
- olákšati; da olákšām -āmo -āte; òlakšao -āla; òlakšan P (I olakšávati) 40 to facilitate, make easy

olakš^ávati; olákšāvām; olákšāvān I (P olákšati) 40 to facilitate, make
easy

ól^ovo 49 lead

olú^{ja} 33 storm

om^ěsti; da om^ětēm; òmeo; om^ěten P (I om^ětati) 44 to thwart, frustrate

om^ětati; om^ětām; om^ětān I (P om^ěsti) 44 to thwart, frustrate

òmladina 39 youth

omogú^ávati / omogú^ívati; omogú^ávām / omogú^újēm; omogú^ávān / omogú^ívān I
(P omogú^íti) 28 to make possible, to enable

omogú^íti; da omógú^ím; omógú^íen P (I omogú^ávati) 28 to make possible, to
enable

onemogú^ávati / onemogú^ívati; onemogú^ávām / onemogú^újēm; onemogú^ávān /
onemogú^ívān I (P onemogú^íti) 44 to make impossible

onemogú^íti; da onemógú^ím; onemógú^íen P (I onemogú^ávati) 44 to make
impossible

óm^rznuti; da óm^rznēm; óm^rzao / óm^rzuo; óm^rznut P (I m^rzeti) 26 to hate

óp^adānje 32 decreasing, decline

óp^adati; óp^adām I (P óp^asti) 32 to decrease, decline; to slander

op^ásnōst f 48 danger

óp^asti; da óp^adnēm; óp^ao P (I óp^adati) 32 to decrease, decline; to slander

óp^adnūt, -a, -o slandered (p.p.p of /óp^asti/)

óp^aziti; da óp^azīm; óp^ažen P (I óp^ažati) 35 to notice

òp^ćī [òp^štī], -ā, -ē 28 general

úop^će [úop^šte] 28 in general, generally

òpera 28 opera

oper^éta 28 operetta, light opera, musical comedy

oper^ácija 45 operation, surgery

op^érisati [oper^írati]; op^érišēm [op^érīrām] I (no P) 45 to operate
(medical)

òp^{is} 28 description

op^ísati; da op^íšēm; op^ísān P (I opis^ívati) 26 to describe

op^{is}ivati; opis^íjēm; opis^ívān I (P opis^íti) 26 to be describing, to
describe

opred^ěliti se [opredij^ěliti se] (32.3); da se opr^ěd^ělīm; opr^ěd^ěljen P (I
opredel^ívati se) 32 to determine

opredel^ívati se [opredijel^ívati se] (32.3); opr^ěd^ělujēm se; opr^ěd^ěljivān
I (P opr^ěliti se) 32 to determine

òpsada 36 siege

- ópstanak, ópstánka 48 survival
- òpšī [òpéī], -ā, -ē 28 general
- úopšte [úopce] 28 in general, generally
- optúžiti; da optúžīm; optúžen P (I túžiti, optužívati) 43 to accuse, indict, charge
- optužívati; optúžužēm; optúživān I (P optúžiti) 43 to accuse, indict, charge
- órānje 37 plowing
- órati; òrēm; òrao, òrāla; òrān I (P poórati) 37 to be plowing, to plow
- ordinācija 45 doctor's office
- organizācija 40 organization
- órkestar 28 orchestra
- órūžje 38 weapons, arms
- ósecati [ósjecati]; ósecām [ósjecām] I (P ósetiti) 45 to feel
- òsetan, -tna, -tno 49 tangible
- ósetiti [ósjetiti]; da ósetīm [ósjetīm] P (I ósecati) 45 to feel
- osigurānje 45 insurance
- osigúрати; da osigúram; òsigurao -āla; òsiguran P (I osigurávati) 45 to insure, secure
- osigurávati; osigúravām; osigúravān I (P osigúрати) 45 to insure, secure
- òsim 24 besides, except (with G)
- òsim tòga 36 besides that, in addition to that
- oskudévati [oskudijévati]; oskúdēvām [oskúdijevām] I (no P) 44 to be scarce, to be short
- óslabiti; da óslabīm; óslabljen P (I slàbiti) 45 to weaken
- oslobóditi; da oslobódīm; oslobóden P (I oslobodávati) 36 to free, to liberate
- oslobodávati; oslobodāvām; oslobodāvān I (P oslobóditi) 36 to free, to liberate
- osmógodišnjī, -ā, -ē 30 eight years old
- osnívānje 36 founding, establishment
- osnívati; ósnivām; ósnivān I (P osnóvati) 36 to found, establish
- ósnov 36 foundation, base, element
- osnova 36 foundation, basis
- osnóvati; da ósnujēm; òsnovao -āla; òsnovān P (I osnívati) 36 to found, establish
- ósnōvnī, -ā, -ō 30 basic
- ósōblje 30 personnel

óstālī, -ā, -ō	43	other, remaining	
ostáatak, ostátka	pl ostáci	G óstātākā	42 remnant, remainder
óstaviti; da óstavīm; óstavljen	P (I óstavljati)	38	to leave, to put
óstavljati; óstavljām	I (P óstaviti)	38	to leave, to put
òstrvo	44	island	
ostvarénje	40	realization	
ostvárīti; da óstvārīm; óstvāren	P (I ostvarīvati)	40	to realize, achieve
ostvarīvati; ostvárujēm; ostvárīvān	I (P ostvárīti)	40	to realize, achieve
osúšīti; da ósúšīm; ósúšen	P (I súšīti)	42	to dry
osvájānje	36	conquest	
osvájati; ósvājām; ósvājān	I (P osvójiti)	36	to be conquering, to conquer
osvétlīti; da ósvētlīm; ósvētljen	P (I osvetljāvati)	26	to throw light, brighten, illuminate
osvetljénje	26	light, illumination	
osvetljāvati; osvétljāvām; osvétljāvān	I (P osvétlīti)	26	to throw light, brighten, to illuminate
osvójiti; da ósvojīm; ósvojen	P (I osvájati)	36	to conquer
ošīšati (se); da (se) ošíšām; ošíšān	P (I šíšati)	31	to cut hair; refl. have one's hair cut
òštar, -tra, -tro	28	sharp, biting	
oštećávati / oštećívati; oštécāvām / oštećujēm; oštécāvān / oštećívān	I (P óštetīti)	35	to be damaging, to damage
óštetīti; da óštetīm; óštećen	P (I oštećávati)	35	to damage
oštróumlje	50	shrewdness, lucidity	
ótadžbina	47	fatherland	
ótēti; da òtmēm; òteo -ēla; òtēt	P (I ótimati)	50	to grab; refl. to break loose
otéžati, da otéžām -āmo -āte; òtežao -āla; òtežān	P (I otežāvati)	28	to make difficult, to impede
otežāvati; otéžāvām; otéžāvān	I (P otéžati)	28	to make difficult, to impede
otkázati; da ótkāžēm; ótkāžān	P (I otkazívati)	40	to give notice
otkazívati; otkázujēm; otkázīvān	I (P otkázati)	40	to give notice
ótkriti; da ótkrijēm; otkrīven -éna	P (I otkrívati)	50	to uncover, discover, unveil

- otkrívati; ótkrívām; ótkrívān I (P ótkriti) 50 to uncover, discover, un-
veil
- òtok pl òtōci 44 island
- ótpevati [ótpjevati] (28.3); da ótpevām P (I pèvati) 28 to sing
- ótpor 49 resistance
- otpústiti; da ótpustīm; ótpušten P (I otpúštati) 45 to dismiss, discharge,
fire, let go
- otpúštati; ótpúštām; ótpúštān I (P otpústiti) 45 to dismiss, discharge,
fire, let go
- otsijévati see odsijévati 50
- òtud (ā) 43 from there, hence, for this reason
- óvca 37 sheep
- òvdašnjī / óvdašnjī, -ā, -ē 26 here, local
- ovogódišnjī, -a, -e 37 this year's
- óvuda / óvudā 38 this way
- ózdnaviti; da ózdnavīm P (I ózdnavljati) 45 to recover, get well
- ózdnavljati; ózdnavljām I (P ózdnaviti) 45 to recover, get well
- ozépsti; da ozébēm; ózēbao, ozēbla P (I zépsti) 45 to catch cold
- ozléđiti [ozlijéđiti]; da ózlēđīm [ózljedīm]; ózlēđen [ózljedēn] P (I
ozleđívati) 41 to hurt
- ozleđívati [ozljedívati]; ozléđujēm [ozljéđujēm]; ozleđívān [ozljedívān] I (P
ozléđiti) 41 to be hurting, to hurt
- óžujak, óžujka (Cr) 29 March
- pàd pl pàdovi 36 fall
- pàdati; pàdā I (P pàsti) 33 to be falling, to fall
- pàdavine f pl 42 rainfall
- pàkovati; pàkujēm I (P spàkovati) 27 to wrap
- pàkt pl pàktovi 40 pact
- pámuk 45 cotton
- pantalóne f pl 27 trousers
- pápa 36 pope
- pār Gpl pàrī 27 pair
- pār pl pàrovi 27 couple
- párče, párčeta pl pàrčād f 29 piece
- parkírānje 27 parking
- parkírati; pàrkírām I (no P) to park
- pártēr, partéra 28 parterre

pàsti; da pàdnēm; pào P (I pàdati)	33	to fall
patrijársija	36	patriarchate
páuza	28	intermission
pàziti; pàzīm I (no P)	45	to watch, be careful
pavíljōn, -ōna	43	pavilion, exhibition hall
pečénje	29	roast
pěc, pěci f	26	stove
péci; pěcem, pèkao, pékla, péčen -éna I (P ispéci)	29	to roast, bake
pedésēti, -ā, -ō	48	fiftieth
pénjati se; pènjēm se I (P pópēti se)	41	to climb
pèrād f	37	poultry
períod	32	period
pešáčiti [pjěšáčiti]; péšāčīm [pjěšāčīm] I (no P)	39	to walk, go on foot
pěšāk, -āka pl pěšáci [pjěšāk, -āka pl pjěšáci]	39	pedestrian,
infantryman		
pěšicē / pěškē [pjěšicē / pjěškē]	39	on foot
íci pěšicē or pěškē etc	39	go on foot
pèvati [pjèvati (28.3)]; pèvām I (P ótpevati)	28	to sing
pllula	45	pill
plsmenōst f	30	literacy
pīta	29	pie; pastry with filling
p(j)évanka	50	singing
plámteti; plámtī I (P zaplámteti)	50	to blaze
plān pl plānovi	36	plan
planína	44	mountain
plánīnskī, -ā, -ō	46	pert. to mountain, mountainous
plāninski vėnac	46	mountain range
plāv, pláva, -o; plāvī; plàvljī	31	blue; blond
plàviti; plàvīm; plàvljen I (P póplaviti)		to be flooding, to flood
plème, -ena pl pleména Gpl plemēnā		tribe
plēmīc	48	nobleman
plīn pl plīnovi	35	gas
plivānje	41	swimming
plōvan, -van, -vno	42	navigable
plóvidba	46	navigation
plúce	45	lung
zapaljēnje plúćā	45	pneumonia
pljūsak, pljūska pl pljuskovi	33	shower

- póbeći [póbjeći]; da póbegnēm [póbjegnēm] P (I béžati) 48 to flee, escape
 pòbeda [pòbjeda] 36 victory
 pobéditi [pobijéditi]; da póbedīm [póbijedīm]; póbeden [póbijeden] P (I pobeđivati) 36 to win a victory, to defeat
 pobeđivati [pobjeđivati]; pobédujēm [pobjédujēm]; pobéđivān [pobjéđivān] I (P pobéditi) 36 to win a victory, to defeat
 pobóljšati; da pobóljšām; pòboljšao -āla; pòboljšān P (I poboljšāvati) 31 to improve
 poboljšāvati; pobóljšāvām; pobóljšāvān I (P pobóljšati) 31 to be improving, to improve
 počétak, počétka pl počéci Gpl počétākā 28 beginning
 póčistiti; da póčistīm; póčišćen P (I čìstiti) 31 to clean, to sweep
 pod 34 under (with A involving motion, with D involving location)
 pódānik pl pódānici 38 subject
 podānstvo 47 citizenship (legal)
 podātak, podātkā pl podāci Gpl pódātākā 26 datum, information, statistic
 pòdela [pòdjela] 34 division
 podélititi [podijélititi]; da pódēlīm [pódijelīm]; pódēljen [pódijeljen] P (I délititi) 43 to divide
 pódici / pódignuti; da pódignēm; pódigao; pódignūt P (I pódizati / dīzati) 30 to lift, to raise, to erect; to build
 pódizānje 30 erecting, building
 pódizati; pódizēm I (P pódici) 30 to be lifting, raising, erecting; to be building, to build
 pódnēti [pódnijeti / podnijéti]; da pódnesēm; pòdneo -ēla [pòdnio, pòdnijela]; podnésite; pòdnēt [pòdnijet] / podnéšen -ēna P (I podnósiti) 47 to submit (application); to stand, endure
 podnósiti; pódnosīm; pódnošen I (P pódnēti) 47 to submit (application); to stand, endure
 pódrška 41 support
 podstáci / pódstáknuti [potáci / potáknuti]; da pódstaknēm [pótaknēm]; pódstakao -ákla [pótakao -ákla] pódstaknūt [pótaknūt] P (I pódsticati) 43 to stimulate
 pódsticati [póticati]; pódstičēm [pótičēm] I (P podstáci) 43 to stimulate; /póticati/ also 'to originate, to stem'
 pródrūčje 32 region, area, field
 podšišati (se); da (se) pódšišām; pódšišān P (I šišati / podšišāvati / podšišívati [se]) 31 to cut, to trim one's hair; refl. have one's hair cut

- podšišāvati (se); podšišāvām (se) / podšišívati (se); podšišujēm (se) I (P podšišati [se]) 31 to be cutting, trimming hair; refl. have one's hair cut
- pòdunāvskī, -ā, -ō 46 Danubian
- pòglēd 26 look, sight, view
u tòm pòglēdu 26 in that respect
- pogóršati (se); da (se) pogóršā; pógoršao (se); pógoršan P (I pogoršāvati [se] [se]) 33 to worsen, deteriorate
- pogoršāvati (se); pogóršāvā (se); pogóršāvān I (P pogóršati [se]) 33 to deteriorate
- pogótovu 40 let alone, not to mention
- pogrěšiti [pogrijěšiti]; da pógrešīm [pógriješīm] P (I grěšiti) 35 to make a mistake
- pohvālitī; da pòhvālīm; pòhvāljen P (I hvālitī) 28 to praise; refl. to boast
- pójam 35 conception, idea, notion
- pójava 34 appearance, phenomenon
pojáviti se; da se pójāvīm P (I pojavljívati se) 34 to appear, emerge
pojavljívati se; pojavljujēm se I (P pojáviti se) 34 to be appearing, emerging
- pojédinī, -a, -o 32 individual
- pójiti; pójīm I (P napójiti) 37 to be watering
- pòklōn 40 gift
- pokoljěnje 34 generation
- pokósiti; da pókosiīm; pókošen P (I kósiti) 37 to mow
- pókrajina 40 province
- pòkrēt 38 motion, movement
- pókriti; da pòkrijēm; pokriven P (I pokrívati) 42 to cover
- pokrívati; pokrívām; pokrívān I (P pókriti) 42 to be covering, to cover
- pókupiti; da pókupīm; pókupljen P (I kùpiti) 37 to gather, pick up
- pòkušāj 40 attempt, try
- pòlako / polāko 41 slowly, take it easy
- póledica 33 slippery frozen ground
- polétati [polijétati]; pólēcēm [póliječēm] I (P poléteti) 50 to take off, fly at
- poléteti [polétjeti]; da polétīm P (I polétati / léteti) 50 to take off, rush, fly at
- polítika 36 policy, politics
polítičkī, -ā, -ō 30 political

póluōstrvo / poluóstrvo	36	peninsula
poluótok pl poluótoči	36	peninsula
pòluvrēme / poluvrēme [pòluvrījeme / poluvrījēme]	41	half(time)
pòlje	38	field
poljodélstvo [poljodjélstvo]	42	agriculture
poljoprìvreda	42	agriculture
poljúbiti; da póljúbim P (I ljúbiti)	50	to kiss
poménuti; da pómēnēm; pómēnut P (I pómínjati)	33	to mention
pómínjati; pómínjēm I (P poménuti)	33	to mention
pómírìti; da pómírīm; pómíren P (I mírìti)	38	to reconcile, come to terms
pomóćnica	45	assistant (woman)
pomóćník, -íka pl pomoćníci	45	assistant (man)
pomórāndža	29	orange
ponášānje	39	behavior
ponášati se; pónāšām se I (P pónēti se)	39	to behave
pónēti se [pónijeti se]; da se ponésēm (-ēmo, -ēte); pòneo -ēla [pònio, pònijela]; pònēt [pònijet] / ponésen -éna P (I ponášati se)	39	to carry, take with, take along; refl. to behave
pónešto	29	somewhat
pónoć f	50	midnight
pònovo	38	again, anew
poóрати; da póorēm; poóran P (I óрати)	37	to plow
pópēti se; da se pòpnēm P (I pénjati se)	41	to climb
pópìs	32	census, inventory
popísati; da pópīšēm; pópīsān P (I popisívati)	32	to list, make an inventory, census
popisívati; popisujēm; popisívān I (P popisati)	32	to be listing, making an inventory, census
pòplava	35	flood
póplaviti; da póplavīm; pópplavljen P (I plàviti)	35	to flood
pòpulāran, -rna, -rno	48	popular
popústiti; da pópustīm, pópušten P (I popúštati)	35	to yield, give out
pópušiti; da pópušīm P (I pùšiti)	45	to smoke
popúštati; pópūštām; pópūštān I (P popústiti)	35	to be yielding, giving out
pòrāst	32	growth, increase
porásti; da porástēm; pórāstao, porásla P (I rásti)	38	to grow up, increase
pòrāz	41	defeat

- poráziti; da porázīm; porážen P (I porážávati) 36 to defeat, rout, crush
- porážávati; porážāvām; porážāvān I (P poráziti) 36 to be defeating, routing, crushing
- póređenje 26 comparison
- u póređenju 26 compared, in comparison (with or to)
- poréklo [porijéklo] 38 origin
- porémetiti; da porémetīm; porémećen P (I remétiti) 36 to upset, disturb
- pòrez / pòreza 37 tax
- posećivati [posječivati]; poséćujēm [posjécujēm]; poséćivān [posjécivān] I (P posétiti) 41 to be visiting, to visit
- posétilac [posjétilac], posétioca [posjétioca] Gpl posétilācā [posjétilācā] 43 visitor
- posétiti [pósjetiti]; da pósētīm [pósjetīm]; pósēćen [pósjećen] P (I posećivati) 41 to visit
- pósed [pósjed] Gpl pòsēdā [pòsjēdā] 37 property, holding
- pósejati [pósiјati]; da pósejēm [pósiјēm] P (I sèјati) 37 to sow
- pósledica [pósljedica] 32 consequence, result
- póslušati; da póslušām P (I slúšati) 29 to obey
- póspešiti [póspješiti]; da póspešīm [póspješīm] P (I pospešivati) 47 to speed up
- pospešivati [pospješivati]; pospéšujēm [pospjéšujēm] I (P póspešiti) 47 to speed up
- pósredan, -dna, -dno 46 indirect
- póstajati; póstajēm I (P póstati) 29 to be becoming, to become
- póstati; da póstanēm P (I póstajati) 29 to become
- póstaviti; da póstavīm; póstavljēn P (I póstavljati) 50 to set up, lay, place; to appoint
- póstavljati; póstavljām I (P póstaviti) 50 to be setting up, laying, placing; to be appointing
- póstići / póstignuti; da póstignēm; póstigao -gla; póstignūt P (I póstizati / postizávati) 41 to achieve, attain
- póstizati [postizávati]; póstižēm [postízāvām] I (P póstići) 41 to be achieving, attaining
- póstōjbina 34 homeland, native land
- póstotak, -tka 37 percentage
- posúmnјati; da pósúmnјām P (I súmnјati) 35 to doubt
- pósvadati se, da se pósvadām P (I svadati se) 42 to quarrel

- pòtreba 30 need, necessity
- potrúdití se; da se pótrúdí̄m P (I trúdití se) 39 to make effort, to endeavor
- povécáti; da povécā̄m; póvecao / povécao; pòvecā̄n P (I povecāvati) 30 to increase
- povecāvati; povécāvā̄m; povécāvā̄n I (P povécáti) 30 to be increasing
- poverénje [povjerénje] 38 confidence
- pòvĕst [pòvijest] f 30 history
- povĕsti / pòvesti; da povézĕm (-ĕmo -ĕte); póvezao, povézla / pòvezla; povézen -éna P (I vóziti) 34 to drive, take with; to give a lift
- povláčiti; póvlāčĕm; póvlāčĕn I (P povúći) 35 to be withdrawing, retreating
- pòvōljan, pòvōljna, -o 34 favorable
- póvratak, póvratka pl póvraci Gpl póvratākā 33 return
- póvrĕditi [povrijĕditi]; da póvrĕdí̄m [póvrĕjedĕm]; póvrĕden [póvrĕjeden] P (I vrĕdati) 41 to hurt, injure
- póvrh, vřh 44 at the top of (with G)
- površĕna 42 surface
- povúći; da povúčĕm; póvūkao, povúkla; povúčĕn P (I povláčiti) 35 to withdraw, retreat
- pózorišni, -ā, -ō 28 pert. to theater
- prāksa 45 practice
- prāse, G prāseta pl prāsād f 29 suckling pig
- prāsečí, -ā, -ĕ 29 pert. to suckling pig
- prāšuma 42 virgin forest
- prātiti; prātĕm; prāčĕn I (P dópratiti) 33 to accompany, to follow
- prāvĕ, -a, -o 42 real
- prāvilo 40 rule, regulation
- po prāvĕlu 40 as a rule
- prāvopĕs 50 orthography
- pravóslāvan, -vna, -vno 34 orthodox, Orthodox
- prĕdati; da prĕdā̄m; prĕdao -āla; prĕdā̄n / prĕdāt P (I predāvati) 30 to hand over, deliver; refl. to surrender
- predāvati; prĕdājĕm I (P prĕdati) 30 to hand over; to lecture, teach; refl. to surrender
- prĕdjelo 29 appetizer
- prĕdmet 30 object
- predskāzati; da predskāžĕm; predskāzā̄n P (I predskāzĕvati) 33 to predict

- preskazívati; predskázujēm; predskázīvān I (P predskázati) 33 to be predicting, to predict
- prèdstava 28 performance
- prédstaviti; da prédstavīm; prédstavljen P (I prédstavljati) 30 to represent; to introduce
- prédstavljati; prédstavljām I (P prédstaviti) 30 to perform; to represent, to introduce to
- prédstāvnīk pl. prédstāvnīci 40 representative
- predūslov 40 precondition
- preduzēće [poduzēće] 38 enterprise, firm, business
- izdávāčko preduzēće 38 publishing house
- predvóditī; prédvodīm; prédvođen I (no P) 48 to lead
- prèdvojnīčkī, -ā, -ō 30 pre-military
- préhlada 45 common cold
- prehládti se; da se préhlādīm; préhlāđen P (I prehládtīvati se) 45 to catch cold
- prehalđīvati se; prehládujēm se; prehládtīvān I (P prehládti se) 45 to catch cold
- prékīd [priječīd] 26 interruption, break
- prekīdānje 26 interrupting, breaking
- prekīdati; prékīdām; prékīdān I (P prékinuti) 35 to be interrupting, breaking, cutting off
- prékinuti; da prékinēm, prékinūt P (I prekīdati / kīdati) 35 to interrupt, break, cut off
- prèkratak, -tka, -tko 26 too short
- prémalen, -a, -o 26 too small
- prèmda 26 although
- prénēti [prènijeti]; da prenēsēm, (-ēmo -ēte); prèneo -ēla [prènio -ijela]; prènēt [prènijet] / prenésen -éna P (I prenósiti) 36 to carry over, transfer (by carrying)
- prenósiti; prénosīm; prénošen I (P prénēti) 36 to be carrying over, transferring (by carrying)
- preovládati; da preóvlādā P (I preovládtīvati) 42 to prevail
- preovládtīvati / preovladávati; preovládujē / preovládāvā I (P preovládati) 42 to prevail
- prépis [priječīpis] 47 copy
- prèporōd 48 renaissance
- preporúdti; da prepórúdtīm; prepórúdtēn P (I prepórúdtīvati) 33 to recommend

- preporučívati; preporučujēm; preporučívān I (P preporučítì) 33 to be recommending, to recommend
- presécati [presijécati]; présēcām [présijecām]; présēcān [présijecān] I (P présēcí) 46 to cut across, traverse
- présecí [présječí]; da preséčēm - presékū [presijéčēm - presijékū]; présekao [présjekao] présečen, présečena / presečēna [présječen, présječena/presječēna] P (I presécati) 46 to cut off
- préstajati; préstajē I (P préstati) 33 to cease, stop
- préstati; da préstanē P (I préstajati) 33 to cease, stop
- présudan, -dna, -dno 40 decisive
- presvláčēnje 31 changing clothes
- presvláčítì (se); présvláčīm (se); présvláčēn I (P presvúci [se]) 31 to be changing clothes
- presvúci (se); da (se) presvúčēm - presvúkū; présvúkao, presvúkla; presvúčen P (I presvláčítì) 31 to change clothes
- préterati [prétjerati]; da prétrām [prétjerām] P (I preterívati) 39 to drive across (a road); to exaggerate
- preterívati / preterávati [pretjerívati / pretjerávati]; pretérujēm / pretérāvām [pretjerujēm / pretjerāvām]; pretérivān / pretérāvān [pretjerivān / pretjerāvān] I (P préterati) 39 to be driving across (a road); to be exaggerating
- préthodan, -dna, -dno; préthodnī 32 preceding
- pretřpetì [pretřpjetì] (32.3); da pretřpīm, prétrpljen (pretřpljen) P (I třpetì) 32 to suffer, stand
- pretvāratì; prétvārām; prétvārān I (P pretvóritì) 50 to transform, change
- pretvóritì; da prétvorīm; prétvoren P (I pretvāratì) 50 to transform, change
- prévaritì; da prévarīm P (I vāratì) 31 to deceive, cheat; refl. to be mistaken, wrong
- prevéstì / prévestì; da prevédēm (-émo, -éte); préveo -éla; prevéden -éna P (I prevóditì) 48 to translate; to take across (a road, street etc.)
- prevóditì; prévodīm; prévoden I (P prevéstì) 48 to be translating; to be taking across (a road, street etc.)
- prevodēnje 48 translating
- pri 33 at (with D)
- približāvānje 34 rapprochement
- približāvati se; približāvām se; približāvān I (P približítì se) 34 to be drawing nearer, to be coming nearer

- príblížiti se; da se príblížim P (I príblížavati se) 34 to draw nearer, come nearer
- príčati; pričam I (P ispríčati) 39 to tell, talk; to narrate
- príci; da pridem; prišao / prišao, prišla P (I prilaziti) 36 to approach, come up, join
- pridonēti [pridonijeti]; da pridonēsēm (-ēmo, -ēte); pridoneo -nēla [pridonio -nijela]; pridonēt [pridonijet] / pridonēsen -ēna P (I pridonositi) 34 to contribute
- pridonositi; pridonosim; pridonosēn I (P pridonēti) 34 to be contributing, to contribute
- príhod 37 income, revenue
- príhvatati / príhvacati; príhvatam / príhvacam I (P príhvatiti) 48 to accept
- príhvatiti; da príhvatim; príhvacēn P (I príhvatati) 48 to accept
- prijatélski, -a, -o 38 friendly
- prijáviti; da prijāvīm; prijávljen P (I prijavlživati) 47 to report, denounce; refl. to apply, register
- prijavlživati; prijavljujēm; prijavlživān I (P prijáviti) 47 to report, denounce; refl. to apply, register
- prilágati; prilážēm I (P priloziti) 49 to attach, enclose; to contribute (donation)
- prilaziti; prilazim I (P príci) 36 to approach, come up, join
- prílika 26 occasion, chance, situation
- priloziti; da prilozim P (I prilagati) 49 to attach, enclose; to contribute (donation)
- primécivati [primjecivati] (32.3); primécujēm; primécivān I (P primētiti) 32 to notice; to remark
- primētiti [primjetiti] (32.3); da primētīm; primēcēn P (I primecivati) 32 to notice; to remark
- prímorje 44 seacoast, coastal region
- príncip, princípa 40 principle
- prínos 37 income, revenue, yield
- prípadati; prípadam I (P prípasti) 46 to belong
- prípadnōst f 32 adherence
- prípājati; pripājām; pripājān I (P pripójiti) 38 to annex, join
- prípasti; da prípadnē, pripao P (I prípadati) 46 to belong
- prípójiti; da prípojīm; prípojen P (I pripājati) 38 to annex, join
- príprēmati; príprēmām; príprēmān I (P príprēmiti) 30 to be preparing

príprémítí; da príprēmím; príprēmíjēn P (I príprēmátí)	30	to prepare
prìrašťáj	32	growth, increase
príredba	31	performance, entertainment
prírédítí; da prírédím; prírēden P (I prírédívátí)	43	to organize, prepare, arrange
prírédívátí; prírēdujēm; prírédívān I (P prírédítí)	43	to organize, prepare, arrange
príroda	43	nature
prísílití; da prísílím; prísíljen P (I prísíljávátí)	48	to force
prísíljávátí; prísíljávām; prísíljávān I (P prísílití)	48	to force
prístajátí; prístajēm I (P prístátí)	27	to consent; to dock; to fit
prístanišće	46	port
prístátí; da prístanēm P (I prístajátí)	27	to consent; to dock; to fit
prístojan, -jna, -jno	38	decent
prístupačan, -čna, -čno	42	accessible
prítísak, prítíška pl prítísci	36	pressure
prítoka [prítok]	42	tributary
prívātan, -tna, -tno	45	private
prívílēgíja	38	special right, privilege
prívreda	30	economy
prívrední, -ā, -ō	30	economic
prívremen, -a, -o	36	temporary
prízēmíje	27	ground floor
príznatí; da príznam, -āmo, -āte; príznat P (I príznavátí)	34	to admit, recognize, confess
príznavátí; príznavēm; príznavān I (P príznatí)	34	to be admitting, recognizing, confessing
próbatí, próbām I (no P)		to try
próblēm, -éma	30	problem
probúdití; da probūdím; probūdēn P (I būdití)	37	to wake up
prócen(a)t, prócenta	37	percentage
pródirānje	36	penetration
produžávátí / produživátí; produžávām / produžujēm; produžávān / produživān I (P produžití)	39	to be lengthening, prolonging, continuing
produžití; da prodūžím; prodūžēn P (I produžávátí)	39	to lengthen, prolong, continue
prófesor	30	professor, secondary school teacher
progánjānje	36	persecution
proglásítí; da próglāsím; próglāšen P (I proglašávátí)	34	to proclaim

proglašavati / proglašivati; proglašavām / proglašujēm; proglašavān /
 proglašivān I (P proglāsiti) 34 to proclaim
 prognōza 33 forecast
 prógon 36 persecution
 prógram 30 program
 proizvesti / proízvesti; da proizvédēm (-ěmo -ěte); proízveo, proízvela -éla;
 proizvéden -éna P (I proizvóditī) 43 to produce; to promote (army)
 proizvóditī; proízvodīm; proízvođen I (P proizvésti) 43 to produce; to
 promote (army)
 proizvódnja 49 production
 prólazan, -zna, -zno 46 accessible; transient, fleeting
 prólazník pl prólazníci 39 passerby
 pròmena 50 change
 proménljiv [promjénljiv], -a, -o 33 changeable, variable
 própadati; própadām I (P própasti) 40 to fall through; to be ruined, fail
 própasti; da própadnēm; própao P (I própadati) 40 to fall through; to be
 ruined, fail
 pròpis 47 regulation, instruction
 propovedník, propovedníka pl propovedníci 48 preacher
 propústiti; da própustīm; própúšten P (I propúštati) 35 to omit, let pass
 propúštati; própūštām; própūštān I (P propústiti) 35 to be omitting,
 letting pass
 prósečan [prósječan], -čna, -čno 32 average
 prósinac, prósinca (Cr) 29 December
 pròstor 42 space
 prošétati se; da se prošētām P (I šětati se) 39 to walk; to take a walk
 prošírīti; da prošírīm; prošīren P (I šírīti) 38 to widen, expand
 prošlōst f 34 past
 protāza 33 protasis; condition - contrasted with apodosis; introduction -
 the part preceding apodosis
 protéstantskī, -ā, -ō 48 protestant (adj)
 pròtiv(u) 36 against (with G)
 protivreformácija 48 counter-reformation
 proužrokovati [proužročiti] (26.3); proužrokuje I (no P) 26 to cause
 províncija 50 province
 prst L prstu pl prsti Gpl prstijū / prstī / prstā DLlpl prstima Apl prste
 38 finger, toe
 prúga 35 track
 pružati; pružām I (P pružiti) 44 to stretch, extend

- prùžiti; da prùžim P (I prùžati) 44 to stretch, extend
 prvénstvo 41 preference, priority, championship
 prvóklasní, -ā, -ō 49 first class
 pržiti; pržim I (P íspržiti) 29 to be frying, to fry
 psihológija 30 psychology
 pšénica 37 wheat
 pšéničnī, -ā, -ō 50 pert. to wheat
 pūk pl púkoví 48 common people; regiment
 pūčkí, -a, -o 50 pert, to common people
 punóletan, punolétna, punolétno [punóljetan] 47 of age
 pùšénje 45 smoking
 pùšiti; pùšim I (P pópušiti) 45 to smoke
 pùter / bùter 29 butter
 putóvānje 33 travelling
- račúnati; račúnām I (P izračúnati) 32 to calculate, to reckon; to count
 (upon : /na/)
 ràd pl ràdoví 31 work
 radi 41 for the sake of, because of (with G.)
 radi tòga 43 for the sake of that, because of that
 ràdio, ràdija pl ràdiji / ràdio-aparāti 33 radio
 ràdovati se; ràdujēm se I (P óbradovati [se]) 26 to rejoice, to be glad
 radóznao, -ala, -alo 27 curious
 ràdānje 32 birth, delivery
 ràdati; ràdām; ràdān I (P róditi) 37 to give birth, to yield fruit
 rafinérija 49 refinery
 ràme pl raména 45 shoulder
 ràspadānje 40 dissolution, disintegration
 ràspodela [ràspodjela] 37 distribution
 raspolágānje 49 control; free use of; [at one's] disposal
 raspolágati; raspólāžēm I (P raspolóžiti) 39 to have at one's disposal,
 to have available
 raspolóžiti [se]; da [se] raspóložim; raspóložen P (I raspolágati) 39
 to cheer up
 raspóložen, -a, -o 39 disposed, inclined, ready
 ràsprava / ràsprava 30 discussion
 ràt pl ràtoví 26 war
 ratárstvo / ràtarstvo 49 farming
 ravníca 42 plain

ravnotěža	36	balance	
razárānje	35	distraction	
rāzdooblje	32	period	
rāzličít, -a, -o	34	different	
rāzlika		difference	
rāzlog	pl rāzlozi	42	reason
rāznak	pl rāznaci	35	interval, distance
rāzmena [rāzmjena]		43	exchange
razočárati; da razóčārām; razóčārān	P (I rāzocháravati)	38	to disappoint
razocháravati; rāzochárāvām; rāzochárāvān	I (P rāzochárati)	38	to disappoint
rāzred		30	class
razvedrávati se; razvédrāvā se	I (P rāzvédríti se)	33	to clear up (weather)
razvédríti se; da se rāzvedrī	P (I rāzvedrávati se)	33	to clear up (weather)
razveséliti; da razvéselīm	P (I veséliti se)	26	to cheer up; refl. to be cheerful, to be in high spirits
razvíjānje		42	development
razvíjati; rázvíjām; rázvíjān	I (P rāzviti)	30	to develop
razvítak, -tka		44	development
rāzviti; da rāzvíjēm; rāzvío, rāzvíla; rāzvíjen -éna	P (I rāzvíjati)	30	to develop
rāzvoj		42	development
recénzija		34	recension, amended edition
récept		45	prescription
rěč f [rìječ]	G rěči L rěči I rěči / rěčju	pl rěči G rěči DI rěčima	
		28	word
rěčnī [rìječnī / rjěčnī], -ā, -ō		42	pert. to river, riparian
rěčník [rjěčník]	pl rěčnīci [rjěčnīci]	38	dictionary, vocabulary
redákciya		34	redaction; editorial office
réfōrma		50	reform
reformácija		48	reformation
refórmator		48	reformer
reformírānje		50	reforming
régistrovati; régistrujēm	I (no P)	32	to register
rèlatīvan, -vna, -vno		28	relative
rémetiti; rémetīm	I (P porémetiti)	36	to upset, disturb
renésans		48	renaissance
repúblika		32	republic

- rešávati [rješávati]; réšāvām [rješāvām] I (P réšiti) 40 to solve; refl.
to decide, make up one's mind
- rěšiti [rijěšiti]; da rěšīm [rļješīm]; rěšen [rļješen] P (I rešávati) 40
to solve; refl. to decide, make up one's mind
- rěšō, rešōa m 26 hot plate
- reumatíзам 45 rheumatism
- révīzija 34 revision
- revolúcija 48 revolution
- rezúltat, rezultáta 34 result
- rimokatólik pl rimokatólici 34 Roman Catholic
- rĭmskĭ, -ā, -ō 48 Roman (adj)
- rļječ f [rěč] G rļječi L rijéči I rļječi / rļječju pl rļječi G rijéčĭ
DLI rijéčima 28 word
- rĭsati; rļšēm I (P nārisati) 50 to draw
- rōd, rōda L rōdu pl rōdovi 37 sex; genus (bot.); gender (gram.); birth,
fruit, relative
- rōdan, rōdna, -o 37 fertile, productive, rich
- rōditi; da rōdīm; rōden P (I rádati) 37 to give birth, to give fruit
- rōdnĭ, -ā, -ō 47 pert. to birth
- rōdni lĭst 47 birth certificate
- rōdoljub 50 patriot
- rōđendān 29 birthday
- rómān, romāna 39 novel
- romāntično-sèntimentālan 40 romantic-sentimental
- rūblje 27 linen, underwear
- rūda 49 ore, mineral; shaft, tongue of waggon
- rūdnĭ, -ā, -ō 49 pert. to ore, mineral
- rūjan, rūjna (Cr) 29 October
- rūka L rŭci Gpl rŭkŭ 45 arm, hand
- rŭkomēt 41 a kind of ball playing with hand
- rŭkovati / rukóvati; rŭkujēm / rŭkujēm I (no P) 39 to manage; refl. to
shake hands
- rŭšēnje 36 destruction, destroying
- rŭžan, -žna, -žno 33 ugly
- sābor 34 diet, parliament; council (church)
- sáčŭvati; da sáčŭvām; sáčŭvān P (I čŭvati) 35 to preserve
- sádašnjĭ, -ā, -ē 34 present

sàdržāj	28	content, contents (of a book)
sàdržina	28	contents
sagràditi; da sàgràdīm; sàgràden	P (I gràditi)	to build, construct
sájam	43	fair
sàjmište	43	fairgrounds
sála	28	auditorium
sàlvēt, salvéta	29	napkin
sàmostālan, sàmostālna, -o	50	independent, autonomous
samóuk, -a, -o	50	self-educated person
samouprava	38	autonomy
sanátorijum	45	sanatorium
sàradnik pl sàradnici	40	collaborator
saràdnja [suràdnja]	46	collaboration
sàrma / sàrma	29	sarma (kind of food)
sàstajati se; sàstajēm se	I (P sàstati se)	43 to meet, get together
sàstati se; da se sàstanēm	P (I sàstajati se)	43 to meet, get together
sàstav	32	composition
satíra	28	satire
sàvez	36	alliance, union, league
sàvezni, -ā, -ō	41	federal
sàveznik pl sàveznici	36	ally
sazídati; da sazídām; sazídān	P (I zídati)	26 to build
sàznati; da sàznām	P (I saznávati)	37 to find out, learn
saznávati; sàznājēm	I (P sàznati)	37 to find out, learn
sèci [sjèci]; sèčēm - sèkū [sijèčēm - sijékū]; sèkao [sjèkao]; sèčen / séčen		
-éna [sjèčen / sjèčen - éna]	I (P íseci, préseci etc.)	46 to cut, be cutting
sèdište [sjèdište]	28	seat
sèjati [sìjati]; sèjēm [sìjēm]	I (P pósejati)	37 to be sowing, to sow
sèktor	49	sector
sème [sjème], sèmena [sjèmena]	49	seed
sèno [sìjeno] pl sèna [sijéna] Gpl sènā [sijénā]	37	hay
seóba	36	migration
sèoski, -ā, -ō	48	pert. to village, peasant
séptēambar, -bra	29	September
serpentína	35	hairpin curve
sérvīs, servísa	31	establishment, service
sèver [sjèver]	42	north

- sevérac [sjevérac], sevércā [sjevérca] 44 north wind
 sèvernī [sjèvernī, -ā, -ō] 42 northern
 severoístok / severoístok [sjeveroístok / sjeveroístok] 44 northeast
 severoístočān / severoístočān [sjeveroístočān / sjeveroístočān], 42 north-
 eastern
 séverozápād / séverozápād [sjeverozápād / sjeverozápād] 44 northwest
 séverozápādān / séverozápādān [sjeverozápādān / sjeverozápādān], -dna, -dno
 42 northwestern
 sézonskī, -ā, -ō 44 seasonal
 síćī; da sídēm; síšao / síšao P (I sílaziti) 27 to descend, alight
 síjati; síjā I (no P) 33 to shine
 síječānj, síječnja (cr) 29 January
 síla 36 force, power, might, violence
 sílaziti; sílazīm I (P síćī) 27 to be going down, to descend, alight
 sír pl sírevī 29 cheese
 sírovīna / sírovīna 49 raw material
 sív, síva, -o; sívī; sívljī 31 gray
 skíjānje 41 skiing
 sklízānje 41 gliding, slipping, skating
 sklízav, -a, -o 33 slippery
 sklònòst f 32 tendency
 skrénuti; da skrènēm P (I skrètati) 39 to turn
 skrètati; skrècēm / skrètati; skrècēm I (P skrénuti) 39 to turn, be turning
 skròmān, skròmna, -o 39 modest
 skùvati [skùhati]; da skùvām [skùhām] P (I kùvati) 26 to cook
 slàbljēnje 34 weakening
 slàbiti; slàbīm I (P óslabiti) 45 to weaken
 slágati; slàžēm I (P slóžiti) 43 to stow, pack, arrange; refl. to agree
 slān, slāna, -o 38 salted
 slānīna / slānīna 29 bacon
 slāva 50 glory
 slāvan, slāvna, -o 50 glorious, famous
 slāviti; slāvīm I (P próslaviti) 50 to celebrate, glorify
 slédēćī [slijédēćī], -ā, -ē 32 following
 sléditi [slijéditi]; slédīm / slédīm [slijédīm] I (P usléditi) 36 to
 follow
 slīka 43 picture
 slobóda 38 freedom

Slóvĕn [Slávĕn], Slovĕna [Slavĕna] 34 Slav
 slovĕnskĭ [slavĕnskĭ], -ā, -ō 34 Slavic
 slóžiti; da slóžim; slòžen P (I sláhati) 43 to stow, pack, arrange; refl.
 to agree
 slùšati; slùšām I (P čùti, póslušati) 29 to listen to; to obey
 slùžba 45 service
 slúžbenĭk pl slúžbenĭci 45 servant, employee
 smanjĕnje 32 reduction, decrease
 smánjiti; da smánjim; smánjen P (I smanjívati) 30 to decrease, to
 diminish, to reduce
 smanjívati; smánjujĕm; smánjivān I (P smánjiti) 30 to decrease, to
 diminish, to reduce
 smátrati; smátrām I (no P) 34 to consider
 smĕti [smjĕti]; smĕm [smjĕm]; smĕo, smĕla [smlo, smjĕla] I (no P) 35 to
 dare
 smĕo [smlo], smĕla [smjĕla], -o 50 daring
 smĕtnja 41 hindrance, obstruction
 smĭsao, smĭsla m 28 sense
 smóking 31 tuxedo, dinner jacket
 smrzávati (se); smrzávām (se) I (P smrznuti [se]) 33 to freeze
 smrznuti (se); da (se) smrznĕm; smrzao / smrznuo; smrznūt P (I smrzávati [se])
 33 to freeze
 smùčanje 41 skiing
 snága 36 strength, power
 snážan, snážna, -o; snážni; snážnijĭ 41 strong
 snĕg [snĭjeg] pl snĕgovi [snjĕgovi] 33 snow
 páda snĕg [páda snĭjeg] 33 it is snowing
 socijalístitičkĭ, -ā, -ō 32 socialistic
 socijalízovati / socijalizírati; socijálizujĕm / socijalízirām I (no P)
 45 to socialize
 sòcijálnĭ, -ā, -ō 45 social
 sòcijalno osiguránje 45 social security
 sociológija 30 sociology
 sòk / sòk, sòka pl sòkovi 29 juice
 sòpstvenĭk pl sòpstvenĭci 40 owner, proprietor
 spájati; spájām I (P spójiti) 42 to connect
 spàkovati; da spàkujĕm P (I pàkovati) 27 to wrap
 spàti; spĭm; spào, spála I (P zàspati) 37 to sleep

spāvati; spāvām I (P zászpati) 37 to sleep
 specijalizovan [specijalizirān], -a, -o 43 specialized
 spis 48 writing
 spisak, spiska pl spisakovi 47 list
 spisak pitānjā 47 questionnaire
 spoj, spoja pl spojevi 40 joint, connection
 kratak spoj 40 short circuit
 spojiti; da spojim; spojen P (I spājati) 42 to connect, link; refl. to be
 connected
 spojnjī, -ā, -ō 49 outer, foreign
 spojna trgovina 49 foreign trade
 spominjati; spominjēm I (P spomenuti) 33 to mention (see / pominjati -
 pomenuti /)
 sporazūm 38 agreement
 sporazūmeti se [sporazūjeti se]; da se sporazūēm [da se sporazūijēm];
 sporazūeo se [sporazūio se -mjela se] P (I sporazūevati se) 38 to
 agree, to come to terms
 sporazūevati se [sporazūijevati se]; sporazūevām se [sporazūijevām se] I
 (P sporazūeti se) 38 to agree, to come to terms
 sporedan, -dna, -dno 27 secondary
 sport pl sportovi 41 sport
 sposobnost f 50 ability
 sprat pl spratovi 26 floor
 sprava 26 apparatus, appliance
 sprovesti / sprovesti; da sprovedēm, (-ēmo -ēte); sproveo -éla; sproveden -éna
 P (I sprovoditi) 36 to conduct
 sprovoditi; sprovodīm; sprovoden I (P sprovesti) 36 to conduct, be con-
 ducting
 spustiti; da spustīm; spusten P (I spūštati) 41 to come down, descend
 spūštati; spūštām I (P spustiti) 41 to come down, to descend
 srce 45 heart
 srčani, -a, -o 45 pert. to heart
 sredina 50 middle, center, among
 središte 38 center
 središnī, -ā, -ō / središnjī, -ā, -ē 42 central, middle
 srednjéškolskī, -ā, -ō 30 pert. to secondary school
 srednjī, -ā, -ē 28 medium, middle, central, average
 Srednjī l|stok 42 Middle East

sredózemní, -ā, -ō 44 mediterranean
 sřpanj, sřpnja (Cr) 29 July
 stādion 41 stadium
 stàjati; stàjēm I (P stàti) 27 to be stopping; to cost
 stájati / stójati; stójīm, (-ímo -íte); stájao, stájāla; Imp. stòj, stòjte I
 (P stàti) 27 to stand, to stop; to cost
 stánbenī / stámbenī, -ā, -ō 26 pert. to housing
 stánōvnik pl stánōvniči 32 inhabitant
 stánōvništvo 32 population
 stánje 31 state, situation
 staroslóvēnskī [staroslávēnskī], -ā, -ō 50 Old Church Slavic
 stàti; da stànēm P (I stájati / stójati) 27 to stop, to stand (intr.)
 statístičkī, -ā, -ō 43 statistical
 stāv pl stāvovi 38 attitude, stand
 stàviti; da stàvīm; stàvljen P (I stàvljati) 38 to put, to place, to set
 stàvljati; stàvljām I (P stàviti) 38 to put, to place, to set
 stáza 50 footpath, trail
 stèpen Gpl stepēnī 44 degree, grade
 stèpenica 26 step, stair; pl. stairs
 stlcaj [stjècaj] 34 convergence, accumulation
 stòga 36 therefore
 stòka 37 livestock, cattle
 stòčnī, -ā, -ō 49 pert. to livestock
 stòčarstvo 49 cattle or livestock breeding
 stóleće [stóljeće] 34 century
 stópa 32 foot, footprint; rate
 strana 27 side, page; point of the compass, direction; abroad (/ičí na
 stranu/ or / biti na strani /)
 strànac, strànca 43 foreigner, stranger, alien
 stratégīskī [stratégijskī], -ā, -ō 46 strategic
 strìc, stríca pl stríčevi 37 uncle, father's brother
 bràt od stríca 37 male cousin, son of 'stric'
 stròg, -a, -o 45 strict, severe
 stručan, -čna, -čno 30 professional, expert
 strúja 26 current, power
 stùbe f pl 26 stairs
 stúdenī, stúdenōga (Cr) m 29 November
 stúdent 30 student at the university

studírānje	30	studying at the university
studírati; stúdírām I (no P)	30	to study at the university
stùpanj, stùpnja pl stùpnjevi	44	degree, grade
stúpānje	40	entry, entrance, appearance
stúpati; stúpām I (P stúpiti)	40	to step, enter, appear; begin (work); stride, pace
stúpiti; da stúpīm P (I stúpati)	40	to step, enter, appear; begin (work)
stváрати; stvārām I (P stvóriti)	30	to be creating, to create
stvóriti; da stvórim; stvóren P (I stváрати)	30	to create
subdónosan, -sna, -sno	40	fateful
súdelovati [súdjelovati]; súdelujēm [súdjelujēm] I (no P)	36	to participate
sùknja	27	skirt
súkob	50	conflict
súmñjati; sùmnjām I (P posúmñjati)	35	to be doubting, to doubt
sùnce	33	sun
súprotan / sùprotan, -tna, -tno	29	opposite
súsed [súsjed]	42	neighbor
súsedstvo [súsjedstvo]	46	neighborhood
súsnežica	33	sleet
súša	49	drought
súšiti; sùšīm I (P osúšiti)	42	to dry
sùv [sùh], súva [súha], -o	42	dry, thin
suvózemñi, -ā, -ō	42	continental
súziti; da sùzīm; sùžen P (I sužávati)	46	to narrow, tighten
sužávati; súžāvām; súžāvān	46	to narrow, tighten
svàda	40	quarrel
svàdati se; svàdām se I (P pòsvàdati se)	42	to quarrel, bicker
svè više	26	more and more
svèska	30	volume; copybook
svètao [svljetao], svétla [svijétla], -o; svètlī [svljetlī]; svètljī [svjètljī]	26	bright, light (in color)
svétī, -ā, -ō	36	holy, saint
Svèto písmo	48	Bible, Holy Scripture
sveučílište (Cr)	30	university
svìbanj, svìbnja (Cr)	29	May
svìlen, -a, -o	27	silken
svínja	37	pig, hog, swine

- svírati; svírām I (P odsvírati) 28 to play (music)
- svláčiti (se); svláčím (se); svláčen I (P svúci) 31 to be taking off,
undressing
- svojína 49 property, ownership
- svrha 28 purpose
- svúci (se); da (se) svúčem; svúkao, svúkla; svúčen P (I svláčiti) 31 to
pull down; to take off, undress
- šála 37 joke, humor, comedy
- šetati se; šetām se I (P prošetati se) 39 to take a walk, to walk
šetnja 39 walking
- šíriti, šířím; šířen I (P prošíriti) 38 to widen, expand
- širóko m 44 sirocco
- šíšati; šíšām; šíšan I (P ošíšati) 31 to be cutting hair, to cut hair
- škòla / škòla 30 school
škòlovānje 30 schooling
škòlovati; škòlujēm I (no P) 45 to educate (in school)
škòlskī, -ā, -ō 30 educational, pert. to school
- šólja 29 cup
- špòret 26 kitchen stove
- spòrt pl špòrtovi 41 sport
- štāmpa 43 press
štāmpānje 48 printing
štampárija 36 printing press
- štèdnjāk pl štèdnjāci 26 kitchen stove
- štèta 27 damage, loss
štètiti; štètīm I (P óštetiti) 35 to be damaging, to damage
- štít, štíta pl štítovi 35 shield
štítiti; štítīm; štíčen I (P zaštítiti) 35 to be protecting, to protect
- što gòd 33 whatever, no matter
štògod 42 anything, something (see Note 42.3.1)
- štokávski dijálekt(a)t 38 što-dialect
- šuma 42 forest
šumárstvo 49 forestry
- šúniti; šúnī I (P zašúniti) 50 to rustle, roar
- šút pl šutevi 41 shot (sport)
- šúteti [šútjeti]; šútīm I (P ušúteti [ušútjeti] / zašúteti [zašútjeti]) 39
to be silent
- šutírati; šutírām I (no P) 41 to shoot (ball)

tàblica	32	table	
tàčka	[tòčka (Cr)]	48	point, period
táci / táknuti;	da tàknēm; tàkao, tákla; tàknūt	P (I tícati)	49 to touch
tákō réci / takoréci /	tákō rékāvši [takorékuć]	42	so to say
takózvānī, -ā, -ō	34	so-called	
tálog	pl tálozi	42	sediment, deposit
vódeni tálog	42	rainfall	
tāmān	27	fit (size)	
tāman, tāmna, -o	31	dark	
tāmnosīv, tāmnosīva, -o	31	dark gray	
tánjīr, -íra [tánjūr, -úra]	29	plate	
tégleća stòka / tégleća mārva	49	draft animals	
téhničkī, -ā, -ō	28	technical	
téhnički	28	technically	
tékūci, -ā, -ē	26	current, running	
téle, téleta	pl télād f	37	calf
tělo	45	body	
témelj	30	basis, foundation	
tendéncija	32	tendency	
térēn, teréna	35	terrain	
tètka	28	aunt	
těžiti; těžīm	I (no P)	40	to tend, strive, aspire
těžnja	Gpl těžnjī	34	aspiration, tendency
tícati; tíčem	I (P táci / táknuti)	49	to touch; refl. to be concerned
tīm	pl tīmovi	41	team (sport)
tjèdan, tjèdan	pl tjèdni	37	week
tlò / tlè	42	soil, ground	
tòk / tòk, tòka	pl tòkovi	33	flow, course
u tòku	33	under way, during	
tràktor	43	tractor	
transfórmātor	26	transformer	
tránsfuzija	45	transfusion	
trāvanj, trāvnja (Cr)	29	April	
trčati; trčīm	41	to run, rush	
trećina	42	third	
trgóvina / trgovina	43	trade	
trgóvinskī, -ā, -ō	49	pert. to trade	
trómeđa	46	point where the three borders meet	

- tr̄peti [tr̄pjeti] (32.3); tr̄pīm, tr̄peo; tr̄pljen / tr̄pen I (P pret̄peti) 32
to suffer, tolerate
- tr̄điti se; tr̄đīm se I (P pot̄r̄điti se) 39 to make an effort, to endeavor
- tr̄žište 43 market
- tùča 33 hail; fight, row
- Tur̄čin pl Tur̄ci Gpl Tur̄ākā 32 Turk
- turizam 44 tourism
- turskī, -ā, -ō 36 Turkish (Turskā - Turkey)
- tušīrati se; tušīrām se; tušīrān I (P istušīrati se) 31 to take a shower
- tūžiti; tūžīm; tūžen I (P optūžiti) 43 to be accusing, indicting; refl.
imperfective to complain
- tvōrac, tvōrca 38 creator
- tvōrnica 43 factory
-
- ubījati; ubījām; ubījān I (P ubiti) 37 to be killing, to kill
- ubiti; da ubijēm; ubijen -éna P (I ubījati) 37 to kill
- úbrus 29 towel, napkin
- ubr̄zati; da ubr̄zām; ubr̄zān P (I ubr̄zāvati) 47 to speed up
- ubr̄zāvati; ubr̄zāvām; ubr̄zāvān I (P ubr̄zati) 47 to speed up
- ùčen, -a, -o 48 learned
- účestvovati; učestvujēm I (no P) 36 to participate
- účēšće 40 participation
- učionica / učiónica [učióna] 30 classroom
- účitelj 30 teacher; primary school teacher
- uóutati; da uóútīm P (I cútati) 39 to stop talking, to become silent
- udaljšavati / udaljšivati; udaljšāvām / udaljšujēm; udaljšāvān / udaljšivān I (P
událjiti) 34 to remove; refl. to divide, separate
- událjiti; da událjīm; událjen P (I udaljšavati / udaljšivati) 34 to remove;
refl. to divide, separate
- údar 45 blow, strike
- s̄čani¹ údar 45 heart attack
- údarati; údarām I (P údariti) 41 to hit
- údariti; da údarīm P (I údarati) 41 to hit
- ùgalj, ùglja 26 coal
- kāmeni ùgalj 49 hard coal, anthracite
- m̄ki ùgalj 49 brown coal
- ùgao, ùgla 39 angle, corner
- ùglēd 38 reputation, authority, model

- ùglēdan, -dna, -dno 36 prominent
- ùgovor 34 treaty, contract
- ugúšiti; da ugúšim; ugúšen P (I ugušívati) 48 to suffocate, suppress
- ugušívānje 38 suffocation, suppression
- ugušívati; ugúšujēm; ugúšívān I (P ugúšiti) 48 to suffocate, suppress
- úhvatiti; da úhvatīm; úhvaćen P (I hvātati) 37 to catch
- ùjak pl ùjāci 28 uncle, mother's brother
- ujedinjēnje 34 union
- ukázati; da ukāžēm; ukāzān P (I ukazívati) 38 to point, show to
- ukazívati; ukazujēm; ukazívān I (P ukázati) 38 to be pointing, showing to
- ukídati; ukídām; ukídān I (P úkinuti) 38 to be abolishing, cancelling
- úkinuti; da úkinēm; úkinūt P (I ukídati) 38 to abolish, cancel
- ukolíko / úkoliko 31 inasmuch as, as far as
- úkućanin pl úkućāni 37 inmate, member of the household
- úkupan, úkupna, -o 37 entire, total, whole
- úkūs 29 taste
- úkusan, úkusna, -o 29 tasty
- ulāgati; ulāžēm; ulāgān I (P ulóžiti) 49 to be investing, to invest
- ùloga 41 role
- ulóžiti; da ulóžim; ulóžen P (I ulāgati) 49 to invest
- umānjiti; da umānjīm; umānjen P (I umanjívati) 44 to diminish, lessen, reduce
- umanjívati; umānjuhēm; umānjívān I (P umānjiti) 44 to be diminishing, lessening, reducing
- úmeren [úmjerēn], -a, -o 42 moderate
- umēšan [umješan], -šna, -šno 40 skillful
- umeti [úmjeti]; umēm [umijēm], umēmo / umēmo [umijēmo / umijēmo], umēte / umēte
- [umijēte / umijēte] úneo [úmio, úmjela] I (no P) 29 to know how
- umetnōst [úmjetnōst] f 30 art
- úmirati; úmirēm I (P úmrēti) 50 to die
- úmjetnī [úmjetnī], -ā, -ō 49 artificial
- úmjetno gnòjivo 49 fertilizer
- umótvorine, nārodne umótvorine 50 folklore
- úmrēti [úmrijeti]; da úmrēm; umro, umřla P (I úmirati) 50 to die
- umrlī, -ā, -ō 50 dying; having died, late
- umrlica 47 death certificate
- ùnija 38 union
- uništávati; uništāvām; uništāvān I (P úništiti) 48 to annihilate, destroy

úništiti; da úništīm P (I uništávati) 48 to annihilate, destroy
 univerzítēt / universítēt, -éta 30 university
 únuk pl únuci 50 grandson
 únutrašnjī [únutarnjī], -ā, -ē 38, 42 internal, inner
 únutrašnjōst f 44 interior
 úopšte [úopće] 28 in general, generally
 upádljiv, -a, -o 39 conspicuous, striking
 upáliti; da upālīm P (I páliti) 45 to set on fire, to be inflamed
 upísati; da upīšēm; upīsān P (I upisívati) 32 to register
 upisívati; upísujēm; upísivān I (P upísati) 32 to register
 úpitnīk pl úpitnīci 47 question mark; questionnaire
 úpliv 42 influence
 úpotreba 34 use
 úprava 38 administration
 uprkos / úprkos [usprkos / úsprkoš] 33 despite (with G)
 úputstvo [úputa] 47 instruction
 uređenje 30 order, arrangement, settlement
 društveno uređenje 30 social order
 uséliti se; da se úselīm; úseljen P (I useljávati se) 47 to move in,
 immigrate
 useljávānje 47 immigration
 useljávati se; uséljāvām se; uséljāvān I (P uséliti se) 47 to be moving
 in, immigrating
 useljénīk, useljeníka pl useljeníci 47 immigrant
 useljénīčkī, -ā, -ō 47 pert. to immigrant
 úsev / úsev [úsjev / úsjev] Gpl ùsēvā [ùsjēvā] 37 crop
 Úskrs 29 Easter
 usléditi [uslijéditi]; da úslēdí [úsljedí] P (I sléditi) 36 to follow
 úslov / úslov 26 condition
 ùsluga 26 service
 úspeh [úspjeh] pl úspesi [úspjesi] 48 success
 úspešan [úspješan], -šan, -šno 41 successful
 uspínjača 41 chair lift
 uspóstaviti; da uspóstavīm; uspóstavljen P (I uspóstavljati) 36 to
 establish, to reestablish
 uspóstavljati; uspóstavljām I (P uspóstaviti) 36 to be establishing, to b
 reestablishing
 ústanak, ústānka pl ústānci 38 uprising, rebellion
 ústanīk pl ústanīci 38 rebel

- ùstanova 45 institution
 ùstō / ùz tō 29 along with
 ùšće 42 confluence, mouth (of a river)
 ušúteti [ušútjeti]; da ušútīm P (I šúteti) 39 to stop talking, to become
 silent
 útakmica 41 match, competition, bidding
 utéci / úteći; da utéčēm (utečēmo -éta), utékū / da úteknēm; útekao -ékla P
 (I úticati) 32 to escape
 ùticāj [ùtjecāj] 36 influence
 úticati [útjecati] (32.3); útičēm I (P utéci) 32 to flow into; to
 influence
 utolíkō 29 that much, inasmuch as, to the extent that
 utvrđiti; da útvrđīm; útvrđen P (I utvrđivati) 36 to fortify; to establish
 (fact)
 utvrđivati; utvrđujēm; utvrđivān I (P utvrđiti) 36 to be fortifying; to be
 establishing (fact)
 uverénje [uvjerénje] 47 certificate; conviction
 uvésti / úvesti; da uvédēm (-émo -éte); úveo, úvela / uvéla; uvéden -éna P (I
 uvóditī) 30 to bring in, introduce
 uvésti / úvesti; da uvézēm (-émo -éte), úvezao, uvézla / úvezla; uvézen -éna P
 (I uvóziti) 43 to import
 úvideti [úvidjeti]; da úvidīm P (I uvídati) 40 to see, recognize
 uvídati; uvídām I (P úvideti) 40 to be seeing, recognizing
 úvjet / úvjeta [úvet / úveta] Gpl uvjētā [uvētā] 26 condition
 ùvo / ùho pl ùši Gpl ùšijū 45 ear
 uvóditī; uvódim; uvóden I (P uvésti) 30 to be bringing in, introducing
 úvoz 43 import
 uvóziti; úvozīm; úvožen I (P uvésti) 43 to be importing; to be bringing
 into
 uvréditi [uvrijéditi]; da úvrédīm [úvrijedīm]; úvređen [úvrijeden] P (I
 vrédati) 41 to offend
 ùzalūd / uzālud 31 in vain
 ùzan, -a, -o / ùzak, ùska, -o; ùzanī / ùskī; ùžī 32 narrow, tight
 uzbúdljiv, -a, -o 41 exciting
 uzgājānje / úzgoj 44 growing, raising, cultivation
 ùzgrēd 32 by the way, in passing
 úzrok pl úzroci 26 cause
 ùzvīk pl ùzvīci 41 shout, cry
 ùžinati; ùžinām 37 to take a light meal

- uživānje 33 pleasure, delight, enjoying
 uživati; uživām I (no P) 39 to enjoy
- vāditi; vādīm; vāden I (P izvaditi) 47 to take out, pull out, extract;
 get a ticket or a document
- vágōn, --ōna 43 railroad car; 10 tons (weight)
- vānjskī, -ā, -ō (Cr) 43 outer, foreign
- vārati; vārām I (P prévariti) 31 to deceive, cheat; refl. to be mistaken,
 to be wrong
- vaspítānje 30 education
- vāterpolo 41 water polo
- vāzdušnī, -ā, -ō 33 pert. to air
- vážan, -žna, -žno 40 important
 važiti; važī I (no P) 39 to be of importance, to be prominent; to be
 valid, in force (law)
- véčernjī, -ā, -ē 30 pert. to evening
- većī, -ā, -ē 26 larger
- većina 26 majority
 većinom 26 mostly
- védriti se; védrī se I (P razvédriti se) 33 to clear up
- vegetácija 42 vegetation, growth
- věk [vijek] pl vékovi [vijékovi] 34 century; lifetime, span of life
- vèlesājam 43 international fair
- veličina 28 greatness, size
- véljača (Cr) 29 February
- vénac [vijénac], véncā [vijénca] 46 wreath, circle (city); range, chain
 (mountain)
 plāninski vénac 46 mountain range
- venčānica [vjénčānica] 47 marriage certificate
 vénčati [vjénčati]; da vénčām [vjénčām]; vénčān [vjénčān] P (I venčāvati)
 47 to wed
 vjenčani list 47 marriage certificate
 venčāvati [vjénčāvati]; vénčāvām [vjénčāvām]; vénčāvān [vjénčāvān] I (P
 vénčati) 47 to wed
- vèra [vjèra] 34 faith, religion
 vèran [vjèran], -rna, -rno 50 faithful
 vèskī [vjèskī], -ā, -ō 38 religious
- verésija 49 credit

veséliti se; vesélīm se I (P razveséliti se)	26	to be glad, rejoice
vèselōst f	39	gaiety
vèslānje	41	rowing
vèst [vljèst] f	33	information, message; pl news
vèš, véša	31	linen, laundry
vèštačkī, -ā, -ō	49	artificial
vètar [vjètar], vètra [vjètra] pl vètrovi [vjètrovi]	33	wind
vìdovdān	36	St. Vitus' Day
víljuška	29	fork
vínogrād	37	vineyard
visíne	32	height
víza	47	visa
ízlaznā víza	47	exit visa
iseljénīčkā víza	47	emigration visa
tránzītna víza		transit visa
turístīčkā víza	47	tourist visa
useljénīčkā víza	47	immigration visa
vlāda	30	government, reign
vlādati; vlādām I (P zavlādati)	40	to rule
vlāst f L vlāsti I vlāsti / vlāšću Gpl vlāstī DLI vlāstima	36	authority, power
vlāžan, -žna, -žno	44	humid, moist, damp
vō, vóla pl vólovi	37	ox
vòcnī, -ā, -ō	29	pert. to fruit
vòcnjāk	37	orchard
vódenī, -ā, -ō	42	pert. to water
vòd / vòda	38	leader
vódstvo [vódstvo]	38	leadership
vojévati; vójujēm I (P izvojévati)	50	to be fighting, waging war
vójska	35	army
vòjvoda	38	duke
vrāt L vrātu pl vràtovi	45	neck
vrédnōst [vrijednōst] f	43	value, usefulness
vrèmenskī, -ā, -ō	49	pert. to weather or time
vrédati [vrijedati]; vrèdām [vrijedām]; vrèdān [vrìjedān] I (P povréditi)	41	to hurt, offend
vrućina	33	heat, hot weather
vùna	27	wool
vùnen, -a, -o	27	woollen

- zábāčen, -a, -o 50 neglected, remote
- zábava 41 entertainment
- zablagodāriti; da zablagođārīm P (I blagođāriti) 39 to thank
- zabóleti [zabóljeti]; da zabóli P (I bóleti) 45 to pain, ache, hurt
- zàbrana / zàbrana 34 prohibition, ban
- zabrāniti; da zàbrānīm; zàbrānjen P (I zàbrānjívati) 27 to forbid, prohibit
- zàbrānjívati; zàbrānjujēm; zàbrānjívān I (P zàbrāniti) 27 to be forbidding, prohibiting
- zacélo [zaciјélo] 27 indeed
- záčas 33 in a moment
- záčetník 38 beginner, creator
- záčuditi se; da se záčudīm; záčuden P (I čùditi se) 38 to wonder
- zacútatī; da zacútiīm P (I cútatī) 39 to stop talking, to become silent
- zādati; da zādām; zādao -āla; zādān / zādāt P (I zādāvati) 31 to cause; to inflict, deal; to set
- zādāvati; zādājēm; zādāvān I (P zādati) 31 to cause; to inflict; deal; to set
- zadovoljāvati; zadovoljāvām; zadovoljāvān I (P zadovoljiti) 34 to be satisfying, to satisfy
- zadovoljiti; da zadóvoljiīm; zadóvoljen P (I zadovoljāvati) 34 to satisfy
- zàdruga 37 cooperative, collective
- Opšta [Opća] zemljoradnička zadruga (OZZ) 49 General Agricultural Co-operative
- zàgrejati [zàgriјati]; da zàgrejēm [zàgriјēm] P (I grèjati) 26 to heat
- zahvālitī; da zàhvāliīm P (I zahvaljívati) 30 to thank
- zahvaljívati; zahvaljujēm I (P zahvālitī) 30 to thank
- zahvaljujūći (+ D) 30 thanking, owing to, due to
- zàjedničkī, -ā, -ō 34 mutual, common
- zākletva 47 oath
- zaključēnje 40 conclusion
- zaključiti; da zàključīm; zàključen P (I zaključívati) 40 to conclude
- zaključívati; zaključujēm; zaključívān I (P zaključiti) 40 to conclude
- zàlazak, zàlaska pl zàlasci 39 sunset, downfall
- zāleđe 44 hinterland
- zamérati / zamerāvati [zamjérati / zamjerāvati]; zāmērām / zamerāvām [zámjērām / zamjērāvām] I (P zámeriti) 38 to be reproaching, blaming; refl. to offend, displease

zámeriti [zámjeriti]; da zámerīm [zámjerīm] P (I zamérati / zamerávati)	38	
to reproach, blame; refl. to offend, displease		
zámisliti; da zámislīm; zámíšljēn P (I zamíšljati)	38	to imagine, think;
refl. to be absorbed in thoughts		
zamišljati; zámíšljām I (P zámisliti)	38	to imagine, think
zanemáríti; da zanémārīm; zanémāren P (I zanemarívati)	48	to neglect
zanemarívati; zanemárujēm; zanemárivān I (P zanemáríti)	48	to neglect
zanésen, -éna, -éno	50	exalted, enraptured
zānos	50	exaltation, ecstasy
zānosno	50	with ardor, enthusiastically
zaóstajati; zaóstajēm I (P zaóstati)	30	to be lagging behind, to be
running slow		
zaóstati; da zaóstanēm P (I zaóstajati)	30	to lag behind, to run slow
zaóstao, zaóstala, -o	30	backward, retarded
zaóstavština	47	inheritance, estate
zàpād / západ	44	west
zàpādnī / západnī, -ā, -ō		western
zapáliti; da zápālīm; zápāljen P (I páliti)	45	to set fire, to be inflamed,
to light		
zapaľjénje	45	inflammation
zaplámteti; da zaplámtī P (I plamteti)	50	to blaze
zapóčeti; da zápočnēm; zápočeo, zàpočēla; zàpočēt P (I zapóčinjati)	36	to
begin		
zapóčinjati; zapóčinjēm I (P zapóčeti)	36	to begin
závesa	41	curtain
zvézda [zviǰézda]	41	star

SERBO-CROATIAN

SERBO-CROATIAN

GRAMMAR NOTES INDEX

The following abbreviations are used:

acc	accusative	n	neuter
adj	adjective, adjectival	neg	negative
adv	adverb, adverbial	nom	nominative
asp	aspect	obj	object
con	consonant	p	page
conj	conjugation	perf	perfective
dat	dative	pl	plural
decl	declension	poss	possessive
f	feminine	prep	preposition
fut	future	pron	pronoun
gen	genitive	refl	reflexive
imper	imperative	sg	singular
inf	infinitive	vb	verb
instr	instrumental	vwl	vowel
impf	imperfective		
irreg	irregular		
m	masculine		

abbreviations: /g./ (gospódin); /g-đa/ (gòspoda); /g-ca/ (gòspodica) 2.4

accent: (see also stress) 1.2; see note on p. 35 for conventional symbols

accusative: see cases or declension under adjectives, nouns and pronouns

adjectives: adj and /1/ (past) participle 30.3
adj and past passive participle 30.2
adj and vb (verbs derived from adjectives) 47.1
agreement with multiple nouns 7.2; see cases for general agreement
cases - declension: acc sg 6.2; pl 7.1
dat sg and pl 10.1; 10.3
gen sg and pl 11.1
instr sg and pl 15.1
nom sg and pl 3.1; pl 7.1
summary 16.2

comparison: form 26.1; of past passive participle 26.2.3;
use: with /od/, /nego/ 26.2.1; with sense of
'rather, somewhat' 26.2.2; superlative 26.1

definite and indefinite 3.1; 6.2; review (including indefinite masculine declension) 16.2

demonstrative: /óvaj/, /ónaj/, /tāj/ 11.2

formation: adj referring to days /dánašnjī/, etc. 30.1
compounding with examples: /ovogódišnjī/ etc.
46.1.2

SERBO-CROATIAN

- general remarks 27.2.1
prefixes: /ne-/ 3.1; survey 46.1.1
suffixes (formants): in /-(a)n-/ 28.2.2; in
/-in/ 3.1; 27.2.3; in /-n-j-ī/ 28.2.3; in
/-ov/ 3.1; 27.2.2; in /-sk-/ 28.2.3; survey
46.1.3
- meaning contrast: /drúštveni/, /drúštven/ 28.2.4
- numerical adj 14.2
- parallel use of pronoun /soba mu je/ and pronominal adj
/njegova soba je/ 10.4
- pronominal adj /mòj/, /vàš/ etc. 4.2; 10.1; 10.3; review
16.3
- referring to days: /dánašnjī/ etc. 30.1
- verbal adjectives: see under verbs
- adverbs: comparison: comparative and superlative: form 26.1;
use 26.2
- formation: from adjectives (adj - adv relationship) ending
/-o/, /-e/ 5.2
- referring to days /dánas/ etc 30.1
- alphabet: Cyrillic and Latin 1.1.1
- assimilation: see under phonologic changes
- cases and declension: see under adjectives, nouns and pronouns
- clause introducers: /ako/ 21.1.2; 33.1
/čim/ 21.1.2
/da/ 6.4; 21.1.2; 35.1
/dòk/, /dòk ne/ 20.4; 21.1.2
/kad/ 21.1.2; 34.1
- prepositional phrases of the type /bez da/, pre nego što/
etc. 41.2
- conditional: see under verbs
- conditional (hypothetical) sentences: with /ako/ 33.1; with /da/ 35.1; with
/kad/ 34.1; summary statement (real and
unreal condition) 35.2
- conjugation: see under verbs
- conjunctions: see clause introducers
- consonants: see under sounds and phonologic changes

SERBO-CROATIAN

contrary to fact - real and unreal conditions: with /kad/ 34.1; with /da/ 35.1

Cyrillic alphabet 1.1.1

dates and times: gen and acc of time 29.2.6; by the day 29.2.3; by the year 29.2.4; holidays and personal days 29.2.5; months 29.2.1; of the year 29.2; seasons 29.2.2; telling time 30.1

declension: see under adjectives, nouns and pronouns

enclitics - unstressed words: forms and order 8.1; 12.4 (see also 10.2 and 12.2); order of enclitics - summary 20.2

generalizers: /gód/, /-god/ 42.3.1; /ma/ 42.3.2; /-bílo/, /-mu drǎgo/ 42.3.3; summary 42.3.4

genitive: see under adjectives, nouns and pronouns

imperfectivization of verbs: see aspect under verbs

impersonal type construction: /milo mi je/, /treba mi/, /da se javi/, /dopada mi se/ 10.2

indirect object: 9.1.2; 10.2

infinitive: 6.4; review 17.2

intonation: 1.3

Latin alphabet 1.1.1

/nèka/ use of 27.1

nouns: agreement of nouns and verbs 49.1

cases: acc sg: form 6.1.1; use 6.1.2; acc pl 7.1;
acc sg of masculine animate nouns 12.1; acc of time 29.2.6;
dat sg and pl: form 9.1.1; use 9.1.2;
gen sg and pl: form 11.1; use 11.2; gen of time 29.2.6;
instr sg and pl 15.1;
nom sg 2.1; nom pl 7.1
summary 16.2
vocative 16.1

collective nouns: /déca/, /bràca/, /gospóda/ 14.1; type /tèlād/ etc 37.2; with suffix /-ež/ 45.1.3

days of the week: unit 15

declension: special forms: /bràt/, /bràca/ 14.1.2
/čínilac/ etc 32.2.2
/dēte/, /déca/ 14.1.1
/gòst/ etc 23.3

/kǎi/ 14.1.3
/vèče/ and /vèčer/ 7.3

diminutives: 45.1.3

formation: compounds /ìmendān/, /pǒnoć/ etc 45.2; stem formative 44.1; suffix with /-in/ as /muslímanin/ 32.2.1; suffix with /-l-(a)c/ as /čínilac/, /Slovénac/ etc 32.2.2; survey of formation 45.1; survey of suffixes: simple 45.1.1; complex or multiple 45.1.2; list of more important suffixes 45.1.3

genders: 2.1

/grād/ use of 20.5

moveable /a/: nouns /čínilac/ etc 32.2.2, see also under phonologic changes

months: names of 29.2.1

neuter animate nouns in /-e(t)-/

numerals: use of with plural nouns 14.2

plural nouns /kòla/, /pantalóne/, /svàtovi/, /vràta/ 14.2

suffixes:(noun, adjective, verb) formation

numerals: cardinal: form 13.1.1; usage 13.1.2; collective 14.2; fractions 29.1.2; numerical adjectives 14.2; ordinal 29.1.1

paradigms: see under word formation

peoples and places: names of countries and nationals, supplement of unit 8

perfectivization of imperfective verbs: see aspect under verbs

phonologic changes: consonants: /J/ changes: in comparative 26.1.2; in nouns 45.1.3; in past passive participle 25.2, 43.1.1; general loss of consonants 43.1.1 (p 1095); loss of /t/ between two consonants /-stn-/, /-stl-/ etc. 43.1.1 (p 1096); replacement: /l/ replaced by /o/ summary 43.1.1 (p 1100); voiced and voiceless replacement 43.1.1 (p 1099)
vowels: loss of vowel 43.1.1; moveable /a/ summary statement 43.1.1 (p 1098); moveable /a/ in adj /dóbar/, /údoban/ etc: 3.1; moveable /a/ in past participle 43.1.1 (p 1095); replacement of vowels in adj, noun and verb 43.1.1 (pp 1102, 1104); review 43.1

prepositions: /blízu/ with gen 11.1.2; /do/ with gen 11.1.2; /iz/ with gen 11.1.2; /kod/ with gen 11.1.2; /na/ use with acc 6.1.2, with dat 9.1.2; /od/ with gen 11.1.2; /oko/ with gen 11.1.2; /preko puta/ with gen 11.1.2; /s/, /sa/ with gen and instr 15.4; /u/ with acc 6.1.2, with dat 9.1.2; /za/ with acc 6.1.2, with instr unit 18.

general survey: prep regularly followed: by one case 41.2.1; by one of two cases 41.2.2; by one of three cases 41.2.3; usage 41.2.4

review 41.1: prep regularly followed: by one case 41.1.1; by either of two cases 41.1.2; by one of three cases 41.1.3; forms not determined by the preceding prepositions 41.1.4

pronouns:

demonstrative: /ónō/, /óvo/. /tò/ 11.2

indefinite: /něko/ 12.2; /něšto/ 16.3

interrogative: /kò/, /štò/, /šta/ 12.2; 15.2; review 16.3

negative: /ńiko/ 12.2, 16.3; /ńišta/ 16.3

personal: declension: acc sg (stressed and unstressed-enclitic forms) 10.1; acc pl (stressed and unstressed forms) 8.2; acc sg and pl 12.1; dat sg and pl (stressed and enclitic forms) 10.2; gen sg and pl 12.1; instr sg and pl: form 15.2; use 15.3; nom sg 4.1; nom pl 8.2; review 16.3

use of dat as indirect object; impersonal type construction with /treba/ and with refl vb 10.2; parallel use of dat enclitic forms and pronominal adj /soba mu je/ /njegova soba/ 10.4

reflexive: /sébe se/: 10.2, 15.2, review 16.3

review: 16.3

quantity words: /kolíko/, nékoliko/, /tolíko/ etc 13.2

question expressions: /jé l'te/, /zar nè/ 10.5

question words: /kàko/, /gdě/ (/gdjè), /da li/, /li/ 2.3

sounds: consonants 1.4; voiced and voiceless 1.1.1 (see also corresponding drills); vowels 1.2 (see drills for diphthongs and miscellaneous sequence of vowels: see also under phonologic changes for sounds)

stress: (see also accent) 1.2; 1.3; see note on p 35 for conventional stress symbols

time: telling time 30.1; see under dates and times of the year 29.2

verbs: agreement of nouns and verbs (agreement of verb with predicate noun) 29.2

agreement of tenses (use of tenses) 48.1

aspect: imperfective and perfective: 5.1, 6.4; pairs 21.1.1; past 17.1.3; present of /biti/ 21.1.2; prefixes: /iz-/, /na-/, /po-/ as intensive perfec-

tivizers 40.2; review of aspect with table 19.2;
21.1.1

/bìti/ 'bi': present: impf /je/ 'is', /nìje/ 'isn't 2.2;
full set of forms (stressed, enclitic and
negative) 8.1; perf /bùdēm/ form 21.1.2; use
33.1; impersonal use /bìo/, /bìla/, /bìlo/
'there was' 23.1.2; /bìće/ 'there will be'
23.1.3; simple perf past /bìh/, /bì/ 28.1

change of /l/ to /o/: see past participle

classification: 17.3; general survey 43.2.1; examples of
verb types 43.2.2; review of verb types
43.2

conditional: 28.1; use: see under conditional sentences
for use of conditional

contrary to fact sentences: see under conditional sentences

formation: nouns and verbs with the same root: see under
word formation

future: form 19.1; special forms 20.1; /ako/ clauses with
/bùdēm/ referring to future 33.1

gerund: see verbal nouns

/htèti/, /hócu/ forms and use 13.4; auxiliary of future
19.1; use 20.3

/ímati/: full set of present (affirmative and negative)
7.4; intransitive use of /íma/ 'there is, there
are' 13.3; 23.1.1

imperative: affirmative 22.1.1; negative 22.1.2; use of
/némojte/ 21.1.3

impersonal use of: /bìti/ 23.1.2, 23.1.3; /trèbati 23.2.1;
impersonal type constructions 10.2

infinitive 6.4; review 17.2

intransitive use of /ímati/ see under /ímati/

/mógu/ forms and use 13.4

moveable /a/ in past participle /dóšao, dóšla/ etc 17.1.1

negative /nè/ - double negation 4.3

/némojte/ see imperative

participles: /l/ participle - past participle: form
17.1.1; use 17.1.2; review 17.2; past passive
participle: form 25.1.1; use 25.1.2; compara-
tive 26.2.3; /-cí/ '-ing' form 32.1;

- participle with suffixes /-v/, /-vši/ 37.1;
survey of suffixes 46.1.3
- past: form 17.1.1; use 17.1.2; /l/ participle review 17.2;
subject agreement in past tense 18.1.1; aspect
17.1.3; usage of aspect 21.1.3
- passive: /se/ construction as substitute for passive
24.1.1; past passive participle 25.1
- perfectivizers: see aspect
- phonology: /J/ changes in past passive participle 25.2
- pluperfect 23.4
- prefixes: general 38.1; simple: list 39.1.1; examples
38.1.2; multiple: list 40.1.1; examples 40.1.2;
/iz-/, /na-/, /po-/ as intensive perfectivizers
40.2
- present: formation 5.1; /biti/; impf: /je/ 'is', /nije/
'isn't' 2.2; full set of forms stressed,
unstressed and negative 8.1; perf /bùdēm/ forms
21.1.2, use 33.1; /hóću/ and /mógu/ 13.4; /ímati/
negative present 7.4; review of forms 17.2;
/žélīm/ and /vòlīm/ 6.3
- simple past: perfective 36.1.1; imperfective 36.1.2;
examples 36.1.3; usage 36.1.4
- real and unreal condition: see conditional sentences with
/kad/ and /da/
- reflexive verbs using /se/ 10.2; constructions with /se/
24.1.1; reflexive and non-reflexive verbs 24.1.2
- stress patterns 22.2
- 'there is', 'there was', 'there will be' 23.1
- /trèbati/: impersonal use 23.2.1; personal use 23.2.2
- use of negative 9.2
- use of tenses (agreement) 48.1
- use of verbs /vóditī/, /vóztī/, /nósitī/ with their prefix
forms in /do/ and /od/ 25.3
- verbal adjectives: see participles
- verbal nouns in /-nj-e/, /-ć-e/: form 31.1.1; use 31.1.2;
use of verbal nouns in relation to other nouns based on verb
stems 31.1.3
- verbs derived from adjectives 47.1

SERBO-CROATIAN

word formation: formatives /t-/ , /k-/ , /ov-/ , /on-/ (/tàko/ , /kàko/ etc)
42.1.1; prefixes /ne-/ , /n-/ , /i-/ (/nèki/ , /nijédan/ etc)
42.1.2; general survey of formative /t-/ , /k-/ , /ne-/ , etc:
chart 42.2.1, paradigms 42.2.2; generalizers: /gòd/ , /-god/
42.3.1; /ma/ 42.3.2; generalized words and phrases summary
42.3.4; noun stem formative 44.1; some nouns and verbs
having common roots or stems 44.1.1; noun formation 45.1;
noun: simple suffixes 45.1.1; complex or multiple suffixes
45.1.2; list of more important noun suffixes 45.1.3; noun
compounds /lmendan/ , /ponóc/ etc 45.2

vowels: see under sounds

voiced and voiceless consonants: see under sounds and phonologic changes